

Samrådsredogörelse

Översiktsplan Gotland 2040

Bilaga 2 2023-12-15

Fastställd av Välj ett objekt

Framtagen av Välj ett objekt

Datum [Beslut/Publiceringsdatum]

Gäller 20xx-20xx

Ärende nr RS 2019/1237

Version [1.0]

Samrådsredogörelse

Innehåll

1	Inledning	11
1.1	Vad är en samrådsredogörelse?	11
1.2	Hur samrådet bedrivits	11
1.2.1	Samrådsförslaget	11
1.2.2	Utskick och annonsering	11
1.2.3	Samrådsaktiviteter	11
1.2.4	Inlämning av synpunkter	15
1.3	Vilka har deltagit?	16
1.3.1	Samrådsmöten	16
1.3.2	Statistik för synpunkter inkomna via den digitala kartan	16
1.3.3	Statistik för synpunkter inkomna via e-post och e-tjänst	18
1.3.4	Instagram	18
2	Synpunkter inkomna via den digitala kartan	19
2.1	Utvecklingsinriktningskartan	19
2.1.1	Bebyggelse	20
2.1.2	Infrastruktur	22
2.1.3	Industrimark	25
2.1.4	Energi	25
2.1.5	Natur och friluftsliv	25
2.2	Mark- och vattenanvändningskartan	27
2.2.1	Bebyggelse	30
2.2.2	Natur och friluftsliv	37
2.2.3	Fritid	40
2.2.4	Infrastruktur	42
2.2.5	Areella näringar	45
2.2.6	LIS	46
2.2.7	Tekniska anläggningar	46
2.2.8	Övrigt	48
2.3	Riksintresse- LIS- och andra värden-karta	50
2.3.1	Energiproduktion	51
2.3.2	Mineralutvinning	51
2.3.3	Vatten	51
2.3.4	Påverkansområde Tofta skjutfält	51
3	Synpunkter inkomna via samrådsaktiviteter	52
3.1	Samrådsmöten:	52
3.2	Grilla Region Gotland	54
3.2.1	Hemse	54
3.2.2	Roma	55
4	Synpunkter inkomna via e-post, e-tjänst eller post	56
4.1	Myndigheter	56
	Övriga statliga myndigheter	101
	Region Gotland	154
4.2	Föreningsliv	195
	Politiska partier	234

4.3	Näringsliv.....	274
4.4	Privatpersoner	290
4.5	Områdesspecifika synpunkter	319
4.5.1	Delområde Visby	319
	Visby Handel	321
	Utvecklingsriktning Visby-Väskinde-Lummelunda-Bro	322
	Utvecklingsriktning Träkumla/Stenkumla/Västerhejde.....	332
4.5.2	Delområde Norra Gotland	341
	Fårösund.....	341
	Fårö	342
	Stenkyrka/Lickershamn	343
	Lärbro.....	360
	Kappelshamn.....	362
	Slite.....	371
4.5.3	Delområde Mellersta Gotland	373
	Ljugarn	373
	Roma.....	388
	Stånga	391
4.5.4	Delområde Västra Gotland	393
	Västergarn	393
	Klintehamn.....	406
	Tofta	414
4.5.5	Delområde Södra Gotland.....	415
	Burs	416
	Ronehamn	417
	Hemse	429
4.6	Fördjupade översiktsplaner	430
4.6.1	FÖP Fårö	430
4.6.2	FÖP Östergarnslandet och Katthammarsvik	430
4.7	Tematiska synpunkter	455
4.7.1	Energi.....	455
	Mästermyr.....	495
	Forsvidar, Forsviden, Boge och Elinghems myr	510
	Norrlanda.....	530
4.7.2	Värdefulla ämnen och material/kalkbrytning	538
4.7.3	Infrastruktur	553
4.7.4	Landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen (LIS).....	554
	Strandskydd	554
4.7.5	Turism/Besöksnäring.....	555
	Turism, campingens utmaningar	555
4.7.6	Areella näringar	559
	Bebyggelse på jordbruksmark	559
	Skogsbruk.....	562
4.7.7	Bebyggelseutveckling	564
4.7.8	Vatten	565
4.7.9	Hälsa och säkerhet	565
4.8	Formalia, övrigt, mm.....	566
5	Planen efter samrådet	568

5.1	Större förändringar i text.....	568
5.2	Större förändringar i karta.....	569

Innehållsförteckning yttranden

# 308 Länsstyrelsen i Gotland län	56
# 308 Energimyndigheten	101
# 308 Havs- och vattenmyndigheten	103
# 308 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.....	107
# 308 Post- och telestyrelsen, PTS	110
# 308 Statens geotekniska institut, SGI	111
# 308 Sveriges geologiska undersökning, SGU	113
# 308 (# 43) Sjöfartsverket.....	119
# 308 Skogsstyrelsen	124
# 308 Svenska kraftnät	125
# 308 Tillväxtverket	129
# 308 (# 49) Trafikverket	130
# 51 Försvarsmakten	142
# 199 Fortifikationsverket.....	153
# 343 Fortifikationsverket.....	153
# 108 Lantmäteriet	154
# 36 Hälso- och sjukvårdsnämnden Region Gotland 2022-02-02	154
# 179 Socialnämnden Region Gotland	155
# 306 Stadsarkitektenheten Samhällsbyggnadsförvaltningen Region Gotland	160
# 313 Tekniska nämnden Region Gotland	162
# 64 Gotlands Skyttesportsförbund	195
# 177 Kristdemokraterna Gotland	234
# 201 Centerpartiet på Gotland, # 203 Magnus Bergström, Centerpartiet på Gotland	237
# 220 Socialdemokraterna Gotland.....	250
# 224 Moderaterna Gotland.....	252
# 250 Miljöpartiet på Gotland	260
# 252 Vänsterpartiet Gotland.....	268
# 41 Skanova AB.....	274
# 183 Visby Centrum AB	274
# 196 Gotlands Elnät AB (GEAB)	276
# 278 GotlandsHem.....	280
# 206 Jan Johansson	290
# 218 Torbjörn Lindström och Ann-Sofi Lindström Romin	291
# 227 Bernt Pettersson	293
# 238 Anonym	295
# 244 Anonym	300
# 257 #293 Anita Klingvall, Kicki Eldh	301
# 300 bildbilaga	301
# 260 Birgitta och Jan-Mikael Bexhed	304
# 265 Maria Sandgren.....	306
# 302 Lars Jonsson NY.....	308
# 305 Komplettering Bild.....	308
# 216 Johanna Bergbom	319
# 291 DBWs Innerstadsråd Bjerne von Schulman	320
# 65 Gotland Invest AB Yttrande Telefonen 4.....	321
# 46 Kjell Thomsson	322

#178 Fredrik Stenberg	323
# 232 EvaMonica Tarelius Brisundsområdet	324
# 261 Fastighetskonsult AB	325
# 274 Werkelinbolagen/ Cia Heldtander Färnlöf AB /Cia Byggkonsult.....	327
#204 Betongindustri AB	332
# 254 Visby Stift Egendom Västerhejde Annex 1:1	337
# 47 Maria Walfridzon och Göran Lundkvist	341
# 88 Fårö Centerkvinnor	343
# 186 LustKusten Utveckling AB och Stenkumla-Lummelunda Centeravdelning	343
# 309 GUBIS samlat yttrande Stenkyrka med omnejd	348
# 312 Göran Gustafsson.....	359
# 213 Lädubro utvecklingsbolag.....	360
# 275 Kappelshamns IK Berra Sandström	362
# 337 Gotlands utvecklingsbolag i samverkan, GUBIS	362
#338 Kurt Arkestål.....	367
#339 Nordkalk	369
#340 Ramboll.....	371
# 40 Peter Brandeborg.....	373
# 50 Lena och Tord Lingvall	374
# 63 Sara Hallander	375
#178 Fredrik Stenberg	376
# 181 Kerstin Vennberg	378
# 219 Svante Soldemo, Iréne och Henry Soldemo	378
# 290 Svante Soldemo	378
Bilaga # 290	386
# 258 Hans och Agneta Juhlin	387
# 59 Gail Swenson.....	388
# 246 Benny Adman	388
# 304 Vidar Stenberg.....	393
# 60 Klinte Skytteklubb	406
# 193 Remissyttrande Klintetraktens framtid	408
# 288 Lars Sahlsten, Marie Sahlsten	412
# 200 EvaMonica Tarelius.....	414
# 233 EvaMonica Tarelius Toftaområdet	414
# 274 Werkelinbolagen/ Cia Heldtander Färnlöf AB /Cia Byggkonsult.....	415
# 48 Anonym	415
# 162 Ulf Jacobsson	416
# 189 Maria Heymowska mfl Gemensamhetsanläggningen Rone ga:1 Lotsåldermannens åker	417
# 190 Tomtägarföreningen Ålarve Grannlag	420
# 247 Maria Heymowska	421
# 248 Tomtägarföreningen Ålarve Grannlag.....	423
# 235 Rone Utvecklings Bolag RUAB genom Maria Nord.....	425
# 191 Anonym	429
# 192 Anonym	429
# 274 Werkelinbolagen/ Cia Heldtander Färnlöf AB /Cia Byggkonsult.....	430
# 194, # 198 Leif och Britt Marie Pettersson	430
# 266 Cecilia Herzog.....	435
# 303 Östergarns IK, Östergarn Gammelgarns hembygdsförening, Nygarns utveckling AB (svb) ..	438

# 307 Bilaga till remissvar # 303.....	441
# 311 GUBIS Kräklingbo med omnejd.....	444
# 39 Gunilla Sterner.....	455
# 45 Ingvar Britse	455
# 52 Svenska byggnadsvårdsföreningen	456
#267 Lars Jonsson Museum, Lars Jonsson och Vamlingbo Prästgård	467
# 57 Karin Sandevärn	474
# 175 Villaägarnas Riksförbund.....	478
# 223 Per Karlsson och Kickan Karlsson.....	480
# 241 Hans Nilsson HOWto	482
# 272 Burgviken Utveckling AB	482
# 253 Christina Bexelius.....	490
# 262 Vattenfall Vindkraft AB.....	490
# 66 # 69 Mårten Hjernquist	495
# 68 Henrik Dagel Wulfcrona.....	495
# 70 Eva Dandanell	495
# 71 Lise-Lott Sellin	495
# 72 Christian Tomtlund.....	495
# 73 Linda Tomtlund	496
# 74 Anonym	496
# 76 Jens Berkler	496
# 77 Karin Björnsdotter, Karin Hjernquist.....	496
# 78 Victor Berglind	496
# 79 Oskar Landén	496
# 80 Emil Landén	496
# 81 Peter Jankert.....	496
# 82 Ellen Landén	496
# 83 Micke Landén	496
# 109 Ina Holmquist.....	496
# 112 Héléne Malm	496
# 113 Gustaf Lekander.....	496
# 115 Jesper Gustafsson	496
# 117 Pär Stolpe	496
# 118 Marlo Hjernquist	496
# 119 Karin Winsnes.....	496
# 121 Joel Phersson	496
# 123 Viktor Melin	496
# 124 Jesper Lagergren	496
# 125 Malin Melin	496
# 126 Anna och Dennis Ersöz	496
#127 Axel Malmberg.....	496
# 128 Isa Persson	496
# 129 Jonas Jörnemark.....	496
# 130 Johnny Jakobsson	496
# 131 Daniel Sammelin	496
# 132 Ingamaj Melin.....	496
# 133 Matts Melin.....	496
# 134 Jessica Heed.....	496

# 135 Gabriel Gannas	496
# 136 Lukas Hjernquist	496
# 137 Mikael Wulfcrona	496
# 138 Fannia Siwecki Almén	496
# 139 Emma Lindborg	496
# 140 Jan- Erik Johansson.....	496
# 141 Eva Jacobsson	496
# 142 Susanne Wilhelmsson	496
# 143 Annika Dahlström.....	496
# 144 Kajsa Wilhelmsson	496
# 145 Peter Bäärheilm	496
# 146 Karin Bäärheilm	496
# 147 Håkan Hejdström	496
# 148 Bill Berkler	496
# 149 Dag Jacobsson.....	496
# 150 Måns Hjernquist.....	496
# 152 Karl Hjernquist.....	496
# 154 Bo Söderström	496
# 155 Gabriella Sander	496
# 156 Jamie McCelland	496
# 157 Barbro Teglöf.....	496
# 161 Hannah Jakobsson	496
# 163 Fredrik Dagel Wulfcrona	496
# 164 Jörgen Hall	496
# 166 Julius Hejdström	496
# 167 Johan Rydqvist	496
# 168 Elisabeth Mattsarve-Molin	497
# 169 Torgny Jacobsson	497
# 170 Jossan Hejd	497
# 171 Lennart Cantell	497
# 172 Jan Boman	497
# 173 Anna Boman	497
# 174 Kristina Berglund.....	497
# 180 MiQ Bohlin.....	497
# 184 Bengt Friden.....	497
# 187 Regina Lindborg.....	497
# 188 Maria Barkell.....	497
# 230 Fabbe Wulf	497
# 231 Johan Wulfcrona	497
# 234 HereForBeer	497
# 240 Mikael Wollbo	497
# 249 Johan Ohlin	497
# 251 Pia Hederstedt	497
# 255 Martina Åkeson Wollmo	497
# 263 Johan och Malin Wibäck.....	497
# 280 Tummelbos	497
# 281 Sheila Taripanah	497
# 292 Catharina Cronberg	497

# 301 Göran Larsson	497
# 105 Rebecca Delgado Berg.....	497
# 106 Noah Lundgren	498
# 110 Måns Åstedt	499
# 111 Eva och Bo Jörnemark	499
# 116 Jesper Gustafsson	500
# 151 Henrik Dagel Wulfcrona mfl.....	500
# 153 Hedvig Hallberg	501
# 289 Johan Edberg	502
# 158 Christine Lindsjö.....	502
# 208 Rebecca Berg	503
# 210 Kerstin Teglöf Berg.....	505
# 225 Agneta och Anders Ahlin.....	506
# 256 Helena Boberg Palm, Johan Boberg	507
# 259 Maria Haack och Sture Johansson.....	508
# 89 Leif Claesson	509
# 100 Sussi Boberg och Tomas Andersson.....	509
# 122 Patrick Dahl	510
# 87 Richard Bernström mfl.....	510
# 120 Bill Necander	512
# 159 Yttranden närboende, Rindert Bolt, Karin Strandberg mfl.....	513
# 160 Ingela Pettersson	514
# 283 Föreningen Svenskt Landskapsskydd, Henrik Wachtmeister	515
# 285 Gotlands Vindelsproducenter, Jens-Henrik Kloth.....	519
# 286 Gotlands Ornitologiska Förening	528
# 165 Birgitta Swedenborg	530
# 205 Marcus Olsson	530
# 211 Jimmy Lindman och Lina Hägg Lindman.....	531
# 215 Kent Buskas.....	532
# 222 Fredrik och Åsa Jonsson	533
# 269 Camilla Bexelius och Leo Spolander	535
# 271 Stefan och Christina Sundkvist	536
# 195 Ola Thuresson Nordkalk AB.....	538
# 197 Nordkalk AB Ola Thuresson.....	539
# 212 Petra Schnell	540
# 217 Anonym	541
# 226 Pauline Wolff	542
# 228 Lars Rodvaldr	542
# 243 Hanna Angerud.....	542
# 237 Tomss Angerud.....	542
# 239 Marita Dahlby	543
# 242 Anonym	544
# 245 Anonym	545
# 264 Titti Kerstin Margareta Forslund.....	545
# 268 CEMENTA AB	546
# 287 Karin Mårtensson	551
# 54 Anonym	553
# 56 Anonym	553

# 63 Mikael Nilsson.....	554
# 236 Ann Enström.....	554
# 274 Werkelinbolagen/ Cia Heldtander Färnlöf AB /Cia Byggkonsult.....	555
# 176 Oscar Hallander	559
# 229 Karin Gardell.....	561
# 209 Mellanskogs SBO genom Eva Gahnström	562
# 75 Claes Sjögren	564
# 214 Cecilia Loohufvud.....	565
# 282 Pia Ingelse	565
# 35 Anonym 2022-01-27	566
# 55 Anonym	566
# 274 Werkelinbolagen/ Cia Heldtander Färnlöf AB /Cia Byggkonsult.....	567

1 Inledning

1.1 Vad är en samrådsredogörelse?

I samrådsredogörelsen kan du läsa om hur samrådet har genomförts, vilka synpunkter som har kommit in och hur de har tagits hänsyn till i granskningsförslaget.

1.2 Hur samrådet bedrivits

1.2.1 Samrådsförslaget

Regionstyrelsen fattade 2018 beslut om att översiktsplanen för Gotland ska revideras. Med anledning av framtagandet av en ny regional utvecklingsstrategi för Gotland, som skulle utgöra översiktsplanens program, startade arbetet först under 2019 med att sätta en organisation med resurser från främst regionstyrelseförvaltningen, samhällsbyggandsförvaltningen och teknikförvaltningen. Arbetet med att ta fram ett samrådsförslag startade i maj 2020. Fram till beslut om samråd skedde en rad tidiga dialoger, exempelvis med Länsstyrelsen på Gotland, externa parter och med Wisbygymnasiet. Under 2020 hade boende, besökare och företagare också möjlighet att berätta hur de ville att Gotland skulle utvecklas genom att lämna synpunkter direkt på en interaktiv karta. Regionstyrelsen fattade 2021-12-15 (Rs§ 397) beslut om att förslaget till översiktsplan skulle ställas ut för samråd.

1.2.2 Utskick och annonsering

Annonsering om samrådet och de samrådsaktiviteter som genomförts har gjorts i lokaltidningarna och på Region Gotlands hemsida. Det har också funnits annonsering på skärmarna på Destination Gotlands färjor samt i kollektivtrafikens bussar och på terminalerna för färjan och flyget.

Annonsering har också skett via Facebook inlägg vid samrådets start samt inför varje allmän samrådsaktivitet.

Som komplettering har även ett informationsutskick gjorts till myndigheter, organisationer och företag.

En film togs fram i informationssyfte och har använts på hemsidan och på de platser det gått att nyttja den.

1.2.3 Samrådsaktiviteter

Samtidigt som beslut om samråd togs i december 2021 togs också beslut om digitala samrådsmöten på inrådan av smittskyddsläkaren. Samtliga nio allmänna samrådsmöten hölls därför digitalt via zoom. I slutet av samrådstiden var det igen tillåtet att samla till fysiska möten varför samrådet kompletterades med flertalet samrådsaktiviteter ute på plats på Gotland under vecka 11. Syftet med dessa var att fånga intresse och nå ut till fler målgrupper. Projektledningen deltog även på 92 möjligheter med en monter.

Digitala allmänna samrådsmöten

Allmänna samrådsmöten med deltagare				
Datum, plats	Tema	Kvinnor	Män	Totalt
2/2, Digitalt	Norra Gotland	11	11	22
10/2, Digitalt	Visby			32

16/2, Digitalt	Mellersta Gotland			Ej angivet
21/2, Digitalt	Västra Gotland	22	12	34
23/2, Digitalt	Södra Gotland	22	22	44
23/3, Digitalt	Energi	12	17	29
29/3, Digitalt	Besöksnäring	10	9	19
30/3, Digitalt	Platsutveckling	13	16	29
7/4, Digitalt	Grönplan och Natur	5	4	9
Totalt				218

Fysiska samrådsaktiviteter

15 mars, Roma 14:00-16:00

En solig tisdag då det också var KUT-dag (vilket innebär att skola/fritids/förskola håller stängt) bjöd vi in till att "Grilla Regionen" vi träffades vid grillplatsen vid motionsspåret i skogen bakom Sockerparken och Syrengården i Roma/Björke där besökare bjöds på korb och dryck. Det blev en välbesökt grillning uppskattningsvis kom 30 – 40 personer under dessa två timmar.

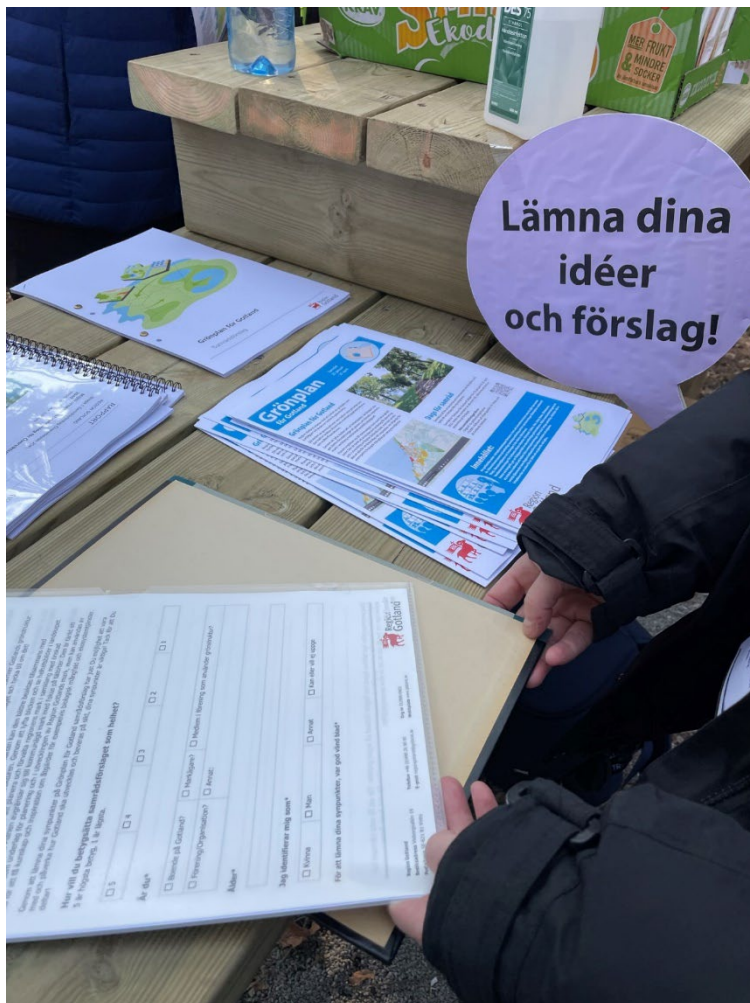

Bild. Foto från aktiviteten Grilla Regionen i Sockerparken.

16 mars, Visby Busstationen 07:00 – 08:30

Här delades information om samrådet ut till pendlare som både var på väg till arbete eller skola i annan ort eller som var på ingång till Visby.

Bild. Foto från aktivitet Kaffebjuss som hölls på Visby busstation.

16 mars 12:00 i Visby galleria, kl. 12:30 – 14:30

Här delades informationsblad om samrådet ut till förbipasserande i gallerian. Många stannade upp för frågor och samtal.

Bild. Fotot är från aktiviteten i Visby Galleria.

17 mars, Hemse 14:00-16:00

En lite kallare torsdag bjöd vi in till att "Grilla Regionen" vid grillplatsen vid slutet av Norrgatan, bakom badhuset där besökare bjöds på korv och dricka. Hit kom uppskattningsvis 10 besökare för samtal och frågor.

Bild. Fotot är taget från aktiviteten Grilla Regionen i Hemse.

5/4 Visby, 92 möjligheter

Under 92 möjligheter ställde översiktsplanen ut med digitala skärmar där besökare kunde titta på förslaget och lämna sin synpunkt direkt i den digitala kartan.

Samarbete med Wisbygymnasiet

Wisbygymnasiet 1/2 + 22/3

Övriga möten

Länsstyrelsen 27/1

Miljöpartiet 15/2

Centerpartiet 28/2

Moderaterna 28/3

Socialdemokraterna 4/4

LRF 6/4

LRF Grön ungdom 21/3

UU Campus Gotland samhällsplanerare 1/3

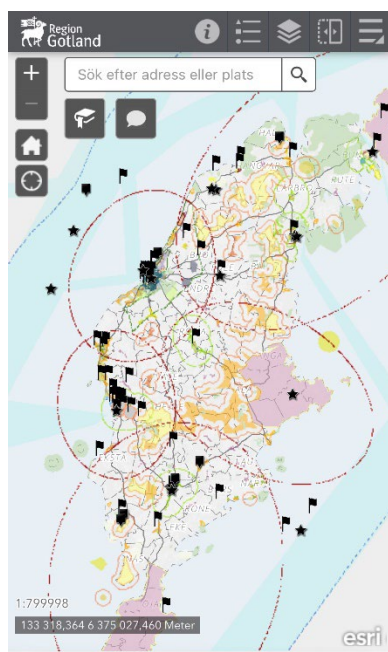
RegSam 23/2

SBF förvaltningsfika 18/3

1.2.4 Inlämning av synpunkter

Under samrådet har förslaget funnits tillgängligt på www.gotland.se/oversiktsplan2040 både som en digital version och som PDF. Det har funnits flertalet sätt att lämna sina synpunkter på.

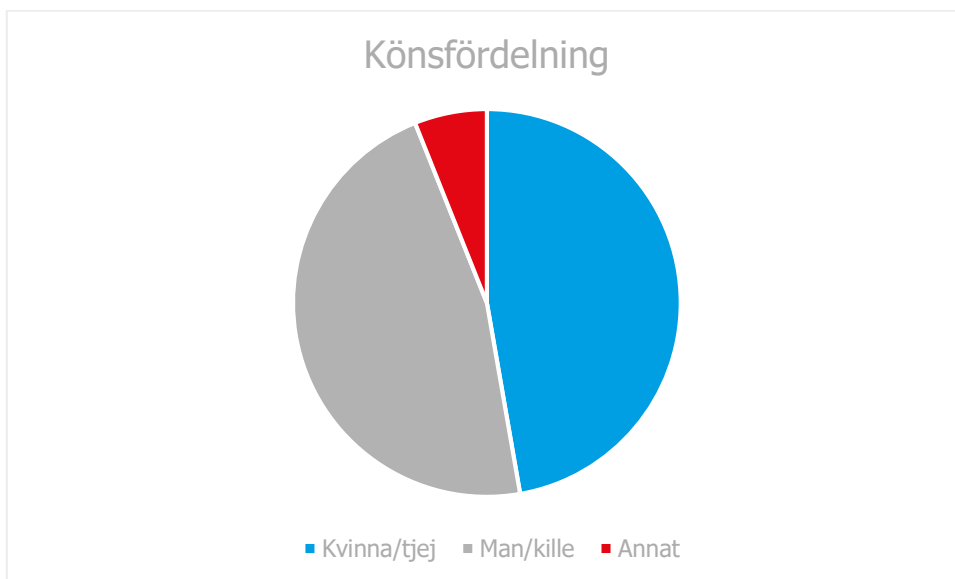
- Via lämna dina synpunkter direkt i kartan i den digitala versionen.
- Via e-tjänst
- Via e-post
- Via brev
- Via blankett på biblioteken
-

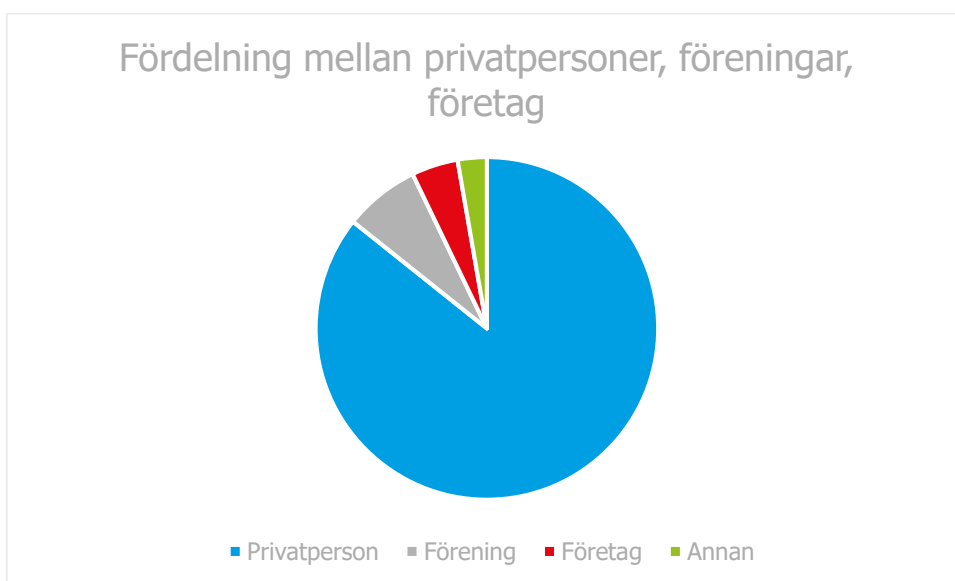
Figur 1 Exempel på hur det såg ut att lämna synpunkter i mobilen.

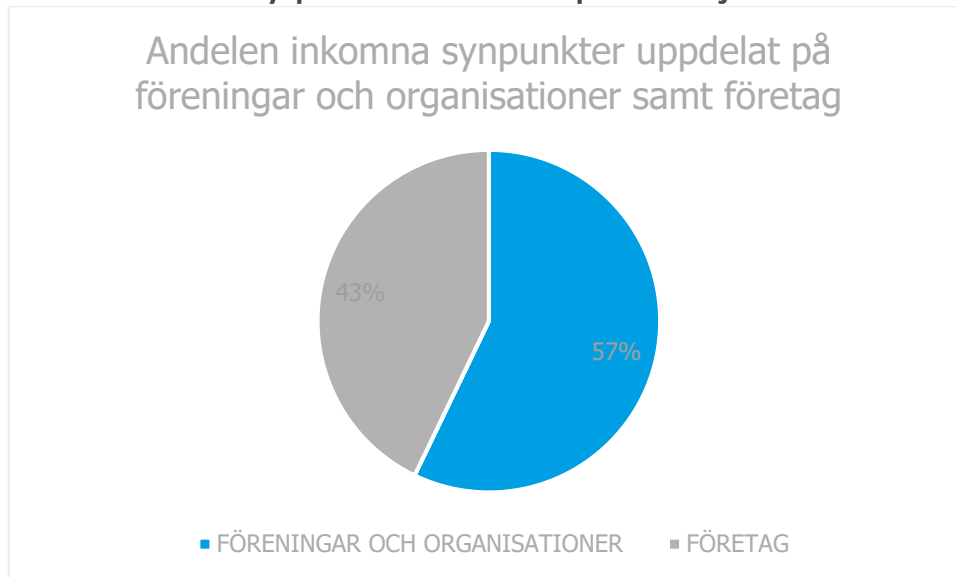

Figur 4. Andelen män och kvinnor som lämnat synpunkter via digitala kartan

Figur 5. Andelen privatpersoner, förening, företag som lämnat synpunkter via digitala kartan.

1.3.3 Statistik för synpunkter inkomna via e-post och e-tjänst

Figur 6 Andelen inkomna synpunkter uppdelat på föreningar och organisationer samt företag

1.3.4 Instagram

Under samrådstiden ansvarade enhet Plan och översiktsplaneringen för Region Gotlands Instagram-konto Vi är Region Gotland. Där spreds information om översiktsplanering generellt och det pågående samrådet.

2 Synpunkter inkomna via den digitala kartan

Här redovisas de synpunkter som inkom via den digitala kartan på gotland.se/oversiktsplan2040. Samhällsbyggnadsförvaltningens bemötande redovisas efter varje synpunkt.

2.1 Utvecklingsinriktningskartan

Synpunkter för utvecklingsriktning - Samråd

Bild. Fördelningen av inkomna synpunkter på utvecklingsinriktningskartan.

2.1.1 Bebyggelse

Jag har ett nytt förslag

Generella synpunkter

(2808) Norra Mästerby, Hogrån, Atlingbo och Vall ligger nära Visby, Roma, Klintehamn och det går rätt fort att komma till Hemse. Det området borde kunna bebyggas med fler bostäder. (46 - 55 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Inga utvecklingsområden för bostäder pekas ut, med översiktsplanen stödjer kompletteringar med bostäder där förutsättningar finns och de kan lokaliseras resurseffektivt.*

Alskog

(6411) Egentligen inget nytt förslag men ber er att i processen för översiktsplanen notera, - och ta hänsyn till, det positiva planbesked som finns (och ska startas upp) med inriktning avseende fastigheterna Alskog Guffride 1:22 och 1:45. (46 - 55 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Område är tillagt som utvecklingsområde på plankartan.*

Källunge

(5612) Källunge är ett område med närhet till de två huvudorterna Visby och Slite. Det finns goda allmänna kommunikationer samt bra väg. Området ligger på landsbygden men samtidigt centralt på Gotland. Det byggs för närvarande enfamiljshus i området och förutsättningarna för ytterligare bebyggelse måste anses som goda även om Källunge inte tillhör något av de utpekade områdena. Tomtpriserna är sannolikt betydligt lägre än de kustnära regionerna och erbjuder ett alternativ för familjer som prioriterar ett mera kostnadseffektivt alternativ med närhet till Gotlands större tätorter. Kommunalt VA finns inte och är inte heller planerat men förutsättningarna för enskilda lösningar är goda inom vissa områden. Områden lämpliga för bebyggelse består huvudsakligen av tallskog samt åkermark utan några större identifierade naturvärden. Området inhyser vackra och väl använda strövområden för naturintresserade. Endre och Fole skola omfattar förskoleklass, skolår 1-6 och skolbarnsomsorg. (Företag, Lummba Invest AB)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Översiktsplanen stödjer kompletteringar med bostäder där förutsättningar finns och de kan lokaliseras resurseffektivt. Utvecklingsområden har lagts till kring Fole skola.*

Ljugarn

(5608) För att hindra att Ljugarns samhälle blir mer dött pga. av alla hus som står tomma större delen av året, så borde det läggas till i Översiktsplanen och detaljplanen att enbart permanentbostäder ska beviljas bygglov förutsatt att den som ska stå som fastighetsägare är folkbokförd på Gotland då ansökan skickas in. Nybyggnation av fritidshus på en tomt där det redan står en permanentbostad ska vara tillåtet, så länge som den som ansöker om bygglov är folkbokförd på Gotland. Läger man inte till dessa regler, så kommer Ljugarn att fortsätta att dö ut och alla som vill bo året runt i Ljugarn kommer att fortsätta att konkurreras ut av sådana som har större ekonomisk kapacitet, men som inte har något intresse av att bo på orten året runt eller att bidra till ett hållbart och levande samhälle. (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Det finns inte möjlighet att styra upplåtelseform för bostäder i en översiktsplan. Översiktsplanen pekar ut områden som kan vara lämpliga för bostäder. Ambitionen i översiktsplanen är att peka ut områden som i första hand ska bidra till befolkningsutvecklingen på ön och tillgodose behovet av bostadsförsörjning för idag och de kommande 20 åren.

Stenkyrka

(2409) Finns med som område för nya bostäder i planprogrammet för Lickershamn. Sammanbinder bebyggelsen kring stugbyn. Finns färdig infrastruktur med VA, fibring samt eltransformator (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området definieras som sammanhängande bostadsbebyggelse. Det ligger inom det som planprogrammet anger som "Gamla Lickershamn- för att bevara karaktären i gamla Lickershamn bör nyetableringar endast ske i undantagsfall". Nyetablering innebär att tomter antingen delas eller tillskapas i anslutningen till en befintlig tomt. Vid nyetablering blir placeringen av nya byggnader avgörande för om det kan vara lämpligt. Det öppna landskapet i den delen av gamla Lickershamn närmast havet har betydelsefulla siktlinjer och föreslås förbli oexploaterat. Det är också viktigt att fiskeläget upplevs som ett eget område som inte byggs ihop med ny bebyggelse." Planprogrammet gäller fortsatt som planeringsunderlag.

Stånga

(5210) Mer boende alternativ behövs i Stånga och i anslutning till golfbanan. Utveckling på och runt golfbanan behövs (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Några utvecklingsområden har identifierats i Stånga, inga ytterligare områden läggs till. Stånga omgärdas av jordbruksmark, vilket begränsar möjligheten till ytterligare expansion av golfbanan. Golfbanan kan utvecklas vidare inom befintlig yta.

Visby

(3608)det har under de senaste åren byggts flertalet lägenheter runt det här området men det har alla stucket iväg kraftigt i pris väldigt fort. Detta är pengar som studenter och personer som har lägre inkomster bara kan drömma om att ha råd med. Jag förstår att det kan vara svårt att kontrollera hur priserna kan sticka iväg men översiktsplanen är tydlig i att det ska finnas tillgång till bostäder som är attraktiva för personer med alla olika nivåer av inkomster. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen kan inte påverka prisutveckling, men stödjer utveckling i olika områden och inte bara de områden som är mest attraktiva.

(4408) Utvecklingen av hamnområdet/ Almedalen/ Kallis som finns förslag på borde skyndas på för att skapa ett attraktivare Visby, möjliggöra fler arbetsplatser, bostäder, näringsverksamhet, aktivitetsområden, bra för barn, kultur, fritid mm (enligt förslaget). Det skulle skapa en attraktionskraft och en bra "reklamskylt" för hela ön och visa på en levande stad som utvecklas med tiden, även då det är ett världsarv att förvalta. En hållbar plats att leva på! (36 - 45 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Detta är ett av regionens stadsutvecklingsprojekt, tack för din synpunkt att du tycker att det är viktigt.

Det här är ett bra förslag

Sanda

(2410) Att bidra till fler bostäder runt Sanda skola är mycket bra för att ta tillvara befintliga resurser i form av byggnader och en väl fungerande arbetsplats. (46 - 55 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Översiktsplanen stödjer komplettering med bostäder runt Sanda skola där förutsättningar finns.*

Västerhejde

(6809) Jag tycker att det är ett bra förslag att bibehålla det öppna landskapet, att hänsyn ska tas till naturvärden, och att hänsyn ska tas till vattenskyddsområden, ex vis gällande markanvändning, tomtstorlek. Jag är dock orolig att det inte prioriteras generellt i Fridhems- och Höglintssområdet. Idag mycket attraktivt, men jag kan se att tomterna styckas av och därmed förtätas bebyggelsen. Är speciellt orolig över Storhagen som ligger parallellt med Kusevägen. Det är en del av ett öppet odlingslandskap där Nygårds har sina lamm gående. Området innehåller dessutom Nygårds våt, som är biotopskyddad. Jag vill understryka vikten av att bibehålla och slå vakt om det öppna odlingslandskapet och möjligheterna för Nygårds att lammskötsel finns kvar (samt att vara mer restriktivt till att de befintliga tomterna inte styckas vilket innebär en förtätning och i förlängningen kan hota befintliga naturvärden). Det är en unik plats så nära Visby (56 - 65 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Fridhems- och Höglintssområdet ligger inom påverkansområde för militärt buller, ingen ny bebyggelse planeras där.*

Jag håller inte med om det här förslaget

Hangvar

(3208) Det uppges i förslaget, att planprogrammet för Ireviken ”inte kunde” fullföljas med en detaljplan. Detta håller jag absolut inte med om. Länsstyrelsen förelade redan på 60-talet dåvarande kommunen att upprätta en modern plan för Ireviken och behovet har alltsedan dess funnits och också varit bakgrunden till att planprogrammet upprättades. Texten i förslaget och intentionerna i planprogrammet följs inte av regionförvaltningen när det gäller bygglov, avstyckningar, förtätningar o s v. (66 - 75 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt.*

2.1.2 Infrastruktur

Jag har ett nytt förslag

Generella synpunkter

(3609) I de mellersta delarna mellan Roma och Hemse finns det inte tillgång till någon form av laddningsstation om man skulle behöva ladda t.ex. en elbil. Detta kan bli ett problem om man funderar på att skaffa en elbil men inte har tillgång till att ladda hemma, det hade varit bra om det fanns någon laddplats i närheten. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.*

(3610) biogasstationer. just nu finns det enbart 4 tankstationer på ön som erbjuder biogas. Om vi vill börja använda vårt restavfall (2.6.1) behöver vi flera stationer som erbjuder biobränsle. Allt handlar om utbud och efterfrågan. om det blir svårt att få tag i biobränsle så kommer säkerligen färre att välja en bil som behöver det, men om det finns nära så kanske det lockar mer. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.

(6009) Jag anser att byggande av gång- och cykelvägar som ansluter till hållplatser hade gett en ökad användning av kollektivtrafiken. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Det är prioriterat vid ombyggnad. Frågan hanteras inte i översiktsplanen, men hållplatshandboken pekar på att hållplatser bör placeras där det finns möjlighet till anslutningar.

(6010) Hastighetssänkning i tätorter eller utveckling av trottoarer för en ökad säkerhet för gång- och cykeltrafik. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.

(6012) Införskaffa en reservhamn ifall Visby hamn inte går att använda. Eftersom färjeresandet är en viktig del i befolknings- och besöksantalet på Gotland är det smidigt att ha en reservplan som en lösning på ett problem som att Visby hamn inte skulle kunna ta emot färjor. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Ämnet tas upp i översiktsplanen, Kappelshamn är det främsta alternativet.

(6013) Införskaffa en reservhamn ifall Visby hamn inte går att använda. Eftersom färjeresandet är en viktig del i befolknings- och besöksantalet på Gotland är det smart att ha en reservplan. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Ämnet tas upp i översiktsplanen, Kappelshamn är det främsta alternativet.

(6011) Viktigt att prioritera användning av förnybara bränslen till färja- och flygtrafik. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt.

(4010) Jag vill ha fler tåg på Gotland. Det är bättre för miljön än att åka bil och det är också härligt att åka tåg! (0 - 5 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för att du skrev vad du tycker. Tyvärr kostar det mycket pengar att bygga tågbanor och köpa tåg, så vi har inte råd med det just nu. Men vi håller med dig om att tåg är bättre för miljön och det roligt att åka tåg.

(5610) Känns välbehövligt att utöka kollektivtrafiken till att ha en extra linje som går mer österut på ön (ex. Ljugarn eller liknande) men som fortfarande går mellan Visby och Hemse så att fler kan åka kollektivtrafiken till jobb eller skola för ett mer hållbart resande. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Tillgodoses inte i översiktsplanen, men frågan tas upp i trafikförsörjningsprogrammet.

(6008) Fler bussturer och flera olika busslinjer som passar alla boende på Gotland. Införskaffa cykelställ vid alla busshållplatser så att fler kan cykla till hållplatser och ställa sin cykel på ett säkert ställe. Solcellsdrivna gatulampor vid varje hållplats för att minska känslan av osäkerhet och obehag när man väntar på/går av buss. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Tillgodoses inte i översiktsplanen, men är med i hållplatshandboken och Trafikförsörjningsprogram. Hållplatser bör utrustas för god komfort och efter platsens förutsättningar.

(6410) Storugns hamn är Gotland största industrihamn (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Nordkalks hamn är en privat industrihamn, mängder för privata näringslivsaktörer anges inte i översiktsplanen.

(4808) utveckla så att synkar med andra kommunikationer, alltså Färöfärjan samt båtarna till fastlandet (56 - 65 år, man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Den är inte en fråga för översiktsplanen, men är med i kontinuerligt utvecklingsarbete för kollektivtrafiken.

Ljugarn

(5209) Fler och fler väljer att cykla på Gotland. På sydöstra Gotland har den nya Östkustleden skapats och många vill kunna cykla till Ljugarn för att sedan kunna vandra längs med kusten. Vägen från Visby till Ljugarn är idag för smal och en separat cykelväg skulle möjliggöra cykeltransport till östra Gotland. (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Region Gotland anser att trafiksäkerhet är mycket viktigt men det finns andra sätt att göra cykling på länsvägar säkrare som att minska biltrafik. Region Gotland fortsätter att jobba med hur trafiksäkerheten ska stärkas i ett kontinuerligt arbete

Visby

(6808) Bygg säkra cykelvägar i Visby, som är en stad där det egentligen är nära till allt. (36 - 45 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt, det finns med i översiktsplanen.

Öja

(4012) Fossila drivmedel kommer att bli allt dyrare - och bör bli det med tanke på deras klimatpåverkan. Gör det lättare att välja cykeln och nyttja den gamla banvallen från Burgsvik till att bli cykelväg. Sommartid är det vanskligt att cykla längs vägarna på grund av alla bilar som tar stor plats på vägarna. (46 - 55 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Finns ett beslut på att nyttja gamla banvallen.

Det här är ett bra förslag
Generella synpunkter

(4009) Utvecklad kommunal transport kan göra att fler väljer att inte ta bilen till och från stan. (36 - 45 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt, det finns med i översiktsplanen.*

Stenkumla

(5208) Behövs verkligen bättre möjligheter att cykla till Stenkumla och Träkumla då dessa vägar är smala och med hög hastighet. (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt, det finns med i översiktsplanen.*

(4008) Mycket bra med ordentliga cykelbanor som gör att fler vill och vågar cykla, speciellt med barn (36 - 45 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt.*

Väskinde

(4011) Med tanke på världsläget med både skenande råvarupriser och klimatkris så känns det ännu mer angeläget att satsa på cykeln som mobilitetslösning. Väskinde ligger så pass nära Visby att cykelpendling inte är något problem, men ju bättre cykelvägarna kan bli, desto fler som ställer bilen. Inklusiv mig själv! (36 - 45 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt, det finns med i översiktsplanen.*

2.1.3 Industrimark

Jag har ett nytt förslag

Lärbro

(6409) Storugns industriområde prioriteras för industriverksamhet (Nordkalk AB)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för er synpunkt. Markanvändningskartan har reviderats genom att peka ut befintliga tåker.*

2.1.4 Energi

Jag håller inte med om det här förslaget

Till havs

(6408) Ytan för pågående utbyggnad av vatten och energi i nära anslutning till Begravningsplats är inte seriöst då det borde vara reserverat för ev. utvidgning av begravningsplats. En vacker plats som förvanskas i sin helhet. (begravningsombud för Visby domkyrkoförsamling LST)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för er synpunkt, ytan är reviderad med syfte att ge stöd åt begravningsplats.*

2.1.5 Natur och friluftsliv

Det här är ett bra förslag

Generella synpunkter

(5609) Bra att fokusera på att ha naturområdena nära till hands med tätorterna så att man inte behöver transportera sig med fordon, utan att man kan gå eller cykla då det finns tillgång till friluftsliv nära boendet. Hälsofrämjande. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt.

(5611) Bra förslag att fokusera på att ta hänsyn till områden som är i riskzon för konsekvenser för den biologiska mångfalden och det gotländska natur- och kulturlandskapet om fortsatt exploatering och bebyggelse sker. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt.

Jag har ett nytt förslag

(5211) Regionen har på senaste tagit bort toaletter och soptunnor osv. Att ta tillbaka det gynnar stranden och turismen. Det borde finnas på alla populära stränder. (26 - 35 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.

2.2 Mark- och vattenanvändningskartan

Synpunkter för mark- och vattenanvändning - Samråd

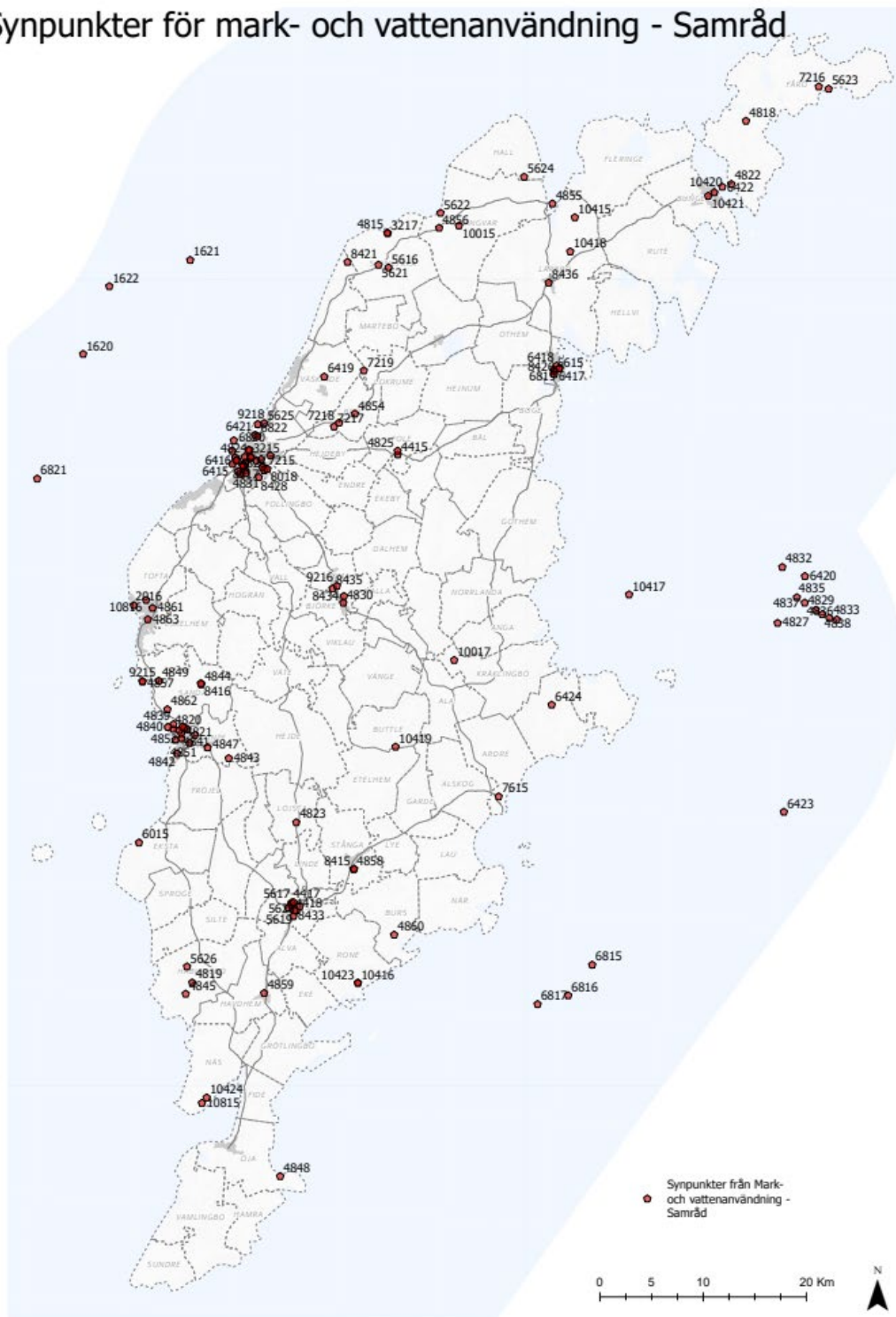
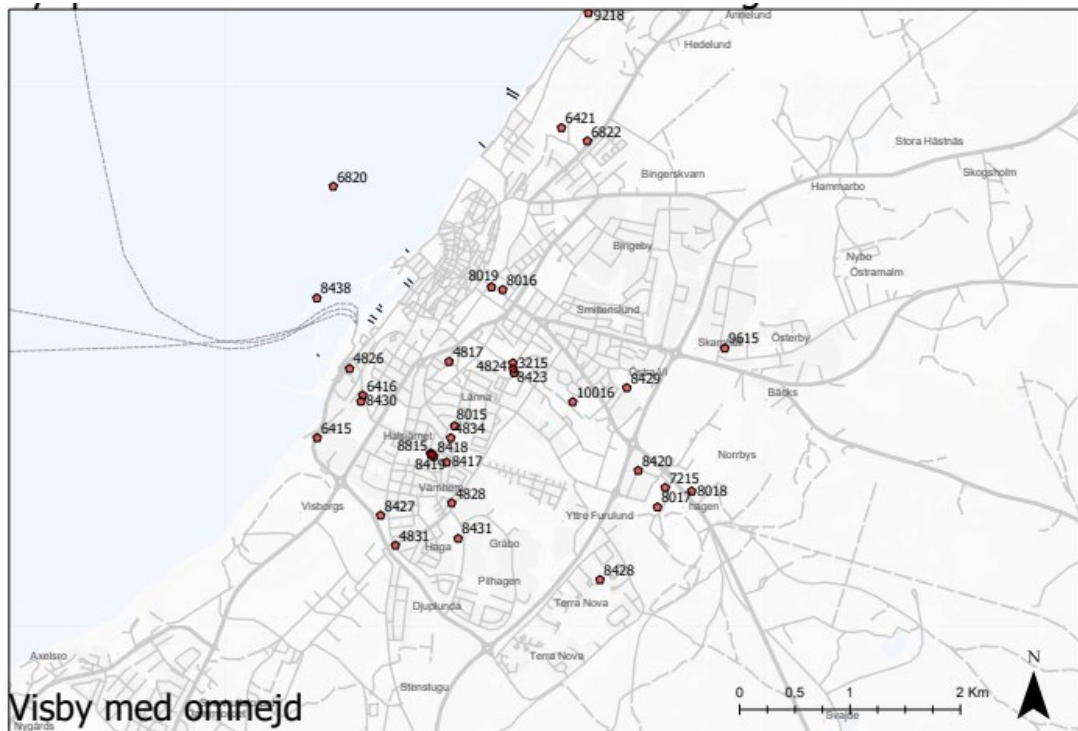
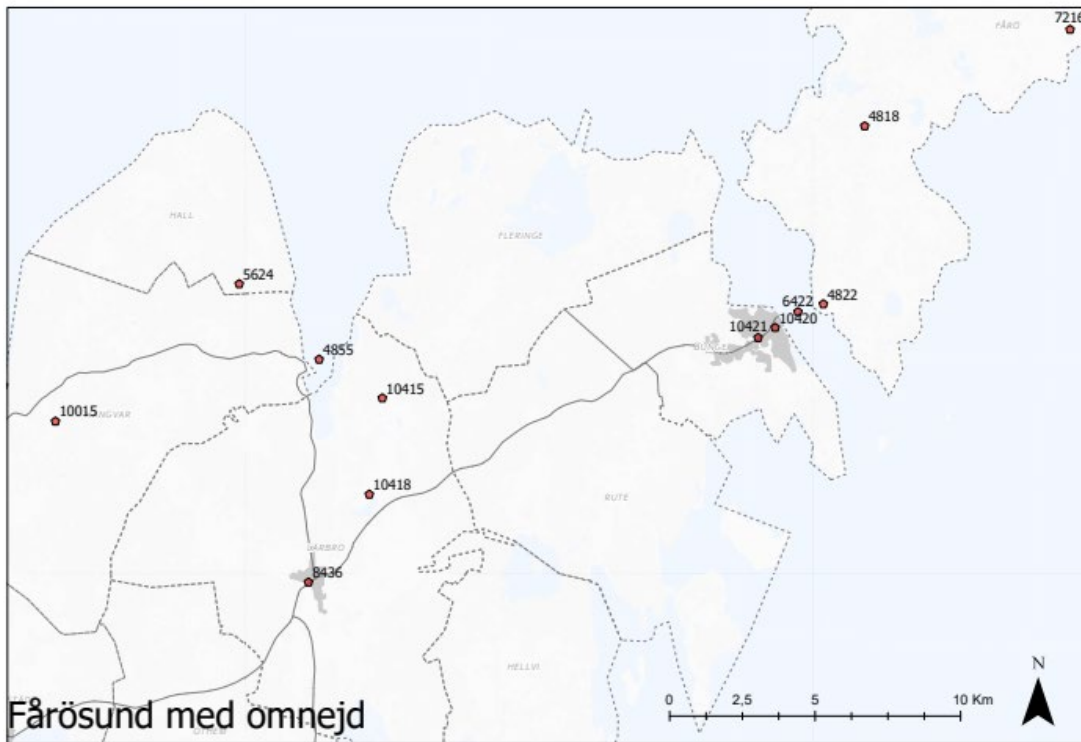

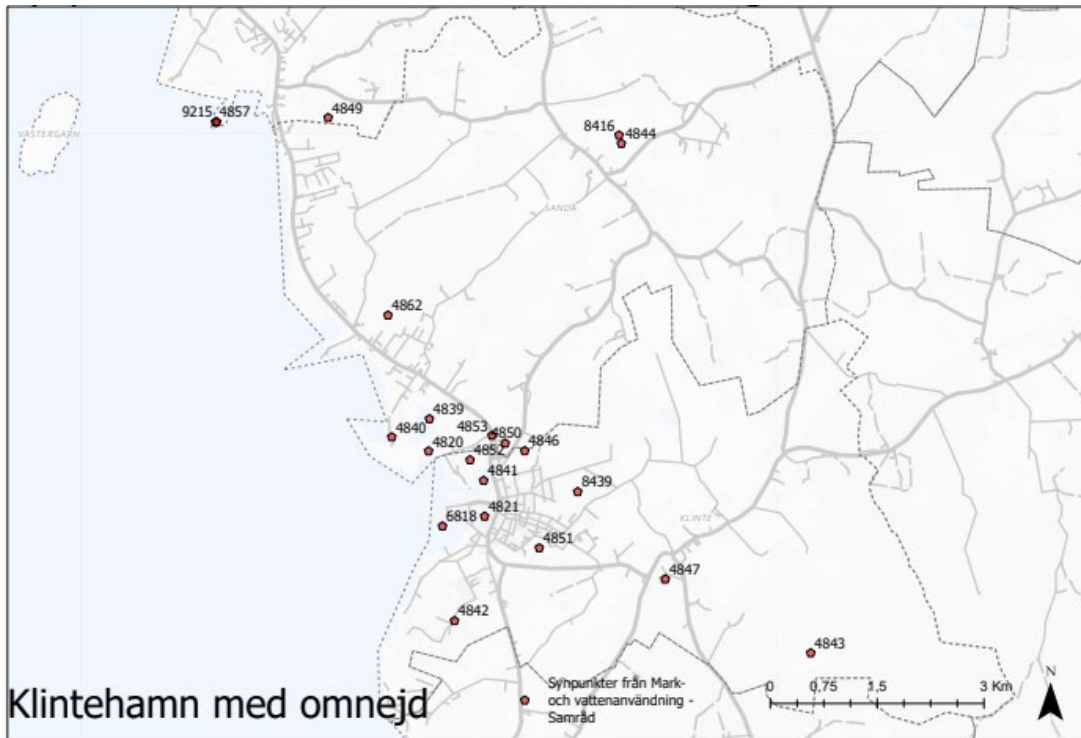
Bild. Fördelningen av inkomna synpunkter på mark- och vattenanvändningskartan.

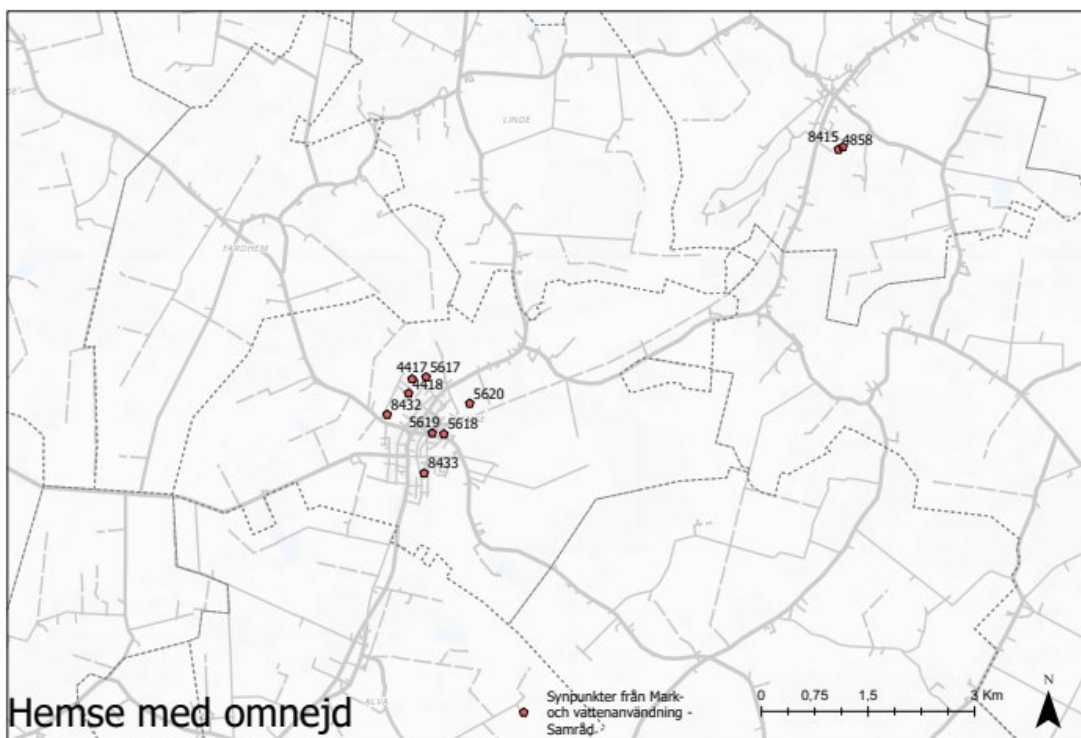
Figur 7 Synpunkter för mark- och vattenanvändning, Visby med omnejd.

Figur 8 Synpunkter mark- och vattenanvändning, Fårösund med omnejd.

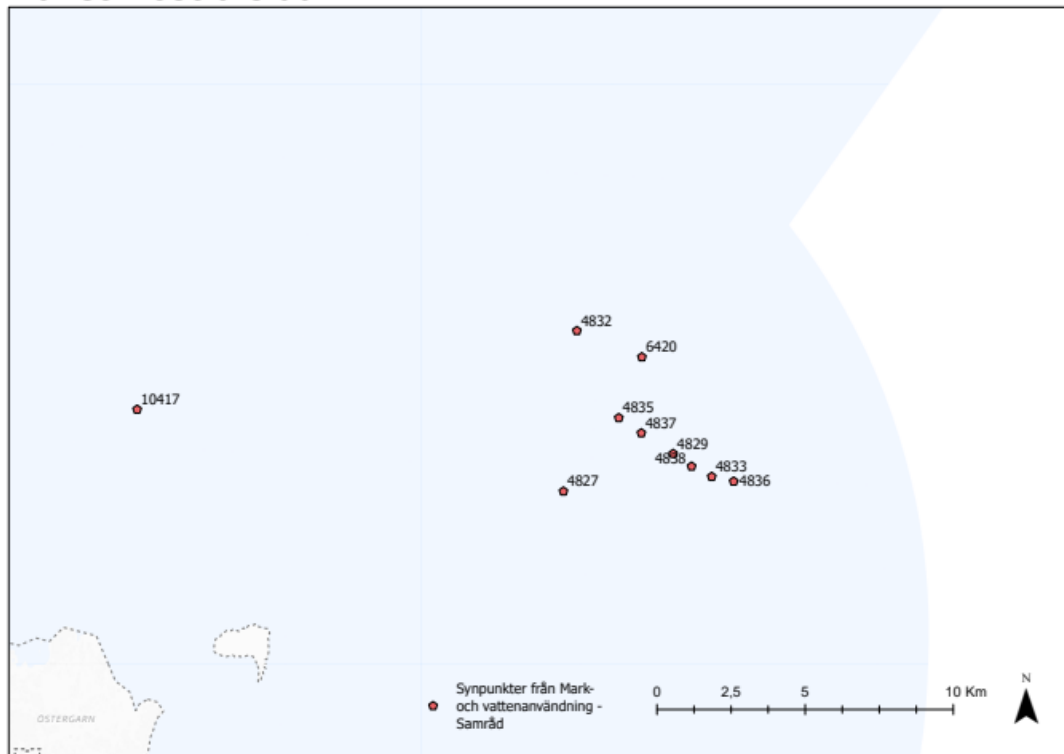

Figur 9 Synpunkter mark- och vattenanvändning, Klintehamn med omnejd.

Figur 10 Synpunkter mark- och vattenanvändning, Hemse med omnejd.

Havet - östra sidan

Figur 11 Synpunkter för mark- och vattenanvändning, Havet östra sidan. Synpunkter 4834, 4838, 6420, 4827, 4829, 4832, 4833, 4836, 4837, har bedömts som oseriösa.

2.2.1 Bebyggelse Generella synpunkter

(10017) Denna punkt är ej platsspecifik! Synpunkt gällande: Bebyggelse och miljön. I översiktsplanen så står det mycket om att man skall ta extra hänsyn vid planering av bebyggelse i skyddade områden/naturområden av intresse. Detta tycker jag inte ens att man skall behöva göra då jag inte anser att man bör bebygga i något område som kan klassas som intresse. All bebyggelse i dessa områden kommer att påverka dess ekosystem och den biologiska mångfalden i det området. Så även om man säger att påverkan av bebyggelse där skulle vara minimal så är det fortfarande en för stor påverkan på miljön. Och om man då säger att Gotlands biologiska mångfald måste bevaras och stärkas så kan man inte ta sådana risker som bebyggelse i dessa områden eftersom att det kommer att påverka miljön där, oavsett hur försiktig man är. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. I områden med skyddad natur och mycket höga naturvärden ger översiktsplanen inte stöd för byggnation.

Förslag om ny bebyggelse

Bunge (Fårösund)

(10420) Bygga flerbostadshus liggande mitt i mot Röda korset secondhand. Det har varit flerbostadshus där tidigare. (Bunge Sockenförening)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för er synpunkt. Området är kategoriserat som mångfunktionell bebyggelse. Översiktsplanen stödjer förtätning inom området om övriga förutsättningar finns på platsen. Frågan kan prövas via bygglov eller detaljplan beroende på omfattning.

Visby

- (4828) Det finns knappt några caféer i södra Visby. Det hade varit bra om ungdomar som studerar i södra Visby hade möjligheten att faktiskt hinna ta sig till ett café under raster, eller inte behöva gå så långt för att komma till ett café efter skolan. Alltså skulle det vara bra med ett café i södra Visby där ungdomar kan umgås, osv. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

***Samhällsbyggnadsförvaltningen:** Tack för din synpunkt. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.*

- (6822) Här finns det plats för byggande av bostäder. Området ingår inte i naturreservatet, det ligger längs Lummelundsväg så det är nära till all infrastruktur (66 - 75 år, Kvinna/tjej)

***Samhällsbyggnadsförvaltningen:** Tack för din synpunkt. Det hade varit ett utmärkt läge att bygga på, men området är inte lämpligt att exploatera då det finns höga friluftsvärden och naturvärden på platsen.*

- (8427, 8428, 8429, 8430 och 8431) Här skulle man kunna bygga bostäder. (Riksbyggen)

***Samhällsbyggnadsförvaltningen:** Tack för er synpunkt. Några av områdena skulle kunna lämpa sig för förtätning med bostäder, inom befintliga mångfunktionella ytor. Planändring krävs troligen.*

Fole

- (4415) Bra utvecklingsmöjligheter för bebyggelse utanför Visby. Närheten till service som en affär, återvinning och kollektivtrafik är bra förutsättningar för bebyggelse som bostäder. Den geografiska placeringen (Fole, Källunge, Ekeby) tilltalar många som pendlar till jobb och studier på andra orter än Visby. (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

***Samhällsbyggnadsförvaltningen:** Tack för din synpunkt. Planen stödjer kompletteringar med bebyggelse i servicenära landsbygd där det finns förutsättningar för ny bebyggelse. Kring Fole skola har två utvecklingsområden för bebyggelse lagts till.*

Hangvar

- (4856) Ire gård är en bra träffpunkt i ett vackert område. Önskvärt att det kan få möjlighet att utvecklas ytterligare med enkelt boende, mat, aktiviteter (36 - 45 år, Kvinna/tjej)

***Samhällsbyggnadsförvaltningen:** Tack för din synpunkt. Området kategoriseras som sammanhängande bostadsbebyggelse, där kompletteringar med bostäder och service stöds där förutsättningar finns.*

Hemse

- (4417) Jag ser gärna GH utvecklar området med hyresrätter. Jag ser gärna att Flugsnapparen 2-6 läggs ut till försäljning, likaså Rödbenan 1-6. Jag önskar att dem säljs som villatomter till privatpersoner. Också att man får köpa max 2st då jag tycker att 850m2 är alltför snålt för en tomt. (26 - 35 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Området kategoriseras som mångfunktionell bebyggelse, där kompletteringar med bostäder och service stöds där förutsättningar finns.*

- (4418) Jag ser gärna att Nötskrikan 9-11 läggs ut till försäljning som villatomter alternativt bebyggs med hyreslägenheter i antingen privat eller regional regi. Likaså som flugsnapparen och Rödbenan så är det en försäljning som kan påbörjas och beredas nu med det samma. (26 - 35 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Området kategoriseras som mångfunktionell bebyggelse, där kompletteringar med bostäder och service stöds där förutsättningar finns.*

- (5617) Det är tråkigt att detta fina skogsområde försvinner, men det är ett rimligt ställe att bygga ut på. Jag hoppas att det blir ganska små tomter, så att det inte blir ännu ett område där villaägarna har fyra bilar var stående på gräsmattan. (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Intentionen är att framtida bebyggelse anpassas efter platsens förutsättningar och att gröna stråk bevaras.*

- (5618) Skulle man inte kunna ha bostäder här istället? Det är ju så nära busstationen, skolan och torget. Det skulle vara fint med några snygga tvåvåningshus eller radhus, kanske med gemensam pool eller något annat som gör att husen känns lyxiga och stadsmässiga. (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Området kan lämpa sig för bostäder i kombination med service och mindre störande verksamheter. Området kategoriseras som mångfunktionell bebyggelse, där kompletteringar med bostäder och service stöds där förutsättningar finns.*

- (5619) Här skulle det bli väldigt bra med centrumaktig bebyggelse med affärer, service, bostäder, torg eller park. (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Området kan lämpa sig för centrumaktig bebyggelse. Området kategoriseras som mångfunktionell bebyggelse, där kompletteringar med bostäder och service stöds där förutsättningar finns.*

- (8432 & 8433) Här skulle man kunna bygga bostäder. (Riksbyggen)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för er synpunkt. Ett utvecklingsområde för mångfunktionell bebyggelse föreslås vid vårdcentralen. I södra förslagsområdet stöds kompletteringar med bostäder och service där förutsättningar finns.*

Klinte

- (4842) Utvidga industrimarken mot vindkraftverken och ut mot väg 140 söderut (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Hela området är inte lämpligt för byggnation på grund av naturvärden och skyddad åkermark. Industriområdet har utvidgats till granskning.

- (4846) Till 2040 behövs ännu mer bostadsmark. Bra att bygga ut norrut med hänsyn till ökande Visbypendling. (66 - 75 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området ligger nära Klintebamn, som kategoriseras servicenära landsbygd. Översiktsplanen stödjer kompletteringar med bostäder i Klintebamns omnejd och norrut, där förutsättningar för bebyggelse finns.

Lickershamn

- (4815) Området har bra infrastruktur för byggnation. Det finns VA, elanslutning, fiber. Att bygga här ger bättre sammanhållning av bebyggelse vid semesterbyn. Var med i tidigare plan för Lickershamn. (26 - 35 år, Man/kille)
- (3217) Finns med som område för bostäder i planprogrammet för Lickershamn. Sammanbinder bebyggelsen kring stugbyn. Finns färdig infrastruktur med bland annat VA, fibrering samt el-transformator (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för er synpunkt. Områdena definieras som sammanhängande bostadsbebyggelse. Det ligger inom det som planprogrammet anger som Gamla Lickershamn. "För att bevara karaktären i gamla Lickershamn bör nyetableringar endast ske i undantagsfall. Nyetablering innebär att tomter antingen delas eller tillskapas i anslutningen till en befintlig tomt. Vid nyetablering blir placeringen av nya byggnader avgörande för om det kan vara lämpligt. Det öppna landskapet i den delen av gamla Lickershamn närmast havet har betydelsefulla siktlinjer och föreslås förbli oexploaterat. Det är också viktigt att fiskeläget upplevs som ett eget område som inte byggs ihop med ny bebyggelse." Programmet för Lickershamn gäller fortsatt som planeringsunderlag.

Ljugarn

- (7615) Det är bra att den nya översiktsplanen möjliggör för utökad bebyggelse i Ljugarn, men samhället håller på att dö ut pga. av att majoriteten av de hus som byggs aldrig bebos året runt. För att möjliggöra för de som vill bo i Ljugarn året runt, borde man i ÖP:n ta med att enbart folkbokförda på Gotland beviljas lov för nybyggnad av bostadshus och att ingen nybyggnation av fritidshus tillåts inom Ljugarns samhälle, inklusive de gulmarkerade skogsområdena i norr och åkermarken i söder. Syftet skulle vara att släppa in de som i nuläget inte har råd att konkurrera med dem som bygger nytt i Ljugarn; för att ha som sitt sommarboende. Vilket betyder att alla som vill bygga till fritidshus på sin befintliga fastighet borde få fortsatt lov att göra så. (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Tyvärr finns inte möjlighet att styra vilken upplåtelseform som bostäder ska ha i en översiktsplan. Ambitionen i översiktsplanen är att peka ut områden som i första hand ska bidra till befolkningsutvecklingen på ön och tillgodose behovet av bostadsförsörjning till och med 2040.

Lojsta

- (4823) Jag tänker det borde vara en matbutik här då det är för långt till närmsta matbutik annars. (21 - 25 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen stödjer service på landsbygden, men kan inte påverka om butiker etablerar sig.

Roma

(9216) Det skulle mycket väl gå att bygga fler bostadshus på de små åker- och betesmarkerna invid vägen. (56 - 65 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området är kategoriserat som mångfunktionell bebyggelse där kompletteringar stöds där förutsättningar finns. Det kommer att vara svårt att genomföra då marken utgörs av jordbruksmark, lagstiftningen säger att enstaka hus på jordbruksmark ska undvikas.

(8434 & 8435) Här skulle man kunna bygga bostäder. (Riksbyggen)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för er synpunkt. Det ena förslaget ligger på ett grönområde, synpunkten tillgodoses inte. Det andra förslaget vid Vallgården kan läggas till som ett utvecklingsområde för bostäder.

Tofta

- (4861) Bostadsbristen är stor. Villatomter behövs. Det är lämpligt för pendling till Visby, Tofta, Klintehamn. (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området ligger inom påverkansområde för Tofta skjutfält där försvarsmakten anstyrker nya bostäder.

- (4863) Vid Tofta saknas det ett riktigt bra hotell, främst på sommaren, men läget bör fungera även på vintern. (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Planarbete för hotell pågår.

- (10816) Detta område är ett område med sammanhängande bebyggelse, området ansluter till Smågårde. Under de senaste två åren har ett 30 tal hus byggts i detta område. Kartan behöver justeras. (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Kartan har justerats.

Sanda

- (4844) Att bo i Sanda är populärt. Skola finns. Planera så att 20-30 nya villor kan byggas och anslutas till kommunalt vatten och avlopp. (46 - 55 år, Kvinna/tjej)
- (8416) Vi som bor i Sanda vet att det finns många som vill bygga hus här. Uppmuntra det! (46 - 55 år, Kvinna/tjej)
- (4862) Planlägg för villor här. Bra kommunikationer med Visby och Klintehamn (66 - 75 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för era synpunkter. Översiktsplanen stödjer kompletteringar med bostäder i Sanda och i Sandas omnejd, där förutsättningar finns. Det finns även en utbyggd detaljplan från 1992 som möjliggör ett större tillskott med bostäder i norra delen av Sanda, planområdet läggs till som sammanhängande bostadsbebyggelse. Utbyggnad av allmänt VA planeras inte i Sanda i närtid.

Slite

(10422) Idag finns det omotiverad prickmark på villatomter i Slite. Jag föreslår att detaljplanen görs om och prickmark tas bort på villatomter. Detta innebär att flera privata personer har möjlighet att bidra till bostadsförsörjningen. Befintlig gammal detaljplan måste justeras så att möjligheter finns att renovera upp befintliga hus till bostäder även det inte framgår i nuvarande plan. (46 - 55 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. För att ändra en detaljplan behöver en sökande, till exempel en fastighetsägare, ta initiativ och lämna in en ansökan om planbesked.

Stenkyrka

(5621) Jag tycker at Stenkyrka kan omfattas av begreppet ”Landsbygder med god tillgänglighet till service”. Det finns många serveringsställen samt en affär. (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Markanvändningen har reviderats, orten Stenkyrka kategoriseras som sammanhängande bostadsbebyggelse och landsbygden i dess närhet kategoriseras som servicenära landsbygd.

Västergarn

- (4849) ge plats för många permanentus i Västergarn. Ligger bra till för oss som försvarar Gotland. (26 - 35 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen stödjer kompletteringar med bostäder där förutsättningar finns.

Jag håller inte med om den här bebyggelsen

Bro

(7217) & (7218) markeringen ligger ett av Gotlands större bronsåldersrösen, Bro Stainkalm. Den delen av området måste tas bort från förslaget på industriverksamhet. Annars är förslaget bra. Den tidigare satta punkten hamnade fel. Det är här Bro Stainkalm ligger (56 - 65 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området har plockats bort.

Fårö

(7216) I befintlig FÖP är marken markerad som ev. kommande bebyggelse. Detta anser jag numera är olämpligt med hänsyn till den mycket begränsade vattentillgången. I området har sedan FÖPEN ytterligare bebyggelse tillkommit varför vattentillgången är ansträngd. (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Det är stämmer att vattensituationen på Fårö är svår. FÖP:en har implementerats i översiktsplanen till granskning och utvecklingsytorna har i

stort sett behållits, men översiktsplanen rekommenderar att de inte bör byggas ut förrän slutet av planperioden (2040).

Hemse

(5620) Jag tycker inte att det är bra med semesterstugor här. Elljusspåret är det lugnaste området på Hemse, och det enda ställe där man kan promenera utan att stöta på massa folk och utan att synas lika mycket som man gör i det öppna landskapet. Utegym och fler stigar vore jättebra, men inte semesterstugor med turister som festar och skräpar ner. (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området planeras inte för tillfällig vistelse, men gränsar till ett utvecklingsområde idrott som förutom utveckling av motionsspår och idrottsanläggningar även kan innefatta möjligheten för tillfällig vistelse i samband med idrottsutövande. Vid eventuell lokalisering av uthyrningsstugor i skogsmiljön ska hänsyn tas till befintliga motionsspår och naturvärden och det rörliga friluftslivets möjligheter att vistas i området.

Lummelunda

- (8421) Man borde inte bygga fler hus/Villor i ett Naturreservat. Syftet med naturreservat är att man ska bevara naturen i det här området, så när man bygger hus går det emot hela principen. (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området pekas ut som skyddat naturområde i översiktsplanen.

Visby

- (5625) Tycker inte området bör utredas för tillfällig vistelse då det finns gott om utpekade hotell och campingområden i närheten. Området bör sparas för framtida bostadsbebyggelse vid förändrade förutsättningar för flygets bullerinfluensområde (likt Tofta) alternativt sparas som ett rekreativområde. (36 - 45 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området pekas ut som befintlig mångfunktionell bebyggelse i granskningsförslaget. Användningen specificeras inte som tillfällig vistelse.

Rone

- (10423) Det på kartan markerade området utgör en del av ett grönområde som i gällande detaljplan är utlagt som allmän platsmark, park. Planläggning för bostadsbebyggelse på platsen har tidigare prövats och upphävts av regeringen (november 1995). Därefter har en gemensamhetsanläggning, Rone ga:1, bildats som omfattar bl.a. detta område. Gemensamhetsanläggningen som registrerades av Lantmäteriet i juni 1998 ger delägande fastigheter rätt att använda grönområdet för friluftsvärdigheter. I samband med att gemensamhetsanläggningen bildades erlade delägarna intrångsättning motsvarande markens fulla värde till fastighetsägaren. Mot bakgrund av detta anser jag inte att det är lämpligt att återigen ta upp tankarna på bebyggelse i det på kartan markerade området. (46 - 55 år, Man/kille)
- (10416) Detta område är en del av gemensamhetsanläggningen Rone ga:1. Gemensamhetsanläggningens syfte är att marken ska vara grönområde för friluftsliv med t.ex. bollplan och lekplats. Det är tjugo fastigheter runt området som delar gemensamhetsanläggningen. (66 - 75 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för er synpunkt. Utvecklingsområdet har tagits bort.

Stånga

(4858) Ändrar helt karaktären på dagens område till ett omfattande villaområde. Tappar kontakten med det naturnära för de befintliga bebyggelsen. (56 - 65 år Man/kille)

(8415) Är olämpligt att förtäta bebyggelsen i nära anslutning till Stångas vattentäkt. Kan påverka vattenkvaliteten med bilat, trädgårds ”övergödning” (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för er synpunkt. Områdena där synpunkterna ovan har placerats in pekas inte ut som utvecklingsområde för ny bebyggelse.

Jag tycker att det här är ett bra förslag till bebyggelse

- (6424) Jag tycker det föreslagna förslaget är bra då det minskar mängden fritidshus och främjar permanent bebyggelse. Samt minskar spridningen av bebyggelse vilket underlättar för flera aspekter för ett samhälle som; vatten och avlopp, serviceutbud som post, polis och brandkår. Samlad bebyggelse skapar jobbmöjligheter och gynnar allmänt det lokala näringslivet. (16 - 20 år, Man/kille)

Visby

- (8424) bra förslag (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för återkoppling.

2.2.2 Natur och friluftsliv

Jag har ett nytt förslag

Generellt

- (6423) bevara de marker som är unika för just Gotland eftersom de kan locka turism och specifika arter som kräver den livsmiljön (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen värnar om dessa marker.

- (10015) Denna markering är menat för alla natur- och friluftslivs områden. Förslaget att göra en mer fungerande kollektivtrafik och att skapa lättillgängliga gång- och cykelbanor till dessa områden tycker jag är en bra ide då det kan bidra till att folk faktiskt tar sig ut (och får ta del av) dessa fina områden. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt, det skulle få många positiva effekter och är något som Region Gotland strävar efter.

Bunge

(10421) Denna plats tycker vi skall fortsättningsvis vara parkområde. Då kan många vara där och ha olika aktiviteter. Som ex. Marknad och Sund simmet (66 - 75 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Största delen av parken kategoriseras som grönområde på markanvändningskartan eftersom det är en viktig park att bevara. Området närmast

Förrådsvägen markeras som mångfunktionell bebyggelse. Inom mångfunktionell bebyggelse stöds både park och kompletteringar med bebyggelse.

Eksta

- (6015) På sommaren är det massor av husbilar som står här. Alla vill tydligen se havet vill så alldeles vid vägen. För oss spontanbesökare finns det ibland ingenstans att ställa lilla bilen en stund. Gör något åt eländet! (56 - 65 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Detta är ingen fråga som hanteras i översiktsplanen, men tekniska förvaltningen har informerats.

Hablingbo

(5626) Vi vill kunna besöka reservatet men förstår inte var man ska parkera, hur man bäst går in i området, om det finns särskild information uppsatt någonstans, etc. Svåråtkomligt idag! (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Detta är ingen fråga som hanteras i översiktsplanen. Naturreservatet förvaltas av Länsstyrelsen i Gotlands län.

Hangvar

(5622) Parkeringen på Svarthäll är undermålig. Länsstyrelsen kan ta sitt ansvar, eftersom det är en port till Hall-Hangvar-reservatet. även Organisera den camping/husvagns/husbil övernattnig som görs (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Detta är ingen fråga som hanteras i översiktsplanen. Naturreservatet förvaltas av Länsstyrelsen i Gotlands län.

Klinte

- (4841) Upprätta ett åtgärdsprogram för restaurering av Klinteviken (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Detta är en bra idé, men inte en fråga som hanteras på regional nivå eller i översiktsplanen.

- (4843) Stormyr måste bevaras. Risk att den torrläggs om bergtäkten utvidgas. Följ utvecklingen noggrant! (56 - 65 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt.

- (4847) Parkeringen på Klinteberget är för liten (66 - 75 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Detta är ingen fråga som hanteras i översiktsplanen, men tekniska förvaltningen har informerats.

- (4851) Gör ån bred och djup här så att fiskar kan överleva än även när det blir torra somrar. Plantera träd som skuggar och hindrar hägrarna. (36 - 45 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Detta är en bra idé, men inte en fråga som hanteras i översiktsplanen. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.

- (4852) Schakta bort det stora vassområdet och återställ vattenytan (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Detta är en bra idé, men inte en fråga som hanteras i översiktsplanen. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.*

- (8439) Idag motionsområde och gamla gravfält. Fin gammal skog som måste bevaras både med hänsyn till miljö, naturvärden och friluftsliv. Närheten till samhället är extra värdefull för framtiden. (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt.*

Gnisvärd

- (2016) Gnisvärd växer och många barn har flyttat hit. En lekmiljö för barnen att mötas på hade varit fint! (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Detta är en bra idé, men inte en fråga som hanteras i översiktsplanen, tekniska förvaltningen har informerats.*

Sanda

- (4839) Upprätta ett åtgärdsprogram för restaurering av Sandboviken (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Detta är en bra idé, men inte en fråga som hanteras på regional nivå eller i översiktsplanen.*

- (4840) Rusta upp besöksparkeringen i naturreservatet. Nu bara en gräsyta med dålig bärighet. (56 - 65 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Detta är ingen fråga som hanteras i översiktsplanen. Naturreservatet förvaltas av Länsstyrelsen i Gotlands län.*

Visby

- (6420) Lägg till flera fina bänkar i det här området. Väldigt fin utsikt över havet och staden. Gärna bänkar inklusive bord. (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Det är en bra idé. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.*

- (7215) Planteringar av åretruntgröna växter ex murgröna på stängslet mot ridbanorna. Mycket buller och ljud från trafik och lastningsplatser på baksidan av Coop. Ljud och ljus skapar farliga situationer på träningsanläggningen då hästar är flyktdjur. En ”grön vägg” kan avskärma från ljud och ljus och vara vacker från tvång håll. (36 - 45 år, Annat)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Det är en bra idé. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.*

- (8017) Viktigt att dessa stadsnära grönområden bevaras och hålls intakta. Detta gör Gotland och Visby speciellt med höga och lättillgängliga naturvärden. Viktigt område för friluftsliv och rekreation inom cykelavstånd från alla delar av Visby. (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt, översiktsplanen vill värna om stadsnära grönområden

- (8018) Viktigt att behålla området för idrott och rekreation. Ingen by bebyggelse! (21 - 25 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området är utpekad för idrott och rekreation.

- (8019) Mer träd och grönska på Östercentrum. Förfina området så att det passar ihop med vår vackra innerstad. Mer planteringar, gröna fasader/ tak? (36 - 45 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Det är en bra idé och i linje med Översiktsplanen.

Öja

- (4848) Förbättra parkeringsmöjligheterna (46 - 55 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Synpunkten har en detaljerad karaktär och hanteras inte i översiktsplanen, tekniska förvaltningen har informerats.

2.2.3 Fritid

Jag har ett nytt förslag

Generella synpunkter

- (4824) Det är bra att ungdomar kan sporta mera. Exempelvis då skejtboard parker och liknande (16 - 20 år, Kvinna/tjej)
- (8423) Bra med ny skateboardpark! har länge längtat efter en sån (16 - 20 år, Man/kille)
- (4830 & 4834) Fler och större badhus på Gotland. Simning är en rolig aktivitet för alla åldrar. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)
- (4850) bygg ett badhus (21 - 25 år, Kvinna/tjej)
- (8815) Styrkelokalen i Södervärnshallen bör allokeras till Visby Atletklubb. Gotlands mest framgångsrika idrottsklubb bör inte vara utan träningslokal (16 - 20 år, Man/kille)
- (8418) Ny tyngdlyftningslokal åt Visby AK bör byggas (16 - 20 år, Annat)
- (8419) Ny tyngdlyftningslokal åt Visby AK bör byggas (21 - 25 år, Kvinna/tjej)
- (8417) Ny tyngdlyftningslokal åt Visby AK bör byggas (16 - 20 år, Annat)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för era synpunkter. Det är bra idéer. En plats för nytt badhus i Visby är under utredning. Översiktsplanen lyfter vikten av grönområden och pekar ut många sådana i våra tätorter där det bland annat finns möjlighet till rörelse. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.

Othem

- (6418) Jag skrev tidigare om att jag ville ha en padelbana i Slite för det finns ett padelintresse i Slite. Nu har dem börjat ett projekt att bygga en padelbana och jag tycker det är ett bra förslag. Detta skulle påverka mig och mina kompisar positivt eftersom vi slipper åka till stan vilket är dyrt. Många som kanske hade varit intresserade av att spela padel men väljer att inte göra det för det är ett så stort hinder att behöva ta sig in till Visby och tillbaka, nu kommer göra det för incitamentet blir större. Slite är också en ort där det bor ganska många människor men det finns en bristande mängd aktiviteter för invånare som skulle kunna bidra som underhållning och kan ge en gemenskap för det är en aktivitet som man kan göra tillsammans. Gemenskapsbildande aktiviteter är något jag anser att vi borde främja, i synnerhet idag då vi lever i en ”pandemi av ensamhet och psykisk ohälsa”. Padel är väldigt bra i det avseendet för det är en aktivitet som riktar sig till samarbete. (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Det är en bra idé. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.

Visby

- (3215) Gotlands skateboardförening är växande på Gotland och vi blir fler och fler medlemmar, vi har både medlemmar från fastlandet men största delen är Gotlänningar. Gotland saknar en klok utomhus betongpark som flera andra kommuner har, kommuner som har ännu mindre befolkning än Gotland. Så det är dags att kommunen vaknar till och ser oss skejtboardåkare på ön. Vi har ett stort tillskott av skejtare på ön under sommaren och alla frågar samma sak ”Har ni ingen utomhuspark?”. De verkar förvånade att en kommun som Gotland inte har en park, när resterande Svenska kommuner har det, kommuner som har ännu mindre invånare och inte alls samma turistnäring som Gotland. Att bygga en skejtpark skulle nyttja Gotlands idrottsliv, speciellt ungdomars, och även locka hit skejtare från fastlandet. (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Det är en bra idé. Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.

- (9615) Här bör det vara idrottsändamål och blandade verksamheter. (36 - 45 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området är ett verksamhetsområde och utpekats som ett befintligt verksamhetsområde i översiktsplanen. Blandade verksamheter och inslag av idrott kan prövas.

Västergarn

(4857) Här vill jag att det byggs ett golfhål. Det skulle göra golfbanan spektakulär! (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området pekas inte ut som LLS-område för expansion av golfbanan med hänsyn till naturvärden, stigande havsnivåer och friluftsliv.

Jag håller inte med om det här förslaget

Västergarn

(9215) Jag vill absolut inte se en expansion av golfbanan här då det skulle omöjliggöra passage ner till havet och ytterligare kraftigt inskränka det rörliga friluftslivet, i direkt strid med de gällande riksintressena på platsen. Rörligheten i området och passage och tillgång till havet är redan idag starkt begränsad av golfbanans stora markanspråk. För att inte nämna påverkan som en ytterligare expansion skulle ha på det rika fågellivet i området. (36 - 45 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området pekas inte ut som område för expansion av golfbana med hänsyn till främst naturvärden och friluftsliv.

2.2.4 Infrastruktur

Generella synpunkter

Kollektivtrafik

(6419) fler buss turer med mer jämna utspridda hållplatser där bussarna redan åker förbi, specifikt i de mindre orterna (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Frågan hanteras inte i översiktsplanen, men det är med i det kontinuerliga utvecklingsarbetet av kollektivtrafiken

Jag har ett nytt förslag:

Generella synpunkter

- (6817) Fler busstider borde införskaffas på vardagar då det är rusningstrafik samt på fredag och lördagsnätter. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)
- (6820) Snabbare, säkrare och tätare båtturer hade underlättat för de som reser mycket (16 - 20 år, Kvinna/tjej)
- (4825) jag vill ha utökade busstider i Fole. (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för era synpunkter. Frågorna hanteras inte i översiktsplanen, men det är med i det kontinuerliga utvecklingsarbetet av kollektivtrafiken

- (6821) En nordlig och sydlig hamn på fastlandet hade underlättat om man vill uppåt eller nedåt i landet (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Det hade varit en bra sak för Gotland, men synpunkten kan inte tillgodoses i översiktsplanen eftersom den inte berör mark eller vatten inom Region Gotland.

Fårö

- (6422) Jag tycker att vi borde bygga en bro mellan Gotland och Fårö. Enligt Trafikverkets analys av förslaget så är de negativa aspekterna att mängden trafik samt medelhastigheten något som kommer försämrats och kommer orsaka fler trafikolyckor men den fasta förbindelsen ses fortfarande som gynnsam då det ökar framkomligheten, jag tycker inte argumentet att inte bygga bro då det skulle förändra Fårös status är validerat då läget så det ser ut just nu innebär timmars långa bilköer på sommaren vilket skulle kunna undvikas. (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen ger stöd till en bro till Fårö. Trafikverket ansvarar för vidare utredning.

- (4822) En shuttle på Fårö som går längst kusten och runt ön. Den ska hjälpa människor att ta sig runt på Fårö utan bil. Går den med jämna mellanrum så kan man hoppa av vid en plats, stanna en stund och ta nästa shuttle vidare runt ön. Detta ska hjälpa till att minska biltrafiken och öka tillgängligheten. (36 - 45 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Frågan hanteras inte i översiktsplanen, men har vidarebefordrats till utvecklingsarbetet av kollektivtrafiken

- (4818) Det behövs bättre cykelvägar på Fårö, helst inte längs med bilvägen även om det är det billigaste sättet. Gotland marknadsförs som cykelvänliga men en stor del av cyklisterna cyklar längs med de smala bilvägarna för att ta sig den snabbaste vägen från en punkt till en annan. (36 - 45 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Sträckan mellan Kyrkeviken och Ekevikens finns med på kartan. Översiktsplanen föreslår att en utredning tas fram avseende bland annat cykelvägar på Fårö.

Kappelshamn

- (4855) I översiktsplanen bör det antligen klargöras att Kappelshamn ska satsas på som reservhamn för färjetrafiken (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen ger stöd för reservhamn i Kappelshamn, utpekande av reservhamnar är ett statligt ansvar.

Klinte

- (4853) Flytta Sandavägens anslutning till 140-an hit och gör en bra korsning så att det även blir säkert att komma till och från Varvsholm och Snäckan. Det ger också mer expansionsutrymme för Klintehamn norrut. (66 - 75 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Synpunkten tillgodoses inte i översiktsplanen, det finns inte några planer i nuläget på att dra om vägen.

- (4820) Passage mellan Varvsholm och Vivesholm bör ske i lite sydligare läge för att inte störa fågelrastning i Sandboviken. På Vivesholm bör Länsstyrelsen märka upp lämpligt gångstråk som anslutet till vägen i reservatet. (66 - 75 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Frågan hanteras inte i översiktsplanen som har en mer översiktlig karaktär. Frågor som rör statliga naturreservat hanteras av Länsstyrelsen.

- (6818) Att ha en reservhamn här hade underlättat ifall båtarna inte kan lägga till inne i Visbyhamn (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Reservhamn planeras i Kappelshamn och är ett statligt ansvar.

Lärbro

- (8436) bygga ut den nya cykel och gångvägen så att den dessutom går längs med hela väg 148 och inte bara runt om den. (16 - 20 år, Annat)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Synpunkten tillgodose inte, resurser saknas för detta i nuläget. Översiktsplanen lyfter att cykelplaner bör tas fram för flera tätorter, bland annat Lärbro. Cykelplanerna pekar ut var cykelstråken bör förbättras.

Othem (Slite)

- (5615) Gör en gångbro över 147 så det blir söker övergång från skola och samhället till idrottshallen (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Synpunkten tillgodose inte, men däremot kommer Trafikverket att komma med annat förslag på åtgärd för att hastighets säkra befintligt övergångsställe.

- (8426) En östlig hamn ger inte bara en reserv för gotlandsfärjor, det möjliggör även direkta linjer till Finland eller baltstaterna som är bra för besöksnäringen. (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt.

- (6819) En reservhamn här hade varit bra ifall gotlandsbåten inte skulle kunna lägga till i Visbyhamn (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Reservhamn planeras i Kappelshamn och är ett statligt ansvar.

Stenkyrka

(5616) bra med mer bebyggelse i området. Behöver utvecklas med säker gång/cykelväg från villaområdet vid affären och till skolan. (46 - 55 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Synpunkten tillgodose inte i översiktsplanen men har vidarebefordrats till trafikavdelningen för möjlighet att tas in i projekt "Säkra skolvägar".

Visby

- (4826) Rondellen utanför båten, blir alltid kö och stoppar flödet. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt.

- (4854) Det ska vara möjligt att cykla från Bro till Visby på ett säkert sätt. (56 - 65 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen föreslår cykelvägar längs länsvägarna inom 1 mils avstånd från Visby.

- (8015) Här borde parkeringen uppdateras till mer hållbara mobilitetsanläggningar (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen föreslår att parkeringsplanering ska uppmuntra till hållbart resande. Frågor kring just denna parkering hanteras inte i översiktsplanen, som är på en mer övergripande nivå.

- (8420) För att skapa ett hållbart och människovänligt samhälle borde större köpcentrum nedprioriteras med förmån för mindre kvartersaffärer, ”corner shops”, i min mening. Mindre, mer lättillgängliga kommerser kommer alltid att vara mer samhällsnyttiga då de möjliggör en kortare resväg (som inte blir beroende av bilburna transportmedel), erbjuder mer lättillgängliga jobb och främjar mindre företag. Dessutom blir dessa mer personliga och bidrar till ett mer levande samhälle. (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen anger att inga fler separata handelsområden bör tillkomma. Ett stråk för stadscentrum pekas ut i Visby som passar för ovan nämnda verksamheter.

- (6415) Cykelbana. Det finns inga cykelbanor ner till hamnen. Här finns det endast en vägren. (16 - 20 år, Man/kille)
- (6416) Cykelbana. Finns inga cykelbanor ner till hamnen. Här finns det endast en trottoar. (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. När det finns en bro för kryssningsresenärer på plats finns planer på att också anlägga en gång- och cykelbana i Visby hamn.

- (8016) byta ut parkeringen mot nya hållbara mobilitetsanläggningar som smart parking. (21 - 25 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Översiktsplanen föreslår att parkering ska uppmuntra till hållbart resande. Frågor kring enskilda parkeringar hanteras inte i översiktsplanen, som är på en mer övergripande nivå.

Det här är ett bra förslag

Generella synpunkter

- (6816) Att göra bussresor säkrare och lägga människors behov i fokus är väldigt viktigt och bra. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt

2.2.5 Areella näringar

Lärbro

(10418) Området utgör riksintresse för mineralutvinning, energi produktion samt utvinning av råvatten för förädling till dricksvatten (Företag, Nordkalk AB)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för er synpunkt. Plankartan har reviderats till granskning för att tydliggöra markanvändningen. Området pekas ut som befintlig tillståndspliktig verksamhet.

Buttle

(10419) Området utgör riksintresse för mineralutvinning (Företag, Nordkalk AB)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för er synpunkt. Inom detta område har Region Gotland gjort en avvägning som har resulterat i ett ställningstagande där energiutvinning går före mineralutvinning.

2.2.6 LIS

Fårö

(5623) Sudersand kan bli LIS-område! (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för er synpunkt. En del av Sudersand pekas ut för LIS i granskningsförslaget.

2.2.7 Tekniska anläggningar

Jag har ett nytt förslag

Havdhem

(4859) Det behövs produktion av biogas på södra delen av ön, varför inte i Havdhemsområdet (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för er synpunkt. Översiktsplanen pekar inte ut särskilda platser för biogas, men stödjer en utveckling av biogas.

Klinte

(4821) Virkeshantering behöver bullerdämpas (36 - 45 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för er synpunkt. Dessa typer av frågor behandlas vid tillsyn av verksamheten och hanteras inte i översiktsplanen.

Visby

- (4817) Det är super dåligt med återvinningsstationer i hela Visby, finns knappt något för metall, plast och papper. Dom återvinningsstationer som har alla dessa ligger minst 15 minuter för oss som bor kring söderport eller kajen att ta oss till. Jämförelse vad man hittar i Stockholm så hittar man en runt varje hörn och här knappt nån. Ett annat problem är att t.ex. den som ligger vid Ica Atterdags endast har glas, vart ska man slänga resten? (16 - 20 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Frågor kring placering och utrustning av återvinningsstationer hanteras inte i översiktsplanen, som är på en mer övergripande nivå.

- (4831) Korsningen utanför ICA Visborg är alltid svår att ta sig igenom, speciellt vänstersvängar vid rusningstider. Kör man från Haga och ska svänga vänster kan man få vänta länge innan det går att köra ut. Dessutom är det övergångsställen runt hela korsningen vilket gör det farligt för gångtrafikanter och cyklister. Någon form av rödljus eller annan lösning bör införas för att få trafiken att gå smidigare (26 - 35 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Trafikverket har gjort en åtgärdsvalsstudie för sträckan där korsningen ligger. Trafikverket föreslår åtgärder för att förbättra korsningen.

Othem

(6417) införanden av nya hållbara innovationer som är konkurrenskraftiga och som inkluderar kemikalsäkerhet. detta för att minska alla utsläpp och föroreningar runt om området (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt.

Till havs

- (8438) Var föregångare! Våga satsa på ny vågenergiteknik genom fasta installationer på vågbrytarens utsida. Se ecowavepower.com (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för informationen. Frågan hanteras inte i översiktsplanen, men kan vara intressant att titta närmare på i en kommande energiplan.

Jag håller inte med om det här förslaget

Hablingbo

(4819) Både havs- och kungsörn häckar av allt att döma i området. Att i detta lilla område bygga fyra höga vindkraftverk måste vara helt idiotiskt (66 - 75 år, Man/kille)
(4845) inga vindkraftverk vill vi ha här!!! (26 - 35 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området är detaljplanelagt för vindkraft, synpunkten tillgodoses inte.

Kappelshamn

(5624) På senare år har många hus tillkommit längs Kappelshamnsvikens västra strand och området har blommat upp som attraktivt för nybyggnation. Ostördhet och närhet till natur och hav är det som lockar många just hit. Ett område för vindbruk här skulle bidra negativt till den utvecklingen då vindkraftverken ger en förändrad landskapsbild och genererar buller och reflektioner. Koncentrera vinbruksområdena till redan befintliga områden och till riksintresseområdena. (36 - 45 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området för vindbruk vid Kappelshamn har utgått efter samrådet.

Lärbro

(10415) Jag har svårt att se det vettiga i att peka ut detta område för fortsatt utbyggnad av nästa generation vindkraftverk på +200 meter, när området ligger inom ett stenkast från den kommande nationalparken Bäste Träsk. Om vår tids stora bristvara är tystnad, borde man inte då se till att en kommande nationalpark slipper det enerverande och molande ljudet från ett stort antal 200 meter höga vindkraftverk intill? Dessutom kan man väl fundera över det rimliga i att bygga vindparker med ett fåtal vindkraftverk på land som stör många, istället för att bygga många vindkraftverk i vindparker till havs där ingen blir störd. (66 - 75 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Redan etablerade platser för vindbruk är viktiga att värna. Riktlinjer för hur hänsyn ska tas till nationalparken finns beskrivet i granskningsförslaget.

Näs

(10424) Vindkraft på Näsudden. Det finns inte någon anledning att acceptera större avvikelser från riktlinjerna än vad som generellt råder inom detta område. Det var länge sedan de första vindkraftverken byggdes och en ev. generationsväxling måste ske med stor varsamhet. En anpassning till landskapsbilden är mycket viktig. Det är inte lämpligt med 200 - 300 meter höga verk i ett öppet kulturlandskap som på Storsudret. Påverkan på natur- och kulturvärden är mycket stora. Friluftsliv och besöksnäring påverkas också negativt. Boende störs på ett mycket längre avstånd från verken. Blinkande varningsljus verkar störande. Ljudet sprids effektivt över vatten längre bort än på land. Verken ska inte höjas jämfört med de nuvarande även om de generationsväxlas. Med nyare modern teknik kan användas utan att storleken förändras. Nya fundament skulle dessutom kräva stora mängder cement som det idag råder brist på. (66 - 75 år, Kvinna/tjej)

(10815) Större avvikelser från riktlinjerna kan inte accepteras på Näsudden än vad som generellt gäller för nyuppförande och generationsväxling av vindkraftverk. (66 - 75 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för era synpunkter. Sedan samrådsförslaget har avsnitt om energiomställning reviderats, riktlinjer och hänsyn har omarbetats. Det finns inte längre några särskilda riktlinjer för avvikelser för Näsudden. Region Gotland anser att Näsudden är fortsatt viktig att värna då det är ett redan etablerat vindbruksområde.

Till havs

(10417) vattenområdet ut till 25 m djup är klassat som ett IBA område. EU-kommissionen har inlett ett överträdelseärende mot Sverige eftersom Sverige inte utsett marina IBA-områden som Natura 2000-områden. Inom IBA-området utgör vattenområdet kring Östergarnsholm och NV därom ett av de allra viktigaste övervintringsområdena för den globalt hotade alfågeln samt för den hotade berganden. Vindkraftsetableringar i havet öster om Gotland på grundare djup än 25 meter är olämpligt. (56 - 65 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Områdena till havs är reviderade sedan samrådet och överensstämmer nu mer med de områden som är utpekade i havsplanen för Östersjön. Dessa vill Region Gotland pröva i granskningsförslaget.

Det här är ett bra förslag

(7219) Utmärkt att bygga vindkraft i Martebo myr. Tycker också att avstånd till bostäder kan minskas till 800 meter. (56 - 65 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: Tack för din synpunkt. Området har utgått med anledning av försvarsmaktens stoppområde för vindkraft.

2.2.8 Övrigt

Jag har ett nytt förslag

Generella synpunkter

(6815) Små brandstationer utplacerade runt om på Gotland så att räddningstjänsten kan ta sig fram på max 15 minuter. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Nya platser för brandstationer pekas inte ut i översiktsplanen då det inte finns beslut om utökning av räddningstjänstens verksamhet i dagsläget.*

(10016) Klimatet (denna markör är inte platsspecifik). Mycket i översiktsplanen handlade om hur man skulle göra för anpassa sig till ett förändrat klimat. Men det fanns typ ingenting om vad man borde göra för att minska sin klimatpåverkan. Jag hade velat se en större satsning på kollektivtrafiken och lättillgängliga gång- och cykelbanor, så att folk kan ta sig till ställen utan att behöva använda sig av bil. Mer integrerad grönska i städer och nära bilvägar (de som då inte redan ligger bredvid skogar) som kan hjälpa till att ta upp koldioxid. (16 - 20 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. En genomgående vision är att planera för en resurseffektiv bebyggelseutveckling som minskar klimatpåverkan. Grönplanen utgör ett underlag till översiktsplanen, där hanteras frågor kring grönska mer ingående.*

Burs

- (4860) Satsa långsiktigt (stöd från regionen) på Stavgård som ett tydligt besöksmål med föreläsningar, demonstrationer, deltagande, övernattning. (36 - 45 år, Man/kille)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för din synpunkt. Frågan hanteras inte i översiktsplanen som är mer övergripande.*

Visby

(9218) Visby domkyrkoförsamling anser att denna mark bör avsättas för framtida begravningsmark. Med nuvarande utveckling kommer Norra kyrkogården inom en 20-30 års period vara i behov av ytterligare mark. Vid anläggande av kyrkogård kommer området anpassa till befintlig karaktär och tillgängligheten för allmänheten kommer inte påverkas från nuvarande användning som grönområde. (Visby domkyrkoförsamling)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för er synpunkt, den har tillgodosetts till granskning.*

2.3 Riksintresse- LIS- och andra värden-karta Synpunkter för Riksintresse, LIS och andra värden - Samråd

Bild. Fördelningen av inkomna synpunkter på karta för Riksintresse, LIS och andra värden.

2.3.1 Energiproduktion

Jag håller inte med om det här förslaget

Silte

(3604) Vindbruk. Den här lokalen är inte lämplig enligt domstol. Att Region Gotland ändå pekar ut området måste ses som tjänstefel. Området ska tas bort. (36 - 45 år, Man/kille)

***Samhällsbyggnadsförvaltningen:** Region Gotland är medveten om att området har prövats. En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionsrisker mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet. Området är ett riksintresse för energiproduktion.*

Jag har ett nytt förslag

Lärbro

(4005) Industriområde, lämpligt för sol och vindenergi (Nordkalk AB)

***Samhällsbyggnadsförvaltningen:** Synpunkter tillgodoses, området pekas ut som befintligt verksamhetsområde samt område för energiuutvinning.*

2.3.2 Mineralutvinning

Jag har ett nytt förslag

Lärbro

(4004) Riksintresse mineralutvinning (Nordkalk AB)

***Samhällsbyggnadsförvaltningen:** Tack för dina synpunkter! Efter samrådet har det i karta och text tydliggjorts vilka områden som idag har pågående större täktverksamheter, och kapitel 4 som hanterar riksintressena har genomgått en stor förändring när det gäller beskrivning och regionens ställningstaganden. Området är utpekat som befintlig verksamhet och industri. Inom området föreslås också fortsatt energiuutvinning vilket kan vara både för vind och/eller sol. Delar av området är idag detaljplanlagt, en eventuell ändrad markanvändning inom områden kommer att kräva en detaljplaneändring. Samhällsbyggnadsförvaltningen är positiv till en utveckling av grön energiproduktion på platsen i den mån det går att kombinera med nuvarande markanvändning (täktverksamhet), eller då nuvarande markanvändning upphör. Region Gotland anser att pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*

2.3.3 Vatten

Jag har ett nytt förslag

Lärbro

(4006) Tillgång till tillståndsgivet vattenuttag får dricksvattenproduktion (Nordkalk AB)

***Samhällsbyggnadsförvaltningen:** Tack för informationen.*

2.3.4 Påverkansområde Tofta skjutfält

Eskelhem

(4407) Påverkansområdet restriktioner behöver ses över, inte rimligt. Alla känner till förutsättningarna, låt området utvecklas utifrån dess potential och militära närhet. (21 - 25 år, Man/kille)

Tofta

(4404) Påverkansområdet innehåll behöver ses över, det finns inget motsatsförhållande mellan att utveckla Gnisvärd/Tofta som bostadsort och turistsamhälle och försvarets övningsområde. Övningsområdet är redan genom sin geografiska placering med boende i närheten behäftat med restriktioner. Försvaret har redan genom sitt beslut att återupprätta regementet gjort analysen att denna plats tjänar sitt syfte med existerande begränsningar. Ny bebyggelse bör givetvis tillåtas i den utsträckning efterfrågan finns. All annan argumentation från försvaret känns märklig särskilt då det byggts och fortsätter byggas radhus och villor inom Påverkansområdet. Det har kunnat pågå sedan försvarets återetablering på Tofta, det har under dessa år inte medfört någon negativ påverkan på försvarsanläggningens utveckling. Fortsatt utveckling av Tofta området kommer inte heller i framtiden skapa andra restriktioner än de som redan finns. (46 - 55 år, Man/kille)

(4406) Påverkansområdet har för stor påverkan på mig och min verksamhet. Det är inte rimligt att försvaret skall lägga en våt matta över äganderätten till min fastighet. Jag har svårt att utveckla min verksamhet utefter det behov som finns då kompletterande bygglov ej medges i den omfattning som behövs. Påverkansområdet bör vara precis som det låter en förutsättning för de som bygger ut området, dvs att bor du eller planerar du att bosätta dig i detta område så skall du vara medveten om att totalförsvarets anläggning och dess verksamhet kan komma att påverka dig och ditt levande från tid till annan men inte i den utsträckning att du inte kan bo och leva här utan påverkan. (36 - 45 år, Man/kille)

Västerhejde

(4405) Påverkansområdet är inte relevant, det medför expropriation av privat ägd egendom genom dess begränsningar. Fastighetsrättsligt bör det finnas grund för skadestånd till följd av de begränsningar myndigheten lagt på fastigheterna långt utanför deras egen äganderätt. (46 - 55 år, Kvinna/tjej)

Samhällsbyggnadsförvaltningen: *Tack för era synpunkter. Översiktsplanen måste förhålla sig till gällande lagstiftning. Bostäder och annan störningskänslig bebyggelse inom påverkansområdet kan påverka riksintresse för totalförsvarets militära del negativt. Översiktsplanens linje är att tillgodose riksintresset då det inte är genomförbart att planera bostäder inom påverkansområdet.*

3 Synpunkter inkomna via samrådsaktiviteter

3.1 Samrådsmöten:

- Angående trafik som passerar Lärbro:

”Det här var ju i första hand våra stora kalkbrott som vi har här på norr, både Cementa och Nordkalk. Väg 148 är väldigt utsatt som den är, och kommer bli än mer som den är eftersom att det är ungefär 200 ekipage per dygn som skall gå mellan Cementa och Nordkalk. Och då funderar jag på det här med miljö och trafik, eftersom att allt går igenom samhället och kommer börja gå redan i nu sommar. Nu går det genom Kappelshamn som är väldigt utsatt, vad finns det för planering på det? – även militär trafik har tillkommit på vägen, så att problemet är större än många anar.”

”Vad det gäller trafiken på väg 148 genom Lärbro samhälle, vi har kämpat ganska länge med att vi ska få till trottoarer och en cykelbana ganska länge. Redan innan den här nya situationen med där vi ska ha långtradare genom sambället. Det är även kommunen som avgöra bastigheten på våra vägar och om vi ska ha bevakade övergångsställen. Jag är även intresserad av vilken dialog som regionen har haft med Cementa och Nordkalk kring detta? Tidigt i dessa genomgångar talades det mycket om värdet av mark- och vatten, men jag hör inte särskilt mycket om hur man tar i beaktande av mark- och vatten i dessa dialoger. På norra Gotland är tillgången på vatten, framförallt på sommaren dålig, och om nu besöksnäringen skall förstärkas så undrar jag hur man ska försörja människor och djur med vatten?”

- **Angående att nyttja Nordkalks vattenreservoar:**
”Gällande tillgång på vatten, hur kommer det sig att man inte nyttjar Nordkalks vattenreservoar? - Men både Nordkalk och Cementa erbjuder regionen 300000 kubikmeter vatten var men det har inte regionen tagit av ännu...varför?”
- **Angående utpekad mark för golfbana i Stånga:** *”Är det verkligen rimligt att bygga en ny golfbana då Gotland redan har 6 vilket redan är mycket för de antal invånare som bor här. Plus en golfbana kräver ofantligt mycket vatten för att fungera, ännu mer om det ej regnar.”*
- **Angående bebyggelse på jordbruksmark:** *”Det talar ju emot sig lite om man vill bygga på jordbruksmark och sen gynna biologisk mångfald i Grönplanen. Det motsäger sig själv. Hur går tankarna?”*
- **Angående cykelinfrastruktur:**
”Jag funderade lite på planerna om cykel bannan som nämndes tidigare? Vad finns det för planer med att skapa en tydligare cykelförbindelse mellan Burgsvik och Hemse. Det skulle förstärkas. Finns det planer liknande vid Klintehamn?”

”Cykel/gångvägen mellan Kajsarport och Österport är till del väldigt asfalterad, speciellt vid busscentralen. Några fina träd mellan busscentralens asfalt och cykel/gångvägen känns som att de skulle lyfta området och binda ihop stråket runt ringmuren. Även några träd mellan Kajsarparkeringen och cykel/gångvägen skulle lyfta det annars asfalterade intrycket. Finns det några skäl till att det inte ska/kan planteras träd där?”

”Cykelväg till östra Gotland. Fler vill cykla och andra. Enligt Kommunikationsbilden så är ringarna i ”tätort”. Saknas en ring på östra Gotland (Ljugarn). Kommunikation till Ljugarn och östra Gotland bör finnas med.”
- **Angående bebyggelse:**
”Hur ser man på chansen/ risker för permanentning av många fritidsbus? Något formulerat?”

”Detaljplaner. Det har varit ett problem historiskt sett de senaste 20 åren på östra Gotland.”
- **Angående Tofta strand:**
”Vill skydda stranden och området kring den från all typ av bebyggelse, hellre bara campingplats på Tofta. Planerna nu är tvärtom. Vill värna stranden mer – önskar bredare stråk med strand istället för att minska den då stranden är det starka värdet.”

- **Angående energi:**

"Delar av Gotland tillhör de 2 % minst ljusstörda områdena i Västeuropa. Stjärnorna glimmar över Östergarnslandet. Kan det finnas anledning att nämna det i ÖP. Det är en säljande miljöfaktor tror jag och kan kanske komma i konflikt med nya vindparker med höga vindkraftverk!"

"Målet med hur mkt energi som behövs från förnyelsebar källa bör vara i förhållande till elbehovet så att målet i Energipilot Gotland uppfylls."

"Idag går det att solpaneler som inte syns att de är solpaneler. Vill se en mer neutral beskrivning av fossilfritt (inte bara förnyelsebart) för att inkludera kärnkraften."

"Ett av dom viktigaste frågorna framöver blir energilagring med elnätstjänster, detta kan också skapa en ny lokalekonomi. Hydrogenfarm som jag representerar jobbar med ett system med vätgas som energibärare som kommer vara i gång inom snar framtid. Tyvärr blivit mycket mer aktuellt pga. Ukraina krisen ur samhällsberedskaps synpunkt. Flera aktörer ser Gotland som en plats där det kan byggas i fullskala och det har fått mycket stor uppmärksamhet."

"Reflekterar att byggnader kan ha bra diskret, snygg energiproduktion idag. Vill lyfta energilagring/värmelagring. Teknikutvecklingen har inneburit mycket energieffektivisering. Transporter, att färjan kan gå 30 min saktare och sparar då mycket energi, olika avgångar kan gå med olika hastighet och kosta därefter för att se marknadens efterfrågan. Vill ha stora effektiva energiproduktioner längre ut till havs."

- **Angående besöksnäring**

"Husbilar vill stå längre, sopor behöver tömmas och platser skötas. Elnät GEAB behöver utvecklas. VA-planer kommer utan genomförande. Därför går det inte att bygga enligt ÖP. Har fått bygga eget reningsverk. Exploateringsfrågan, hitta ny mark, platser är oftast tomtmark där jag är. Driva verksamhet på landsbygden är dyrare än i stan, det behöver beaktas i hållbarhetsperspektiv. Cykelvägar behöver utvecklas säkrare för fler orter. Förslag på vindkraftverk vid söder om Ardre. Inte lämpligt. Zonindelningen kritisk. Stora hus 60kvm vill inte ha utsikt över tältplatserna och havet i bakgrunden. Traditionella campingstugor finns inte längre."

"Dagsturism från i första hand kryssningskajen, övriga hamnar eventuellt flygplatser - kommer i grupper med möjlighet att upptäcka värden som ger anledning att komma tillbaka. Hur kan infrastrukturen uppgraderas - till fots så långt och tillgängligt om möjligt? Idag tvingas fotgängare ta omvägar, samsas med cyklister och gissa sig till vartåt det kan vara värt att söka sig. Ett välkomnande direkt vid ankomst; växter och gröna värden i flera former, på nya. Kryssningsgästerna behöver en mer välkomnande utsikt från kajen. Känns tråkig och saknar bra och säker infrastruktur."

- **Angående prioritering**

"Det behöver tas in det ekonomiska perspektivet och en prioritering för att kunna genomföra det man vill i ÖP så att den inte bara blir en önskelista. Har vi inte råd att bygga trafikinfrastruktur till Ljugarn t.ex. behöver vi inte utveckla VA beller."

3.2 Grilla Region Gotland

3.2.1 Hemse

- Det behövs fler mindre lägenheter i Hemse, exempelvis 2 rum och kök.

- Bygg ihop Ishallen och badhuset
- Utveckla hela idrottsområdet
- Det är ofta blött i elljusspåret, det behöver åtgärdas
- Förtätning i Asarveområdet
- Förtätning bakom vårdcentralen
- Förbifart Hemse, både från väst – norr och söder till norr
- Behöver fler platser för förpackningsåtervinning
- Behövs ett uppvärmt väntrum vid busstationen
- Plats för drivmedel vid västra infarten till Hemse på södra sidan av vägen i närheten av Tegelbacken och värmeverket.

3.2.2 Roma

- Bygg ut bostäder på andra sidan Klostervägen på den lilla åkerlappen som finns där.

Riksintressen-, LIS- och andra värden-kartan

4 Synpunkter inkomna via e-post, e-tjänst eller post

Här redovisas inkomna yttranden via e-post, e-tjänst eller post. Samhällsbyggnadsförvaltningen har gjort en gruppering av yttrandena utifrån om de avser myndighets svar, kommer från föreningsliv, näringsliv eller privatpersoner. Förvaltningen har också grupperat yttrandena efter geografisk indelning eller efter tema på yttrandena om det har varit tydligt.

4.1 Myndigheter

308 Länsstyrelsen i Gotland län
2022-05-16

Översiktsplan (ÖP) för Gotlands kommun, Region Gotland, samråd enligt 3 kap 9-11 §§ plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Region Gotland 2022-02-25

Region Gotlands dnr: RS 2019/1237

Länsstyrelsens roll

Enligt 3 kap. 10 § PBL ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken (MB) tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. MB följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska även uppmärksamma om annan lagstiftning berörs som är av betydelse för planens genomförande.

Bakgrund

Ett förslag till översiktsplan, ÖP Gotland 2040 har upprättats för Gotlands kommun (hädanefter kallad Region Gotland) och lämnats ut på samråd enligt 3 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

ÖP Gotland 2040 kommer att ersätta befintlig översiktsplan, Bygg Gotland 2010–2025 samt majoriteten av befintliga fördjupade översiktsplaner och planprogram. Översiktsplanen ska vara den regionala utvecklingsstrategins, Vårt Gotland 2040, fysiska uttryck. Planen utgör Region Gotlands ambition om hur mark- och vattenområden avses användas och hur bebyggelse planeras att utvecklas de närmaste 20 åren efter antagandet. Översiktsplanen är

framtagen enligt Boverkets ÖP-modell 2.1 med vissa lokala avvikelser. Översiktsplanen är indelad i tre kapitel utifrån ÖP-modellen; utvecklingsinriktningar, mark- och vattenanvändning respektive riksintressen, LIS och andra värden.

Ärendet har handlagts tvärsektorielt internt med representanter från Länsstyrelsens olika enheter.

Planförslaget har sänts till berörda statliga myndigheter. Yttranden har inkommit från Försvarsmakten, Luftfartsverket (LFV), Post- och telestyrelsen (PTS), Skogsstyrelsen, Statens geotekniska institut (SGI), Svenska kraftnät, Trafikverket, Energimyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten (HaV), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Sjöfartsverket och Tillväxtverket. Inkomna synpunkter har sammanvägts i Länsstyrelsens yttrande. Kopior av myndigheternas yttranden bifogas i sin helhet.

Länsstyrelsen har tagit fram en bilaga (Bilaga 1) där utvecklat resonemang kring planeringsunderlag, råd och formaliaförslag redovisas.

Länsstyrelsens samlade bedömning

Länsstyrelsen välkomnar att Region Gotland har tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Översiktsplanen bygger på ett ambitiöst underlag och ger en övergripande bild av utgångspunkterna för fortsatt planering och kommande byggnation. Översiktsplanen anger ett antal riktlinjer att förhålla sig till vilket Länsstyrelsen anser positivt. För att ge en bättre läsbarhet kan riktlinjerna redovisas på ett mer likartat sätt.

Resurseffektiv bebyggelseutveckling är ett viktigt ställningstagande där ny bebyggelse lokaliseras till redan exploaterade områden. Länsstyrelsen saknar en prioritering av bebyggelseområdena, kopplat till bl.a. VA-kapacitet, utbyggnad av service och övriga infrastruktur, samt olika behov inom bostadsförsörjningen. Det behövs även en tydligare koppling till Region Gotlands VA-strategi och VA-utbyggnadsplanen som sträcker sig till 2030.

I översiktsplanen ska det framgå vilka avvägningar som har gjorts avseende bebyggelseområdenas inspråktagande av tätortsnära jordbruksmark, grönområden, eventuell påverkan på riksintressen samt hänsyn till förekommande risker. Detta behöver tydliggöras innan granskning.

Länsstyrelsen anser att riksintressena ska redovisas på likartat sätt, med övergripande beskrivningar och konkreta ställningstaganden.

Avvägningar och bedömningar om när det är risk för påtaglig skada på riksintressena behöver även förtydligas i anslutning till den föreslagna användningen av mark- och vattenområden.

I översiktsplanens avsnitt om miljö kvalitetsnormer (MKN) ska det framgå hur kommunen avser att följa MKN för vatten och luft och vilka åtgärder som ska vidtas så att dessa kan följas. Tillkommande effekter av klimatförändringarna samt de motstående intressen som finns avseende dricksvattenförsörjning och grundvattensituationen behöver belysas.

I översiktsplanen behöver synen på risker, liksom klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion förtydligas.

Överlag kan avsnitten kring kust och hav utvecklas, bland annat avseende beskrivningar och intresseavvägningar.

Några av de utpekade vindkraftsområdena på land och till havs riskerar konflikt med riksintressen och andra intressen. Länsstyrelsen förordar havsbaserad vindkraft som inte är i konflikt med kustnära naturvärden eller upplevelsen av natur- och kulturlandskapet.

Översiktsplanen behöver ses över avseende läsbarhet, tillgänglighet och korrektur, samt avseende hur fördjupade översiktsplaner och planprogram har arbetats in. Översiktsplanen behöver också vidareutvecklas i enlighet med miljökonsekvensbeskrivningen.

Länsstyrelsen har utifrån ovanstående synpunkter svårt att avgöra om den kommande mark- och vattenanvändningen är förenlig med de intressen som Länsstyrelsen har att särskilt bevaka. Inför granskning kan Länsstyrelsen vara behjälplig med underlag och delta i fortsatt dialog.

Med ytterligare förtydliganden och redigering anser Länsstyrelsen att översiktsplanen kan utgöra ett strategiskt beslutsunderlag för den framtida mark- och vattenanvändningen som bidrar till en hållbar utveckling.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för synpunkter. Synpunkterna återkopplas och hanteras efter varje underrubrik. Efter samråd har omarbetning skett och förtydligande gjorts.

Bedömning enligt länsstyrelsens prövningsgrunder i 3 kap. 10 § PBL

Riksintressen enligt 3 kap. Miljöbalken

Förekomsten av en mängd olika riksintressen är utmärkande för Gotland. Planering i eller i anslutning till ett riksintresse måste ske med utgångspunkt i de värden som riksintresset representerar. Riksintressena och deras värdebeskrivning anger förutsättningarna för vad som är möjligt att göra på platsen. Översiktsplanen ska ge vägledning för efterkommande beslut om planläggning, bygglov och tillståndsprövning. Hur riksintressena ska tillgodoses, d.v.s. hur den mark- och vattenanvändning som föreslås kan genomföras utan påtaglig skada på riksintressenas värden måste framgå. Riktlinjerna i översiktsplanen behöver ge tillräcklig vägledning för att det ska vara möjligt att ta hänsyn till riksintressena i kommande prövningar. I sammanhanget påminner Länsstyrelsen om att det är de utpekade värdena som utgör ett riksintresse, inte dess geografiska avgränsning. Det innebär att åtgärder även utanför ett område utpekat som riksintresse kan påverka riksintressevärdena.

Länsstyrelsen anser att riksintressena bör redovisas på likartat sätt med övergripande beskrivning och konkreta ställningstaganden om översiktsplanens påverkan på respektive intressen.

Länsstyrelsen har på en övergripande nivå svårt att ta ställning till om den föreslagna mark- och vattenanvändningen i översiktsplanen tillgodoser förekommande riksintressen, eftersom det är otydligt hur avvägningar har gjorts och det saknas vissa underlag.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Kapitel 4 om Riksintressen och andra värden har bearbetats till granskning; beskrivningarna av förekommande riksintressen presenteras på ett mer likartat sätt. Regionens ställningstaganden har också utvecklats

I kapitel 3 Mark- och vattenvändning finns också hänsynstext till förekommande riksintressen vid beskrivningen av respektive utvecklingsområde.

Riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § MB

Länsstyrelsen kan inte bedöma om den föreslagna mark- och vattenanvändningen tillgodoser riksintresset för yrkesfisket, eftersom en avvägning inte har gjorts och det saknas underlag. Länsstyrelsen anser att det gotländska yrkesfisket är väl beskrivet i översiktsplanen, men menar att riksintresseområdena bör säkerställas genom tydliga ställningstaganden.

En vindkraftsetablering inom riksintresset för yrkesfiske kan innebära påtaglig skada om trålfiske inte går att bedriva i och i anslutning till parkerna. Länsstyrelsen upplyser om att underlag för fångstområden finns att tillgå hos Havs- och vattenmyndigheten för att göra en bedömning om hur föreslagna platser för vindbruk tillgodoser riksintresse för yrkesfisket.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förslag till riktlinje presenteras under 2.12.2 Areella näringar i kap 2:

- *Fiskarnas livsmiljöer som behövs under alla dess livsstadier, samt områden viktiga för fisket visas hänsyn till i exploateringssammanhang och förvaltning.*

I kapitel 4 redovisas riksintresset för yrkesfisket och regionens ställningstagande rörande dessa har utvecklats sedan samrådsförslaget. Granskningsförslaget anses inte utgöra påtaglig skada på riksintresset yrkesfisket.

Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB

Länsstyrelsen kan inte bedöma om den föreslagna mark- och vattenanvändningen tillgodoser riksintresse för naturvård, då vissa avvägningar inte har gjorts och underlag saknas. Länsstyrelsen har även svårt att bedöma hur en utbyggnad av vindkraft enligt översiktsplanen påverkar riksintresse för naturvård.

Länsstyrelsen ser positivt på Region Gotlands önskan att samverka kring att närmare precisera riksvärden på landskapsnivå i större områden för riksintressen för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB. Detta behöver göras i ett formellt uppdrag från Naturvårdsverket om att revidera riksintressena. Länsstyrelsen vill förtydliga att de ställningstaganden som har gjorts i naturvärdeskartan är generella och inte bör användas som enda underlag för att tillgodose riksintresse för naturvård.

För att tillgodose riksintresset i områdena Lickershamn, Slite, Västergarn, Klintehamn, samt inom kuststräckan Lummelunda -Visby behöver det utredas vidare vilken utveckling som är möjlig med hänsyn till riksintressets värden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

I översiktsplanen tas hänsyn till naturvärden, områden med kända böga naturvärden och skyddade naturområden pekas som regel inte ut för annat syfte. I översiktsplanen anges att hänsyn ska tas till bland annat riksintresse för naturvård. Översiktsplanen har en översiktlig karaktär, i senare skede behöver ofta fördjupade utredningar utföras. Stora områden är fortfarande inte inventerade, mer kunskap om dem samlas först i exempelvis detaljplaneprocesser, bygglöv eller tillståndprocesser. I de fall riksintresse för naturvård

kan komma att påverkas med föreslagen ny mark- och vattenanvändning beskrivs det i hänsynstext för respektive utvecklingsområde, liksom i kapitel 4 under Riksintresse för naturvård. Områden för energiutvinning är så långt möjligt undantagna från område för riksintresse naturvård.

Riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen utgör en bra utgångspunkt för att tillgodose riksintresse för friluftsliv. Länsstyrelsen har dock svårt att bedöma hur en utbyggnad av vindkraft enligt planförslaget påverkar riksintresset. Exempelvis saknas avvägning för den föreslagna generationsväxlingen av vindkraftverk vid Gotland Ring och Smöjen. Detta lyfts även i miljökonsekvensbeskrivningen.

Länsstyrelsen kan inte bedöma om den föreslagna mark- och vattenanvändningen i olika utvecklingsområden tillgodoser riksintresset för friluftslivet (Gotlandskusten), eftersom riksintresset saknas i underlagsbeskrivningarna för de olika utvecklingsområdena.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Sedan samrådet har planförslaget genomgått en rad förändringar, och tydligare hänsyn och ställningstaganden till riksintressen har gjorts. Områden för energiutvinning och andra föreslagna utvecklingsområden har omarbetats och vart och ett av dessa beskrivs nu tydligare i förhållande exempelvis till berörda riksintressen. Även den strategiska miljöbedömningen har utvecklats sedan samrådet.

Riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § MB

Länsstyrelsen kan inte bedöma om den föreslagna mark- och vattenanvändningen tillgodoser riksintresse för kulturmiljö eftersom en tydlig avvägning inte har gjorts. Länsstyrelsen instämmer i miljökonsekvensbeskrivningens bedömning att planförslaget riskerar att medföra negativa konsekvenser för kulturmiljö och landskapsbild.

Länsstyrelsen konstaterar att samtliga riksintressen är beskrivna men vill upplysa om att flera av dessa är under revidering, se Bilaga 1.

Fornlämningar är också kulturvärden och ska visas hänsyn till redan i ett planeringsskede. Vidare behöver översiktsplanen belysa att fornlämningar därutöver har ett särskilt skydd genom kulturmiljölagen och synliggöra vilka krav det ställer. Detta är av stor vikt för att tillgodose riksintresset inom områden som innehåller rika fornlämningsmiljöer, exempelvis Västergarn. Översiktsplanens riktlinje kring landskapsanalys i samband med vindkraftparcker ses som särskilt viktig, då den möjliggör att hänsyn tas till riksintresse för kulturmiljö även utanför riksintressets gränser.

De flesta av översiktsplanens utvecklingsområden berörs av riksintresse för kulturmiljövård (de medeltida kyrkorna), vilket kan förtydligas.

Länsstyrelsen anser att det är positivt att Riksantikvarieämbetets matris för bedömning av skada på riksintresset är inkluderad i översiktsplanen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen har arbetat vidare med handlingen för att göra en avvägning mellan konkurrerande allmänna intressen och förtydligar vilka åtgärder som kan innebära ett hot för riksintressets värden. Förvaltningen är medveten om den pågående revideringen och har lagt till de nya riksintressebeskrivningarna i sina kartsystem. Förvaltningen är osäkra på om Länsstyrelsen vill se en egen riktlinje kring riksintressen med

särskilt rika fornlämningsmiljöer och hur en sådan riktlinje ska formuleras. Förvaltningen föreslår ett förtydligande kring tillståndsgivning avseende ingrepp i fornlämnning, behovet av arkeologiska utredningar i samband med exploatering och en beskrivning av remissförfarandet mellan Region Gotland och Länsstyrelsen i samband med bygglovsprövning. Detta beskrivs i kapitel 4 under rubriken 4.3 Kulturmiljöprogram för Gotland. Eventuell hänsyn till riksintresse kulturmiljövård framgår i områdestexten för de specifika utvecklingsområdena. Upplysning kring fornlämnningar har också lagts till i översiktsplanen under kap 2.11 Bevara, använd och utveckla kulturarvet och kulturmiljöerna. I övrigt anses riksintresset tillgodosett.

Riksintresse Visby och världsarvet Hansestaden Visby

Riktlinjerna avseende Visby innerstad är relevanta. Länsstyrelsen anser dock att det även finns ett behov av att ta fram en buffertzona, vilket bör vara en utgångspunkt och inriktning för översiktsplanen. Det är positivt att översiktsplanen understryker vikten av att förändringar utanför eller intill ringmuren behöver ta hänsyn till världsarvet och riksintresset, samt att siktlinjer mot ringmuren ska bevaras.

Länsstyrelsen instämmer i att HIA (Heritage Impact Assessment) bör användas i större utsträckning för att säkerställa bevarandet av världsarvets värden. Riktlinjen skulle dock behöva tydliggöras i frågan om vad som menas med en exploatering och när en HIA bör tas fram.

Om- och tillbyggnader intill ringmuren har, med sin direkta närhet till världsarvet och riksintresset, en påverkan på dess värden. Översiktsplanen föreslår en utveckling av platser i direkt anslutning till världsarvet och riksintresset, vilket kan vara möjligt utifrån förekommande värden. Länsstyrelsen ser dock att det kommer att ställa krav på att det föregås av HIA, samt volym- och höjdstudier utifrån världsarvets värden. Länsstyrelsen bedömer att byggnader som är synliga över murkrönet har en påverkan på världsarvet och riksintresset. Hur utvecklingen ska ske utifrån platsens förutsättningar behöver vidare utredas för att bedöma påverkan på världsarvet och riksintresset. Exempelvis behöver det redas ut vad som menas med siktlinjer och ”högre bebyggelse”. Länsstyrelsen bedömer att siktlinjerna markerade med pilarna på kartan inte redogör för detta på ett fullgott sätt.

I de utvecklingsområden som beskrivs i Visby tas världsarvet och riksintresset upp i varierad utsträckning. Riktlinjerna beskriver att byggnader ska anpassas i höjd och skala, Länsstyrelsen anser att även karaktär och arkitektur behöver beaktas i förhållande till innerstaden.

Vidare vill Länsstyrelsen understryka att fornlämningsområdet för Visby innerstad inte är gränsbestämt, vilket med fördel kan lyftas i översiktsplanen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Avsnitt om kulturmiljö i Visby har reviderats. Kartan med ”zon där särskild hänsyn ska tas vid exploatering” är framtagen för att uppmärksamma att påverkan på världsarvsvärdet kan ske utanför världsarvets gränser. Den gula ringen var tänkt som en indikation på att närheten till världsarvet kräver ökad hänsyn. Det är ingen definitiv gräns utan påverkan kan även ske längre bort ifrån världsarvet gräns och en behöver hela tiden utgå från omfattningen av den ändring som förorsakar påverkan. Den föreslagna zonen kan också ses som ett första steg mot framtagandet av en buffertzona. En buffertzona kräver dock ett beslut av UNESCOs världsarvskommitté och en ansökan behöver gå via regeringen som delegerar till berörda myndigheter i enlighet med den nationella världsarvsstrategin. Förvaltningen har förtydligat detta ytterligare

i handlingen. Text om gränsbestämning har lagts till i granskningshandling. I övrigt anses riksintresset tillgodosett.

Riksintresse för värdefulla ämnen eller material enligt 3 kap. 7 § MB

Länsstyrelsen kan inte bedöma om den föreslagna mark- och vattenanvändningen tillgodoser riksintresset för värdefulla ämnen eller material, eftersom en tydlig avvägning inte har gjorts.

Länsstyrelsen konstaterar att vissa ställningstaganden i planen kan komma i konflikt med varandra i fråga om att utvidga och fördjupa pågående täktverksamhet jämfört med att ta ny mark i anspråk för verksamheten, eftersom djupare och större täkter kan komma att påverka grundvattennivåerna i större omfattning.

Länsstyrelsen konstaterar också att det finns överlappande riksintressen enligt 3 och 4 kap. MB vilket vid en prövning kan innebära påtaglig skada för riksintresset för värdefulla ämnen eller material.

För övriga synpunkter hänvisar Länsstyrelsen till SGU:s yttrande.

Samhällsbyggnadsförvaltningen:

Regionens ställningstaganden rörande riksintressen för värdefulla ämnen och material har utvecklats i granskningsförslaget. Delar av utpekade riksintresseområden anses inte möjliga att längre utvinna med anledning av att de har blivit utpekade som Natura2000-områden. För andra områden har tydligare avvägningar gjorts utifrån konkurrerande allmänna intressen där avvägning har gjorts med fördel för ändamål som regionen anser på lämpligast sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön. Planförslaget föreslår därför att SGU bör se över sina riksintresseområden framöver. I övrigt anses riksintresset tillgodosett.

Riksintresse för dricksvattenförsörjning enligt 3 kap. 8 § MB

Länsstyrelsen bedömer att riksintresse för dricksvattenförsörjning tillgodoses i översiktsplanen. Länsstyrelsen vill liksom HaV dock påpeka att det är mindre lämpligt att återge hela den värdebeskrivning som följer med utpekandebeslutet för riksintresset, då den inte är helt aktuell och delar av informationen kan omfattas av sekretess.

Länsstyrelsen vill även framföra att det är området med anläggningar som är av riksintresse och inte själva vattentäkterna. Länsstyrelsen instämmer emellertid i att det är av största vikt att skydda Gotlands vattentäkter för att långsiktigt säkerställa vattentillgången och råvattenkvaliteten, bland annat genom att inrätta och förvalta vattenskyddsområden.

Länsstyrelsen ser positivt på att VA-avdelningen tidigt involveras i samband med exploatering och markåtgärder som berör vattenskyddsområden, vattenanläggningar etcetera, samt att krav på sakkunnig utförare av dagvattenutredning ställs.

Samhällsbyggnadsförvaltningen:

Beskrivningen av riksintresset är reviderad, och sekretess hanterades direkt under samrådet när förvaltningen blev uppmärksam på detta. I övrigt är riksintresse tillgodosett i planförslaget.

Riksintresse för energiproduktion (vindbruk) enligt 3 kap. 8 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen utgör en bra utgångspunkt för att tillgodose riksintresse för energiproduktion vindbruk. Länsstyrelsen instämmer dock med miljökonsekvensbeskrivningen om att planförslaget behöver utvecklas och förtydligas för att säkerställa att riksintresset tillgodoses.

Länsstyrelsen konstaterar att det finns överlappande riksintressen enligt 3 och 4 kap. MB vilket vid en prövning kan innebära påtaglig skada för riksintresset för energiproduktion vindbruk. Forsvarsmakten upplyser om att det finns en risk för påtaglig skada på riksintresset för totalförsvarets militära del, se Forsvarsmaktens yttrande.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Vid Energimyndighetens utpekande av riksintresse energiproduktion har inte avvägningar mot samtliga andra intressen gjorts, områdena står många gånger i konflikt med andra värden och andra allmänna intressen. Översiktsplanen har därför sökt göra denna avvägning mot andra riksintressen. Text för varje område har lagts till för att ge en bättre förutsägbarhet kring utsikterna för dess genomförbarhet. De riksintressområden som ligger inom Totalförsvarets Stopp-områden för höga objekt föreslås undantas för energiutvinning då de förväntas utgöra påtaglig skada på riksintresset för Totalförsvaret. Även riksintresseområde för energiproduktion inom Tofta Skjutfält föreslås inte vara förenligt med Totalförsvarets riksintressen. I övrigt anses riksintresset tillgodosett.

Riksintresse för kommunikationer (trafikslagen) enligt 3 kap. 8 § MB

Länsstyrelsen kan inte bedöma om den föreslagna mark- och vattenanvändningen tillgodoser riksintresset för kommunikation (trafikslagen), då vissa avvägningar inte har gjorts och visst underlag saknas.

Trafikverket reviderar riksintresse för kommunikationer vilket förväntas beslutas och publiceras under våren 2022. Länsstyrelsen anser att beskrivning av hur riksintressena Visby hamn och Klintehamns hamn ska tillgodoses, bör utvecklas i enlighet med Trafikverkets yttrande.

Trafikverket och Sjöfartsverket bedömer att etablering av havsbaserad vindkraft och en eventuell fast förbindelse till Fårö kan innebära viss påverkan på riksintresset för sjöfarten. Region Gotland bör beakta detta i sin bedömning av risken för påtaglig skada på farleder av riksintresse för sjöfarten.

Avseende riksintresset Visby flygplats anser Luftfartsverket att översiktsplanen behöver kompletteras avseende vilken hänsyn som ska tas till flyghinder för den civila luftfarten. Trafikverket önskar ett förtydligande av att hänsyn ska tas till flygbullerstörning vid exploatering längs kuststräckan Lummelunda – Visby.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Beskrivning och ställningstaganden har uppdateras efter beslut om nya riksintressen gällande Visby och Klintehamns hamnar. Förvaltningen har också tagit del av att Trafikverket pekat ut nya sjöfartsområden som riksintresse, dessa är också hanterade i granskningsförslaget. Dock har dessa inte inkommit till regionen i rätt ordning och det har rätt en viss osäkerhet kring vilka riksintressen som Trafikverket och Sjöfartsverket har åberopat. Avsnitt om kuststräckan-Lummelunda har tagits bort, inga utvecklingsområden ligger inom influensområde för flygbuller. Vid kompletteringar gäller generella riktlinjer i kapitel 2, relevant riktlinje för denna fråga är: "Ingen planläggning eller bygglov initieras inom influensområde för flygbuller."

Om/när det blir aktuellt med en fast förbindelse till Fårö så behöver riksintresset på sjöfart beaktas i samband med vägplan och projektering. Områden för havsbaserad vindkraft har reviderats till granskning, områdena vid östkusten har tagits bort. Nytt föreslaget område (E18) område ligger delvis inom en utpekad farled. Avvägning har gjorts att det bör vara möjligt att samordna dessa intressen, i övrigt ställer sig regionen mindre positiv till nytt sjöfartsstråk så nära den gotländska kusten.

I övrigt är länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Riksintresse för kommunikationer (elektronisk) enligt 3 kap. 8 § MB

Länsstyrelsen kan inte bedöma om den föreslagna mark- och vattenanvändningen tillgodoser riksintresset för kommunikationer (elektronisk), då det saknas en beskrivning av riksintresset i översiktsplanen. Riksintresset omfattar elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster samt annan radioanvändning. Riksintresset ska beaktas i översiktsplaneringen men kan av sekretesskäl inte redovisas öppet. PTS lyfter i sitt yttrande att IT-infrastruktur behöver beaktas i samhällsplaneringen och rekommenderar att kommunen lämpligen kontaktar berörda bredbandsaktörer. PTS lyfter vidare att uppförande av vindkraftverk i vissa fall kan påverka mottagningen av radiosignaler negativt, varför ett samrådsförfarande mellan vindkraftsbolag och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkraftsetableringen rekommenderas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Beskrivning och ställningstagande kring av riksintresse för elektronisk kommunikation har lagts till i kap 4 och därmed anses länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § MB

Utifrån Forsvarsmaktens yttrande gör Länsstyrelsen bedömningen att föreslagen mark- och vattenanvändning kan innebära risk för påtaglig skada på riksintresse för totalförsvarets militära del. Riksintressena är inte korrekt redovisade och beskrivna i text och karta. Planförslaget saknar senast beslutade riksintresseanspråk till exempel sjöövningsområde Sankt Olof (TM0314), vilket påverkar ett utpekade område för vindkraft till havs. Länsstyrelsen gör bedömningen att översiktsplanen inte i tillräckligt stor utsträckning tydliggjort hur riksintresset för totalförsvarets militära del ska tillgodoses.

Omvärldsläget och rådande tillväxt inom myndigheten innebär att Forsvarsmaktens verksamhet på Gotland kommer att öka över tid. Därmed är det inte aktuellt att minska påverkansområden tillhörande riksintressen för totalförsvarets militära del.

Forsvarsmakten har inte gjort någon bedömning av risk för skada på riksintresset eller områden av betydelse för totalförsvarets militära del avseende utpekade områden för vindkraft. Detta med hänsyn till försvarssekretess och de uppgifter en sådan bedömning i detta skede riskerar röja. Forsvarsmakten vill upplysa om att det finns en risk för att de områden som i dagsläget är utpekade som lämpliga för vindkraft i översiktsplanen innebär påtaglig skada på riksintressen för totalförsvarets militära del.

Länsstyrelsen ser även att övriga intressen för Forsvarsmakten behöver beaktas i översiktsplanen i enlighet med Forsvarsmaktens yttrande.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

De riksintresseanspråk för Totalförsvaret som inte fanns tillgängliga vid tidpunkten för samrådsbeslut har lagts till inför granskning och ska nu redovisas korrekt i handlingen. Förtydliganden har gjorts rörande regionens ställningstaganden kring påverkansområdet runt Tofta Skjutfält. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett. I granskningsförslaget har tydliggjorts att samtliga ärenden där så krävs ska remitteras till Försvarsmakten. Områden för energiutvinning har reviderats sedan samrådsförslaget där utifrån kända faktorer hänsyn har tagits till riksintresse för Totalförsvaret. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Riksintresse för totalförsvarets civila del enligt 3 kap. 9 § MB

Utpekade områden för riksintresse för totalförsvarets civila del saknas på Gotland. Länsstyrelsen vill dock lyfta att kommunen och länsstyrelsen är ansvarig för totalförsvarets civila delar på lokal och regional nivå, samt att det är av stor vikt att behovet för totalförsvaret, det civila försvaret och beredskapsplaneringen ges utrymme i översiktsplanen.

I sitt yttrande lyfter MSB en rad vägledningar som kan ge stöd till kommunen i det fortsatta arbetet med översiktsplanen utifrån totalförsvarets intressen. Kommunens tillgång till befintliga skyddsrum är exempel på ett allmänt intresse som ska belysas i översiktsplanen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Det finns ett antal skyddsrum fördelade över ön. I dagsläget finns inga utpekade områden som behöver avsättas för nya skyddsrum. Arbetet bör ske tillsammans med MSB och Länsstyrelsen på Gotland.

Riksintresse för industriell produktion enligt 3 kap. 8 § MB

I Gotlands län saknas idag utpekade områden för riksintresse för industriell produktion. Tillväxtverket har identifierat en potentiell anläggning för riksintresse industriell produktion. Anläggningen omfattar cementproduktion i Slite och ingår i utpekat område för riksintresse för värdefulla ämnen eller material enligt 3 kap. 7 § MB. Tillväxtverket avser att inleda arbete rörande detta under 2022.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen tackar för informationen.

Riksintressen enligt 4 kap. Miljöbalken

Översiktsplanen berör riksintressen enligt 4 kap. 1–8 §§ MB. Mot bakgrund av de natur- och kulturvärden som finns i området är hela Gotland av riksintresse enligt 4 kap. 2 § MB, vilket innebär att exploateringsföretag och andra ingrepp endast får komma till stånd om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden. Bestämningen utgör inte hinder för utveckling av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet. Viktigt när det gäller 4 kap. MB är att riksdagen redan gjort en avvägning mellan olika intressen och att natur- och kulturvärdena ska ges företräde i konkurrenssituationer (prop.1985/86:3, sid. 170).

Samhällsbyggnadsförvaltningen

De generella riktlinjerna i kapitel två redovisar hänsynstaganden som har bäring på riksintressen enligt 4 kap. 1–8 § MB. I kapitel 4 Riksintressen och andra värden beskrivs riksintressena enligt 4 kap MB samt regionens ställningstaganden till dessa.

Riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB

I översiktsplanen har Region Gotland föreslagit ny geografisk avgränsning av riksintresse för friluftsliv 4 kap. 2 § MB. Länsstyrelsen saknar en tydlig motivering till avgränsningen och en redogörelse för dess eventuella följd effekter.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

I granskningsförslaget finns nu en utvecklad diskussion kring riksintresse enligt 4:2MB. Regionen föreslår en precisering av riksintresset även på land. Förslaget till avgränsning till havs som fanns i samrådsförslaget kvarstår och förvaltningen anser att det är väl motiverat. Till beskrivningen finns även ställningstaganden kring hur regionen avser att tillgodose riksintresset.

Riksintresse för högexploaterad kust enligt 4 kap. 4 § MB

De geografiska avgränsningar som kommunen gjort avseende riksintresseområdena som anges i 4 kap. 4 § MB följer avgränsningen i nu gällande översiktsplan. Länsstyrelsen anser som tidigare att det är rimliga avgränsningar. Länsstyrelsen anser även att Region Gotland gör en riktig tolkning av att värdena i nationallandskapet är särskilt starka i de områden som är framhållna i miljöbalken; Fårö, Storsudret, Östergarn och Gotlands kust.

Länsstyrelsen anser att ett viktigt ställningstagande för att tillgodose riksintresse enligt 4 kap. 4 § MB är att samla bebyggelsen i enlighet med riktlinjen om resurseffektiv bebyggelse. Det kommer att vara en viktig riktlinje i efterföljande planering och prövning av enskilda förhandsbesked och bygglov.

En spridning av bebyggelsen kan, som Region Gotland framhåller, leda till en oönskad splittring av landskapet, vilket på sikt innebär att det förlorar sin karaktär. Detta behöver därmed beaktas i varje enskilt förhandsbesked och bygglov inom av miljöbalken utpekade områden. Region Gotland hänvisar till svårigheten att skilja mellan bostadsformer och att det finns goda skäl att iakttä försiktighet. Länsstyrelsen anser att detta är ett bra förhållningssätt som följer syftet med lagstiftningen.

Länsstyrelsen anser att det bör framgå av översiktsplanen vilka områden inom Gotlands kust som är särskilt värdefulla att inte bebygga, med hänsyn till områdets karaktär och helhetsvärden. Detta har gjorts i de fördjupade översiktsplanerna för Fårö, Östergarnslandet och Storsudret. I och med att dessa fördjupade översiktsplaner inte redovisas i översiktsplanen är det svårt att få en helhetsbild av redan genomförda ställningstaganden som är av betydelse för att tillgodose riksintresset enligt 4 kap. 4 § MB.

Det bör framgå av översiktsplanen var möjliga undantag från bestämmelserna i 4 kap. 4 § MB avseende tätorter och lokalt näringsliv kan vara aktuella. Enligt Länsstyrelsens bedömning handlar det om tätorterna Visby, Fårösund, Slite och Klintehamn. Länsstyrelsen ser positivt på att Region Gotland undantagit områdena Gotlands kust, Östergarn, Storsudret och Fårö som lämpliga områden för vindbruk.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Sedan samrådsförslaget är nu även de fördjupade översiktsplanerna integrerade i översiktsplanen och föreslås ersättas av denna när den vinner laga kraft. Det har inneburit att områden som där pekats ut som kärnområden för upplevelse, bevarande och skydd av pågående markanvändning har ersatts av beteckningar som följer Boverkets ÖP-modell som förvaltningen har gjort vissa anpassningar av. Som följd av detta implementeringsarbete har försök gjorts att skala upp karteringen av dessa kärnvärden. Det har laddat i en kartering av värden som utgör det Gotländska nationallandskapet (områden med höga natur och kulturvärden) för hela Gotland och utgör underlag till preciseringen av 4:2 MB. Riktlinjer för bygglov i förhållande till landskapsbild från ovan fördjupade översiktsplaner har omarbetats och återfinns nu i kap

2.1. Det framgår i regionens ställningstagande i granskningsversionen vilka tätorter som bör undantas från bestämmelserna i 4 kap. 4§.

Riksintresse för Natura 2000-områden enligt 4 kap. 1 § och 8 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen utgör en bra utgångspunkt för att tillgodose riksintresse för Natura 2000. Länsstyrelsen ser positivt på att Region Gotland undantagit Natura 2000-områden som lämpliga områden för vindbruk. Viss korrigeringsbehövs rörande hänvisning till gällande lagstiftning.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma Region Gotland på pågående regeringsuppdrag för Länsstyrelsen att föreslå nya eller utökade marina Natura 2000-områden enligt EU:s fågeldirektiv. Det är därefter regeringen som fattar beslut om nya fågelområden, som kan beröra östkusten, området runt Karlsöarna, samt Salvorev. Beslutet kommer att ha betydelse för havsplaneringen och behöver integreras och beaktas i översiktsplanen inför granskningen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Då regeringen har ännu inte fattat beslut i ärendet redovisar granskningsförslaget inte detta område. Dock föreslår översiktsplanen ingen mark- och vattenanvändning som bör stå i konflikt med ev. kommande nämnda N2000-område. I anslutning till föreslagna marina N2000-område föreslås ett område för energitvinnning till havs, E17, vilket vid en eventuell tillståndsprövning behöver beakta och pröva de marina naturvärdena. Området finns även med i Havs- och vattenmyndighetens samrådsförslag till ny havsplan, varför förvaltningen menar att staten har gjort en avvägning mellan intressen här.

Miljö kvalitetsnormer (MKN)

Länsstyrelsen saknar en samlad bild av hur planförslaget förhåller sig till miljö kvalitetsnormerna för vatten och luft. Hur MKN avses följas och om de riskerar att överskridas behöver arbetas in i planförslaget. Avsnitten om miljö kvalitetsnormerna bör presenteras på ett likartat sätt.

Vatten

Länsstyrelsen har svårt att bedöma om det som föreslås i planförslaget medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs. Länsstyrelsen instämmer i miljökonsekvensbeskrivningen om att planförslaget behöver utvecklas och förtydligas för att säkerställa detta. Översiktsplanen innehåller flera riktlinjer som bedöms kunna bidra till att följa miljö kvalitetsnormerna.

Länsstyrelsen saknar dock ett tydligt resonemang kring planens påverkan på bland annat kvantitativ status och hur kommunen i stort avser säkerställa att MKN för yt-, grund- och kustvatten inte överskrids.

I översiktsplanen bör vattenförekomster och dess status redovisas tillsammans med en bedömning av vilka vattenförekomster som särskilt måste beaktas vid planering och byggande. I det fall det finns risk för att någon miljö kvalitetsnorm överskrids bör det framgå i vilka områden detta sker. Vidare bör riktlinjer för hur frågan ska behandlas i efterföljande detaljplaneläggning anges.

Länsstyrelsen vill upplysa om att samtliga gotländska grundvattenförekomster riskerar att inte uppnå kvalitativ eller kvantitativ status till år 2027.

Resonemang kring MKN för vatten utvecklas i Bilaga 1. Länsstyrelsen instämmer i det yttrande HaV lämnat.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Övergripande bedömning har gjorts i MKB (Bilaga 1) kring hur föreslagen mark- och vattenanvändning kan påverka miljökvalitetsnormerna. MKN vatten samt senaste status har kompletterats och redovisas för respektive delområde i kapitel 3. Text kring MKN vatten i kapitel 2.2.8 har uppdaterats. Det bör påpekas att miljökvalitetsnormer för vatten beslutas för en femårsperiod i taget och således kan komma att förändras under översiktsplanens giltighetstid. Även indelningen i vattenförekomster kan komma att ändras. Om befintliga vattenförekomster redovisas på karta behöver det framgå att vid tillämpning av planen alltid ska utgå från aktuell information om vattenförekomster och gällande miljökvalitetsnormer, som återfinns i VISS.

Luft

Länsstyrelsen har svårt att bedöma om det som föreslås i översiktsplanen medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs. Genom planer för ökad kollektivtrafik, cykel och gång i de områden där MKN för PM10 överskrids har översiktsplanen möjlighet att bidra till att förbättra luftkvaliteten i förhållande till miljökvalitetsnormerna för luft. Översiktsplanen tar enbart upp och hänvisar till att insatser ska ske i Visbyområdet för att följa miljökvalitetsnormerna. Länsstyrelsen har därför svårt att se hur insatser kommer att införlivas i planeringen i stort.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Planeringsunderlagen har kompletterats med modellering av nivå för PM10 och NO_x för vilket bättre belyser eventuella risker för att MKN för luft kan överskridas. Det är endast i Visby som riktvärden överskrids. Planerade utbyggnader kommer att anpassas till resultaten. Komplettering har införts i text i utvecklingsområdena med ett förtydligande om att utredning kring luftföroreningshalter ska ske i detaljplane-processen om planering ändå sker inom område där risk finns för överskridande. För mindre kompletteringar gäller generella riktlinjer i kap 2, där riktlinjer kring MKN luft har utvecklats. Om det är oklart om risk finns för överskridande av MKN för luft bör en luftutredning utföras i samband med bygglov- eller planprocessen.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Av översiktsplanen ska framgå sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken (hädanefter kallade LIS-områden). Utpekandet ska ske på ett sådant sätt att det långsiktiga skyddet för stränderna upprätthålls. Det ska fortfarande finnas god tillgång till strandområden för allmänheten och för att bevara goda livsvillkor för djur och växter. En ny proposition gällande strandskydd (Prop. 2021/22:168) har tagits fram. Det råder dock osäkerhet kring huruvida ny lagstiftning kommer att antas.

Även om Gotland enligt 7 kap. 18 e § MB är ett område där LIS- områden ska pekas ut med restriktivitet anser Länsstyrelsen att det är positivt att LIS-områden pekas ut i översiktsplanen. Region Gotland har i översiktsplanen pekat ut tolv nya LIS-områden och bedömer samtidigt att de LIS-områden som finns utpekade i gällande fördjupade översiktsplaner för Fårö, Östergarnslandet och Katthammarsvik, samt Storsudret och Burgsvik är fortsatt aktuella. Avsnittet om LIS skulle även behöva innehålla dessa områden för att ge en samlad bild av utpekandet av LIS-områden i hela kommunen.

Region Gotland har tagit fram en metod och kriterier för utpekande av LIS-områdena. Länsstyrelsen anser att det behöver förtydligas hur metoden har använts och hur utslagsgivande olika kriterier har varit vid urvalet. Det framgår inte tydligt om det finns ytterligare områden som valts bort i processen.

Länsstyrelsen anser att det kvarstår att visa hur verksamheterna inom LIS-områdena är tänkta att långsiktigt bidra till positiva sysselsättningseffekter eller utökad underlag för befintlig service på landsbygden. Här bör påverkan på arbetstillfällen, turistnäring, underlag för lokal service, konkurrens eller samverkan med närliggande bebyggelsestrukturer eller näringsverksamheter, bostadsbehov eller liknande som kan vara aktuellt för landsbygdsutveckling beskrivas.

Generellt behöver hänsyn tas till översvämningsrisker avseende stigande hav inom utpekade LIS-områden även om ingen bostadsbebyggelse föreslås, se Översvämningsrisker.

Samtliga tillkommande LIS-områden har höga kulturhistoriska värden som behöver beaktas. Flera ligger i eller i anslutning till fornlämningsområden, exempelvis Lojsta slott.

Vidare bör särskilt hänsyn tas till att vissa områden är viktiga livsmiljöer för sjöfågel och vissa utgör reproduktionslokaler för fisk. LIS-område Varvsholm omfattas delvis av höga naturvärden och riksintresse för naturvård som ska tillgodoses.

För övriga synpunkter se Försvarmaktens, HaV och Sjöfartsverkets yttrande, samt Bilaga 1.

Samhällsbyggnadsförvaltningen:

Sedan samrådet avslutades står det nu klart att ingen ändring har skett gällande strandskyddslagstiftningen och LIS-områden.

I granskningsförslaget har nu även de fördjupade översiktsplanerna för Fårö, Östergarnslandet & Katthammarsvik och Storsudret & Burgsvik aktualitetsprövats och implementerats i översiktsplanen. Därmed redogörs för dessa LIS-områden under respektive delområde i kapitel 3. I och med det arbetet föreslås tidigare LIS-området för Fide utgå och arronderingen för LIS-området för Majstregården har justeras till viss del. I övrigt föreslås LIS-området för Varvsholm minskas ner, att ett LIS-område vid Lojsta slott utgår och nya LIS-områden föreslås för Sudersand på Fårö samt för Tofta.

Metoden för utpekande av LIS-områden har utvecklats och beskrivs i granskningsförslaget i kapitel 2 medan de föreslagna områdena presenteras i kapitel 3. Där har texterna kring hänsyn utvecklats med bland annat hänsyn till översvämningsrisker avseende stigande hav samt erosionsrisker. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Hälsa och säkerhet, risk för olyckor, översvämning och erosion

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen behöver utvecklas i de delar som berör människors hälsa och säkerhet, samt risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Samhällsbyggnadsförvaltningen:

Sedan samrådet har regionen antagit en Klimatanpassningsplan för Gotland. Arbetet med denna har skett inom ramen för översiktsplanarbetet vilket resulterat i ett utvecklade riktlinjer och ställningstaganden angående klimatrelaterade risker i granskningsförslaget. Även avsnittet som hanterar hälsa och säkerhet har utvecklats sedan samrådet. Därmed anses Länsstyrelsen yttrande tillgodosett.

Buller

Översiktsplanen tar hänsyn till påverkansområdet för flygbuller (riksintresset Visby flygplats).

Vad det gäller trafikbuller konstateras i planförslaget att buller från de gotländska landsvägarna påverkar många hushåll, men att det saknas beräkningar om hur många som berörs. Länsstyrelsen saknar i handlingarna redovisning av om det finns bullerutsatta områden både inom befintlig bebyggelse samt för föreslagen bebyggelse. I översiktsplanen uppges att riktvärden i förordningen om trafikbuller ska följas, men det framgår inte hur detta ska säkerställas. Om bullersituationen är komplicerad och det finns flera bullerkällor på en plats bör den totala exponeringen beräknas. För bebyggelse nära väg med tung trafik behöver även risken för vibrationer finnas med i beräkningen.

En utgångspunkt för alla områden där bebyggelse planeras är att placering av bebyggelse ska ta hänsyn till trafikbuller. Detta nämns nu endast i något enstaka område som föreslås för bebyggelse, men är aktuellt på ett flertal platser. Av översiktsplanen behöver framgå att det finns andra typer av bullerstörningar från verksamheter som kan behöva beaktas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Att riktvärden enligt förordningen om trafikbuller följs säkerställs i detaljplaneprocessen och efterföljande bygglovshantering. När det finns flera bullerkällor kan en beräkning av den totala exponeringen i detaljplaneprocessen. Där riktvärden överskrider inom flygets påverkansområde för buller med sker ingen exploatering med störningskänslig markanvändning, detta har förtydligats i granskningsförslaget.

Förvaltningen bedömer att trafiken på Gotland generellt inte är av sådan omfattning att risk finns för höga vibrationsnivåer där planering sker för bostäder. Normalt bedöms det därför inte behövas någon beräkning av vibrationer. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Farligt gods

Översiktsplanen bör kompletteras med riktlinjer för hur Region Gotland avser att hantera de riskfrågor som är kopplade till transporter av farligt gods. Som anges är inga vägar på Gotland rekommenderade.

Hänsyn till farligt gods behöver även tas vid vägar där det förekommer transporter av farligt gods, men som inte är utpekade som rekommenderade. Detta för att uppmärksamma frågan i lovgivning och detaljplaneläggning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Riktlinjer i kap 2 har uppdaterats kring farligt gods. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Miljöfarliga verksamheter

Länsstyrelsen saknar en redovisning av var miljöfarliga verksamheter är lokaliserade, hur verksamheternas omgivningspåverkan ser ut idag och på sikt, samt vilka intressekonflikter som kan uppstå. Olika verksamheter har olika omgivningspåverkan och riskbild.

I planen nämns avstånd mellan djurstallar och bostäder, men det behöver framgå att det finns fler typer av verksamheter där det finns riktlinjer om avstånd mellan verksamhet och bostäder, samt där markanvändningen behöver anpassas. Det bör också framgå om särskild hänsyn behöver tas vid nyetablering av verksamheter.

Länsstyrelsen konstaterar att behovet av platser för avfallsverksamheter kommer att öka i framtiden. Med tanke på omgivningspåverkan är det lämpligt att utforma riktlinjer eller peka ut platser för lokalisering av nya avfallsverksamheter. Detta gäller till exempel även en eventuell ny deponi. Vidare vill Länsstyrelsen lyfta att det inte finns någon deponi eller förbränningsanläggning för att hantera avfall som uppstår efter eventuellt utbrott av epizootier och zoonoser, samt att det saknas mellanlagring för radioaktivt avfall.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Planeringsunderlagen kompletteras med kartskeikt som redovisar punkter med kända pågående verksamheter som är anmälnings- eller tillståndspliktiga samt med punkter för potentiellt förorenade områden. Det är inte möjligt att på karta visa omgivningspåverkan med mera. I detaljplaneprocessen sker en detaljerad genomgång av omgivningspåverkan, markförutsättningar, ev. förorenade områden, intressekonflikter mm.

Det finns inga framtagna lokala riktlinjer om avstånd till bostäder med mera för andra typer av miljöfarliga verksamheter än lantbruk. Vid framtagandet av lämpliga områden för bebyggelse har hänsyn tagits till alla befintliga miljöstörande verksamheter som kan påverka genom till exempel buller eller lukstörningar. På samma sätt har skyddsavstånd till bostäder beaktats vid framtagande av nya verksamhetsområden. Som stöd vid bedömning av skyddsavstånd har Boverkets tidigare allmänna råd "Bättre plats för arbete" använts eftersom inga andra nationella råd eller riktlinjer finns. De rekommenderade skyddsavstånden i de tidigare råden är schematiska och anpassas därför utifrån de lokala förutsättningarna i samband med planläggning eller bygglov.

Förvaltningen delar Länsstyrelsens uppfattning att behov kan finnas för nya platser för avfallsverksamheter. I nuvarande ÖP-arbete har inte någon lämplig plats kunnat identifieras inom mark som ägs av regionen. ÖP har kompletteras med riktlinjer för lokalisering av avfallsverksamheter som omfattar skyddsavstånd och markförutsättningar. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Förorenad mark och sediment

Översiktsplanen kan med fördel kompletteras med vägledning för risker och för hur områdena med förorenad mark bör hanteras, såväl inom befintlig markanvändning som i områden där ny markanvändning föreslås. Inom översiktsplanens olika utvecklingsområden finns ett flertal potentiellt förorenade områden som enligt MIFO-metodiken klassificerats i riskklass 1–4. Det behöver framgå av översiktsplanen hur Region Gotland har beaktat dessa där ny markanvändning föreslås.

Länsstyrelsen har synpunkter avseende områdena Österby, Visby flygplats, Visby hamn, Kilen/Söderväg, Kopparsvik, Visborgsområdet samt Stenkyrka/Lickershamn som behöver hanteras i det fortsatta planarbetet, se Bilaga 1.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Komplettering har skett i kapitel 2 angående risker och hantering av förorenade områden. Komplettering med upplysning om föroreningar har skett inom utvecklingsområdena, frågor kring eventuella föroreningar hanteras oavsett i detaljplaneprocessen. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Risk och sårbarhet

Länsstyrelsen anser att SGI:s, MSB:s och SGU:s synpunkter avseende risker behöver arbetas in i översiktsplanen. Det vore önskvärt att i en och samma karta kunna se planerad markanvändning tillsammans med föreliggande riskfaktorer, som t.ex. förorenad mark, erosions- och översvämningsrisk m.m. för att kunna bedöma behov av åtgärder.

Informationen om Sevesoanläggningar behöver uppdateras. Det behöver också framkomma att ändrad markanvändning vid Sevesoanläggningar ställer vissa krav, som exempelvis riskhanteringsavstånd. Länsstyrelsen hänvisar till MSB:s yttrande avseende underlag kring samhällsplanering och Sevesoanläggningar.

I 3 kap. PBL förtydligas att det av översiktsplanen ska framgå kommunens syn på risken för klimatrelaterade skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion, samt hur sådana risker kan minska eller upphöra. Se även Översvämning, Ras, skred och erosion samt Klimatanpassning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Avsnitt i kap 2 om klimatanpassning har uppdaterats. Riktlinje om Sevesoanläggningar har lagts till i kap 2, avsnitt om särskilda objekt. Det är av läsbarhets skull inte möjligt att läsa alla planeringsunderlag tillsammans med mark- och vattenanvändning på tryckt karta, detta kan ordnas i ett digitalt kartrum.

Översvämning- skyfall samt stigande hav

I översiktsplanen finns ett avsnitt om dagvatten och skyfallshantering. Det är positivt att krav kommer att ställas avseende dagvattenhantering. Det framgår dock inte tydligt om den förändrade markanvändning som föreslås i planen innebär att bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till risken för översvämning. Av översiktsplanen bör framgå vilket arbete som återstår att göra för att säkerställa att bebyggelse är lämplig utifrån skyfall. Även ökade nederbördsmängder och skyfall behöver hanteras i den riskanalys som avses tas fram avseende klimatrelaterade risker. Region Gotlands förslag till grönplan innehåller bra underlag som kan användas i denna riskanalys.

I översiktsplanen anges riktlinjer för nylokalisering av bebyggelse i kustområdet, detta anges vara en riktlinje i avvaktan på statliga direktiv. Länsstyrelsen kan inte utifrån planförslaget bedöma om +2 m. ö h. är en tillräcklig nivå, men konstaterar som SGI att närliggande regioner har högre nivåer. Länsstyrelsen anser att riktlinjer behöver utgå från den riskanalys som avses tas fram avseende klimatrelaterade risker. Vidare framgår att flera aspekter behöver vägas in vid bedömning av konsekvenserna av en eventuell översvämning. Detta innebär att redovisa översvämningsens utbredning och varaktighet, planområdets sammanhang med omgivande mark- och vattenområden, tillgänglighet, liv och hälsa samt skador på funktioner och egendom, samt att bedöma översvämningsriskerna utifrån detta. Länsstyrelsen vill peka på behovet av att hantera även enklare typer av bebyggelse i kommande riktlinjer. Även om områdena inte pekas ut för bostadsbebyggelse behöver en bedömning av lämplig markanvändning göras. Se även Klimatanpassning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Utvecklingsområden placeras inte på områden som riskerar att översvämmas, om det är mindre delar som riskerar att översvämmas så framgår det i områdesbeskrivningen. Region Gotland har tagit fram en skyfallskarta som används som underlag vid planer och bygglov. MKB tar även upp risk för översvämning i bedömningen. En klimatanpassningsplan har tagit fram sedan samråd och riktlinjer i kapitel två har reviderats kring klimatanpassning. Riktlinje kring "enklare typer av bebyggelse" har förtydligats med att det handlar om enkelt flyttbara enheter. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Geoteknik, ras, skred och erosion

Länsstyrelsen instämmer i SGI:s lämnade synpunkter att översiktsplanen översiktligt behöver redovisa geologiska och geotekniska förhållanden. Särskilt bör framgå i vilken utsträckning de geotekniska säkerhetsfrågorna är styrande för markanvändningen. Av SGI:s yttrande framgår vad en sådan strategi bör innehålla.

Länsstyrelsen anser liksom SGI att områden med förutsättningar för stranderosion, både naturstränder och utfyllnadsområden bör markeras i planen som ett underlag för det fortsatta planarbetet. Länsstyrelsen anser liksom SGU att den branta topografi med klintar som förekommer på flera platser bör beaktas. Länsstyrelsen anser att riktlinjer som tas fram behöver utgå från den riskanalys som avses tas fram avseende klimatrelaterade risker. Se även Klimatanpassning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen har kompletterat med en riktlinje i kapitel 2 som upplyser om att en geoteknisk utredning bör utföras i samband med planläggning. Hydrologi samt bedömning av risk för erosion ras och skred bör ingå i utredningen. Det är inte möjligt att ha mer specifika riktlinjer kring vad som gäller på olika platser då sådant planeringsunderlag saknas för Gotland. Region Gotland efterlyser fler underlag från SGU för att kunna göra väl underbyggda lokaliseringsskrivningar, ett samarbete pågår mellan länsstyrelsen och SGI kring möjligheten att ta fram fördjupade planeringsunderlag kring kusterosion. Regionen ser fram emot ett sådant underlag. Områden för stranderosion utgör ett planeringsunderlag till översiktsplanen. Den är dock mycket grov och berör främst ett antal LIS-områden, erosionsrisk framgår i dessa områdesbeskrivningar. Bebyggelse i låglänta områden bör vara lätta att flytta och inte stadigvarande av klimatanpassningskäl (kap 2.4). Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Vattenförsörjning och vattenskydd

Länsstyrelsen ser positivt på att vattenfrågan ges stort utrymme i översiktsplanen och anser att en långsiktigt hållbar vattenförsörjning är en förutsättning för lämplig markvändning och något som ska vara säkerställt innan exploatering. Länsstyrelsen delar Region Gotlands syn på de övergripande riktlinjer för vattenförsörjning som presenteras i översiktsplanen. Länsstyrelsen instämmer i ställningstagandet att skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning är av högsta prioritet.

Länsstyrelsen anser att det är en brist att översiktsplanen inte tydligt tar upp hur samhällsutvecklingens behov av vatten ur ett kvantitativt perspektiv avses att mötas, baserat på de dricksvattentillgångar som finns. Översiktsplanen bör belysa tillkommande effekter av klimatförändringarna samt de motstående intressen som finns avseende dricksvattenförsörjning och grundvattensituationen (jfr ex täktverksamheter, samhällsutbyggnad, enskild vattenförsörjning och grundvattenberoende ekosystem).

Översiktsplanen hänvisar i stort till Region Gotlands VA-plan som sträcker sig till 2030. Det saknas därmed ett ställningstagande om hur vattenförsörjningen ska tillgodoses under hela planperioden.

Dricksvattenförsörjningen i områden med fördjupade översiktsplaner (Fårö, Storsudret och Östergarnslandet) bör särskilt lyftas i planförslaget, då dessa områden har konstaterade problem avseende vattentillgång och samtidigt är av stort intresse för turism, fritidsboende och Gotlands utveckling. Nu är det svårt att få en helhetsbild av redan genomförda ställningstaganden som är av betydelse för att tillgodose vattenförsörjningen.

I översiktsplanen nämns avsaltningsverk som alternativ för att tillgodose dricksvattenbehovet, samtidigt saknas utpekade områden för nya avsaltningsverk. Länsstyrelsen konstaterar att kunskapen om hur avsaltningsverk påverkar livsmiljön för marina organismer är bristfällig. Utvärdering bör ske innan ytterligare avsaltningsverk uppförs.

Länsstyrelsen konstaterar att områden som är viktiga för enskild vattenförsörjning inte beskrivs i översiktsplanen. Det gäller framför allt vattentäkter som levererar mer än 10 m³ vatten per dygn eller försörjer fler än 50 personer. Länsstyrelsen saknar också ett resonemang om hur både små och stora vattentäkter kan skyddas. Länsstyrelsen konstaterar vidare att översiktsplanen inte nämner föreskrifterna om anmälningsplikt för enskilda vattentäkter och tillståndsplikt för energibrunnar.

Länsstyrelsen anser det lämpligt att peka ut områden där det finns potential att genomföra de grundvattenbildande åtgärder som nämns i översiktsplanen. Samtidigt bör områden med risk för vattenbrist redovisas i enlighet med Boverkets vägledning om vattenförsörjning.

Länsstyrelsen anser att problematiken med vattenförbrukning och vattenförsörjning för jordbrukets behov bör belysas i översiktsplanen. Planförslaget saknar underlag om jordbrukets och djurhållningens nuvarande och framtida vattenbehov, samt ett resonemang om påverkan på vatten från jordbruk och djurhållning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Genom effektivisering, besparing, återvinning och innovation kan vi lära oss att klara framtidens behov utan att höja mängden dricksvatten per – capita, både för enskilda hushåll och industrier.

Intressen som äventyrar vattnets kvantitativt eller kvalitativt bör bevakas så att de långsiktiga skadorna minimeras. VA-planen kommer att revideras under 2023 och samordnas med översiktsplanens tidsplanering.

Färö har en multikriterieanalys på gång för vatten och avlopp. På Storsudret bedrivs ett projekt för grundvattenförstärkning (Testbädden). Östergarnlandet har det nyligen byggts ett bräcktivatten verk för att säkra vattenförsörjningen till både privata VA-kooperativ som kommunala abonnenter på Östergarnlandet.

Komplettering har skett i granskningsförslaget om jordbruk, enskild vattenförsörjning, skydd av vattentäkter och ny anmälnings/ tillståndsplikt. Uppgifter hämtas bl. a från den Regionala vattenförsörjningsplanen samt kortfattat om jordbrukets vattenbehov och dess påverkan. Det är olämpligt att peka ut områden med potential för grundvattenåterbildande åtgärder innan ordentliga grund- och geologiska undersökningar genomförts på lämpliga platser. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Avlopp

Länsstyrelsen delar Region Gotlands syn på den framtida inriktningen och de övergripande riktlinjer för avlopp som presenteras i översiktsplanen. Planen hänvisar i stort till Region Gotlands VA-plan som sträcker sig till 2030. Det saknas därmed ett ställningstagande om hur vattenförsörjningen ska tillgodoses under hela planperioden.

Även när det gäller VA-lösningar i de olika utvecklingsområdena hänvisas till Regionens strategiska dokument för VA-försörjning. Det är önskvärt att redan i översiktsplanen få ytterligare information om förutsättningarna för att anordna vatten och avlopp, till exempel

om det är ett VA-utbyggnadsområde eller ett enskilt VA-område. Planförslaget bör stämma överens med VA-planerna.

I översiktsplanen framgår det inte hur exploatering ska hanteras inom områden med kommunalt VA innan VA-infrastrukturen är utbyggd. Det framgår heller inte i vilken utsträckning planerade åtgärder kommer att möjliggöra exploatering. Det saknas också en prioritering av utvecklingsområdena sinsemellan. Länsstyrelsen anser att detta bör förtydligas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

En Vattentjänstplan kommer att tas fram under 2023-2024 och samordnas med översiktsplanarbetet. Generella anvisningar utifrån befintliga kartor i ÖP-materialet bör gälla över hela Gotland framför områdesspecifika anvisningar. Det är olämpligt att "samma" anvisningar skrivs in i flera styrande dokument då risken för tvetydigheter ökar markant.

Exploatering inom VA-utbyggnadsområden för kommunalt VA bör inte tillåtas innan den kommunala VA-anläggningen är utbyggd. Exploatering i större sammanhang kan få ansluta tidigare på egen bekostnad, text kring detta har kompletterats i granskningshandling. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Dagvattenhantering

Länsstyrelsen bedömer att kraven som ställs på dagvattenhanteringen i översiktsplanen medverkar till att miljö kvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap. MB följs. Ett behovsstyrt reningskrav på dagvattenanläggningar där nivån på rening styrs av markanvändning och recipienters miljö kvalitetsnormer ses som positivt.

Delar av Region Gotlands Dagvattenhandbok kan med fördel lyftas in i översiktsplanen och det bör framgå vilka åtgärder som kan behövas i respektive utvecklingsområde.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Fler hänvisningar till Dagvattenhandboken har införts, men att flytta in delar från Dagvattenhandboken till ÖP medför att samma information finns på flera platser och riskerar att uppfattas fel. Granskningsförslaget har kompletterats med information om att hantering av dagvatten ska ske utan att det lämnar ön och rinner ut i havet, så långt det är möjligt. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Miljökonsekvensbeskrivning enligt Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar

Länsstyrelsen konstaterar att det finns information om förutsättningar och ställningstaganden i miljökonsekvensbeskrivningen som behöver framgå som vägledning i själva planhandlingen. I det fortsatta arbetet efterlyser Länsstyrelsen också att de åtgärder som föreslås i miljökonsekvensbeskrivningen tydligt återknyts till riktlinjer i planen. Miljökonsekvensbeskrivningen behöver utvecklas parallellt med förslaget till översiktsplan.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

I arbetet med revidering av samrådsförslaget har en integrerad process skett även med att revidera den strategiska miljöbedömningen. Det har skett genom ett tätt samarbete där justeringar av granskningsförslaget utifrån gjorda miljöbedömningar har genomförts kontinuerligt. Tillhörande miljökonsekvensbeskrivning finns att läsa som Bilaga 1 till granskningsförslaget.

Rådgivning om allmänna intressen enligt 2 kap. PBL

Användning av mark- och vattenområden

Resurseffektiv bebyggelseutveckling är ett viktigt ställningstagande där ny bebyggelse lokaliseras till redan exploaterade områden. Det saknas dock en prioritering av bebyggelseområdena, kopplat till VA-kapacitet, utbyggnad av service och övriga infrastruktur, samt olika behov inom bostadsförsörjningen. Det saknas också en bedömning kopplat till bebyggelseområdenas ianspråktagande av tätortsnära jordbruksmark, grönområden, eventuell påverkan på riksintressen samt hänsyn till förekommande risker. Detta behöver förtydligas innan granskning.

Länsstyrelsen förordar att översiktsplanens riktlinjer avseende detaljplaneläggning förtydligas och hänvisar till Boverkets vägledning om detaljplanekrav.

Länsstyrelsen vill särskilt framhäva att jordbruksmark, enligt 3 kap. 4 § MB, får tas i anspråk för bebyggelse endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Länsstyrelsen förutsätter att utveckling som tar jordbruksmark i anspråk kommer att föregås av detaljplaneläggning.

Region Gotland har integrerat planprogram i översiktsplanen. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att förutsättningarna för planprogrammets genomförande i flera fall har ändrats sedan de antogs. Planprogrammen bör ses över i samband med att de integreras i översiktsplanen mot bakgrund av att ny kunskap har tillkommit i dessa områden. Länsstyrelsen anser att det är oklart hur föreslagna övergripande riktlinjer tillämpas på de fördjupade översiktsplaner och planprogram som har arbetats in i översiktsplanen. För att Länsstyrelsen ska kunna ta ställning till mark- och vattenanvändningen i de områden som de fördjupade översiktsplanerna och planprogrammen rör, behöver det framgå hur avvägningar har gjorts.

Det behöver också framgå hur de prioriteringar och avvägningar som görs i översiktsplanen tillämpas på de fördjupade översiktsplaner som inte har arbetats in i översiktsplanen (Fårö, Storsudret och Burgsvik och Östergarn och Katthammarsvik). Det framgår exempelvis inte hur översiktsplanens ställningstaganden om utvecklad service och ianspråktagande av jordbruksmark ska tillämpas för de orter som ingår i dessa fördjupade översiktsplaner. Länsstyrelsen vill vidare lyfta att dessa fördjupade översiktsplaner gäller till 2025 och riskerar att bli inaktuella kort efter översiktsplanens antagande.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

De fördjupade översiktsplanerna har uppdaterats och implementerats i översiktsplanen utifrån dagens förutsättningar, gällande lagkrav samt regionens regionala utvecklingsprogram. Det samma gäller implementerade planprogram. Texter kring motivering av ianspråktagande av jordbruksmark har förtydligats samtidigt som flera utvecklingsområden på jordbruksmark har tagits bort. Text om detaljplanekrav har utvecklats. Resonemang kring prioritering har lagts till med avseende på VA-situationen samordnat med ny vattentjänstplan. Därmed anses Länsstyrelsens yttrande tillgodosett.

Havsplanering

Regeringen har nyligen fattat beslut om nationella havsplaner, däribland havsplan för Östersjön. Länsstyrelsen anser att det av översiktsplanen ska framgå hur hänsyn tagits till havsplanens olika områden för användning och särskild hänsyn.

Länsstyrelsen saknar tydliga ställningstaganden i kust- och havsområdet som medverkar till att göra avvägningar mellan motstående intressen.

Översiktsplanen behöver utvecklas för att ta tillräcklig hänsyn till ekologiskt värdefulla havsområden, framför allt områden viktiga för sjöfåglar. Länsstyrelsen anser vidare att en ökad satsning på marin turism behöver ske hållbart och stegvis, och ha som utgångspunkt att tillgängliggöra de minst känsliga områdena, samt att nyttja befintliga hamnar och anläggningar. Föreslagen utveckling i strandnära områden riskerar att påverka den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster i havet och bör minimeras innanför 25-meterskurvan. Länsstyrelsen har nyligen kompletterat det regionala kunskapsunderlaget om naturvärden till havs och överlämnat detta till Region Gotland.

Kulturmiljöerna vid kusten och i havet är sammanlänkade och bör ses som helheter. Bland de kustbundna kulturmiljöerna finns riksintressen för kulturmiljö, fiskelämnningar, båtlämnningar, hamnar, fartygslämnningar mm som bör beskrivas i översiktsplanen. Översiktsplanen behöver också ta ställning till hur kulturmiljöer längs kusten och inom den kommunala zonen kan påverkas av vindkraftverk längre ut till havs.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Sedan samrådet har även de statliga havsplanerna omarbetats och ett nytt förslag till havsplan för berört havsområde är under remiss/samråd. Även nytt Natura2000-område har föreslås av Naturvårdsverket för stora delar av Gotlands territorialhav. Regionen har mottagit maritimt planeringsunderlag från Länsstyrelsen och anser att det till stora delar överensstämmer med de föreslagna områdena som kräver särskild hänsyn eller tillstånd vid exploatering. Detta är dock ännu ej beslutat. Till granskningsförslaget har förslag till energiuutvinningsområden till havs konkretiserats. MKB har kompletterats kring mer resonemang kring påverkan på kulturmiljöer. Synpunkt om att beskriva mer kustbundna kulturmiljöer tillgodoses inte.

Formalia

Länsstyrelsen ser positivt på att Region Gotland använt Boverkets ÖP- modell vid framtagandet av översiktsplanen. En digitalisering av mark- och vattenanvändningen underlättar framtida uppdatering och bidrar till ökad tillgänglighet.

Samrådsförslaget till översiktsplan är ett omfattande dokument som behöver bearbetas för att bli mer tillgängligt och läsbart. Riktlinjerna i planen behöver förtydligas och konkretiseras, samt redovisas på likartat sätt för att öka läsbarheten. Länsstyrelsen anser att det bör tydliggöras hur de olika riktlinjerna i översiktsplanen förhåller sig till varandra.

Riksintressena bör redovisas på likartat sätt med övergripande beskrivning och konkreta ställningstaganden. Riksintressen, LIS och andra värden, samt mark- och vattenanvändning bör redovisas i en samlad karta så att det framgår var motstående intressen finns och avvägningar behöver göras.

Hantering av fördjupade översiktsplaner och planprogram som ersätts av översiktsplanen behöver likriktas. De fördjupade översiktsplaner som inte ersätts behöver redovisas på ett tydligare sätt i karta och beskrivning (Fårö, Östergarnslandet, Storsudret) och kopplas tydligare till översiktsplanens riktlinjer.

Generellt behöver kartor ses över vad gäller tillgänglighet, läsbarhet och innehåll. Se Bilaga 1 för ytterligare synpunkter gällande formalia.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Kartor, riktlinjer, layout, riksintressen med mera har vidareutvecklats till granskningen för ökat läsbarhet. Granskningsförslaget presenteras i en ny digital plattform som likar en hemsida som förvaltningen underlättar navigerande till olika delar av översiktsplanen. Den digitala versionen innehåller också interaktiva kartor där det går att tända och släcka kartlager beroende på vad som är av intresse. Förvaltningen rekommenderar att Länsstyrelsen använder sig av den digitala versionen för att granska kartor mer i detalj då Regionens mål är att den digitala versionen ska vara mest användarvänlig.

Förvaltningen noterar att Länsstyrelsen har många synpunkter som har lett utökning av översiktsplanens omfång, samtidigt lyfter Länsstyrelsen att det är ett omfattande dokument. Omfattningen påverkar läsbarheten, därför tillgodoses som regel inte synpunkter på mer kompletteringar kring sådant som har mindre relevans för en översiktsplan.

Miljö kvalitetsmål

Länsstyrelsen anser att den tabell som återfinns i miljökonsekvensbeskrivningen rörande översiktsplanens påverkan på miljö kvalitetsmålen med fördel kan läggas in i planförslaget.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Synpunkten kring tabell på översiktsplanens påverkan på miljö kvalitetsmålen tillgodoses inte. Översiktsplanen är ett tillräckligt omfattande dokument. Miljökonsekvensbeskrivningen har omarbetats till granskning och i Bilaga 1 framgår konsekvenserna av planen.

Naturmiljö och områdesskydd

Naturvärden och naturtyper

Länsstyrelsen ser positivt på att ny bebyggelse framför allt lokaliseras till ett antal utpekade utbyggnadsområden genom förtätning. Det är en viktig inriktning för att bevara den biologiska mångfalden och en funktionell grön infrastruktur på Gotland. Det kan konstateras att den utspridda byggnation som skett under den senaste tioårsperioden har bidragit till en ökad fragmentering av landskap med höga naturvärden.

Det är positivt att bostäder, skolor och förskolor ska ha ett grönområde inom 300 meter, då nära naturområden uppmuntrar till rörelse och rekreation i vardagen och bidrar till en bättre folkhälsa.

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen ger en snäv bild av Gotlands naturvärden då den fokuserar på prioriterade naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv samt kalkbarrskog. Länsstyrelsen föreslår att beskrivningarna utökas till att omfatta alla skyddsvärda naturtyper i direktivet. Att ta hänsyn till naturtyperna i art- och habitatdirektivet är ett heltäckande sätt att beakta Gotlands unika natur och biologiska mångfald. Länsstyrelsen har hittills tagit fram värdeetrakter för barrskog, ädellövskog och våtmarker som kan integreras i översiktsplanen.

Värdeetrakterna är ett värdefullt planeringsunderlag för bevarande av respektive naturtyp. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att Naturvärdeskartan inte innehåller all information om natur- kultur- och friluftsvärden på Gotland. De ställningstaganden som ingår i kartan är generella och bör inte användas som enda underlag för att uppnå målen i översiktsplanen eller för att tillgodose riksintressen för naturvärden.

Länsstyrelsen anser att påverkan på naturvärden behöver beaktas i utpekandet av ny industrimark. Det finns exempelvis konflikter mellan höga naturvärden och utpekad industrimark väster om Hejdeby där Länsstyrelsen nyligen beslutat att inrätta ett nytt naturreservat. Även i området söder om Bro finns höga naturvärden i form av alvarmarker och ekologiska samband.

Länsstyrelsen konstaterar att föreslagen bebyggelseutveckling i flera områden sammanfaller med nyckelbiotoper och höga naturvärden. Det gäller bland annat utvecklingen i Kappelshamn, Västergarn, Stenkyrka/Lickershamn och Slite.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Föreslagen industrimark i Hejdeby och Bro har plockats bort i granskningsförslaget. Värdeotrakter har lagts till under utvecklingsområdenas hänsyn. Ett antal utvecklingsytor med särskilt höga naturvärden har plockats bort. Skyddade naturområden har fått en egen markanvändning på mark- och vattenanvändningskartan (Natur), och utvecklingsinriktningen för natur och friluftsliv har reviderats. Kapitel om grönsstrukturens värden (2.12) har vidareutvecklats i granskningsförslaget.

Grön infrastruktur, ekosystemtjänster

Region Gotland har tagit fram ett förslag till grönplan som kompletterar översiktsplanens riktlinjer om gröna värden. Länsstyrelsen anser att grönplanens status behöver förtydligas och ser en risk att de gröna planeringsriktlinjerna inte får samma genomslag som övriga riktlinjer i översiktsplanen. Det är viktigt att översiktsplanens beskrivningar och riktlinjer rörande naturmiljöer är kompletta, då grönplanen endast omfattar tätorterna medan översiktsplanen omfattar hela kommunens yta. Grönplanen kan inte reglera hur gröna värden ska vägas mot andra värden. Det är därför viktigt att översiktsplanen tydligt reglerar vilken hänsyn som ska tas till skyddsvärda naturtyper.

Länsstyrelsen bedömer att grönplanens kunskapsunderlag inte är tillräckligt integrerade i översiktsplanen. Beskrivningar, kartor och riktlinjer rörande Gotlands naturvärden skiljer sig åt. Länsstyrelsen anser därför att det fortsatta arbetet med grönplanen och översiktsplanen behöver samordnas. Den ekosystemtjänstskartering som utförts inom ramen för grönplanarbetet kan med fördel också utökas till att omfatta samtliga områden av typerna Mångfunktionell bebyggelse och Sammanhängande bostadsbebyggelse, där flertalet av nya bostäder och verksamheter föreslås lokaliseras. Länsstyrelsen bedömer att det saknas ställningstaganden i översiktsplanen om hur hänsyn ska tas till grön infrastruktur i kust- och havsmiljö.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Sedan samrådet har nu regionfullmäktige antagit Grönplan för Gotland. Grönplanens intentioner har därför kunnat inarbetas i översiktsplanens karta och text till granskning. Grönplanen är dock på en mer detaljerad nivå som sig bör. Skyddade havsområden har en egen markanvändning i mark- och vattenanvändningskartan med tillhörande hänsyn och ställningstaganden.

Friluftsliv

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen kan utvecklas med avseende på hur de friluftslivspolitiska målen beaktas, då planen omfattar strategier och förslag på inriktningar som har bäring på de olika målen och kan knytas tydligare till dessa.

Det är positivt att Region Gotland tagit fram en karta med sammanhängande områden för natur- och friluftsliv. Länsstyrelsen anser dock att Region Gotland gjort en snäv prioritering av vilka områden som avses för friluftslivet. Det bör förtydligas vilka kriterier som använts för den föreslagna avgränsningen och vilken inriktning för exploatering som ska råda i dessa områden. Riktlinjerna i översiktsplanen behöver ta hänsyn till att friluftslivsvärdena långsiktigt bibehålls. Det finns exempel på områden som idag är utsatta för ett hårt tryck vilket påverkar upplevelsevärdena negativt.

Länsstyrelsen konstaterar att de områden för friluftsliv och rekreation som pekas ut i översiktsplanen delvis baseras på Region Gotlands friluftslivs- och rekreationskarta. Länsstyrelsen bedömer att kartan ger en grund för öns alla rekreationsområden men vill upplysa om att den fortfarande är under utveckling och att exempelvis Klintkustleden och Gotland Bike Park saknas, samt att kartan inte har fångat upp det stora intresset att vandra längs Gotlandskusten.

De förslag och inriktningar som avser friluftsliv och rekreation baseras på grönplanens sociotopkartering som framför allt berör tätorterna. Länsstyrelsen vill påminna om att Naturvårdsverket har tagit fram en metod för att inventera friluftsområden som kan vara ett bra komplement till de sociotopkarteringar som genomförts, och att denna inventering också ger ett bra stöd för prioritering av friluftsområden i hela kommunen.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till initiativ som underlättar vandring längs kusten. Länsstyrelsen vill upplysa om att myndigheten inte har som mål att det ska finnas en vandringsled längs hela Gotlandskusten, vilket anges i översiktsplanen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen:

Den föreslagna utvecklingsinriktningen för natur och friluftsliv har omarbetats till granskningen framförallt gällande stråken tvärs över ön, det norrut innefattar bland annat den befintliga pilgrimsleden. Efter att förvaltningen har träffat friluftslivsaktörer har vi fått inspel att de exempelvis gärna vill tillskapa en vandringsled mellan Klintehamn och Östergarnslandet (Martin Vousst projektanställd RSF, Inventera vandringslederna). Utvecklingsinriktningen är även justerad utifrån ekologiska samband och underlag kring grön infrastruktur varför yttrandet anses tillgodosett.

Kartan ger dock fortsatt en schematisk bild över områden som föreslås vara viktiga för friluftslivet och naturvården och täcker långt ifrån alla öns betydelsefulla naturområden utan är inriktad mot det delar som är mest välbesökta i friluftslivssammanhang eller har potential att utvecklas.

Meningen med att Länsstyrelsen har som mål att det ska finnas en vandringsled längs hela Gotlandskusten är struken. Därmed anses yttrandet tillgodosett.

Tysta och mörka områden

Länsstyrelsen delar Region Gotlands bedömning att tysta områden är en viktig resurs för återhämtning och upplevelser och vill tillägga att det också är ett viktigt upplevelsevärde för besökare. Länsstyrelsen ser med fördel att tysta områden kan fångas upp i inventeringen av friluftsområden.

Länsstyrelsen ser även att upplevelsevärdet i mörka områden bör lyftas i planen, då Gotska Sandön, nordöstra delen av Fårö och södra delen av Sudret utgör platser som är sällsynt opåverkade av ljusföroreningar.

Länsstyrelsen anser att större exploateringar som medför ljusföroreningar i dessa områden bör undvikas, där även påverkan från vindkraft och höga master på land och till havs behöver beaktas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Ett avsnitt om ljusföroreningar har lagts till under 2.12.3 där det bland annat står "För att minska ljusförorening bör en strategi utarbetas för att öka kunskapen och ge regionens förvaltningar möjlighet att fundera på lämpliga anpassningar. Mörker såväl som ljus behöver planeras." Därmed anses yttrandet tillgodosett.

Kulturmiljövård

Det är positivt att det på ett tydligt sätt framgår att kulturmiljön på Gotland är unik och ständigt närvarande. Översiktsplanen har en god ambition att bevara värdefulla kulturmiljöer och Länsstyrelsen välkomnar att kulturvärdena återkommer i flera kapitel och avsnitt. Riktlinjer och förhållningssätt bedöms generellt vara relevanta och nödvändiga för att skapa förutsättningar att bevara värdefulla kulturmiljöer. Översiktsplanen behöver dock redovisa hur riktlinjerna för kulturmiljö ska efterlevas och vilka underlag som ska användas. Exempelvis behövs riktlinjer för när antikvarisk medverkan, kulturmiljöunderlag, volymstudier och siktlinjeanalys ska tas fram.

I översiktsplanen saknas en beskrivning av kulturmiljölagen, de övergripande beskrivningarna och förhållningssätten till tillståndsplikt, fornlämningar, kyrkliga kulturminnen och byggnadsminnen.

Översiktsplanen har en tydlig inriktning att lösa bostadsfrågan och möjliggöra bostadsbyggnad. Världsarvet är ofta i fokus i Visby, det är dock av största vikt att andra kulturmiljöer bevaras och tas hänsyn till i stadsutvecklingen. För att tillgodose att kulturmiljövärden bevaras är det viktigt att dessa beaktas tidigt i planprocessen.

Se Bilaga 1 för ytterligare synpunkter.

Region Gotland

Översiktsplanen har kompletterats med en kort beskrivning av kulturmiljölagen. Behovet av att göra nya inventeringar med syfte att lyfta fram och skydda modernismens och 1900-talets kulturmiljöer är stort över hela ön. Resonemanget kring detta har förtydligats.

Infrastruktur och transporter

Trafikverket lyfter i sitt yttrande att inriktningen att förtäta befintlig bebyggelsestruktur kan bidra till en transporteffektiv samhällsplanering. För att uppnå detta krävs dock en rangordning mellan utbyggnadsområden samt en specificering av omfattning av föreslagen bebyggelse, vilket Länsstyrelsen instämmer med.

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen bör utvecklas i enlighet med Trafikverkets yttrande avseende resonemang om hur föreslagen exploatering påverkar det befintliga transportsystemet och hur tillräcklig kapacitet kan upprätthållas i det kommunala vägnätet. Trafikverket föreslår även vilka underlag som kan användas i fortsatt planarbete.

Det är positivt att planen lyfter en förflyttning av fokus till energieffektivare transportslag, men det är otydligt om säkra skolvägar, trafikbarriärer och utbyggnad av cykelförbindelser är tillräckligt integrerade. Vidare bör ställningstagande om jämställda gaturum synliggöras i plankartor.

Länsstyrelsen anser att utveckling av tillgänglighet till service behöver inkluderas tydligare i översiktsplanen, då detta är en viktig aspekt i övergången till ett transporteffektivt samhälle. I översiktsplanen saknas ställningstaganden om utvecklad service för områden av typen sammanhängande bostadsbebyggelse. Det framgår inte hur Region Gotland avser utveckla tillgänglighet till service i de orter som omfattas av fördjupade översiktsplaner, som inte inkluderas översiktsplanen.

Länsstyrelsen vill påminna om att fyrstegsprincipen bör tillämpas i transportplaneringen, exempelvis i planeringen av åtgärder som kan påverka behovet av transporter och valet av transportsätt över Fårösund om en fast förbindelse tillkommer.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Utvecklingsområdena har kompletterats med en inriktning på täthet inom de områden då det är en viktig fråga för resurseffektiviteten. Synpunkt om rangordning tillgodoses inte, däremot styr VA-utbyggnaden vilka tätorter på Gotland som kan byggas ut i vilken ordning. Översiktsplanen stödjer service inom sammanhållna bostadsbebyggelse och en utveckling kring skolorterna för att stödja befintlig skola. De fördjupade översiktsplanerna har uppdaterats och integrerats i översiktsplanen till granskning.

Klimatanpassning

I miljökonsekvensbeskrivningen framgår att planförslaget innebär risk för negativa konsekvenser avseende klimatanpassning. I 3 kap. 5 § PBL förtydligas att det av översiktsplanen ska framgå kommunens syn på risken för klimatrelaterade skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion, samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Ett strategiskt ställningstagande i översiktsplanen ger långsiktighet i kommunens riskhantering och riskvärdering och utgör ett bra stöd för att hantera riskfrågor i kommande detaljplaner, bygglov och övriga tillståndsärenden. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt och strategiskt klimatanpassningsarbete. Region Gotland anger som riktlinje att en sådan utredning bör tas fram. Länsstyrelsen anser att detta ska göras innan granskning för att uppfylla kraven i 3 kap. PBL. Länsstyrelsen rekommenderar i Bilaga 1 underlag och vägledningar som utgångspunkt för det fortsatta arbetet.

De riktlinjer som finns i översiktsplanen är till del bra, men behöver vidareutvecklas och sättas i förhållande till den risk de avser att hantera. Riktlinjerna behöver också sättas i en geografisk kontext så att det framgår var riskområden finns, var vidare utredningar behövs, samt var riktlinjerna blir aktuella.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

En klimatanpassningsplan har tagits fram till granskning och avsnitt i kapitel 2, "Anpassa sambället till ett förändrat klimat" har reviderats. Hänsynstext kring klimatanpassning har lagts till i geografiska utvecklingsområden i kapitel 3.

Areella näringar

Jordbruk

Sammantaget är förutsättningarna och potentialen för de areella näringarna i länet väl in-
vävda och beskrivna i översiktsplanen. Länsstyrelsen vill betona att tillgången till mark och
vatten är avgörande förutsättningar för ett livskraftigt jordbruk i utveckling. Ett livskraftigt
jordbruk är även en viktig del i beredningsplaneringen.

Länsstyrelsen föreslår att översiktsplanen genom riktlinjer ska ge tydligare vägledning om
hur avvägning mellan produktiv jordbruksmark och andra intressen ska ske, och att det
framgår hur avvägningar i förslagen till mark- och vattenanvändning har gjorts.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

*Texter kring avvägning mellan jordbruksmark och andra intressen har reviderats med tydliga riktlinjer och
kriterier.*

Skogsbruk

Länsstyrelsen ställer sig positivt till planförslagets inriktning som uppmärksammar 3 kap. 4
§ MB, samt att den regionala skogsstrategin lyfts in översiktsplanen.

Fiske

Länsstyrelsen anser att det gotländska yrkesfisket är väl beskrivet. Översiktsplanen bör
dock ta höjd för att fiskbestånden och yrkesfisket varierar över tid och att det inom de
närmsta 20 åren återigen kan komma att öka. Översiktsplanen bör kompletteras med utpe-
kade områden för fiskodling och fångstgrödor liksom riktlinjer för sådan verksamhet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Text kring fiske har reviderats. Inga särskilda områden för fiskodling och fångstgrödor har dock pekats ut.

Energi och klimat

Länsstyrelsen ser positivt på att översiktsplanen tydligt utgår från de nationella energi- och
klimatpolitiska målen.

Energihushållning

Energihushållning är integrerat i samrådsförslaget. Länsstyrelsen ser positivt på att över-
siktsplanen innehåller riktlinjer för energieffektivisering vid nybyggnation.

Länsstyrelsen skulle gärna se att planering av fjärrvärme och fjärrkyla inkluderas i plane-
ringen. Att ta tillvara olika typer av restflöden i samhället ökar resurseffektiviteten och
minskar behovet av energiproduktion. I översiktsplaneringen är det därför viktigt att identi-
fiera vilken möjlighet det finns att utnyttja överskottsenergi från befintlig eller kommande
industri, deponier eller andra verksamheter. Fjärrvärme möjliggör en effektiv samprodukt-
ion av värme, el och kyla.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

*Frågor kring exempelvis överskottsenergi inte en fråga för översiktsplanen. Översiktsplanen rekommenderar
att Region Gotland tar fram en energiplan, regionstyrelsen har gett regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att
ta fram en energiplan med start 2024.*

Energiproduktion

Det är positivt att Region Gotland tar upp energiproduktion i översiktsplanen och avser att
ta fram en karta över lämpliga platser för biogasproduktion.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Utpekande av platser som lämpliga för ett visst energislag behöver inte göras översiktsplanen. I översiktsplanen har vägvalet gjorts att endast redovisa vindkraftsområden. En analys över lämpliga lokaliseringar för biogas har gjorts vilken kan fungera som underlag i framtida planering av biogasutbyggnad. Regionstyrelsen har gett regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram en energiplan med start 2024.

Solenergi

Länsstyrelsen ser gärna att den solkarta som Energicentrum Gotland tar fram, inarbetas i översiktsplanen när den är färdigställd. För att kunna användas som ett planeringsunderlag är det av vikt att kartan tar hänsyn till och utgår från aktuella riksintressen, allmänna intressen och andra faktorer som spelar in i val av lämplig plats.

Länsstyrelsen vill lyfta fram potentialen att använda tak och väggar på lantbruksfastigheter, lager- och industrilokaler samt bostäder för produktion av solenergi. Målkonflikterna är relativt låga för energiproduktion på dessa platser då marken redan är ianspråktagen.

Möjligheterna med solenergi på tak och vilka tak som är lämpliga får gärna lyftas fram tydligare i översiktsplanen. Länsstyrelsen anser att det kan förtydligas hur hänsyn behöver tas till kulturmiljövärden i områden där solceller är aktuella på befintliga byggnader. Länsstyrelsen vill understryka att områden eller byggnader inte behöver vara utpekade i detaljplan för att ges skydd från förvanskning. Även områden/byggnader som i förväg inte är utpekade som särskilt värdefulla enligt 8 kap. 13 § PBL kan omfattas av förvanskingsförbud och alla byggnader omfattas av varsamhetskravet.

Länsstyrelsen upplyser om att det ännu inte är utrett hur stödberättigande jordbruksmark påverkas av solcellsparkers etablering vilken kan påverka möjlighet till kombination av bete och solenergi.

Solcellsparken benämns utgöra reversibel verksamhet som inte långsiktigt utesluter annan markanvändning på platsen. Samtidigt kan dragning av elledningar, servicevägar, transformatorstationer med mera innebära att verksamheten blir förhållandevis långsiktig vilket bör beaktas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Avsnitt kring solenergi har reviderats och förkortats. Riktlinjer för solceller på byggnader som är utpekade som särskilt värdefulla enligt 8 kap. 13 § PBL har lagts till. Generellt så är solceller på tak för övrig bebyggelse helt i linje med ÖP/RUS-målet "en resurseffektiv bebyggelseutveckling".

Vindkraft

Gotland har naturligt goda vindförhållanden och el från vindkraft utgör en betydelsefull del i Sveriges energisystem. Länsstyrelsen anser att vindkraftutbyggnaden är en viktig del i klimatomställningen till förnybar energi på Gotland och i Sverige. Länsstyrelsen vill lyfta fram den nationella strategin för hållbar vindkraftsutbyggnad som gör en regional fördelning av behovet med 1 TWh vindkraft på land på Gotland och att detta kan ses som ett första mål. Länsstyrelsen konstaterar dock att det finns motstående intressen som behöver hanteras. Flera vindkraftsområden i översiktsplanen berör natur- och kulturvärden, landskapsbild, totalförsvaret m.m.

Det är tydligt att flera av de större områdena för vindkraftsetablering omfattar områden med höga naturvärden. Länsstyrelsen erinrar om att flera av de miljöaspekter som har betydelse vid tillståndsprovning av vindkraftverk fortfarande är outredda i de områden som pekas ut som lämpliga. Länsstyrelsen tar inte ställning till något enskilt område, men bedömer att det troligtvis i dagsläget skulle vara svårt att få tillstånd på flera av de utpekade områdena.

Länsstyrelsen instämmer i kommunens ställningstagande till områden av typ 1, gällande de delar som inte omfattas av andra riksintressen. Vindkraftverk har dock tillståndsprovats i flera av de utpekade områdena varvid motstående intressen (höga naturvärden främst kopplat till fågelförekomster) har befunnits så starka att tillstånd inte meddelats. Det gäller bland annat områdena Mästermyr, Forsviden och Othem/Boge - alla av område typ 1. Det pågår ett löpande inventeringsarbete av örn som resulterar i fynd av nya revir och boplatser, vilka måste tas hänsyn till vid provning.

Försvarsmakten har inte gjort någon bedömning om utpekade områden för vindkraft utgör risk för skada på riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del, men upplyser att det finns en risk för påtaglig skada på riksintresset. Se Försvarsmaktens yttrande för utförligare synpunkter.

Översiktsplanen pekar ut tre områden för vindkraft till havs. Det finns fördelar med att bygga havsbaserad vindkraft, men Länsstyrelsen saknar kriterier för hur dessa områden valts ut. Länsstyrelsen saknar vidare en bedömning av dessa områden utifrån deras marina naturvärden och anser att inga kustnära områden (vattendjup ner till 25 meter) bör exploateras. Med hänvisning till att hela Gotland är utpekad som riksintresse enl. 4 kap. MB anser Länsstyrelsen vidare att havsbaserad vindkraft bör lokaliseras längre ut från land. Hänsyn behöver tas till landskapsbild och upplevelsevärden längs kusten med förekommande riksintressen.

Länsstyrelsen och HaV konstaterar att de utpekade områdena för vindkraft till havs delvis överlappas av den nationella havsplanens planområde och kan innebära vissa konflikter med höga naturvärden, yrkesfisket och Försvarsmaktens sjöövningsområde. Se även Havspanering. Trafikverket och Sjöfartsverket bedömer att etablering av havsbaserad vindkraft kan innebära viss påverkan på riksintresset för sjöfarten.

Länsstyrelsen förordar havsbaserad vindkraft som inte är i konflikt med kustnära naturvärden eller upplevelsen av natur- och kulturlandskapet. Teknikutvecklingen går snabbt och möjligheterna att bygga vindkraftsparker till havs på djupare vatten blir större. De havsbaserade vindparker som för närvarande planeras i Östersjön visar att det finns tekniska och ekonomiska förutsättningar för havsbaserad vindkraft. Vidare har staten aviserat ett ekonomiskt stöd till elnät mm för havsbaserade vindparker. Länsstyrelsen vill peka på möjligheterna till samarbete med de aktörer som nu har pågående processer om havsbaserade vindparker runt Gotland, så att den vindproducerade elen kan komma Gotland till godo.

Länsstyrelsen anser att begreppet ”generationsväxling” avseende vindkraftverk inte är tydligt definierat och kan vara missledande. Om begreppet ska användas behöver det framgå vilken typ av åtgärd som avses, till exempel om det avser utbyte av tekniska delar, byte av vindkraftverk eller delar av vindkraftverk på ianspråktagna platser eller lokalisering av nya verk på nya platser. Det ställs krav på lämplig markanvändning även på utpekade platser för generationsväxling och hänsyn behöver tas till bland annat förekommande riksintressen, se

Bilaga 1. Översiktsplanen hänvisar till Länsstyrelsens förslag till strategi för Vindkraft och örn. Länsstyrelsen utvecklar sin syn på strategin i Bilaga 1.

I översiktsplanen anges att syftet inte är att bygga ut alla områden maximalt, utan att vindbruket ska byggas ut så att de tillgängliga mark- och vindresurserna på lång sikt utnyttjas på bästa sätt. Detta är en inriktning Länsstyrelsen stödjer. Det är viktigt att vindkraftutbyggnaden sker samlat för att riksintresset enligt 4 kap. MB ska tillgodoses. Det är angeläget att utveckla former för att fortsättningsvis i enskilda projekt väga in påverkan på Gotlands helhetsvärden. Hänsyn behöver också tas till verkens allt större dimensioner som ger en visuell påverkan inom ett större område. Länsstyrelsen vill understryka vikten av översiktsplanens riktlinje kring landskapsanalys i samband med vindkraftparker för att göra det möjligt att bedöma påverkan på riksintresse för kulturmiljö även för åtgärder som görs utanför riksintressets gränser.

Av översiktsplanen behöver framgå att samråd behöver ske med flera myndigheter i samband med planering av vindkraftsetablering. Se yttrande från LFV, MSB, PTS, Försvarmakten och Sjöfartsverket.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. En upplysning om att samråd behöver ske med flera myndigheter i samband med planering av vindkraftsetablering har lagts till i kapitel 2.

Energidistribution och lagring

En möjlig storskalig elektrifiering av industrin visar på behovet av planering för lagring och distribution av energi varför översiktsplanen behöver utvecklas med områden för energilagring och energidistribution.

Även elnätet på Gotland behöver förstärkas. Länsstyrelsen anser att översiktsplanen bör redovisa hur kommunen avser hantera hänsyn vid planering som påverkar elnätsstrukturen.

Länsstyrelsen ser positivt på att behovet av att planera för olika typer av energilagring lyfts i samband med integrerade energisystem mellan bostäder och transporter. Länsstyrelsen förstår att delar av detta är nya lösningar och tekniker för distribution och lagring som kan ställa krav på riskhantering i exempelvis bostadsområden, men efterfrågar att översiktsplanen inkluderar planområden för energilagring, i stor och i liten skala.

För Visby finns riktlinjer med för att utreda och peka ut mark för energiproduktion/energilagring som en del i omställningen för näringslivsutveckling och service. Detta är positivt om det inkluderas i plankarta och på samma sätt efterfrågar Länsstyrelsen detta för övriga delar av Gotland.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Behov och möjligheter kring energilagring behöver utredas vidare i kommande energiplan för Gotland.

Materialförsörjning och masshantering

I översiktsplanen bör det framgå vilka berg- och grustäkter som finns i kommunen. Dessa kan med fördel visas på karta. Frågor som berör materialförsörjning och olika täkter kan hanteras i ett eget kapitel.

Länsstyrelsen ser positivt på Region Gotlands ambition att fortsätta utreda platser för masslogistikcenter och ser en fördel med om platser för sådana kan utpekade i översiktsplanen.

För att redovisa möjligheter till masshantering och cirkularitet behöver information om befintliga täkter och upplag redovisas i översiktsplanen. Länsstyrelsen vill även lyfta frågan om invasiva arter kopplat till masshantering. I och med ett förändrat klimat kommer vissa växter kunna sprida sig mer effektivt och masshantering kommer att vara en viktig del i hur arternas spridning begränsas.

Länsstyrelsen konstaterar att riktlinjer och ställningstaganden i planen syftar åt hushållning med markresursen då befintliga täkter ska utnyttjas snarare än att nya områden ianspråkta för täktverksamhet.

Länsstyrelsen konstaterar samtidigt att vissa ställningstaganden i planen kan komma i konflikt med varandra i fråga om att utvidga och fördjupa pågående täktverksamhet jämfört med att ta ny mark i anspråk för verksamheten, eftersom djupare och större täkter kan komma att påverka grundvattennivåerna i större omfattning.

Länsstyrelsen saknar ställningstaganden gällande lämpliga platser för nya täkter oavsett om ändamålet med dessa är att försörja en lokal marknad med grus och krossmaterial eller som industriråvara. Det saknas också ställningstaganden avseende transportvägar och hamnar för befintlig stenindustri.

Länsstyrelsen instämmer i yttrande lämnat av SGU.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

En komplettering av planeringsunderlagen kommer att ske med karta som visar kända pågående materialtäkter enligt länsstyrelsens tillsynsregister. Kap 2.6.2 Masshantering har uppdaterats. Det har inte varit möjligt att peka ut plats för masslogistikcenter i ÖP.

Bostadsförsörjning

Översiktsplanen redovisar ett ambitiöst mål att möjliggöra 10 000 nya bostäder fram till 2040. Målet behöver kopplas till prognoser/scenarier för befolkningsförändringar fram till 2040 och till Region Gotlands riktlinjer för bostadsförsörjning. Länsstyrelsen anser att det föreslagna målet behöver motiveras i förhållande till det allmänna intresset för bostadsbyggande, bland annat mot bakgrund av förslaget att ta jordbruksmark i anspråk för bostadsbyggande och de utmaningar avseende VA-kapaciteten som presenteras i översiktsplanen.

Länsstyrelsen ser positivt på föreslagna riktlinjer avseende att blanda boendeformer och att utgå från hushållens olika bostadsbehov, som förväntas bidra till goda livsmiljöer för alla. Länsstyrelsen anser dock att översiktsplanen behöver kompletteras med övergripande riktlinjer som tydligt knyter an till utmaningarna att en betydande del av de senaste årens bostadsbyggande inte har bidragit till fler permanentbostäder, samt att uppdrivna huspriser förhindrar gotländska hushålls etablering på bostadsmarknaden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Bostadsförsörjning har knutits tydligare till avvägningen att bygga på jordbruksmark.

Regional tillväxt

Länsstyrelsen ser positivt på att översiktsplanen presenteras som det fysiska uttrycket för den regionala utvecklingsstrategin, och utgår från de mål som framgår där.

Social hållbarhet

Länsstyrelsen ser positivt på att social hållbarhet och olika gruppers behov och förutsättningar lyfts fram i översiktsplanen. Planförslaget kan med fördel tydligare knytas an till relevanta nationella mål och strategier för social hållbarhet samt till Integrationsstrategi för Gotland 2017–2023. Länsstyrelsen föreslår vidare att aspekter som att motverka segregation och främja integration som är relevanta för hela Gotland lyfts till övergripande riktlinjer, snarare än diskuteras i relation till ett fåtal specifika delområden. Det är också önskvärt att det tydligare framgår hur sociala aspekter har beaktats i planeringen av bostadsförsörjning.

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen i högre utsträckning kan rekommendera arbetsätt och metoder för att identifiera och ta hänsyn till olika gruppers specifika behov och egna perspektiv i planeringen. Detta kan till exempel göras genom en kontinuerlig användning av sociala konsekvensanalyser och barnkonsekvensanalyser i översikts- och detaljplanering.

Länsstyrelsen vill framhäva vikten av att tillämpa ett strukturerat brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv i planeringen. Trygghetsskapande bör ta fasta på både fysiska och situationella faktorer som belysning, närhet till platser där många människor rör sig samt att gångvägar och exempelvis parkeringsutrymmen upplevs trygga.

Polisregionens trygghetsundersökningar är ett viktigt underlag för att identifiera viktiga aspekter att lyfta, och Länsstyrelsen vill även rekommendera Region Gotland att ta del av handboken BoTryggt2030, framtagen av Tryggare Sverige.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Social hållbarhet löper som en röd tråd genom översiktsplanen och de flera av riktlinjer är indirekt kopplade till någon av hållbarhetsdimensionerna. Översiktsplanens riktlinjer bör vara så konkreta som möjligt. Upplysning om BKA mm. har lagts till i avsnitt om bebyggelseutveckling.

Annan lagstiftning som berörs

Kulturmiljölagen

Fornlämningar är kulturvärden och ska visas hänsyn till redan i ett planeringsskede. Vidare behöver översiktsplanen belysa att fornlämningar därutöver har ett särskilt skydd genom kulturmiljölagen, och synliggöra vilka krav det ställer. Det bör även finnas upplysningar om när det krävs tillstånd från Länsstyrelsen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Text har lagts till angående fornlämningar

Miljöbalken

Strandskydd enligt 7 kap. MB

Avsnittet om strandskydd behöver ses över. Det behöver förtydligas var strandskyddet gäller, exempelvis utifrån beslut om utökat strandskydd. De behöver också framgå var strandskydd inte gäller, samt var Region Gotland respektive Länsstyrelsen ansvarar för prövning av strandskyddet. Även kartmaterialet bör utvecklas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Region Gotland delar uppfattningen om att underlaget kring var strandskydd gäller eller inte är bristfälligt och tar gärna emot nytt underlag. Text utvecklas under kapitel 4, strandskydd.

Biotopskydd enligt 7 kap. MB

Länsstyrelsen saknar riktlinjer i översiktsplanen för hur Region Gotland avser att ta hänsyn till biotopskyddade alléer.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Översiktsplanen har ingen särskild riktlinje för biotopskydd enligt 7 kap MB eftersom det är lagkrav, men biotopskydd omnämns i kapitel 2 som information och är ett viktigt planeringsunderlag.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Flanking med samhällsplanerare Torun Stening som föredragande. Handläggningen av detta ärende har skett tvärsektorielt med representanter från landsbygdsenheten, naturvårdsenheten, miljö- och vattenenheten, enheten för social hållbarhet och beredskap, samt enheten för samhälle och kulturmiljö.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd

Bilaga för kännedom:

Kopia av yttrande till Länsstyrelsen från:

Försvarsmakten, daterat 2022-03-17

Luftfartsverket, daterat 2022-01-31

Post- och telestyrelsen, daterat 2022-03-02

Skogsstyrelsen, daterat 2022-02-23

Statens geotekniska institut, daterat 2022-02-23

Svenska kraftnät, daterat 2022-02-21

Trafikverket, daterat 2022-03-14

Energimyndigheten, daterat 2022-02-14

Havs- och vattenmyndigheten, daterat 2022-02-24

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, daterat 2022-02-18

Sveriges geologiska undersökning, daterat 2022-02-25

Sjöfartsverket, daterat 2022-02-18

Tillväxtverket, daterat 2022-02-08

Kopia till:

Försvarsmakten exp-hkv@mil.se

Luftfartsverket lfv@lfv.se

Post- och telestyrelsen pts@pts.se

Skogsstyrelsen skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

Statens geotekniska institut sgi@swedgeo.se Svenska kraftnät registrator@svk.se

Trafikverket trafikverket@trafikverket.se

Energimyndigheten registrator@energimyndigheten.se

Havs- och vattenmyndigheten havochvatten@havochvatten.se

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap registrator@msb.se

Sveriges geologiska undersökning sgu@sgu.se
Sjöfartsverket sjofartsverket@sjofartsverket.se
Tillväxtverket tillvaxtverket@tillvaxtverket.se

Bilaga 1

I denna bilaga följer Länsstyrelsens utvecklade resonemang kring planeringsunderlag, råd och formaliaförslag. Synpunkterna ska inte ses som heltäckande och en fortsatt dialog kan behövas i planprocessen.

Synpunkterna redovisas utifrån översiktsplanens kapitelindelning och ska läsas tillsammans med Länsstyrelsens samlade yttrande över samrådsförslag till översiktsplan.

Generellt

Det bör genomgående ses över hur orter, tätorter och socknar benämns så att de inte blandas samman, exempelvis om Lärbro socken eller Lärbro tätort avses.

Länsstyrelsen har noterat att det finns en bristande överensstämmelse mellan kartorna i PDF-versionen av översiktsplanen och den digitala versionen.

Gotska Sandön saknas på samtliga kartor i PDF-versionen av översiktsplanen och bör läggas till.

Länsstyrelsen föreslår genomgående att en formulering av typen ”den blivande/framtida nationalparken vid Bästeträsk” används istället för hänvisningar till ”nationalpark Bästeträsk”.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Med Gotska Sandön blir de tryckta kartorna för utzoomade och svårlästa, den läggs in i en separat karta istället. Övriga synpunkter under rubriken ”generellt” har beaktats vid korrekturen.

Övergripande utvecklingsinriktning

- Skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning

Angivelsen om antal bostäder som saknar folkbokförd befolkning bör utgå från färdigställda bostäder, då det är oklart om alla de bostäder som beviljats bygglov faktiskt har byggts. Diagrammet Beviljade bygglov bör redovisa antal lägenheter/bostadsenheter snarare än antal byggnader, för att ge en rättvis bild av bostadsbeståndet.

Kartan över befolkningsutvecklingen per socken kan med fördel kompletteras med en karta över bebyggelseutvecklingen i samma områden, för att möjliggöra jämförelser mellan var det byggs och var den folkbokförda befolkningen ökar.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tabeller och statistik av detta slag har minskats i handlingen då de utgör planeringsunderlag.

2.2 Öka hälsofrämjande och förebyggande insatser

Radon

Markradon är relativt ovanligt på Gotland och enligt översiktsplanen ska krav på strålningsmätningar och åtgärder krävas beroende på risk för radonförekomst enligt SGU:s underlag. Det framkommer dock inte i planen att det finns krav på radonmätningar vid nybyggnation, jfr Boverkets byggregler.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

I planen framgår att radonmätningar ska utföras vid nybyggnation under rubriken 2.2.6 Radon.

Förorenad mark

Länsstyrelsen föreslår att ordet *regionala* läggs till med syftet att förtydliga Länsstyrelsens geografiska områdesansvar avseende 10 kap. MB.

Förslag till ändring s. 39 för att förhindra missförstånd kring fördelningen av ansvar vid bidragsarbete:

”Arbetet med förorenade områden drivs av ansvarig tillsynsmyndighet, som är Länsstyrelsen, Region Gotland (Miljö- och byggnämnden) eller Försvarsinspektören för hälsa och miljö. Den som gett upphov till en föroreningskada är enligt Miljöbalken generellt sett skyldig att undersöka och avhjälpa skadan. I det fall ingen kan göras ansvarig för kostnaderna är det möjligt att söka statliga medel för att undersöka och åtgärda potentiellt förorenade områden med riskklass 1 eller 2. Region Gotland (Tekniska nämnden) har tagit på sig huvudmannaskap för flera objekt som behöver efterbehandlas med statliga medel. Arbete med förorenade områden är tidskrävande och det kan ta många år från det att en första riskklassning utförs och tills dess att en efterbehandling har färdigställts.”

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Texten har reviderats enligt förslag ovan.

Länsstyrelsens synpunkter som behöver hanteras i det fortsatta planarbetet:

Österby, Visby

I området vid Österby är Visby deponi belägen. Länsstyrelsen noterar att det i underlaget inte framgår i vilken utsträckning hänsyn kommer tas till deponin och eventuell spridning av föroreningar från denna.

Visby Flygplats

I området omkring Visby flygplats finns en PFAS-förorening. Ändrad markanvändning kan innebära att saneringsåtgärder behöver vidtas.

Visby hamn

Delar av den inre hamnen i Visby (östra delen, bl.a. vid hamnkontoret) är kraftigt

förorenad av bland annat PAH: er. Objektet har klassificerats som riskklass 1 enligt MIFO metodiken (Visby gamla oljeterminal).

Utredningen av föroreningsituation är inte färdigställd. Om planläggning ska göras inom denna del av Visbys inre hamn kan det innebära att omfattande saneringsåtgärder behöver genomföras.

Kilen/Söderväg, Visby

Inom området Kilen/Söderväg finns ett objekt med riskklass 1. Länsstyrelsen noterar att detta tas upp i översiktsplanen.

Kopparsvik, Visby

Även i området Kopparsvik finns en föroreningsproblematik som nämns i underlaget.

Visborgsområdet

Inom Visborgsområdet kan föroreningar komma att påträffas vid exploatering till följd av tidigare verksamhet inom området.

Stenkyrka/Lickershamn

Länsstyrelsen noterar att det i området Stenkyrka Lickershamn, på en mindre yta vid Austergårds, finns flera potentiellt förorenade områden i bedömd riskklass 2 där bostäder planeras.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Information och riktlinje kring Österby har lagts till i kap3 Visby, Näringslivsutveckling och service, Verksamheter. Information om föroreningar vid flygplatsen, Kilen och Kopparsvik, Visborg, Stenkyrka och inre hamnen har lagts till under "hänsyn" i utvecklingsområdena

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Fördjupat resonemang kring MKN återfinns i Länsstyrelsens Sammanfattande redogörelsen för Gotlands län 2018¹.

Det bör påpekas att miljö kvalitetsnormer för vatten beslutas för en femårsperiod i taget och således kan komma att förändras under översiktsplanens giltighetstid. Även indelningen i vattenförekomster kan komma att ändras. Om befintliga vattenförekomster redovisas på karta behöver det framgå att vid tillämpning av planen alltid ska utgå från aktuell information om vattenförekomster och gällande miljö kvalitetsnormer, som återfinns i VISS².

2.3 Öka motståndskraften och säkerheten i sambället

---

¹ https://www.lansstyrelsen.se/download/18.4df86bcd164893b7cd9493d2/1536298353921/Sammanfattande_redogorelse_for_Gotlandslan_2018.pdf

² [Välkommen till VISS \(lansstyrelsen.se\)](http://valkommen.till.viss.lansstyrelsen.se)

Länsstyrelsen föreslår att avsnitt 2.3.4 Klimatrelaterade olyckor och naturolyckor slås ihop med avsnitt 2.4 Anpassa samhället till ett förändrat klimat. Se övriga synpunkter under avsnitt 2.4.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Beskrivning av MKN Vatten har utvecklats i granskningsförslaget. Synpunkten om placering av temat "klimatrelaterade olyckor" tillgodoses.

Särskilda objekt

Angående utpekade farliga anläggningar och benämnda företagsverksamheter bör det klargöras om "Storugns" syftar på företaget KPAB:s kalkproduktion (som delar hamn med Nordkalk AB) eller någon annan anläggning på platsen Storugns.

Informationen om Sevesoanläggningar behöver uppdateras eftersom det nyligen har skett förändringar avseende vilka anläggningar som berörs. Region Gotlands källa till informationen är korrekt.

- **Anpassa samhället till ett förändrat klimat**

Länsstyrelsen anser att riskanalysen och de riktlinjer som sedan tas fram behöver ta hänsyn till ett tidsperspektiv på minst 100 år i planeringen.

När ny bebyggelse och infrastruktur planeras är det enligt Länsstyrelsens uppfattning rimligt att ta höjd för ett längre tidsperspektiv än år 2100 exempelvis eftersom havsnivåerna kommer att fortsätta stiga. Under 2019 har IPCC tagit fram scenarier för stigande medelvattennivå fram till år 2300. SMHI har tagit fram en ny fördjupad klimatscenariotjänst som bör användas som underlag. De olika klimatscenerierna presenteras i form av kartor, diagram och nedladdningsbara data tillsammans med en vägledning som ger stöd för tolkning och användning³.

Utredningen behöver identifiera risken för skador på hela den byggda miljön, inte endast nylokalisering av bebyggelse.

Länsstyrelsen kan vara behjälplig i samband med Region Gotlands framtagande av underlag avseende risk för klimatrelaterade skador på den byggda miljön.

Länsstyrelsen vill också förmedla följande underlag inför utredningen:

- Boverkets vägledning avseende klimatrisker i översiktsplanering⁴.
- Boverkets tillsynsvägledning avseende naturolyckor⁵
- Klimatrelaterade risker i översiktsplanering- metodstöd⁶ Länsstyrelserna i Stockholm och Västra Götalands län

³ [Fördjupad klimatscenariotjänst | SMHI](#)

⁴ [Klimatrisker i översiktsplanering - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

⁵ [Tillsynsvägledning naturolyckor - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

⁶ [Klimatrelaterade risker i översiktsplanering - metodstöd \(lansstyrelsen.se\)](#)

- Trafikverkets rapport Regional Klimat- och sårbarhetsanalys för region Stockholm – Pilotprojekt om klimatanpassning för att möta ett förändrat klimat.

Länsstyrelsen bedömer att den ekosystemtjänstkartering som har tagits fram för Visby och de sju största tätorterna kommer att vara ett viktigt underlag för Region Gotland för att ta till vara ekosystemtjänster vid framtida beslut om markanvändning inom tätorterna. En förutsättning för detta är dock att den utförda ekosystemtjänstkarteringen i högre utsträckning integreras i det pågående översiktsplanarbetet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

En klimatanpassningsplan har tagits fram och integrerats i granskningsförslaget. Ekosystemtjänster har integrerats mer i granskningsförslaget då Grönplan för Gotland har antagits av regionfullmäktige.

- Skydda och förstärk tillgången på yt- och grundvatten

Vatten och avlopp

Länsstyrelsen hänvisar till Boverkets vägledning om vattenförsörjning i översiktsplanering⁷ vid fortsatt arbete.

Länsstyrelsen konstaterar att det finns länkar i samrådsförslaget till översiktsplan som inte leder till de refererade dokumenten, bl.a. länkar till Region Gotlands VA-plan.

I kap. 2.5.1 framgår att Region Gotland har en central roll i utvecklingsarbetet för att kunna utveckla områden utan kommunalt VA. Det saknas dock en beskrivning av hur detta utvecklingsarbete ska göras för att avse alla delar av Gotland.

Cirkulerande kretslopp och att bibehålla samt återanvända sötvattnet på ön nämns i översiktsplanen. Länsstyrelsen vill lyfta att inom vattenskyddsområden och andra känsliga områden är infiltration inte alltid önskvärd med avseende på risk för påverkan på grundvattenkvaliteten. Om istället s.k. täta lösningar används för dagvatten finns istället risk för negativ kvantitativ påverkan på grundvattenbildningen.

Förslag till tillägg på s. 59:

”Utöver krav på fördröjning finns också ett behovsstyrt reningskrav. Nivån på rening styrs av markanvändning och recipienters miljökvalitetsnorm.

- *Fördröjningskrav (20mm)*
- *Behovsstyrt reningskrav utifrån miljökvalitetsnorm.”*

---

⁷ <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmanna-intressen/hushallning/vattenforsorjning/>

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Länkar har setts över. Förtydliganden har skett i granskningsförslaget. Sedan samrådet har redaktionella ändringar och förtydliganden skett i kap 2.5 Skydda, spara och förstärk tillgången till yt- och grundvattnet utifrån det pågående arbetet med revidering av VA vision samt framtagande av Vattentjänstplan. Mer text kring miljö kvalitetsnormer har lagts till.

2.7 Utveckla hållbara och fossilfria transportsystem

I avsnittet om kollektivtrafik kan nämnas att naturturismen kan utgöra en reseanledning med kollektivtrafik. Vandring längs leder kräver idag ofta tillgång till bil både vid start och slut, vilket pekar mot att det kan finnas underlag för kollektivtrafik längs populära leder.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Synpunkten om transportsystem tillgodoses inte i ÖP, men detta tas med i den kontinuerliga planeringen av kollektivtrafiken.

2.8 Öka framkomligheten och trafiksäkerheten på Gotlands vägar

Det bör framgå att även stentransporter, samt försvarets ökade aktivitet bidrar till ökning av de tunga transporterna.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Revidering har gjorts i kapitel 2.8, Tunga transporter. Synpunkten är tillgodosedd.

- **Bevara, använd och utveckla kulturarvet och kulturmiljöerna**

Länsstyrelsen ser ett behov av mer konsekvent användande av uttryck och termer för att inte skapa otydlighet. Översiktsplanen behöver tydligare beskriva hur och vilken hänsyn som ska tas till kulturvärdena utifrån lagstiftningen. Samrådsförslaget lyfter främst hur hänsyn ska tas till redan utpekade miljöer och riktlinjer kopplat till kulturmiljöprogrammet. Länsstyrelsen ser ett behov av att tydliggöra att kulturvärden inte nödvändigtvis i förväg behöver vara utpekade för att inneha ett skydd. Den generella hänsynen till kulturmiljön bör kunna förtydligas med hänsyn till Kulturmiljölagens inledande bestämmelser.

Vidare är bevara, använda och utveckla ett kulturmiljöpolitiskt mål för all kulturmiljö, inte endast världsarvet.

Länsstyrelsen ser en nyansskillnad i skrivelserna i kulturmiljöprogrammet och översiktsplanen. Skrivelsen kring antikvarisk medverkan i översiktsplanen anger att det kan bli aktuellt att ta fram en förundersökning, medan kulturmiljöprogrammet anger att det är lämpligt att ta fram. Översiktsplanen bör kunna redogöra tydligare för när förundersökningar och kunskapsunderlag behövs.

Länsstyrelsen anser att Boverkets beskrivning av förvanskingsförbudet på PBL

kunskapsbanken⁸ avseende vad som är en särskilt värdefull byggnad bör användas. Förhållningssättet under rubriken Bebyggelsens ålder bör tydligare implementeras.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Handlingen har setts över för att få avsnitten om hur Visby innerstad och ytterstad ska mötas för att bättre hänga ihop. Handlingen förtydligas avseende icke utpekade miljöer och de kulturpolitiska målen. Redaktionella ändringar och förtydliganden rörande kulturmiljöprogrammet samt kulturvärden i övrigt har gjorts till granskningen och därmed anses yttrandet tillgodosett.

- **Bedriv ett hållbart brukande av skog, mark och vatten och säkra den biologiska mångfalden**

Länsstyrelsen anser att kartan över jord- och skogsbruksmark behöver ses över avseende jordbruksmark som har erhållit EU-stöd.

Avsnittet om det gotländska natur- och kulturlandskapet bör utvecklas med en beskrivning av befintliga naturmiljöer. Gotlands skyddsvärda naturmiljöer kan grovt delas in i kustmiljöer (marina miljöer och strandmiljöer), sanddynslandskap, sjöar och vattendrag, gräsmarker, våtmarker, hällmarker och kalkbranter, barrskogar och lövskogar/lövmarker. Beskrivningar av dessa finns delvis i översiktsplanen och kan slås samman till en övergripande beskrivning.

Avsnittet bör också stämmas av mot grönplanens avsnitt om Gotlands unika natur- och kulturlandskap.

Begreppen grön infrastruktur, grönstruktur och ekosystemtjänster behöver tydliggöras. Grönstruktur avser icke hårdgjorda ytor oavsett biologisk kvalitet, medan grön infrastruktur tar hänsyn till biologisk mångfald och tydligare kan knytas till avsnittet om naturvärden och naturtyper.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Avsnittet "Bedriv ett hållbart brukande av skog, mark och vatten och säkra den biologiska mångfalden" har uppdaterats till granskning. Sedan samrådet har regionen antagit Grönplan för Gotland vilket inneburit justeringar i granskningsförslaget. Gällande kartskiktet över jordbruksmark som erhåller jordbruksstöd måste förvaltningen förlita sig på det underlag som Länsstyrelsen levererar då kartinformationen administreras från Länsstyrelsen och Jordbruksverket. Ett förtydligande har gjorts i texten i kapitel 2.1.1 "Översiktsplanen använder sig av det så kallade jordbruksblocket där åkermark och ängs- och betesmark ingår vilka erhåller eller har erhållit EU-stöd. Jordbruksverket äger detta data och det är upp till varje markägare att i dialog med Länsstyrelsen meddela om ägorna brukas eller ej. Jordbruksverket kan dock anse att marken, även om den tas ur bruk, fortsatt är att betrakta som jordbruksmark. Översiktsplanen gör ingen egen värdering av hur jordbruksmarken klassas. Mer information finns på www.jordbruksverket.se. Med dessa ändringar anses yttrandet tillgodosett.

⁸ <https://www.boverket.se/sv/pbl-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-plan---och-bygglagen/krav-pa-byggnadsverk-och-tomter/forvanskningforbudet>

- **2.14 Gå före i klimat- och energiomställningen**

Plats för vindbruk

Med anledning av att naturreservat och Natura 2000-områden anses som olämpliga områden för vindbruk bör kartan över vindkraftområden ses över. Det finns typ 1-områden som överlappar Natura 2000-områden. Det bör framgå att det är förbjudet att uppföra vindkraft på Gotska sandön enligt föreskrifterna till nationalparken.

Område typ 4

Vid Gotland Ring och Smöjen behöver hänsyn tas till riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB (Bästräsk med omnejd och Slite skärgård). Vindkraftverk påverkar upplevelse- och friluftsvärden inte bara i direkt anslutning till verken utan också på avstånd.

Strategi för vindkraft och örn

Våren 2021 tog Länsstyrelsen fram ett förslag till strategi för vindkraft och örn i länet, förslaget var ute på remiss våren 2021. I strategin lyfts bland annat användandet av redan etablerade platser som en åtgärd som kan minska antalet dödade örnar. Länsstyrelsen avvaktar med fortsatt arbete med strategin. Hanteringen av örn i vindkraftsärenden kommer vara avhängigt hur förbud mot bland annat dödande ska tolkas enligt artskyddsförordningen. I mars 2021 kom EU-domstolen med ett förtydligande att skyddet för fåglar gäller oavsett arternas bevarandestatus. Sedan dess saknas praxis i domstolarna angående hur skyddet för fåglar ska tolkas. Under 2022 har regeringen aviserat ändringar i artskyddsförordningen inom kort. Rättsläget är och kommer därmed vara osäkert under en tid framöver. Länsstyrelsen ser därför skäl att avvakta med fortsatt strategiarbete, men fortsätter dialog med Region Gotland när läget medger.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Avsnittet Gå före i klimat- och energiomställningen i kapitel 2 har reviderats efter samrådet. Ytor för områden för energiotvinning har reviderats och presenteras nu i kapitel tre där respektive yta redovisas. Angående område vid Gotland Ring har följande skrivning lagts till: Vid generationsväxlingen bör verkens maxhöjd ta hänsyn till upplevelsevärdena i den blivande nationalparken. Upplevelsevärden som kan påverkas av vindkraft i den blivande nationalparken är t ex mörker, tystnad och ostördhet.

Angående Smöjen har följande skrivning lagts till: En bedömning av värden för friluftslivet ska göras vid generationsväxling av vindkraftverk i området för att rekreation och upplevelser längs kusten inte ska påverkas negativt. Båda områdena utgörs av områden som är lämpliga för generationsväxling, vilket innebär att det redan idag står vindkraftverk på platsen. Förvaltningen gör bedömningen att de inte påtagligt skadar riksintresset för friluftsliv, utan också kan vara en del av det höga besöksstrycket som finns på platserna idag.

Förvaltningen beklagar att arbetet med en strategi för vindkraft och örn inte tagits vidare.

- **3. Användning av mark- och vattenområden**

I flera av områdesbeskrivningarna hänvisas till platser och områden som inte är tydligt definierade eller markerade i kartor. Bland annat behöver riksintressen och influensområden markeras i kartor som avser mark- och vattenanvändning. Detta för att det ska vara möjligt att ta ställning till förslagen. För att underlätta för läsaren behöver även hänvisningar till bebyggelseutveckling som ”i norr” eller längs med ”stråk” ses över, liksom hänvisningar som kräver lokalkännedom såsom till Kustparken, Bombfältet och Hangarplatsen.

Det kan förtydligas vad olika begrepp syftar till, det bör framgå vad det innebär att områden bör hållas öppna, att undvika bebyggelse eller restriktivitet. Riksintresse återkommer som begrepp men det är ibland otydligt vilket riksintresse som avses.

I några fall anges att kyrkorna är byggnadsminnesmärkta vilket är felaktigt, kyrkorna är skyddade som kyrkliga kulturminnen enligt 4 kap. kulturmiljölagen (KML).

På s.140 anges att barnkonventionen antogs i svensk lag 2018. Barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020.

Norra Gotland

Fårösund

KA3 är ett byggnadsminne enligt 3 kap. KML (Flygfältet, Färjemansbostället, Stux kvarn). Det kan förtydligas att områdets karaktär måste bevaras och eventuell ny bebyggelse anpassas till befintlig arkitektur.

Kusten via Hau träsk beskrivs som en möjlig koppling mellan tätorten och den blivande nationalparken. I dagsläget utgör stenindustrin vid Strå med tillhörande infrastruktur, hamn och anslutningsväg för lastbilar/truckar mellan väg 690 och hamnen en barriär för denna koppling. Det är viktigt att se över hur säkra passager för fotgängare och cyklister kan möjliggöras.

Västra Gotland

Västergarn

Länsstyrelsen saknar en tydligare beskrivning av de centrala delarna i Västergarn med sin fornlämningsmiljö, som tillsammans med den förhistoriska försvarsanläggningen Västergarnsvallen har ett högt kulturhistoriskt värde.

Riktlinjerna för utvecklingsområdet bör även ta hänsyn till riksintresse för kulturmiljö 3 kap. 6§ MB. Exempelvis ser Länsstyrelsen att bebyggelse i och i nära anslutning till fornlämningsmiljöer bör undvikas. Det bör förtydligas att ingrepp i eller invid en fornlämningsmiljö alltid kräver tillstånd enligt 2 kap. KML.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Text om att kyrkorna är byggnadsminnesmärkta har inte bittats i texten, Länsstyrelsen får gärna förtydliga i vilka avsnitt det står. Rättelse angående Barnkonventionen har gjorts. Att flygfältet i Fårösund är ett byggnadsminne har lagts till under områdets hänsyn. Information om att ingrepp i eller invid en fornlämning alltid kräver tillstånd enligt 2 kap. KML framgår i översiktsplanens kap 2. Text om att hänsyn krävs till RI kulturmiljö i Västergarn har lagts till samt generell text om att Västergarn har höga kulturbistoriska värden.

- Riksintressen, LIS och andra värden

Kulturmiljövård 3 kap. 6 § MB

Områden av riksintresse för kulturmiljö där översyn pågår:

- I 19 Muramaris-Brucebo
- I 20 Visby
- I 26 Eksta med Karlsöarna
- I 43 Gammelgarn
- I 51 Tjelvars grav
- I 52 Anga
- I 53 Buttle
- I 54 Lojsta
- I 55 Fardhem-Linde
- I 56 Havor
- I 57 Eskelhem-Tofta
- I 58 Fide
- I 59 Gotlands medeltida kyrkomiljöer
- I 60 Gotländska fiskelägen

RAÄ har under 2022 beslutat om nya/reviderade kriterier för matris för bedömning av skada på riksintresset som bör återges⁹.

4.12 Riksintressen enligt 4 kap. MB

Följande ändringar föreslås i tabellen som bifogas i avsnitt 4.12.3:

- 2 Ta bort naturtyperna 1130, 7160 och 91D0. Inventering och uppföljning indikerar att dessa troligtvis inte finns på Gotland.
- 3 Naturtypen 8330 bör sättas som kursiverad då den förekommer ytterst sparsamt på Gotland.
- 4 Högörtängar har naturtypskod 6430.

4.13 Kulturmiljöprogrammet

Kulturmiljöprogrammet har bidragit till ett mer tillgängligt kunskapsunderlag och kulturvärdeskartan är en hjälp i en första bedömning av om en byggnad/miljö bär på särskilda värden. Det är dock av stor vikt att kulturmiljöprogrammet och kulturvärdeskartan baseras på uppdaterat underlag. Länsstyrelsen vill understryka vikten av att även den yngre bebyggelsens värden och kvalitéer bör arbetas in i kulturmiljöprogrammet. Hur kulturvärdeskartan ska tolkas och användas bör tydligare

⁹ <https://www.raa.se/samhallsutveckling/riksintresse-for-kulturmiljovarden/kriterier-for-riksintresseansprak-for-kulturmiljovarden/>

framgå.

I avsnittet på s. 378-379 bör det framgå att beroende på exploaterings omfattning och storlek kan det komma att krävas en arkeologisk utredning för att säkerställa att inga okända fornlämningar berörs. Ett tidigt samråd bör därmed ske med länsstyrelsen som bedömer behovet av utredning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Kapitel 4 som beskriver riksintressen och andra värden enligt miljöbalken har genomgått en omarbetning sedan samrådet. Riksintressen redovisas nu mer likartat och regionens ställningstaganden kring de olika riksintressena har förtydligats. Även områden där översyn av riksintressen pågår har omnämnts i förslaget. Även texten om Kulturmiljöprogram för Gotland samt andra tillägg har gjorts i kapitlet varför Länsstyrelsens yttrande anses tillgodosett.

Landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen (LIS) enligt 7 kap 18 e § MB

Länsstyrelsen skulle önska mer ingående beskrivning av stränderna i översiktsplanen. Det är lämpligt att både bedöma vilka kvaliteter stränderna har för biologisk mångfald och upplevelsevärden och hur tillgängliga stränderna är. Kvalitativa aspekter behöver vägas in, det gäller upplevelse- och friluftslivsperspektiv, men också djur- och växtlivet.

Många stränder är inte tillgängliga för friluftsliv på grund av olika typer av tillträdesförbud (militära, fågelskydd) andra är inte attraktiva för exempelvis bad. De sträckor som är mest tillgängliga och attraktiva visar också på en högre grad av exploatering.

Föreslagna nya områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Länsstyrelsen skulle önska tydligare kartor där det lättare går att bedöma LIS-områdets utbredning.

Gotlands skärgård (Fårösund - Slite)

Kartan över Furilden visar inte strandskyddets egentliga utbredning och behöver ses över.

Ar/Blått centrum och Bästeträsk Nationalpark

Det är svårt att tyda hur avgränsningen av det geografiska området har gjorts och utifrån vilka parametrar. Det bör justeras så att Bästeträsk naturreservat utesluts. En utveckling av området behöver ta hänsyn till den framtida nationalparken vid Bästeträsk.

Ronehamn

Stora delar av det utpekade LIS-området omfattas inte av strandskydd idag, då detaljplaner antagna före 1975 är undantagna från strandskyddsbestämmelserna. Detaljplanen 09-RON-339 vann laga kraft 1969-08-14. Detaljplanen 09-RON-343

vann laga kraft 1971-02-11. Det innebär dock att strandskydd återinträder vid en ändrad markanvändning och att Region Gotland prövar strandskydd i området.

Det område som omfattas av strandskydd idag finns inom detaljplanen 09-RON-412 som beslutades 1986. I denna del är det Länsstyrelsen som fattar beslut om strandskyddet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen har arbetat vidare med kartornas läsbarhet till granskningen. Förvaltningen är medveten om att området i Ronehamn idag inte omfattas av strandskydd, men avser att ge i översiktsplanen ge förutsättningar för LIS-område om behov av revidering av nuvarande detaljplan uppkommer. På likande sätt har regionen resonerat vid exempelvis tidigare utpekade LIS-område för Katthammarsvik. LIS-området vid Ar/Bästräsk har delvis reviderats till granskningen efter dialog med projektet för Bästräsk nationalpark.

Övriga statliga myndigheter

Samhällsbyggnadsförvaltningen:

Nedan återfinns yttranden som inkommit till Länsstyrelsen på Gotland (med vissa undantag) under samrådtiden för översiktsplanen. Länsstyrelsen har en samordnande roll för att begära yttranden från berörda myndigheter. Samhällsbyggnadsförvaltningen har i Länsstyrelsens sammanvägda yttrande bemött dessa utifrån Länsstyrelsens bedömning av relevans. I vissa fall besvaras även myndigheternas enskilda yttranden nedan, i övrigt hänvisas till de svar som redovisas under Länsstyrelsens yttrande.

 # 308 Energimyndigheten

Yttrande angående samråd avseende översiktsplan för Gotland 2040
2022-02-14

Energimyndighetens synpunkter

Översiktsplanen beskriver på ett bra sätt hur Gotland vill gå före i klimat- och energiomställningen genom att ge plats åt anläggningar för biogas, solenergi, vindbruk och energidistribution samt öka energieffektiviseringen. Delarna i översiktsplanen som berör vindbruk är omfattande och beskriver hur regionen ser på vindkraftens framtida utveckling på Gotland.

Det finns 10 områden på Gotland som är utpekade som riksintresse för vindbruk enligt miljöbalken 3 kap. 8 §. Dessa områden pekades ut i den senaste översynen av riksintresse vindbruk som slutfördes 2013. I planförslaget tillgodoses 9 av dessa riksintressen medan regionen bedömer att ett riksintresse vid Tofta skjutfält inte kan tillgodoses. I texten på sidan 109 som berör detta, bör regionen motivera varför inte riksintresset för vindbruk vid Tofta skjutfält kan tillgodoses i planförslaget.

Energimyndigheten tolkar det som att regionen lagt till en buffertzona på 1000 meter till bebyggelse kring områden som är utpekade som riksintresse vindbruk. Energimyndigheten vill därför påpeka att en buffertzona på 800 meter till spridd bebyggelse redan har tagits hänsyn

till vid framtagandet av de områden som pekas ut som riksintresse vindbruk.¹⁰ Med ett tillägg på 1000 meter blir alltså buffertzonen till bebyggelse 1800 meter. Eftersom regionen anger att buffertzonen till bebyggelse ska vara 1000 meter tolkar Energimyndigheten att regionen kan ha missuppfattat kriterierna för riksintresse vindbruk och hur områdenas gränser ska tolkas.

Avståndet till bebyggelse för områden från 2008 (som fick kvarstå 2013) är 400 m enligt kriterierna som beslutades 2008.

Om den nationella strategin för en hållbar vindkraftsutbyggnad

Energimyndigheten vill i sammanhanget av vindkraftsplanering lyfta fram att Energimyndigheten och Naturvårdsverket tillsammans tagit fram en nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad som presenterades i slutet av januari 2021. Syftet med strategin är att bidra till energiomställningen genom att skapa förutsättningar för att den framtida utbyggnaden av vindkraft sker på ett hållbart sätt. Strategin fokuserar på en utvecklad planeringsprocess för vindkraft. Det är viktigt att utbyggnaden av vindkraft fördelas på ett lämpligt sätt över landet, bland annat utifrån ett elförsörjningsperspektiv och med hänsyn till andra markanvändningsintressen. Målet har varit att ta fram ett användbart planeringsunderlag för länsstyrelserna och i förlängningen för kommunerna, som stöd till den kommunala planeringen av vindkraft.¹¹

Energimyndigheten och Naturvårdsverket föreslår i strategin att länsstyrelserna ska ges i uppdrag att genomföra regionala analyser och ta fram ett regionalt planeringsunderlag som visar potentiella områden för vindkraft.¹² Ett sådant uppdrag har ännu inte getts till länsstyrelserna men Energimyndigheten och Naturvårdsverket har påbörjat ett arbete med att ta fram en metodvägledning för hur de regionala analyserna kan genomföras.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschefen Fredrik Svartengren. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit. Föredragande har varit handläggaren Mårten Thorsén.

Fredrik Svartengren

Mårten Thorsén

Detta beslut är elektroniskt signerat i Energimyndighetens ärendehanteringssystem och saknar därför underskrift

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen tackar för information och medskick. Angående hänsynsområde för vindkraft så tolkar förvaltningen som att kartan visar rätt hänsynsområde. Hänsynsområdet utgår från områdenas gräns och sedan 1000 meter ut. Till granskningen kvarstår de energitvinningsområden som överensstämmer med riksintresseområden, någon omarrondering har ännu inte gjorts för nytt hänsynsavstånd till bebyggelse.

Förvaltningen ser fram emot regionala planeringsunderlag.

---

¹⁰ Se beskrivning RI vindbruk s. 15, 16.

https://www.energimyndigheten.se/globalassets/fornybart/riksintressen/riksintresse_vindbruk_2013_beskrivning.pdf

¹¹ Strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad – webbportal

<https://www.energimyndigheten.se/fornybart/vindkraft/gemensamt-initiativ-for-en-hallbar-vindkraftsutbyggnad/>

¹² Strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad, publikation s. 33 <https://energimyndigheten.a-w2m.se/Home.mvc?ResourceId=183601>
Förslag till uppdrag för länsstyrelserna <https://www.energimyndigheten.se/globalassets/fornybart/strategi-for-hallbar-vindkraftsutbyggnad/lansstyrelsernas-uppdrag.pdf>

 # 308 Havs- och vattenmyndigheten
Yttrande över Gotlands översiktsplan, samråd
2022-02-24

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten, HaV, har beretts tillfälle av Länsstyrelsen att ge synpunkter på Gotlands översiktsplan under samrådet. HaV lämnar följande synpunkter.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havsplan för Östersjön

HaV ser positivt på att regionen gjort ställningstaganden för kustnära havsområden i planeringen vilket är en viktig förutsättning för goda land-hav-kopplingar och för att få till en ändamålsenlig helhet mellan kommunal/regional och statlig havsplanering.

Regeringen beslutade om [Havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet](#)¹³ den 10 februari 2022. En relevant skillnad från tidigare havsplaneförslag är att ytterligare ett område anges för användning *Försvar* nordöst om Gotland. I samband med det beslutades även att Energimyndigheten, HaV och flera andra centrala myndigheter ska peka ut fler lämpliga områden för energiutvinning till havs och att havsplanerna sedan ska uppdateras för att möjliggöra en större produktion av förnybar el (M2022/00276 och M2019/02217). Regeringen avser också att uppdra åt berörda myndigheter att utreda sjöfartens miljöpåverkan och eventuella åtgärder för att minska denna enligt *Utredningsområde sjöfart* norr och söder om Gotland i den beslutade havsplanen.

HaV noterar regionens områden utpekade för vindkraft till havs som delvis överlappas av den nu beslutade nationella havsplanens planområde. Planförslagets område för vindbruk 8:4 ligger inom den nationella havsplanens område Ö236 där särskild hänsyn ska tas till höga naturvärden. Listade värden är *revmiljö och fågelområde*. Planförslagets område för vindbruk 8:3 ligger delvis inom den nationella havsplanens område Ö232 där yrkesfiske anges som mest lämplig användning. Det bör av planförslaget tydligt framgå vad som krävs för att vindkraft ska kunna samexistera med dessa värden.

HaV vill också uppmärksamma att begreppet *Blå tillväxt* i princip helt ersatts av det vidare konceptet *Blå ekonomi* där större fokus ligger på maritima näringar baserade på välfungerade marina ekosystem.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Blå tillväxt har ersatts med blå ekonomi. Ytor för vindbruk till havs har reviderats till granskning med stöd bland annat utifrån samrådsversionen av ny havsplan för Södra Östersjön.

Riksintresse friluftsliv och naturvård 3 kap 6 § miljöbalken

Flera av Gotlands kuststräckor och områden utgörs av riksintresseanspråk friluftsliv. Tilltalande perspektiv och utblickar över landskap och vatten är ett värde som bidrar till friluftslivet. Den eventuella påverkan som vindbruksetableringar på land och till havs kan medföra

¹³ <https://www.havochvatten.se/vagledning-foreskrifter-och-lagar/vagledning/havsplaner.html>

bör tydligare relateras till riskintresseanspråkens värden. Det gäller även då vindbruk föreslås utanför riksintresseområdena i de fall de kan förväntas påverkas.

HaV hade med fördel sett tydligare bedömningar angående föreslagen bebyggelseutvecklings möjliga påverkan på riksintresseanspråk naturvård och att de inte helt lämnas till mer detaljerad planering.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Miljökonsekvensbeskrivningen har utvecklats till granskningen kring påverkan på bland annat naturvård. Viktiga hänsynstaganden har lagts till i utvecklingsytorna för vindbruk.

Riksintresse anläggningar för vattenförsörjning

HaV har pekat ut ett område på Gotland som myndigheten bedömer vara av riksintresse för vattenförsörjningen, Visbys dricksvattenanläggningar. HaV vill påpeka att det är området med anläggningar som är av riksintresse och inte som det beskrivs i planförslaget själva vattentäkterna, även om vattentäkterna som förser anläggningarna med råvatten är en förutsättning för anläggningarnas funktion. Riksintresset beskrivs i planförslaget vilket är bra, men det är mindre lämpligt att återge hela den värdebeskrivning som följer med utpekandebeslutet. Dels är värdebeskrivningen inte helt aktuell och uppdaterad, dels kan en del information betraktas som skyddsvärd och bör granskas ur ett informationssäkerhetsperspektiv innan den sprids.

Myndigheten instämmer emellertid att det är av stor vikt att skydda Gotlands vattentäkter för att långsiktigt säkerställa vattentillgången och råvattenkvaliteten bland annat genom att inrätta och förvalta vattenskyddsområden. För övrigt anser myndigheten att planförslaget hanterar frågan om vattenförsörjning, avloppshantering och dagvattenhantering på ett genomtänkt sätt med goda förutsättningar att trygga dricksvattenförsörjningen. Tillgång till tillräckliga mängder dricksvatten av god kvalitet under hela året och med varierande befolkningens mängd är av mycket stor vikt för Gotland.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Skyddsvärd information har tagits bort ut planförslaget.

Miljö kvalitetsnormer vatten

Planförslaget innehåller flera riktlinjer som bedöms kunna bidra till att miljö kvalitetsnormerna för regionens yt- och grundvattenförekomster följs. Flera åtgärder och investeringar enligt planförslagens riktlinjer behöver komma till stånd för att förbättra status för yt- och grundvattenförekomsterna och för att ”skapa utrymme” för önskad bebyggelseutveckling.

I översiktsplanens del 2.2.8 Miljö kvalitetsnormer för vatten första stycket föreslår HaV vissa redigeringar och förtydliganden:

- Nu gällande normer ska beskrivas istället för de miljö kvalitetsnormer som beslutats i en tidigare förvaltningscykel: År 2021 uppdaterade Länsstyrelsen i Kalmar län (Vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt) sina föreskrifter om

kvalitetskrav för vattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt genom föreskrift 08FS 2021:11¹⁴. Det är innehållet i dessa föreskrifter, d.v.s. de nu gällande miljökvalitetsnormerna, som ska avspeglas i planen.

- Myndigheter och kommuner ansvarar inom sina respektive ansvarsområden för att åtgärder vidtas för att yt- och grundvattenförekomster skall nå och bibehålla en viss status till ett visst år och för att försämring inte ska ske. Fysisk planering är ett sätt genom vilket en kommun kan arbeta för att beslutade miljökvalitetsnormer ska kunna följas.
- För Gotlands del innebär det 56 miljökvalitetsnormer för ekologisk status för ytvatten, 56 miljökvalitetsnormer för kemisk status för ytvatten, 17 miljökvalitetsnormer för kvantitativ status för grundvatten och 17 miljökvalitetsnormer för kemisk status för grundvatten.

Planförslaget bör också med fördel innehålla en hänvisning till Vattenmyndigheten Södra Östersjöns [förvaltningsplan](#)¹⁵ och [åtgärdsprogram](#)¹⁶ samt tydligare kopplingar till de identifierade problemen och åtgärderna för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Revideringar har gjorts i kapitel 2 angående miljökvalitetsnormer för vatten. Hänvisning till vattenmyndigheterna har lagts till. Delområdena i kap 3 har även kompletterats med MKN vatten.

Miljökvalitetsnormer havsmiljö

Miljökvalitetsnormer för havsmiljön är normer enligt 5 kap. 2 § första stycket 4 miljöbalken (1998:808). Eftersom det av en översiktsplan enligt 3 kap 4 § plan- och bygglagen (2010:900) ska framgå hur kommunen anser att gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap miljöbalken ska följas anser HaV att en beskrivning av status och relevanta belastningar som påverkar möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna för havsmiljö bör tillföras planförslaget.

Grunden för miljökvalitetsnormer för havsmiljön återfinns i havsmiljödirektivet som beslutades i EU 2008 och införlivades i svensk lagstiftning 2010, genom havsmiljöförordning (2010:1341). Det är Havs- och vattenmyndigheten som ansvarar för de olika moment som ska genomföras enligt direktivet bl. a. bedömning av miljöstatus och framtagande av föreskrifter. Miljökvalitetsnormerna är, med stöd av havsmiljöförordningen, fastställda i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön (HVMFS 2012:18). Miljökvalitetsnormerna är framtagna och strukturerade för att möta de viktiga belastningar som HaV identifierat: tillförsel av näringsämnen och organiskt material, tillförsel av farliga ämnen, biologisk störning, fysisk störning samt skräp och buller.

Dessa normer är verktyg för att minska dessa belastningar så att den övergripande miljökvalitetsnormen att god miljöstatus enligt 17 § havsmiljöförordningen kan följas i Sveriges förvaltningsområden. Vad god miljöstatus innebär förtydligas i HaV:s föreskrifter.

¹⁴ <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.792af7217dc2822143b021/1640076114322/202111%20Kvalitetskrav%20%C3%B6r%20vatten%C3%B6rekomster%20i%20S%C3%B6dra%20%C3%96stersj%C3%B6ns%20vattendistrikt.pdf>

¹⁵ <https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/forvaltningsplan.html>

¹⁶ <https://www.vattenmyndigheterna.se/atgarder/distriktens-atgardsprogram.html>

Havsmiljöarbetet, relaterat till bedömning av miljöstatus, åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer, är en cyklisk process som inleds med en inledande bedömning. Resultatet i bedömningen blir antingen att god miljöstatus uppnås eller inte uppnås, för en viss deskriptor.

Jämfört med vattenkvalitetsnormerna, finns alltså ingen skala. Se vidare i HaV:s [föreskrifter \(HVMFS 2012:18\) om god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer](#)¹⁷.

Klimatförändringar och anpassning

Planförslaget redovisar en tydlig ambition beträffande klimat- och energiomställning till förnybar och fossilfri energi, vilket är positivt. Det är dock i detta sammanhang relevant att även beakta betydelsen av naturliga kolsänkor i vegetation, såsom skog, i våtmarker och i kustområden.

Påverkan på kolsänkor behöver också beaktas vid förändrad markanvändning byggnation, såsom vindkraftverk, och annan fysisk påverkan.

För klimatanpassning bidrar vegetation och grön infrastruktur med reglerande ekosystemtjänster vid till exempel intensiva regn, upptag av näringsämnen och motverkande av erosion.

Planförslaget innehåller ett generellt avsnitt med riktlinjer för klimatanpassning som tar upp ekosystemtjänster och naturbaserade lösningar. Riktlinjerna skulle dock kunna konkretiseras och rumsligt specificeras ytterligare. Detta noteras även i miljökonsekvensbeskrivningen där de åtgärdsförslag som lämnas om att ha en rekommendation om att ta fram en klimatanpassningsplan för regionen och att ta ett bättre helhetsgrepp kring alla delar av klimatanpassning bedöms vara ett stöd i det fortsatta arbetet. Planförslagets riktlinjer gällande klimatanpassning lyfter främst påverkan på byggd miljö. Till exempel anses bostadsbyggnation i LIS-områden ej lämpligt ur klimatanpassningshänsyn. Det är dock relevant att även beakta klimatanpassning utifrån påverkan på natur- och kulturmiljöer generellt, såsom intensiva regnfall och ökad benägenhet för erosion. Det medför risk för ökad avrinning av näringsämnen och farliga ämnen som i sin tur har negativ påverkan på havsmiljön (se miljö kvalitetsnormer för havsmiljö ovan). Klimatanpassning relaterat till påverkan vattenflöden och vattenkvalitet är generellt relevant i LIS- och kustområden och behöver beaktas vid all typ av byggnation, hårdgörande av ytor och annan fysisk påverkan i dessa områden.

Hållbar regional utveckling

Som utgångspunkt för planförslaget anges Gotlands utvecklingsstrategi *Vårt Gotland 2040*, med dess prioriteringar och mål. I planförslag refereras till utvecklingsstrategin gällande bland annat att ”Östersjöns tillstånd är avgörande för en ö som Gotland”, att Gotland ska bidra till att Östersjön är ett levande och friskt hav, samt till uppfyllelse av Agenda 2030-målen kring Hav och marina resurser, vilket är positivt. Bra kvalitet på vattenmiljöer, hav och marina resurser är särskilt relevant utifrån de satsningar som avses gällande boendemiljö och besöksnäring, där Gotlands natur-, kultur- och vattenmiljöer är betydande. I planförslag noteras att en ”ren Östersjö med badvänligt vatten är en grundläggande resurs för

¹⁷ <https://www.havochvatten.se/vagledning-foreskrifter-och-lagar/foreskrifter/register-havsforvaltning/god-miljostatus-samt-miljokvalitetsnormer-med-indikatorer-for-nordsjon-och-ostersjon-hvmfs-201218.html>

turismen på Gotland”, såväl att fisketurism har en stor potential och kan bli en viktig del av naturturismen på ön. Planförslaget anger även att Gotland har förutsättningar att bli ett av Sveriges viktigaste resmål vilket måste ske på ett hållbart sätt där ”sociala, miljömässiga och ekonomiska aspekter utvecklas hand i hand”, en viktig aspekt för en långsiktigt hållbar regional utveckling. Besöksvärda natur-, kultur- och vattenmiljöer är betydande för både boendemiljö, friluftsliv, besöksnäring och turism. Med ökad frekvens av besökare och nyttjande finns dock risk för negativ påverkan på dessa natur-, kultur- och vattenmiljöer. Det gäller även generellt den planerade bebyggelseutvecklingen och dess påverkan på natur- och vattenmiljöer. I detta sammanhang är det, som konstateras i miljökonsekvensbeskrivningen, ”viktigt att planförslagets intentioner förtydligas och preciseras ytterligare i riktlinjer och vägledningar”. Det är av vikt för att nå den positiva regionala utvecklingen som eftersträvas, samtidigt som potentiella negativa effekter på naturvärden, vattenmiljöer och marina resurser undviks.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschefen Per Olsson efter föredragning av utredaren Elin Celik. I den slutliga handläggningen av ärendet har även utredaren Ida Lindbergh medverkat.

 # 308 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB 2021-01-25

Förslag till översiktsplan för Gotlands kommun

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) lyfter här några aspekter som kan vara av intresse att beakta i länsstyrelsens yttrande till Gotlands kommun.

Riskhantering

Kommunen bör i översiktsplanen redovisa en samlad bild över risker i sin kommun som ett allmänt intresse enligt 2 kap PBL. I detta ingår exempelvis naturolyckor, transportvägar för farligt gods och större anläggningar som kan orsaka tekniska olyckor, bl.a. så kallade 2:4 anläggningar enligt lag om skydd mot olyckor och Sevesoanläggningar.

I 3 kap PBL förtydligas att av översiktsplanen ska framgå kommunens syn på risken för klimaterelaterade skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion, samt hur sådana risker kan minska eller upphöra ska också framgå. I översiktsplanen bör kommunen redovisa hur man avser att hantera dessa olika risker, det vill säga om riskerna kan accepteras eller om man avser vidta förebyggande eller andra riskreducerande åtgärder.

Ett strategisk ställningstagande i översiktsplanen ger långsiktighet i kommunens riskhantering och riskvärdering och utgör ett bra stöd för att hantera riskfrågor i kommande detaljplaner, bygglov och övriga tillståndsärenden.

Vägledningar för arbete med naturolyckor

MSB har tagit fram två vägledningar för att kommuner ska kunna komplettera nationellt underlag med egna karteringar och kunskapsunderlag:

- Vägledning för översvänningskartering av vattendrag, MSB 631 (2014) <https://rib.msb.se/filer/pdf/27432.pdf>
- Vägledning för skyfallskartering Tips för genomförande och exempel på användning, MSB1121 (2017) <https://rib.msb.se/filer/pdf/28389.pdf>

För alla naturrelaterade händelser bör kommunen redovisa hur den förväntade klimatförändringen påverkar sannolikhet för eller konsekvenser av extrema naturhändelser. I detta fall kan det också vara av intresse att belysa hur kommunen kan drabbas av storm, stora skogsbränder, värmebölja och andra typer av naturhändelser som inte alltid kan ges en geografisk placering.

Vägledning om samhällsplanering och sevesoanläggningar

MSB har tagit fram en vägledning som beskriver hur storskalig kemikaliehantering och dess risker kan hanteras vid etablering av de storskaliga kemikaliehanterande verksamheterna och exploatering i nära anslutning till dessa. I vägledningen förslås bl.a. att ett riskhanteringsavstånd kring storskaliga kemikaliehanterande anläggningar bör finnas som ett planeringsunderlag för kommunens översiktsplan. Vägledningen beskriver hur ett sådant kan tas fram.

- Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering, MSB1053 (2017) <https://www.msb.se/sv/publikationer/samhallsplanering-och-riskhantering-i-anslutning-till-storskalig-kemikaliehantering/>

Oljeolyckor till sjöss

Sveriges nationella samverkansgrupp för oljeskadeskydd (NSO) har tagit fram en kunskapsöversikt och kortfattad, överskådlig summering av den aktuella riskbilden för oljeutsläpp till sjöss i Sverige.

Riskbild för oljeolyckor till sjöss: en kunskapsöversikt för Östersjön, Västerhavet och de stora sjöarna, MSB1643 (2020) <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/cbrne/oljeskadeskydd/>

Kommunala handlingsprogram

Varje kommun är skyldig att ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Kommunens kommunala handlingsprogram och övriga arbete enligt lag om skydd mot olyckor kan vara ett viktigt underlag i arbetet med översiktsplaneringen.

Förändringar i lagen trädde ikraft 1 januari 2021 och nya föreskrifter om kommunala handlingsprogram har antagits. Läs mer på: <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/raddningstjanst-och-raddningsinsatser/forandringar-i-lagen-om-skydd-mot-olyckor-lsny-sida/foreskrifter-om-handlingsprogram/>

Vindkraft och höga byggnadsverk

MSB har i uppdrag av regeringen att införa, förvalta och utveckla radiokommunikationssystemet RAKEL för skydd och säkerhet. För att vindkraftverk eller andra höga installationer inte ska bli ett hinder för radiokommunikationssystemet bör placeringen av exempelvis vindkraftverk på landsbygden och höga byggnader i tätorter ske i samråd med MSB:s verksamhet för Rakel och ledningssystem. Detta gäller konstruktioner högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. I samband med samråd om förslag till placering av områden för vindkraft eller inför andra beslut rörande vindkraftverk och höga byggnadsverk bör samråd ske med MSB. Bifoga i samband med samrådet koordinater för vindkraftverkens placeringar för analyser av signalstråken.

Krisberedskap

Samtliga statliga myndigheter, kommuner och regioner ska göra en risk- och sårbarhetsanalys (RSA). För kommuner finns skyldigheten reglerad i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Regionala och kommunala risk- och sårbarhetsanalyser kan vara ett viktigt underlag i arbetet med översiktsplaneringen.

Arbetet med att stärka samhällets funktionalitet och samhällsviktig verksamhet lägger grunden för samhällets försörjningsberedskap. Det är förmågan att upprätthålla kontinuitet och funktionalitet vid störningar, kriser och krig. Identifiering av samhällsviktig verksamhet kan användas som underlag för att arbeta med säkerhetsfrågor i fysisk planering.

I oktober 2020 tog MSB tillsammans med andra aktörer fram en förenklad och tydligare definition av samhällsviktig verksamhet. Den uppdaterade definitionen lyder:

"Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet."

<https://www.msb.se/samhallsviktigverksamhet>

Vägledning för totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen

MSB har med stöd av Länsstyrelsen i Västra Götaland, Försvarmakten samt Boverket tagit fram en vägledning för totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen.

Vägledningen riktar sig till de aktörer som genom att ta fram planeringsunderlag, planer eller fattar beslut ska bevaka totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen. Vägledningens fokus är totalförsvarets civila intressen i fysisk planering. Texten riktar sig till samhällsplanerare och beredskapssamordnare med målet att stärka kunskapen om beredskapsfrågorna inom samhällsplaneringen genom tydligare och bättre processer för detta.

Totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen, MSB1646 (2021)

<https://www.msb.se/sv/arnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-arnen/samhallsplanering/totalforsvarets-intressen-i-samhallsplanering/>

Totalförsvarets civila delar

Totalförsvaret och samhällets robusthet är viktiga frågor att belysa i översiktsplaner. Samhällets beredskap bör framgå i översiktsplanen i den mån den fysiska planeringen berörs, exempelvis vad gäller reservvattentäkter och viktig infrastruktur i övrigt.

Kommunens tillgång till befintliga skyddsrum är en sådan fråga som ska belysas i översiktsplanen, de är också ett allmänt intresse enligt 2 kap PBL. Skyddsrummen kan påverkas av ianspråktagande av mark i närheten. En karta över landets skyddsrum finns på https://gisapp.msb.se/apps/kartportal/enkel-karta_skyddsrum/

Kommunen och länsstyrelsen är ansvarig för totalförsvarets civila delar på lokal och regional nivå. Länsstyrelsen bör stötta kommunen i bedömning av vilka mark och vattenområden som är av intresse för Totalförsvarets civila delar på regional nivå och som är viktiga att beakta i den översiktliga planeringen. Med detta avses bland annat stöd i tolkningen av vilka mark och vattenområden som avses i 3 kap 9 § första stycket MB inom länet.

MSB arbetar kontinuerligt med att identifiera mark eller vattenområden som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila delar. I dagsläget finns inget riksintresse utpekad i Gotlands kommun.

Ytterligare information om MSBs arbete med riksintressen för totalförsvarets civila delar finns på <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/samhallsplanering/riksintresse/>

I detta ärende har enhetschef Mette Lindahl Olsson beslutat. Cecilia Alfredsson har varit föredragande.

Mette Lindahl Olsson

Cecilia Alfredsson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen tackar för information och medskick. Planen har kompletterats med riktlinje kring farligt gods, planläggning/ bygglov av mark i anslutning till farlig verksamhet samt regionens klimatanpassningsarbete. Sedan samrådet har arbetet med klimatanpassning utökats inom Region Gotland, och regionens första klimatanpassningsplan har antagits. Därmed har även riktlinjer för klimatrelaterade olyckor vidareutvecklats i förslaget.

 # 308 Post- och telestyrelsen, PTS

Avdelningen för säker kommunikation

2022-01-26

PTS har av Länsstyrelsen i Gotlands län ombetts att inkomma med synpunkter på översiktsplan för Gotland 2040.

PTS är central förvaltningsmyndighet med ett samlat ansvar – sektorsansvar – inom områdena post och elektronisk kommunikation. Inom ramen för detta arbete skall PTS bland annat:

- främja tillgången till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer enligt de mål som anges i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation
- verka för robusta elektroniska kommunikationer och minska risken för störningar, inbegripet att upphandla förstärkningsåtgärder, samt verka för ökad krishanteringsförmåga
- verka för att tillgodose totalförsvarets behov av post- och elektronisk kommunikation under höjd beredskap, och stärka samhällets beredskap mot allvarliga störningar i näten för elektronisk kommunikation i fred

Regeringen presenterade i oktober 2011 sin digitala agenda för Sverige. Det övergripande målet i agendan är att Sverige ska vara bäst i världen på att utnyttja digitaliseringens möjligheter. År 2016 presenterade regeringen en ny breddbandsstrategi ”Sverige helt uppkopplat 2025” där det kortsiktiga målet är att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till minst 100 Mbit/s år 2020. På längre sikt är målen att 98 procent av alla hushåll och företag i hela Sverige bör ha tillgång till minst 1 Gbit/s senast år 2025 samt att det bör finnas tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet där människor normalt befinner sig senast år 2023.

En robust och välutbyggd IT-infrastruktur är viktig för att trygga välfärden. It är en central infrastruktur som ligger till grund för många andra områden. En väl fungerande och utbyggd IT-infrastruktur ger goda förutsättningar för bland annat näringslivsutveckling, sysselsättning, forskning och innovationer, vård och omsorg, miljö och klimat, utbildning och kompetensförsörjning samt social delaktighet. Av denna anledning anser vi även att IT-infrastrukturen måste in i samhällsplaneringsprocessen på regionnivå samt i alla kommuner. Om inte it- infrastruktur beaktas i samhällsplaneringen finns risken att de tjänster som är beroende av infrastrukturen inte når ut till användarna. Lagändringen i Plan- och bygglagen (PBL) från maj 2011, stärker även detta.

PTS har inte tillgång till detaljinformation om hur operatörer och andra ledningsägare utformar sina nät utan hänvisar till de operatörer och ledningsägare som blir berörda inom aktuellt område för ytterligare information.

I detta fall kan det vara lämpligt att kontakta nationella bredbandsaktörer samt aktuella regionala och lokala bredbandsaktörer. Kommunen bör ha en förteckning över vilka befintliga ledningsägare som blir berörda eller liknande funktion. Exempelvis bredbandskoordinatorer bör ha information om potentiella ledningsägare gällande elektroniska kommunikationer.

Sedan december 2010 finns ett system för begäran om ledningsanvisning, ”ledningskollen.se”. För att identifiera vilka som är berörda ledningsägare kan en förfrågan skickas via <https://www.ledningskollen.se/>

PTS har i tidigare skrivelse (med hemlig bilaga 2012-01-23 dnr: 03-16005) till respektive länsstyrelse lämnat uppgifter om teleanläggningar som är att anse som riksintressen i enlighet 3 kap 8 § miljöbalken och 2 § p. 9 förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m.

Om planen innebär uppförande av vindkraftverk, kan dessa i vissa fall påverka mottagningen av radiosignaler på ett negativt sätt, speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser. PTS rekommenderar därför att ett samrådsförfarande genomförs mellan vindkraftsbolag och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkrafts-etableringen för respektive område för att minimera störningsriskerna. Inför ett sådant samråd kan PTS bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är.

PTS har inga ytterligare synpunkter.

Hampus Bernitz

Samhällsbyggnadsförvaltningen:

Tack för era synpunkter.

I kap 4 beskrivs nu riksintresset för elektronisk kommunikation. I kap 2.10.7 Säkerställ Gotland tillgång till digital infrastruktur uttrycker regionen vikten av en robust och välutbyggd IT-infrastruktur.

I kap 2.13.5 har upplysning lagts till angående att samråd bör ske med Post- och Telestyrelsen vid planering av vindkraftsetableringar.

 # 308 Statens geotekniska institut, SGI
2022-01-25

Yttrande över samrådshandling

Statens geotekniska institut (SGI) har från Länsstyrelsen i Gotland erhållit rubricerad översiktsplan med begäran om yttrande.

SGI:s yttrande avser geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred och erosion. Grundlägg-
nings- och miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår således inte.

Underlag:

Översiktsplan Gotland 2040 - Samrådsförslag Miljökonsekvensbeskrivning för Översikts-
plan för Gotland, 2021-10-22

SGI:s synpunkter

I översiktsplanen är det lämpligt att man översiktligt redovisar geologiska och geotek-
niska förhållanden samt eventuella risker, som underlag för strategiska val av markan-
vändning. Särskilt bör framgå i vilken utsträckning de geotekniska säkerhetsfrågorna är
styrande för markanvändningen, det vill säga områden där markens stabilitet kan or-
saka svårigheter vid planläggning och/eller särskilt behöver utredas i samband med de-
taljplaneläggning eller bygglovgivning.

En strategi för hur de geotekniska frågorna ska klarläggas bör tillfogas översiktsplanens
beskrivning. En sådan strategi bör innehålla:

- Identifierade områden med osäkra förhållanden eller förutsättningar för för-
sämrad säkerhet med hänsyn till skred och ras i jord och berg, erosion, över-
svämning, områden med begränsad byggbarhet till följd av komplicerade geo-
tekniska förhållanden
- Identifiering av områden där det krävs detaljerade geotekniska utredningar in-
för detaljplanarbetet
- Riktlinjer för eventuella restriktioner m.h.t. geotekniska förhållanden
- Översiktlig bedömning av hur klimatförändringen kan påverka de geotekniska
förutsättningarna samt risken för skador på den bebyggda miljön till följd av
översvämning, ras, skred och erosion

Avsikten med en strategi är att ange vad som ska utredas för att ha en beredskap för
detta i samband med detaljplaneläggning. Det kan t ex påverka i vilken ordning man
planlägger områden eller att man samordnar utredningar för flera områden. Strategin
innebär också att de geotekniska säkerhetsfrågorna kommer med tidigt i planläggning
och bygglovgivning vilket är ett stöd för att styra markanvändning mot ökad säkerhet
och minskade kostnader.

Vidare vill vi framhålla vikten av att vid strategiska beslut om markanvändning vid
översiktlig planering, måste markens lämplighet för avsett planändamål värderas utifrån
livslängden hos bebyggelse, anläggningar etc. Förväntade effekter av ett förändrat kli-
mat måste således beaktas. Klimatscenerierna indikerar att för de kommande 100 åren
kan ökad nederbörd förväntas leda till ökade flöden och förhöjda nivåer i vattendrag.
Likaså kommer klimatförändringen leda till att havsvattennivåerna ökar. Detta kan öka
riskerna för ras, skred, stranderosion och översvämningar, vilket bör värderas vid be-
dömning av framtida markanvändning (för såväl befintlig som tillkommande bebyg-
gelse). Kännedom om geotekniska säkerhetsfrågor är således centrala redan vid över-
siktlig planering.

SGI anser också att en riskanalys som avser klimatförändringens effekter på samhället bör tas fram och därmed öka beredskapen för konsekvenser av framtida klimatförändringar.

I planen nämndes MSB:s översiktliga kartering över stabilitetsförhållandena. Observera dock att MSB:s översiktliga kartering är begränsad till vid utredningstillfället bebyggda områden. Det kan således finnas andra områden med förutsättningar för skred. Vi anser att detta bör förtydligas i planen. Vi rekommenderar även att utpekade riskområden tydligt redovisas på en karta.

SGI ser positivt på att region Gotland har tagit fram ett handlingsprogram för skydd mot olyckor. I planförslaget framgår det att en utredning som identifierar risken för skador på den byggda miljön, som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion, samt på hur sådana risker kan minskas eller upphöra bör tas fram.

I kapitel 2, under avsnitt "riktlinjer för nylokalisering av bostadsbebyggelse i kustområde", föreslås att lägsta plushöjd för befintlig marknivå vid ny etablering i kustzonen ska vara +2.0 möh. SGI anser även om det inte ligger inom ramen för vår granskning att lägsta nivå för nybyggnation+ 2.0 möh bör motiveras, då det är lågt i förhållande till närliggande regioner.

Områden med förutsättningar för påverkan av stranderosion, både naturstränder och utfyllnadsområden bör markeras i planen som underlag för det fortsatta planarbetet. Det är viktigt att kommunen fortlöpande kompletterar med detaljerade uppgifter om erosionens omfattning för att få en bättre bild av riskläge.

På sidan 46, vänster spalten 3:e stycket, noterar SGI att texten om att ökad nederbörd leder till kusterosion, kan vara vilseledande. Skriv om texten så att det tydligt framgår vilka klimateffekter det är som leder till ökad kusterosion.

SGI anser att kartan på sidan 50, som visar +2m höjdkurva är otydlig och svårtolkad.

SGI ser positivt på att naturbaserade lösningar lyfts som en grund för att arbeta med att minska klimatförändringens effekter.

Text korrigerad:

Sidan 45: "Både skredskartering samt översvämningsskartering från Myndigheten", ska vara "Både skredriskskartering samt översvämningsskartering från Myndigheten".

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT
Planenheten

Enligt uppdrag
Samir Ezziyani

308 Sveriges geologiska undersökning, SGU
2022-01-25

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 2022-01-25 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

Klimat- och Georelaterade risker

Frågor som berör samhällets motståndskraft mot extrema händelser kopplade till exempelvis värmebölja, nederbörd, översvämning, ras och skred, mm. är mycket viktiga att beakta inom all fysisk planering. Det kan röra sig om grönstruktur och markbeläggning i städer; hur topografi, hus och konstruktioner kan påverka vattenflöden och risk för översvämning; hur vatten, topografi, jordart och berggrund under vissa förutsättningar kan samverka och öka risk för sättningar och markrörelser.

För att kunna förutse potentiella risker och inleda åtgärder som kan förebygga, förhindra eller mildra eventuell framtida skada krävs ofta förutseende och kunskap inom många olika fackområden jämte analys och beräkning av eventuell påverkan. I andra fall är förebyggande arbete jämförelsevis enkelt om man bara blir medveten om en potentiell risk. Men framför allt behövs en helhetssyn hur naturliga förutsättningar påverkar *och samtidigt påverkas* av samhällets infrastruktur, byggnader och konstruktioner och vilka ändrade förutsättningar ett förändrat klimat kan ge.

Materialförsörjning

Det är vitalt att samhället idag och i framtiden har tillgång till bergmaterial av lämplig kvalitet och att täkter är placerade så att långa transporter undviks.

Samhällets materialförsörjning med ballast, krossprodukter och natursand är ofta en mellankommunal fråga då enskilda täkter kan leverera till större geografiska områden. Tillgång på lämpligt material av hög kvalitet behöver säkras över längre tid. Täktlokalisering bör utöver geologiska förutsättningar och tillgänglig bergkvalitet även ske i avsikt att minimera transportsträckor och utsläpp i enlighet med klimat- och miljömål.

Bergart, mineralogi och struktur kan starkt påverka berggrundens lämplighet för användning som råvara för olika ballast. Bergkvaliteten varierar både regionalt och lokalt och bedöms enligt olika kriterier beroende på syfte och användningsområde för färdig produkt. Ett bergmaterials lämplighet inom exempelvis väg-, och järnvägsbyggnad eller som tillsats i asfalt & betong bedöms enligt olika kvalitetskrav beroende på avsedd användning. SGU arbetar bl.a. med att ta fram bergkvalitékartor som redovisar detta. Dessa redovisas i SGU:s kartvisare ”Ballast” och vissa data föreligger för kommunen.

SGU ser ett hos många kommuner ett behov av uppdaterat planeringsunderlag i form av en regional materialförsörjningsplan på länsnivå för att få en bra överblick av samhällsbehov och råmaterialtillgångar sett i ett längre perspektiv.

För föreliggande fördjupade översiktsplan i stadsmiljö är materialförsörjning en mer indirekt fråga, men kommunen bör ändå inom all planering resonera om masshantering och materialförsörjning, då dessa faktorer påverkar på en rad olika områden påverkar resurshushållning och klimatpåverkan.

Materialförsörjningsplanering kan med fördel genomföras i ett mellankommunalt eller regionalt perspektiv. Länsstyrelsen är därmed en lämplig aktör för att ta fram relevant planunderlag till berörda kommuner.

Kommentarer till ÖP för Gotland

Översiktsplanen beskriver på ett bra sätt syfte och tillvägagångssätt vid översiktsplanering, samt kommunens avsikter och kommande behov för tillväxt och utveckling av Gotland.

Riskhantering

Aktuella händelser i Norge, Tyskland och Sverige har under året aktualiserat ett utökat samhällsbehov av att analysera klimat- och georisker som t.ex. översvämning, skyfall samt skred och ras. Mål är att identifiera förekommande risker för att förebygga, hindra eller mildra effekter och ev. skador.

Det är viktigt att undersökningar av risker, förekomst av föroreningar mm. hanteras åtminstone översiktligt redan vid fysisk planering, t.ex. vid översikts- eller detaljplanering, utpekande av LIS- områden mm. Kommunen bör i detta arbete resonera hur olika redovisade riskfaktorer kan påverka och eventuellt förstärka varandra.

Masshantering och ballastförsörjning

I Gotlands kommun finns ett antal berg- och grustäkter. Dessa bör visas på karta och nämnas vid namn i plantexten. Kommunen skriver att nytillkommande grus- och bergtäkter behandlas restriktivt och att utvidgning av befintliga täkter prioriteras framför öppnande av nya täkter. Täkter nämns delvis där de berörs under andra kapitel, men brukligt är att översiktsplanen har ett delkapitel om frågor som berör materialförsörjning och olika täkter inom kommunen. Ur ett materialförsörjningsperspektiv är det lämpligt att nämna något om brytningen, beskriva vad som bryts och återstående tillståndstid, då detta är faktorer som inverkar på kommunens möjligheter till materialförsörjning och framtida markanvändningsplanering.

Det kan vara klokt att inom översiktsplanering skapa sig en bild av nuvarande och framför allt framtida materialförsörjningsbehov, och för detta avsätta mark där berg av lämplig kvalitet finns att tillgå. Med stor sannolikhet kommer behovet av bergkross att fortsätta öka, men krossat berg kan idag ej helt ersätta tillgång till natursand och -grus. På Gotland är av naturliga skäl tillgången på berggrund av god teknisk kvalitet begränsad. Dock är det av vikt att en förutseende samhällsplanering som denna översiktsplan tar upp materialförsörjningsfrågan och tar hänsyn till kommande materialbehov för samhällsbyggnad.

Planförslaget nämner masshantering och pekar på stora potentiella samhällsvinster genom t.ex. minskad klimatpåverkan och resursförbrukning genom ökad cirkularitet. Det är av stor vikt att inventera, planera och i vissa fall även reservera lämpliga områden med markanvändning masshanteringsplats. I många fall kan befintliga stenbrott vara passande, då de kan ha tillgängliga ytor och sorteringsanläggningar lämpliga för ändamålet. Det kan också krävas att inom kommunal planering peka ut nya hanterings- eller upplagsytor med bättre logistisk placering för att minska transportbehov och resulterande klimatpåverkan (hållbara transportsystem). För att på allvar diskutera möjligheter till masshantering och cirkularitet behöver information om befintliga täkter och upplag redovisas i översiktsplanen.

Värdefulla ämnen eller material

Gotland har flera utpekade riksintressen för mineralutvinning. Kommunen beskriver i kapitlet generella förutsättningar och processen för utpekande av riksintresset, samt listar och beskriver förutsättningar för enskilda utpekade områden. I beskrivningar av de enskilda förekomsterna används på ett flertal ställen i texten tecknet ”?” för att markera storleksspann, vilket bör korrigeras.

SGU noterar att på grund av val av kartsignaturer samt lageruppbyggnad i GIS-kartan (som styr visningsordning) syns utpekade riksintressen för mineralutvinning dåligt i kartunderlag, såväl onlinekarta som pdf-version (Bilaga 2. Plankartor samrådsförslag). Val av en annan ordning på GIS-lagren skulle enkelt kunna åtgärda detta. Dock är kartan på sid 320 i samrådshandlingen tydlig, då den endast visar det aktuella riksintresset.

SGU noterar att de av myndigheten utpekade områden som redovisas i kartan *Riksintresse för värdefulla ämnen och material* är de fyndigheter som möter SGU:s höga krav på dokumentation och relevans för att utpeka ett riksintresse, vilket kommunen också framför i kapitlet.

- Ämnet eller materialet har stor betydelse för samhällets behov
- Ämnet eller materialet har särskilt värdefulla egenskaper
- Området innehållande fyndigheten av ämnet eller materialet är väl avgränsat, undersökt och dokumenterat

Samhällsviktiga karbonatbergarter av likvärdig hög kvalitet som utpekade riksintressen täcker dock betydande ytor på Gotland.

Då SGU som myndighet inte har ett prospekteringsuppdrag, är ett utpekande av ytterligare riksintressen för mineralutvinning enligt den tredje punkten ovan därmed endast möjligt för områden där täktverksamhet redan bedrivs eller prospektering pågår genom privata företag. Eftersom kalksten inte är ett koncessionsmineral utan ingår i gruppen markägarmineral krävs därtill rådgighet över marken för att kunna utföra prospektering eller bedriva utvinning. Därav följer att fyndigheter av de värdefulla ämnen eller material som på Gotland utpekats som riksintressen enligt ovan generellt inte är begränsade till redovisad detaljavgrensning eller fastighetsgränser.

Översvämning och klimataffekter

Delar av kommunen löper genom sitt geografiska läge delvis risk för påverkan genom höga flöden, översvämning och havsnivåhöjning. För att möta utmaningar kopplade till klimatförändring är en förutseende hantering av t.ex. dagvattenproblematik, skyfall- och översvämningensrisk, men även ökande risk för överhettning av tätbebyggda områden mm. nödvändig. Grönstruktur och andel förseglad mark spelar stor roll för t.ex. avkylning av tätbebyggda områden genom avdunstning, samt och om och hur bra nederbörd kan infiltrera eller avrinning fördröjas.

Grönstrukturer kan direkt påverka effekter av exempelvis skyfall eller extrem värme. Även om detta sannolikt ger kraftigare effekt i större städer är faktorerna relevanta att beakta även för mindre tätorter. I enlighet med Boverkets riktlinjer (2018) kan det av dessa skäl vara värdefullt att i planarbetet verka för en ökad andel grönstruktur i stadsmiljö. Exempelvis genom att inom fysisk planering avsätta buffertytor och grönytor som kan ta upp påverkan och därigenom mildra risk för effekter på byggnader, infrastruktur som utgår från framtida extrema naturhändelser. Väl planerade och placerade grönstrukturområden kan till exempel möjliggöra lokalt omhändertagande av dagvatten som dagvattenfördröjning, ökad infiltration och därigenom minska översvämningensrisk vid skyfall. Vegetation i grönstrukturer kan även medverka till att ökad markstabilitet i utsatta områden.

MSB:s har ej utfört en översvämningsskartering för Gotland, då i skillnad mot fastlandet större vattendrag av regional vikt vid värdering av översvämningensrisk saknas. Kommunen

har utfört en kartering av påverkan genom stigande havsnivå. SMHI har tagit fram en lågpunktskartering för Gotlands län, vilken dock ej tar hänsyn till effekt från potentiella flöden/avrinning eller tillrinningsområdets storlek. Länsstyrelsen har karterat underlag för att definiera potentiella riskområden vid skyfall (ekosystemtjänstskartering som utpekar mark med begränsade infiltrationsegenskaper, förekomst av ev. föroreningar). En övergripande skyfallskartering som binder ihop dessa delar och värderar ev. risker saknas dock.

Det är önskvärt att samtidigt kunna se markanvändning och samlade risker i en och samma karta för att bedöma lämplig markanvändning och om påverkan från ev. risker kan föreligga. I ett pdf-dokument kan detta vara svårt, men en interaktiv onlinekarta fungerar bra för detta syfte. Dock saknas dessa lager i plankartorna.

Yt- och grundvatten

Gotlands förutsättningar som en ö uppbyggd av kalkberggrund med ett jämförelsevis tunt jordtäckte och därmed relativt begränsade grundvattenmagasin medför utmaningar rörande framtida dricksvattenförsörjning. SGU:s mätningar har på senare år utfört geofysiska mätningar som kan hjälpa kommunen i detta arbete. Kommunen utvecklar möjligheter till dricksvattenförsörjning genom avsättningsteknik och även finns projekt där återskapade våtmarker, dammar och infiltrationsanläggningar används för att fördröja naturlig avrinning och öka grundvattenbildning. Även kan det vara relevant att kommunen ser över möjligheter att i framtiden utnyttja djupa bergtäkter som dricksvattenreservoar. Sådan användning skulle genom det stora vattendjupet kunna erbjuda bättre vattenkvalitet än Gotlands naturliga, men relativt grunda sjöar som snabbt kan påverkas negativt av höga sommartemperaturer och därmed kopplad ökad biologisk aktivitet.

LIS-områden

Kommunen redovisar i Översiktsplanen ett antal LIS-områden och redovisar dessa på karta s. 247 samt i den digitala webbversionens karta. Det är önskvärt liksom för övrig utpekad markanvändning i översiktsplanen att förutom information om t.ex. strandskydd och fastighetskarta kunna tillgå lämpligt kartmaterial som redovisar potentiella risker och därmed utsluta eller peka på ev. möjlig påverkan från exempelvis förorenade områden, översvämningensrisk med.

Aktsambetsområde för skred

Lokala förutsättningar som jordart, topografi och grundvattennivå spelar stor roll för ras-, skred- och erosionsrisk. Enligt de klimatmodeller som SMHI redovisar för Sverige är det sannolikt att både absolut årsnederbörd som förekomst av extrema väderhändelser kommer att öka. Skyfall, översvämning och höga vattenflöden skapar goda förutsättningar för ökad erosion och uppkomst av ras och skred.

Gotland uppvisar generellt låg skredrisk i lösa jordarter, vilket kommunen också anför. Brant topografi med klintar förekommer dock på flera platser vilket bör beaktas.

Radon

Radonproblematik är viktig att ta upp och beakta i kommunal planering, vilket kommunen gör. Radongas bildas från grundämnet Radium och är ett led i den radioaktiva sönderfallskedjan uran-bly. Radongas som bildas kan ackumuleras i markens porluft, men även lösas i grundvatten. Naturlig förekomst av uranmineral i berggrunden och sandiga jordarter kan påverka risk för högre radonhalter.

SGU genomför som kommunen nämner geofysiska mätningar av strålning och dessa redovisas i kartvisaren *Gammastrålning, Uran*. Gotland har generellt mycket låg radonrisk men som kommunen anför finns en rad mindre områden med hög radonrisk att beakta i samhällsplanering.

Förorenad mark

Förorenade områden, om potentiella eller verifierade, är mycket viktiga att ta hänsyn till i kommunal planering. Generell problemställning rörande risker förenade med markanvändning inom förorenade områden, eventuell påverkan på markanvändning och möjliga åtgärder kopplade till problematiken bör tas upp. Förekomst av potentiellt förorenade områden belägna inom aktsamhetsområde för skred eller riskområde för översvämning kan påverka spridningsrisk och riskvärdering.

Miljöfarliga/störande verksamheter och förorenad mark diskuteras i text men redovisas endast översiktligt i plantextens karta "Potentiellt Förorenat område" på s41 i pdf-dokumentet, som ej möjliggör en översiktlig bedömning om redovisad markanvändning ev. kan påverkas. Information om potentiellt förorenade områden återfinns ej som lager i onlinekartan, vilket är en brist. Det vore önskvärt att i en och samma karta kunna se planerad markanvändning tillsammans med ev. föreliggande riskfaktorer, som t.ex. (potentiellt) förorenad mark, ev. skred-/erosionsrisk, översvämningsrisk mm. för att bättre kunna bedöma lämpliga åtgärder.

Plankartor

Kommunal planering kräver både översiktligt och detaljerat kartmaterial, lämpligen i digital form. Det finns olika alternativa lösningar, t.ex. arbetar Boverket med att utveckla en GIS-plattform "Boverkets ÖP-modell". Detta kan underlätta såväl användning som granskning av kommunala planer för såväl enskilda medborgare som andra aktörer eller myndigheter då olika kartskikt som illustrerar exempelvis potentiella risker och planerad markanvändning direkt kan jämföras med varandra.

En onlinekarta ger möjlighet att erbjuda metadata för enskilda kartobjekt, såsom för exempelvis ett potentiellt förorenat område, namn, föroreningstyp, klassning, status, ytterligare information, ev. länkar mm. Användare kan själv kombinera olika lager och zooma in i kartan för att se hur exempelvis risk för erosion och översvämning kan påverka enskilda potentiellt förorenade områden. Ett antal relevanta kartvisare (jordarter, skredrisk, översvämningsrisk, m.fl.) kan göras tillgängliga som WMS från MSB, SGU och SGI och kan enkelt inkluderas i en digital karta.

Det är mycket positivt att Gotland kommun redovisar planhandlingen som en webbsida. Kartorna är tematiskt anpassade men också helt begränsade efter respektive textblock. "Bygg din egen karta" ger dock användarna möjlighet att jämföra de olika delkartornas innehåll med varandra. Det är viktigt att i plankartan se hur t.ex. LIS-områden, övrig utpekad markanvändning påverkas av riksintressen, eller miljö- och riskfaktorer som förorenade områden, översvämningsrisk mm. påverkar varandra.

SGU noterar härvid att miljö- och riskfaktorer generellt helt saknas i kartunderlaget, vilket är en brist. En sökfunktion på hemsidan kan underlätta hantering av den digitala översiktsplanens och öka tillgänglighet av dess innehåll. En sökfunktion finns visserligen integrerad i webbkartans kartlegend, men den söker ej i planhandlingens text. Många kommuner erbjuder på den digitala planwebbsidan en tydlig menystruktur/innehållsförteckning. Läsaren av

den webbaserade översiktsplanen har i detta fall dock små möjligheter att målinriktat söka information eller kapitel utan får klicka sig fram då innehållsförteckning saknas i webbversionen.

Riksintresse för mineralutvinning och ett antal andra riksintressen täcks helt eller delvis över av de areellt omfattande riksintressena *N2 - Natura 2000* och *NV - Naturvård*. När kartor skapas rekommenderas starkt att de areellt mest omfattande kartobjekten placeras längst ned i lageruppbyggnaden så att allt relevant innehåll visas utan att användaren går in och redigerar vad som visas i lagerlistan. Pdf-versionerna av kartorna är förutom denna övertäckningsaspekt generellt alltför dåligt upplösta i förhållande till valt format för att kunna användas.

Referenser

Det kan vara lämpligt att i plandokument redovisa underlag, dokument, länkar som använts i ett avslutande kapitel. SGU noterar dock att källa inte angivits för allt använt kartunderlag. Förslagsvis kan det vara lämpligt att då även ange webbadresser för vidaregående information, exempelvis till respektive myndighets karttjänster: MSB:s översvämningssportal, SGU:s olika karttjänster mm. som citeras i text.

Planhandlingens kartor har tagits fram av kommunen, men externt innehåll från andra myndigheter anges inte alltid.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschef Samhällsplanering berg Mugdim Islamovic Statsgeolog Magnus Johansson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen av ärendet har även utredare Peter Åkerhammar deltagit.

Mugdim Islamovic

Magnus Johansson

Digital attestering i SGU:s remisshanteringssystem ersätter för närvarande signering/underskrifter.

 # 308 (# 43) Sjöfartsverket

2022-01-25

Sjöfartsverkets yttrande - Samråd om förslag till översiktsplan för Gotland 2040, Gotlands kommun

Sjöfartsverket har ansvar för tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet i svenska farleder och farvatten.

Verksamheten bedrivs med inriktning huvudsakligen på handelsjöfarten. Fritidsbåttrafikens, fiskets och marinens intressen ska beaktas.

Sjöfartsverket arbetar dessutom för hög transportkvalitet, god miljö, regional utveckling och ett jämställt transportsystem.

I Sjöfartsverkets uppdrag ingår att bevaka sjöfartens transportleder och hamnterminaler inklusive dess anslutningar till landbaserad infrastruktur.

Sjöfartsverket har tagit del av rubricerad remiss angående samråd.

Region Gotland (Gotlands kommun) har översänt rubricerat planförslag Översiktsplan för Gotland 2040 till Länsstyrelsen för samråd enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Länsstyrelsen önskar yttrande i ärendet.

Yttrande

Sjöfartsverket noterar att Region Gotland belyser riksintresse kommunikationer, sjöfart med hamnar och farleder samt lyfter fram sjöfartens betydelse för Gotland. Det framgår av förslaget till översiktsplanen att Gotland ska vara integrerad i de nationella och internationella trafiksystemen med fortsatt utveckling mot en stärkt tillgänglighet till andra regioner och länder.

Sjöfartsverket har inga invändningar mot översiktsplanen förutsatt att inga inskränkningar sker gällande tillgängligheten, framkomligheten och sjösäkerheten för sjöfarten i de allmänna och riksintresseklassade farlederna, samt har nedan synpunkter och förslag på korrigeringar.

Hamnar

Sjöfartsverket förutsätter att framtida planer inte kommer att påverka de hamnar som finns på Gotland eller dess tillgänglighet och att Sjöfartsverket medges möjlighet att yttra sig över planer som berör hamnar och områden i dess närhet.

Strategiska hamnar; Visby hamn, Klintehamns hamn och Slite hamn

Sjöfartsverket noterar att hamnarna ses som en helhet som kompletterar varandra och tillsammans kan hantera Gotlands behov av hamnkapacitet. Därtill anser Sjöfartsverket att det viktigt att det inte finns några brister i infrastrukturen med fungerande vägnät till/från och mellan hamnarna.

Det pågår en precisering av riksintresset för Visby och Klintehamns hamnar, vilket Sjöfartsverket ser som en stor fördel.

Reservhamn till Visby hamn för linjetrafiken på Gotland

Sjöfartsverket anser att det är av stor vikt att det finns en reservhamn för linjetrafiken till Gotland med tillhörande infrastruktur, för att förbindelserna med fastlandet ska kunna upprätthållas i händelse att hamnen i Visby av någon anledning inte kan användas eller trafikeras under en viss period.

Förslag på korrigering

Av översiktsplanen framgår nedan information gällande Klintehamns hamn.

Till riksintresset hör också andra tekniska anläggningar och utrustning som VHF-stationer, infrastrukturnät för säkerbetskommunikation och AIS basstationer, ett identifieringsystem för fartyg inom sjöfarten.

Detta gäller också i synnerhet för Visby hamn.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Korrigeringen är tillgodosedd och beskrivs i granskningsförslaget under Allmänna hamnar i kap 4.

Farleder

Inga åtgärder bör vidtas eller restriktioner införas i farleder och vattenområden

som förändrar eller begränsar sjötrafikens framkomlighet, möjlighet till säker manövrering och sjösäkerhet.

Sjöfartsverket förutsätter att framtida planer inte kommer att försämra tillgängligheten i farlederna i Gotlands kommun och att Sjöfartsverket medges möjlighet att yttra sig över planer som berör farleder samt vattenområden för sjötrafik.

Det framgår av förslaget att riksintresset är tillgodosett, att Regionen bedömer att det i huvudsak inte kan anses föreligga något hot mot de utpekade farlederna, men enligt Sjöfartsverket kommer exempelvis eventuell etablering av havsbaserad vindkraft och fast förbindelse till Fårö troligtvis innebära viss påverkan på riksintresset för sjöfarten.

Sjöfartsverket ser dock positivt på att i förslag på riktlinje framgår att farlederna är av stor vikt för Gotland och särskild hänsyn ska tas till dessa vid eventuella anspråk till havs och land som kan ha betydelse för dess funktion.

Farleder och trafikstråk av riksintresse, allmänna farleder och övriga farleder

Farleder som är riksintresse är inloppen till Visby, Klintehamn, Slite, Fårösund (Södra Gattet) och Storugns (Kappelshamnsviken).

Trafikstråken runt Gotland, främst för kusttrafik och genomfartstrafik med trafiksepareringssystem (TSS) antaget av FN:s sjösäkerhetsorgan IMO (International Maritime Organization), är också av riksintresse.

Farleder av riksintresse

- 375 Inloppet till Visby
(Visby redd – Visby hamn)
- 376 Inloppet till Klintehamn (Klintehamns angöring – Klintehamn)
- 382 Inloppet till Slite (Slite angöring – Slite)
- 386 Inloppet till Fårösund (Södra Gattet) (Bungeör – Strå)
- 387 Inloppet till Storugns (Kappelshamnsviken) (Kappelshamns angöring – Storugns)

Trafikstråk runt Gotland med trafiksepareringssystem (TSS) av riksintresse

- 28 Hammerodd – Finska viken
- 30 Ölands södra grund – Svenska Björn
- 33 Oskarshamn – Visby
- 34 Visby – Janäshamn
- 35 Stenkyrkehus - Ristna (Estland)
- 36 Kungsgrundet – Stenkyrkehuk
- 37 Landsort - ost Gotland via N Fårö

Allmänna farleder

377	Inloppet till Burgsvik
378	Inloppet till Vändburg
379	Inloppet till Ronehamn (Norra leden)
380	Inloppet till Närshamn
381	Inloppet till Herrvik
385	Inloppet till Fårösund (Norra Gattet)

Övriga farleder

Det finns ytterligare farleder till hamnarna på Gotland

Förslag på korrigering

I översiktsplanen specificeras farleder, några av dessa är inte korrekta exempelvis nedanstående.

”farleden Syd Gotland” (nr 307) sydost om Storsudret på södra Gotland, som ingår i Trafiksepareringssystemet (TSS)”

”Fårösund (nr 385 A från norr och 385 B från söder)”

Alla farleder i översiktsplanen bör justeras enligt ovan tabell.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Avsnittet om riksintresse för kommunikation har reviderats sedan samrådet och rättningar har gjorts enligt ovanstående förslag på korrigering.

Havsbaserad vindkraft

Det framgår av planen att föreslagna områden med havsbaserad vindkraft inte bedöms utgöra hinder för sjöfartens riksintressen, men enligt Sjöfartsverket kommer de ha viss påverkan på riksintresset för sjöfarten; sjötrafikens tillgänglighet, framkomlighet och sjösäkerhet.

Sjöfartsverket ser dock positivt på att det planerade vindbruket så långt som möjligt ska lokaliseras till platser som inte kommer i konflikt med sjöfartens riksintressen.

Sjöfartsverket kan inte ge ett reservationslöst yttrande angående eventuell påverkan för sjöfarten angående de föreslagna områdena för vindkraft då dessa inte är tydliga. Sjöfarten måste beaktas och påverkan på sjöfarten av den havsbaserade vindkraften måste utredas innan etablering kan fastställas. Vid lokalisering av vindkraftsparker måste hänsyn tas till sjöfartens etablerade sjötrafikstråk till/från hamnarna samt till trafiken längs kusterna.

Framtagande av vindkraftsparkernas planerade lokaliseringar och placeringar bör i senare samråd redovisas detaljerat på ett sjökortunderlag där relationer till farleder, trafikstråk, trafikerade områden och hamnar tydligt framgår.

Lokaliseringar, placeringar, utformningar, säkerhetsavstånd och utmärkningsplaner av vindkraftsparker inkl. kabeldragningar bör ske i samråd med Sjöfartsverket och Transportstyrelsen. Därtill ska eventuella störningar på radar- och radiokommunikationssystem, infrastrukturnät för säkerhetskommunikation hanteras.

Fast förbindelse till Fårö

Sjöfartsverket ser positivt på att vid en eventuell planering av fast förbindelse till Fårö att farlederna kommer att beaktas.

Sjöfartsverket förutsätter vid eventuell plan på en fast förbindelse över Fårösund att ett tidigt samråd sker angående utformningen, i syfte att minimera påverkan på sjöfarten i den allmänna farleden 385 och den allmänna och riksintresseklassade farleden 386.

Förslag på korrigerings

Nedanstående framgår av översiktsplanen.

I planeringen av en fast förbindelse till Fårö kommer de utpekade farlederna i Fårösund (nr 385 A från norr och nr 385 B från söder) att beaktas.

Farlederna bör justeras enligt tabellen under rubriken 'Farleder'.

Fiskets och marinens intressen

Sjöfartsverket noterar att yrkesfiskets och försvarsmaktens intressen finns medtagna i översiktsplanen.

Utredningsområden och skyddade havsområden

Vid upprättande av eventuella nya områden som omfattar farleder och vattenområden är det av största vikt att sjöfartens säkerhet beaktas.

Etablering av områden, såsom Naturskyddsområden; Natura 2000-områden, Naturresevat och Nationalparker i och vid farleder och trafikerade vattenområden får inte förhindra nyetableringar och underhåll av sjösäkerhetsanordningar samt underhåll av objekt utpekade som riksintresse för sjöfarten och andra objekt väsentliga för sjöfarten.

Vattenverksamheter

Det framgår av översiktsplanen att det finns pågående detaljplaner samt planerade Landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen (LIS-områden).

Sjöfartsverket har ansvar för tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet i svenska farleder och farvatten och vill understryka vikten av att planering av anläggningar vid och i vattenområden sker i samråd med Sjöfartsverket innan anmälan görs till länsstyrelsen eller tillstånd söks hos i mark- och miljödomstolen.

Sjöfartsverket förutsätter att nedanstående kommer att ske i samråd när planerna bearbetats ytterligare och konkretiserats.

- Vatten- och strandnära anläggningar samt bostads- och övriga bebyggelser.
- Utveckling och etableringar av varv, småbåtsvarv, färjelägen, bryggor, båtklubbar och båtplatser och andra liknande anläggningar.
- Utbyggnader av gäst-, små- och fritidsbåtshamnar.
- Utveckling och anläggningar av bad och badplatser.
- Planer som innebär ändringar av befintliga strand- eller kajlinjer.
- Konstruktioner över vattenområden med sjöfart.
- Vattenförlagda VA-, värme- eller andra ledningar.

- Vattenförlagda el-, fiber- eller andra kablar.
- Muddringar och dumpningar.

Byggnationer och bryggor samt verksamheter och anläggningar

Sjöfartsverket anser generellt att byggnationer, verksamheter och anläggningar invid eller i direkt anslutning till farleder och vattenområden med mycket sjötrafik ska undvikas eller begränsas eftersom det kan utgöra en säkerhetsrisk, i synnerhet för eventuella personer som vistas där, samt att det också kan begränsa fartygens möjlighet till säker manövrering.

Konstruktioner och utformning

Vid planering av byggnationer, bryggor och anläggningars utformning bör hänsyn tas till bl.a. svallpåverkan från förekommande sjötrafik samt angränsande farleder.

Sjöfartsverket är generellt restriktiva mot fartbegränsningar eller andra inskränkningar i användandet av farleder.

Buller

Anpassning av bostäder och verksamheter som ligger mot farleder och trafikerade vattenområden ska ske på ett sådant sätt att de inte kommer att störas av sjötrafiken, vilket på sikt skulle kunna leda till klagomål och krav på inskränkningar för sjöfarten.

Belysning

All belysning vid farleder och vattenområden utformas så att den inte verkar bländande för sjötrafiken eller påverkar funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för säker navigation.

Ärendet har handlagts av Infrastruktursamordnare Maritim Samverkan och Utveckling, Jennifer Ferccaine i samråd med Sebastian Irons och Lotsområdeschef Kalmar, Tobias Chroner tillsammans med Lotsområde Kalmar.

 # 308 Skogsstyrelsen

2022-02-23

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsens yttrande över översiktsplan 2040 Region Gotland

Vi har tagit del av översiktsplanen.

Skogsstyrelsen ansvarar för frågor om skogsbruket och har till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska målen nås. Vi är tillsynsmyndighet, enligt skogsvårdslagen och delar av miljöbalken gällande skogliga åtgärder på skogsmark (mark som lyder under SVL.).

Vidare ingår bland våra uppgifter att medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser.

På webbplatsen www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor finns uppgifter om miljövärden i skogen, till exempel nyckelbiotoper och formellt skyddade områden.

I planer för byggnation anser Skogsstyrelsen att det är viktigt att man tar hänsyn så långt det är möjligt till pågående markanvändning vad gäller skogsbruk. Likaså att ta hänsyn till värdefulla naturmiljöer och kulturmiljöer och väva in hänsynen och bevara dessa i kommande bebyggelse om möjligt. Tänk på de regionala planerna för grön infrastruktur.

Finns det planeringsunderlag som Region Gotland inte har beaktat? Regionen har säkert bra planeringsunderlag men Skogens Pärlor på Skogsstyrelsens webbplats kan vara till hjälp.

Finns råd om allmänna intressen och synpunkter på statliga intressen utifrån myndighetens ansvarsområde? Förutom det skrivits ovan så behöver dispens sökas om biotopskydd påverkar av åtgärder.

Tillgodoses eller riskeras påtaglig skada på områden av riksintresse i förhållande till gällande värdebeskrivningar? Skogsstyrelsen har inte ansvar för riksintressen som inte berör skog.

Stefan Eklund Skogskonsulent
Handläggare remisser Skogsstyrelsen Region Mitt

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen tackar för ovan information.

 # 308 Svenska kraftnät

2022-02-21

Yttrande angående samråd för översiktsplan 2040 för Gotlands kommun

Ert dnr: 401 382-2022

Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende och har följande synpunkter:

Ärendespecifik information

Svenska kraftnät fick i regleringsbrevet för 2020 bl.a. i uppdrag att analysera om Gotland har en trygg och säker elförsörjning på kort och lång sikt. Vi har under 2020 genomfört analyser av leveranssäkerheten. Cementas framtida drift är i dagsläget oklar, men om elektrifieringen av Cementa genomförs som planerat, i kombination med den generellt förväntade förbrukningsökningen, så behöver Gotland ytterligare en förbindelse till ca 2030. Det återstår många frågor att lösa, både av praktisk och mer principiell natur, innan det kan slås fast hur och vem som ska bygga en ny förbindelse. Svenska kraftnät kommer därför att sammankalla och leda en utredning tillsammans med Vattenfall eldistribution och Gotlands Energi som syftar till att identifiera den samhällsekonomiskt bästa lösningen för anslutning av Gotland till fastlandet. Utredningen behöver också ta hänsyn till hur nätet på fastlandet kommer att utvecklas och koordineras med övriga planer i området där bl.a. Östra korridoren och den havsbaserade vindkraften måste vägas in.

Transmissionsnätet för el är ett essentiellt planeringsunderlag för kommunalt planeringsarbete både ur perspektivet att befintligt transmissionsnät är samhällsviktig infrastruktur som tryggar Sveriges energiförsörjning, men också en förutsättning för storskalig samhällsplanering. Svenska kraftnät efterfrågar en inkludering, där det svenska elsystemet utgör en grundläggande del av infrastrukturen. Elsystemet utgör en förutsättning för samhällets primära

funktioner och för att Sverige ska klara av både internationella och nationella mål som miljö-, klimat- och tillväxtmål. Svenska kraftnät anser mot bakgrund av vad som anges ovan att elsystemets roll ska lyftas upp i planen.

Svenska kraftnäts anläggningsobjekt finns att hämta via Geodataportalen, www.geodata.se, som WMS eller som en shape-fil. Informationen innehåller den geografiska positionen för Svenska kraftnäts ledningar, stolpar, stationer och stationsområden. Utöver den geografiska positionen finns uppgifter om förläggnings- sätt (luftledning, kabel etc.) och spänningsnivå för våra ledningar. Vid produktion av kartor där Svenska kraftnäts geografiska anläggningsinformation används ska följande copyrighttext framgå: ”© Affärsverket svenska kraftnät”.

Ytterligare information rörande samhällsplanering i närheten av våra anläggningar återfinns i skrifterna *Elnät i fysisk planering*, *Kommunal samhällsplanering vid stamnätsanläggningar* och *Vägledning för verksamhet vid markförlagd kabel i transmissionsnätet*. För övergripande information rörande Svenska kraftnäts framtida planer för transmissionsnätet för el hänvisar vi till *Systemutvecklingsplan 2022-2031*. Dessa dokument finns publicerade på vår webbplats, www.svk.se

Detta yttrande har beslutats av tf. enhetschef Christer Karlsson efter föredragning av planhandläggare Agnete Bretan. Vid ärendets slutgiltiga handläggning har kraft- systemanalytiker Emma Thulin samt utredningsledare Josefine Hellström deltagit.

Christer Karlsson

Agnete Bretan

Allmän information

I och med en förändring i ellagens nomenklatur benämns stamnätet för el numera för transmissionsnätet.

Svenska kraftnät har ledningsrätt för kraftledningarna som är av betydelse för rikets el-för-sörjning. Ledningsrätten innebär att åtgärd/verksamhet som på något sätt inskränker Svenska kraftnäts verksamhet, inte får vidtas på fastighet som belastas av ledningsrätt.

Samråd ska hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 250 meter från transmissionsnätledningarna och stationer. Mer information om hur samråd med Svenska kraftnät går till finns på vår webbplats: <http://www.svk.se/aktorsportalen/samhallsplanering>

Svenska kraftnät vill påminna om att byggnationer i närheten av transformatorstationer och ledningsstråk kan medföra svårigheter vid eventuella framtida förändringar i transmissionsnätet.

Alla kraftledningar som drivs och förvaltas av Svenska kraftnät har underjordiska installationer. Vid alla typer av markarbete inom en kraftledningsgata ska Svenska kraftnät rådfrågas om direktiv innan markarbete påbörjas.

Ur ett elsäkerhetsperspektiv regleras avståndet mellan kraftledningar och olika verksamheter i Elsäkerhetsverkets föreskrifter ELSÄK-FS 2008:1 med ändring ELSÄK-FS 2010:1

och ELSÄK-FS 2015:3. Föreskrifterna reglerar bland annat byggnation och vissa typer av verksamheter på upp till 100 meters avstånd från kraftledningar. Exempel på detta är verksamhet med brandfarliga och explosiva varor, upplag, parkeringsplatser, busshållplatser med mera.

Svenska kraftnät vill passa på att informera om att invid och under en kraftledning finns det risk för steg- och beröringsspänningar i marken. Det finns också elsäkerhets- risker med att anlägga en metallisk konstruktion, t.ex. elstängsel och vindskydd med plåttak, i närheten av kraftledningar. Byggnader i närheten av stamnätet för el kan behöva jordas exempelvis om väggar och tak är av plåt. Om jordning är aktuellt eller om du har andra frågor rörande ärendet, vänligen kontakta oss för ytterligare information.

Elberedskap

Elförsörjningen är ett prioriterat område för totalförsvaret, vilket medför att såväl transmissionsnät som region- och lokalnät utgör essentiella delar av totalförsvaret. Svenska kraftnäts beredskapsarbete riktar sig till att bidra till Försvarsmaktens förmåga, men även till att säkerställa elförsörjningen i det civila samhället. Som elberedskapsmyndighet verkar Svenska kraftnät för att hela den svenska elförsörjningen har beredskap för händelser som krig, terrorhandlingar och jordbävningar.

Vi vill också informera om att förändringar av elnätstrukturen i regionen kan vara anmälningspliktigt enligt elberedskapslagen. Svenska kraftnäts elberedskapsföreskrift (SvKFS 2013:2) anger såväl vilka anläggningar som vilka typer av förändringar som omfattas av anmälningskyldigheten. Den planerade förändringen ska i ett så tidigt skede som möjligt anmälas till Svenska kraftnät för att Svenska kraftnät i egenskap av elberedskapsmyndighet ska kunna vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa en robust elförsörjning i Sverige. Föreskriften och blankett för anmälan om förändring i elförsörjningen finns att hämta på Svenska kraftnäts webbplats, <https://www.svk.se/aktorsportalen/elberedskap/anmalan-forandringstorning/>

Här finns även ett förtydligande dokument, Frågor och svar om Elberedskapsföreskriften.

Magnetfält

Allmänhetens exponering för magnetfält regleras genom Strålskyddslagen och Miljöbalken. Svenska kraftnät beaktar magnetfält genom att utforma ledningar så att referens- värdet för allmänhetens exponering (SSMFS 2008:18) inte överskrids invid ledningarna. Dessutom planeras nya ledningar för att minska exponering i bostäder, grundskolor och förskolor. Svenska kraftnät förutsätter att kommunen tar motsvarande hänsyn vid planering av nya bostäder, skolor och förskolor i närheten av befintliga och planerade ledningar. Magnetfältet invid ledningen påverkas av ledningens utformning och varierar dessutom över tid, men kan behöva beaktas upp till 130 m från en 400 kV-ledning, 80 meter från en 220 kV-ledning, 165 meter från två parallella 400 kV-ledningar och 105 meter från två 220 kV-ledningar. För avstånd utifrån platsspecifika årsmedel- strömvärde krävs en magnetfältsberäkning. I fall bostäder, grundskolor och förskolor planeras inom ovan angivna schablonavstånd beräknar Svenska kraftnät magnetfältet från våra ledningar. När det gäller andra ledningar får respektive nätbolag kontaktas.

För mer information, se vår webbplats, www.svk.se

Mer information finns på Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida, www.ssm.se. Där finns bland annat en broschyr om magnetfält och hälsorisker. <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/publikationer/informationsmaterial/mag-netfalt-och-halsorisker/>

Elproduktion

Vi vill påminna om att all utbyggnad av elproduktion kräver anslutningsnät. Vid större produktionsetableringar krävs ofta förstärkningar av såväl lokal-, region- som trans- missionsnät. All produktionsutbyggnad medför därmed utbyggnad av infrastrukturen för el. Detta bör beaktas vid planering av utbyggnad av elproduktion.

Vid planering av vindkraftsanläggningar krävs ett visst säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och våra anläggningar. Avståndet får inte vara sådant att ett vindkraftverk skulle kunna falla över en kraftledning vid ett haveri. Avstånden måste även vara tillräckliga för att möjliggöra en säker flygbesiktning samt tillräckliga mellan kraftledningens jordpunkter och jordpunkter i vindkraftsanläggningens uppsamlingsnät.

För att upprätthålla en god flygsäkerhet vid besiktningar rekommenderar Transportstyrelsen att vindkraftverk och master med stag med en totalhöjd lägre än 50 meter placeras minst 100 meter från kraftledning. Vindkraftverk och master med stag med en totalhöjd över 50 meter bör placeras minst 200 meter från kraftledning. Avståndet beräknas med utgångspunkt från kraftverksrotorns periferi. För verk med en rotordiameter på 100 meter eller mer bör avståndet mellan torn och ledning vara större än 250 meter.

Hänsyn vid planering som påverkar elnätstruktur

Etablering av storskalig elintensiv verksamhet ställer krav på elnätstrukturen i regionen. Det elnät som behövs för att tillgodose behovet av el tas ofta för givet. I många områden i Sverige utnyttjas transmissionsnätet redan idag fullt ut stora delar av året. Därför kan det behövas investeringar för att möjliggöra ytterligare uttag av el från transmissionsnätet. Ledtiderna för att få till stånd nya kraftledningar är cirka 10 år, beroende på bland annat tillståndsprocesser kan det ta upp till 15 år innan en ny transmissionsledning är i drift. Stora elintensiva industri- eller infrastrukturetableringar måste således alltid föregås av noggrann planering och samverkan med områdets berörda elnätägare. Det är regionnätägaren som gör en initial bedömning av om verksamheten är så pass stor och elintensiv att det krävs förstärkningar på transmissionsnätets nivå. Efter den initiala bedömningen har regionnätägaren och Svenska kraftnät en dialog om hur det önskade uttaget mest effektivt ska tillgodoses. Svenska kraftnät ska involveras vid etablering av verksamheter som förbrukar mer än 100 MW.

Beredskapsintressen

I kommunen finns produktionsanläggningar som är viktiga för den nationella elförsörjningen. I närheten av anläggningar inom det svenska elsystemet såsom exempelvis värmekraftverk, gasturbinanläggning och vattenkraftstationer, kan det föreligga intressen för elsystemet och elberedskapen. Buller kan förekomma från dessa anläggningar vilket behöver beaktas vid bostadsförtätning i närområden kring dessa. Det är viktigt att översiktsplanen tar hänsyn till infrastrukturen kopplad till dessa anläggningar. Därför är det av stor vikt att alla planer och beslut rörande dessa områden samråds med Svenska kraftnät. Svenska kraftnät önskar därför vara samrådspart i exploateringar eller andra planer som kan påverka infrastrukturen i områdena kring produktionsanläggningarna.

Information angående samråd och remisser till Svenska kraftnät

Svenska kraftnät önskar att ni vid remittering av kommande ärenden sänder fullständigt material till oss. Vi ser gärna att relevant lägesbunden data i form av shape- eller dwg-filer skickas till oss med information om vilket koordinatsystem de är skapade i.

Exempel på detta kan vara detaljplanegränser och utredningskorridorer. Samråd skickas till: registrator@svk.se alternativt till: Svenska kraftnät, Box 1200 172 24 Sundbyberg

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Region Gotland tackar för Svenska Kraftnäts synpunkter på samrådsförslaget. Vi noterar att vid den tidpunkt när svaret skrevs, i början på 2022, hade Svenska Kraftnät 1. regeringens uppdrag att bygga ut transmissionsnätet till havs, samt 2. anslutningen av Gotland bland "projekt under övervägande" i Svenska Kraftnäts systemutvecklingsplan 2022-31, från november 2021. Sedan dess har uppdraget 1. dragits tillbaka och för 2. finns ännu i slutet på 2023 ingen anslutningspunkt till Gotland beslutad. Region Gotland har sedan länge verkat för att det gotländska elnätet ska anslutas till de svenska transmissionsnätet och hade gärna sett att det redan nu funnits tydligare planeringsförutsättningar ifråga om elnätsutbyggnad på Gotland och i havet runt om Gotland. Vi tar till oss de allmänna synpunkterna och hoppas på snar utveckling i frågan om transmissionsnätets utbyggnad till Gotland.

 # 308 Tillväxtverket
2022-02-08

Remissvar - Samråd översiktsplan för Gotland

Tillväxtverket arbetar för att stärka företagens konkurrenskraft. Det gör myndigheten genom att skapa bättre förutsättningar för företagande och attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Myndigheten har en särskild roll som ansvarig för regional utvecklings- och samordnad landsbygdspolitik. Vi är ansvarig myndighet för riksintresse industriell produktion och för frågor inom turism och besöksnäring. Vårt arbete syftar till att stärka sambanden mellan näringslivsutveckling, samhällsplanering och hållbar regional utveckling.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Ställningstaganden

God samhällsplanering - ett verktyg för hållbar regional utveckling i hela landet Tillväxtverket arbete syftar till att stärka sambanden mellan näringslivsutveckling, samhällsplanering och hållbar regional utveckling. I Gotlands län råder särskilda förhållanden där det regionala utvecklingsansvaret och det kommunala ansvaret för mark- och vattenanvändning finns inom samma organisation. Det bidrar med ett ytterligare verktyg för att bedriva effektivt regionalt utvecklingsarbete. I samrådsförslaget till Översiktsplan Gotland 2040 framkommer tydligt att det tas tillvara och översiktsplanen används för att utgöra det fysiska och rumsliga uttrycket av den regionala utvecklingsstrategin.

Riksintresse industriell produktion

Tillväxtverket är ansvarig myndighet för riksintresse industriell produktion. I samband med ett regeringsuppdrag om att se över kriterierna för och anspråken på områden av riksintresse (Fi2020/00252/SPN) har Tillväxtverket under 2020 tagit fram

en sektorsbeskrivning. Industriell produktion enligt 3 kap 8 § MB handlar i huvudsak om områden för basindustrin. Tillväxtverkets bedömning är att behovet av eventuella förändringar avseende våra riksintresseanspråk är få i landet.

I Gotlands län saknas idag utpekade områden för riksintresse industriell produktion. Tillväxtverket har däremot identifierat en potentiell anläggning för industriell produktion enligt vår sektorsbeskrivning¹⁸. Anläggningen omfattar cementproduktion i Slite och ingår i utpekat område för riksintresse för ämnen och mineralet som Statens geologisk undersökning pekat ut. Vi avser att initiera dialoger med Länsstyrelserna under 2022.

Beslut i detta ärende har fattats av biträdande avdelningschef Ingrid Arltoft Henriksson. Isaac Karlsson har varit föredragande. I handläggningen har även enhetschef Åsa Bjelkeby deltagit.

Ingrid Arltoft Henriksson
Isaac Karlsson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen tackar för Tillväxtverkets yttrande och inväntar vidare besked angående ett eventuellt utpekande av riksintresse för industriell produktion.

 # 308 (# 49) Trafikverket

2022-03-14

Samråd. Översiktsplan Gotland 2040

Trafikverket har tagit del av samrådsförslag för översiktsplan för Region Gotland. Trafikverket yttrar sig i egenskap som ansvarig för transportslagsövergripande och långsiktigt planering av det samlade transportsystemet i regionen och som ansvarig för den statliga infrastrukturen. Trafikverket ansvarar även för att peka ut riksintresse för kommunikationer och önskar lyfta fram följande.

Övergripande synpunkter

Trafikverket anser att översiktsplanen utgör ett bra underlag för vidare planering i regionen och välkomnar Region Gotlands ambition att förtäta i befintlig bebyggelse och utveckla bostadsområden längs viktiga pendling- och kommunikationstråk.

Förtätande av miljöer bidrar till en transportsnål samhällsplanering där befintliga transportsystem kan användas vilket stämmer väl överens med såväl med det transportpolitiska tillgänglighetsmålet som hänsynsmålet. De transportpolitiska målen är en utgångspunkt för alla statens åtgärder inom transportområdet, exempelvis hur myndigheterna ska prioritera bland olika önskemål och behov när de genomför sina uppdrag.

Trafikverket vill poängtera vikten av trafikanalyser och att i planeringens tidiga skeden säkerställa lösningar och hantering av den trafikpåverkan som uppstår. I översiktsplanen saknas ett resonemang kring hur den föreslagna exploateringen påverkar transportsystemet.

---

¹⁸ [Riksintressen för industriell produktion - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](https://www.tillvaxtverket.se/riksintressen-for-industriell-produktion)

Det är viktigt att den trafikpåverkan som regionens exploatering medför på befintlig infrastruktur analyseras i det fortsatta planarbetet. Det är vidare viktigt att i tidigt skede säkerställa hur befintliga brister och brister som uppstår med anledning av exploateringar kan hanteras utan att funktion för statlig infrastruktur påverkas negativt.

Trafikverket vill även framföra att det är väsentligt med kommunala huvudgator med tillräcklig kapacitet som kan omhänderta lokal trafik så att inte den lokala trafiken omfördelas till det övergripande vägnätet.

Trafikverkets Basprognos 2040 gällande väg-, järnvägs- och flygtrafikutveckling behöver vara ett underlag som översiktsplanen utgår och förhåller sig till.

Basprognosen är en del av prioritering för de nationella och regionala infrastrukturinvesteringarna.

Cykel

Det är positivt att planen lyfter cykelplanering efter cyklisternas behov (sida 67). Det är även positivt att översiktsplanen identifierar Visby som en stad med potential för cykling, och att den lyfter både de möjliga positiva konsekvenserna av ökad säker cykling och att det är viktigt att ta med cykling i planeringen för att det ska öka.

Arbetet med Trafikverkets cykelplan planeras att starta tidigt under nästa planperiod i enlighet med Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur. Trafikverket ser fram emot en fortsatt dialog med Region Gotland gällande cykelplanens omfattning.

Kollektivtrafik

I kapitel 2 nämns att vägtrafiken kommer att behöva ställas om till förnybara drivmedel och att en överflyttning från bilberoende till kollektivtrafik genom att göra den attraktiv och konkurrenskraftig gentemot bilen. Det är positivt att faktorer som pris, turtäthet, tillgänglighet och bekvämlighet lyfts fram för att nå dit. Att män i större utsträckning väljer bil och kvinnor kollektivtrafik är en viktig planeringsförutsättning (sida 64).

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet (2019-2030) nämns i kapitel 1 som en av de regionala strategier, planer och program som utgjort underlag till arbetet med översiktsplanen. Dock saknas hänvisningar till denna i planen och då särskilt hur stomlinjernas utveckling är tänkt fram till 2040. I Trafikförsörjningsprogrammet så nämns två delmål som anger att Stomlinjerna ska satsas på i ett långsiktigt perspektiv, och att stomlinjerna ska byggas ut. Översiktsplanen nämner inte detta, bara att stomlinjerna ska ha en enkel, rak och snabb linjesträckning som kompletteras med kompletteringslinjer eller anropsstyrd trafik.

Trafikförsörjningsprogrammet uppger även att ca 70 % av alla resenärer idag färdas med någon av stomlinjernas bussar. Dessa är också de enda som har en målsättning om minst en tur i timmen. Eftersom turtäthet är en av de viktigaste faktorerna till att skapa en attraktiv kollektivtrafik är det av intresse hur stombussarnas utveckling och roll ser ut fram till 2040.

Översiktsplanen identifierar också att förutsättningar för en funktionsblandad bebyggelse med god tillgång till service och kollektivtrafik kan uppnås genom en hög bebyggelsestäthet. Detta är en viktig utgångspunkt i bebyggelseplaneringen. Idag finns utmaningar med att kollektivtrafikförsörja vissa landsbygdsdelar på Gotland på ett resurseffektivt sätt vilket innebär låg turtäthet. Planen identifierar även att ny bebyggelsestruktur bör kopplas till och

utnyttja befintlig infrastruktur. Detta är en avgörande faktor för god kollektivtrafikförsörjning (sida 66).

Eftersom flera av målen indirekt kan komma att påverka Trafikverkets planering i egenskap av väghållare så är det viktigt att trafikhuvudmannen i god tid samverkar med Trafikverket. Både i mer långsiktiga frågor som lokalisering av bussdepå eller ändring av linjenät, som kortsiktigare åtgärder som till exempel upprustning av hållplatser för att bättre anpassas till resenärernas behov (sida 139).

De två stråken som är utpekade som utvecklingsområden norr och söder om Visby klassas som stadsnära landsbygder. De avses att bebyggas resurseffektivt för att skapa bättre underlag för bland annat kollektivtrafiken. Samtidigt säger planeringsinriktningen att utvecklingen främst ska ske genom villabebyggelse. Detta står i konflikt med ambitionen om att bygga en funktionsblandad och tät bebyggelse för att skapa underlag för god kollektivtrafik och service (sida 171).

Markanvändning och lokaliseringsprinciper för effektiva transporter

Regionens utvecklingsinriktning för kommunikation och infrastruktur illustreras i en karta på sida 65. Där markeras ett par korridorer för kollektivtrafikens förbindelser som sträcker sig över ön. Det saknas här ett förtydligande av vad dessa korridorer innebär i praktiken och hur kollektivtrafiken och dess kapacitet, attraktivitet, turtäthet och tillgänglighet kan förväntas att vara utanför liksom innanför de markerade korridorerna. Det bör även förtydligas om de utpekade stråken för cykeltrafik är planerade eller önskade cykelkopplingar, gärna med kommentar till huruvida dessa är förankrade med Trafikverket och om de berör statligt vägnät.

Översiktsplanen behöver kompletteras med sammanfattande kartor för att bättre redogöra för tänkt markanvändning kopplat mot behov av utvecklad infrastruktur för hållbara transporter. Vid en jämförelse av kartmaterialet tolkar Trafikverket det som att många av de föreslagna utbyggnadsområdena ligger relativt långt från befintliga och planerade gång- och cykelstråk och kollektivtrafikstråk. Trafikverket anser att utbyggnadsområdena bör överensstämma mer med närhet till planerade infrastruktursatsningar för att få större samhällsekonomiska nyttor av åtgärderna.

Trafikverket efterfrågar även att Regionen tydliggör rangordning mellan utbyggnadsområdena samt specificerar omfattningen av föreslagen utbyggnad. Om alla utbyggnadsområden byggs ut samtidigt och i lika stor utsträckning finns en risk för Gotlands spridda bebyggelsestruktur förstärks, vilket försvårar möjligheten att uppnå mål om ett transporteffektivt samhälle.

I miljökonsekvensbeskrivningen påpekas följande (MKB sida 13): ”I markanvändningskartan finns knappt någon infrastrukturutveckling utpekad trots att det utgör ett fokusområde. Om omfattande utveckling av transportinfrastruktur planeras, med nya markanspråk som följd, bör det pekas ut för att kunna planera dess lokalisering och eventuell påverkan på vägnät och skyddsvärda miljöer.” Trafikverket instämmer i denna synpunkt.

Planförslag användning av mark- och vattenområden

Som nämnt ovan anser Trafikverket att en trafikutredning behöver tas fram i det fortsatta planarbetet. Nedan följer beskrivning av trafiksituationen i ett antal föreslagna exploateringslagen där Trafikverket anser det extra viktigt att trafikfrågorna utreds.

Visby med omgivningar

Som utvecklingsstråk för bostäder anges sträckan Visby -Väskinde och Visby- Stenkumla. Detta stråk omfattar även orterna Vibble, Västerhejde och Träkumla. De primära länsvägar som berörs är väg 140, 142, 148 och 149. Några sekundära länsvägar berörs även, av vilken väg 562 får anses som särskilt betydande då den utgör ett alternativ för pendlingstrafiken Visby-Klintehamn. Väg 562 mellan väg 142 och väg 568 i Stenkumla har redan idag fått en ökning av bostäder. På senare år har boende utmed vägen frekvent inkommit med krav på hastighetsbegränsning eller uppsättning av hastighetskameror. Då nya boenden beviljas följer också ofta nya utfarter mot vägen vilket i förlängning påverkar framkomligheten.

Om bebyggelsen förstärks runt Västerhejde kyrka medför detta att trafikmängden ökar på väg 618 och att antalet fordonsrörelser vid anslutningen till väg 140 och väg 562 blir fler vilket kan ställa krav på trafiksäkerhetsåtgärder vid dessa anslutningar.

Väg 140 ingår i det funktionellt prioriterade vägnätet men har redan i nutid mellan Visby-Vibble-Västerhejde en begränsad framkomlighet med skiftande hastighetsgränser mellan 40 – 80 km/tim. På större delen av sträckan finns bebyggelse på båda sidor vilket innebär krav från oskyddade trafikanter att säkert kunna korsa den. Utmed sträckan finns en gång- och cykelväg vilket ger en tryggare miljö för oskyddade trafikanter dock är anlagda passager för oskyddade trafikanter få. Den rekommenderade nya bebyggelsen kan resultera i att vägen i denna del blir eller kan uppfattas som lokalgata vilket med största sannolikhet påverkar pendlingsresandet tidsmässigt.

Kuststräckan Visby – Tofta

Kuststräckan mellan Vibble och enskild väg till Martille (20038) har sedan 2020 fått sänkt hastighet från 90 km/tim till 80 km/tim. Hastighetsbegränsningen beslutades av länsstyrelsen efter ansökan från Försvarmakten som i sin ansökan begärde 70 km/tim på grund av nyetableringen av Gotlands regemente på Tofta skjutfält. Antalet fordonsrörelser vid regementets två anslutningar har ökat markant av civila fordon men även av militärfordon.

Framgent föreligger det stor sannolikhet att Försvarmakten kommer ställa större krav på trafiksäkerhetsåtgärder på sträckan mellan regementet och Visby. Ny anslutning till regementet har diskuterats med Försvarmakten.

Tofta

Som tidigare nämnt ingår väg 140 i det funktionellt prioriterade vägnätet. Utmed vägsträckan i Tofta utpekar planen ett utvecklingsstråk för bostäder. Detta kommer öka trafikmängden och krav på nya anslutningar vilket ger en negativ effekt gällande framkomligheten och påverka den viktiga funktion vägen har som pendlingsstråk mellan Klintehamn-Visby.

Området utmed väg 140 mellan väg 600 och väg 575 är i nuläget föremål för förtätning av ett redan exploaterat område med många fritids- och permanenta bostäder. Det största området benämns Tofta Södra (östra sidan av väg 140) som har ett stort antal bostäder på små tomter. Till detta område finns i huvudsak tre anslutningar till enskilda vägar mot väg 140. Tofta bad och andra verksamheter runt stranden (västra sidan av väg 140) har en mycket stor attraktionskraft under besöksäsongen som på senare år är avsevärt längre än tidigare. Området vid stranden har på senare år expanderat med flera nya serviceinrättningar.

I synnerhet boende på östra sidan väg 140 har under besöksäsongen på grund av högt trafikflöde klagat på att det är svårt att korsa vägen för att ta sig till stranden och serviceinrättningar. Krav på trafiksäkra korsningar (gångbro/tunnel) kommer troligtvis att ställas inom en snar framtid. Boende runt Tofta Södra har vid flera tillfällen gjort framställan om permanent hastighetsbegränsning på sträckan aktuell sträcka.

Det är tveksamt om planen på ökat boende i området Tofta kan bli verklighet utan att en noggrann analys av trafikrörelserna i området genomförs. Väg 140 kan i förlängningen komma som uppfattas som en lokalgata vilket ifrågasätter om vägen kan anses som funktionellt prioriterad.

Ljugarn

Vägnätet i Ljugarn består av smala enskilda vägar med trånga gränder. Mellan väg 144 och stranden i Ljugarn finns idag många genomfartsvägar. Under sommartid orsakar den stora trafikmängden trängsel på de små vägarna och väg 144 vilket påverkar framkomligheten på väg 144. För att skapa en bättre trafikmiljö behöver Regionen i det fortsatta planarbetet ser över möjligheten till trafikstyrning så att de trafikanter som ska till stranden inte kör in i Ljugarns samhälle.

Bebyggelse invid statlig väg

I riktlinjerna för de nya utvecklingsområdena beskrivs att placeringen av bebyggelse kräver hänsyn till trafikbuller (kapitel 3). Trafikverket tycker att det är mycket positivt samt önskar att Regionen lägger till ytterligare faktorer som kan påverka behovet av ett byggnadsfritt avstånd invid statlig väg.

Byggnadsfritt avstånd invid väg beror på ett antal faktorer såsom trafiksäkerhet, risk, buller, vibrationer, luftkvalitet och möjlighet att utveckla vägen med mera. Exakt behov av byggnadsfritt avstånd till olika vägar behöver fastställas i senare skeden i planeringen. Kopplat till byggnadsfritt avstånd vill Trafikverket även framföra att detaljplaner som utgångspunkt inte ska innebära eller förutsätta intrång eller behov av åtgärder i vägområde.

Vid nybyggnad, tillbyggnad eller annan anläggning får inte utan tillstånd från Länsstyrelsen uppföras inom 12 meter från vägområdet (bakslänt dike). Beslutet gäller ej område inom detaljplan eller om åtgärden är bygglovspliktig.

På Gotland tillämpas sedan 2007 ett utökat byggnadsfritt avstånd enligt Länsstyrelsens beslut på 20 meter längs följande vägsträckor:

Tabell 7 Byggnadsfritt avstånd från allmän väg i Gotlands län (09FS 2007:1).

Byggnadsfritt avstånd 20 meter från vägområde		
140 Fidenäs-Visby	143 Hallute-Visby	147 Visby-St Banne
141 Hemse-Klintehamn	144 Sindarve-Ljugarn	148 Visby-Färösund
142 Burgsvik-Visby	146 Ala-Boge kors	149 Visby-Lärbro

Översyn av väghållarskap

Trafikverket har påbörjat en översyn av väghållarskap gällande statliga vägars förändring till kommunala på Gotland som en del i en nationell översyn. En översyn av enskilda vägar ingår inte i Trafikverkets uppdrag. Trafikverket ser det som positivt att regionen lyfter frågan och har gärna en dialog för ett fortsatt gemensamt arbete gällande eventuella förändringar från statligt till kommunalt väghållarskap, samt från kommunalt till statligt väghållarskap.

Farligt gods

Vad gäller transporter av farligt gods instämmer Trafikverket i bedömningen att frekvensen av dessa transporter är förhållandevis låg på Gotland och att det därför inte finns anledning att peka ut ett vägnät för transporter av farligt gods. Däremot kan det finnas anledning att peka ut större mottagare av farligt gods som ett sätt att indikera viktiga målpunkter för transporterna.

Tunga transporter

Trafikverket ser positivt på förslaget att etablera en massåtervinningsanläggning då det tenderar att minska behov av tunga byggtransporter samt möjliggör en smidigare hantering av eventuella schaktmassor från Trafikverkets verksamhet. Trafikverket medverkar gärna i fortsatt diskussion om lokalisering och utformning av en sådan anläggning.

Vad gäller avsnittet om ett hållbart transportsystem nämns näringslivets transporter i inledningen men det saknas utvecklade resonemang om vad detta innebär och hur dessa transporter är prioriterade i förhållande till övriga transportslag. Det är positivt att man i översiktsplanen beskriver arbetet med BK4 är positivt men det skulle med fördel kunna redovisas i karta för att tydliggöra var dessa transporter kommer att ske. Ett vägnät särskilt utpekade för godstransporter och tung trafik, samt vad det innebär i termer av riktlinjer för ny bebyggelse, bör beskrivas tydligare i översiktsplanen.

Utformningen av nya områden och hur det påverkar behovet av leveranstrafik bör också ingå fortsatt planarbete.

I avsnitt 2.10 lyfts behovet av att peka ut områden lämpliga för ny industriverksamhet. Det är viktigt att nya lokaliseringar baseras på dess logistiska läge och inte minst närheten till hamnar. Nya verksamhetsområden i perifera lägen riskerar att skapa sämre framkomlighet, accelererad nedbrytning av vägbeläggning och onödigt stora klimatutsläpp.

Trafikverket utreder just nu möjligheten att upplåta BK4 även på väg 140. De senaste resultaten pekar på att det finns möjlighet att upplåta även denna sträcka.

Trafikverket återkopplar till kommunen när utredningsarbetet är färdigställt och upplåtandearbetet ska påbörjas.

Miljö, hälsa och klimat

Samhällsplaneringen har en mycket viktig roll i att uppnå nationella mål för samhällets långsiktiga utveckling, bl.a. rörande begränsad klimatpåverkan, transportsystemets funktionssätt samt de 16 nationella miljömålen.

Transportsystemet påverkar de flesta miljömålen och särskilt målen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, God bebyggd miljö och Ett rikt väx- och djurliv samt Levande sjöar och vattendrag. I kommande aktiviteter och löpande arbete bör detta beskrivas och beaktas.

Buller och vibrationer

Buller kommer främst från vägtrafik, järnvägen, flygplatser, industrier och annan störande verksamhet och är ett stort problem för många kommuner då exploatering sker nära dessa. Det är positivt att översiktsplanen beskriver att en bedömning av bullersituationen ska göras i samband med detaljplanering och att riktvärdena enligt Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216) ska uppfyllas.

Trafikverket anser dock att översiktsplanen bör kompletteras med information om att vid framtagande av bullerberäkningar ska Basprognos 2040 användas.

Grönstruktur

Det är positivt att Regionen arbetar med en Grönstrukturplan. På Gotland är i princip hela det statliga vägnätet utpekad som artrika vägkanter, vilket kräver viss typ av skötsel av Trafikverket.

Kulturmiljö

I kapitel 4.4 redovisas regionens kulturmiljöintressen. Översiktsplanen bör påtala förekomst av kulturvägar på Gotland, samt den kopplingen som finns till kultur- och naturmiljöer. Vid behov av att utveckla gång- och cykelnät och vägnätet för ny bebyggelse är det viktigt att planera för inkludering av dessa värden tidigt och ha en dialog med Trafikverket.

Figur: Kulturvägar Gotland, källa Trafikverkets interna karttjänst "Stigfinnaren"

Klimatanpassning

Trafikverket anser att det är positivt att Gotland tidigt i översiktsplanen beskriver risker i samhället, med särskilt fokus på klimatanpassning. Trafikverket har i sitt arbete med regional klimat- och sårbarhetsanalys analyserat vägnätets sårbarhet för klimatförändringar och extremväder och önskar fortsatt samverkan med Regionen. Trafikverket ser problem vid strandnära lägen (t ex Klintehamn, Tofta, Fårö mm), där vägen ligger lågt. I analysen konstateras bland annat att väg 140 norr om Klintehamn och väg 142 norr om Burgsvik kan komma att påverkas av höga havsnivåer, men också av skyfall. Framförallt väg 140 vid Klintehamn kommer att behöva utredas vidare på grund av höga risker. Trafikverket har

också identifierat en rad punkter i transportsystemet som Trafikverket bör ha uppsikt över framöver och eventuellt åtgärda.

Det vore positivt om kommunen tar ett samlat grepp på havsnivåhöjningar och stormar kopplat till ny och befintlig bebyggelse och ger detta med större tyngd kopplat till planeringsförutsättningarna. Som det nämns i MKB:n kan ett sätt vara att Regionen tar fram en klimatanpassningsplan, för att säkerhetsställa en helhetsbild.

Regionen nämner inte om en sådan klimat- och sårbarhetsplan finns eller dess status. Detta bör tydliggöras. Det skulle vara positivt med en klimatanpassningsplan som hanterar befintlig bebyggelse och infrastruktur.

Trafikverket efterfrågar att översvåmningsytor tydligare pekas ut i markanvändningskartan. I teckenförklaringen återfinns ”dagvattenytor”, men Trafikverket kan inte se att de har preciserats i kartan.

Energiomställning

I planen lyfts behovet av omställning till fossilfria drivmedel och en omställning av fordonflottan. Detta kräver en utbyggnad av laddinfrastruktur som är anpassad både för persontrafik och för godstrafikens behov. Lämpliga områden för publik laddning skulle med fördel kunna identifieras i översiktsplanen, förslagsvis platser längs huvudvägnätet som har bra förutsättningar kopplat till elnätet.

Trafiksäkerhet

Sedan 2015, när Agenda 2030 antogs, ses trafiksäkerhet som en del av det globala hållbarhetsarbetet. Trafiksäkerhet ses som en hållbarhetsaspekt som behöver länkas ihop med andra hållbarhetsaspekter för att skapa säkra, trygga, tillgängliga och attraktiva miljöer. För att vägtrafiken ska kunna bli långsiktigt hållbar måste Nollvisionens säkerhetsfilosofi beaktas i alla delar av kommunens arbete.

Sedan beslutet om Nollvisionen har antalet omkomna och allvarligt skadade bilåkande minskat avsevärt. Utvecklingen har inte varit lika positiv för fotgängare och cyklister. En hållbar utveckling förutsätter därför ett ökat fokus på ökad trafiksäkerhet för cyklister och fotgängare.

Trafikverket ser att översiktsplanen i många delar lyfter vikten av trafiksäkerhet och ökat fokus på fotgängare och cyklister. Det är av stort vikt att dessa perspektiv kommer in tydligt i övergripande dokument, strategier och planer. Här ser vi dock en möjlighet att tydligare inkludera trafiksäkerhet och nollvisionen i de övergripande målen, effektmålen och de tio prioriteringarna. Exempelvis omfattar målet *God hälsa och välbefinnande* i Agenda 2030 mål för att minska antal omkomna och allvarligt skadade i vägtrafikolyckor. God trafiksäkerhet är alltså en del för god folkhälsa.

Likaså har hastighetsefterlevnaden inte bara effekt på trafiksäkerheten. Låg efterlevnad och överhastigheter leder till ökat buller och sämre luftkvalitet, vilket också påverkar folkhälsan.

Det är positivt att planen lyfter barnens perspektiv och deras behov av trafiksäkerhet. Här kan planen med fördel även lyfta att tillgänglighet och god trafiksäkerhet är viktiga förutsättningar även för äldre, personer med funktionsvariation, fotgängare och cyklister.

Trafikverket ser också möjligheter att trafiksäkerheten inkluderas i alla de delar som rör gång och cykel, exempelvis att sträva efter ett gent och säkert gång- och cykelvägnät. För att öka trafiksäkerheten för fotgängare, cyklister och även mopedister är det av stor vikt att alla typer av passager är säkra och tillgänglighetsanpassade, inte bara övergångsställen.

I planen anges Nollvisionen som ny. Trafikverket vill påpekas att nollvisionen inte är ny utan har varit beslutad av regeringen sedan 1997.

Viktiga förutsättningar för att etappmålen mot Nollvisionen ska nås handlar inte enbart om sänkning av hastigheterna i tätort. För Gotlands del handlar det både om att minska omkomna och allvarligt skadade som färdas i bil och att minska omkomna och allvarligt skadade fotgängare och cyklister. För fotgängare, cyklister och mopedister är det även viktigt med säkra passager och inte bara en sänkning från 50 km/tim till 40 km/tim.

Majoriteten av de som omkommer i trafikolyckor på Gotland är personer i personbilar. De viktigaste åtgärderna för de som åker i motorfordon är inte breddningar och kurvuträningar utan är snarare kopplat till behov på säkra sidoområden och anpassning av hastighetsgränserna utifrån vägarnas trafiksäkerhetsstandard. Dessutom finns behov av korsningsåtgärder precis som anges i planen.

Trafikverket delar inte uppfattningen om att trafiksäkerheten är högre för de som färdas i motorfordon jämfört med fotgängare, cyklister och mopedister (så som beskrivet i MKB:n). Det finns betydande brister vad gäller samtliga trafikantslag, men de är av helt olika slag.

Riksintressen

Enligt förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden med mera ska Trafikverket efter samråd med länsstyrelser, Boverket och andra berörda myndigheter lämna uppgifter om områden som Trafikverket bedömer vara av riksintresse för kommunikationer. Det gäller de fyra trafikslagen – väg, järnväg, luftfart och sjöfart. Trafikverket stöttar länsstyrelsen i deras arbete med att bevaka utpekade riksintressen. Beskrivningen kring ansvarsfördelning gällande utpekande av riksintressen för kommunikationer bör uppdateras i översiktsplanen (sida 246), Sjöfartsverket och Luftfartsverket pekar inte ut riksintressen.

Trafikverket vill uppmärksamma att det är viktigt att våra intressen skyddas mot åtgärder som kan skada eller påverka våra anläggningar negativt. Trafikverkets vill också poängtera det viktiga i att närområdet kring riksintressena hålls fria från exploatering, då marken i framtiden kan bli aktuell vid eventuella ombyggnationer. På följande länk finns material kring riksintressen: <http://www.trafikverket.se/riksintressen>.

Följande riksintressen berörs av översiktsplanen:

- Visby hamn
- Klintehamns hamn
- Visby flygplats
- Farleder
  - 375 Inloppet till Visby (Visby redd – Visby hamn)
  - 376 Inloppet till Klintehamn (Klintehamns angöring – Klintehamn)
  - 382 Inloppet till Slite (Slite angöring – Slite)
  - 386 Inloppet till Fårösund (Södra Gattet) (Bungeör – Strå)

- 387 Inloppet till Storugns (Kappelshamnsviken) (Kappelshamns angöring – Storugns)

- Trafikstråk runt Gotland med trafiksepareringssystem (TSS) av riksintresse
  - 28 Hammerodd – Finska viken
  - 30 Ölands södra grund – Svenska Björn
  - 33 Oskarshamn – Visby 34 Visby – Janäshamn
  - 35 Stenkyrkehus - Ristna (Estland)
  - 36 Kungsgrundet – Stenkyrkehuk
  - 37 Landsort - ost Gotland via N Fårö 4 (7)

5 Allmänna farleder

5.14	377 Inloppet till Burgsvik
5.15	378 Inloppet till Vändburg
5.16	379 Inloppet till Ronehamn (Norra leden)
5.17	380 Inloppet till Närshamn
5.18	381 Inloppet till Herrvik
5.19	385 Inloppet till Fårösund (Norra Gattet)

6 Övriga farleder. Det finns ytterligare farleder till hamnarna på

Gotland

Under 2020–2022 genomför Trafikverket en översyn av riksintressen för kommunikationer för de fyra trafikslagen. I augusti 2020 antogs nya kriterier för vilka anläggningar som bedöms vara av riksintresse. Under våren 2022 bedömer Trafikverket att ett uppdaterat utpekande kommer att kunna beslutas och publiceras.

Till dess gäller de riksintressen som återfinns under länken ”Fastställda riksintressen”. I remissversionen av översynen föreslås även Kappelshamns hamn, väg 140 (Visby hamn-Klintehamns hamn) samt vägkopplingen mellan Visby hamn och Visby flygplats (Väg 142, 148, 143, 149) pekas ut som riksintressen. I regionens fortsatta planarbete bör översiktsplanen uppdateras efter att Trafikverkets beslut har fattats.

I kapitel 3 anser Trafikverket att det med fördel kan förtydligas vilka mark- och vattenområden som berörs av riksintressenas markanspråk och påverkansområde, dels genom hänvisningar i texten, dels i kartunderlaget. Riksintressena skulle kunna redovisas i de inzoomade markanvändningskartorna, alternativt i det digitala kartverktyget. Kopparsvik, Inre hamnen samt kilen Söderväg-Stenkumlaväg berörs av påverkansområdet från Visby hamn. Markanvändningen i Klintehamn berörs av Klintehamns hamns påverkansområde.

Visby hamn och Klintehamns hamn

Trafikverket tycker att det är positivt att regionen har använt samrådsunderlaget från Visby hamn och Klintehamns hamns riksintressepreciseringar i översiktsplanen.

Preliminärt kommer rapporterna att färdigställas under våren 2022. Översiktsplanen bör uppdaterats när rapporterna har fastställts.

Trafikverket anser att Regionen behöver utveckla hur riksintressena Visby hamn och Klintehamns hamn ska tillgodoses vid den kommunala planeringen.

Reservhamn

Behovet av en reservhamn för Gotlandstrafiken har varit aktuell under en längre tid och Trafikverket delar bilden av att funktionen för en reservhamn behövs i de fall i Visby hamn inte är tillgänglig. Idag regleras frågan om reservhamn i ett gammalt hamnavtal som pekar ut Kappelshamn som reservhamn. Hamnen är emellertid inte anpassad för dagens färjor och dessutom i behov av renovering. Det finns därför inget gällande avtal om reservhamn och Gotland står i nuläget utan alternativ om störningar skulle uppstå i Visby.

Det råder osäkerheter i principerna för ansvarsfrågan gällande reservinfrastruktur och Trafikverket har påbörjat ett arbete för att utreda frågan internt under våren 2022. Utredningens syfte är att klargöra Trafikverkets roll respektive ansvar för planering och anläggande av reservinfrastruktur som ägs eller förvaltas av annan part än Trafikverket och eventuella möjligheter till finansiering av en sådan anläggning.

Angående Region Gotlands inställning om att tillkomsten av en reservhamn på Gotland är ett statligt ansvar är Trafikverkets tidigare hållning att initiativet för att planera detta bör komma från myndighetens uppdragsgivare. Trafikverket har idag inget sektorsansvar och när det gäller exempelvis finansiering av åtgärder i allmänna farleder är grundprincipen att staten ansvarar för finansiering av åtgärder fram till hamnområdesgränsen, upp till en ambitionsnivå motsvarande ett grundutförande. Förutsatt att gränsen för allmän hamn inte anger annat anses hamnområdet innefatta den yttersta kajen med tillhörande vändyta och i förekommande fall hamnens vågbrytare. En liknande gränsdragning tillämpas vid finansiering av åtgärder i anslutande infrastruktur på landsidan.

Regionen skriver i översiktsplanen att Kappelshamn är den förordade reservhamnen enligt tidigare utredning från länsstyrelsen. I den aktuella utredningen konstaterar länsstyrelsen att en fungerande reservhamn är av avgörande betydelse för Gotlands försörjningsbehov i en krissituation och för öns samlade totalförsvarsförmåga.

Studien pekar ut två tänkbara reservhamnar: Kappelshamn och Slite. De två hamnarna har olika behov av anpassningar på såväl sjö- som på landsidan och ingen av hamnarna kan i nuläget trafikeras med dagens färjor. Med hänvisning till att Kappelshamn har ett mer strategiska läge rent geografiskt förordar länsstyrelsen i sin utredning detta alternativ. Trafikverket anser att frågan bör tas utifrån ett helhetsperspektiv med flera aktörer för att tillsammans fastslå vilken funktion som ska säkras respektive i vilket tidsperspektiv en reservfunktion ska dimensioneras för samt om det finns alternativa försörjningssystem i händelse av att ordinarie hamn inte är tillgänglig.

Farleder av riksintresse

Gällande utpekade farleder av riksintresse som berör Region Gotland framgår det av planförslaget att riksintresset är tillgodosett och att Regionen bedömer att det i huvudsak inte kan anses föreligga något hot mot de utpekade farlederna. Trafikverket instämmer i Sjöfartsverkets bedömning om att exempelvis eventuell etablering av havsbaserad vindkraft och fast förbindelse till Fårö troligtvis kan innebära viss påverkan på riksintresset för sjöfarten. Texten bör därför ses över.

Visby flygplats

På sida 173 gällande kuststräckan Lummelunda- Visby skriver man att ” Vid exploatering bör hänsyn tas till flygbullerstörning”. Trafikverket anser att texten behöver justeras till *skall*.

Fortsatt arbete och genomförande

Trafikverket ser fram emot det fortsatta samarbetet med samhällsutvecklingen inom Region Gotland. Både med den regiontäckande översiktsplanen och med kommande detaljplaner, men även inom de infrastrukturprojekt som pågår i regionen.

Trafikverket välkomnar samtidigt en tidig dialog med Regionen kring de ärenden och åtgärder som kan ha inverkan på statlig infrastruktur.

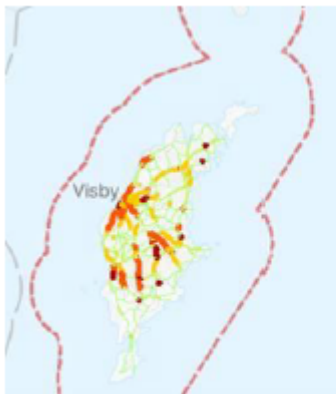
Pågående projekt

- **Vattenskyddsåtgärder längs väg 143 och 147 i Visby**

I kapitel 4.7 hanteras dricksvattenförsörjning. Trafikverket har tagit fram två åtgärdsvalsstudier där dagvatten och ytvattenfrågan hanteras och där målet är att vattenskyddet ska stärkas. Vägplanearbete för detta kopplat till Visby vattentäkt pågår. Planerade åtgärder syftar till att skydda vid olyckor på väg. Region Gotland är samrådspart i vägplanen.

- **Viltutredning**

Trafikverket har nyligen påbörjat ett arbete med viltutredning på Gotland. I den ingår att studera behov av eventuella åtgärder längs statligt vägnät. Bland annat görs bedömning utifrån nedanstående karta om hotspots för olyckor för klövvilt.

Figur: Hotspots klövvilt, Karta från Trafikverkets interna karttjänst "Stigfinnaren"

- **Säkra skolvägar på Gotland**

Utredningen syftar till att i samverkan med Region Gotland, minska barriärerna för säkra skolvägar i region Gotland. Utredningen skall generera i beställningsbara åtgärder vid utvalda skolor, och implementera ett stråktänk där det är möjligt. Arbetet påbörjades under hösten 2021 och planeras avslutas under 2022.

- **Åtgärdsvalsstudie för följdinvesteringar på Fårö**

Syftet är att identifiera behov av följdinvesteringar på Fårö till följd av en framtida utvecklad färjeförbindelse. Behov infrastrukturåtgärder finns även redan idag.

Utredning genomförs under 2022.

- **Investeringsprojekt för väg 148 Lärbro**

Trafikverket har ett pågående investeringsprojekt i Lärbro som beskrivs i översiktsplanen. Nedan kommer förslag på ändringar och förtydliganden av texten:

”Kontroll och säkerställande av befintligt vattenskydd ingår i åtgärden.”

Nytt textförslag: Förbättra kvaliteten på vattenskyddet vid Lärbros vattenskyddsområde

”Produktion beräknas påbörjas i början 2026 och vara klar under 2027.”

Ändring: Produktion beräknas påbörjas i början 2027 och vara klar tidigast 2028.

Trafikverket Region Stockholm

Paula Kviman

Samhällsplanerare

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen tackar för Trafikverkets utförliga yttrande. För bemötande av inkomna synpunkter se förvaltningens svar till Länsstyrelsen på Gotland ovan.

 # 51 Försvarsmakten

2022-03-17

Yttrande avseende remiss om samråd för översiktsplan för Gotlands kommun i Gotlands län

Försvarsmakten lämnar nedan synpunkter på samrådsförslag för översiktsplan Gotland 2040.

Sammanfattning

Samrådsförslag för översiktsplan Gotland 2040 måste uppdateras med senast beslutade riksintresseanspråk. Nytt beslut om riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del togs den 26 januari 2022 (FM2021- 25290:1), därmed är de delar av översiktsplanen som redogör för ett tidigare taget beslut inte aktuell. Försvarsmakten gör därför bedömningen att planförslaget i sin nuvarande utformning kan innebära risk för påtaglig skada för riksintresse för totalförsvarets militära del.

För att Försvarsmakten ska kunna tillväxa i enlighet med försvarsbeslutet pågår kontinuerligt en översyn av riksintressen och påverkansområden för totalförsvarets militära del i landet. Sammantaget innebär rådande tillväxt att Försvarsmaktens verksamhet på Gotland kommer att öka över tid vilket bör beaktas i framtida planering av kommunen. Därmed är det inte heller aktuellt med några förminskningar av påverkansområden tillhörande riksintressen för totalförsvarets militära del.

Försvarsmakten ser att det är flera aspekter i planen kopplat till kommunens utveckling som riskerar hamna i konflikt med riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del. Därför vill Försvarsmakten poängtera vikten av att det som framgår i senaste beslut om riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del

(FM2021-25290:1) tydligt framgår i översiktsplanen både vad gäller anspråk och remittering.

Bakgrund

Länsstyrelsen i Gotlands län har berett Försvarsmakten möjlighet att inkomma med synpunkter på samrådsförslag till ny översiktsplan för Gotlands kommun.

Försvarsmakten i samhällsplaneringen

Försvarsmakten ansvarar, i enlighet med förordningen om hushållning med mark- och vattenområden (1998:896), för riksintressen för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ miljöbalken). Försvarsmakten är som sektorsmyndighet ansvarig för att identifiera, samråda om, besluta om och presentera underlag för dessa riksintresseanspråk. Försvarsmakten fattade beslut om nu gällande riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del den 26 januari 2022 (FM2021-25290:1).

I begreppet militär del ingår även andra myndigheters områden och verksamhet så som Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Försvarets radioanstalt (FRA) och Försvarets materielverk (FMV), varför Försvarsmakten företräder även dessa vad gäller riksintressen och samhällsplanering.

Försvarsmaktens huvuduppgift är enligt förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. I detta uppdrag ingår att Försvarsmakten ska främja Sveriges säkerhet och kunna hävda Sveriges territoriella integritet. För att kunna verka i enlighet med detta uppdrag behöver det säkerställas och skapas förutsättningar för myndigheterna inom totalförsvarets militära del att bedriva verksamhet över tid på bland annat övnings- och skjutfält, flyg- och marina övningsområden, flygbaser, flygflottiljer, marinbaser. Därtill behöver möjligheter att nyttja bland annat anläggningar, tekniska system och områden för försvarsplanering säkerställas.

De riksintressen och områden av betydelse som påverkar kommuner, länsstyrelser eller andra aktörer i plan- och lovärenden eller tillståndsärenden redovisas i Försvarsmaktens riksintressekatalog.

Riksintressekatalogen samt geodata finns tillgänglig länsvis på Försvarsmaktens hemsida: www.forsvarsmakten.se/riksintressen.

Försvarsmakten i tillväxt

Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa har över tid försämrats. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Mot bakgrund av detta har regeringen i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30, 2020-10-14) lämnat förslag till riksdagen om mål och inriktning för det svenska försvaret. Riksdagen godkände den 15 december 2020 regeringens förslag till ett övergripande mål för totalförsvaret, nya mål för det militära och civila försvaret, inriktningen för Försvarsmaktens krigsorganisation samt förändringar i Försvarsmaktens grundorganisation vilket bl.a. innebär att ett antal nya regementen återinrättas (bet. 2020/21:FöU4, rsk. 2020/21:135, rsk. 2020/21:136). Regeringen har därefter beslutat om inriktning för Försvarsmakten 2021–2025 (dnr. Fö2018/01425, 2020-12-17).

För Försvarsmakten innebär detta att antalet krigsförband i krigsorganisationen succesivt utökas under perioden 2021-2030 vilket i förlängningen betyder att organisationen förstärks med både personal och materiel. Regeringens inriktning innebär även att fem regementen och en flygflottilj återinrättas i Arvidsjaur, Göteborg, Kristinehamn, Uppsala, Falun och Sollefteå med utbildningsdetachment i Östersund, av geografiska-, beredskaps- och utbildningsskäl. Detta tillsammans med förstärkningarna av krigsorganisationen leder till ett ökat behov av investeringar i infrastruktur. Därutöver är tillgång till övnings- och skjutfält av avgörande betydelse för Försvarsmaktens möjlighet att nå de politiskt uppsatta målen.

Det är i ljuset av ovan som skyddet av riksintressen för totalförsvarets militära del framgent måste beaktas. För att Försvarsmakten ska kunna tillväxa i enlighet med försvarsbeslutet pågår kontinuerligt en översyn av riksintressen och påverkansområden för totalförsvarets militära del i landet. Sammantaget innebär rådande tillväxt att Försvarsmaktens verksamhet på Gotland kommer att öka över tid vilket bör beaktas i framtida planering av kommunen.

Riksintressen för totalförsvarets militära del i Gotlands kommun

Av 3 kap 9 § Miljöbalken (1998:808) framgår att ”mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna”

För riksintressen för totalförsvaret gäller även att vid en avvägning mellan oförenliga riksintressen ska försvarsintresset ges företräde om området eller del av området behövs för en anläggning för totalförsvaret, enligt 3 kap 10 § Miljöbalken (1998:808). Områden av betydelse för totalförsvarets militära del omfattas inte av denna paragraf och är således att likställa med andra områden av betydelse.

Riksintressen för totalförsvarets militära del (3 kap 9 § andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet och i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintressena. Försvarsmakten redovisar även *områden av betydelse* enligt 3 kap 9 § första stycket.

Utförligare beskrivning av nedan beskrivna områden, deras värden samt exempel på vilka åtgärder som kan riskera påtaglig skada finns att läsa i aktuell riksintressekatalog.

Gotlands kommun berörs av följande öppet utpekade *riksintressen, områden av betydelse* och *påverkansområden* för totalförsvarets militära del:

- ***Riksintresset Tofta skjutfält (TM0029)*** med tillhörande påverkansområden: ***påverkansområden för buller eller annan risk*** och ***påverkansområde med särskilt behov av hinderfrihet***.

Tofta skjutfälts närhet till havet, möjligheten att öva såväl artilleri som mekaniserade förband samt möjligheten att genomföra samövningar med samtliga försvarsgrenar gör skjutfältet till en omistlig produktionsresurs ur både ett lokalt och ett

nationellt perspektiv. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera skjutområden samtidigt med riskområdena belägna inom fältets egna gränser eller över vattenområde. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som fritt kan disponeras av Försvarsmakten. Det är väsentligt för Försvarsmaktens verksamhet och utveckling att skjutfältets funktion kan skyddas och bevaras på lång sikt.

- ***Påverkansområden för buller eller annan risk tillhörande riksintresset Tofta skjutfält.***

Påverkansområde för buller eller annan risk är ett område vars utbredning kan sträcka sig utanför det geografiska område som utgör själva riksintresset eller området av betydelse för totalförsvarets militära del. Inom detta påverkansområde kan den verksamhet som bedrivs inom riksintresset eller området av betydelse påverka omgivningen, genom exempelvis buller eller andra risker. Vissa mark- och vattenåtgärder inom påverkansområde för buller eller annan risk kan i sin tur påverka den verksamhet som bedrivs och riskerar således att påtagligt skada de värden som utgör riksintresset eller område av betydelse. Inom ett påverkansområde för buller eller annan risk riskerar exempelvis tillkomst av störningskänslig bebyggelse (bostäder, skolor och vårdlokaler) skada riksintresset eller området av betydelse.

Inom *påverkansområde för buller eller annan risk* gäller bland annat att samtliga plan- och lovårenden oavsett byggnadshöjd ska remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

- ***Påverkansområde med särskilt behov av hinderfrihet tillhörande riksintresset Tofta skjutfält.***

Område med särskilt behov av hinderfrihet tillhör alltid ett eller flera skjut- eller övningsfält av riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del. Området anger en yta inom vilken det föreligger ett särskilt behov av att säkerställa hinderfrihet i anslutning till riksintresset eller området av betydelse. Detta främst i syfte att möjliggöra samövning mellan Försvarsmaktens flygande förband och markförband. Exempel på sådan verksamhet är inflygning med helikopter, understödjande av markstridsförband, övning med luftvärnssystem mot flygande mål eller flygbekämpning av markmål. Tillkommande höga objekt inom område med särskilt behov av hinderfrihet riskerar att skada värdet av det riksintresse eller område av betydelse området tillhör, och därigenom medföra påtaglig skada på detta. Försvarsmakten kommer därför beakta hur ett föreslaget högt objekt inom område med särskilt behov av hinderfrihet skulle påverka värdet av berört riksintresse eller område av betydelse, avseende möjligheten att nyttja detta för den verksamhet som ligger till grund för det särskilda behovet av hinderfrihet. Inom *påverkansområde med särskilt behov av hinderfrihet* ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

- ***Riksintresset Visby flygplats (TM0030) med tillhörande påverkansområden:***

Stoppområde för höga objekt och MSA-område.

Den militära verksamheten på Visby flygplats är inriktad mot insatsverksamhet, övningsverksamhet, utbildningsverksamhet, stöd av transportflyg/airport handling samt vid behov stöd till det civila samhället. Vid större övningar kan verksamheten

utökas avsevärt med tillförsel av personal och materiel från andra förband. Inom området bedrivs basverksamhet och flygverksamhet med stridsflyg, transportflyg och helikoptrar.

Värdet av flygplatsen består i första hand av möjligheterna att fortsatt nyttja en av få kvarvarande flygplatser för militär flygverksamhet med i första hand enhetsflygplanet JAS 39 och för övningar av krigsfunktioner. Samtliga flygplatser som används av Försvarmakten utgör även reservflygplatser vid pågående flygtjänst i händelse av otjänlig väderlek vid återgång till ordinarie flygplats för flygande enheter, eller vid nödsituationer. Visby flygplats är av vital betydelse som en del i Försvarmaktens kvarvarande system av flottilj- och övningsflygplatser anpassade för militär verksamhet. Behovet av skydd för riksintresset är därför mycket högt prioriterat.

- ***Stoppområde för höga objekt tillhörande riksintresset Visby flygplats.***

Ett *stoppområde för höga objekt* är ett påverkansområde kring en flygplats som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Inom stoppområdet riskerar vindkraftverk och andra höga objekt att medföra påtaglig skada på riksintresset, då sådana påverkar möjligheterna till säkra start- och landningar för den flygande verksamheten.

Försvarmakten har inom stoppområdet en mycket restriktiv hållning till uppförandet av höga objekt och accepterar generellt inte objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse då dessa bedöms medföra påtaglig skada på riksintresset.

Inom *stoppområde för höga objekt* ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada.

- ***MSA-område tillhörande riksintresset Visby flygplats***

Ett *MSA-område* är ett påverkansområde kring en flygplats. MSA anger den minimihöjd kring en militär flygplats inom vilken det är säkert att genomföra in- och utflygningar och syftar till att säkerställa möjligheten att genomföra visuell inflygning till en flygplats.

Inom *MSA-område* ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada.

- ***Riksintresset Väderradar Bjäre (TM0091) med tillhörande påverkansområden: stoppområde för vindkraftverk och påverkansområde väderradar.***

Försvarmaktens Vädertjänst och SMHI har sedan lång tid tillbaka en gemensamt finansierad meteorologisk infrastruktur i Sverige. Denna infrastruktur är en förutsättning för båda myndigheternas funktion inom sina ansvarsområden och måste fungera i samtliga beredskapsnivåer.

Myndigheterna har redan idag ett från departementen uttalad vilja att ta ett långsiktigt gemensamt samarbete gällande den meteorologiska infrastrukturen i Sverige, i alla beredskapsnivåer. Därför utgör väderradarer samt tillhörande anläggningar riksintresse för totalförsvarets militära del.

- ***Stoppområde för vindkraftverk tillhörande riksintresset Väderradar Bjäre***

Ett *stoppområde för vindkraft* är ett påverkansområde kring en väderradar. Väderradarer utgör skyddsvärd meteorologisk infrastruktur och utgör ett riksintresse. Dessa ägs av SMHI men kravställs av Försvarmakten.

Väderradarer riskerar framför allt att skadas av vindkraftsetableringar. Det finns därför en internationell överenskommelse att inga vindkraftverk ska uppföras inom en fem kilometers radie från en väderradarstation. Detta område utgör därför stoppområde för vindkraftverk. Även andra höga objekt riskera skada riksintresset varpå en analys behöver genomföras av Försvarmakten innan sådana uppförs inom området.

Inom *stoppområde för vindkraftverk* ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada.

- *Påverkansområde väderradar tillhörande riksintresset Väderradar Bjäre*

Ett *påverkansområde väderradar* är ett påverkansområde kring en väderradar. Inom detta område riskerar vindkraft och andra höga objekt skada väderradarstationen varför särskilda analyser behöver genomföras av Försvarmakten innan sådana uppförs. Påverkansområdet utgörs av ett cirkulärt område med 50 kilometers radie i förhållande till väderradarstationen.

Inom *påverkansområde väderradar* ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada.

- *Riksintresse i havet (sjöövningsområde) Fårö (TM0305) och Sankt Olof (TM0314)*

Sjöövningsområden krävs för att fartygsförbanden i samverkan med flyg- och helikopterförband ska kunna öva Försvarmaktens huvuduppgift, förmågan till väpnad strid. Utpekade sjöövningsområden av riksintresse syftar till att bevara möjligheten att bedriva verksamhet inom områden med bland annat olika kust- och havsförhållanden samt skilda meteorologiska och hydrologiska förhållanden. Det är av vital betydelse för Försvarmakten att övningsverksamheten inom sjöövningsområdena säkerställs även på lång sikt.

Fysiska hinder över, på eller under vattnet såväl som tekniska hinder riskerar att påverka möjligheterna att nyttja sjöövningsområdena för övning och utbildning utan störning.

- *Område av betydelse Kappelshamn (TM0086), Fårösund hamn (TM0087) och Slite hamn (TM0088)*

Försvarmakten har inventerat och analyserat hamnar som myndigheten kan komma att ha ett behov av. Analysen har lett till att hamnarna Kappelshamn, Fårösund hamn och Slite hamn bedöms uppfylla kriterierna för att pekas ut som område av betydelse enligt MB 3 kap 9 § första stycket.

- *Påverkansområden övrigt*

Ett påverkansområde övrigt är ett område kring ett riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del. Uppgifter om den exakta lokaliseringen av

riksintresset eller området av betydelse samt uppgifter om vilken verksamhet som bedrivs där omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Själva påverkansområdet omfattas inte av sekretess. Utpekandet av ett påverkansområde övrigt säkerställer Försvarmaktens möjlighet att bevaka att åtgärder som sker i området inte medför skada på riksintresset eller området av betydelse. Vilka åtgärder som riskerar att skada riksintresset eller området av betydelse kan inte anges på förhand.

Inom påverkansområde övrigt ska bland annat alla plan- och lovärenden remitteras till Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada.

Riksintressen och områden av betydelse som helt eller delvis omfattas av försvarssekretess

En del riksintressen eller områden av betydelse för totalförsvarets militära del kan av sekretessskäl inte redovisas på karta. Sådana riksintressen eller områden av betydelse bevakar Försvarmakten genom att begära in remisser av vissa typer av ärenden i hela landet. Exempel på sådana remisser är ärenden som rör höga objekt, sjökablar, översiktsplaner m.m.

Vilka åtgärder som riskerar att skada riksintresset eller området av betydelse kan inte anges på förhand. Detta då sådana uppgifter riskerar att röja skyddsvärd information om till exempel kapacitet, inriktning, sårbarhet, understödda system m.m. Röjande av sådana uppgifter kan skada landets försvar eller på annat sätt vålla fara för rikets säkerhet.

För att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och inte kan redovisas öppet på karta, är hela landets yta samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Definitionen vad som är sammanhållen bebyggelse i detta sammanhang utgår från Lantmäteriets översiktskarta i skala 1:250 000. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt i hela landet måste skickas på remiss till Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada.

Försvarmaktens bedömning och synpunkter

Försvarmakten gör bedömningen att planförslaget i sin nuvarande utformning kan innebära risk för påtaglig skada för riksintresse för totalförsvarets militära del.

Riksintressen för totalförsvarets militära del är inte helt korrekt redovisade och beskrivna i text och karta. Översiktsplanen behöver uppdateras med senast beslutade riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del. Texten ovan samt riksintressekatalogen för Gotlands län med tillhörande kartunderlag kan användas som stöd för redovisning och beskrivning av riksintressen för totalförsvarets militära del.

Försvarmakten gör bedömningen att kommunen i översiktsplanen inte i tillräckligt stor utsträckning tydliggjort hur man avser tillgodose riksintressen för totalförsvarets militära del. Det finns därmed osäkerheter kring huruvida planförslaget kan komma att påtagligt skada riksintressena eller inte. Det främsta resonemanget om hänsyn till riksintressen för totalförsvarets militära del från kommunens sida förs kopplat till bygglovsåtgärder. I övrigt saknar

Försvarmakten en tydligare beskrivning av hur riksintressen för totalförsvarets militära del ska tillgodoses inom andra områden i den fortsatta planeringen.

Försvarmakten förutsätter att kommunen i granskningshandlingen av översiktsplanen tydligt redovisar riksintressen för totalförsvarets militära del samt tydligt beskriver hur dessa avses tillgodoses.

Försvarmakten vill betona att det är av stor vikt att exempelvis kommande planer, lov och tillståndsärenden remitteras Försvarmakten enligt vad som framgår i senaste beslut om riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del (FM2019-26734:1). Detta för att bland annat säkerställa att ingen skada sker på riksintressen som omfattas av sekretess där inget kan redovisas öppet på en karta.

Riksintresse för totalförsvarets militära del: Sankt Olof

Då riksintresset för totalförsvarets militära del *Sankt Olof (TM0314)* inte finns redovisat i kartbild i avsnitt 4.11 bedömer Försvarmakten att det finns risk för att påtaglig skada på riksintresset uppstår vid framtida planering av området om översiktsplanen behålls i sin nuvarande form. För att det inte ska föreligga risk för skada på riksintresset måste *Sankt Olof (TM0314)* finnas redovisat i både text och karta i översiktsplanen.

Synpunkter

Generella synpunkter

Försvarmakten uppmärksammar att kommunen på ett flertal ställen i översiktsplanen skriver att det finns önskemål om att förtäta eller bygga nya bostäder när eller om påverkansområden för totalförsvarets militära del ändras. Försvarmakten önskar därför framföra att några förminskningar av påverkansområden tillhörande riksintressen för totalförsvarets militära del inte är aktuellt i dagsläget med hänsyn till den tillväxt myndigheten befinner sig i samt det säkerhetspolitiska omvärldsläge som råder.

I delar av översiktsplanen framstår det som att Försvarmakten har generella förbud mot en viss typ av åtgärder se exempelvis i avsnitt **3.2.9 Utvecklingsområden i stadsnära landsbygder**. Försvarmakten önskar därför poängtera att myndighetens bedömningar utgår från risk för skada på riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del och att dessa bedömningar görs i varje enskilt fall i varje remiss som inkommer till myndigheten.

I avsnitt **2.3 Öka motståndskraften och säkerheten i samhället** kan det faktum att det finns en militär del av totalförsvaret med fördel nämnas.

Fårösund

Försvarmakten ser en risk för att den framtida utvecklingen av centrumområde vid Fårösund i närheten av utpekat område av betydelse *Fårösund hamn (TM0087)* kommer utgöra hinder för Försvarmakten att bedriva nödvändig verksamhet i området. Försvarmakten önskar därmed att planer på utbyggnad av centrumområde i direkt närhet till utpekat område av betydelse sker i dialog med Försvarmakten för att inte riskera skada värdet av området.

Slite hamn

Försvarsmakten vill betona vikten av tillgång till Slite hamn för den militära verksamhet som bedrivs i området och därmed framföra att utvecklingen av Slite hamn inte får medföra begränsningar för den militära verksamheten inom utpekade område av betydelse *Slite hamn (TM0088)*.

Vindkraft

Försvarsmakten noterar att översiktsplanen pekar ut flera områden lämpliga för etablering av vindkraft.

Inom det utpekade *stoppområdet för höga objekt* tillhörande riksintresset *Visby flygplats* är Försvarsmakten mycket restriktiva till uppförandet av nya vindkraftverk med anledning av att det riskerar påtaglig skada på riksintresset.

Inom *stoppområde för vindkraftverk* tillstyrker Försvarsmakten inte uppförande av några vindkraftverk och inom *påverkansområde för väderradar* behöver särskilda analyser göras för att säkerställa att ett uppförande av vindkraftverk inte riskerar medföra skada på riksintresset *Väderradar Bjäre (TM0091)*.

För att säkerställa att eventuella etableringar av vindkraft inte hamnar i konflikt med riksintressen för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) måste en förfrågan alltid ställas till Försvarsmakten i kommande skeden.

Försvarsmakten har inte gjort någon bedömning av risk för skada på riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del avseende utpekade områden för vindkraft med hänsyn till försvarssekretess och de uppgifter en sådan bedömning i detta skede riskerar röja. En sådan bedömning görs därför först i ett senare skede då tillstånd enligt miljöbalken eller bygglov enligt plan- och bygglagen söks för uppförande av vindkraftverk.

Försvarsmakten vill därför upplysa kommunen om att det finns en risk för att de områden som i dagsläget är utpekade som lämpliga för vindkraft i översiktsplanen innebär påtaglig skada på riksintressen för totalförsvarets militära del.

För att tydliggöra att det finns en risk för skada på riksintresse samt område av betydelse för totalförsvarets militära del vid uppförandet av vindkraftverk inom de av kommunen utpekade områdena för vindbruk bör en text som redogör för detta inkluderas i översiktsplanen under avsnittet **Försvarsmaktens intressen – och vindbruket**.

Natur-, friluftsområden och områdesskydd

Den planerade nationalparken Bästeträsk angränsar till utpekade områden av riksintresse och område av betydelse för totalförsvarets militära del samt går in i en del av utpekade *påverkansområde övrigt*. Försvarsmakten har en pågående dialog med Länsstyrelsen i Gotlands län och Naturvårdsverket angående detta. Det är av yttersta vikt att Försvarsmaktens intressen i området beaktas i framtida planering av nationalparken.

Försvarsmakten vill generellt betona att det är av stor betydelse att natur- och friluftsområden eller annan störningskänslig verksamhet inte inrättas inom, eller i närheten av Försvarsmaktens verksamhetsområden där myndigheten bedriver tillståndsprövad verksamhet som ger upphov till störande buller. Exempelvis övnings- och skjutfält eller militära flygplatser. Detta då störningskänslig verksamhet i anslutning till sådana områden kan medföra begränsningar för Försvarsmaktens verksamhet.

Vidare kan även områdesskydd med begränsande föreskrifter och förbud så som naturreservat, Natura 2000-områden med mera över övnings- och skjutfält på kort eller lång sikt medföra begränsningar för Försvarsmaktens verksamhet och således riskera att påtagligt skada riksintresse för totalförsvarets militära del.

Samtliga ärenden som rör områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken (så som naturreservat, vattenskydd m.m.) ska samrådas med Försvarsmakten. Detta gäller även inom de av Fortifikationsverkets fastigheter som inte utgör riksintressen eller ligger inom påverkansområden. Se mer info i aktuell riksintressekatalog.

Trafik och infrastruktur

Försvarsmakten är positiva till den plan för ökad framkomlighet och trafiksäkerhet som framgår i översiktsplanens avsnitt 2.8 och har inget att erinra mot föreslagen utveckling av trafikinfrastruktur under förutsättning att hänsyn tas till Försvarsmaktens tyngsta och bredaste fordon vid utformning av vägar, broar och cirkulationsplatser. Därtill behöver framkomligheten under byggtiden säkerställas för ovan nämnda fordonstyper. Försvarsmakten önskar skicka med att risk för trafikstockning finns då dagliga transporter till och från garnisonsområdet på Tofta skjutfält genomförs i takt med att Försvarsmakten tillväxer vilket kan påverka framkomligheten i området.

LIS – Landsbygdsområden i strandnära lägen

Försvarsmakten uppmärksammar att kommunen i avsnitt **4.15 Landsbygdsutvecklingsområden** skriver att fokus för fortsatt arbete är att identifiera behov och förutsättningar för LIS-områden kring bland annat f.d. militär- och industriområden. Försvarsmakten har inte gjort någon bedömning av risk för skada på riksintresse inom utpekade områden lämpliga för lokalisering av LIS-områden. Försvarsmakten vill dock poängtera att det är av yttersta vikt att i ett sådant arbete beakta totalförsvarets militära dels intressen och att samråd måste ske med myndigheten. Detta särskilt i de områden där Fortifikationsverket äger mark som nyttjas eller avses nyttjas för militär verksamhet.

Övriga medskick

Administrativa synpunkter

Då riksintressekatalogen för Gotlands län uppdaterats när nytt beslut om riksintressen och områden av betydelse togs den 26 januari 2022 behöver avsnittet i översiktsplanen som redogör för totalförsvarets militära del uppdateras så att informationen överensstämmer med den i katalogen.

Utifrån Boverkets inrådan har Försvarsmakten sedan 2019 ändrat benämningen *influensområde* till *påverkansområde*. För tydligheten bör denna terminologi användas i översiktsplanen och ordet *influensområde* ändras till *påverkansområde*.

Försvarsmakten önskar tydliggöra att Försvarsmakten inte önskar få remiss i bygglovsärenden där sökta åtgärder är helt planenliga, utan enbart där åtgärden innebär en avvikelse från detaljplan samt bygglov i områden som inte omfattas av detaljplan. Därav kan texten angående detta i avsnitt 4.11 utgå.

Vidare vill Försvarsmakten framföra att det resonemang som förs i avsnitt 4.11 kopplat till olika bedömningar av bygglovsåtgärder kan tolkas som att Försvarsmakten tar beslut i bygglovsärenden, vilket inte är fallet. Försvarsmakten yttrar sig enbart som sektorsmyndighet utifrån risken för skada på riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del. Därav ställer sig Försvarsmakten frågande till vari behovet av att ha en sådan text i översiktsplanen ligger.

Försvarsmakten önskar framföra att *Slite hamn (TM0088)*, *Kappelshamn (TM0086)* och *Fårösund hamn (TM0087)* är utpekade områden av betydelse, inte riksintressen, vilket därmed är felaktigt i lagren gällande riksintressen för totalförsvarets militära del i den digitala kartan.

Kartan i avsnitt **3.3.5 Fårösund** i översiktsplanen är felaktig då Försvarsmakten numera även tagit över hamnen som i underlaget är märkt som tillverkningsindustri. Texten som beskriver Fårösund bör därtill kompletteras med skrivelse som tydliggör den militära närvaron i området.

För frågor i ärendet, kontakta handläggaren enligt ovan.

Beslut i ärendet har fattats av Ulrika Gustafsson, chef för sektionen för fysisk planering vid Högkvarterets infrastrukturavdelning.

Gustafsson, Ulrika

C PROD RPE INFRA Fysplan

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Sändlista

Länsstyrelsen i Gotlands län gotland@lansstyrelsen.se

För kännedom

Fortifikationsverket

fortv@fortv.se

Region Gotland

registrator-mbn@gotland.se

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen tackar för inkommet yttrande. Sedan beslut om samråd togs av regionstyrelsen på Gotland har nya riksintresseanspråk redovisats av Försvarsmakten. Dessa är nu omhändertagna i granskningsföreläget. Ingen bostadsutveckling föreslås i påverkansområde för Tofta skjutfält eller Visby flygplats, detta har förtydligats till granskning.

Föreslagna områden för vindkraft inom stoppområde för höga objekt har tagits bort, och ytterligare justeringar har gjorts när det gäller områden för energiutvinning i förhållande till Försvarens verksamheter på ön.

Översiktsplanen föreslår inga nya kommunala naturreservat. Utpekande av andra typer av områdesskydd så som Natura2000-områden sker på statlig nivå.

I kapitel 2 har texten kring tunga fordon vidareutvecklats, rörande vägnätet i anslutning till Tofta Skjutfält ligger ansvaret hos Trafikverket.

Angående kartunderlaget för Fårösund så använder regionen Lantmäteriets grundkarta, eventuella uppdateringar bör gå via Lantmäteriet. Riktlinje har lagts till i kapitel 3.3.6: Vid en utveckling av Fårösunds centrala delar bör samråd föras med Försvarens makt.

I övrig se samhällsbyggnadsförvaltningens bemötande av Länsstyrelsens samlade yttrande ovan.

 # 199 Fortifikationsverket

2022-04-22

Yttrande angående samråd om översiktsplan för Gotland 2040, region Gotland, Gotlands län

Fortifikationsverket har tagit del av förslag till översiktsplan för Gotland.

Fortifikationsverkets främsta uppgift är att tillhandahålla funktionsdugliga och ändamålsenliga fastigheter och anläggningar till totalförsvaret. För Fortifikationsverket är det av avgörande betydelse att vidmakthålla befintliga funktioner inom myndighetens fastighetsbestånd samt att dessa inte påverkas eller inskränks. Med anledning av detta önskar Fortifikationsverket framföra följande synpunkter.

Lojsta övningsområde

Försvarens övningsområde vid Lojsta ska undantas från det utpekade området för vindkraft.

Kappelshamn

Avseende hamnen i Kappelshamn bör det framgå att hamnen ägs av Fortifikationsverket. Till detta bör kartans markering ändras så att ägarskapet tydligt framgår. I övrigt ansluter sig Fortifikationsverket till Försvarens yttrande.

Julia Axman

Fysplanesamordnare, FA Stab

 # 343 Fortifikationsverket

2023-11-22

Rättelse av tidigare yttrande om samråd för översiktsplan, Gotland 2040, region Gotland, Gotlands län

Fortifikationsverket begär rättelse av tidigare yttrande med beteckning 1137/2022-4. Rättelsen avser Lojsta övningsområde. Fortifikationsverket anser inte att Lojsta behöver undantas från det utpekade området för vindkraft.

Julia Axman
Fysplanesamordnare, FA stab

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen tackar för Fortverkets yttrande. Text har reviderats avseende Kappelshamn.

 # 108 Lantmäteriet

2022-04-19

Lantmäteriets synpunkter

Lantmäteriet har enligt 3 kap. 9-10 §§ PBL ingen fristående roll i samrådsförfarandet när översiktsplaner tas fram. Lantmäteriet ska vid förfrågan lämna sina synpunkter till länsstyrelsen och har därför inte några synpunkter att lämna till kommunen i detta ärende. Några synpunkter har dock inte lämnats till länsstyrelsen.

För Lantmäteriet

Åsa Janzon

Åsa Janzon

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter.

Region Gotland

 # 36 Hälso- och sjukvårdsnämnden Region Gotland

2022-02-02

Beslut

HSN 2022/93

Datum 2 feb 2022

Remiss – Samråd Översiktsplan 2040 Gotland

Beslut

Hälso- och sjukvårdsdirektören beslutar att förvaltningen avstår från att lämna synpunkter på remissen.

Ärendebeskrivning

Hälso- och sjukvårdsnämnden har getts möjlighet att lämna synpunkter på Remiss – Samråd Översiktsplan 2040 Gotland. I remissens missiv framgår det att varje kommun ska ha

en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den ska också visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö- kvalitetsnormer ska följas. Nu gällande översiktsplan för Gotland antogs 2010.

I samrådsförslaget behandlas bland annat utpekande av områden för bostäder, för företag och verksamheter samt för natur- och grönområden. Dessutom omfattar förslaget planering för framtida goda kommunikationer för hela ön, att säkerställa att byggandet av det framtida samhället sker i samklang med miljö- och klimatarbetet, för vatten- och avloppsfrågor samt för riksintressen med mera.

Bedömning

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen avstår från att lämna synpunkter på remissen. Samråd kring detta har skett med hälso- och sjukvårdsnämndens ordförande.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Marie Loob
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Skickas till
Regionstyrelsen
Hälso- och sjukvårdsnämnden

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen tackar för era synpunkter. Yttrandet föranleder inga ändringar av förslaget.

 # 179 Socialnämnden Region Gotland
2022-04-21

SON § 76 Remissvar. Samråd Översiktsplan 2040 Gotland
Ärendenummer: SON 2022/61
Paragraf föregående instans: SON/AU § 57
Sammanträdesdatum 2022-04-20

Socialnämndens beslut

- Socialnämnden godkänner yttrandet avseende remiss Samråd Översiktsplan 2040 Gotland och skickar det vidare till regionstyrelsen som socialnämndens svar på remissen.
- Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Socialnämnden har getts möjlighet att lämna synpunkter på Remiss – Samråd Översiktsplan 2040 Gotland. I remissens missiv framgår det att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön

ska användas, utvecklas och bevaras. Den ska också visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitets-normer ska följas. Nu gällande översiktsplan för Gotland antogs 2010.

I samrådsförslaget behandlas bland annat utpekande av områden för bostäder, för företag och verksamheter samt för natur- och grönområden. Dessutom omfattar förslaget planering för framtida goda kommunikationer för hela ön, att säkerställa att byggandet av det framtida samhället sker i samklang med miljö- och klimatarbetet, för vatten- och avloppsfrågor samt för riksintressen med mera.

Bedömning

Socialnämnden ser positivt på Översiktsplanen 2040 Gotland men framhäver i yttrandet det framtida behovet av ytterligare boenden för äldre, för personer med funktionsnedsättningar på Gotland och andra gruppers behov av bostäder.

Ärendets behandling under mötet

Marica Gardell, socialdirektör, föredrar ärendet.

Socialnämnden anser att det är av stor vikt att de behov som finns inom socialnämndens område och för dess målgrupper finns med i arbetet med översiktsplanen. Det är därmed mycket viktigt att tydligt berätta om de behov av mark och byggnation som finns för socialnämndens målgrupper.

Ordförande yrkar att socialnämnden beslutar enligt arbetsutskottets förslag.

Ordförande finner bifall till yrkandet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse socialförvaltningen daterad 2022-03-14

Yttrande SON, daterad 2022-03-14

Remiss Samråd Översiktsplan 2040 inkom 2022-01-25

Skickas till

Registrator RS

Kristina Pajuäär, administrativ chef socialförvaltningen

Tjänsteskrivelse Socialförvaltningen

Datum 14 mars 2022

Ärende SON 2022/61

Remiss. Samråd Översiktsplan 2040 Gotland

Förslag till beslut

- Socialnämnden godkänner yttrandet avseende remiss Samråd Översiktsplan 2040 Gotland och skickar det vidare till regionstyrelsen som socialnämndens svar på remissen.
- Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Socialnämnden har getts möjlighet att lämna synpunkter på Remiss – Samråd Översiktsplan 2040 Gotland. I remissens missiv framgår det att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den ska också visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas. Nu gällande översiktsplan för Gotland antogs 2010.

I samrådsförslaget behandlas bland annat utpekande av områden för bostäder, för företag och verksamheter samt för natur- och grönområden. Dessutom omfattar förslaget planering för framtida goda kommunikationer för hela ön, att säkerställa att byggandet av det framtida samhället sker i samklang med miljö- och klimatarbetet, för vatten- och avloppsfrågor samt för riksintressen med mera

Bedömning

Socialnämnden ser positivt på Översiktsplanen 2040 Gotland men vill framhäva det framtida behovet av ytterligare boenden för äldre samt för personer med funktionsnedsättningar på Gotland.

Boendeförsörjningsplaner inom socialförvaltningen

I remissen finns ett avsnitt som beskriver hur Översiktsplanen 2040 förhåller sig till andra planer och program (sid 13). Där finns varken ”Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland 2019- 2028” eller ”Plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar 2020-2028” upptagna.

Socialnämnden önskar att det tydligt framgår i Översiktsplanen vikten av boenden för socialtjänstens målgrupper och att ovanstående boendeförsörjningsplaner tas i beaktning så att särskild mark kan pekas ut för framtida boenden. Vid framtagande av detaljplaner behöver både behovet av byggnation av särskilda boenden för äldre samt boenden med särskild service finnas med.

Framtagen plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland

Socialnämnden reviderar löpande boendeförsörjningsplanen för särskilt boende för äldre. Den äldre befolkningen kommer att öka. Särskilt kraftig är ökningen bland dem över 85 år. År 2050 räknar man med att antalet personer över 85 år kommer att ha fördubblats jämfört med idag. Inom den närmaste tioårsperioden behöver det planeras för ca 200 nya platser inom särskilt boende.

Boendeförsörjningsplanen avseende särskilt boende för äldre behöver vara väl förankrad inom Region Gotland så att mark avsätts och detaljplaneras för dessa ändamål. Socialnämnden vill därför särskilt påtala behovet av utpekad mark för byggnationer av ytterligare särskilda boenden för äldre på Gotland.

Behov av särskilt boende för äldre

Socialnämnden har fattat beslut om att ett nytt boende om 80 platser skall byggas i Klintehamn, färdigställande planerat till 2025 (del av Klinte Odvalds 1:2).

Utöver det planeras för ett nytt särskilt boende i Slite till 2027-2028 och även ytterligare ett boende på det nya Visborgsområdet till 2029-2030. Det är av vikt att detta är känt inom Region Gotland så att mark möjliggörs för dessa boenden och att även detaljplanering sker så att boendena kan bli klara till utsatt tid.

De behovsprognoser socialförvaltningen tar fram årligen gällande nya platser sträcker sig till år 2030 men även efter 2030 kan nya boenden behöva byggas varför det är av stor vikt att Region Gotland planerar för mark avsatt till ytterligare särskilda boenden framåt. Det bör även beaktas att ett särskilt boende framöver bör omfatta minst 80 platser samt ej överstiga två våningar. Utöver det är det önskvärt att ett särskilt boende byggs i närhet till ordinarie bostadsbestånd och med närhet till service och kollektivtrafik. Boendet kan med fördel vara integrerat med andra verksamheter såsom en förskola och planeras med andra typer av boenden för äldre i närhet till det särskilda boendet.

Behov av bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar

Socialnämnden reviderar löpande boendeförsörjningsplanen för personer med funktionsnedsättningar. Det behöver beaktas ytterligare behov av gruppboenden framöver integrerat inom ordinarie bostadsbestånd. Regionägd mark måste därför finnas inom det nya Visborgsområdet för byggnation av bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättningar i form av gruppboende med 6 platser i ett plan. Boendet ska planeras med närhet till kollektivtrafik, service och i anslutning till ordinarie bostadsbestånd för att främja självständighet. Detta har bland annat påtalats i remissvar Förslag till detaljplan för Trombonen och Slagverket m.fl., del av Visborg 1:9.

Tilläggsas kan att det är relativt svårt att genomföra behovsprognostiseringar då målgruppen är liten. Behov av ett nytt boende kan uppstå med relativt kort varsel. Av det skälet bör det beaktas att regionägd mark för byggnation kan behövas med relativt kort framförhållning (ungefär två års sikt).

Andra gruppers behov av bostäder

I översiktsplanen kan med fördel även omnämnas att det behövs bostäder för grupper som har svårt att komma in och även står långt ifrån den reguljära bostadsmarknaden.

Socialförvaltningen
Marica Gardell
Socialdirektör

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse socialförvaltningen daterad 2022-03-14
Yttrande SON, daterad 2022-03-14
Remiss Samråd Översiktsplan 2040 inkom 2022-01-25

Skickas till

Registrator RS
Kristina Pajuäär, administrativ chef socialförvaltningen

Remiss. Samråd Översiktsplan 2040 Gotland

Yttrande

Socialnämnden ser positivt på Översiktsplanen 2040 Gotland men vill framhäva det framtida behovet av ytterligare boenden för äldre samt för personer med funktionsnedsättningar på Gotland.

Boendeförsörjningsplaner inom socialförvaltningen

I remissen finns ett avsnitt som beskriver hur Översiktsplanen 2040 förhåller sig till andra planer och program (sid 13). Där finns varken ”Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland 2019- 2028” eller ”Plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar 2020-2028” upptagna.

Socialnämnden önskar att det tydligt framgår i Översiktsplanen vikten av boenden för socialtjänstens målgrupper och att ovanstående boendeförsörjningsplaner tas i beaktan så att särskild mark kan pekas ut för framtida boenden. Vid framtagande av detaljplaner behöver både behovet av byggnation av särskilda boenden för äldre samt boenden med särskild service finnas med.

Framtagen plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland

Socialnämnden reviderar löpande boendeförsörjningsplanen för särskilt boende för äldre. Den äldre befolkningen kommer att öka. Särskilt kraftig är ökningen bland dem över 85 år. År 2050 räknar man med att antalet personer över 85 år kommer att ha fördubblats jämfört med idag. Inom den närmaste tioårsperioden behöver det planeras för ca 200 nya platser inom särskilt boende.

Boendeförsörjningsplanen avseende särskilt boende för äldre behöver vara väl förankrad inom Region Gotland så att mark avsätts och detaljplaneras för dessa ändamål. Socialförvaltningen vill därför särskilt påtala behovet av utpekad mark för byggnationer av ytterligare särskilda boenden för äldre på Gotland.

Behov av särskilt boende för äldre kommande år

Socialnämnden har fattat beslut om att ett nytt boende om 80 platser skall byggas i Klintehamn, färdigställande planerat till 2025 (del av Klinte Odvalds 1:2).

Utöver det planeras för ett nytt särskilt boende i Slite till 2027-2028 och även ytterligare ett boende på det nya Visborgsområdet till 2029-2030. Det är av vikt att detta är känt inom Region Gotland så att mark möjliggörs för dessa boenden.

De behovsprognoser socialförvaltningen tar fram årligen gällande nya platser sträcker sig till år 2030 men även efter 2030 kan nya boenden behöva byggas varför det är av stor vikt att Region Gotland planerar för mark avsatt till ytterligare särskilda boenden framåt.

Det bör även beaktas att ett särskilt boende framöver bör omfatta minst 80 platser samt ej överstiga två våningar. Utöver det är det önskvärt att ett särskilt boende byggs i närhet till ordinarie bostadsbestånd och med närhet till service och kollektivtrafik. Boendet kan med fördel vara integrerat med andra verksamheter såsom en förskola och planeras med andra typer av boenden för äldre i närhet till det särskilda boendet.

Behov av bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar

Socialnämnden reviderar löpande boendeförsörjningsplanen för personer med funktionsnedsättningar. Det behöver beaktas ytterligare behov av gruppboenden framöver integrerat inom ordinarie bostadsbestånd. Regionägd mark bör därför finnas inom det nya Visborgsområdet för byggnation av bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättningar i form av gruppboende med 6 platser i ett plan. Boendet ska planeras med närhet till kollektivtrafik, service och i anslutning till ordinarie bostadsbestånd för att främja självständighet. Detta har bland annat påtalats i remissvar Förslag till detaljplan för Trombonen och Slagverket m.fl., del av Visborg 1:9.

Andra gruppers behov av bostäder

I översiktsplanen kan med fördel även omnämnas att det behövs bostäder för grupper som har svårt att komma in på den reguljära bostadsmarknaden och även står långt ifrån bostadsmarknaden.

Socialnämnden

Rolf Öström
Ordförande Socialnämnden

Marica Gardell
Socialdirektör

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Bostadsförsörjningen är med som en integrerad del av arbetet. Ett övergripande mål är att möjliggöra för fler bostäder nära service och kollektivtrafik, där det är särskilt lämpligt med exempelvis trygghets- och seniorboenden. En strategi översiktsplanen har är att satsa på områden där det finns förutsättningar att bo permanent. Inom några småorter och tätorter som har många småbus pekas områden ut för tätare bebyggelse i form av flerbostadsbus och radbus nära ortens centrum, för att göra det möjligt att kvar i sin socken under fler livskeenden. Översiktsplanen är till sin natur översiktlig och specifika typboenden specificeras därför inte i markanvändningskartan, men den ger plats och stöd för trygghetsboenden, seniorboenden, studentboenden mm. Flera av de utpekade utvecklingsområdena är på regionägd mark där det kan finnas en högre grad av möjligheter att styra utvecklingen till att möta regionens behov av olika former av boenden för olika målgrupper.

 # 306 Stadsarkitektenheten Samhällsbyggnadsförvaltningen Region Gotland

2022-05-17

Yttrande

Samrådsförslag ÖP 2040

Stadsarkitektenheten har inte haft nödvändig tid att göra en tillfredsställande genomlysning av förslaget för att det ska bli ett användbart underlag.

- En mer genomarbetad strategi för när plankravet ska utlösas bör tas fram.
- I de föreslagna utbyggnadsområdena med högst bebyggelsetryck (Visbynära) bör översiktsplanen föreslå att fördjupade översiktsplaner eller planprogram tas fram för att säkerställa att lämpliga avvägningar kan göras.
- Högst bebyggelsetryck finns trots allt i kustzonen och det behövs en kustzonplanering för att kunna göra lämpliga avvägningar.
- Hur skiljer sig begreppet ”resurseffektivt byggande” från att tidigare ”samlad” bygelseutveckling?

- Ska bebyggelse på jordbruksmark tillåtas vid generationsväxling, kan det anses vara ett väsentligt samhällsintresse?
- Var ”brukningsvärd jordbruksmark” kan användas för andra väsentliga samhällsintressen bör utvecklas och förtydligas.
- Planförslaget avråder från miljöstörande industri i Visby. Är det tänkt att även planlagt mark för industri som ligger utanför vattenskyddsområde ska flyttas från stan?
- Riktlinjer med omväxlande ”ska” och ”bör” behöver ses över.
- **Kap 3** Kartornas teckenförklaring har alltför lika färger, vilket förvårar tolkningen. Innebörden av de olika områdena bör förtydligas.
- Bedömning av planförslag är också svårt när övriga underlag inte finns med i kartan
- **3.2 Visby** Generellt sett ganska mycket som kan tas bort för att det tagits fram nya beslutsdokument ex världsarvsstrategi, grönplan. Texten behöver ses över och aktualiseras.
- **2.1.3** Vikten av den politiska förankringen av arkitekturstrategin bör framträda tydligare i texten.

Kulturmiljö:

- **2.10.2 Handel** s. 78. Punkt två i listan. Utveckling och bevarande är inte två motsatser som ska ställas emot varandra. Det handlar alltså inte om att antingen bevara eller utveckla, utan att utveckla genom att bevara. Förslag på ny text: Hitta sätt att utveckla och bevara kultur- och naturvärden på ett sätt som gagnar dessa och samtidigt gynnar handelsutbud, besöksnäring och näringsliv.
- **3.2.1 Delarna som gör helheten** Dessa punkter är varken aktuella eller relevanta. Koppla utvecklingen av innerstan till detaljplan o byggnadsordning. Världsarvet har en ny strategi sedan 2019. Fördjupa resonemanget om vad som utgör stadens kärna/centrum/innerstad.
- **S. 144 Stadsbild. Punkt tre.** *Ny bebyggelse ska planeras och byggas med omsorg om stadslandskapets helhetsverkan i samspel med, eller i medveten kontrast till, omgivande bebyggelse.* Att bygga i medveten kontrast kan skapa onödiga konfliktpunkter i anslutning till världsarvet eller till andra områden med höga kulturvärden.
- **S. 144 Visby ytterstad. Ny punkt** Skyddet för Visbys äldre villakvarter behöver stärkas. Villakaraktären av egnahemstyp är hotad i flera områden där gällande detaljplaner ger stora byggrätter. Förtätning sker med flerfamiljshus som påverkar trädgårdsstadskaraktären och bebyggelsemiljöns kulturvärden negativt.
- **S 144.** De generella riktlinjerna från skriften ”Bebyggelsens och utemiljöns karaktärsdrag i Visby ytterstad 1900 – 2000” bör föras in i avsnittet.
- **S 149 bildtext Förslag till buffertzona.** Förslaget är inte en absolut gräns och en åtgärd kan ha en påverkan på världsarvsvärdet oavsett om den utförs innanför eller utanför buffertzonen. Buffertzonen ska ses som ett område där man bör vara extra uppmärksam vid förändring och dess påverkan på världsarvet.

Med vänlig hälsning

Stadsarkitektenheten

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Begreppet resurseffektiv bebyggelse är ett bredare begrepp än samlad bebyggelse och kommer från den regionala utvecklingsstrategin. Texter kring resurseffektiv bebyggelseutveckling samt byggnad på jordbruksmark har utvecklats. Beskrivningen av markanvändningen har kompletterats med resonemang kring när plankravet bör utlösas. Planlagd mark för industri utanför primärt vattenskyddsområde ska inte upphävas, tillståndsprocessen avgör vilken typ av verksamhet som är lämplig för den aktuella platsen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande och därför används bör genomgående i granskningsförslaget. Kartorna har förenklats till granskningskedet. Avsnitt i kap 3, Visby har reviderats och omorganiserats. Avsnitt i kap 2, Utveckla attraktiva och väl gestaltade bostäder och boendemiljöer har reviderats. Översiktsplan 2040 har inte fått uppdrag att föreslå områden som ska hanteras vidare med en fördjupad översiktsplan likt Bygg Gotland hade.

 # 313 Tekniska nämnden Region Gotland
2022-06-03

Ärendenummer: TN 2022/323
Paragraf föregående instans: TN AU § 56

Tekniska nämndens beslut

Tekniska nämnden beslutar att godkänna samrådsyttrande för Översiktsplan för Gotland 2040 med ändringar, enligt ordförande Karl-Johan Bobergs (C) yrkande.

Sammanfattning

På uppdrag av Regionstyrelsen har ett samrådsförslag till Översiktsplan för Gotland 2040 arbetats fram.

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen ska också visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas. Nu gällande översiktsplan för Gotland antogs 2010.

I samrådsförslaget behandlas bland annat utpekande av områden för bostäder, för företag och verksamheter samt för natur- och grönområden. Dessutom omfattar förslaget planering för framtida goda kommunikationer för hela ön, att säkerställa att byggandet av det framtida samhället sker i samklang med miljö- och klimatarbetet, för vatten- och avloppsfrågor samt för riksintressen med mera.

Samrådsförslaget har skickats på remiss och tekniska nämnden har fått möjlighet att yttra sig på förslaget till Översiktsplan för Gotland 2040.

Bedömning

Samtliga av teknikförvaltningens verksamheter har engagerat granskat samrådsförslaget Översiktsplan för Gotland 2040. Flertalet av verksamheterna inom teknikförvaltningen har valt att yttra sig. Verksamheternas samrådsyttrande finns sammanställt i bilaga 1 och är uppdelade i generella samt mer detaljerade och redaktionella synpunkter.

Teknikförvaltningen gör bedömningen att tekniska nämnden bör godkänna förvaltningens samrådsyttrande.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredrogs av avdelningschef Jenny Iversjö.

Yrkanden:

Ordförande Karl-Johan Boberg (C) yrkar på att samrådsyttrandet godkänns med de ändringar som framförts av tekniska nämnden.

Ordförande Karl-Johan Boberg (C) ställer proposition på sitt eget yrkande och förvaltningens förslag och finner att det egna yrkandet vinner bifall.

Synpunkter:

Sid 3 punkt 14 och 15: Utveckling av *avhållbar* turism? Vad betyder det? Saknas ett mellanslag?

Punkt 15: *avhållbar* turism?

Katarina Krusell (MP) frågade om sid 22: Sista meningarna i punkt 7: Nytt vattenverk i Slite? Gäller gammalt avtal? Ska det vara komma "*pågår troligen*". Avdelningschef Jenny Iversjö svarade att 2029 måste vattenfrågan vara löst oavsett. Texten förtydligas.

Förvaltningschef Patric Ramberg svarade att Region Gotland måste få fram vatten i Slite. Det beror eventuellt på om Cementa får ett nytt brytningstillstånd. Annars måste Region Gotland hitta en annan lösning.

Arbetsutskottets förslag till tekniska nämnden

Tekniska nämnden beslutar att godkänna samrådsyttrande för Översiktsplan för Gotland 2040 och överlämna det till Regionstyrelsen för beslut, med ändringar enligt ordförande Karl-Johan Bobergs (C) yrkande.

Beslutsunderlag

TKF Tjänsteskrivelse – Samrådsyttrande Översiktsplan 2040, 2022-05-06

Bilaga 1 – Sammanställning av yttrande, 2022-05-18

Missiv – Samråd Översiktsplan 2040 Gotland, 2022-01-25

Presentation på sammanträde.

Skickas till

Regionstyrelsen

Bilaga 1

Markverksamheten

Generella synpunkter

1. Det finns inga möjligheter att tända och släcka lager i de digitala kartorna, vilket gör kartorna mycket svårlästa. Dessutom är teckenförklaringen till samtliga kartor fulla av markanvändningar som inte är aktuella för just det området, vilket innebär att man får leta efter de lager som faktiskt syns i kartan, och det finns då flera som liknar varandra. Objekten i den digitala kartan är förvisso klickbara, men informationen som kommer upp är svårtolkad. Möjligen skulle det hjälpa att på varje sida i informationen infoga samma bild som finns i

teckenförklaringen för aktuellt lager. Eller att objektet lyser upp när man har uppe aktuell sida i informationen.

Flera av kartorna i den tryckta översiktsplanen är för små vilket gör dem svårlästa och svårt att skilja de olika rasterna från varandra. I den utskrivna versionen anges det också i teckenförklaringen att allt som är vitt är jordbruk och det som är prickat är skogsbruk. I själva kartan är det dock skogsmarken som är vit medan jordbruksmarken är grön. Dessutom är jordbruksmarken i kartan prickad, vilket ju då skulle betyda att det växer skog på jordbruksmarken. Områdena som pekar ut ”bostäder – utvecklad” respektive ”bostäder – ändrad användning” är också svåra att urskilja.

2. Trots att det av plan- och bygglagen uttryckligen framgår att en översiktsplan inte är bindande har sådana planer i praxis fått en allt större betydelse vid exploatering.

Boverkets uppfattning är att översiktsplanen är ett viktigt dokument som har stor betydelse vid lokaliseringsprövningen. Detta synsätt stämmer med den praxis som Mark- och miljöverdomstolen tillämpar i mål om vindkraft.

Översiktsplanen måste vara tillräckligt konkret. Översiktsplanen kan få avgörande betydelse för avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen vid bebyggelse där det saknas detaljplan och områdesbestämmelser.

3. I teckenförklaringar för vindkraft används ”område 1” osv. för att beskriva olika inriktning för utvecklingen av vindkraft. För tydlighet bör ordet ”typ” användas istället för ”område”.

4. Flera åtgärder beskrivs men det saknas redogörelser för hur dessa ska kunna genomföras.

5. Samrådsförslaget är ett väldigt omfångsrikt dokument och texten är ofta mer detaljerad än vad den behöver vara med risk för att man inte ser skogen för alla träd. Man bör därför dra ner på textmassan och enbart fokusera på riktlinjerna och ett bra kartmaterial. Övrig text (historik, beskrivningar, bakgrundsinfo, redovisning av rapporter och politiska beslut etc.) kan läggas i bilagor eller länkas till på nätet. Detta skulle underlätta för alla som använder ÖPn som ett verktyg i sitt arbete.

6. Bör man för regionens interna arbete (som t.ex. detaljplaneläggning) ha en prioriteringsordning när olika intressen står i strid med varandra? Allting kan inte vara lika viktigt.

7. Angående ändrad användning av allmän plats för park och natur:

Detaljplanelagd parkmark och naturmark är inte mark som bara råkat bli över. Det fanns en tanke med att man dessa områden planlades med större sammanhängande grönområden mellan kvarteren. De är därför inte bara viktiga som spridningskorridorer för flora och fauna utan utgör även en mycket stor del av stadsdelarnas kvaliteter. Av den anledningen bör mark detaljplanelagd för park eller natur som en grundregel inte planläggas för annan markanvändning, se exempelvis Visborg 1:9 mellan Visborgsstadens och Färjeleden och Visby Haga 1:1, söder om Panncentralen 1 i Gråbo.

8. Flera av beskrivningarna av orterna ger intryck av att vara skrivna utan lokalkännedom, p.g.a. felaktiga namn och uttryck.

9. Flera av riktlinjerna är alldeles för allmänt hållna för att få en betydelse vid en framtida prövning.

På de allra flesta av riktlinjerna står det också ”förslag till riktlinje”, ska detta ändras inför antagande?

10. Kartor, i teckenförklaringen: Vad menas med *utvecklad*? Om tanken är att det ska se ut enligt kartorna när det är utbyggt enligt ÖP borde ett annat ord väljas (exempelvis ”kan utvecklas”). ”Utvecklad” tolkas som att det redan är utfört.

11. Region Gotland äger fastigheter men det finns ingen samlad strategi för fastighetsinnehavet. I ÖP-arbetet behöver vid utpekandet av olika markanvändningar även hänsyn tas till de behov som regionen har identifierat för sina verksamheter.

12. Till markteamet kommer frågor som gäller teknisk infrastruktur med önskemål om att etablera tankstationen för vätgas, laddning av elfordon mm. Vi förutspår en ökad efterfrågan och ser ett behov av att peka ut lämpliga platser för denna verksamhet.

Redaktionella synpunkter

1. Sista raden på sidan 16 verkar sakna ett mellanslag. Vad betyder ”*matchning*”?

2. I ingressen till kap 2 står det att Gotland är ”*globalt*”. Bör förklaras.

3. I första raden på sidan 21 står det: .....*behålla den befolkning som redan bor på ön*. Bör det inte stå **Gotland** då det ju finns åtminstone två bebodda öar (tre med Furillen).

4. 2.2.8 sid 42 Andra stycket. Bör kanske förklaras vad ett *vattenråd* är.

5. Kartan på sidan 50 är svårläst då det är svårt att jämföra nuvarande kustlinje med 2-meterskurvan.

6. Sid 66, punkt 7. Begreppen *mobilitetsbus* och *servicehubbar* bör förklaras.

7. 2.7.3: Tredje stycket tas bort då det verkar höra till ett annat kapitel.

8. Sidan 72: Sista ordet i sista raden (”eftersom”), vänstra spalten tas bort?

9. Sidan 72: Se över tredje meningen i första stycket i högra spalten (”Trafikverkets bedömning...”).

10. Sid 72: I andra stycket högra spalten verkar det fattas ord i första och sista meningen.

11. Sidan 72: Första meningen i tredje stycket i högra spalten, ändra ”trafikslagen” till ”trafikslag”.

12. Sidan 73: Andra meningen andra stycket vänstra spalten, ändra ”högsta” till ”största”.

13. Sid 76, sista meningen i femte stycket i högra spalten, stryk ordet ”av”.

14. Sid 80, högra spalten, under ”**Utveckling av hållbar turism**”: andra stycket: fattas ord i sista meningen.
15. Sid 80, högra spalten, under ”**Utveckling av hållbar turism**”: Femte stycket, sista meningen kan tas bort då det är en upprepning av det som står i ingressen.
16. Sid 90 Text under karta står det ”vita områden”, det ska stå lila områden.
17. Sid 221, andra stycket högra spalten: Lärkparken ligger inte i söder om Roma, det ligger i Roma kyrkby, alltså norra Roma. (Förutsatt att centrum av Roma definieras som där mataffärerna m.m. ligger.) I så fall ligger inte heller Sockerparken ”söder om Roma” utan möjligen ”i södra/sydvästra Roma”.
18. Sid 221, sista meningen i andra stycket i vänstra spalten, se över meningen och ändra till antingen ”är inte detaljpanelagd” eller ”inte av detaljplan”.
19. Sid 94 se över formuleringen av riktlinjen.
20. Sid 96. Förslag till riktlinje punkt 1: Begreppet *skadelindringshierarki* bör förklaras.
21. Sid 96. Förslag till riktlinje punkt 3. Är regionens naturvärdeskarta allmänt tillgänglig? Man bör kanske beskriva vad kartan visar och var den finns.
22. Sid 231: Menas med den parkering som i fjärde stycket benämns ”... *parkeringen mellan mataffärerna*” den plats som allmänt kallas för **torget**?
23. Kartan på sid 232: Området runt Högbyskolan har fel färg i kartan.
24. Sid 323, Rute ligger inte i Bunge. Förtydliga 4.8.5., i vilka socknar ligger Stucks och Klinthagen?
25. Sid 383: andra stycket bör läggas tidigare i kapitlet före avsnittet om kategori 1 – 3 på sid 382.
26. Sid 383: andra stycket bör läggas tidigare i kapitlet före avsnittet om kategori 1 – 3 på sid 382.
27. Sid 387: stycket i högra spalten som börjar med ”*Begreppet LIS-område kan..*” tas bort eftersom samma information återkommer i nästa stycke.

Synpunkter kopplat till textavsnitt

- 1.2 I ”Vad är en översiktsplan” på sida 12 bör det framgå att översiktsplanen inte är juridiskt bindande utan endast vägledande.
  - 1.2.1 ”Fastighetspolicy” och ”Riktlinjer försäljning, upplåtelse och köp av fastigheter” bör ingå i uppräknningen på sida 13.

2.5.2 Avsnittet behöver utvecklas avseende skyfallshantering.

2.5.3 Riktlinjer för kommunalt vatten och avlopp

Sidan 57 Punkt 5 Ändra texten till

”I första hand genom avtal med samfällighetsförening som förvaltar en gemensamhetsanläggning bildad enligt anläggningslagen”

2.8.1 Sidan 72 de två sista meningarna i vänstra spalten samt pkt 3 sid 73:

För att undvika missförstånd om vem ansvarar för vad kan ett alternativ att diskutera vara att RG tar över hela väghållaransvaret för de strategiskt viktiga vägarna (punkt 3 på sidan 73) och lämnar allt underhåll på samtliga övriga enskilda vägar till väghållaren, d.v.s. fastighetsägarna.

”Det statliga driftbidrag som kommunen tidigare fått har upphört så bör kommunen ta ut gatukostnader från de fastigheter som berörs av vägarna.”

Det finns inget stöd i lagstiftningen för regionen att fakturera gatukostnader för drift.

”I orter där det är beslutat att de skall behandlas som tätbebyggda områden där Region Gotland sköter vägarna.” Konstig mening - omformulera.

Hela stycket där ovanstående citat hämtats bör omarbetas och utvecklas. Ska detaljplaner ändras och kommunalt huvudmannaskap införas?

2.8.2 ~~Första stycket. Är det verkligen rimligt att med allmänna medel bygga om/ut vägarna för att moderna långtradare och jordbruksmaskiner blivit för stora för de befintliga vägarna?~~

~~Utveckla stycket. Utveckla det första stycket. Vad blir konsekvensen av att det behöver finnas ytor i centrala lägen? Det borde stå att det ska hanteras vid upprättande av detaljplan.~~

2.9.1 Första stycket: Vad menas med att en väl fungerande flyg- och färjetrafik till och Gotland är viktigt för hela Sverige?

2.10.4 Sid 79 Första stycket. Är det inte ett av Sveriges **populäraste** och inte *viktigaste* resmål som menas?

2.10.4 På sidan 81 står att det att i detaljplan kan avgränsas vilka tider på året som camping kan ske.

Enligt Boverket kan sådan reglering inte ske:

”Inom en detaljplan måste marken vara lämplig för ett ändamål under hela året. Det är därför inte möjligt att reglera att en verksamhet enbart får sträcka sig över en viss tid på året.”

2.10.4 Sid 81, högra spalten andra punkten. Eftersom RG tidigare inte har varit särskilt restriktiva rörande detta bör det kanske stå att ”RG **numera** är restriktiv till fastighetsdelning inom campingområde”.

2.10.4	På sidan 83 ”Husbil på parkering kan dels anordnas på redan befintlig parkering där man avdelar ett antal parkeringsplatser som ställplatser för husbilar eller att man upplåter ny parkering på lämplig mark (enskild eller samfärd), och att man genom lokala trafikföreskrifter reglerar möjligheten till övernattning.” Stryk ”enskild eller samfärd”, detta saknar betydelse i sammanhanget.
2.10.4	Sid 83, sista punkten. Förutom bygglovsenheten så angår parkering på privat mark inte RG så vem på RG har ansvaret för att detta görs?
2.10.6	Sid 85. De två sista riktlinjerna/punkterna kan uppfattas som motstridiga.
2.13.1	Sid 92 konstig mening ”Fiskeresursen ska brukas på ett sådant sätt att den inte förbrukas”. Menas att fiskeresursen ska brukas så att den är långsiktigt hållbar?
2.13.2	Sid 92 näst sista stycket. Varför inte skriva kalhygge istället för ”... slutavverkning som bryter trädkontinuiteten”?
2.13.2	Sid 93. Förslaget till riktlinje avseende grönstruktur är konstigt formulerad. Den är svår att förstå. Dessutom, borde inte denna stå under 2.13.3 istället? Borde inte riktlinjen för detta avsnitt avse natur- och kulturlandskapet istället?
3	Sid 125: Förvirrande att man i texten inkluderar Ljugarn i det södra delområdet när det i kartan på sid 126 tydligt framgår att Ljugarn ligger i det mellersta delområdet. Se även sid 216, 226-229.
3.1.1	Sid 127 ”Planförslaget har gjort bedömningen att” Vem har gjort bedömningen?
3.1.1	Sid 127 Enligt andra stycket klassificeras Lärbro som <i>Mångfunktionell bebyggelse</i> . I första stycket under 3.1.4 saknas Lärbro i uppräknningen av orter som klassas som mångfunktionell bebyggelse. Vad gäller?
3.1.1	Sid 127 "Mångfunktionell bebyggelse", omfattas av tätorterna Visby, Slite, Hemse, Klintehamn, Roma, Lärbro och Fårösund. I samband vid utveckling av dessa orter bör Region Gotland ta ett större ansvar och vara huvudman för de allmänna platserna i nya och ombildade detaljplaner. Det borde framgå av ÖP på vilket sätt regionens ansvar för dessa tätorter avses utvecklas.
3.1.5	Sid 128 Uppräkningen av servicenära landsbygd består av socknar med undantag av Valleviken, bör därför ändras till Rute
3.2	Sid 129 "Resurseffektiv utveckling blir allt mer viktigt, staden behöver fortsätta byggas inåt."..."Visby är inte färdigbyggt" Enligt Mark- och vattenanvändningskartan avser man kunna förändra marken vid Torslunden, Gråbo, Terra Nova och Visborg. Dessa förslag avser till största del att utveckla staden "utåt" istället för inåt. Vidare framgår det av Enligt Mark- och vattenanvändningskartan att flera områden är "utvecklade" men att man troligen menar att marken ska utvecklas, t.ex. Östercentrum. Kartan och dess teckenförklaring är svårtolkad och behöver förtydligas.
3.2.1	Sid 134 "Exempel på stadsstråk som kan utvecklas, bevaras och sträckas" Om ett stadsstråk ska bevaras så kan det väl inte utvecklas? Förtydliga gärna!

3.2.3	Sid 140 "En restriktiv hållning ska tillämpas vid önskemål om ändrad markanvändning inom grönområden, parker och naturmark" Det står inget om någon kompensation åt andra hållet att man tar kvartersmark för bostadsändamål i anspråk för park/naturmark. Sid 140 "Tre större grönområden av olika karaktär och placering pekas ut: Gravarna, naturreservatet Galgberget och Rävheten". Vad menar man med grönområden? Inom redovisade grönområden i ÖP förekommer både allmän platsmark och kvartersmark i gällande detaljplaner, grönområdena är även icke detaljplanelagd mark. Text är Rävheten utlagt som kvartersmark med ändamålet idrott. Inom redovisade grönområden finns det gällande detaljplaner som av olika anledningar ännu inte blivit genomförda, detaljplanerna kommer då att strida mot intentionerna i översiktsplanen. I denna del behöver ÖP förtydliga vad man menar med grönområde eftersom man föreslår en restriktiv ändring av markanvändningen. Menar man den fysiska markanvändning som är på marken idag eller markanvändning enligt gällande detaljplan? Sid 140 "I kvarteret Melonen föreslås ändrad markanvändning för att till skapa ett parkområde i anslutning till bostadsbebyggelse" Av Mark- och vattenanvändningskartan framgår det inte att man avser ändra markanvändningen till förmån för park/natur. Är det meningen att en ÖP ska peka ut särskilda fastigheter borde det inte vara något som man tittar närmare på vid en ändring av gällande detaljplan? Intill föreslagen ändring finns även Bingebyparken som ansluter till bostadsbebyggelsen vid Bingeby. Bedömer att ÖP inte tagit hänsyn till den växtlighet med grönytor som faktiskt råder inom sjukhus-, omsorg- och skolområden utan enbart fokuserar på ytor som ligger i anslutning till dessa områden. Sid 143 "En restriktiv hållning ska tillämpas vid önskemål om ändrad markanvändning inom översiktsplanens redovisade grönområden, parker och naturmark" Det innebär att där ÖP redovisar grönområde kommer det att bli svårt att utveckla marken till någon annan användning om det inte redan är detaljplanelagt för önskat utvecklingsändamål. Applicerar man även vattenskyddsområdet så blir det väldigt svårt att utveckla Visby inåt, saknar en avvägning mellan det gröna, blåa och bebyggelse för Visby.
3.2.3	Sid 140 andra stycket högra spalten: Ändra i texten eftersom både Furulundsskogen och Krookska dungen är detaljplanelagda som park- respektive naturmark.
3.2.7	Sid 153 "Vid Bingerskvarn finns en liten detaljplan med ändamål handel, kontor, småindustri. Marken är i regionens ägo och ligger utanför vattenskyddsområde. Här bör möjligheten att utveckla ett större verksamhetsområde utredas..." Texten blir väldigt motsägelsefull jämfört med Mark- och vattenanvändningskartan som redovisar GRÖNOMRÅDE, vad gäller? Det finns en kontinuerlig efterfrågan av verksamhetsmark, särskilt inom Visby. Den mark som är utlagd i detaljplan för verksamheter i Visby finns i Österby, den detaljplanen avses dock upphävas då området är beläget inom primärt vattenskyddsområde. Det aktuella området vid Bingerskvarn är beläget utanför vattenskyddsområde, inom bullerskyddsområde och inom Visby,

	varför det vore önskvärt att utreda området vidare för eventuella verksamheter. Området vid Österby bör istället läggas ut som grönområde i ÖP.
3.2.8	Sidan 159, Östra Byrummet: Där finns idag parkeringsplatser, en relativt ny-anlagd busstation och handel. Det finns beslut i RS för en utbyggnad av handeln på Bävern 1 (RS 2020-03-24 § 79). Kartan på sidan 160 (och 158) anger dock hela området Östra Byrummet som grönområde. Om man med ÖP:n menar att befintlig handel, parkering och busstation ska flyttas bör det beskrivas och förklaras i texten. Kartan sid 167 och sid 168 under ”Gråbo ängar”: Även Furulund och Yttre Furulund bör länkas samman och Furulundsgatan bör därför öppnas för biltrafik österut för anslutning till Stora Törnekvior. Åtgärden medför att Allégatan och Follingboväg kommer att avlastas och att många mil och mycket bensin kommer att sparas.
3.2.9	Sid 171, Då Visbys bebyggelseutveckling begränsas av flyget i norr och vattenskyddsområde i öster kommer troligtvis mycket av den framtida bebyggelseutvecklingen att ske i Visbys närområden öster om vattenskyddsområdet och utanför påverkansområdet för Tofta skjutfält och Visby flygplats. Inom ett område med ca 15 kilometers radie från Östercentrum ligger ett flertal socknar som kan erbjuda lantlig miljö med bekvämt pendlingsavstånd till staden. En större sammanhängande vision för dessa områden kan ge vägledning för hur utbyggnad av kommunalt VA, cykelbanor till Visby, kollektivtrafik mm kan och bör lösas. Detta saknas i översiktsplanen.
3.3.6	Sid 188 Industrimark ”Möjlighet finns att ansluta denna fastighet till det kommunala VA-nätet finns” Ändra till: Möjligheter finns att ansluta nya fastigheter inom den detaljplanelagda området till kommunalt VA.
3.3.5	Sid 183 Ställningstagande för fastigheten Bunge Stucks 1:66 och 1:67 är ”allmänt ändamål”, markanvändningen bör kunna utvecklas och inte låsas fast till nuvarande användning.
3.3.8	Beskrivningen av hamnarna i Slite behöver kompletteras - Lanthamnen - kustvakningen, fiskebåtar mm och småbåtshamn med ca 10 gästplatser. Länhamnen är en småbåtshamn med ca 120 platser. Cementas industrihamn. Det förekommer problem med lukt och damm (inte sot) från Cementas verksamhet. Västra brottet bör utpekas som verksamhet pågående.
3.3.8	Sid 193, Mark enligt detaljplan för turistverksamhet vid Sjuströmmar. Området ligger lågt och utgörs av ett grönområde som är viktigt att bevara enligt Grönplanen. Detaljplanen bör ändras till allmän plats park. Enligt gällande detaljplan är markanvändningen vid Kråsvägen samlingslokal. Detta område bör planläggas för bostäder. Vid Vikhagen finns detaljplan med markanvändning bostad, som är outbyggd. Man bör se över vilken markanvändning som ska vara i området framgent.

3.5.5	Sid 220 Enligt kartan ska området där dammarna ligger användas för energi- produktion, mer exakt solenergi. Detta nämns ingenstans i texten.
3.5.5	Sid 222, I bildtexten till den strategiska kartan anges att den gröna pilen illu- strerar en promenadsträcka där upplevelsevärden och ekosystemtjänster skulle kunna tillföras. Region Gotland äger ingen mark längs sträckan, det bör förtydligas, eftersom allmänheten annars riskerar att tro att Regionen kan påverka det. Sid 220, se kommentar här nedan om färger m.m. i teckenförklaringen jäm- fört med den utskrivna kartan.
3.6	sid 216, 226-229: Förvirrande att man i texten inkluderar Ljugarn och Ardre i det södra delområdet när det i kartan på sid 225 tydligt framgår att Ljugarn ligger i det mellersta delområdet. Se även kap 3 sid 125.
3.6.3	Sid 227: I texten står det <i>Typ 1, Typ 2</i> etc. medan det i teckenförklaringen till kartan står <i>Område 1, Område 2</i> etc. Är <i>Område</i> och <i>Typ</i> samma sak?
3.6.6	Sid 229 I uppräknigen av verksamheter i Stånga ska verksamheten jord- bruk läggas till.
3.6.7	Sid 234: Vad menas med centrumområdet? Borde kanske preciseras med en mer detaljerad karta.
4.15	Sid 385, första och andra stycket: vilka är de <i>mindre öarna</i> ?
4.16	Med undantag av Bläse (Sid 397, 4.16.4) och Ar/Bästräsk (Sid 398, 4.16.5) slås det fast i beskrivningarna av de föreslagna LIS-områdena att respektive område inte är lämpligt för bostäder. Då det i kapitlets inledning, sid 389, står: ” <i>Dock har inget LIS-område för bostäder identifierats...</i> ” måste man utgå från att inte heller Bläse och Ar/Bästräsk är lämpliga för bostäder. För conse- kvensens skull bör då detta förtydligas i samtliga eller i inga av LIS-områdes- beskrivningarna.

Parkplaneringsverksamheten

Generella synpunkter

1. Dokumentet är överväldigande i sin omfattning och ambition och känns gediget. In-
formationsmängden är stor och kanske går den att latta upp med att hänvisa/länka mer till
andra dokument. Dokumentet skulle också kunna lättas upp med bilder och bildtexter. Ba-
lansen i detaljnivå skulle kunna ses över, på sina ställen går texten ganska djupt ner i detaljer
och på andra är texten väldigt övergripande.

Förutsättningar för klimatanpassning sid 48

En övergripande skyfallskartering samt vidhängande konsekvensbedömning och princi-
piella ställningstaganden bör tas fram (*Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av
skyfall-stöd i fysisk planering, Länsstyrelserna*). Den lågpunktkarteringen som utförts kan nog
inte anses vara ett tillräckligt underlag för bedömning och hantering av skyfalls- och över-
svämningsfrågor på ÖP-nivå. Detta skulle kunna ingå som del i en separat klimatanpass-
ningsplan där frågor och processer som rör fysisk planering, säkerhets- och beredskapsar-
bete samt hushållnings- och budgetfrågor behandlas.

För att med framgång kunna utnyttja grönska för klimatreglering och klimatanpassning
krävs att tillräckliga ytor avsätts. Det stärker behovet av grönytor i stadsmiljö.

Klimatpåverkan och klimatflyktingar

Klimatdriven migration är ett fenomen som kommer att öka på flera platser i världen. Flyktingströmmar av en helt ny omfattning kan sannolikt komma att bli ett resultat.

DN: Man ska vara försiktig med förutsägelser om mänskligt beteende och prognoserna för 2050 varierar kraftigt, från några tiotal miljoner till en miljard klimatflyktingar. Världsbanken spår i rapporten "Groundswell", vars andra del publicerades i september, att världen har 216 miljoner klimatmigranter år 2050. Av dem finns 86 miljoner i Afrika – en del av världen som står för 3-4 procent av de globala koldioxidutsläppen. Än fler migranter spås finnas i Sydostasien och Stillahansområdet.

– Vi måste tydligare koppla samman utvecklingsfrågorna med klimatförändringarna och migration, förklarar Axel van Trotsenburg, verksamhetschef på Världsbanken, vid ett besök i Stockholm.

Detta kan alltså med rimlighet påverka Gotland redan innan 2040 och det kanske bör komplementeras. Arbete bör påbörjas för att förstå skalan och effekterna.

2. Förslag på tillkommande text angående ljusföroreningar

Användning av artificiellt ljus ökar på såväl global som nationell nivå. Det beror delvis på tillkommande bebyggelse och infrastruktur men också på att den tekniska utvecklingen erbjuder allt billigare belysning. Ljuset sprids över omgivande landskap och mot natthimlen. Det blir färre och färre platser som får vara naturligt mörka.

Det här kallas ljusförorening och är ett växande miljöproblem som leder till att vår tillgång till stjärnhimlen minskar och att dygnsrytmen för djur och människor rubbas. Ljusföroreningar utgör ett hot mot biologisk mångfald eftersom nattlevande insekter och ryggradsdjur störs och uråldriga instinkter slås ut. Enligt artskyddsförordningen finns en skyldighet att vidta skyddsåtgärder då belysning introduceras i tidigare mörka miljöer där skyddade arter såsom fåglar, fladdermöss och kräldjur återfinns. Deras ekologiska funktioner får inte förändras.

Idag saknas nationell styrning av ljusföroreningar. För att ljusföroreningar ska kunna hanteras och åtgärdas i planprocessen på regional nivå krävs att kunskap samlas, kompetenser samordnas och inventering av mörka miljöer utförs. Det behöver göras en översyn av vilket ljus som verkligen behövs så att slentrianmässig belysning undviks. Mörker såväl som ljus behöver planeras.

3. Det är viktigt att det utreds och diskuteras behov av framtida begravningsplatser/begravningsmark. Det gäller generellt, hur ser mortaliteten ut, vilka gravskick kommer att efterfrågas, vilka invandrargrupper finns representerade och vilka gravskick kommer på sikt att efterfrågas. Diskussion kan med fördel ske med företrädare för begravningsverksamhet, församlingar och stift. En plan för gravsättning i händelse av större epidemier, katastrofer och krig bör det tittas på. Finns det ingen plan för detta är det en brist och finns det en plan för detta bör den förklaras.

4. Parkplanering är skeptiska till förslaget med bostadsbebyggelse mellan Pilhagen och Gråbo (tätortsnära skog, Kronoparken), väster om Styrmansgatans norra del (del av Visby Haga 1:1) och anser att detta bör strykas omgående från ÖP (se sid 168)

5. Kartunderlagen ser ut inte alltid ut att stämma. Kategorierna grönområde, ospecificerat grönområde, park, natur etc. borde ses över. Vissa områden är kategoriserade som park trots att det snarare är ospecificerat grönområde medan viktiga parker som Tallunden står som grönområde, se ex sid 131: Honnörsparken ska delas upp i park respektive odling och

naturreservaten borde visas som naturreservat istället för ospecificerat grönområde. I enstaka fall verkar det saknas skrafferingar i teckenförklaringen ex på sid 158 där kyrkogårdens skraffering inte redovisas. Ett förslag är också att lekplatser, om de ska pekas ut, visas i punktform istället för yta, då ytan för lekplatser är så liten att den inte går att avläsa i kartorna.

6. Vi saknar en generell betoning av vikten av grönområden i stadsmiljöer. Grönområden och växtlighet bidrar med många ekosystemtjänster som kan förtydligas: luftrening, dagvattenhantering etc. Se kommentarer med sidhänvisningar nedan. Även resonemang kring grönområden och folkhälsa.

Redaktionella synpunkter

Sid 13. Strategidokument, lägg gärna till underlag såsom Riktlinjer och handlingsplan för lekplatser och utegym, badplatsstrategi, stadsodling, trädpolicy. Lägg även till Region Gotlands miljöprogram.

Sid 27. Det saknas övergripande bebyggelseriktlinje om gröna värden vid bostadsbyggande samt resonemang om storlek och kvalitet på bostads- och förskolegårdar.

Sid 45. Stormen Alfrida från 2019 nämns, vi har bara i år haft fyra stormar av samma dignitet. Det saknas någon diskussion om klimatförändringar och att vi behöver ta höjd för mer extremväder i dokumentet.

Sid 46. Diskussion finns i dokumentet om var vi skall begrava/förbränna djur om det uppstår epidemier. Det borde även finnas med information om hur vi tar hand om människor om det uppstår epidemier krig eller naturkatastrofer.

Sid 59. Avsnitt om dagvatten: Det borde läggas till information om vikten av träd och grönska för att minska belastningen på dagvattensystemet.

Sid 65. 2.7 Utveckling av hållbara transportsystem: Tveksam kartbild, exempelvis hela Östergarnslandet, saknar även Lummelunda, Stenkyrka, Kappelshamn

Sid 67-68. Cykel. Det saknas resonemang om elsparkcyklar. Är det bra, dåligt, kan man genom planering skapa bättre förutsättningarna bättre för en växande trend? Generellt är det ganska mycket om förtätning i syfte att minska transporter i detta stycke. Det är viktigt att poängtera vikten av grönska mellan bostadsområden och inte förtäta för mycket. Träd tar upp och lagrar kol och det är därför en mycket viktig balansgång, och det är viktigt att det finns plats kvar för stora träd.

Sid 72. högerspalt stycke 1 och 2: Se om formuleringarna, det är svårt att förstå vad som avses.

Det är generellt rent läsmässigt lite rörigt med punktordningen, ibland tydliggörs detta med t ex ”Riktlinjer enligt nedan:” eller ”följande ställningstaganden:” men ofta avslutas ett stycke enbart med en eller flera punkter, lite otydligt vad det avser. Det kanske ska vara en sammanfattning eller något som borde stå i fet stil eller en egen faktaruta.

Sid 87. I ingressen låter det som om det bara finns medeltida kyrkor i Visby, det finns huvudsakligen på landsbygden.

Sid 90. Bildtext till kartan FÖPområden vita områden– i kartan är de rosa

Sid 94. första förslaget till riktlinje – meningen är inte fullständig.

Sid 95. Om närhet till park och natur – Referera till 3-30-300-regeln <https://static1.square-space.com/static/5bbd32d6e66669016a6af7e2/t/6101ce2b17dc51553827d64https://se.thegreencities.eu/fakta-om-3-30-300/https://www.dn.se/debatt/fler-trad-behovs-i-stader-nar-som-rarna-blir-varmare/>

Sid 115. Vänsterspalt Riktlinjer naturtyper med höga värden som saknar formellt skydd.. Ska det inte vara ett 12:6-samråd (väsentlig ändring av naturmiljön) enligt miljöbalken här, eller ska ett 12:6 samråd föreslås i översiktsplanen?

Sid 129. I högerspalt: Staden byggs inåt nämns, lite otydligt om det avses inåt centrum eller inåt landsbygd (mot öster). När det gäller inåt staden ser parkplanering en del problem med alltför mycket förtätning då det sker på bekostnad av grönområden

Sid 134. I högerspalt högst upp: Stadens gröna stråk är även viktiga för leverans av ekosystemtjänster.

Sid 137. Utveckling av cykelbanor: ibland en tendens att konkurrera med grönskan, breda asfaltsfält ar mycket stor plats i anspråk och utgör barriärer och stora ingrepp. Det skulle vara bra om översiktsplanen förespråkade utveckling där det är möjligt att utveckla cykelbanor i symbios med befintliga naturområden.

Sid 138. Kartbild: Det saknas en cykelförbindelse mellan Visby och Vibble/Västerhejde

Sid 138. Förespråkandet av lägre hastigheter och att bygga närmare gatan ger också mindre plats för grönska och träd som behövs för att dämpa buller och rena luften.

Sid 142. Kartbild: Vad visar den, är det kanske Södra hällarna? Det saknas bildtext.

Sid 148. Kartbild: Ska det inte vara en siktlinje även norrifrån Lasarettet/Strandgärdet.

Sid 150. Andra stycket vänsterspalt: Att befolkningen minskat i innerstaden sedan 2010 borde mestadels bero på att flera som bor där inte är mantalsskrivna där, fritidshus etc., flera kontor har ju flyttats ut från innerstaden och blivit bostäder, så det beror nog inte bara på fler hotell/restauranger som det anges i texten

Sid 154. Är Abborren samma sak som lasarettet? Det är bra om det formuleras i texten i så fall.

Sid 156. Kartbild: Flera av de föreslagna cirkulationsplatserna är ej realistiska p g av biotop-skyddet, en cirkulationsplats i korsningen Peder Hardingsväg/Solbergaleden skulle även vara förödande för det gröna kulturarvet då det ytterligare skulle bryta sönder Visbys sannolikt äldsta allé (från 1829)

Sid 158. Kartbild: Denna karta är svårtydd och bör tydliggöras.

Sid 161. I sista stycket högerspalt, nämns Södervägsrondellen (vid Färjeleden), heter den så eller heter den Toftarondellen, det finns två rondeller längs Söderväg.

Sid 167. Kartbild: Parkplanering förstår inte skillnaden mellan naturområde (ex Krookska dungen), grönområde (skolbetning) och park (gråboskogen) har det en koppling till befintliga detaljplaner?

Sid 168. Komplettering med bostadsbebyggelse kan prövas i del av skogsbeståndet mellan Pihlgen och Gråbo (Kronoparken), väster om Styrmansgatans norra del (del av Visby Haga 1:1) Parkplanering är mycket tveksamma till detta och anser att texten bör tas bort.

Sid 169. Västerspalt näst sista stycket: Söder om Terra Nova är ett nybildat natura 2000-område, om vi uppfattat det rätt, som i sammanhanget borde uppmärksammas.

Sid 171. Högerspalt näst sista stycket oklart med texten korsningen Väskinde/Bro, vilken korsning avses, finns flera och ej med på kartan.

Sid 172. Kartbild borde vara klippt på annat vis. Det är inte mycket Bro eller Väskinde på denna karta utan mest Lummelunda.

Sid 176. Sista meningen: konstig formulering med syftningsfel.

Sid 185. Kartbild inklippt från grönsplan: Kronhagsparken ligger fel ser de ut som.

Sid 189. Kappelsheimsvägen både i brödtext och i karta, skall nog vara Kappelshamnsvägen

Sid 207-208. Kartbilder: Saknar en grönmarkering på skogen/rekreatiomsområdet bakom Klinteskolan Klinte Valle 1:209 och Valle 1:72, det finns mycket aktiviteter där bland annat löpbana, MTB-bana etc.

Sid 217. Kommunalt dagvatten – ändra till kommunalt omhändertagande av dagvatten.

Sid 219. I Roma finns problem att stora delar av samhället ej är detaljplanelagt, ex skola simhall etc. Vem ansvarar för vad i Roma, det finns exempelvis ingen allmän platsmark.

Sid 220. Det är inte mycket natur, park eller grönt. Det finns t.ex. parkmark vid Träffpunkten (lekplatsen) och mittemot (fruktträdsområdet).

Sid 225-226. Södra Gotland, Ljugarn (3.6,5 sid 228) ligger ju enligt kartan i område 3.5 Mellersta Gotland?

Sid 232. Saknar gröna markeringar på parker såsom hela Asarveområdet, Trekanten, lekplatsen m.m. Endast Högbyäng är grönmarkerat och det är ju mer ett naturområde.

Sid 235. Gotlandhem har inte längre lägenheter i Havdhem. Det är ej relevant att skriva vilka bostadsbolag som finns på en ort, det räcker att informera om att det finns hyresrätter.

Sid 236. Ronehamn – varför namnge vissa restauranger just här och inte på andra platser, t ex Ljugarn

Sid 242. 3.8.1 FÖP Fårö: fel i brödtexten, det ska vara Fårö.

Sid 147-148. Svårtolkad karta: ex Friluftsliv, naturvård och kulturmiljö. Kommunens ställningstagande/riksintresse har samma symboler.

Sid 253. Svårtolkad karta – se kommentar ovan.

Sid 258. Svårtolkad karta, se kommentar ovan.

Sid 259. 4.4.2: saknar något om den berömda Avaeken som står på denna gårdsmiljö.

Sid 264. S:t Olofs Holm: Saknas något om att detta är platsen där Kungen av Norge, Olof Haraldsson, på väg till Ryssland år 1029 stannade till och passade på att ”kristna” gutarna, därav namnet S:t Olofsholm, St Olofs kapell etc

Sid 269. Muramaris, även Johnny Rosvalls hustru Ellen von Hallwyl bör nämnas, då det var hon som var konstnär och stod för alla konstverk och sannolikt all utformning.

Sid 270. 4.4.21 Roma kloster under motivering: Tecknet/har på flera ställen ersatt bokstaven l.

Sid 284. Gotska Sandön: Det borde tydliggöras att nybyggnation inte tillåts.

Generellt hela kapitel 4.4: Hela kapitlet behöver språkgranskas, det finns stavfel och en del symboler som ersatt bokstäver, en del bokstäver saknas, radbrytningar och bindestreck som inte stämmer. Sannolikt är det mycket som är klippt och klistrat från RAAs publikation Riksintressen för kulturmiljövården.

Kapitlet är svåröverblickbart och ologiskt uppbyggt, det saknas en röd tråd. Kapitlet är inte geografiskt upplagd och inte i bokstavsordning. Ibland redovisas detaljnamn (plats/gårdsnamn), ibland sockennamn, ibland övergripande (ex Gotlands medeltida kyrkor/ Gotlands fiskelägen).

Sid 295. Vänsterspalt längst ned: Ramsarområde, förklara vad det är.

Sid 296. Gotlandskustens delområden. Inget mellan Kappelshamn och Slite?

Sid 302. Tydliggöra vad bouldring är (en typ av friklättring).

Sid 305. Kallgateburg. Nämn att här finns Sveriges största bestånd av idegran (vildväxande).

Sid 307-308. I Follingbo finns även två stycken vattenfyllda kalkstensbrott, det kanske borde nämnas i friluftssammanhang. En kommentar till utredningen om kollektivtrafik att den sker skyndsamt. Nu är det en hållplats längs väg 143 (90 km/h) i höjd med Svajdestugan.

Sid 325. Kartbild, ser lite konstig ut, är inget yrkesfiske på västra sidan?

Sid 329. Kappelshamn finns inte med på kartan men den benämns som utpekad i texten.

Sid 356. Västerspalt längst ned: Det känns lite överdrivet att det skulle medföra påtaglig skada om man planerade och uppmuntrade friluftsliv inom påverkansområde för buller eller annan risk.

Sid 379. Högerspalt sista stycket första meningen: Det är väl Regionen som prövar ansökningar om tillstånd i de kommunala naturreservaten.

Sid 387. Högerspalt, Betänkandet SOU 2020:78, föreslås träda i kraft 1 jan 2022 har det skett eller är det framflyttat? Info bör uppdateras då 1 jan 2022 har passerat

Sid 394. Tingsstäde träsk är även en plats för vinteraktiviteter såsom skridskoåkning och det finns en tillgänglighetsanpassad grillplats där.

Sid 395-397. Alla kartor över LIS-områden är svårtolkade, t ex ser vägar ut som brygga/kaj/pir

Sid 402. Karta, ser ut som att två av träskan är jordbruksmark

Trafikverksamheten

Generella synpunkter

Buller

I texten om buller på sid. 34 behöver det göras tydligt vad det är för skillnad på definitionen av buller. I nuvarande formuleringar finns en risk att trafikbuller från vägar blandas ihop med buller från flyg.

Parkering

I andra spalten, i slutet på första stycket på sid. 68 går att läsa att det finns behov av att ge fastighetsägare möjlighet till att ta ut parkeringsavgifter. Då det inte finns något som hindrar fastighetsägarna att göra det redan idag ifrågasätts relevansen av att detta nämns.

Öka framkomligheten och trafiksäkerheten på Gotlands vägar

Under Vägar & gator på sid. 72 behöver frågan om enskilda vägar formuleras på ett sätt där det förstärks att det är ett område och fråga som kräver mer än ”vidare hantering”. Nuvarande text lyckas inte ringa in problematiken och hur frågor som rör väghållarskap, drift och underhåll samt framtida investeringar spelar roll i översiktsplaneringen.

Väghållarfrågan behöver adresseras och redas ut då det i allra högsta grad är en tillgänglighetsfråga. Vilket inte minst blir aktuellt under sommarsäsongen, med enskilda vägar som leder fram till målpunkter där Region Gotland har verksamheter som exempelvis kommunala badplatser. Standarden på de enskilda vägar som är viktiga för turismnäringen behöver därför säkerställas i ett längre perspektiv.

Hastighetssänkningar

Vidare på sid. 72 önskas en omformulering av den första punkten i andra spalten som handlar om nollvision och hastighetssänkning. Istället för att nämna att sänkning ska ske

från 50 till 40, kan det istället framgå att med utgångspunkt i handboken "Rätt fart i staden" bör arbetet med hastighetsöversyner i Visby och övriga tätorter prioriteras.

Ovannämnda om hastighetssänkningar gäller genomgående i översiktsplanen. På ställen där det nämns att hastigheten bör sänkas från 50 till 40 bör tonvikten istället ligga på att hastigheter ska gälla utifrån platsens givna kriterier och att väl avvägda hastighetsgränser ökar trafiksäkerheten och tryggheten för samtliga trafikantgrupper samtidigt som miljöbelastningen reduceras.

Till exempel under punkt två på sid 138 kan "40 km/h innanför Visbyleden" tas bort då föregående mening är tillräcklig. Samt där hastighetssänkningar berörs under delen som handlar om Roma på sid. 222. Även i de delar av översiktsplanen där man talar om planeringen av stadens "mellanrum" kan hastighetssänkning lyftas utifrån att det kan ge möjligheter att bebygga/bo på fler ställen i staden utifrån redan nämna resonemang.

Stadens gator och parkering

Stycket på sid. 138 (till höger) måste skrivas om helt då det innehåller många korrekturfel.

Vidare anses att silningsprincipen som nämns på sid. 138-139 behöver beskrivas mer ingående med fokus vad den syftar till. Då silningsprincipen inte är förankrad i något aktuellt styrdokument mer än i den nuvarande översiktsplanen anses det viktigt. I den nuvarande formuleringen går det att tolka att syftet med silningsprincipen är att det ska leda till ökad tillgänglighet i staden då återvändsgator tas bort. Trafikteamet har diskuterat om det är anledning nog till att principen bör nämnas i översiktsplanen eller om syftet eventuellt går att förtydliga, så att det framgår på vilket sätt principen bidrar till en trafiksäker och hållbar stadsmiljö.

Andra stycket, första spalten på sid. 139 bör omformuleras då nuvarande formuleringar skapar en otydlighet kring vad som ska uppnås och vilka de tydliga målen som nämns är. Eventuellt att det går att ändra plats på nuvarande meningar så att syftet med stycket blir tydligare, det vill säga att parkeringsstrategin finns och att parkeringsåtgärder är ett verktyg för att få biltrafiken att minska till förmån för hållbara transportsätt. Att parkeringsåtgärder och reglering av parkering är ett kraftfullt verktyg är något som genomgående bör framgå i den nya översiktsplanen. Till exempel under avsnittet om parkering vid offentlig service på sid. 154. Genom att beskriva de reella utmaningar som vi står inför när den offentliga servicen utökas (då Gotland växer) och närliggande markytor därmed minskas blir det tydligt att reglering av parkering är ett nödvändigt styrmedel.

Att lyfta att pendlingsstråk för cykel bör prioriteras så som görs på exempelvis sid. 136-137 vill trafikteamet lyfta som något positivt. Eventuellt att planering som främjar hållbart resande kan tydliggöras genom att lyfta fyrstegsprincipen samt mobility management och att dessa tillämpas genom parkeringsstrategin.

Fårösund/Fårö

Under avsnitten som berör norra Gotland (sid 181) saknar trafikteamet beröring av den trafik som genereras av färjeförbindelsen vid Fårösund/Fårö. Eventuellt att man bör lyfta hur den trafikfarliga situationen som kan uppstå när det är bilkö till färjan bör hanteras i samarbete med Trafikverket. Vidare noteras att cykelväg på Fårö finns på kartan men att den inte berörs i den löpande texten. Det kan finnas ett värde att lyfta denna på båda ställena.

Tingstade

Under avsnittet som handlar om trafik och infrastruktur i Tingstade (sid. 196) står det att man i likhet med Lärbro har många återvändsgator. Att förklara på vilka sätt nuvarande planering försvårar för gång- och cykel, så som man förklarar under Lärbro-avsnittet på sid. 188 skulle bidra till en tydligare bild av vad som åsytas.

Kollektivtrafikverksamheten

Generella synpunkter

1. Det är bra att ÖP tar ett samlat grepp kring mobilitet och kollektivtrafikens samordning med andra trafikslag.

2. Det är bra att tätorter och småorter växer kring befintlig bebyggelse och så att orterna inte splittras. Det gör det lättare att förse orterna med kollektivtrafik.

Synpunkter relaterat till avsnitt

Karta utvecklingsinriktning	De flesta utbyggnadsområden ligger utanför de stora kollektivtrafikstråken (som är utpekade i utvecklingsinriktningen). Detta står i strid mot att "Den största delen av den nya bebyggelsen bör tillkomma i noder och stråk som ger förutsättningar för offentlig och kommersiell service, kollektivtrafik och långsiktigt hållbara vatten- och avloppslösningar." (s. 27, avsnitt 2.1.2)
2.2.1	På sida 33 står det att "Möjligheten att utveckla och förenkla för friluftsliv längre från tätorterna ställer krav på att friluftslivet sätts i fokus vid planering av framtida infrastruktur som <i>fastställande av nya busslinjer</i> och anläggande av gång- och cykelvägar." Det är otydligt hur friluftslivet längre ifrån tätorterna ska nås med kollektivtrafik. Stycket kan tolkas som att helt nya busslinjer ska tillkomma enbart för att skapa förbindelser till friluftsområden. Det bör påpekas att linjelagd busstrafik fungerar bäst i stråk som kombinerar bostäder, arbetsplatser och andra besöksmål. Busslinjer som enbart ombesörjer en funktion, som friluftsliv, är mycket sårbara för variationer i antalet resande. Antalet människor som deltar i friluftslivet varierar i hög grad med säsong och väderlek. Varje ny busslinje innebär i regel också en väsentligt ökad kostnad för kollektivtrafiken, där kostnaderna drivs av antalet körda kilometer samt antalet fordon och förare som krävs för att utföra trafiken. Ett sätt att försörja friluftsområden utanför befintliga busslinjer med kollektivtrafik, på ett sätt som följer variationerna i besöksantal, är att utveckla den anropsstyrda trafiken (vilket kan kopplas till det femte målet i avsnitt 2.7.5 på s. 69). I ljuset av detta bör stycket i ÖP omformuleras. Ett förslag är: "Möjligheten att utveckla och förenkla för friluftsliv längre från tätorterna ställer krav på att friluftslivet sätts i fokus vid planering av framtida infrastruktur som anläggande av gång- och cykelvägar. Utveckling av den anropsstyrda kollektivtrafiken bör utredas för att förenkla för friluftslivet längre från tätorterna."

2.7.2	Det är bra att ÖP har målet att utveckla gångvägarna till och från busshållplatser. Det är viktigt för tillgängligheten till kollektivtrafiken.
3.2	De två utvecklingsstråk som pekas ut för Visbys tillväxt, nordöst mot Väskinde och sydöst mot Västerhejde-Stenkumla-Träkumla, ligger utanför de i ÖP (och i det regionala trafikförsörjningsprogrammet) utpekade starka stråken för kollektivtrafik. I avsnitt 3.2 förklaras tydligt anledningarna till varför staden bör växa i dessa riktningar, men ÖP anger inte hur kollektivtrafikförsörjningen av dessa nya områden ska hänga samman med kollektivtrafikförsörjningen av befintliga bostadsområden i övriga väderstreck (söderut mot Vibble-Västerhejde-Tofta, österut mot Follingbo-Roma samt norrut mot Snäck-Själsö-Lummelunda). De utpekade utvecklingsstråken mot nordöst och sydöst innebär att Visbys närområden kommer att växa i samtliga riktningar (inräknat befintlig bebyggelse). Detta försvårar för en effektiv och användarvänlig kollektivtrafik. En effektiv och användarvänlig kollektivtrafikförsörjning bör utgå från ett fåtal raka stråk. Placeringen av nya större bostadsetableringar bör ske i nära samspråk med kollektivtrafikstrategi för att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för att skapa stråk som kan försörjas med kollektivtrafik på ett användarvänligt och resurseffektivt sätt.
3.2	Det är bra att ÖP fokuserar på att utveckla förutsättningarna för att ta sig fram till fots och med cykel i Visby och dess närområden, samtidigt som man anger att biltrafiken ska minska och att biltrafikens dominans i gatuummet ska minska.
3.2.2	Det är bra att ÖP anger att återvändsgator ska undvikas i Visby. Gatunätets utformning lägger grunden för möjligheterna att trafikera staden med busstrafik.
3.2.8	s. 158 ”karta Östercentrum” Kartan anger att marken där Visby busstation ligger ska användas som park. Kartan står i strid med tillhörande text under ”Östra Byrummet” (s. 159) och s. 139 (”Nuvarande busstation ligger strategiskt och bör fortsätta vara samlingspunkten för kollektivtrafiken på Gotland.”)
3.3.5	Det föreslagna utbyggnadsområdet söder om tätorten Fårösund, vid Bungenäs, kan bli svår att försörja med reguljär linjelagd kollektivtrafik. Anropsstyrd kollektivtrafik kan vara en möjlighet.
3.6.7	Det är positivt att centrumutvecklingen i Hemse sker i riktning mot Hemse busstation.

Hamnverksamheten

Generella synpunkter kopplat till avsnitt i texten

2.3.9	2.9.3 Hamnar, sid 74- Första stycket redogör inte helt för den verksamhetsknutna strategin i Strategisk plan och budget 2023-2025. Hamnarna i Visby, Slite och Klintehamn är strategiska för Gotlands välfärd och utveckling. De ska ha full kapacitet för sina uppdrag gällande färjetrafik, gods, fritids- och kryssningstrafik. Hamnarna skall ses som en helhet där man separerar och delar upp verksamheterna och fartygstrafiken. Regionen ska fokusera på de strategiska hamnarna samt de hamnar som behövs för den gotländska näringen. Övriga hamnar försäljs då de utvecklas bäst av lokala föreningar och företag

	Sid 75. Andra stycket bör kompletteras för att ge en korrekt bild. Det finns goda skäl för att fortsätta driva denna linje, bland annat handlar det om att de företag som hanterar gods genom en flytt får en mer direkt närhet till råvarorna och materialet som hanteras. Den kvarvarande/fortsatta hanteringen av spannmål vid Kopparsvik måste dock fortsatt ha möjlighet att hanteras i Visby hamn. För Visby hamn kan man se fördelar med skapandet av ett mer renodlat resecentrum med mer tilltalade, säkrare och tillgängligare miljöer för passagerare inom såväl linjetrafik som kryssningstrafiken. Andra stycket sista delen är fel och skall tas bort
2.14.3	2.14.3 Plats för vindbruk, förslagsvis sid 112 eller annan lämplig plats där vindbruk till havs hanteras. Texten bör kompletteras med följande: Vid uppförande av vindbruk till havs finns ett stort behov att över tiden, såväl bygg- som driftsfas, ha tillgång till hamnkapacitet. Det innebär att det kan uppstå kommersiella behov av mindre hamnar runt om på ön då närhet till vindpark många gånger är avgörande för att effektivt kunna genomföra exempelvis mindre underhållsåtgärder och personaltransporter.
3.2.7	3.2.7 Näringslivsutveckling och service, Turism, sid 154, näst sista stycket. Texten bör kompletteras för att läsaren skall få en korrekt helhet. Campus Gotland, näringslivet i Visby och besöksnäringen går hand i hand för att stärka attraktionskraften och en fortsatt utveckling av den inre hamnen kan ytterligare förstärka det och positivt bidra till turismen, universitetet och näringslivet på hela Gotland. Beaktat att hela Visby hamn är en aktiv och levande allmän hamn av riksintresse, vilket inte får påverkas.
3.3.7	3.3.7 Kappelshamn, sid 190, mellan första och andra stycket. Texten bör kompletteras för att vara framåtriktad. Trafikverket har föreslagit att Kappelshamns hamn kan vara föremål för riksintresse, se 4.10.4
3.3.8	3.3.8 Slite, sid 192. Första stycket, skall rättas. Idag finns en småbåtshamn, Lännahamnen, med 10 gästplatser och en industrihamn som är under utveckling, med målet att koncentrera Gotlands utsklippning av industriprodukter från kalkindustrin samt samla statens maritima verksamhet Forsvarsmakten, Kustbevakningen och Sjöfartsverkets verksamhet hit.
4.10.3	4.10.3 Klintehamns hamn, sid 341. Första stycket, skall rättas då denna bilaga inte återfinns i ÖP 2040. Det är högsta ljudnivå nattetid som är dimensionerande för beräkningarna. Lastbilstransporter inom hamnområdet ingår i beräkningarna men inte personbilstrafik
4.16.7	4.16.7 Ronehamn, sid 399. Första stycket, skall kompletteras Här finns bland annat lant- och fiskehamn med slip samt småbåts- och gästhamn, restauranger, livsmedelsbutik och det vackra hus fiskeläge liksom Ålarve naturreservat.

VA-verksamheten

Generella synpunkter

Sid 13. Det är dubbla hänvisningar till VA-plan och VA-strategi, ta bort de med årtal.

2.14.1	Biogasmackarna i Lärbro och Alva saknas på kartan.
2.5	2.5 Vatten och Avlopp generell Typsnittet bör ändras då det är svårsläst. Förslag på ändringar i texter redovisas i punkten nedan. • Sjunkande grundvattennivåer visar sig i en del ~~många~~ områden som i form av ~~ökande~~ problem med saltuppträngning i enskilda vattentäkter. Med öns stora antal enskilda vattentäkter kommer detta att innebära en ~~stor~~ utmaning som gör att grundvattenbildande åtgärder i landskapen blir allt viktigare. <https://storymaps.arcgis.com/stories/bbba2a034631405193dc609ac5457096> En kommentar gällande läsbarheten i den digitala versionen: En bit ned i texten har vi skrivit "läs mer" och gjort en punktlista, men sedan kommer <i>Riktlinjer</i> som också har punktlista. Dessa "försvinner" mitt i texten och det är svårt att se att det är det viktigaste. Kan "läs mer" synas på ett annat sätt? Gäller generellt i alla texterna. <i>Riktlinjer</i> är det viktigaste så det bör synas mest. Det står på flera ställen i texten "kommer att bli viktigt". Det är redan viktigt! Se exempelvis sidan 52 Innovation och nytänkande. Ta bort nedanstående text, från sidan 52, som är överstruken: ~~Det är inte rimligt att Region Gotlands sammanlänkade VA-ledningsnät ska nå ut till all bebyggelse på Gotland.~~ Nuläge/Planeringsförutsättningar: Kommunen har ingen skyldighet att på varje plats ordna med vattenförsörjningen. Kommunen har däremot ett ansvar att planera för ett säkerställande av en långsiktig hållbar vattenförsörjning för de människor och verksamheter som idag använder och är beroende av kommunala och enskilda vattentäkter för sin vattenförsörjning. Byt plats på nedanstående två meningar: Vatten handlar inte bara om att tillgodose hushåll och verksamheter med vatten av tillräcklig kvantitet och god kvalitet. Det handlar ytterst om vattnets hela kretslopp. Det står på flertalet ställen om Gotlands förutsättningar med exempelvis "sårbart grundvatten". Se till exempel sista stycket sid 54 och de första sidorna. Det går kanske att ta bort det på vissa ställen för att undvika upprepningar
2.6	Övergripande riktlinjer för Gotland del 2. 2.6 Ställ om till hållbar konsumtion och produktion. Avsnittet börjar med ett kort avsnitt om avfall, annars är det mycket text om vatten och avlopp. Punkten: Skapa goda förutsättningar för fler forskningsrelaterade projekt och ökat partnerskap med andra aktörer faller inte in under VA-avdelningens ansvarsområde, men Region Gotlands. Det är viktigt att tydliggöra vad som är "kollektivets" ansvar och vad som kan vara intressant för Region Gotland.

2.6.1	2.6.1 Cirkulär användning av vatten, näringsämnen och energi Ta bort de årtal som finns i "läs mer" på sidan 63 då flera av dem ligger inför revidering.
3.2.6	Delområde Visby 3.2.6 Vatten och avlopp Planerade åtgärder enligt VA-plan: Vatten: Säkra Visbys framtida vattenförsörjning, pågår och beräknas vara klart år 2029 Spill: Säkra Visbys framtida avloppsförsörjning, beräknas vara klart efter 2030 Samtidigt vet vi att det inte är enkla lösningar och att "kollektivet" inte kan klara att investera i nya anläggningar och exploateringar. VA-planen kommer revideras under 2023 och årtalen kommer säkerligen korrigeras. Kanske är det bra att skriva VA-plan 2018, eftersom den ska revideras 2023. Förslag på text som bör tas bort, se överstruken text nedan: Vatten: Säkra Visbys framtida vattenförsörjning, ~~pågår och beräknas vara klart år 2029~~ Spill: Säkra Visbys framtida avloppsförsörjning, ~~beräknas vara klart efter 2030~~ <https://storymaps.arcgis.com/stories/e9eeee1e891540eca71e229e42740c26> säkerställa vattentillgången och råvattenkvaliteten för Visbyområdet ~~som saknar reservvattentäkter.~~ Från <https://storymaps.arcgis.com/stories/e9eeee1e891540eca71e229e42740c26> ~~Hur är det med kartan på Visby vattenskyddsområde?~~ Det är bara för delområde Visby som vattenskyddsområdet presenteras på karta, vattenskyddsområdena i de andra delområdena borde väl också presenteras i så fall. En tanke: Om det i framtiden blir aktuellt med ett nytt reningsverk och eller vattenverk i Visby som kräver en annan placering så kanske det kan vara bra att ringa in områden redan nu i översiktsplan. Industriområdena i Visby är begränsade. För att kunna ha säker dricksvattenleverans till Visborgsområdet i framtiden behövs större och därmed ny reservoar på annan plats än Blomstervägen. Platser för nya vattenverk och avloppsreningsverk behövs på fler platser på ön, bland annat på Fårö och i Lärbro. Visby del 2 Stadsutveckling/förtätning av Visby kommer kräva utbyte av ledningar till större kapacitet på flera ställen. Dessa investeringar måste prioriteras och fördelas över flera år än till 2040. Visborg kommer belasta VA-kollektivet. Medel måste komma någon annanstans ifrån. Förtätningar i Visby kommer konkurrera med stadsnära landsbygder. <i>Nya större bostadsetableringar, med främst villor, föreslås att främst koncentreras längs två huvudstråk: ett Väskindestråk och ett Västerbejde-Stenkumla-Träkumla stråk. Dessa bör kopplas ihop med kuststråken kring Lummelunda respektive Vibble-Västerbejde.</i>
3.3.2	Norra Gotland. Under 3.3.2 Vatten och avlopp. Fårö och Fårösund saknas bland områdena som räknas upp med kommunal VA-försörjning, det vill säga det är flera än 13.

Karta med vattenskyddsområden saknas

Viktigt att förstärka Fårösund ARV till 2024, tills då begränsad anslutning

Planerade åtgärder enligt VA-plan:

Vatten: Stenkyrka Vattenverk stängs, vatten via Lickershamn, 2023. Stenkyrka ska stängs på sikt, men inte 2023 – närmare 2030. Det är viktig information eftersom det är ett byggttryck norr om Visby.

Utbyggnad av Kappelshamn vattenverk, ca 2030. Det är rätt enligt VA-plan 2018, men vi vet också att vi troligen kommer koppla på norra linan.

Valleviken, Kyllaj kompletterande vatten, 2029. Det stämmer enligt VA-plan 2018, men det blir troligen senare.

Slite ny vattentäkt och ev. nytt vattenverk, 2029; pågår troligen tidigare.

Ev. förstärkning/ombyggnad Lärbro vattenverk, 2029. Det är rätt, men vi behöver inte förstärka för Lärbros del, men för Kappelshamn, Hangvar, Ihre, Lickershamn, Stenkyrka och ev. Martebo.

Spill: Utbyggnad Kappelshamn reningsverk, ca 2030-. I VA-planen står det att behovet ska utredas om det finns behov för utbyggnad.

Omledning av spillvatten från Valleviken, Kyllaj till Slite, 2029

Ev. utbyggnad av Tingstäde reningsverk, ca 2030-. Behovet ska utredas.

3.3.2 Vatten och avlopp

Inom delområdet försörjs befintliga bostäder i huvudsak av enskilt vatten och avlopp. I vissa fall även genom samfälligheter. Det finns även flera kommunala VA-områden.

- Riktlinjer som presenteras i kap 2.5.3 Övergripande riktlinjer för vatten och avlopp ska följas vid prövning av nya bostäder, och verksamheter som förutsätter VA-installationer och dagvattenhantering.

Kommunalt vatten och avlopp

13 områden försörjs idag med kommunalt VA inom delområdet.

Dessa är: Lickershamn, Stenkyrka, Martebo, Irevik, Hangvar, Kappelshamn, Västris, Tingstäde, Lärbro, Slite, Åminne, Valleviken och Kyllaj. Fårösund och Fårö saknas.

Planerade åtgärder enligt VA-plan:

Vatten: Stenkyrka Vattenverk stängs, vatten via Lickershamn, 2023 (måste vänta på förstärkning från Lärbro)

Utbyggnad av Kappelshamn vattenverk, ca 2030- (eller överföringsledning till norra linan)

Valleviken, Kyllaj kompletterande vatten, 2029 (endast om det är ett § 6-område enligt LAV)

Slite ny vattentäkt och eventuellt nytt vattenverk, 2029.

Ev. förstärkning/ombyggnad Lärbro vattenverk, 2029 (med råvatten från kalkindustri)

Spill: Utbyggnad Kappelshamn reningsverk, ca 2030- (eller överföringsledning till norra linan)

Omledning av spillvatten från Valleviken, Kyllaj till Slite, 2029

Ev. utbyggnad av Tingstäde reningsverk, ca 2030-

Tillgången på kommunalt VA skiljer sig mellan orterna och behöver klaras ut inför exploatering för respektive ort. Vid genomförande av planerade åtgärder kommer hänsyn tas till översiktsplanens föreslagna exploateringsområden, och förväntat behov av kapacitet.

Kapaciteten i det kommunala VA-nätet är begränsat fram till dess att de planerade åtgärderna är genomförda.

	Enskilt vatten och avlopp Området har varierande förutsättningar för inrättande av enskilda vatten och avlopps-lösningar vilket framgår bland annat av jordartskartan. I områdets inlandslägen är risk för saltuppträngning något lägre än i lågt liggande om-råden närmare kusterna. Närmare beskrivningar av områdets förutsättningar och VA-strategier återfinns i plan för enskild VA-försörjning https://gotland.se/102710 Dagvatten Kommunalt dagvattensystem finns i: • Delar av Slite • Delar av Lärbro • Delar av Tingstäde • Delar av Stenkyrka
	3.3.2 Norra Gotland - Ta bort årtalen i tabellen, skriv om till en generell text om intresseområden ~~Planerade åtgärder enligt VA-plan:~~ Intresseområden för befintliga och framtida VA-områden Vatten: Stenkyrka Vattenverk stängs, vatten via Lickershamn, 2023 Utbyggnad av Kap-pelshamn vattenverk, ca 2030- Valleviken, Kyllaj kompletterande vatten, 2029 Slite ny vattentäkt och ev. nytt vattenverk, 2029; pågår troligen tidigare Ev. förstärkning/om-byggnad Lärbro vattenverk, 2029 Spill: Utbyggnad Kappelshamn reningsverk, ca 2030- Omledning av spillvatten från Vallevi-ken, Kyllaj till Slite, 2029 Ev. utbyggnad av Tingstäde reningsverk, ca 2030- Tillgången på kommunalt VA skiljer sig mellan orterna och behöver ~~klaras ut~~ klargö-ras inför exploatering för respektive ort. Vid genomförande av planerade åtgärder kommer hänsyn tas till översiktsplanens föreslagna exploateringsområden, och förväntat behov av kapacitet. Kapaciteten i det kommunala VA-nätet är begränsat fram till dess att de planerade åtgärderna är genomförda
3.3.8	Norra Gotland. 3.3.8 Slite. Näringsliv ”Slite omfattas inte av något vattenskydd och här finns även hamnen, varför det är en lämplig plats för utveckling av verksamhetsområden. Intill befintligt kalkbrott kan det även vara lämpligt för etablering av mer miljöstörande verksamheter så länge som detta inte påverkar de intilliggande bostadsområdena.” <i>Det beror kanske på vilket område man menar med Slite, men vattenskyddsområde finns gällande i utkanten av samhället.</i>
	Västra Gotland Texten ”Områden med kommunalt VA:” och därefter socken namn som Eskelhem och Sanda m fl. är missvisande. Det är endast delvis, detta gäller för alla områden. Karta med vattenskyddsområden saknas.
3.3.9	Sid 196. ta bort stycket ”Tingstäde träsk är också Gotlands viktigaste vattentäkt för det kommunala VA-nätet.”
3.4.2	3.4.2 Vatten och avlopp (VA) Inom delområdet utefter kusten är vatten och avlopp i huvudsak löst genom kommu-nalt VA. Enskilda VA-lösningar finns mestadels i inlandet, i vissa fall även genom sam-fälligheter.

	Riktlinjer som presenteras i kap 2.5.3 Övergripande riktlinjer för vatten och avlopp ska följas vid prövning av nya bostäder, och verksamheter som förutsätter VA-installationer och dagvattenhantering. Kommunalt vatten och avlopp Områden med kommunalt VA: • <i>Delar av Tofta</i> • <i>Delar av Eskelhem</i> • <i>Delar av Västergarn</i> • <i>Delar av Sanda</i> • <i>Delar av Klintehamn</i> • <i>Delar av Fröjel</i> Planerade åtgärder enligt VA-plan: Vatten: Överföringsledning från Klintehamn till Tofta beräknas vara färdigt år 2024. Spill: Nyligen åtgärdat i Klintehamn, <i>beroende på utbyggnadstakten så ska Klintehamn avloppsreningsverk byggs ut mellan 2027-2040</i> Kommunalt dagvatten finns i: • <i>Delar av Klintehamn</i> • <i>Mindre del i Tofta</i> Tillgången på kommunalt VA skiljer sig mellan orterna och behöver klaras ut inför exploatering för respektive ort. Vid genomförande av planerade åtgärder kommer hänsyn tas till översiktsplanens föreslagna exploateringsområden, och förväntat behov av kapacitet. Kapaciteten i det kommunala VA-nätet är begränsat fram till dess att de planerade åtgärderna är genomförda. Enskilt vatten och avlopp: Området har varierande förutsättningar för inrättande av enskilda vatten och avloppslosningar vilket framgår bland annat av jordartskartan. I områdets inlandslägen är risk för saltuppträngning något lägre än i lågt liggande områden närmare kusterna. Närmare beskrivningar av områdets förutsättningar och VA-strategier återfinns i plan för enskild VA-försörjning https://gotland.se/102710 3.4.2 Västra Gotland - "Planerade åtgärder enligt VA-plan: Vatten: Överföringsledning från Klintehamn till Tofta ~~beräknas vara färdigt år 2024.~~" • ~~Spill: Nyligen åtgärdat i Klintehamn~~ Tillgången på kommunalt VA skiljer sig mellan orterna och behöver ~~klaras ut~~ klargöras inför exploatering för respektive ort.
3.5.2	Delområde Mellersta Gotland - 3.5.2 Även Katthammarsvik/Herrvik samt Ljugarn, som ligger inom detta delområde enligt kartan, har kommunalt VA. Ljugarn (Ardre) ligger upptaget under Södra Gotland, men det stämmer ju inte mot avgränsat delområde i så fall. <i>"Delar av Roma tätort är utpekade som viktig vattenresurs, ett större område väster om Lövsta grönt centrum, ett område som sträcker sig genom Källunge – Ekeby - Dalbem samt Fole, Follingbo och Akebäck".</i>

	– skyddsvärd information, därav att området inte visas i kartan? Man skulle kanske kunna ”klippa” data så bara att det som berör Roma visas. Karta med vattenskyddsområden saknas. <i>Planerade åtgärder enligt VA-plan:</i> Förstärkning vattentäkt 2024, pågår Förstärkning vattenverk 2024, pågår Vattenskyddsområde innan 2029 Ta bort stycket "Delar av Roma tätort är utpekade som viktig vattenresurs..."
3.6.2	Delområde Södra Gotland – 3.6.2 Ardre (Ljugarn) hör i kartan till Delområde Mellersta Gotland Karta med vattenskyddsområden saknas. Planerade åtgärder enligt VA-plan: Vatten: - Utökad kapacitet på ledningar Alva-Stånga, 2022 (enligt VA-plan 2021-2029, beräknad 2023-2026) - Utökad kapacitet på ledningar Garda-Ljugarn, 2022 (enligt VA-plan 2021-2029, men denna blir klar 2022/2023) Spill: - Ljugarn utökning av kapacitet till 3000 pe pågår klart 2022. - Ronehamn utökning av kapacitet, 2030- - "Särskilt viktiga vattentäkter inom området är i Kvarnåkershamn och Stånga." Ta bort årtalen under planerade åtgärder
4.7	4.7 Visby Dricksvattenanläggningar Ett växande Visby tar hänsyn till Dricksvattenanläggningarna. Region Gotland har sedan riksintresset instiftades reviderat Visby vattenskyddsområde, beslut togs av Regionfullmäktige 2015-03-30. Syftet med vattenskyddsområdet med tillhörande föreskrifter är att långsiktigt säkerställa vattentillgången och råvattenkvaliteten för Visbyområdet som saknar reservvattentäkter. <https://storymaps.arcgis.com/stories/a4375366d3734e0181ad6a07f3b6debb>

	Havs- och vattenmyndigheten bedömer att Visby dricksvattenanläggningar med tillhörande infrastruktur bestående av nedanstående delar uppfyller kriterierna för att utgöra riksintresse för vattenförsörjning enligt 3 kap 8 § MB: • Tingstäde vattenverk • Bingeby vattenverk • Langeshage distributionsanläggning • Reservvoaren vid Tofta Södra • Intagsområde med intagsledning för ytvatten ur Tingstädeträsk • Överföringsledningar mellan dessa olika enheter Dessa anläggningar och områden ska ses som ett sammanhängande riksintresse eftersom de tillsammans behövs för att säkra en god vattenkvalitet och vattentillgång för Visby. Sida 313. Ska det stå så tydligt. se ovan. Ta bort texten. Sid 314. Stycket för beskrivning av anläggningarna på kanske beskriver för mycket. Sid 315. Stycket Ledningsdragningar bör vara mera generell och inte ange olika vattenverk. Sid 315-316. På längre sikt väntas behovet bli ännu större, dels med tanke på Visbys planerade utbyggnad, men även med anledning av att framöver kunna distribuera större vattenvolymer söderut till en växande bebyggelse på södra Gotland. Kolla igenom texterna och ändra eller ta bort. Det är alldeles för detaljerat med fakta kring anläggningarna. Sid 318. Visbyområdet som saknar reservvattentäkter. Ta bort texten. Notering: VA-planen uppdateras om 1 år, då blir ÖP inaktuell om den refererar till VA-planen.
4.7.1	Sid 313. 4.7 Dricksvattenförsörjning 3 kap 8 § MB För att stärka och tydliggöra vattenförsörjningsintresset i samhällsplaneringen har Havs- och vattenmyndigheten (HaV) pekat ut områden och anläggningar som är av riksintresse för vattenförsörjning. På Gotland har Visbys dricksvattenanläggningar med Visbys grundvattentäkter och ytvattentäkter ~~Tingstäde träsk~~ pekats ut som riksintresse för dricksvattenförsörjningen. 4.7.1 Visby dricksvattenanläggningar Anläggningarna försörjer Visby med dricksvatten. Anspråket berör främst Visby, Region Gotland, Gotlands län. Huvudman är Teknikförvaltningen Region Gotland. Om mer information behövs så ska huvudmannen kontaktas. Havs- och vattenmyndigheten bedömer att Visby dricksvattenanläggningar med tillhörande infrastruktur ~~bestående av nedanstående delar~~ uppfyller kriterierna för att utgöra riksintresse för vattenförsörjning enligt 3 kap 8 § MB. ~~Visbys dricksvattenanläggningar~~ ~~Havs- och vattenmyndigheten bedömer att Visby dricksvattenanläggningar uppfyller kriterierna;~~ • Nyttjas/kan nyttjas av många människor samt • Behövs som reserv eller för framtida användning.

Området där denna anläggning är belägen ska därför anses vara av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning.

~~Havs- och vattenmyndigheten bedömer att Visby dricksvattenanläggningar med tillhörande infrastruktur bestående av nedanstående delar uppfyller kriterierna för att utgöra riksintresse för vattenförsörjning enligt 3 kap 8 § MB:~~

- ~~• Tingstäde vattenverk~~
- ~~• Bingeby vattenverk~~
- ~~• Langeshage distributionsanläggning~~
- ~~• Reservoiren vid Tofta Södra~~
- ~~• Intagsområde med intagsledning för ytvatten ur Tingstädeträsk~~
- ~~• Överföringsledningar mellan dessa olika enheter~~

Dessa anläggningar och områden ska ses som ett sammanhängande riksintresse eftersom de tillsammans behövs för att säkra en god vattenkvalitet och vattentillgång för Visby.

Riksintressets markanspråk uppgår till 140 ha.

Sid 314. Information

Till beslutet hör en värdebeskrivning och en karta som beskriver den geografiska avgränsningen. Området på kartan har breddats och är större än riksintressets egentliga markanspråk. Enligt 3 kap 8 § andra stycket miljöbalken ska områden som är av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Hushållningsbestämmelserna samt riksintresseanspråken ska tillämpas vid tillståndsprovning enligt miljöbalken efter vad som framgår i 2 kap. 6 § andra stycket miljöbalken. Även vid provning i mål och ärenden enligt andra lagar som t.ex. väglagen, mine-rallagen, ellagen och plan- och bygglagen ska hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken tillämpas. De avgränsningar och värdebeskrivningar som har tagits fram inför detta beslut ska vara till stöd vid dessa provningar.

Beskrivning av anläggningarna. Ta bort hela punkten.

Sid. 315 Ledningsdragningar. Ta bort hela punkten.

Behövs som reserv eller för framtida användning

~~Anläggningarna försörjs med råvatten från Gotlands största och viktigaste yt- och grundvattentäkter. Redan idag nyttjas de möjligheter som finns för dricksvattenförsörjningen, och reservvattentäkter med tillräckligt god kvalitet och kvantitet saknas. Eftersom grundvatten, periodvis och inom vissa områden, redan idag bedöms vara en begränsad resurs på Gotland så tvingas Region Gotland arbeta utifrån att minska processförlusterna.~~

~~På längre sikt väntas behovet bli ännu större, dels med tanke på Visbys planerade utbyggnad, men även med anledning av att framöver kunna distribuera större vattenvolymer söderut till en växande bebyggelse på södra Gotland.~~

Sid 316. Riksintressets markanspråk

~~Riksintressets geografiska utbredning omfattar intagsområde för ytvatten i Tingstädeträsk, överföringsledningar samt vattenverk. Området följer i princip fastighetsgränserna vid vattenverken, och vid utefter överföringsledningarna har avgränsningen satts~~

till 30 meter, d.v.s. 15 meter på varje sida om ledningen. På grund av de långa överföringsledningarna är området långsmalt. Riksintressets sammanlagda yta uppgår till 140 ha, och redovisas som ett sammanhängande område. Tingstädeträsk. Ta bort punkten.   Sid 317. Grundvattentäkterna vid Langeshage och Föllingbo har generellt god vattenkvalitet. Inom Furulundstäkten har man uppmätt något förhöjda kloridhalter, men det ligger fortfarande långt under Livsmedelsverkets uppsatta gränsvärde på 100 mg/l. I Skogholmstäkten har bekämpningsmedel till och från detekterats och vattentäkten var under åren 2003-2008 helt avstängd. Bingeby vattenverk är dock tekniskt anpassat för att klara rening utifrån dessa förutsättningar. Jorddjupen i Visbys närområde varierar kraftigt, vanligast är ett jorddjup på 1-3 meter. Större jordmaktigheter finns i sydväst i närheten av Langeshage, där jorddjup om mer än 15 meter har uppmätts.   Sid 318. Så tillgodoses riksintresset i planförslaget Ett växande Visby tar hänsyn dricks-vattenanläggningarna Region Gotland har sedan riksintresset instiftades reviderat Visby vattenskyddsområde, beslut togs av Regionfullmäktige 2015-03-30. Syftet med vattenskyddsområdet med tillhörande föreskrifter är att långsiktigt säkerställa vattentillgången och råvattenkvaliteten för Visbyområdet som saknar reservvattentäkter. Region Gotland anser därför att riksintressebeskrivningen bör justeras i enlighet med detta.

Avfallsverksamheten

Generella synpunkter

2.6.2	Läs mera på: RG Avfallsplan 2030 Sveriges nationella avfallsplan Från avfall till resurs De flesta varor som köps blir så småningom avfall. Framtidsscenarioer antyder att avfallsmängden i Sverige kan bli upp till fyra gånger så stor år 2050, jämfört med 2019 om trenden inte bryts. Gotland som ö kräver ett annat tankesätt än fastlandet. Därför är det viktigt för Gotland att minska mängden som går som avfall och hur vi skall hantera den ökade mängden bygg-och rivningsavfall. Det är dessutom viktigt att mycket av det som samlas in kan göras om till lokala resurser och samtidigt öka mängden som går till återbruk. Avfall har genom åren omväxlande betraktats som en resurs och som ett miljöproblem. Gotland är bra på att återvinna material, energi och näring ur avfallet. Nästa steg är att förebygga uppkomsten av avfall. När varor återanvänds eller på annat sätt får längre livslängd undviks negativ miljöpåverkan från tillverkningen av nya, liknande varor. Det är också nödvändigt att se till att ämnen som kan vara giftiga för människors hälsa och miljö inte sprids. Krav på mål och åtgärder inom avfallsområdet Mål, strategier och styrmedel inom avfallsområdet utvecklas både genom

nationellt arbete och på EU-nivå. Sveriges nationella avfallsplan har tagits fram av Naturvårdsverket och bygger på det övergripande miljömålet att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. En del av utmaningen är att se till att kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen. Om vi ska nå miljömålen behöver vi inte bara minska den totala mängden avfall utan även minimera farliga ämnen i produkter och varor.

Avfallstrappan visar vägen mot den cirkulära ekonomin

Bakgrunden till upplägget för Region Gotlands mål är den i miljöbalken och i EU-lagstiftningen angivna avfallshierarkin (även kallad avfallstrappan). Avfallstrappan visar hur vi kan arbeta strategiskt med avfallshantering och resurshushållning. Vi ska röra oss uppåt i avfallstrappan. Det innebär att i första hand förebygga att avfall uppkommer. Det avfall som trots allt uppstår ska behandlas så resurseffektivt som möjligt. Inom EU finns flera aktionsplaner för att åstadkomma en cirkulär ekonomi. I en cirkulär ekonomi utnyttjas resurser mer effektivt, sambandet mellan tillväxt och avfallsmängder har brutits och materiella resurser recirkuleras i biologiska eller tekniska kretslopp.

Nuvarande avfallshantering

Gotland är en utpräglad turistkommun och antalet gästnätter mångfaldigas sommartid. Gotlands kommun hade (passerat) 61 000 invånare 2021 och den totala mängden hushållsavfall var 482 kg per invånare, varav; 61 kg var matavfall och ca 155 kg var grovavfall. På Gotland finns sju bemanade återvinningscentraler för insamling av hushållens grovavfall, farliga avfall och andra utsorterade avfallsfraktioner samt avfall från bygg- och anläggningsarbeten, så kallat verksamhetsavfall. Förpackningsinsamlingen har drygt 20 återvinningsstationer för tidningar och förpackningar på ön. Det finns flera föreningar, företag och organisationer som tar emot sådant som kan återbrukas. Ett flertal anläggningar mellanlagrar och behandlar avfall på Gotland, andra avfallsflöden går till fastlandet för behandling. Det finns en deponi i drift, som är belägen i Slite. På Gotland finns också ett antal deponier som i olika utsträckningar är i sluttäknings- och efterbehandlingsarbete. Läs mer Region Gotlands avfallsplan 2020-2030, bilaga 3 *Nedlagda deponier*.

Framtida avfallshantering

Framtida avfallshanteringen och avfallsflöden arbetet med avfallshierarkin, att sträva uppåt i avfallstrappan, fortsätter. Det innebär mer förebyggande arbete och förändrade konsumtionsmönster med ökad hantering av återbruk, där Region Gotland behöver ställa om för att möta nya avfallsflöden och efterfrågan på nya tjänster. Lagstiftningen ändras på många områden. När det gäller insamling av förpackningar innebär ändringarna att bostadsnära insamling ska införas i hela Sverige de närmaste åren. Hur denna bostadsnära insamling ska genomföras är ännu oklart. För närvarande behandlas allt restavfall från hushållen genom energiutvinning hos Cementa i Slite. Förändringar i samhället och lagändringar kan innebära att andra lösningar för hantering av restavfall kan komma att behövas.

Med den stigande befolkningsutvecklingen på Gotland, kommer fokus vara att hitta hållbara lösningar för insamling av avfall samt en anpassad lösning av enskilda avloppslösningar för en hållbar insamling. Gotlands läge mitt i Östersjön gör att vissa avfallsfraktioner som uppkommer behöver transporteras till behandlingsanläggningar på fastlandet, såsom exempelvis farligt avfall, smittförande avfall och animaliska biprodukter, men även stora flöden av avfall med producentansvar såsom förpackningar, läkemedelsrester, däck och lantbruksplast. Det är angeläget att transportvägar för avfall säkerställs.

Effekter av klimatförändringar kommer att påverka avfallshanteringen, framförallt på lite längre sikt. Förväntade extremväder med både större nederbördsmängder och längre torrperioder samt värmeböljor kan exempelvis ge problem med vägbärighet, ökade lakvattenmängder, problem med lukt och skadedjur/insekter i insamlings- och behandlingsled.

Gotland som en utpräglad turistkommun ställer stora utmaningar för ett hållbart Gotland med avseende på avfall. Behov vid framtida exploateringar ska anpassas för en hållbar turism och besöksnäring.

Övergripande strategier avfall till en resurs

- Gotland ska prioritera arbetet med att fasa ut farliga avfall och ämnen ur kretsloppet

För att Gotland ska kunna nå de nationella miljökvalitetsmålen för God bebyggd miljö och Giftfri miljö måste mängden farliga ämnen i avfallet minska och hanteringen av farligt avfall säkras.

- Källsortering ska vara enkel och nära

För att avfall ska bli en resurs eller behandlas på rätt sätt, är det avgörande att det avfall som uppstår samlas in. Det är viktigt att Gotland utvecklar infrastruktur och anläggningar för avfallshantering, men även fastighetsnära insamling och källsortering med god tillgänglighet på offentliga platser.

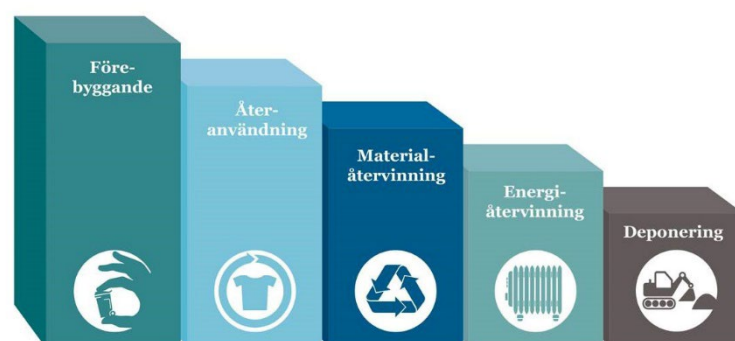
- Region Gotlands verksamheter ska föregå med gott exempel

Samtliga verksamheter inom Region Gotland och de kommunala bolagen har ett gemensamt ansvar att arbeta för att målen i avfallsplanen ska kunna uppfyllas.

- Samarbete gör att Gotland kommer längre

Region Gotland är aktiv inom flera olika forum för samverkan både på regional, nationell och internationell nivå. Genom att dela erfarenheter och goda exempel regionalt, nationellt och internationellt lär vi oss av varandra och utvecklar ett hållbart Gotland.

Läs mer om inriktningsmål samt delmål i Region Gotlands avfallsplan 2020-2030. (Revideras 2023).

2.2.7	2.2.7 Förorenad mark Område med nedlagd deponi Områdena är vanligen förorenade av hushålls och byggavfall. Nedbrytningen kommer att pågå under en lång tid. Markanvändningen på och invid områdena får inte förhindra eller försvåra underhåll och nyinvesteringar av skyddsåtgärder. Risk för metangasbildning föreligger. Byggnader och slutna utrymmen ska säkras från inläckage från deponierna. Inga bostäder får tillkomma på deponi områden. Läs vidare Region Gotlands Avfallsplan bilaga 3, nedlagda deponier. Se karta avfallsdeponier (www.lansstyrelsen.se/gotland/miljo-och-vatten/fororenade-omraden/kartor-over-fororenade-omraden.html)

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för synpunkter. Kartor och text har reviderats, markanvändningen har förenklats med färre kategorier och endast två statustyper, pågående eller ny. Ytorna för vindkraft har reviderats så de påminner mer om övriga utvecklingsområden. Slutdokumentet kommer att presenteras i ett system som hjälper med sortering av vad som är viktigt ur ett brukarperspektiv. Till granskning har upprepningar och planeringsunderlag rensats bort och riktlinjerna flyttats så det ska vara lättare att navigera till den specifika information som är av intresse för läsaren. Balansen har i detaljnivå setts över, men i de delar där en fördjupad planering har gjorts har även mer ställningstaganden gjorts.

En viss prioritering av utbyggnadsområden har gjorts utifrån VA-utbyggnad. Riktlinjerna har bearbetats och konkretiserats. Allt som refererar till "förslag" kommer att tas bort till antagandehandling. Översiktsplanen föreslår att en energiplan tas fram som hanterar frågor kring energi mer ingående än vad som är lämpligt i en översiktsplan.

Översiktsplanen värnar om sammanhängande grönområden såväl som sammanhängande bebyggelseområden. Området Söder om Panncentralen pekas inte ut för bostäder i granskningsförslaget. Visborg pekas ut som "mångfunktionell bebyggelse ny", inom markanvändningen ryms parker.

Översiktsplanens omfattning kan till stor del förklaras av Gotlands komplexa förutsättningar. Lagkrav, Gotlands många riksintressen och ställningstagande att redovisa vindkraft i översiktsplanen med mera påverkar dess omfång. Till granskning har upprepningar och planeringsunderlag rensats bort och riktlinjerna flyttats så det ska vara lättare att navigera till den information som önskas.

Planen har kompletterats med en ordlista för fackord. Det framgår i kapitel 1 att ÖP inte är juridiskt bindande. Socknar och uppdelning av delområden har förtydligats.

Synpunkter kring text för camping har tillgodosetts. Text kring centrala ytor för stora fordon har tagits bort. Listan på 1.2.1 har uppdaterats med styrdokumentet som berör fastigheter. Text kring gemensambetsanläggningar för enskilt vatten och avlopp har lagts till.

Synpunkt kring förtydligande av kommunalt ansvar i tätorter har tillgodosetts. Riktlinje kring stadsstråk har reviderats. Melonen har pekats ut som park då det råder brist på park i närområdet och området går inte bebygga med bostäder.

Det är endast de större viktigaste grönområdena som markeras på plankartan. Att Visby ska växa inåt handlar främst om exploatering på impediment eller exploaterade ytor snarare än att ta grönområden i anspråk.

Området vid Bingeskvarn bedöms kunna utvecklas till viss omfattning, det finns dock hållmarksområden i områdes närhet som har reserverats som grönyta. Det är även oklart om Hangarvägen kommer att genomföras enligt detaljplan.

Inaktuell karta över östra byrummet har tagits bort. Det är inte aktuellt för Trafikverket att låta öppna Trädgårdsgatan

Utvecklingsriktningar i Vibys omnejd har pekats ut söderut och till Väskinde. Det är inte resurseffektivt/hållbart att föreslå större utbyggnadsområden med tillhörande infrastruktur överallt, men möjligheter till kompletteringar i Visbys landsbygd finns utefter befintliga strukturer.

Täkter pekas ut som pågående verksamheter i granskningsförslaget. Översiktsplanen är strategisk och utgår inte efter markägoförhållanden. Detta framgår i introduktionen.

Samtliga synpunkter på detaljer tillgodoses inte.

Text har kompletterats med information om ljusföroreningar. Norra kyrkogården har pekats för begravningsplatser. Begravningsytor för katastroflägen hanteras inte inom ramen för översiktsplanen. Del av Haga 1:1 pekas inte ut för bostäder i granskningsförslaget.

Grönytorna i tätorterna har slagit ihop till en kategori. Endast de större grönområdena eller parkerna har en preciserad "grön" användning, mindre grönområden ingår i "mångfunktionell bebyggelse". Förslaget har kompletterats med mer information om viken av grönska och gröna värden vid bostadsbyggande. Det kan med fördel tas fram riktlinjer för förskolegårdar på Gotland, detta hanteras inte inom ramen för ÖP. Översiktsplanen har kompletterats med mer information kring klimatanpassning. Klimatanpassningsplan och skyfallskartering har tagits fram sedan planen var på samråd. Elsparcyklar specifikt diskuteras inte i ÖP, men funktionen inryms indirekt inom avsnitt för mobilitet. Översiktsplanen är för övergripande för att hantera specifik utformning av gator. Text kring lasarettet har reviderats.

Socknarna indelning i delområden har förtydligats till granskning Kapitel 4, riksintressen har bearbetats till granskning.

Text kring trafikbuller och parkeringsavgifter har reviderats. Utredning kring enskilda vägar finns, som är godkänd av TN. Text som anger exakt hastighetsbegränsning i Visby har tagit bort. Avsnitt kring trafik i Visby har reviderats och riktlinjer som gäller för hela Gotland har flyttats till kapitel två. Riktlinjer som förekommer fler än en gång har rensats bort. Silningsprincipen är kopplad främst till stadsbyggnadprincipen att Visby ska växa genom att länkas samman samt den regionala utvecklingsstrategins inriktning för en resurseffektiv bebyggelseutveckling. Parkering nämns endast under sitt eget avsnitt för att undvika upprepningsar i en redan omfattande handling. Text kring Tingstädes återvändsgator har utvecklats.

Visby kan inte växa år alla väderstreck. Bullerpåverkan och vattenskyddsområden gör att det endast är i utpekade stråk som Visby kan växa i nuläget. Merparten av sträckorna längs kusten med relativt god kollektivtrafik är möjliga att bebygga med bostäder.

Text kring hamn i Slite, samt hamnkapacitet kopplat till vindbruk har lagts till.

VA-verksamheten har deltagit aktivt i processen och har inarbetat relevanta synpunkter i granskningshandlingen. Även övriga delar av Teknikförvaltningen har deltagit aktivt i ÖP-processen, de omfattande synpunkter som framkommit i detta yttrande behöver framöver integreras i arbetsprocessen istället för att redovisas i ett separat yttrande.

4.2 Föreningsliv

64 Gotlands Skyttesportsförbund

2022-04-05

Till Region Gotland, ärende nr RS 2019/1237

Yttrande förslag till ny översiktsplan

Gotlands skyttesportförbund har vid en genomgång av gällande ÖP 2025 funnit att befintliga skjutbanor inte finns markerade på planeringskartor.

Det visar sig dock att kartan s 61 endast omfattar kommunala/regionala anläggningar! De flesta skjutbanor är ju av hävd föreningsägda, men ingår likväl i det gotländska utbudet av sport/fritidsanläggningar. För att få en rättvisande bild bör ju även dessa redovisas.

Vi anser att detta är en brist som bör rättas till i kommande ÖP 2040.

Vi anser även att deras påverkansområden skall markeras och skyddas som en plats för skjutbaneanläggningen i framtiden.

Stort behov finns av skjutbaneanläggningar, förutom för nuvarande målskjutning med gevär och pistol, även för inskjutning av jaktvapen.

Enligt miljöbalken skall tillstånd för bostadsbebyggelse inte beviljas om risk för störningar från någon verksamhet finns. Vid planeringen av bostadsbebyggelse skall ju även tas hänsyn till befintlig verksamhet som kan uppfattas som störande t.ex. lukt från grisuppfödning och gödselbrunnar, buller från t ex grus- & bergtäkter samt skjutbanor, därför bör dessa finnas markerade med sina påverkansområden på planeringskartor i översiktsplanen.

Om Regionen behöver stöd med lokaliseringen av befintliga skjutbanor står vi gärna till tjänst med detta.

Dag som ovan

Håkan Pettersson

E u Styrelsen Gotlands skyttesportförbund

Gotlands skyttesportförbund

c/o Håkan Pettersson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. I översiktsplanen redovisar vi de anläggningar som regionen har rådighet över. Kartor med tillsynsobjekt och förorenad mark utgör planeringsunderlag till översiktsplanen och beaktas i miljöbedömningen. Skjutbanor finns som punkter i Region Gotlands register om miljöfarliga verksamheter samt i Länsstyrelsens register över potentiellt förorenade. Däremot har regionen inte underlag i form av ytor vilket gör det svårt att bestämma skydds-zoner runt dessa verksamheter. Enheten för Miljö- och hälsoskydd tar gärna emot information kring vilka banor som är pågående, vilket yta det berör och vilken vapengrupp som används.

 # 182 Hela Sverige Skall Leva, Gotland

2022-04-21

Remissyttrande från Hela Sverige Skall Leva, Gotland – ÖP 2040

Generellt anser HSSL Gotland att detta förslag till ÖP är genomarbetat och bra. Vi uppskattar att det på flera ställen nämns att nya bostäder behöver komma till över hela Gotland. Vi uppskattar även att serviceorternas betydelse betonas.

Generellt är vi dock tveksamma till de formuleringar som vill koncentrera bebyggelsen till vissa orter och till de stråk som utgörs av kollektivtrafiklinjerna och VA-ledningarnas dragningar. Gotland har alltid haft en gles och spridd bebyggelse och det är utmärkande för den gotländska landskapsbilden. Den landskapsbild som vi alla uppskattar har skapats av människor och den kräver mänsklig omvårdnad för att bestå. Om det framgent skall finnas människor som kan vårda och bevara det landskap som vi alla värnar bör vi inte skapa nya och fler hinder för byggande på landsbygden.

Att ny bebyggelse tillåts växa fram över hela ön är mycket viktigt. Därför skall inte särskilda platser som är lämpliga för bebyggelse pekas ut, utan det är det som behöver skyddas som skall pekas ut.

Det är inte nybyggnation som hotar att avfolka landsbygden, det är ett allt för hårt reglerat byggande som är det stora hotet.

Att skolorterna nämns är bra, men det som inte framgår i sammanhanget är att socknarna runt skolorterna är lika viktiga. Elevunderlaget kommer från hela upptagningsområdet och inte enbart från den ort där skolan råkar ligga. Därför är det viktigt att ny bebyggelse får komma till även i de socknar som saknar skola.

Att föreslå en koncentration av ny bebyggelsen till några få orter är att ge hela översiktsplanen en prägel av urbant tänkande.

Landsbygder

Vi anser att uppdelningen i olika typer av landsbygder kan vara bra. Det kan påvisa att landsbygden kan se olika ut och ha olika utvecklingsbehov. Men att som i förslaget till ÖP använda inte mindre än 6 olika varianter av landsbygder verkar onödigt.

Alla landsbygder behöver utveckling. Landsbygdernas utveckling är lika viktigt som städernas. Även de landsbygder som i planen, under punkt 3.1.6 Landsbygd, inte föreslås få någon utveckling, utan enbart ”pågående markanvändning”.

Bebyggelseutveckling

På sidan 24 står följande text, den återfinns nästan likalydande på sid 257:

”Möjligheten att bygga bostadshus för permanentboende i dessa områden påverkas inte av paragrafen, men den senaste tioårsperioden har begreppet bostadshus börjat användas mer frekvent i bygglovsansökningar för att undgå MB kap4 § 4. Detta visar sig i bristen på förväntade öknings i befolkningsunderlaget. Trots ambitionen att tillgängliggöra attraktiva lägen för att möjliggöra för fler att bosätta sig på Gotland kan man konstatera att bebyggelse i kustzonen inte resulterar i fler bostäder av permanent karaktär.”

Från HSSL, Gotland vill vi att detta stycke stryks ur den kommande ÖP.

Vi menar att texten är ett påstående om att begreppet bostadshus används i ett felaktigt syfte, alltså att det ”fuskas”. Även om formuleringen möjligen skulle kunna ses som ett konstaterande av fakta tycker vi inte att den typen av ”pekpinnar” hör hemma i en ÖP. Det är dessutom tveksamt om påståendet kan ses som fakta. Det kan finnas legitima skäl för att det söks bygglov för bostadshus även om bosättning inte sker omedelbart efter färdigställandet. T.ex. att den sökande planerar för att på sikt flytta huset och bli permanentboende och därför väljer att bygga ett permanentbostadshus redan från början. Att det är problem för våra unga att komma in på bostadsmarknaden är ju ett välkänt faktum, men dessa problem bottnar inte i att det byggs nya hus på dyra tomter av deltidboende. Det handlar om att det inte byggs flerfamiljshus med bostadsrätter och hyresrätter i tillräcklig omfattning. De ungdomar som ändå vill bygga ett hus för att bosätta sig hittar alltså oftast en markägare som är beredd att sälja en tomt till en rimlig kostnad. Att de deltidboende driver upp priserna på gamla kalstenschus är också ett faktum, men det kanske inte riktigt hör hemma i den här diskussionen.

Från HSSL Gotland tycker vi att det måste finnas goda möjligheter för de som vill bygga och bo på landsbygden vare sig de är permanentboende eller deltidboende och att dessa grupper inte skall ställas mot varandra. Båda behövs och båda bidrar.

Vatten och avlopp

HSSL Gotland anser att en fortsatt utbyggnad av det kommunala VA-nätet är centralt för Gotlands utveckling. Men även en förändrad och positivare syn på alternativa lösningar är nödvändig. Både enskilda och samfälliga lösningar.

Beträffande vattenförsörjningen så borde det finnas goda möjligheter att förbättra grundvattentillgången genom minskad avrinning, vilket bör lyftas fram i ÖP Tillvaratagande och rening av spillvatten för återbruk bör även prioriteras.

En positiv inställning till teknikutveckling och alternativa lösningar är viktigt både gällande vattenförsörjning och avloppslösningar. Att det finns ett stelbent och teknikstyrande tänkande hos tillståndsgivande tjänstemän är inte bra.

LIS-områden

Att nya LIS-områden pekats ut i ÖP är bra. Dock kan ännu fler platser göras tillgängliga för utveckling och bebyggelse. Exempelvis borde alla hamnar generellt vara undantagna från strandskyddet. Hamnverksamhet är per definition verksamhet som behöver utvecklas och bör inte hindras av strandskyddsreglerna. Det finns ett stort antal mindre hamnar som med fördel kan utvecklas.

Fisken

HSSL Gotland ställer sig bakom texten under Fiske på sida 92. Vi anser dock att näringen är så pass viktig för att hela Gotland ska leva och att följande text ska läggas till.

Förslag: ”Den gotländska fiskerinäringen har goda möjligheter att utvecklas om rätt förutsättningar skapas. Det kraftiga överfiske som under lång tid tillåtits att fortgå i Östersjön bör kraftigt begränsas eller helt förbjudas. Det nuvarande fisket med stora trålande fartyg har nära nog konkurrerat ut det gotländska kustfisket. Det trålfiske som i dag sker runt Gotland bedrivs i huvudsak av fartyg som är hemmahörande i andra delar av landet och endast en begränsad del av den fisk som fångas runt Gotland landas här. Genom att införa kraftiga begränsningar avseende storlek på fartyg och fångster skulle Östersjöns hotade fiskbestånd ges möjlighet till återhämning. Med ett småskaligt, hållbart och kustnära fiske kan de många små fiskehamnarna runt om på ön som i dag ligger mer eller mindre öde, ges möjlighet att åter få liv och rörelse. Ett kustnära fiske skulle återskapa förutsättningarna för en småskalig lokal fiskförädling. Fisket har potential att åter stå för en betydande sysselsättning på Gotland.”

Ett småskaligt och kustnära fiske ska stimuleras, storleken på fiskefartygen ska begränsas och ett trålförbud bör införas i Östersjön”.

Enskilda vägar

De enskilda vägarna ägnas mycket lite utrymme i förslaget till ÖP. Dessa vägar är av stor betydelse för utvecklingen av landsbygderna, liksom för möjligheten att leva och verka på landsbygderna. Ett större ansvarstagande för underhåll och skötsel kommer att krävas från Region Gotlands sida om dessa vägar även i framtiden skall vara tillgängliga för den breda allmänheten. En förnyad dialog med Trafikverket angående statens roll och ansvar kring de enskilda vägarna är nödvändig.

Vindkraft

Från HSSL Gotland ställer vi oss tveksamma till en storskalig utbyggnad av landbaserad vindkraft på Gotland. Det gotländska landskapet skulle ta skada av nya storskaliga etableringar av vindkraft. En storskalig utbyggnad av vindkraft riskerar att på ett negativt sätt påverka besöksnäringen.

Vi ser däremot positivt på havsbaserad vindkraft. Den havsbaserade vindkraften medför mindre påverkan på människors livsmiljö och landskapet. Den havsbaserade vindkraften har också potential att bidra till en gynnsam utveckling av djurlivet Östersjön genom att den kan bidra till syresättning av havsbotten samt skapa ”trålningsfria” områden inom vindkraftsfälten.

Generellt så ser vi från HSSL Gotland en bred palett av olika energilösningar.

Gotlands landsbygd 2022-04-14

Styrelsen för Hela Sverige Skall Leva, Gotland

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Översiktsplanen stödjer nyetableringar av bostäder i landsbygderna där förutsättningar finns och där det kan ske resurseffektivt. Större exploateringar bör lokaliseras så att de kan bidra till att stärka orterna genom att förbättra underlaget skolor och annan service som bidrar till en levande landsbygd. Gotland har levande landsbygder med en mångfald av socknar och orter. Översiktsplanen vill stärka orterna i våra landsbygder och möjligheten till att bo och verka utanför centralorten. I de mindre orterna gör även ett relativt litet tillskott med bostäder eller verksamheter en stor skillnad för ortens möjlighet

att bibehålla och utveckla service. Ett villakvarter kan utgöra en stor procentuell ökning i en liten ort. Vilken täthet den nya bebyggelsen bör ha behöver utgå från den specifika ortens karaktär.

Infrastruktur och offentlig service är resurskrävande. Ny bebyggelse som placeras i anslutning till befintlig bebyggelse minskar behovet av långa ledningsdragningar för exempelvis vatten och avlopp eller el. För områden som ligger utanför mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse eller servicenära landsbygd planeras ingen storskalig utbyggnad av infrastruktur eller kommunal service. För att stärka regionens mindre samhällen bör bebyggelse i första hand lokaliseras där det finns möjlighet till god infrastruktur, eller för att säkra samhällsservice. Regionen är positiv till en utveckling även utanför tätorterna men hänsyn bör tas till investeringskostnader för till exempel skola/förskola, vägutbyggnad, vatten och avlopp samt skyldigheter som skolskjuts och liknande. För att hushålla med resurser bör ny bebyggelse ansluta till vägsystem där ser-vice såsom anfallshantering eller skolskjuts redan finns.

Förslaget har reviderats till granskningen kring indelningen av landsbygd, antalet kategorier har minskats.

Det har byggts en stor andel fritidsbus i kustzonen. Fritidsbus bidrar till serviceutbudet på många sätt, samtidigt är bostadsförsörjningen en prioriterad fråga då bostadsbristen får ekonomiska och sociala konsekvenser för Gotlands befolkning. Det är angeläget att fler bostäder byggs på platser som är attraktiva för permanenta bostäder. Fritidsbus och permanenta bus kräver båda fungerande infrastruktur och resurser, till exempel för utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp. Region Gotland är positiv till en utveckling av småskaliga och innovativa VA-lösningar.

Texten om fiske har uppdaterats, och stycket "Med ett småskaligt, hållbart och kustnära fiske kan de många små fiskehamnarna runt om på ön som i dag ligger mer eller mindre öde, ges möjlighet att åter få liv och rörelse. Ett kustnära fiske skulle återskapa förutsättningarna för en småskalig lokal fiskförädling. Fisket har potential att åter stå för en betydande sysselsättning på Gotland." har lagts till i handlingen under kapitel 2 som beskriver areella näringar.

Gällande enskilda vägar föreslår nu översiktsplanen att: Inriktningsbeslut gällande hantering av enskilda vägar med statsbidrag behöver tas för att säkerställa tillgängligheten på hela Gotland.

Några ytor för vindkraft på land har tagits bort, men många områden ligger kvar. Översiktsplanen baseras på den Regionala utvecklingsstrategin och i Genomförandeprogrammet för klimat, energi och miljö, fastställt av regionfullmäktige 2022, anges målsättningen för år 2027, att Gotland har klarat ett förnybarhetsmål för energi som innebär 1000 MW installerad effekt från ny vindkraft på Gotland, varav 150 MW ska vara i drift och resterande effektmängd tillståndsgiven eller i byggfas år 2027. Den landbaserade vindkraften kan utgöra ett komplement till den havsbaserade som tar längre tid att uppföra.

 # 185 LRF Alskog m.fl.

2022-04-22

Översiktsplan 2040 Samrådsförslag: Synpunkter från undertecknade föreningar

Inledning

Vi har tagit del av Region Gotlands Översiktsplan 2040 och vill inledningsvis understryka att vi uppskattar att Regionen har lyft fram näringslivsutvecklingspotentialen på vår del av ön. Här finns det en utbredd och väl förankrad entreprenörsvilja och rika möjligheter till företagsutveckling inom en rad olika näringar.

Samtidigt anser vi att underlag för en reell satsning på våra kustnära socknar saknas i den föreslagna översiktsplanen. Tyngdpunkten på bebyggelseutvecklingen ligger på andra orter, där satsningar planeras för bostadsbygge och verksamhetsutveckling.

Även våra socknar är helt beroende av att förbättra möjligheten för kommande generationer att flytta tillbaka till sin hemsocken. Vi ser detta som en nyckelfråga för våra socknars framtid.

Nedan lyfter vi fram ett antal frågor som vi menar att Regionen behöver utveckla i översiktsplanen för att vi ska säkra en positiv utveckling i vår del av ön.

De kustnära socknarna på sydöstra Gotland

Förutsättningar

Vattentillgången är god på vår del av ön och vår bördiga jord och skogsmark skapar goda förutsättningar för långsiktig utveckling.

Våra socknar tar del av en ökande andel ”sommargotlänningar” som tillbringar alltmer tid på sina sommarställen. Förutsättningarna att även fortsättningsvis attrahera denna viktiga del av vår befolkning måste säkras och då är frågor kring bygdens infrastruktur central.

Vi ser även en positiv trend i ett ökande antal ”återvändare” - unga vuxna som återvänder till sina barndomstrakter – och måste utveckla deras möjligheter att förverkliga sina framtidsprojekt. Om vi inte lyckas skapa bättre förutsättningar för den här viktiga delen av vår framtida befolkning, riskerar vi förlora dem. Våra socknar behöver en stabil befolkningstillväxt - med fokus på åretruntboende – för att kunna säkra och utveckla den samhällsservice som krävs. Som det ser ut idag, kan våra unga bygga upp en verksamhet i våra socknar, men den akut svåra bostadssituationen gör det mycket svårt för dem att kunna satsa fullt ut.

Våra socknar har en mycket stark utvecklingspotential inom såväl livsmedelsförsörjning, besöksnäring och en rad andra näringar. Entreprenörsandan är utbredd, vilket avspeglas i det stora antalet egenföretagare. Men våra entreprenörer lever i en mycket osäker värld och behöver en tryggare infrastruktur för framtida utveckling.

Utmaningar

Vi motsätter oss starkt den föreslagna centraliseringen runt serviceorterna. Motsvarande insatser måste göras även i de kustnära socknarna och då inte endast genom specifika prioriteringar, såsom den planerade ”LIS-satsningen” på Närs hamnområde.

En angelägen fråga för de kustnära socknarna är tillgängligheten och då framför allt underhållet av vägar. Vi kan tyvärr notera ett allt sämre skick på våra mindre och enskilda vägar. På vår del av ön finns ett större antal vägar som kräver årliga insatser och vi menar att detta ansvar skall ligga på det offentliga. Ett framkomligt vägnät är inte bara en angelägenhet för alla åretruntboende, det utgör även en viktig ingrediens i Gotlands attraktionskraft inom bland annat besöksnäringen. Vi accepterar självfallet att inte alla vägar kan få fullt underhåll. Vi ser här ett starkt behov av samråd med ansvariga, så att vi tillsammans kan hitta en rimlig nivå och göra rätt prioriteringar.

För att alla ska trivas och utvecklas i sin bygd är det oerhört viktigt att det finns fast boende i närheten. Hur viktigt det än är med alla fritidsboende och allt de tillför är det otroligt viktigt att skapa en landsbygd som lever året runt och inte endast under en intensiv högsäsong. Det handlar lika mycket om överlevnad som om livskvalitet: vi vill kunna ha ett levande föreningsliv och en rik fritid med vänner omkring oss att umgås med året runt.

Den enskilt viktigaste frågan för oss är därför stora satsningar inom byggnation och här är vi övertygade om att det finns mycket som kan utvecklas.

- Inledningsvis frågan om bebyggelse intill beteshage eller verksamhet. I landsbygdsområdena finns en del mark som är olämplig för jordbruksändamål vad gäller markens beskaffenhet och ur brukningssynpunkt, men som lämpar sig för bebyggelse. Sådan mark finns i vissa fall i närheten av ladugårdar/beteshagar. De miljöproblem som är förknippade med den moderna djurhållningen kan emellertid lägga hinder i vägen för bebyggelsen. Här bör en huvudprincip vara att de som väljer att bo på landsbygden får ta vissa konsekvenser. För att undvika framtida konflikter, skulle fastighetsägarna kunna upprätta servitut när nya byggnader uppförs i närheten av ladugårdar/beteshagar. I vissa fall skulle det även kunna gälla andra anläggningar såsom mindre industri/landsbygdsföretag. Servitutet skulle följa fastigheten vid en eventuell försäljning. Härigenom skulle en viktig möjlighet till ökad bebyggelse på landsbygden tillvaratas utan att lantbruksproduktionen och företagande äventyras. Som tolkningen är nu, kan hinder uppstå även då lantbrukaren/företagaren i eget syfte vill göra avstyckning.
- Vid bygglovsansökningar upplever vi att bedömningar och tolkningar av regelverken från Byggnadsnämnden varierar i alltför hög grad, vilket skapar osäkerhet och i vissa fall godtycklighet.
- Vi ser också att tjänstemän övertolkar miljöbalk och artskyddsförordningen.
- Vid byggnation i nämnda kustsocknar finns en stor efterfrågan, även byggnation kustnära finns en viss värdesäkring och bättre möjlighet till belåning.
- Vi menar att det är skillnad på åkermark och åkermark. Byggnation är i vissa fall möjligt och ett förbud riskerar innebära inskränkningar i äganderätten och bestämmanderätten.
- När det gäller våra hårt prövade lantbrukare, innebär möjligheten att frigöra kapital vid en tomtförsäljning ett otroligt viktigt tillskott inför framtida drift och i förlängningen ett angeläget bidrag till vår livsmedelsförsörjning.
- Vid generationsskifte på en lantbruksfastighet måste det finnas en möjlighet att ur markägarens synvinkel avsätta mark, äganderätten kan inte inskränkas.
- Vi anser att det i vissa fall måste ges lättnader i regelverk runt strandskydd, då detta påtagligt inskränker utvecklingen i våra strandsocknar.
- Det finns en stor medvetenhet bland våra invånare vad gäller fornlämningar i förhållande till byggnation.
- Slutligen: Vi ställer oss frågande till regelverket gällande vattenuttag, som ej får ske närmare än 50 meter från åkermark. Vi är också frågande över 2 meters gränsen.

Vi känner en stark oro för att våra socknar inte får det stöd även vår del av ön behöver för att få den framtidstro som krävs för våra kommande generationer. All utvecklingskraft och -vilja kräver tydliga regelverk och förutsägbarhet för att skapa trygghet. Vi måste beredas möjligheter att satsa för att kunna fortsätta utveckla vår del av ön. Om vi inte lyckas förbättra möjligheterna för våra ungdomar att etablera sig – även på bostadsmarknaden - riskerar vi förlora själva livsnerven för en framtida utveckling i våra socknar.

När, 22 april 2022

Kontaktperson:

Åsa Ekwall

När LRF

När Sockenförening Lau LRF

Lau Hembygdsförening Burs LRF

Alskog LRF

Alskog hembygdsförening

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Översiktsplanen stödjer nyetableringar av bostäder i landsbygderna där förutsättningar finns och där det kan ske resurseffektivt. Större exploateringar bör lokaliseras så att de kan bidra till att stärka orterna genom att förbättra underlaget skolor och annan service som bidrar till en levande landsbygd. Gotland har levande landsbygder med en mångfald av socknar och orter. Översiktsplanen vill stärka orterna i våra landsbygder och möjligheten till att bo och verka utanför centralorten. I de mindre orterna gör även ett relativt litet tillskott med bostäder eller verksamheter en stor skillnad för ortens möjlighet att bibehålla och utveckla service. Ett villakvarter kan utgöra en stor procentuell ökning i en liten ort. Vilken täthet den nya bebyggelsen bör ha behöver utgå från den specifika ortens karaktär.

Infrastruktur och offentlig service är resurskrävande. Ny bebyggelse som placeras i anslutning till befintlig bebyggelse minskar behovet av långa ledningsdragningar för exempelvis vatten och avlopp eller el. För områden som ligger utanför mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse eller servicenära landsbygd planeras ingen storskalig utbyggnad av infrastruktur eller kommunal service. För att stärka regionens mindre samhällen bör bebyggelse i första hand lokaliseras där det finns möjlighet till god infrastruktur, eller för att säkra samhällsservice. Regionen är positiv till en utveckling även utanför tätorterna men hänsyn bör tas till investeringskostnader för till exempel skola/förskola, vägutbyggnad, vatten och avlopp samt skyldigheter som skolskjuts och liknande. För att hushålla med resurser bör ny bebyggelse ansluta till vägsystem där service såsom anfalls hantering eller skolskjuts redan finns.

Synpunkt om strandskydd tillgodoses inte. Regionen har ingen möjlighet att ändra strandskyddets utbredning, detta görs av Länsstyrelsen på Gotland. Sedan samrådet har regionen antagit en klimatanpassningsplan, och arbetet med den har gett oss uppdaterade planeringsunderlag vilket har resulterat i förslag på nya riktlinjer gällande klimatanpassning. Översiktsplanen står fast vid att det inte är lämpligt att bygga på mark som kommer att översvämmas av stigande hav, och det är även ett lagkrav att översiktsplanen ska förhålla sig till och hantera risker för både befintlig och nytillkommen bebyggelse med anledning av risk för översvämningar och stigande havsnivåer.

Jordbruksmark har ett väldigt starkt skydd i miljöbalken, och om jordbruksmark ska bebyggas behöver detta prövas i varje enskilt fall. Även om jordbruksmarken idag inte är att anse som brukningsvärd, kan den anses vara värdefull i framtiden. I översiktsplanen använder vi oss av det underlag som på bästa tillgängliga sätt kan ge en bild av vilka områden som är att betrakta som jordbruksmark. Det underlaget

kommer från Länsstyrelsen på Gotland och bevakas och hanteras i sin tur av Jordbruksverket. Att bygga på jordbruksmark (inklusive betesmark) har endast stöd av lagen om det krävs för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse som inte kan tillgodoses någon annanstans. Översiktsplanen pekar ut ett antal platser i tätorter och i skolorter med hänvisning till bostadsförsörjning som ett väsentligt samhällsintresse där jordbruksmark föreslås kunna exploateras med bostäder.

Gällande enskilda vägar föreslås i granskningsförslaget att: "Inriktningsbeslut gällande hantering av enskilda vägar med statsbidrag behöver tas för att säkerställa tillgängligheten på hela Gotland." Detta för att det i nuläget saknas ett likande uttalat ställningstagande för hur hanteringen av enskilda vägar bör se ut framöver.

#202 Gotlands Botaniska Förening

2022-04-22

Gotlands Botaniska Förening
Ordförande: Jörgen Petersson
Humlegårdsvägen 18
621 46 Visby
Mobil: 070 655 82 05
Mejl: jorgen.petersson1945@mail.com

Till
Region Gotland

Synpunkter från Gotlands Botaniska Förening på "Samråd Översiktsplan Gotland 2040"

Gotlands Botaniska Förening har tagit del av de delar av underlagsmaterialet för Samrådet vilka kan påverka Gotlands naturvärden. Föreningen anser att Översiktsplanen inte tar tillräcklig hänsyn till Gotlands unika naturvärden.

Förkortningar i den följande redovisningen:

AHD = EU:s Art- och habitatdirektiv (Livsmiljödirektivet)

CR = Rödlistad Akut hotad 2020

EN = Rödlistad Starkt hotad 2020

F = Fridlyst i Sverige enligt den svenska Artskyddsförordningen

GBF = Gotlands Botaniska Förening

FD = EU:s Fågeldirektiv
MKB = Miljökonsekvensbeskrivning
NT = Röddlistad Nära hotad 2020
VU = Röddlistad Sårbar 2020

Liksom SWECO i bifogad MKB framför anser GBF att Region Gotland inte lever upp till miljömålet för Biologisk mångfald. Klar brist på hänsyn i Översiktsplanen gäller även för arter och miljöer upptagna i EU:s FD samt AHD. Flera av de miljöer som är prioriterade i AHD har en icke gynnsam bevarandestatus i Boreal region (dit Gotland hör) enligt Sveriges rapport till EU (senast år 2019). Detta gäller särskilt 6280 alvar och 9010 taiga (kalkbarrskogar) som är unika för Gotland nationellt och även i ett internationellt perspektiv.

Under den gångna perioden från början av 2000-talet har trots utfästelser från Gotlands kommun/Region Gotland allt större arealer av alvarmark tagits i anspråk för bebyggelse, vindkraftverk, kalkbrytning och för upplag. Till detta kommer en långsam igenväxning på grund av alltför bristande bete. En orsak till exploatering har kunnat ske i dessa värdefulla naturmiljöer kan vara de uppenbara brister i de kartverktyg som har framtagits för miljöbedömning av olika markers naturvärden och i slutändan möjligheter för ny bebyggelse eller inte. I detta verktyg har en mycket grov indelning gjorts med hjälp av ortofotokartor, som inte tar hänsyn till att alvar på Gotland förekommer i en mosaik med andra naturtyper och då blir svåra att upptäcka från flygbilder. Även små ytor med alvar har stor betydelse för en rad arter, varav vissa till exempel svartfläckig blåvinge (AHD) är särskilt rikliga just inom dessa små alvarytor i en mosaik med andra miljöer.

Ett klart exempel på att detta kartverktyg kan missa värdefulla naturområden var ett försök för några år sedan att exploatera ett större område närmast Visby av Norrbys 2:1 i Follingbo. Enligt kartverktyget var de sammanhängande öppna alvaren mot sydost från exploateringsområdet med som värdefulla medan de mosaikartade alvargläntorna med omgivande enbuskmarker och kalktallskogar närmare Visby uppgavs vara möjliga för exploatering till exempel med villor som i detta fall. När GBF kontrollerade markområdet noterades mycket höga tätheter av rödlistade arter, prioriterade miljötyper enligt AHD samt en hel del arter som är upptagna i FD och AHD. Nu blev inte exploateringen av på grund av andra skäl (friluftsliv), men ett mycket värdefullt område hade kunnat förstöras på grund av Regionens bristande kartverktyg och de slutsatser man kunde dra av detta.

En annan verksamhet på ön som har kraftigt minskat arealerna av alvar är kalkbrytning, vilken just är lokaliserad till de öppna alvaren och glesa kalktallskogarna på ön. Trots Region Gotlands uttalade policy att spara alvar och värna Gotlands grundvatten har vad GBF kan förstå Regionen inte i något fall motsatt sig denna typ av exploatering utan varit positiv trots risken för grundvattnet och att alvarmark försvinner. Detsamma gäller utpekandet av områden för vindkraftverk, vilka till allra största delen av Region Gotland har föreslagits tidigare och i den nu aktuella Översiktsplanen inom öns kalktallskogar och alvarmarker. Förutom själva ytan för verken tillkommer här även vägar till verken, vilka måste göras allt bredare då de större verken kräver allt större ytor.

Styrdokumentet Översiktsplan Gotland 2040

Enligt MKB framtagen av SWECO saknas en prioritering över värdefulla områden som skall sparas från exploatering i planen. GBF har samma uppfattning och anser att följande områden skall undantas från exploatering/störning (i ungefärlig prioriteringsordning):

Nationalparker inklusive den kommande runt Bästeträsk.

Områden avsatta som områden för Natura 2000.
Områden avsatta som naturreservat, inklusive Gotlandskusten.
Områden med miljötyper upptagna i EU:s AHD.
Områden med Riksintresse för Naturvården.
Områden med förekomster av arter upptagna i EU:s FD och AHD.
Områden med förekomster av ett flertal rödlistade arter, särskilt arter inom hotkategorierna VU, EN och CR.
Skogliga områden med skydd som nyckelbiotoper.
Strandskyddsområden.
Viktiga grundvattenförekomster.
Områden med Riksintresse för friluftslivet.

Riksintresse för Naturvården skall enligt GBF:s mening alltid prioriteras före andra Riksintressen eftersom dessa områden till stor del består av områden som innehåller habitat enligt AHD.

Bebyggelse och vattenbrist

I Översiktsplanen framhålls Gotlands kustzoner inklusive Storsudret, Östergarnslandet och Fårö som attraktiva områden för bebyggelse av bostadshus och fritidshus. En stor del av de tillståndsgivna husen som har byggts i dessa områden är fritidshus. Vi ser också en trend att bostadsrätter i Visby och på övriga delar av ön köps upp av penningstarka fastlänningar. Samtidigt utgör stora delar av den gotländska kusten bristområden vad gäller dricksvatten. Brist uppkommer främst under torrår sommartid, då antalet boende på ön närmast fördubblas. Bevattningsförbud är närmast årligen påbjudet av Region Gotland och vad gäller åtminstone Fårö behöver dricksvatten vid behov köras i tankbilar.

Historiskt har Gotland varit ett av Sveriges vattenrikaste landskap med en stor area av främst vattenrika agmyrar, varifrån vattnet under sommarhalvåret sakta fördes vidare i naturliga flödessystem. Utdikningar av dessa stormyrar och en fortsatt kanalisering av öns jordbruksområden har påskyndat avrinningen av det livsnödvändiga vattnet både för naturliga processer och för befolkningens fromma.

Enligt Översiktsplan Gotland 2040 skall Gotlands befolkning öka med ytterligare cirka 10 000 – 15000 personer fram till 2040. Samtidigt skall enligt planen en ökande turism initieras och stödjas av Regionen. För stora kostnader behöver nu Region Gotland bygga nya ledningsnät från de få återstående vattentäkterna. Även konstgjorda system med avsättning av Östersjövatten har införts på några ställen och tycks enligt planen bli än mer nödvändiga framöver. Hur Gotlands knappa vattenresurser skall klara av denna starkt ökande vattenkonsumtion främst under sommarhalvåret beskrivs ytterligt bristfälligt i planen.

GBF har redan nu sett en tilltagande upptorkning och igenväxning av våtmarker på Avanäset, vilket förmodligen har orsakats av ett ökande grundvattenuttag från alla nya hus i området. Detta är troligen orsaken till att orkidén gulyxne (upptagen i AHD) minskat på sina växtplatser där. Detta visar om än i mindre skala på just Fårö att ett ökande uttag av grundvatten på sikt kan skada växter och djur i den gotländska naturen inklusive trädutväxt i öns skogar. Efter den extrema torkan år 2018 har vi också sett en omfattande taldöd på flera platser runt om på ön. Med ett förändrat klimat och ett allt större vattenuttag för en ökande befolkning sommartid kan öns ekosystem rubbas och äventyras.

Ett annat exempel på hur utdikning och vattenbrist i naturen påverkat sällsynta orkidéer föreligger från Mästermyr, där bestånden av kärnycklar (VU) under en 25-årsperiod gått från något tusen till enbart enstaka kvarvarande plantor.

GBF är därför av den bestämda uppfattningen att Regionen bör initiera ett projekt som leder till att det ofta rikliga vattnet på ön under vinterhalvåret förhindras att direkt rinna ut i Östersjön och i stället lagras i lågpunkter i terrängen. Härvid kan grundvattenbildningen öka vilket främjar både naturen och människorna på ön.

Över huvud taget behövs en omfattande analys av vad Gotland inklusive dess natur tål när det gäller vattentillgång, invånarantal, gästnätter och dylikt framöver. Även kalkbrott och grustäckers inverkan på reservoarer med grundvatten måste belysas. En liten början utformas punktvis på sidan 52.

Kalkbrytning

På sidan 85 fastslås Regionens prioriteringar vad gäller täktverksamheten. Att Regionen i sina punkter inte alls nämner att detta verksamhetsområde ofta strider mot EU:s direktiv och tar stora områden med prioriterade naturtyper i anspråk är närmast naturfientligt. Men det är kanske inte helt förvånande med tanke på Region Gotlands tidigare positiva ställningstagande i alla miljömålsprocesser vad avser kalktäktsärenden. GBF vill här påminna om EU-domstolens uttalande i liknande frågor, vilket ännu inte har prövats vad gäller öns kalkbrott.

Regionen vill också påskina att dess prioritering alltid gäller vattenförsörjningen och grundvattnet i dessa ärenden. Att Regionen tidigare har varit positiv till kalkbrytning vid Nordkalks tidigare planerade kalkbrott och vid SMA i Bunge nämns inte i texterna. Här riskerade Regionen grundvattnet och ytvattnet ned mot Bäste träsk – den potentiellt största vattentäkten på Gotland. Att SMA möjligen dessutom tillåtits kontaminera Hau träsk för en billig penning till Gotlands kommun tyder inte heller på något intresse historiskt för öns vattenförsörjning. I det senaste målet avseende Cementa ansåg sig Region Gotland kunna offra ett utmärkt och gratis grundvatten från källorna sydost om Filehajdar för att i stället få en anläggning (av Cementa), där ytvatten skulle behandlas till dricksvatten (Region Gotland skulle betala driften).

GBF undrar när Region Gotland verkligen skall ta sitt ansvar för Gotlands försörjning av dricksvatten framöver. Nya turer kommer säkert vad gäller Cementa, där Mark- och miljödomstolen inte kunde godkänna Cementas beskrivna påverkan på just omgivande grundvatten. Här har Region Gotland verkligen tillfälle att leva upp till sina i Översiktsplanen beskrivna prioriteringar.

Bedriv ett hållbart brukande av skog, mark och vatten och säkra den biologiska mångfalden

På sidan 88 förekommer denna huvudrubrik som på de följande sidorna berör olika verksamheter på ön. I många fall behövs ett ”brukande” för att säkerställa biologisk mångfald, men i vissa fall kan ett icke-brukande vara att föredra för den biologiska mångfalden. Allmänt sett bör den biologiska mångfalden prioriteras än högre i Översiktsplanen (jfr SWECO i MKB).

Jordbruksmark

Gotlands kulturlandskap har historiskt omfattat en stor del av öns marker inklusive ängen för höskörd och lövtäkt, myrar för hö och byggnadsmaterial (agtak) samt hagmarker, skogar och utmarker för bete. Under senare år har alltmer av verksamheten vid öns jordbruk koncentrerats till åkermark och andra mer naturliga marker har övergetts. På sidan 89 anges:

”Skötsel av betesmarker bidrar till ökad biologisk mångfald och ett vackert kulturlandskap att vistas i och njuta av.”

Detta påstående är i sak alldeles riktigt, men gäller enbart för bete på annan mark än åkervallar. GBF anser att ett ökat bete på strandängar, i hagmarker och i våtmarker, på alvar och i skogar klart skulle bidra till en ökad biologisk mångfald. Helst bör en ökad användning av nöt och hästar förordas eftersom får selektivt betar av örterna till men för nektarsökande insekter. Får kan dock användas extensivt på kargare marker och till efterbete under hösten på andra marker.

Det kött som produceras av de betande djuren på dessa naturliga marker (ej åkervallar) måste anges som naturbeteskött och genom kampanjer försäljas till gotlänningar och boende på fastlandet som en exklusiv produkt med utmärkt naturlig kryddning och för sin ekologiska nytta. Detta kött prioriteras för inköp till Region Gotlands verksamheter och av öns krogar!

Att som i Översiktsplanen särskilja de naturliga betesmarkerna (beskrivna på sidan 92: Det gotländska natur- och kulturlandskapet) från övrigt jordbruk är märkligt, då det måste ges ett naturligt samband i presentationen. Vikten av bete på dessa marker måste betonas starkare.

Gotlands skogsbruk

Gotlands skogar bestod historiskt av ett flertal trädslag med både tall, gran och lövträd, vilket gav förutsättningar för en rik svampflora och på grund av kalkberggrunden örtrika skogar med hög biologisk mångfald. Dessa ört- och gräsrika skogar var ofta också betade. Öns skogar sköttes under lång tid med enbart plockhuggning. Under senare delen av 1900-talet ökade bruket av kalhyggen på Gotland, vilka med åren också har blivit allt större. Samtidigt har dessa hyggen senare överförts till ensidiga tallplantager med en utarmad biologisk mångfald som följd.

Under senare år har ny forskning undersökt vad som händer med jordarna och dess inlevnare i Sveriges skogar vid kalhyggesbruk ([Retention trees at clear cuts protect the mycorrhizal community | Externwebben \(slu.se\)](#)). Detta gäller självklart också de svampar som samarbetar med träden genom så kallad mykorrhiza, där träden från svamppartneren erhåller närsalter i form av kväve, fosfor och andra livsnödvändiga markkemikalier för en ökad träd tillväxt. Samtidigt erhåller svampen kolföreningar från trädens fotosyntes för sin överlevnad och tillväxt. Forskningen visar nu att mykorrhiza-svamparna minskar drastiskt (95 % av massan och 75 % av arterna) då hela skogen tas ned vid kalhyggesbruket. Det tar dessutom lång tid (bedömning cirka 90 år) för svamparna att återbildas till den mängd som fanns innan kalavverkningen, men då har ändå ett flertal arter försvunnit (ofta de som var sällsynta även förut). Vid ny avverkning försvinner svamparna igen och antalet arter decimeras åter i samma grad. För varje skogsgeneration minskar alltså den mängd svamparter som kan bidra till trädens tillväxt och skogens biologiska mångfald. Detsamma gäller självklart också insekter, fåglar, mossor, lavar, gräs och örter.

GBF anser att Region Gotland i samarbete med skogsägarna och skogsindustrierna på ön skall ställa om Gotlands skogsbruk så att det inte förstör de naturliga förutsättningarna för skogens tillväxt och dess biologiska mångfald. En övergång från kalhyggen till mer plockhuggning skulle säkerställa en bättre träd tillväxt framöver och en ökad biologisk mångfald i öns skogar. Det förutsätter även att flera trädslag tillåts växa upp jämfört med dagens ensidiga talldominans.

På sidan 91 beskrivs Regionens syn på öns skogsbruk:

”Skogarna på Gotland innehåller många olika och unika värden – ekonomiska, sociala och klimat- och miljömässiga – som på olika sätt är av stor betydelse för en hållbar regional utveckling.”

Att de gotländska skogarna även har mycket höga naturvärden framgår inte av beskrivningen. Enligt Gotlands Regionala skogsstrategi anges dock i punkt 2 följande:

”Skogar med höga naturvärden sköts för bevarande av biologisk mångfald och som en resurs för friluftslivet.”

GBF tolkar detta så att de kvarvarande mycket rika skogarna på ön som inte påverkats av trakthyggesbruk nu skall sparas för kommande generationer och skogarna naturliga innevärdare. Punkt 1 i samma skogsstrategi anger följande:

”Gotlands produktiva skogsmark brukas hållbart och aktivt med ökad klimatnytta.”

GBF anser att ovan angivna fakta innebär att ett hållbart skogsbruk förutsätter att trakthyggesbruk ej används. Detsamma gäller climateffekterna av trakthyggesbruk, vilket ökar utsläppen av koldioxid vid kalavverkning, vilket också kvarstår en lång tid framöver eftersom en nedbrytning av skogsrester sker efter avverkningen. Än mer koldioxid avges om marken dessutom dikas efter avverkningen.

Som avslutning på skrivningarna rörande skogsbruk på ön enligt Översiktsplanen kommer så en skrivning (sidan 92) som enligt GBF:s mening går tvärt emot flera av punkterna i skogsstrategin (sidan 91):

”Enligt miljöbalken ska skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Förslag till riktlinje:

- Inom områden med produktiv skogsmark bör hänsyn tas till skogens roll i en hållbar regional utveckling.”

GBF tolkar detta så att Regionen fortsatt skall prioritera trakthyggesbruk för att på billigaste sätt förse öns skogsindustrier med råvara. Att det sedan inte är hållbart varken för naturen och skogarna i sig och för den gotländska skogstillväxten och skogsindustrin på längre sikt tycks Regionen blunda för.

I EU:s FD och AHD är ett flertal arter och skogsmiljöer upptagna som skyddsvärda. Till detta kommer rödlistade arter i den svenska rödlistan (senaste version år 2020). De ännu opåverkade gotländska kalktallskogarna och kalkbarrskogarna räknas in under 9010 Taiga vars bevarandestatus i den senaste redovisningen till EU (2019) bedömdes vara dålig samt med negativ trend.

Insprängda i de ofta mosaikartade gotländska skogarna finns även andra habitat upptagna i AHD, nämligen 3260 Mindre vattendrag, 6110 Basiska berghällar, 6210 Kalkgräsmarker, 6280 Alvar, 6410 Fuktängar, 7210 Agkärr, 7220 Kalktuffkällor, 7230 Rikkärr, 8240 Karsthällmarker, 9020 Nordlig ädellövskog och 9070 Trädklädd betesmark. Flera av dessa miljöer kan skadas vid ett oförsiktigt skogsbruk genom dikningar, körskador och till exempel genom upplag av avverkade träd.

I de gotländska skogarna förekommer en rad arter upptagna i FD och AHD. Bland fåglarna finns relativt rika bestånd av trana, pärluggla, nattskär, spillkråka, trädlärka, törnskata och halsbandsflugsnappare. Andra förekommer i glesare bestånd och är då särskilt skyddsvärda. Det gäller följande rovfågelsarter: Kungsörn, havsörn, röd glada, ängshök och berguv. I AHD är följande gotländska skogsarter upptagna: hasselsnok, åkergröda, vaddnåtfjäril, dårgräsfjäril, svartfläckig blåvinge, apollofjäril, gotländsk nunneört, guckusko, gulyxne, nipsippa, gotlandssippa, öselskallra, alvarstånds, kalkkrassing, avarönn, bungerönn och garderönn.

Under senare år har en mycket rik svampflora upptäckts i de kvarvarande mer intakta skogsskiftena. Under hösten 2021 företogs ett flertal inventeringar dels i samband med Mykologiveckan på Gotland dels genom riktade inventeringar i länsstyrelsens regi. Vid dessa

inventeringar visade det sig att skogarna på Gotland hyser en unik artsammansättning för Sverige och förmodligen även för norra Europa.

När det gäller EU:s FD har det visat sig att Sveriges tolkning och praxis rörande detta direktiv strider mot detsamma. Enligt en dom från mars 2021 skall FD tolkas betydligt striktare eftersom alla fågelarter i princip är att betrakta som fridlysta (<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=238465&pageIndex=0&doclang=sv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=8380473>).

Enligt domen har alltså det svenska skogsbruket inte implementerat den hänsyn som naturvårdsdirektiven kräver. Detta gäller särskilt begreppet ”kontinuerlig ekologisk funktionalitet”, vilket innebär att skogsmiljöns funktion bibehålls och att arterna som lever där fortsatt finns kvar efter en åtgärd. Skogsbruket måste alltså anpassas till detta krav på funktionalitet.

Sveriges miljödomstolar och andra tillståndsgivande myndigheter inklusive Skogsstyrelsen och Region Gotland behöver alltså förhålla sig till denna nya dom framöver. Det går alltså inte att ändra svensk lagstiftning för att dagens svenska skogsbruk skall kunna fortsätta som förut eftersom EU:s direktiv är överordnade och kräver en förändring och anpassning till innehållet i direktiven.

Det är GBF:s bestämda uppfattning att den nya tolkningen av EU:s FD genom denna dom, svenska miljödomstolars tolkning av domen i fråga under det senaste året samt andra hänsyn till EU:s direktiv, biologisk mångfald, skyddade och rödlistade arter kräver ett förändrat skogsbruk på Gotland. Gotländskt virke, bland annat det mot röta resistenta kända kärnvirket kan sedan märkas och säljas med ett högre pris till Sveriges och omvärldens kunder.

Detta nya skogsbruk måste beskrivas i Översiktsplan Gotland 2040!

Grön infrastruktur (sidan 93–95)

Här presenteras idéer om att naturtyper skall hänga ihop och att spridningskorridorer för arter skall skapas. GBF är dock tveksam till vilken typ av marker som avses. Ibland tycks det enbart gälla Regionens egen mark och parker i tätorter. Det är viktigt att blicken höjs så att denna strategi gäller hela det gotländska naturlandskapet.

Blåstruktur (sidan 95)

GBF håller med om de slutsatser som dras om bevarande av öns våtmarker.

Naturvärden och naturtyper (sidan 96)

GBF bedömer skrivningarna nedan som att exploatering kan ske även i områden med höga naturvärden.

”Dokumenterat höga naturvärden och viktiga ekosystemtjänster ska skyddas och negativ påverkan undvikas och minimeras. För att göra detta kan den så kallade skadelindringshierarkin användas, både inom översiktlig planering och i detaljplaner.”

GBF:s mening är i stället att områden med höga naturvärden skall lämnas intakta utan exploatering oberoende om ”skadelindringsstrategin” eller ”balansering” genomförs! Dessa begrepp är mycket luddigt definierade enligt GBF:s mening. Dessutom är skrivningen ”Dokumenterat höga naturvärden...” olycklig. Det kan tolkas så att någon annan än exploitören skall ha dokumenterat naturvärdena. Det åligger självklart alltid den som vill genomföra en åtgärd att inventera och beskriva området naturvärden. Här framhålls åter igen det av

Region Gotland framtagna översiktliga kartverktyget ”Naturvärdeskartan”, vilken som beskrivits ovan har dokumenterade brister. Den kan alltså inte tas som intäkt för att en exploatering är godtagbar utan en mer ingående inventering av naturvärden måste genomföras.

Naturtyper (sidan 96)

”Prioriterade naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet är exempel på sådana naturtyper som förekommer på en liten areal eller har en negativ utvecklingstrend vilket betyder att de löper risk att försvinna utan tillräcklig hänsyn.”

Denna text är felaktig! Det stämmer att vissa av de prioriterade habitaterna enligt AHD kan täcka mindre ytor, och kan då vara svåra att upptäcka, men flera omfattar större sammanhängande arealer på Gotland. Alvar är på så sätt utbredd över stora arealer på Storsudret, Östergarnslandet, Tofta skjutfält, norra Gotland och på Fårö. Habitatet Taiga är ofta heltäckande i skogsområden på Lojsta hed, östra och norra Gotland.

Kalkbarrskogar (sidan 97)

Se ovan under ”Gotlands skogsbruk”.

Formellt skyddade områden, Riksintresse Naturvård och Fridlysta arter (sidorna 97–98)

GBF anser att dessa områden skall prioriteras i naturvårdsarbetet av Region Gotland.

Solcellsparker (sidan 102–103)

GBF är något tveksam till delar av dessa föreslagna platser:

”Förslag på platser för lokalisering av solcellsparker:

- Platser där det går att kombinera vindkraftsparker med solcellsparker.
- Platser där det tidigare funnits enstaka vindkraftverk och där generationsväxling ej är möjlig.
- Platser där det går att kombinera bete och solenergi.
- Vid konstgjorda dammar”

Solceller på kanterna av öns bevattningsdammar kan vara ett alternativ. För de övriga är GBF mer skeptisk i sin åsikt. Det beror på att panelerna trots allt skuggar den förekommande växtligheten, vilket kan påverka florans i en annan riktning med ökning av mer skuggtåliga arter. Vid platserna för borttagna vindkraftverk finns ofta en genuin växtlighet i omgivningarna som kan avancera in över den f.d. platsen för verket och återställa ursprunglig miljö.

I stället kan sydvända branter och andra bara marker i uttjänta kalkbrott användas. De har kraftig instrålning och reflektion från ljusa ytor. Möjligen kan grustag också komma i fråga men de kan vara viktiga för vildbin och andra insekter. Även nedlagda soptippar kan vara OK.

Vindkraftverk

Stora områden har i Översiktsplanen markerats som lämpliga för vindkraftverk. Dessa områden sammanfaller till stora delar med de internationellt ytterligt värdefulla markerna med kalktallskogar, kalkhällar och alvar, miljöer vilka är prioriterade i EU:s bevarandearbete. Då samma habitat i Sveriges rapport till EU 2019 hade en ogynnsam bevarandestatus och att denna framgent bedömdes bli än mer ogynnsam kan inte dessa områden föreslås för vindkraft, då det strider mot EU:s direktiv. Planen görs om i denna del. Se också nedan under skogsbruk om nya domar i EU-domstolen rörande EU:s direktiv.

När det gäller byte av äldre uttjänta verk mot nya är det viktigt att infrastruktur med redan befintliga vägar och platser för verken blir de samma som tidigare. Detta för att spara på omgivande naturliga marker.

Vid planering av helt nya parker är det viktigt att verken placeras på platser med lägst naturvärden (hyggen, grustag, kalktäkter och andra tidigare exploaterade områden). Region Gotlands tidigare policy med raka rader av verk får inte prioriteras före ovan beskrivna placeringsordning.

På sidan 105 presenteras siffror på önskad effektutbyggnad av vindkraften på ön. Dessa mål får inte komma i konflikt med skyddade områden, EU:s direktiv, skyddade och rödlistade arter (se ovan). GBF är mycket tveksam till flera av de utpekade områdena, vilka berör viktiga områden på ön med alvar och kalkbarrskogar. Riksintresse för Naturvård har enligt GBF:s mening prioritet före vindkraft.

Visby

På sidan 138 visas en karta med cykelstråk inlagda längs vägen mot Träkumla. GBF vill i detta sammanhang påpeka att det inom Träkumla Tjängdarve 1:27 (eventuellt också 1:34) finns förekomster av nipsippa (AHD, NT, F) i direkt anslutning öster om landsvägen.

På sidan 142 diskuteras Södra Hällarna naturreservat. I beskrivningen skrivs att det finns orkidéer i reservatet. Vad GBF vet är dessa i så fall av ytterst begränsad förekomst och inget man kan annonsera till en besökande allmänhet.

GBF anser dessutom att detta reservat är i behov av ett utvidgat bete av de flesta alvarytor. Detta i kombination med röjning bör ske under den närmaste tiden. GBF kan bidra med att markera skyddsvärda träd, som skall sparas.

Sidan 143 Galgberget. Reservatet har under drabbats av en kraftig igenväxning under senare år och behöver röjas.

Sidan 153 Bingers kvarn. GBF vill här påpeka att området vid Bingers kvarn till stora delar består av alvar, en naturtyp som är prioriterad enligt EU:s AHD.

Sidan 163 Visborg. Vid eventuell utbyggnad av denna stadsdel måste hänsyn tas till den nyligen utarbetade planen för ”100-årsregn” (vilket kommer att dränka delar av området) och förekomsten av den extremt skyddsvärda orkidén baltnycklar.

Sidan 170 karta Terra Nova. Vad GBF kan se från den bilagda kartan kommer endast en mindre zon längs Terra Novavägens norra del användas som verksamhetsområde. GBF finner därför att tidigare planer på ett mer utbrett område för verksamheter även in på travbanans område har skrinlagts. Därmed behöver inte travbanans raksträcka förskjutas söderut upp på den skyddsvärda alvarmarken inom Follingbo Rosendal 1:23. GBF anser att detta är ett ur naturvårdssynpunkt riktigt beslut.

Norra Gotland

Sidan 179 Nationalpark Bäste träsk. GBF ställer sig självklart positiv till att detta unika naturområde omförs till Nationalpark.

Sidan 181 vindkraftparker. GBF motsätter sig att flera skyddade naturområden, habitat i AHD samt Riksintresse för Naturvård finns inom föreslagna områden för vindkraft.

Sidan 183 Fårösund-Bungenäs karta (färgnyanser mycket svårlästa). GBF ser med befogad oro på att området norr om det f.d. militärområdet på Bungenäs har avsatts för bebyggelse. Som GBF redan har redovisat för Region Gotland växer i detta område huvuddelen av förekomsterna av trädet bungerönn just här. Detta träd är endemiskt för Bungenäs, det finns alltså bara här inom ett begränsat område i hela världen. Bungerönn är upptagen med starkt skydd enligt AHD. Populationen består av 33 kända träd, varav huvuddelen inom det gulmarkerade område inom Biskops 1:34 och Audungs 1:12. Dessa skiften måste undantas från exploatering!

Att det gamla Bombfältet med sina alvar är avsatt som grönområde finner GBF vara positivt. Däremot tycks liknande alvar VSV Bungenäsvägen ha gulmarkerats som bebyggelseområde. Detta måste vara ett misstag i Regionens planering.

Sidan 191 karta Kappelshamn. Gulmarkerade områden ”Bebyggelse, utvecklad” norr om Kappelshamn hyser i vissa delar rika bestånd av orkidén röd skogslilja (NT, F). Vindkraftsområdet SV Vestös består av naturtyper enligt AHD och är enligt GBF:s mening tveksamt.

Sidan 199 karta Lickershamn. Vissa bebyggelseområden i intakta kalkbarrskogar är enligt GBF tveksamma. Det gäller skiftena söder om Arkosvägen och dess förlängning österut inom Stenstugu 1:42 och 1:43, Grausne 1:84, Sudergårde 2:1. Känsliga våtmarkssystem finns också i detta område. Området ingår dessutom i Riksintresse för Naturvård och kan inte komma i fråga för bebyggelse.

Västra Gotland

Sidan 207–208 kartor Klintehamn. GBF är tveksam till de promenadstråk som planeras runt Sandboviken. På de här belägna strandängarna finns en mycket rik flora med flera rödlistade arter. De utgörs också av habitatet i AHD 1310 Glasörtstränder, vilket har en ogynnsam bevarandestatus och trenden är på väg nedåt. Markerna är även rika på häckande fåglar, varav flera är upptagna i FD. En hägerkoloni störs även av passerande längs stigen. Vad GBF kan förstå krävs även en bro mellan Vivesholm och området väster om Snäckan. Paddling i detta område under häckningstid kan allvarligt störa de häckande fåglarna och produktionen av ungar.

Sidan 214 karta Västergarn. Inom flera delar av Västergarns samhälle finns rika bestånd av den för Gotland endemiska växten gotländsk nunneört (AHD, NT, F). Arten och dess växtplatser är därför strikt skyddade enligt Artskyddsförordningen. Då denna växt endast kan identifieras under en kort period under främst april måste planerad bebyggelse ha lång framförhållning vad gäller undersökning av förekomster av denna art inom eventuella exploateringar.

Mellersta Gotland

Sidan 218 karta vindkraft. De markerade vindkraftsområdena består till stora delar av prioriterade habitat enligt AHD, vilka har i rapporten till EU år 2019 en ogynnsam bevarandestatus. Därför kan de inte komma i fråga för vindkraft.

Södra Gotland

Sidan 227 karta Vindkraft. Vad gäller vindkraftsparken vid Stjups har GBF nyligen skickat in en skrivelse till Regionen. Ett verk måste här strykas/flyttas då GBF bedömer att det kan påverka vattenföringen till områden för Natura 2000 nedströms verket. Vindkraftparker på Lojsta hed är enligt GBF:s uppfattning klart olämpliga i detta unika naturområde.

För Gotlands Botaniska Förening
Visby den 22 april 2022

Jörgen Petersson, ordf.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och förslag. Alla frågorna hanteras inte i översiktsplanen, som har en översiktlig karaktär.

Sedan några år tillbaka har Region Gotland en relativt bra flygbildstolkning av alvarmarker på Fårö (framtaget av Länsstyrelsen) och i Visby med omnejd (framtaget för analys av ekologiska samband 2020). Länsstyrelsen har i dagsläget gjort en beställning på en flygbildstolkning av hela Gotland av samma kvalitet som dessa. Länsstyrelsen ska även låta ta fram ett nytt kunskapsunderlag om grön infrastruktur för arter knutna till gräsmarker på hela Gotland.

Det stämmer att naturbetesmarker som innehar en hög biologisk mångfald och inte de betade åkervallarna, skrivningen revideras.

Naturvärden ingår i begreppet "miljömässiga". Mening om naturvärden läggs till för att förtydliga. Till exempel. "Gotlands skogar är rika på såväl natur- som kulturvärden" som det även står i den regionala skogsstrategin.

Skrivning som är en paragraf i MB som kräver hänsyn tas inte bort. Hänvisning till 3 kap 4§ MB läggs till. Region Gotland har enbart möjlighet att styra vilka skogsbruksmetoder som används på regionägd mark, inte på Gotland generellt. Den regionala skogsstrategins målbilder beskrivs i översiktsplanen. Den är tänkt att samla alla skogliga intressenter och förankra en gemensam inriktning för skogen på Gotland.

Förvaltningen har tydliggjort Grönplanens avgränsning efter samrådet. Det är viktigt att ha ett landskapsperspektiv och i och med det arbeta med grön infrastruktur på hela Gotland, detta utförs utifrån den kunskap och de resurser som finns tillgängliga.

Skyddade naturområden som naturreservat med mera har en särskild markanvändning på plankartan, inom dessa områden undviks exploatering. Områden med höga kultur- eller naturvärden samt strandskydd redovisas som det gotländska nationallandskapet i kapitel 4, Riksintressen, inom dessa områden är inriktningen att exploatering bör undvikas med undantag för tätorter.

Vi behöver spara mer på vattenresursen. Teknikförvaltningen arbetar med frågor kring grundvatten, vattentjänstplanen kommer att belysa dessa frågor mer ingående. Torka är en akut utmaning som kommer att behöva inarbetas i Region Gotlands klimatanpassningsplan. Inför granskningen har översiktsplanen kompletterats med ett förslag till utbyggnadsordning för allmänt vatten och avlopp, i samband med den pågående revideringen av VA-planen. Förvaltningarna föreslår områden som är attraktiva för permanenta bostäder prioriteras för att klara bostadsförsörjningen och bibehålla en levande landsbygd.

Riktlinje kring lämplig lokalisering av solcellsparkar har reviderats till granskning. Intentionen är att det i första hand bör ske på redan exploaterad mark.

Region Gotland har en ambition att ligga före i klimatomställningen, därför pekas många områden ut för vindkraftsparkar. Inför granskningen har vindbruksområdena reviderats och skyddade naturområden samt riksintresse för Naturvård har undantagits i hög utsträckning. Områdena har också kompletterats med en beskrivning som redovisar vilka hänsynstaganden som bör göras.

Planer på att utöka området mellan Terra Novavägen och Stenbuggaren med verksamheter kvarstår.

Inom detaljplaneprocesser ställs krav på naturvärdesinventering (om det inte uppenbart saknas behov). Inom de utpekade utvecklingsområdena som innebär en större exploatering är inriktningen att de behöver föregås av en detaljplan om det inte är uppenbart onödigt. Inom områden som är markerade som "befintlig bebyggelse" stödjer översiktsplanen kompletteringar där förutsättningar finns. I kapitel två finns riktlinjer, där framgår bland annat att områden som utgörs av alvarmark är inte lämpliga för bebyggelse, d.v.s. där det saknas förutsättningar för ny bebyggelse.

 # 207 Hyresgästföreningen

2022-04-24

Svar på samråd RS 2019/1237

Hyresgästföreningen Gotland ställer sig positiva till arbetsprocessen kring framtagandet av översiktsplan 2040.

FÖLJANDE SYNPUNKTER VILL HYRESGÄSTFÖRENINGEN GOTLAND GE

2.1.1

Hyresgästföreningen Gotland vill ha följande justering:
Stycke 2 sista meningen – stryka bör och ändra ske till sker.

2.1.1

Hyresgästföreningen Gotland vill lyfta in vikten av en stark allmännytta, som är ett av de viktigaste verktygen Region Gotland har för att få en långsiktigt hållbar regional utveckling där alla människor lever i goda behovsanpassade bostäder i trygga miljöer med rimliga hyror.

2.7.4

Dokumentet tar inte upp förhållandet med parkeringsnormen mellan olika upplåtelseformer, där det är en stor skillnad idag.

2.7.4

De kollektiva alternativen är inte tillräckliga idag, vilket har lyfts i media gällande indragna linjer både i Visby och på landsbygden. Att då gå före med färre parkeringar skapar inte de bästa förutsättningarna för positiva upplevelser för inte bara besökare utan även för bofasta innevånare vid boende och besök där parkeringsnormen gäller.

2.7.4

Att problematiken kring nuvarande parkeringssituationer i Visby och runt om på Gotland skulle lösas med regleringar och avgifter behöver styrkas med fakta för upplevelsen är att så inte är fallet.

3.2.1

I stycket med inledningen: Inriktningen för bostadsplanering – byta från bör till ska.

2.3

Justera i första meningen från ett till att.

3.2.8

Östercentrum.

”Östercentrum ska möjliggöra för handel, kontor, verksamheter, kultur och framförallt bostäder” Där anser Hyresgästföreningen att det ska framgå att det ska vara med blandande boendeformer.

”Östertorg, platsen utanför Österport, kan utvecklas som mötesplats med exempelvis en byggnad för exempelvis turism/kultur” – stryka det andra exempelvis i texten.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Blandade upplåtelseformer är något som Region Gotland strävar efter i arbetet med bostadsförsörjning.

Översiktsplanen är vägledande, därför har ”ska”-formuleringar i riktlinjerna reviderats. Synpunkter om ordval tillgodoses därför inte.

Region Gotland vill bidra till klimatomställningen. Samhällen där det är bekvämt att gå, cykla eller åka kollektivt får mindre klimatavtryck än samhällen där det är bekvämt att ta bilen. Parkering tar också plats som ibland kan användas för andra ändamål, som till exempel bostäder.

 # 273 Gotlands Museum

2022-04-25

Inledning

Gotland utgörs av ett rikt natur-och kulturlandskap, präglat av människan sedan förhistorisk tid och regionen är välkänd för omfattande arkeologiska fynd. Det öppna och flacka landskapet med lågvuxna, betade skogsområden där de många medeltida kyrktornen sticker upp och bryter upp siktlinjen är ett välkänt karaktärsdrag för Gotland och unikt i sitt slag. I det vidsträckta jordbrukslandskapet ligger de för ön lika karaktäristiska kalkstenshusen. För att skydda dessa unika miljöer finns ett stort antal byggnadsminnen och riksintressen för natur-och kulturmiljövård på ön, Visby är dessutom med på UNESCOs världsarvslista.

Den gotländska kulturmiljön utgörs av mer än det byggda, det gamla och det rent estetiskt tilltalande. På ön finns exempelvis flera äldre och kulturhistoriskt värdefulla gröna miljöer. Även mer sentida mänskliga aktiviteter har präglat landskapsbilden, här finns exempel på tillverkningsindustrier, bruksmiljöer, försvarsanläggningar, turistområden, bostadsområden och dagbrott som trots att de kan skapa motstridiga känslor hos betraktaren också är en del av vår gemensamma kulturmiljö. Människans närvaro fortsätter att prägla och forma omgivningen och tillsammans skapar vi som lever idag vårt framtida kulturarv. Samtidigt ska vi bevara och förvalta det redan befintliga för framtida generationer.

En förutsättning för att vi ska kunna fortsätta leva på det sätt vi vant oss vid är att vi accepterar och utvecklar en hållbar energiproduktion. De flesta sätt att producera förnyelsebar energi hamnar emellertid ofta i konflikt med utpekade kulturvärden hos såväl bebyggelse som landskap. På en plats som Gotland är det därför oerhört viktigt att kulturmiljön

värnas och hanteras i alla skeden av planeringen och genomförandet av en sådan omställning.

Gotlands Museums uppdrag

Gotlands Museum är ett regionalt museum som ägs av den ideella föreningen Gotlands fornvänner. Museet ska, i enlighet med föreningens stadgar, vara samhällets minne som samlar och sprider kunskap om länets natur- och kulturarv samt verkar för att det bevaras, vårdas, brukas och tillgängliggörs för alla.

Trots att en översiktsplan i sig inte är bindande, ska dess intentioner sippra ut till och omhändertas i andra styrdokument. Översiktsplanen kan därför få stor effekt på den gotländska kultur- och naturmiljön över lång tid, varför Gotlands Museum har tagit del av samrådsförslaget för ny översiktsplan för Gotland (på samråd till 2022-04-25) och vill lämna detta yttrande.

Yttrande

I samrådsförslaget hanteras riksintressen för kulturmiljövård, världsarvet Visby Hansestad och kulturmiljön överlag, på ett relevant sätt inom ramen för vad som krävs för en översiktsplan. I förslaget påpekas också att befintliga inventeringar och bedömningsunderlag är av olika omfattning, relevans och kvalitet för olika platser, miljöer och tidsepoker, och att det finns ett stort behov av vidare inventeringar och utredningar för att säkerställa att kulturmiljöerna tas till vara. Gotlands Museum är positiva till att detta skrivs fram i samrådsförslaget. Men museet har också erfarenheter av att det är i senare skeden, när saker ska fastslås och verkställas i praktiken, som bristen på underlag, rutiner och tillräckligt med adekvat kompetens visar sig. Det är därför viktigt att detta säkerställs i det fortsatta arbetet för att skrivelserna i samrådsförslaget ska vara relevanta.

I samrådsförslaget finns ett relativt omfattande avsnitt som berör utbyggnad av vindkraft. Gotlands Museum har utgått från att avsnittet i stort baseras på rapporten *Nationell strategi för en hållbar vindkraft* som Energimyndigheten tillsammans med Naturvårdsverket gav ut 2021. I rapporten pekas ett antal områden ut som lämpliga för vindkraftsutbyggnad på Gotland och det redovisas att man i val av områden bland annat tagit hänsyn till ytor med låg eller viss konfliktgrad med andra intressen, däribland riksintressen för natur- och kulturmiljövård. På Gotland finns inga områden utpekade som inte innebär en potentiell konflikt med andra intressen. Rapportens klassning av kulturmiljöintressen har gjorts i dialog med Riksantikvarieämbetet och i rapporten framgår att RAÄ betonar vindkraftens visuella inverkan på kulturmiljön och ”hur de läses och tolkas av betraktaren tillsammans med kulturmiljön”. RAÄ påpekar även vikten av att landskapet analyseras ordentligt i samband med vindkraftsplanering, och betydelsen av att ta fram visualiseringar och gestaltningar. Gotlands Museum delar RAÄ:s bedömning, också eftersom det i dagsläget saknas referensobjekt av motsvarande höjd och storlek i regionen.

Vindkraftsetablering motiveras ofta med argument kopplade till reversibilitet, eftersom kraftverken i sig går att plocka ner. Museet vill dock lyfta att anläggandet av varje enskilt vindkraftverk innebär en omfattande etablering av infrastruktur, både för byggnadsskedet och för kontinuerlig drift. Det innebär i praktiken stora markgrepp med grävning för kablar, fundament och tillfartsvägar. Med tanke på den stora arkeologiska fyndrikedomen som hittills påträffats på Gotland, finns en potentiellt stor mängd ännu oupptäckt material. För att inte riskera att arkeologiska lämningar äventyras behöver noggranna projekteringar eller förstudier genomföras för att säkra värden såväl under som ovan mark.

Etableringsförslagen i vindkraftsavsnittet går också emot flera av samrådsförslagets riktlinjer i kultur- miljöavsnittet (2.12.1). Det gör att samrådsförslagets intentioner oundvikligen upplevs som splittrade. Står detta fast i slutversionen behöver det motiveras så att det blir tydligt hur frågan ska utredas vidare. En ytterligare generell kommentar är att det på flera platser är otydligt vilka underlag som legat till grund för samrådsförslagets målsättning och ambitioner, det förekommer också en del motstridiga eller på annat sätt oklara uppgifter kring data. Detta gör samrådsförslaget svårnavigerat och i vissa avseenden svårbedömt.

Kulturmiljö

*2.12 Bevara, använd och utveckla kulturarvet och kulturmiljöerna,
2:12.1 Förslag till riktlinjer för utpekade områden i Kulturmiljöprogrammet,
3.2.4 Visbys årsringar och 3.2.5 Världsarvet Visby Hansestad samt
4.4 Riksintressen för kulturmiljövården*

Avsnitten som berör kulturmiljö, kulturmiljöprogrammet, Visby och regionens riksintressen för kulturmiljövård hanteras över lag på ett relevant sätt och inom ramen för vad som krävs i en översiktsplan. Det är positivt att behovet av att adekvata och aktuella kulturmiljöunderlag tas fram tidigt i planprocesserna skrivs fram i såväl ärenden som rör större områden som enskilda byggnader. Generellt saknas dock ett kulturhistoriskt perspektiv på den gröna miljön, framför allt är det ekologiska aspekter och naturvärden som har lyfts fram i samrådsförslaget. Utöver detta föreslår Gotlands Museum att följande punkter arbetas in:

- Heritage impact assessment (HIA) är ett lämpligt sätt att bedöma påverkan på världsarvsstaden och dess närmaste omgivning. För att Regionens höga ambitionsnivå för hanteringen av Visbys kulturhistoriska värden ska framgå, föreslår Gotlands Museum att HIA-analyser användas mer frekvent och att det ställs höga krav på kompetens hos den eller de som gör bedömningarna. Det vore önskvärt om detta framgick med tydlighet i översiktsplanen.
- I dagsläget saknas adekvata och uppdaterade underlag för antikvarisk bedömning av sentida miljöer på Gotland, liksom landsbygdens byggnadskick sett till såväl bostäder som lantbrukets ekonomibyggnader från 1800-talets mitt och framåt. Detta gör att ambitionerna i översiktsplanen kan bli svåra att leva upp till i praktiken inom dessa områden. Det är dock positivt att det tas fram en arkitekturstrategi för Gotland. Gotlands Museum föreslår att man i denna strategi även tar hänsyn till 1900-talets miljöer.

Energi

*2:14 Gå före i klimat- och energiomställningen
6.14.2 Plats för solenergi
6.14.3 Plats för vindbruk*

Gotlands Museum ställer sig generellt positivt till förnyelsebara energikällor, under förutsättning att placering och utformning är noga motiverad och anpassad med hänsyn till kultur- och naturmiljöer. Det är positivt att man i avsnittet om solenergi har med riktlinjer för områden som ska skyddas enligt PBL 8 kap 13§.

Vad gäller vindkraft framgår av samrådets inledande avsnitt i frågan att mycket fortfarande är outrett, och Gotlands Museum ser att det finns en risk att vindkraftsutbyggnaden hamnar i konflikt med såväl kulturhistoriskt värdefulla miljöer som riksintressen.

Eftersom det inte finns ett tydligt förslag är det också svårt att göra en samlad bedömning av vad som är samrådsförslagets faktiska intention och vad som ännu är kvar att utreda. Gotlands Museum vill belysa följande punkter inför det fortsatta arbetet med översiktsplanen:

- Solenergi: På s 103 finns rubriken ”Sol och kulturmiljövärden i områden som ska skyddas från förvanskning enligt PBL 8 kap 13 § (utpekade områden inom detaljplan).” Museet tycker det men det bör förtydligas att PBL 8 kap 13§ även omfattar särskilt värdefulla byggnader, bygglovspliktiga anläggningar, allmänna platser och tomter utanför detaljplanelagt område.
- Vindkraft: Vad gäller avstånd till befintlig bebyggelse förekommer flera siffror i samrådsförslaget. För de områden som av Energimyndigheten pekats ut som riksintressen för vindbruk (område 1 på plankartan) anges 800 meter till närmsta bebyggelse. På sidan 107 anges 1000 meter som ”normalavstånd” till bostäder, 2000 meter till kyrka, 2000 meter till samlad bebyggelse och 3000 meter mellan olika vindkraftverk. Museet föreslår att ett väl tilltaget minimiavstånd ska tas fram som riktlinje för andra miljöer och byggnader med kulturhistoriska värden.
- Vindkraft: Vid etableringen av nya vindkraftverk behöver fler aspekter än själva kraftverkets inverkan på omgivningen beaktas. Kraftverken kan eventuellt betraktas som reversibla eftersom de kan monteras ner, men även infrastrukturen (exempelvis tillfartsvägar, fundament och grävningar för kablar etc.) behöver beaktas då de riskerar att kvarstå.
- Vindkraft: Höjden på kraftverken kommer att förändra landskapsbilden i stor utsträckning. En väl genomarbetad, tydlig och samlad bedömning med fokus på vilken inverkan en ökad vindkraftsexploatering har på utpekade kultur- och naturmiljöer respektive enskilda objekt behöver tas fram.
- Vindkraft: För att riktlinjerna som redovisas från s.114 ska vara relevanta måste regionen säkerställa att det finns rutiner och kompetens inom alla berörda områden – alternativt rutiner för hur detta kan lejas ut till andra aktörer med relevant kompetens – så att samtliga punkter omhändertas innan beslut fattas.
- Vindkraft: Det är viktigt att ett helhetsgrepp kring samtliga områden finns med som ”paraply” i det vidare arbetet med översiktsplanen och eventuellt fortsatt projektering, för att säkra inverkan på helhetsbilden.
- Vindkraft: Eftersom det saknas motsvarande referensbyggnader i regionen idag behöver det tas fram adekvata visualiseringar som visar hur den utökade vindkraftsetableringen kommer att inverka på landskapsbilden och utpekade kulturmiljöer. Visualiseringarna bör redovisa olika exploateringsgrader.
- Vindkraft: Exploateringsgraden behöver vara väl underbyggd ur fler aspekter än hållbar utveckling och förnyelsebar energi, eftersom utbyggnaden påverkar andra utpekade värden och riskerar att ske på bekostnad av andra intresseområden.

Jenny Westfält
t f museichef Gotlands Museum

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Region Gotlands ambition är att gå före i klimat- och energiomställningen, varav utpekandet av flera områden för vindkraftsetablering är en del i att nå det målet. Det finns många värden att ta hänsyn till på Gotland. Tillståndprocesserna rörande vindkraftsetableringar är rigorösa och kommer slutligen att avgöra om och var det är framkomligt med vindkraft. I tillståndprocessen analyseras även påverkan på landskapsbilden och andra kulturvärden. Med anledning av osäkerheter bland annat utifrån

naturvärden eller påverkan på landskapsbilden har områden pekats ut där regionen anser att vindkraftverksanläggningar är möjliga att pröva för att undersöka vad som är genomförbart i praktiken. Det råder även en hög osäkerhet när det gäller utbyggnad av vindkraft och försvarsmaktens verksamheter på ön. Vindbruksintresset ska vägas mot andra intressen i ett förslaget energitvinningsområde. Dessa intressen är oftast i första hand Försvarsmaktens intressen, natur- och kulturintressen, friluftslivets intressen, specifika intressen rörande landskapsbilden och lokala intressen. Däremot föreslås att vindkraftsutbyggnad inom dessa områden ha företräde framför andra exploateringsintressen.

Det finns såklart målkonflikter när det kommer till markanvändningen, till exempel mellan vindbruk och höga natur- och kulturvärden som behöver säkras. Målkonflikterna bör dock inte vara en anledning till att utvecklingen och omställningen till ett hållbart energisystem stannar av. Här har översiktsplanen ambitionen att hitta en farbar väg, antingen där flera intressen kan tillgodoses på samma plats eller genom avvägningar mellan olika intressen.

I granskningsförslaget anges att 1000 m mellan bostäder och vindkraftverk bör upprätthållas, i övrigt är krav på avstånd mellan kyrka, sammanhållen bebyggelse och mellan vindkraftsparkar det samma som i samrådsförslaget. Anledningen till varför ett avstånd av 800 m mellan bostäder och vindkraftverk fanns med i samrådsförslaget är att det är det avstånd som Energimyndigheten angett i utpekandet av riksintresse för energiproduktion. Detta är nu justerat till granskningsförslaget då både samrådsyttrande samt regionens inställning är att det bör vara 1000 m även när det gäller riksintresseområden. Till granskningen har även gjorts ett antal justeringar gällande hur områdena presenteras på karta, liksom när det gäller de olika områdenas utbredning. För närvarande tar Region Gotland inte fram egna visualiseringar av vindkraftverk för de föreslagna områdena.

Upplysning om att det finns kompetenskrav på beställare och konsulter som tar fram en HLA läggs till i kapitel 3 rörande Visbys utveckling. HLA:n ska också granskas av världsarvsamordnare och regionantikvarie. Behovet av att göra nya inventeringar med syfte att lyfta fram och skydda modernismens och 1900-talets kulturmiljöer är stort över hela ön. Förvaltningen har förtydligat resonemanget kring detta.

 # 284 Ulrika Holmberg, Visby Stift, Svenska Kyrkan

2022-04-25

Visby stift har tagit del av förslaget till översiktsplan på samråd till 2022-04-25. Utifrån Visby stifts verksamhetsområde lämnas följande synpunkter:

Yttrande:

- För att säkra Gotlands långsiktiga utveckling krävs en väl fungerande bostadsmarknad. Som det är nu saknas hållbara VA-lösningar, detaljplaner och mark att bygga på. Det behöver ses över hur mark är klassad. Det finns exempel där grusparkeringar utanför kyrkor är klassade som åkermark. Detta försvårar för församlingarna att utveckla området omkring kyrkorna. Det är dock viktigt att bebyggelsen i kyrkbyar anpassas till miljön gällande byggnadssätt och utformning.
- Visby stift motsätter sig planerna på att ta marken nedanför Norra kyrkogården ner mot vattnet i bruk. Kulturmiljön på kyrkogården skulle påverkas mycket negativt om denna mark bebyggs. Stiftsstyrelsen i Visby stift önskar att miljön ska fredas för de sörjande och de begravnade. Eventuellt behöver kyrkogården i framtiden utvidgas och det enda hållet som skulle kunna bli aktuell är marken nedanför befintlig kyrko-

gård. År 2015 insände domkyrkoförsamlingen en formell begäran om att få förvärva tomten i enlighet med avgivna remissvar 2002 och 2007. Trots upprepade kontakter har inget hänt. Avsikten är att säkerställa tillgången till begravningsplatser samt att värna en värdig kyrkogårdsmiljö.

- Visby stift tänker att gränsen för att satsa på nya bostäder skulle kunna dras lite längre ut från tätorterna. Socknarna runt tätorterna där Svenska Kyrkan har mark ligger inom efterfrågade tomtområden med lämpligt pendlingsavstånd.
- Vägnätet på ön måste ses över. Många vägar är bristfälliga både sett ut säkerhetsynpunkt och underhåll. Det finns för få cykelvägar och omkörningsfickor för långsamtgående yrkestrafik på ön. Vägnätets bristande kvalitet håller öns utvecklig tillbaka.
- Visby stifts roll i klimatomställningen kan stärkas. För att det ska bli möjligt måste det bli mer tillåtande att göra klimatåtgärder inom Svenska kyrkans marker och fastigheter. Det är svårt att få tillstånd att montera solceller på kyrktaken och även laddstolpar anses ibland störa kulturmiljön till den grad att det inte ges tillstånd för att monteras. Det måste till åtgärder för att underlätta klimatomställningen och Svenska kyrkan är redo att ta sitt ansvar, men då måste vi få möjlighet att göra det också. Kulturvärden och klimatanpassningar måste kunna samexistera.
- Svenska Kyrkan är en stor aktör och resurs när det gäller kultur och gemenskap i samhället. Den bedriver verksamhet på hela ön och till stor del utan kostnad för deltagarna vilket gör att alla har möjlighet att ta del av aktiviteter och arrangemang. Svenska Kyrkan är även en viktig del i utvecklingen av kulturturismen då många besöker kyrkor när de är på semester på ön. Kulturturismen är stark, men mängden turister skapar också en del krav på samhällsservicen vid besökskyrkorna såsom tillgång till allmänna toaletter och dricksvatten samt soptunnor i anknytning till kyrkorna. Återigen så måste det vara möjligt för kulturvärden och de bekvämligheter som dagens besökare förväntar sig, såsom tillgång till en toalett, att samexistera.
- Idag är mycket fokus på Visby då det är ett utpekat världsarv. Men det kyrkliga kulturarvet på Gotland består även av kyrkomiljöerna på landet. Världsarvet Visby skulle kanske stärkas och representera Gotland bättre om världsarvet utökades och inkluderade några landsortskyrkor.
- Vattenfrågan är väldigt viktig och yt- och grundvatten måste skyddas på ön. Myrmarker binder vatten bra, men mycket myrmark har gjorts om till åkrar. Det kanske går att titta på möjligheter att göra om åkermark som inte används eller som är utarmad till myrmark?
- Alla socknar är inte med i dokumentet. Till exempel nämns inte Endre, Hejdeby, Lokrume en endaste gång. Vad innebär detta för dessa orter? Får man inte bygga alls där eller är det helt fritt att utveckla som man vill? Ingår inte dessa områden i VA- utbyggnaden? Finns det inga värden eller utvecklingsmöjligheter alls att ta upp i dessa områden?

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen instämmer i att kulturvärden och klimatanpassning kan samexistera. Det handlar framförallt hur anpassningen görs. Åtgärder som har en mindre visuell och materiell påverkan på kyrkliga kulturmiljöer förordas och även små åtgärder kan få en stor effekt på lång sikt. Laddstolpar eller fasadändringar i kyrkomiljöer kräver inte bygglov utanför detaljplan utan tillstånd ges av länsstyrelsen.

Region Gotland driver inte frågan om att utöka eller föreslå ett nytt världsarv. Att bevara och utveckla det befintliga världsarvet kräver idag stort engagemang och resurser, vilket beskrivs i Strategi och handlingsplan för Hansestaden Visby. Det är dock möjligt att driva detta från gräsrotsnivå, men förankringen i det gotländska behöver vara bred. Beslut om en nominering av ett nytt världsarv eller utökning av befintligt fattas av regeringen och beslut om tillägg till världsarvslistan fattas av UNESCOs världsarvskommitté.

Angående kulturturism så finns ett behov att utveckla destinationerna med exempelvis toaletter då flera kyrkor är besöksmål. Finansiering och ansvarsfördelning av detta är den stora frågan. Detta arbete ligger utanför översiktsplanen.

Det är ett bra förslag att återskapa myrmark, men Regionen Gotland har inte rådighet i denna fråga.

Översiktsplanen använder sig av det så kallade jordbruksblocket där åkermark och ängs- och betesmark ingår vilka erhåller eller har erhållit EU-stöd. Jordbruksverket äger detta data och det är upp till varje markägare att i dialog med Länsstyrelsen meddela om ägorna brukas eller ej. Jordbruksverket kan dock anse att marken, även om den tas ur bruk, fort-satt är att betrakta som jordbruksmark. Översiktsplanen gör ingen egen värdering av hur jordbruksmarken klassas. Mer information finns på www.jordbruksverket.se

Det är positivt om mark som redan är i ianspråktagen för parkering kan nyttjas för bebyggelse, där kulturmiljön tillåter. Förvaltningen önskar att Visby stift skickar in en kartbild med vilka specifika områden som berörs.

Förvaltningen instämmer att marken nedanför Norra kyrkogården ska reserveras för en utvidgning av kyrkogården. Plankartan har reviderats och ytan föreslås nu som V20 i mark- och vattenanvändningskartan får att möjliggöra en utveckling av kyrkans verksamhet.

Indelningen av landsbygden har reviderats till granskningen.

Inom några delar med högt bebyggelsetryck finns fördjupade översiktsplaner som har implementerats i översiktsplanen, dessa områden har därför mer information. Inom andra delar gäller mer generella riktlinjer, det innebär dock inte att utvecklingsmöjligheter saknas. Översiktsplanen revideras så att fler orter och samtliga socknar omnämns i dokumentet.

 # 299 Naturskyddsföreningen Gotland

2022-04-30

Naturskyddsföreningen Gotland lämnar härmed följande yttrande över förslag till Översiktsplan för Gotland 2040. Vi har inte granskat alla aspekter som tas upp i planen, utan har koncentrerat oss på avsnitt som berör natur och miljö på olika sätt.

Generellt anser vi att för att planen ska bli användbar behöver den bli mer lättillgänglig och överblickbar genom att man bland annat beskriver avvägningar och prioriteringar mer tydligt.

2.1.1 Bostäder för alla

En fortsatt positiv tillväxt måste balanseras med skydd för naturen, växter och djur. (sid 23). Byggande och bostadsförsörjning ska prioriteras men hänsyn måste tas till natur, växter och djur.

De mest attraktiva områdena för fritidshusetableringar är kustzonen, Fårö, Sudret och Östergarnslandet, vilka också tillhör de högst värderade och känsligaste kulturmiljöerna. Målsättningen att här samla bebyggelsen är positiv för att värna kultur- och naturmiljöer genom att ny bebyggelse ska undvikas i öppna och oexploaterade lägen. (sid 23 och 24)

Förslag till övergripande bebyggelseriktlinjer (sid 27): Ny bebyggelse ska ingå i och ta hänsyn till sitt sammanhang och platsens förutsättningar, *inklusive naturvärden (vårt till- lägg)*.

Föreningen önskar att följande beaktas:

- I ett hållbart samhälle är det viktigt att alla delar av strukturen görs så miljövänliga och håll- bara utifrån ett så ekologiskt tänkande som möjligt. Därför är det viktigt att titta på alla delar av planeringen för ett nytt bostadsområde.
- Valet av platsen måste utgå utifrån ett säkerställande av hotade arters livsmiljö. Där påver- kan på habitatet inkluderar både ljus och ljud.
- Allt byggande bör utgå från ett grönt byggande. I princip allt från materialval till livslängd tas i beaktande. Viktigt är tillvaratagandet av spillet från ett bygge. Idag slängs ca 10 miljoner ton från byggen där en stor del är ej använt material. D.v.s. ca 10 % av allt byggmaterial går till spillo. Det är viktigt att påpeka att inte endast klimatpåverkan av själva bygget bör beaktas, utan även valet av kemikalier i samband med bygget. Byggvarorna påverkar den yttre miljön och människors hälsa i många avseenden och i flera skeden av livscykel; vid framtagning av råvaror, vid användning av färdigt byggnadsverk, vid hantering av restprodukter från om- byggnad och vid rivning. De stora miljöproblemen som förknippas med byggsektorn är energi- användning, uttag av naturresurser, avfall, transporter, dåliga inomhusmiljöer samt kemikalieanvändning. Ca 3000 kemikalier används inom byggindustrin och många av dem är förknippade med hälso- och miljöeffekter där spill från byggen utgör en del.
- För att ta fram ett grönt byggande bör det därför ske genom styrning, kunskaps- uppbyggande, tydliga kriterier för mätningar, krav och kravuppföljningar av byggen av allt från skolor, äldreboenden till bostäder.

2.1.3 Utveckla attraktiva och väl gestaltade bostäder och boendemiljöer

Positivt att man skriver (sid 29): För att värna natur- och kulturvärden krävs hänsyn till be- fintliga strukturer och värden/ *naturvärden* genom väl medvetna val av placering, form och proportioner vid nya arkitektoniska tillägg.

2.2.1 – 2.2.4 Utveckling natur och friluftsliv

Områden där natur och friluftsliv ska prioriteras (kartan sidan 32) är väl avvägd, men vi konstaterar att för stora delar av dessa områden finns intressekonflikter med andra an- språk, exempelvis vindkraft och stentäkt som riskerar att påtagligt sänka natur och fri- luftslivsvärden i form av buller och exploaterad miljö i form av vägar och stenbrott. Vi menar att i dag oexploaterade områden (skogs- och lantbruk undantaget) måste så förbli, framför allt för naturens egen skull, men även för människors friluftsliv.

2.2.3 Buller och tysta områden

Generella synpunkter

Föreningen anser att förslaget har alltför snäv avgränsning. Förslaget behandlar trafikbuller, buller från industrier och liknande verksamhet, byggbuller samt militärt buller. Inget sägs om buller från exempelvis nöjesverksamheter, motorsport eller skjutbanor (även militära).

Förslaget behandlar endast utomhusbuller, inte buller inomhus. Folkhälsomyndighetens allmänna råd och Regionens riktvärden nämns överhuvud taget inte.

Buller från nöjesverksamheter behandlas inte trots att det sommartid är ett stort problem.

Stycket *"Hälsoeffekter av sambällsbuller ..."* (sid 35) gäller allt slags buller och bör därför stå under ett eget avsnitt.

Stycket *"Bestämmelser om riktvärden för buller utombuss för spårtrafik ..."* (sid 35) gäller enbart i planeringsfall och vid nybyggnad. Inget sägs om Trafikverkets och Regionens riktvärden för befintlig bebyggelse.

Enligt avsnitt 2.2.4 Tysta områden är en viktig uppgift för den fysiska planeringen att säkerställa tysta miljöer. Inget sägs om gällande mål/riktvärden för sådana tysta miljöer eller hur de ska säkerställas i planeringen. Frihet från människoalstrat buller är en kvalitet som Regionen i sin planering måste prioritera. I framtiden kan det bli en framgångsfaktor för besöksnäringen att kunna erbjuda stora sammanhängande områden, fria från den typen av buller.

I avsnittet redovisas riktvärden för friluftsoch rekreationsområden enligt Naturvårdsverkets allmänna råd. Det är då viktigt att notera att *"Med friluftsområden avses i detta sammanhang område i översiktsplan för det rörliga friluftslivet eller andra områden ..."* Värdena gäller alltså enligt Naturvårdsverket inte alla friluftsoch rekreationsområden.

Enligt förslaget har allmänheten genom en sociotopkartering pekat ut områden med kvaliteten lugn och ro. Det saknas ett resonemang om vilka slutsatser som dras av denna kartering.

Föreningen önskar att följande beaktas:

Trafikverket tog 2016 fram "Trafikbuller i värdefulla naturmiljöer". Syftet med den var att generera ett nationellt planeringsunderlag för att minska påverkan på områden med störningskänsliga fågelarter. Projektet pågick under 6 år. Det Riktvärde som togs fram för betydelsefulla fågelområden var 50 dB(A). Dock påpekades det att störningarna började redan vid 45dB(A). Enligt Översiktsplanen har 60 dBA uppmätts längs Gotlands landsvägar.

Kriterierna för de utpekade områden som påverkades var "Områden med avgörande betydelse för fågellivet och där trafikbuller riskerar avsevärd påverka djurens beteende, försämra reproduktionen, öka dödligheten och minska populationstätheten." På Gotland finns idag 62 hotade fågelarter listade på Rödlistan över hotade arter 2020, SLU.

"De flesta studier över effekterna av buller på vilda djur har gjorts på fåglar. Det beror på flera saker. De är för det första relativt lättstuderade. Det är också rimligt att förvänta sig tydliga negativa effekter på fåglarna av buller p.g.a. att de kommunicerar med sång och andra ljud och därför är i behov av en tyst miljö. Fåglar men också fladdermöss och andra däggdjur, grodor samt vissa insektsarter, använder ljudsignaler för att attrahera partners, hävda revir, hålla samman gruppen, jaga, försvara sig och varna för rovdjur. Studierna på fåglar visar att bullerstörningen leder till en generell minskning av antalet fåglar längs våra större vägar. Mer än hälften av arterna kan påverkas, och ofta är det arter av särskilt naturvårdsintresse som drabbas (t.ex. arter listade

i EU:s fågeldirektiv). Detta är alltså en viktig fråga för naturvården. Trafikbullret kan sprida sig långt från källan, och har därmed en potential att påverka stora delar av landskapet." Källa: sid 6 "Trafikbuller i värdefulla miljöer metodbeskrivning" ISBN: 978-91-7467-923-6.

I studier har det visat sig att för t till exempel ugglor och fladdermöss blir det allt svårare att höra sina byten och därmed svårare att finna mat i miljöer med ljud från människopåverkade områden. Där räckte det med en ökning av 3 dB.

Då det inte idag finns tydliga nationella riktlinjer för hur buller får påverka naturen över lag kan denna föreslagna riktlinje från Trafikverket ligga som underlag för Region Gotlands framtida planer inom alla områden från vägbygge, bostadsplanering, militära områden, nöjesplaneringar till vandringsleder. Buller/onaturliga ljud i alla dess former är ett växande problem och hot mot den biologiska mångfalden och måste enligt Naturskyddsföreningen tas på allvar.

Även ljusstörningar är viktigt att beakta. Ljus är avgörande för de allra flesta djur- och växtarters överlevnad. Ljus behövs för seende och orienteringsförmåga och för växters och planktons fotosyntes. Ljuset styr fysiologiska processer, hormoncykler samt dygns- och årsrytm.

Den artificiella belysning vi använder dagligen kan störa dessa system, för djur såväl som för människa. Nattaktiva djurarter, såsom de flesta däggdjur, groddjur och många insekter, är beroende av mörker eller mycket svagt ljus för sin överlevnad. För dessa kan förlusten av nattmörkret leda till ökad predation, svårighet att hitta föda, ändrade konkurrensförhållanden mellan arter eller att djur lockas till farliga miljöer såsom vägbelysning. Negativa ekologiska effekter av belysning finns beskrivna för många arter fåglar, fladdermöss, andra däggdjur, groddjur, kräldjur, fiskar, insekter.

Även ljusets omfattning i tid och rum är av ekologisk betydelse. För arter som undviker ljus kan det krävas sammanhängande mörka områden eller korridorer för att de skall överleva. På liknande sätt kan vissa tider på dygnet och året vara kritiska för till exempel födosök, reproduktion eller migration.

Vissa naturmiljöer kan vara särskilt känsliga för ljusföroreningar. De ekologiska effekterna kan bli betydande om ljusföroreningarna påverkar skyddade områden eller hotade och prioriterade arter. Åtgärder kan då krävas enligt miljöbalkens hänsynsregler liksom förordningarna om områdesskydd och artskydd.

2.4 Klimatanpassning

Regeln att inte tillåta nybyggnad under två meter från normalvattennivå är bra men inte tillräckligt. Det gäller att nybyggnation inte riskerar att hamna inom strandskyddat område, när 100-metersgränsen (eller 200 eller 300 meter) kryper upp inåt landet när havsytan höjs. Gränsen för ny bebyggelse bör därför ökas till tre meter i förhållande till nuvarande vattenstånd. (karta sid 50)

Föreningen önskar att följande beaktas:

"Naturbaserad klimatanpassning bör vara grunden för klimatanpassningsarbetet på Gotland. Det innebär att i första hand bör lösningar som bidrar till biologisk mångfald och ekosystemtjänster användas, så att naturen genom sin egen förmåga mildrar de negativa effekterna av ett förändrat klimat."

Friska ekosystem med en rik biologisk mångfald är helt avgörande för att begränsa upp-

värmingen och nå klimatmålen. Men lösningarna är komplexa då ytorna med friska ekosystem försvinner i rasande takt. Dels genom skogsavverkning och ökade omvandlingar av befintliga habitat till jordbruksmark eller nya samhällen. Överbetning liksom igenväxning av be- fintliga betesmarker är också komponenter som påverkar helheten.

I våra skogar lever ett stort antal växt- och djurarter i ett komplicerat samspel utvecklat under lång tid. Hur vi nyttjar dessa skogar påverkar arterna direkt och indirekt. Oftast i negativ riktning. Naturskogar, som är opåverkade sjuder av liv. Här växer ofta olika sorters träd sida vid sida och döda träd får finnas kvar – träd som är en förutsättning för att många svampar, lavar, mossor, insekter och fåglar ska leva. Dessa naturskogar utgör viktiga kolsänkor. När skogen avverkas och ersätts av trädplanteringar, där i princip endast ett sorts träd gynnas, är det många växt- och djurarter som trycks undan. Och förmågan att agera som kolsänkor minskar. För att dessa kolsänkor ska kunna fortsätta måste därför vårt sätt att bruka dessa skogar ändras till ett sätt som tar hänsyn till både klimat och den biologiska mångfalden.

I en varmare värld kommer många arter behöva förflytta sig till nya platser. Andra arter kommer att stanna och anpassa sig efter det nya klimatet. Precis *hur* ekosystemen kommer att bete sig är det ingen som vet med säkerhet, men *att* samspelet mellan arter och livsmiljöer kommer att förändras kan vi vara säkra på.

Därför är det svårt att förutsäga hur ett specifikt ekosystem exakt kommer reagera på en högre temperatur. Men vi vet att ett rikt ekosystem har större möjlighet till anpassning och en större motståndskraft vid intensiva stormar, kraftiga skyfall och stora bränder – företeelser som blir allt vanligare som en följd av klimatförändringarna. Ett motståndskraftigt ekosystem brukar också kallas för ett *resilient* ekosystem.

Det är därför viktigt anser Naturskyddsföreningen att samtidigt som man tittar på hur det framtida samhället ska kunna klimatanpassas att man även skyddar de naturskogar och kontinuitetsskogar som finns kvar på ön då de utgör livsviktiga kolsänkor inför framtiden.

2.5 Grund- och ytvatten och 2.6.1 Cirkulär användning av vatten

Samhällets behov av vatten är ganska litet i förhållande till de mängder som på årsbasis regnar över ön. Regnen är dock ojämnt fördelat över årstider och över år, varför lagring av vatten för olika behov är av nöden, som grund- eller ytvatten. Många lantbrukare har sedan långt tid garderat sig genom anläggande av bevattningsdammar, en åtgärd som ytterligare måste uppmuntras i framtiden. Att återveta utdikade områden måste undvikas så länge det rör åkermarker som producerar mat för djur och människor. Matproduktionen måste prioriteras framför återvätning. Om åkermarkens avkastning sjunkit så långt att de inte längre kan producera hållbart, kan återvätning övervägas för att öka lagringsförmågan av vatten.

Vi vill uppmärksamma möjligheten att koppla lämplig avloppsvattenrening till lantbrukets bevattningsdammar och behov av näringsämnen. I dag finns hinder av olika slag som försvårar effektiv återföring av renat avloppsvatten via bevattningsdammar till jordbruksmark. Ett exempel är reningsverket i Roma. Regionen måste aktivt verka för att få bort dessa hinder.

Skydda och förstärk tillgången till yt- och grundvatten.

I inledningen beskrivs betydelsen av dricksvatten för det gotländska samhället och för lantbruket. Här bör man även beskriva behovet av vatten för vilda växter och djur. På

endast ett ställe (sid 51) i samrådsförslaget beskriver man betydelsen av tillgång till söt-vatten och robusta livsmiljöer för såväl växter, djur och människor. Föreningen anser att planen bör beskriva mer kring behovet av vatten hos växter och djur.

Vatten och avlopp

Föreningen ser positivt på att man på sid 53 angående dagvatten skriver: Lösningar där biologisk mångfald, värdeskapande utemiljöer för människor (lägg till växter och djur) och en säker återförening av vatten till lämplig recipient bör stå i centrum.

Det ökade behovet av bostäder och fritidshus bör balanseras och begränsas så att inte värdefull natur kommer till skada, inte bara utifrån tillgången till vatten.

2.6 Ställ om till hållbar konsumtion och produktion

I detta kapitel nämns cirkulär ekonomi och största delen handlar om återanvändningen av vattnet. Men det är en lösning på ett problem uppstått av klimatpåverkan och inte ett cirkulärt kretslopp av resurser i sig.

Föreningen önskar att följande beaktas:

Sverige är på flera sätt ett föredöme i miljöfrågor men ändå är vi svenska några av de värsta när det gäller att konsumera mer än vad planeten klarar av. Vår överkonsumtion av jordens resurser leder till att skogar huggs ned, vatten förorenas, hav fylls av plast, växt- och djurarter utrotas och växthuseffekten förvärras.

I Sverige lever vi som om det fanns 4,2 jordklot. Det innebär att djur, natur och människor i andra länder och generationer får betala för det vi konsumerar. För att vi ska kunna nå FN:s mål om en hållbar konsumtion och produktion till 2030 behöver vi förändra våra konsumtionsmönster radikalt.

En annan mycket allvarlig effekt av vår överkonsumtion är den globala massutrotningen av arter, det vill säga förlusten av biologisk mångfald. Tre fjärdedelar av alla arter på jorden riskerar att försvinna under de närmaste århundradena. Därmed hotar vi själva fundamentet för ekosystemen och vår egen överlevnad på jorden.

Lika illa är det med klimatförändringarna. Med nuvarande konsumtionstakt dröjer det inte många år innan vi drivit klimatförändringarna så långt att de blir självförstärkande och då går de inte att hejda.

En svensks genomsnittliga koldioxidutsläpp ligger på åtta ton koldioxid per år, om hela vår konsumtion räknas in. Det blir för oss här på Gotland 480 000 ton per år. Det är tio gånger mer än vad som är hållbart. Redan till 2030 måste utsläppen globalt ned 2,5 ton per år och person för att uppnå Parisavtalets mål. På sikt måste vi komma under 0,7 ton.

I stället behöver vi börja designa produkter som produceras resurssnålare, håller längre och som kan repareras, återbrukas och materialåtervinnas. Att lämna linjära flöden i en ekonomi kräver en strukturell omvandling av ekonomin. Nya marknader för återprocesser som återvinning, återtillverkning och återanvändning behöver skapas. När samhällsekonomisk effektivitet, eller andra mål, kräver styrning från linjära till mer cirkulära flöden, behövs en ”koordinerad” kombination av styrmedel riktade till aktörerna längs livscykeln.

Genom att produkter och komponenter är i bruk längre med en ökad hållbarhet eller reparation minskar den materialgenomströmning som är bunden i dessa

samt minskar också materialåtervinningen. Detta kan åstadkommas genom åtgärder som till exempel så kallade ”cirkulär produktdesign”, återtillverkning, återanvändning och återvinning av produkter.

Det behövs samråd med alla aktörer på ön för att komma fram till gemensamma mål vad gäller produktion av produkter utifrån ett cirkulärt tänkande. Inkluderat bör även vara en översyn av de produkter som importeras till ön och som eventuellt kan produceras här i stället. Återvunnet material är en självklar del i denna process.

2.7 Utveckla hållbara och fossilfria transportsystem.

Kartan över de kommunala transportsystemen visar inte på en utbyggnad av kollektivtrafiken och främjar inte till att hela Gotland kan nyttja den. För att nå klimatmålen behövs en väl genomarbetad plan över hur hela befolkningen på ön ska kunna ta buss i stället för bil för att kunna ta sig till närmaste ort.

2.9.3 Hamnar

Vi vill peka på att hamnarna i Kappelshamn, Strå och Storugns bör tas med när det gäller hamnar med framtida potential. Även om de inte i dag disponeras av Regionen, borde samarbetsavtal kunna slutas om att utnyttja dessa hamnar på innovativa sätt.

2.10.4 Strategi för turismutvecklingen

Föreningen ser positivt på att man här betonar vikten av en hållbar turism som ska vara ekonomiskt bärkraftig och socialt genomförbar, utan att undergräva den naturmiljö och lokala kultur den är uppbyggd kring. (sid 80). Det är mycket viktigt att ekonomiska intressen inte går före skyddet av naturvärden.

Bra att översiktsplanens intentioner möjliggör en hållbar utveckling av turistnäringen som inte undergräver de grundläggande värdena för natur- och kulturmiljöer och det rörliga friluftslivet (sid 80).

Hållbar turism kan definieras enligt följande: hållbar turism ska vara ekonomiskt bärkraftig och socialt genomförbar, utan att undergräva den naturmiljö och lokala kultur den är uppbyggd kring (sid 80).

Ett positivt exempel är den pågående etableringen av Bästeträsk nationalpark, som kan utvecklas till något fint (sid 81).

Serviceplatser för husbilar (sid 82)

På vissa platser är belastningen mycket hård under sommarmånaderna. Behovet av att reglera var uppställning av husbilar kan ske ökar för vart år. Någon strategi för hur detta behov ska mötas kan vi inte hitta i planen. Ökad information om vilka platser man kan parkera husbilar på är nödvändig liksom var husbilar inte ska parkeras. Detta är en mycket viktig fråga för att skydda känslig natur. För att förbudena ska fungera måste det även finnas resurser och lagliga medel att kontrollera att förbudena efterlevs.

2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

Redan i första stycket konstateras att kalkbrytningen ofta står i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen. Därefter redogörs för SGU:s syn på riksintresset för värdefulla ämnen eller material samt regionens ställningstagande när det gäller samma riksintressen. Beträffande konflikter mellan riksintresset och andra allmänna och skyddsvärda intressen som Natura 2000-områden eller naturreservat redogörs för SGU:s syn vad gäller exempelvis Buttle och Stucks. Redovisningen blir därmed ensidig och med tonvikt på exploateringsintresset.

Föreningen anser att analysen och redovisningen i förslaget är helt otillräcklig och bortser

från avgörande frågeställningar om risken för påverkan på mark- och grundvatten inklusive kommunala vattentäkter och enskilda brunnar, påverkan på Tingstäde träsk, påverkan på skyddade arter mm. (Vad gäller Filehajdar och Västra brottet nämns bara riksintressets areal, trots mängden av undersökningar och dokumentation från tillståndsprövningen som ingående belyser konflikterna mellan kalkbrytningen och vatten- och naturskyddsintressen vilket avsnittet handlar om.)

Föreningen anser att förslaget inte ger utrymme för diskussion eller saklig analys av konflikterna med vatten- och naturskyddsintressen. Förslaget behandlar endast exploateringsintresset och inte motstående intressen eller hur eventuell samexistens kan vara möjlig

Föreningen anser också att det inledande påståendet att kalkindustrin ”av tradition” utgör en av Gotlands basnäringar är starkt missvisande. Kalkbrytningen som den traditionellt bedrivits har skett i mycket mindre skala och inte lika djupt som idag. Risken för påverkan på vatten och natur har därmed varit mindre (även om också den småskaliga brytningen har orsakat skador.)

Areella näringar

Bra att planen trycker på vikten av en vital jord- och skogsbruksnäring som en förutsättning för att behålla en attraktiv och biologiskt rik landsbygd. I ordet vital menar vi att det ska vara *långsiktigt ekologiskt hållbart*. Vad gäller fisket, lider det lokala kustfisket av den obalans som råder i Östersjön där stora utsjötrålare överfiskar bestånden av strömming och skarpsill. Regionen måste skriva in planen att man ska verka för att detta fiske begränsas för att ge bättre förutsättningar för ett vitalt (långsiktigt ekologiskt hållbart) kustfiske.

Sportfisket innebär ett problem med störningar för fågellivet längs kusterna, särskilt under häckningstid. Detta faktum måste tillföras i planen för att ge möjlighet till tids- och platsmässig reglering av sportfisket.

2.13.3, 2.13.4 och 2.13.5 Det gotländska natur- och kulturlandskapet, grön- struktur och naturvärden

Vad som skrivs i föregående kapitel accentueras än mer i dessa kapitel. För att bevara de värden som finns i natur- och kulturlandskapet, krävs en livskraftig lantbrukssektor som ser som en uppgift att behålla betesdjur för att upprätthålla naturbetesmarkerna och som ges resurser att hålla den museala ängshävderna i bruk. Den parallellt framtagna Grönplanen innebär en bra fördjupning inom detta område.

Vår tolkning av vad som står i dessa avsnitt av Översiktsplanen är att detta kommer att omöjliggöra storskaliga exploateringsplaner som inkräktar på natur- och kulturlandskapet. Regionen ska därför uttala en gång för alla att storskalig markbaserad vindkraftsutbyggnad, storskalig markbaserad solkraftsutbyggnad och storskalig kalktäkt inte är möjliga alternativ på Gotland.

2.14 Energiomställningen

I bjärt kontrast till föregående avsnitt föreslås i detta kapitel kraftig utbyggnad av lokalt producerad el-kraft. Detta är inte förenligt med målen i föregående kapitel. Det är inte heller förenligt med målen i kapitel 2.2 om ett utvecklat natur- och friluftsliv.

2.14.3 Plats för vindbruk

Föreningen konstaterar att förslaget till stora delar är identiskt med nuvarande översikts-

plan, trots nya vägledande domar i MÖD gällande tillämpning av artskyddsförordningen samt ny regional målsättning för utbyggnaden enligt *Nationell strategi för en hållbar vindkraft*.

Föreningen anser det anmärkningsvärt att förslaget pekar ut fler och större områden för vindbruk än gällande riksintresseområden, trots att flera redan har prövats och fått avslag i MMD och MÖD. Det är också oklart på vilka grunder som områdena föreslås utökas.

Föreningen anser att förslaget är alltför mångordigt men samtidigt otydligt. Delar av förslaget är vagt formulerade, dåligt motiverade och öppna för synpunkter medan andra delar framstår som redan beslutade och är detaljerat beskrivna med exakta bestämmelser, vilket förefaller inkonsekvent.

Förslaget präglas av en vilja att bygga ut vindkraften på land och till havs, men bortser i stort från de hinder och motstående intressen som föreligger och som nämns närmast i förbigående.

Föreningen anser att resonemanget om avvägning mellan motstående intressen/riksintressen är oklart eller rent felaktigt. Inget riksintresse väger tyngre än andra och avvägningen mellan motstående intressen avgörs först i tillståndsprövningen.

Föreningen kritiserar att förslaget saknar referenser till relevant lagstiftning och vägledande domar, bland annat gällande vindkraft på Gotland. Lagstiftning (bland annat fågel-direktivet, livsmiljödirektivet, miljöbalken och artskyddsförordningen) samt vägledande domar är överordnade regionala målsättningar och avgörande i tillståndsprövningen.

Detta utvecklas inte i förslaget, vilket är en allvarlig brist när det gäller att göra avvägningar mellan utbyggnad av vindkraften och hänsyn till naturvärden, d.v.s. grunden för en hållbar utbyggnad. Lagstiftning och rättspraxis borde naturligtvis vara överordnade i framtagandet av en ny översiktsplan.

Exempel på vägledande domar är MÖD M 8344-11 (Mästermyr), MÖD M 2504-13 (Dala Vind), MMD M 528-15 (Forsvidar), MMD M 5993-15 och M 1917-13 (Boge) och MMD M 4376-18 (Forsviden). Det sistnämnda ärendet överklagades till MÖD som inte gav prövningstillstånd varför även denna dom kan anses vägledande. I samtliga fall avslogs ansökan på grund av örnförekomst varvid domstolarna betonade vikten av hänsyn till örnarnas hela livsmiljö, inte enbart närheten till örnbon.

EU-domstolen har 2021-03-04 i målen C 473/19 och C 474/19 (Härryda) förtydligat hur EU-direktivets förbud mot att döda, störa eller skada vissa skyddade arter och fåglar ska tolkas.

I förslaget diskuteras ny teknik, exempelvis fågelskyddssystem med kameraövervakning som en metod för att undvika att örnar kolliderar med vindkraftverken. Föreningen anser att sådana metoder enbart minskar risken för kollisioner med vindkraftverken (AF 4 § punkt 1). Enligt artskyddsförordningen är det även förbjudet att avsiktligt störa djur och att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats (AF 4 § punkt 2 och 4) och i de fallen ger fågelskyddssystem inget skydd. Åtgärden motsvarar alltså inte kraven i AF.

Föreningen anser att målet för utbyggnaden, i den mån som tillstånd kan ges, ska vara 1 TWh i enlighet med *Nationell strategi för en hållbar vindkraft* (Energimyndigheten 2021), inte

2,5 TWh enligt Regionens tidigare målsättning. Den nationella strategin bör vara överordnad.

En ytterligare brist är att förslaget inte redovisar någon diskussion om vad en hållbar utbyggnad på Gotland innebär. Jfr *Nationell strategi för vindkraft* sidan 17.

I förslaget nämns på sidan 121 Länsstyrelsens förslag till *Strategi för vindkraft och örn*. Naturskyddsföreningen har i sitt yttrande över Länsstyrelsens förslag kritiserat detta och konstaterar att det inte uppfyller de krav som lagstiftningen och rättspraxis ställer, och att det inte visar en framkomlig väg för utbyggnad i örntäta områden.

Föreningen konstaterar att nära nog hela Gotland har en sådan örnförekomst att en utbyggnad av vindkraften på land inte är möjlig.

Föreningen bedömer även att en utbyggnad på utpekade områden till havs nära Gotland inte är möjlig på grund av hotet mot sträckande, födosökande och/eller övervintrande fåglar och andra skyddade arter. Kunskapsläget är ännu delvis otillräckligt, varför det är för tidigt för att kunna ta ställning till eventuell utbyggnad till havs.

Synpunkter på enskilda avsnitt

Nedan anges förslagstexten kursivt och våra kommentarer gement.

De av energimyndigheten utpekade riksintresseområdena för energiproduktion är, utöver grundkriterierna, avvägda med avseende på hänsynsavstånd till bostäder (800 m). De utpekade riksintresseområdena är därför särskilt starkt motiverade. Motivering saknas.

Gotland är också Sveriges örntätaste län. Reviren ligger i stort sett kant i kant. Samtidigt får inte vindkraft byggas allt för nära örnbö, inom viktiga flygstråk för örn eller där det i övrigt finns ett rikt fågelliv. Förutsättningarna för en utbyggnad av vindkraft på Gotland är därför kantad av särskilda regionala utmaningar. Vilka slutsatser drar Regionen av detta? Hur kan Regionen under dessa förhållanden föreslå en utbyggnad i områden som redan fått avslag i miljödomstol?

Åt vilket håll är rådande rättspraxis på väg? Är den över huvud taget på väg någonstans? Finns det anledning att tro att planering för, och prövning av, vindkraft kommer att förändras på ett sätt som är gynnsamt för de gotländska förhållandena under den kommande tioårsperioden? Finns det anledning att tro att teknikutvecklingen kommer att lösa några av de problem som idag hindrar uppförande av vindkraftverk på Gotland? Oseriöst att bygga en översiktsplan på spekulationer om vad som kan komma att ske i framtiden. Idag finns inga indikationer på exempelvis lättnader i rättspraxis gällande artskyddet, snarare går utvecklingen mot en skärpning.

På plankartan redovisas de områden och platser som anses lämpliga att pröva för utbyggnad av vindbruk. Vindbrukets intressen ska med angivna undantag tillgodoses inom dessa områden. Det innebär att andra bevarande- och exploateringsintressen inom dessa områden inte alltid kan prioriteras. Motivering för en sådan prioritering? Prioritering mellan motstående intressen ska göras i tillståndsprovningen och inte i översiktsplanen.

Gotland ska på uppdrag av regeringen och energimyndigheten vara ett län som går före i omställningen till ett hållbart energisystem.

En hållbar utbyggnad handlar enligt *Nationell strategi för en hållbar vindkraft* (Energimyndigheten ER 2021:2) om att utbyggnaden ska fördelas på lämpligt sätt över landet ur elförsörjningsperspektiv och med hänsyn till andra markanvändnings- och samhällsintressen. Det handlar om att ta hänsyn till såväl ekonomiska som ekologiska och sociala

aspekter vid utbyggnaden och att minimera vindkraftens negativa påverkan på höga naturvärden och hotade arter. Utbyggnaden ska ske med hänsyn till människors hälsa och livsmiljö avseende buller, upplevelser av landskapet och möjligheter till friluftsliv. Föreningen anser att dessa perspektiv saknas i förslaget.

Då planförslaget innehåller ytterligare ytor som ej ännu är utpekade som riksintresse är bedömningen att den uppsatta målsättningen på 2,5 TWh bör vara möjlig att uppnå. Det saknas en analys av hur detta skulle vara möjligt och vilken hänsyn som tagits till motstående intressen, exempelvis höga naturvärden.

Figur på sidan 106 är svårtolkad och behöver förklaras bättre.

Figur på sidan 110 behöver göras tydligare (otydlig bakgrundskarta som gör det svårt att orientera sig).

Vidare har de större projekt som varit uppe i MMD eller MÖD under den här tidsperioden fått avslag på sina ansökningar. Vilka slutsatser drar Regionen drar av detta?

I dessa riktlinjer finns ett visst utrymme för kortare avstånd än normalavståndet 1 000 m.

Motivering för avsteg?

Vindbruket på Gotland bör byggas ut på ett sådant sätt att de tillgängliga mark- och vindresurserna på lång sikt utnyttjas så optimalt som möjligt. *Vad menas konkret?*

För att få fram lämpliga områden för vindbruk på land har följande utgångspunkter för avvägningar använts. Angivna kriterier är utgångspunkter vilket innebär att mindre avvikelser från en strikt tillämpning förekommer. Natur- och kulturmiljövårdens och det rörliga friluftslivets intressen i allmänhet och dess riksintressen i synnerhet. *Vad betyder detta konkret? Föreningen påminner om att naturvårdsintressen (artskyddet) varit avgörande vid prövning av flera projekt på ön.*

För Näsudden kan större avvikelser från riktlinjerna accepteras än vad som generellt gäller för nyuppförande och generationsväxling av vindkraftverk. *Motivering för avsteg? Föreningen anser att i dag gällande miljölagstiftning och vägledande domar ska gälla vid prövning av nybyggnad och generationsväxling på Näsudden, liksom på andra platser.*

Varje utpekade område för vindbruk bör ges möjlighet att ur flera aspekter utnyttjas på det lämpligaste sättet. Det är den bästa helhetslösningen som ska eftersträvas, där varje intresse ges sitt berättigade utrymme. *Föreningen efterlyser förtydligande vad detta betyder konkret.*

Vindbruksintresset ska vägas mot andra intressen i ett område. Dessa intressen är oftast i första hand natur- och kulturintressen, friluftslivets intressen, specifika intressen rörande landskapsbilden och lokala intressen. *Hänsyn till boendes synpunkter saknas?*

Avvägningen mot andra intressen inom de utpekade områdena bör göras i samråd med Region Gotland, i någon form av fördjupad planläggning innan den i de flesta fall slutligen avgörs i en tillståndsprövning. *Vad betyder detta konkret?*

Om Region Gotland bedömer att ett planerat projekt inte tar det helhetsgrepp på ett område som är en förutsättning för att uppnå ett optimalt utnyttjande av den mark som anses lämplig för vindbruk, bör projektet inte tillstyrkas. *Vad menas med optimalt?*

Naturtyper och kulturmiljöer med höga värden som saknar formellt skydd ska i rimlig omfattning beaktas vid prövning av vindbruk. Utgångspunkt ska vara den bästa hel-

hetslösningen. *Vad betyder detta konkret?*

Det är också rimligt att anta att det skett en viss tillvänjning bland befolkningen till vindbruket som en mer eller mindre naturlig del av landskapet och det allmänna medvetandet. Det är därför rimligt att hänsyn också tas till dessa omständigheter och att det finns en viss flexibilitet i bedömningen av lämpliga hänsynsavstånd mellan vindkraftverk och bostäder. *Föreningen efterlyser sakunderlag och motivering för påståendet att det skett en tillvänjning, och påminner om att de vindkraftverk som numera projekteras är betydligt större än dem vi hittills sett på Gotland.*

I samrådet vill vi gärna lyfta frågan om 800 m till bostäder är mer lämpligt som generell riktlinje. I brist på motivering anser föreningen att gällande riktlinje 1000 m ska gälla.

Vid utformningen av vindbruket inom ett utpekade område ska i första hand konflikter med andra intressen undvikas, i andra hand ska skador på andra intressen minimeras. Förslaget undviker att ta ställning till kärnfrågorna om hur vindbruket skulle kunna byggas ut, med beaktande av gällande miljölagstiftning och vägledande domar gällande bland annat artskyddet. Föreningen menar att en översiktsplan måste underordna sig lagstiftning och domstolspraxis.

3.3.4 Energiproduktion Norra Gotland

Flera av de utpekade områdena för vindkraft har provats rättsligt och fått avslag i domstolsprocesser, varför det är felaktigt att i Översiktsplanen (sidan 181) peka ut dessa som möjliga för vindkraftsutbyggnad. Gäller även redovisningen av riksintresset vindbruk, kapitel 4.6.

3.3.5 Fårösund

Vi saknar en diskussion om en eventuell bro till Fårö och vad den får för konsekvenser på Fårösundsområdet.

3.4.4 Klintehamn

Vi saknar en diskussion om den eventuella påverkan på området om SMA får tillstånd för kraftigt utökad kalkstenstakt och därmed sammankopplade transporter till hamnområdet.

3.5.5 Roma

Det föreslås möjlig utbyggnad för bostadsändamål och industri på god åkermark och att Det intresset överordnas jordbruksintresset. Detta är en felaktig prioritering enligt vår mening.

3.5.6 Dalhem

Det föreslås möjlig exploatering på god åkermark och att det intresset överordnas jordbruksintresset. Detta är en felaktig prioritering enligt vår mening.

3.7 Havsområden

Kartan sidan 240. Utritade värdefulla havsområden är baserat på ofullständiga undersökningar, varför även ej markerade områden kan hysa betydande naturvärden. Ett exempel är utanför kusten i Fleringe, där den tänkta nationalparken även kan komma att omfattande betydande vattenområden utanför kusten, där höga naturvärden konstaterats.

4.6 Riksintresse energiproduktion vindbruk

Flertalet av de utpekade områdena har prövats i tillståndprocesser och fått nej till etablering. Dessa områden måste alltså tas bort, eller markerats på särskilt sätt i kartan (sid 310) som prövade och underkända för vindbruk.

Naturskyddsföreningen Gotland

Anncatrin Hjernquist,
Ordförande,

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och medskick. Avsnitt kring riksintressen har kompletterats med tydligare ställningstagande vid platser som pekas ut för exploatering. Regionen ställningstagande är att grundvattnet ska prioriteras.

Region Gotlands ambition är att gå före i klimatomställningen, varav utpekandet av flera områden för vindkraft. Avsnitt kring omställning har reviderats och några vindytor har minskats eller tagits bort vid skyddade naturområden. Ytorna har kompletteras med information kring vilka hänsynstaganden som krävs och upplysning att området redan har prövats i det fall det har skett. Synpunkter kring specifika revideringar tillgodoses inte.

Förvaltningen är medvetna om att det inte finns en heltäckande inventering av värdefulla hansområden, men dagsläget är detta den kunskap som finns tillgänglig.

Fisket är inget som ÖP kan styra över, detta styrs på statlig nivå samt genom internationella överenskommelser.

Synpunkt kring hamnar tillgodoses inte. I grunden har regionen den hamnkapacitet som behövs för Gotlands behov, med undantag för frågan om reservhamn som hanteras i särskild ordning. Ett eventuellt samarbetsavtal med privata industrihamnar är inte en fråga för översiktsplanen. I en framtid där hamnarna inte längre nyttjas för sina nuvarande syften, kan de utgöra möjligheter för regional utveckling.

Synpunkt kring husbilar tillgodoses inte, eftersom Region Gotland inte får konkurrera med privata aktörer. ÖP har en översiktlig karaktär och pekar inte ut områden för privata husbilsparkeringar.

Översiktsplanen har ett positivt ställningstagande till bro till Fårö, men går inte in på detaljer kring det. Trafikverket är huvudman. Vad gäller fördjupade analyser så kommer de att utföras i ett eventuellt planläggningsskede.

De primära hinder som ligger för att använda spillvatten till bevattning av åkrar m.m. finns i lagtexter på nationell och internationell nivå som inte regionen rör över. På både Nationell och internationell nivå så försöker Svenskt vatten som är branchorganisationen för VA-huvudmännen i Sverige påverka politiken så att det ska bli enklare att återanvända spillvatten på olika sätt.

Förvaltningen är instämmer att stora opåverkade områden är viktiga. Dessa pekas inte ut särskilt, men genom en resurseffektiv bebyggelseutveckling där ny bebyggelse lokaliseras samlat istället för utspritt finns större möjligheter att bevara dessa områden fria från ljus- och ljudstörningar.

Synpunkter kring buller tillgodoses inte. I planprocessen behandlas endast utombusbuller. Militärt buller

behandlas i kapitel två, inom områden för påverkansområdena för flyg och skjutbullen från Tofta skjutfält medges inte nya bostäder.

Översiktsplanen har bearbetats för att bli mer överblickbar till granskningen.

Avsnitt i kapitel två om att skapa förutsättningar för bostadsbyggande har reviderats. Planen har t.ex. fått tydligare ambitioner och vägledning kring resurseffektiv bebyggelseutveckling och avsnitt kring landskapsbild har lagts till i kapitel 2.

Politiska partier

177 Kristdemokraterna Gotland

2022-04-21

Kristdemokraterna på Gotlands yttrande om samrådsförslag till översiktsplan ÖP Gotland 2040

Till att börja med vill vi påpeka det olämpliga i att remisstiden och det politiska arbetet med översiktsplanen är förlagt till våren under ett valår. Det har gjort det svårt att lägga de resurser vi velat på att gå igenom förslaget och lämna synpunkter.

Vi vill också påpeka att det är ett väldigt långt och omfattande dokument som är svårt att få en överblick av. En översikt bör vara just en översikt som allmänheten kan ta del av och också förstå, inte endast ett dokument som ska fungera som handbok för handläggare i framtida detaljplanearbete, bygglovsprövning m.m. Vi har jämfört med andra översiktsplaner som ofta består av runt 100 sidor samt bilagor. De är mycket mer överskådliga. Mycket kan läggas i bilagor. Gör det! På så sätt kan också översiktsplanen hållas intakt även om någon bilaga revideras.

Hur detaljerat ska översiktsplanen vara gällande Visby, t.ex. ”Stråket Strandpromenaden”? Hör inte det snarare hemma i en detaljplan?

Vi kommer inte ifrån känslan att dokumentet med sina detaljer riskerar att användas för att begränsa Gotlands utveckling snarare än att utveckla densamma. På flera områden är det också helt omöjligt att som lekman sätta sig in i texterna och de olika begreppen. Vi vill ha en översiktsplan som folk förstår och kan relatera till.

Bebyggelse

I avsnitt 3.2.9 står det, gällande Visbys utveckling ”För att möta behovet för bostäder inom de närmsta åren behöver Visby även utvecklas österut”. Samtidigt saknas helt de två socknar som ligger närmast rakt öster om Visby i översiktsplanen: Endre och Hejdeby. Detta trots att det tidigare vattenskyddsområdet reviderats och det i både Hejdeby längs Slitevägen och vägen mellan Hejdeby kyrka och Allkvie, samt i Endre, söder om Dalhemsvägen, bör vara intressant att utveckla bostäder på närmast cykelavstånd från Visby. Både längs Slitevägen och Dalhemsvägen finns idag kollektivtrafik. I Endre finns också förskola och en låg- och mellanstadieskola.

Även socknar som t.ex. Hogrån och Lokrume saknas i översiktsplanen.

Vi är oroliga för att de områden som inte nämns i översiktsplanen i förlängningen blir bannlysta för bostadsutveckling, vilket vore mycket olyckligt.

Det är viktigt att Gotland behåller sin karaktär med bebyggelse över hela ön. Vi kan inte bara utveckla Gotland utifrån hur service och infrastruktur ser ut idag. Vi ställer oss därför frågande till att vi verkligen vill att Visby blir så mycket större. Det är inte en självklarhet att Visby är den plats där vi ska lägga mest krut på service och bostäder. Vi vill behålla Visbys relativa litenhet som stad och istället utveckla och göra det möjligt att leva med närhet till service på fler platser på Gotland.

I förslaget till översiktsplan saknar vi också skrivningar om bostäder för äldre och för personer med funktionsnedsättning samt hänvisningar till de två planer för sådana bostäder, som båda sträcker sig till år 2028. Vi saknar också skrivningar om möjlighet till trygghetsboenden eller motsvarande på andra platser än i Visby och Klintehamn. Vi kan inte bortse från hela grupper av människor när vi planerar vårt framtida Gotland.

Vi saknar också ett närmare resonemang kring placering och infrastruktur för ett framtida nytt lasarett.

Vatten och avlopp

Vattenförsörjning är och kommer fortsatt att vara en av de stora utmaningarna för Gotland. På södra Gotland har nyligen de största behoven av dricksvatten avhjälpes med ett avsaltningsverk, som också framöver ska kunna försörja områden upp emot Visby. På liknande sätt bör ett större vattenverk på norra Gotland byggas för att försörja norra delen av ön och ner mot mellersta Gotland och Visby.

Det är också viktigt att förutsättningarna för vattentillgång inom djurhållning och jordbruk inte försämras, inte minst ur ett självförsörjningsperspektiv.

Gällande avlopp ser vi gärna att det i översiktsplanen öppnas upp för enskild vattenrening där det är lämpligt och ser positivt på möjligheterna till gemensamhetslösningar för vatten och avlopp.

Trafik

Första punkten på sidan 73 ("För att höja trafiksäkerheten och att undvika ytterligare hastighetsänkningar ska...") är mycket bra. Behåll den! Eller ännu hellre: ändra den till "och att möjliggöra hastighetsökningar ska...". Gotland är inte betjänt av ständiga hastighetsänkningar på länsvägarna, utan frågan om högre kvalitet på vägarna bör drivas kraftigt gentemot Trafikverket.

Förslaget till översiktsplan tar tydligt avstånd till biltrafik, till förmån för gång-, cykel- och kollektivtrafik. Men kan vi uppmana människor att slopa bilen om det inte finns realistiska alternativ? Nej! Vi behöver tänka att Gotland fortsatt kommer att vara ett län med biltrafik, och då måste det vara möjligt att ta sig fram på både landsbygd och i stad.

Kollektivtrafik

Trots att Hemse busstation, näst efter Visby busstation, är den mest trafikerade hållplatsen på Gotland och många arbetspendlar åt båda håll mellan Hemse och Visby, är inte nuvarande linje 12, som går längs den snabbaste och rakaste vägen mellan Hemse och Visby, en

stomlinje. Linjen trafikeras endast dagtid på vardagar. Om vi vill utveckla södra Gotland och göra det möjligt att arbetspendla åt båda håll och förlängt ner till Burgsvik på ett klimatsmart sätt behöver linje 12 uppvärderas och bli en stomlinje med regelbunden trafik även under kvällar och helger. Flera av punkterna i avsnitt 2.7.5. talar om just detta: Kollektivtrafiken ska planeras med resenärens behov i centrum och stomlinjetrafiken ska ha en enkel, rak och snabb sträckning. På liknande sätt bör linje 22, den snabbaste vägen mellan Slite och Visby, betraktas som en stomlinje.

Parkeringar

I avsnitt 2.7.4 nämns att parkeringsnormen behöver uppdateras med riktlinjer för landsbygd utanför tätort. Vi ser snarare att parkeringsnormen behöver revideras i första hand i Visby och andra tätorter. Den parkeringsnorm vi har idag fungerar inte alls i t.ex. det framväxande bostadsområdet på A7-fältet. Om vi vill se barnfamiljer bo i flerfamiljshus måste parkeringsnormen justeras.

På sidan 138 står att läsa i en av punkterna gällande stadens gator och parkering: ”Ingen mer mark tas i anspråk för permanent markparkering i Visbys centrala delar”. Vad avses med ”Visbys centrala delar”? Det är ohållbart att förtäta Visby och inte ge möjlighet till parkering. Det är också problematiskt att inte möjliggöra utökning av parkeringsplatser vid t.ex. lasarettet, om det räknas till ”Visbys centrala delar”. Kommer ett framtida lasarett ligga inom ”Visbys centrala delar”? Ska det då inte vara möjligt att tillskapa permanent markparkering där? Ligger A7-fältet i ”Visbys centrala delar”? Ska vi inte kunna skapa parkeringsplatser vid bostäder som framöver byggs där? Ja, det ska vi kunna göra.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Översiktsplanen för Gotland är omfattande, bland annat för att Gotland har många riksintressen och andra värden. Inför granskningen har text, kartor och layout bearbetats för ett ge läsaren en bättre överblick. Förvaltningen har också ett nytt digitalt verktyg för att presentera den digitala versionen i, och har också arbetat med att förenkla kartorna och markanvändningen för att göra de mer lättillgängliga. Planeringsunderlag kan komma att läggas till som bilagor inför antagandet i regionfullmäktige. Beslut om samrådstiden togs av regionstyrelsen varför den var väl förankrad hos de politiska partierna hur samrådet skulle genomföras. Samrådstiden var också väl tilltagen.

Samtliga fördjupade översiktsplaner och de flesta planprogrammen har implementerats i översiktsplanen. De områden som har tidigare haft en fördjupning är många gånger mer informationsrika och har fler ställningstaganden och blir därför redovisade mer detaljerat.

Syftet med översiktsplanen är inte att begränsa, utan snarare möjliggöra en hållbar utveckling. Översiktsplanen ska vara den regionala utvecklingsstrategins fysiska uttryck, och ska därför visa på hur mark- och vattenanvändningen kan bidra till för att nå dessa övergripande mål. Det innebär också att översiktsplanen behöver hantera målkonflikter och göra avvägningar mellan dessa. Genom att lyfta upp de större strategiska inriktningarna kring exempelvis den gröna infrastrukturen ökar möjligheten till medskapande och förankring hos den breda allmänheten för Gotlands framtida utveckling. Det är svårare att nå många i detaljplaneprocesser. Översiktsplanen ska bidra till underlätta för kommande detaljplaner och bygglovsprövningar då avvägningar mellan olika allmänna intressen har gjorts.

Det kan finnas möjligheter att komplettera med bostäder även längs Slitevägen och Dalhemsvägen. Områdena som pekas ut med pilar i översiktsplanen representerar utvecklingsriktningar för större, tätare bostadsetableringar. Utvecklingen har en direkt koppling till Väskinde respektive Visborg och kan bygga vidare på den infrastruktur och service som finns där. Utvecklingsriktningen från Visby har reviderats till

granskningen, områden som ligger inom primärt vattenskyddsområde utan möjlighet till allmän VA-lösning har utgått.

Planen har reviderats så de flesta orterna och samtliga socknar nämns i texten. Alla mindre orter som klassas som småort (SCB), samt de orter som har kommunala skolor och förskolor har fått beteckningen sammanhängande bostadsbebyggelse, där stödjer översiktsplanen en utveckling av bostäder där förutsättningar finns.

Efterfrågan att bygga permanentbostäder är störst i Visby, men översiktsplanen stödjer en utveckling där hela Gotland stärks och samtliga orter kan växa för att bibehålla och öka sin service. Bostadsförsörjningen är med som en integrerad del av arbetet. En strategi översiktsplanen har är att satsa på områden där det finns förutsättningar att bo permanent. Inom några småorter och tätorter som har många småbus pekas områden ut för tätare bebyggelse i form av flerbostadshus och radbus nära ortens centrum, för att göra det möjligt att kvar i sin socken under fler livskeenden. Översiktsplanen är till sin natur översiktlig och specifika typboenden specificeras därför inte i markanvändningskartan, men den ger plats och stöd för trygghetsboenden, seniorboenden, studentboenden mm. Flera av markområden ägs av regionen varför det där finns förutsättningar att bättre styra utvecklingen till olika typer av bostäder för att klara bostadsförsörjningsbehovet.

I dagsläget finns inga beslut på att utreda en omlokalisering av lasarettet. Om det blir aktuellt att utreda platser för en framtida omlokalisering av lasarettet bör det tas med till en revidering av översiktsplanen. För närvarande pågår arbete med att utveckla lasarettet inom befintlig fastighet.

Så länge bebyggelsen inte uppfyller kraven för § 6 områden i lagen om allmänna vattentjänster eller ligger inom vattenskyddsområde så är det möjligt att få tillstånd till enskilda VA-lösningar. Gemensambetsanläggningar är ett bra alternativ där inte allmänt verksamhetsområde för VA finns.

Förslaget till översiktsplan uppmanar till andra alternativ än bilen, men bilen är fortfarande ett alternativ, särskilt för landsbygden. En riktlinje i översiktsplanen är att undvika markparkering i de centrala delarna av Visby för att behålla med värdefull mark. Parkering behöver fortfarande tillkomma till ny bebyggelse, men primärt under mark eller i byggnader på flera plan. De centrala delarna av Visby är de områden där det finns tätare bebyggelse, flerbostadshus och ofta inslag av service. Synpunkten kring kollektivtrafik är inte en fråga för ÖP, men det är med i det kontinuerliga utvecklingsarbetet av kollektivtrafiken.

 # 201 Centerpartiet på Gotland, # 203 Magnus Bergström, Centerpartiet på Gotland
2022-04-22

Remissyttrande från Centerpartiet på Gotland – Översiktsplanen ÖP 2040

Sammanfattning

Centerpartiet på Gotland anser att projektledarna gjort ett gediget arbete med remissförslaget till ÖP 2040. Vi uppskattar bland annat att det tagits hänsyn till utbyggnad av cykelvägar runt serviceorter och att det behöver planeras för 1 mils omkrets runt dessa orter, för att öka nyttan och tillgänglighet för möjligheterna att till exempel cykla till och från skolan och jobbet. Vi ser ett stort behov av säkra skolvägar i och runt skolorna. Vi uppskattar att de tre fördjupade översiktsplanerna (FÖP:arna) Fårö, Storsudret och Östergarnslandet är med i ursprungsformat. De är nyligen tagna och bra att göra dessa synliga och lättillgängliga. Centerpartiet har ett antal synpunkter, varav vi anser att några är direkt oroande för Gotlands framtida utveckling. Vi upplever en risk i att områden på ön vaken syns eller nämns i

de på kartor inringade utvecklingsområdena. Vi befarar att utveckling och nybyggnation begränsas betydligt utanför de på kartor inringade detaljerade områdena. Centerpartiet på Gotland vill att det ska finnas möjligheter för utveckling och byggande över hela ön. Det är de enskilda individernas kraft och initiativ som driver samhället framåt, dessa initiativ ska tas tillvara för att hela Gotland ska leva och utvecklas. Vi har tagit ställning till att landsbygdens skolor ska vara kvar och fortsätta att utvecklas. Centerpartiet vill att detta ska synas tydligt i översiktsplanen och att skolorna definieras och nämns som utvecklingsområden, för att möjliggöra utbyggnad av säkra skolvägar, kollektivtrafik, vatten- och avlopp och bostäder i dessa viktiga utvecklingsorter. En mycket viktig fråga för Centerpartiet på Gotland är att det finns möjligheter att bygga över hela ön. Vi vill att alla markområden som inte ska bevaras eller ändras - ska utvecklas. Definitionen av brukningsvärd jordbruksmark och höga naturvärden skapade av människans brukande får inte utgöra ett stopp för byggande på landsbygderna. Ett fortsatt bruk av åkermark, betesmark och skog förutsätter att människor kan bo och leva på våra landsbygder. Centerpartiet vill säkra livsmedelsförsörjningen och värnar god jordbruksmark, men det är viktigt att jordbruksmarken bedöms utifrån sitt eget sammanhang. Utveckling ska ske utifrån individuella initiativ, med samhället som en hjälpare hand, så att riktningen går mot att förverkliga de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. I avvägningen mellan intressen ser vi att det är människans inneboende kraft och vilja som driver samhället framåt, och Översiktsplanen behöver ge människor frihet att få förverkliga de idéer som bidrar till vår gemensamma framtid. Med rätt verktyg att se helheten och samhällets behov, kan tid, engagemang och pengar användas för bästa möjliga nytta för hela Gotland. Vi vill att ÖP 2040 ska vara öppen för nya lösningar, privata gemensamhetsanläggningar och möjligheter för både kollektiva och privata initiativ för bygg och utveckling. Vi vill uppmuntra det hållbara men inte bestämma nu idag vad det mest hållbara är. Det är mycket som ska, och behöver, utvecklas till år 2040 - då blir det snabbt inaktuellt om Översiktsplanen är allt för detaljerad och bestämd gällande inriktning och detaljer. Centerpartiet på Gotland har i nedanstående remissyttrande synpunkter och förslag på att möjliggöra utveckling för hela Gotland.

Remissyttrande ÖP 2040

Möjligheter för byggande och utveckling över hela ön

Centerpartiet på Gotland ser en risk med att områden utanför de på kartor utpekade och detaljerade områdena definierade delområdena kan hamna utanför möjligheterna för framtida utveckling och byggande. I samtliga delområden som anges i remissförslaget, (som t.ex. Södra och Mellersta Gotland), finns kartor över serviceorter med större inringade kartfält som definierar dessa områden utifrån bland annat planeringsinriktningar, olika marktyper, tillgång till kommunalt vatten och avlopp osv. Under respektive delområde saknar vi uppgifter om möjligheter för markanvändning och byggmöjligheter utanför de inringade angivna områdena. För Centerpartiet är det viktigt att det finns möjligheter att bygga och utveckla över hela ön – och detta måste vara tydligt i Översiktsplanen. Ett konkret exempel är Stenkyrka (sid 199) där vissa inringade områden definieras för utveckling och byggande medan intilliggande mark hamnar utanför. Gällande Stenkyrka är områden med bland annat våtmark och annan icke byggbar mark inringad för utveckling medan mark som är mer lämpad för bygg och utveckling utanför. Centerpartiets medlemmar i Stenkyrka har tidigare påpekat frågan om varför kartan över Stenkyrka är ritad på ett sätt som skiljer sig från övriga kartor i remissförslaget. Om det finns någon anledning till detta bör det förtydligas – eller att kartan rättas och ändras för enhetlighet i översiktsplanen. Under 3.3.9 Tingstäde (sid 196) står det i tredje stycket; *Den lokala servicen består av en förskola och en populär badplats...*

Förskolan lades ned för många år sedan. Skolan syns på kartbilden (sid 197) över Tingstäde, men ska tas bort från kartan.

Vi önskar att det under avsnitten som tar upp Gotlands delområden även tillförs information och detaljer som anger riktlinjer för möjlighet till byggande i områden och socknar utanför utpekade utvecklingsområden och serviceorter. Dessa landsbygdsområden behöver inte vara detaljstyrda utan istället enkla och överskådliga. För Centerpartiet är det mycket viktigt att möjlighet till byggande av enstaka fastigheter får ske i socknar utanför de stora utvecklingsområdena. Gällande definition av användningsområde vill vi att de som inte pekas ut som ”bevaras” eller ”ändrad användning” ska få benämningen användningsområde ”utvecklas”. Med detta vill vi att det ska klargöras i ÖP2040 att utveckling över hela ön är möjlig och att möjligheter för utveckling ska präglade allt som inte pekas ut eller har specifik användning (till exempel LIS, industri, camping). I avvägningen mellan intressen ser vi att det är människans inneboende kraft och vilja som driver samhället framåt, samt att det är människors brukande av marken som skapat de stora natur- och kulturvärden vi har idag. Därför behöver översiktsplanen ge människor frihet att få förverkliga de idéer som bidrar till vår gemensamma framtid, men även verktygen att se helheten och samhällets behov. För att ge möjligheter att främja landsbygdsutveckling och individuella initiativ är det viktigt att översiktsplanen tydligt tar ställning för levande landsbygder och att det i avvägningen mellan intressen ges tyngd åt fortsatt brukande och individens initiativ. En del mark, som skolorna och serviceorterna, prioriteras i stödet från samhället vad gäller exempelvis kollektivtrafik, VA och detaljplanläggning, medan annan mark utvecklas mer på egen hand, till exempel på initiativ av individer och föreningar.

I stycket 2.1.2 vill vi lägga till följande; ”Att möjligheter för bostadsbyggande ska finnas över hela ön. Att vi har en spridd bebyggelse är tongivande för Gotland och är en del av vår attraktionskraft, vilket vi vill ha även i framtiden.”

Flera stadsnära utvecklingsområden nämns i remissförslaget, men vi undrar över varför vissa nämns medan andra som till exempel Endre, Follingbo och Hejdeby inte nämns som stadsnära utvecklingsområden. Våra nämnda exempel är socknar med närhet till Visby med stor utvecklingspotential. Gällande Endre som vi nämner ovan är det dessutom en skolort – och beträffande skolorter har vi ett särskilt avsnitt vi anser vara viktigt i texten som följer.

Gällande sidorna om Visby (sid 131-141) finns en skrivelse på sid 138 som lyder; *Biltrafiken skall minska och cykeltrafiken och kollektivtrafiken skall öka.*

Centerpartiet ser positivt på en strävan mot detta – men framhäver att bilen är fortsatt viktig för många och kommer även vara i framtiden, inte minst på landsbygden. Bilen i sig är inte av ondo eftersom det idag finns många olika förnyelsebara drivmedel och dessa kommer sannolikt bli vanligare förekommande framåt.

Tack vare det väl utbyggda fibernätet finns redan i dag goda förutsättningar till distansarbete över hela ön. Detta har skapat möjligheter för många att jobba på distans vilket minskar behovet av transport till och från jobbet och minskar därmed klimatpåverkan. Vi vill framhålla att genom att till skapa distansarbetsplatser och kontorsplatser, främst i våra skolor och serviceorter, ökar förutsättningarna ytterligare för distansarbete.

I planeringsunderlaget på sid 24 samt på sidan 257 konstateras att bebyggelsestrycket har

varit speciellt högt i kustzonen samt på Fårö, Östergarnslandet och Sudret och att majoriteten av tillkommande bebyggelse har varit fritidshus. Dessa områden har länge stått under ett högt förändringstryck och det kan finnas anledning att genomföra en konsekvensanalys. Centerpartiet vill ha det klargjort vad en sådan analys i så fall ska analysera för något. Centerpartiet ser problematiken med svårigheten att ta sig in på fastighetsmarknaden och "bostadskarriären" och ser gärna en analys på hur det skulle kunna motverkas. Vi vill att detta framgår på ovan nämnda sidor.

Vidare vill vi särskilt trycka på att hela Gotland ska ges möjlighet att utvecklas, att vara mer restriktiv till ändrad markanvändning i hela de nämnda områdena utöver vad lagen redan ger vid handen är absurt och skulle motverka viktiga mål som exempelvis att öka elevantalet i skolorna. I kustnära områden ser Centerpartiet gärna en förtätning och utveckling av redan ianspråktagna områden, medan orörda stränder, skogar och strandängar fortsatt bör lämnas just orörda och tillgängliga för allmänheten, något som är unikt för Gotland och som vi gotlänningar vill fortsätta njuta av.

Byggande på jordbruksmark

För Centerpartiet är det viktigt att definitionen av brukningsvärd jordbruksmark och höga naturvärden skapade av människans brukande inte tillåts utgöra ett stopp för byggande på landsbygden. Detta eftersom ett fortsatt brukande av åkermark, betesmark och skog förutsätter att människor kan bo och leva på våra landsbygder.

Brukningsvärd jordbruksmark definieras av sitt sammanhang som det föredömligt gjorts i exempelvis den fördjupade översiktsplanen för Fårö. På Fårö är i princip all åker och allt bete brukningsvärt då åkern är en förutsättning för lammhållningen, och lammens bete en förutsättning för att Fårös unika landskap kan fortsätta se ut som det gör. På andra platser på Gotland är en bit åkermark med dålig jord eller arrondering inte alls nödvändigtvis brukningsvärd, och detsamma gäller mark som betas. När bygglov prövas ska översiktsplanen ge stöd för att miljö- och byggnämnden i avvägningen mellan intressen, värderar individens initiativ och behov samt levande landsbygder med förutsättningar för fortsatt brukande högt.

Under 3.1.1 (Mångfunktionell bebyggelse) samt 3.1.2 (Sammanhängande bostadsbebyggelse) tycker vi det är svårt att tolka vad som anses gälla för jordbruksmark. Centerpartiet vill att det tydliggörs att samhällsnyttan (bostadsbygge, utveckling, tillväxt etc) ges företräde över definitioner av markanvändning. Särskilt i och omkring skolorter och serviceorter ska samhällsnyttan ges företräde.

Utbyggnad av vatten och avlopp (VA).

Tekniska nämnden har tagit beslut om en långsiktig VA-plan - VA plan 2018 och "Vision och Strategi Gotlands VA-försörjning 2030". Centerpartiet vill framhålla att VA-planen ska fortsätta att gälla och att VA-planen inte blir nedprioriterad i förhållande till översiktsplanen. Detta behöver anges specifikt under avsnitt 2.5.1 tidigt i avsnittet.

De områden som i översiktsplanen definieras som utvecklingsområden, inklusive i och utanför serviceorterna, är till stora delar utmattade gällande fortsatt utbyggnad av vatten och avlopp. Detta betyder att nya områden måste tillskapas för bebyggelse och VA-utbyggnad och därmed anser vi det aktuellt att även införa nya sätt att se på utbyggnad för VA. Centerpartiet anser att det framgår ganska bra i avsnitt 2.5.1 om våra utmaningar

med VA-utbyggnaden men vill att det tydligare framgår att regionen har en positiv inställning till gemensamma lösningar, både privata eller föreningsmodeller, antingen anslutna till det kommunala nätet nu eller i framtiden - eller som exempelvis Herrvik med fristående lösningar.

På grund av de rådande utmaningarna gällande dricksvatten och begränsningarna med utbyggnad av vatten och avlopp behöver det framgå att regionen är öppen för flexibla lösningar och tekniska innovationer, både privata, kollektiva och regionala.

Centerpartiet vill betona vikten av tillgång till dricksvatten av god kvalitet och sambanden mellan överetablering av avlopp och dåligt grundvatten. VA-lösningar ska vara kloka, sunda och säkra i förhållande till lokala förutsättningar. Områden som har nått gränsen eller på väg att nå gränsen för utbyggnad av vatten och avlopp innebär en risk gällande tillgång till bra dricksvatten och en risk för kvaliteten på grundvatten.

Centerpartiet har tidigare inkommit med flera synpunkter och rättelser gällande detaljer i remissförslaget. För att tydliggöra en av dessa synpunkter vill vi påtala skrivelsen under ”planerade åtgärder enligt VA-plan” på sida 178. Specifikt om att ombyggnation av Lärbro vattenverk inte är ”eventuellt” – utan ska byggas om. Det är beslutat att Lärbro vattenverk ska byggas om och förstärkas.

Ännu en detalj på samma sida är ”Slite ny vattentäkt”. Denna plan är för närvarande försenad och oklart om den blir av. Därför mycket svårt att nämna som planerad åtgärd.

Sid 52 andra stycket, lägg till understrykt ord i befintliga meningen: *Genom att, som översiktsplanen föreslår, koncentrera merparten av bostadsutbyggnaden till föreslagna utbyggnadsområden...*

Som vi i ovanstående text framhållit ska det vara möjligt att bygga och utveckla över hela ön, och att nya områden behöver tillskapas, bland annat för att inte ytterligare öka utmatningen beträffande VA i vissa områden.

På sida 52 under; *Den framtida inriktningen för att spara vattenresurser bör vara att: Fler grundvattenbildande åtgärder genomförs.*

Centerpartiet ställer sig frågande om en sådan prioritering ska sättas högt upp i en Översiktsplan. Vi anser att det är oklart vad som menas med grundvattenbildande åtgärder. Detta kan innebära allt från att dränka stora ytor produktionsmark eller kostsamma åtgärder som ger relativt lite dricksvatten i större skala. Vi anser att dricksvatten i stor skala är det som i första hand bör prioriteras för Gotland. Vi vill att denna punkt stryks eller att tydliga exempel ges i texten.

Vi föreslår en annan åtgärd istället, enligt följande: ”Olika former av magasinering av överskottsvatten för framställan av dricksvatten”.

På samma sida - beträffande den generella punkten; *Områden med grundvattenbildande jord- och bergmagasin skyddas*, behövs följande tillägg: ”där region Gotland tar ut grundvatten idag och för områden man får vattendomar för mer uttag i framtiden”.

På sida 59 finns en skrivning om att avsaltning av havsvatten ej får användas av enskilda - med referenser till att Länsstyrelsen motsatt sig det. Vi önskar att det fjärde stycket i

vänstra spalten stryks från översiktsplanen.

Skolorterna är utvecklingsorter

Vi har tagit ställning till att behålla och satsa på våra landsbygdsskolor över hela ön. Centerpartiet vill att skolorterna nämns och pekas ut som utvecklingsorter i Översiktsplanen, eftersom skolorterna inte alltid är samma eller gemensamma som serviceorterna. Bland annat på sida 128 med riktlinjer för utveckling vill vi att skolorterna nämns specifikt. Bland andra Sanda, Vänge, Endre, Stenkyrka, Kräklingbo.

Skolorternas behov för utveckling och service behöver synliggöras betydligt mer för att vi ska göra allvar av våra mål med fortsatt utveckling i och runt dessa orter. Därför behövs skolorterna anges under respektive delområde (södra Gotland etc).

För skolorterna behöver särskilt anges behov av tillgång till kollektivtrafiken. Det gäller även möjligheter för VA-utbyggnad med fokus i och runt skolorterna, samt vägunderhåll, utbyggnad av cykelvägar, hänsyn till säker väg till och från skolan, tillgänglighet till idrotts/sport-anläggningar, möjligheter för byggande på jordbruksmark i och runt skolorterna.

Centerpartiet vill se utveckling för våra landsbygdsskolor i våra skolorter och serviceorter. Det ska vara smidigare att bygga i och runt skolorterna, eftersom ökat byggande och fler bostäder betyder fler boende och därmed ökar möjligheterna för att anlägga gång- och cykelväg, ökade medel för vägunderhåll och så vidare. På så vis skapar vi ökade förutsättningar för både skola, boende och samhälle.

I samband med att skolorterna nämns, liksom serviceorterna i deras avsnitt, vill Centerpartiet att det anges specifikt om möjligheterna och behovet att tillgängliggöra kontorsarbetsplatser för distansarbete. Detta för minskad miljöbelastning och minskat slitage på våra vägar till och från Visby, men även för ökad valfrihet för de boende på orterna samt minskad påfrestning för parkeringsplatser och infrastruktur i Visby. Att fler föräldrar får möjligheten att jobba hemma eller nära hemmet ökar förutsättningarna till ökat elevunderlag i landsbygdens skolor.

I och runt om skolorterna samt serviceorterna är det viktigt att goda förutsättningar för aktivt friluftsliv, idrott och liknande möjliggörs och stimuleras. Detta gäller även tillgång till anläggningar, friluftsområden och trygga miljöer som stimulerar fysisk aktivitet. Gotlands unika natur är en stor resurs för friluftslivet och attraherar både fastboende och besökare.

Betydelsen av Gotlands fristående förskolor

Beträffande skolorna vill Centerpartiet peka ut de fristående förskolornas betydelse, de möjliggör utveckling och byggande på orter utanför de inringade utvecklingsområdena och bidrar till att människor kan bo kvar i på dessa orter. De privata förskolorna är av stor och avgörande betydelse för att elevunderlaget i de tidigare nedläggningshotade grundskolorna på landsbygden ska ha en chans att stärkas och öka.

Efter att regionen tidigare lagt ned många regionala förskolor på landsbygden tvingas föräldrar idag köra många mil för att lämna och hämta sina förskolebarn på de enheter som finns kvar vid de regionala grundskolorna. Det är en utveckling vi vill förebygga genom att framhäva och stödja de fristående förskolorna.

Vi vill att vikten och betydelsen av dessa fristående förskolor anges i översiktsplanen. De

är viktiga för att våra landsbygdsskolor inte ska tappa ännu mer elevunderlag än vad de redan gjort.

Utbyggnad av cykel- och gångvägar

Viktigt inte minst i och runt skolorna - som Centerpartiet vill lyfta fram i ÖP 2040 (se ovan). Säkra skolvägar behöver prioriteras i och runt skolorna. Vi behöver uppmärksamma möjligheterna att använda, utveckla och förbättra befintliga stigar, banvall och skogsvägar som cykelvägar. Detta vill vi ha inskrivet och tydliggjort under 2.7.3 Cykel, fjärde stycket (sid 67).

Utbyggnad av cykel- och gångvägar ökar möjligheterna för barn och unga att säkert ta sig med cykel till och från skolan och till/från fritidsaktiviteter, samtidigt som det gynnar rörelse, folkhälsa och motion samt kan gynna besöksnäring med cykelturism på säkrare stråk än vad som finns idag. Områden med cykelstråk runt orter behöver vara från en mils omkrets för att det ska vara till någon nytta, för ökad användningen och möjligheter för mer cykling. 1 mil cykelomkrets runt serviceorter och säkra skolvägar i och runt skolor behövs. Detta är en mycket viktig fråga för Centerpartiet på Gotland.

LIS-områden och strandskydd

Centerpartiet uppskattar att så många LIS-områden är angivna i remissförslaget ÖP 2040. Vi vill samtidigt lyfta fram fler områden som vi anser bör listas som LIS-områden: Kronholmen, Sudersand, Ekeviken, Fårö fyr, Tofta och Åminne i första hand. I Åminne blockeras idag mycket utveckling på grund av strandskyddet i närheten av kanalen. Vi anser att det är illa för utvecklingen av Åminne, Gothem och Slite. Vi behöver hitta fler små- och mellanstora hamnar över hela ön som med fördel kan pekas ut som LIS-områden. Katthammarsvik är ett sånt exempel. Centerpartiet anser att våra små- och mellanstora hamnar bör undantas strandskyddets lagar och regler. Detta för ökad utveckling och att dessa platser istället ska definieras som LIS-områden.

I punkt 4.14 Strandskydd på Gotland behandlas strandskydd utmed sjöar och vattendrag, så kallade inlandsvatten. Vi inom Centerpartiet anser att strandskydd ej ska gälla vid små sjöar och vattendrag. Vi vill därför att det i översiktsplanen ska framgå att mindre sjöar och vattendrag ej ska omfattas av strandskydd på Gotland. Vi vill även att det ska klargöras att anlagda dammar och våtmarker inte skall omfattas av strandskydd oavsett tillkomstår eller arealomfattning.

Fisket för Gotland i Östersjön

Centerpartiet på Gotland ställer oss bakom texten under Fiske på sida 92. Vi anser dock att näringen är så pass viktig för att hela Gotland ska leva och att följande text ska läggas till. Förslag:

”Den gotländska fiskerinäringen har goda möjligheter att utvecklas om rätt förutsättningar skapas. Det kraftiga överfiske som under lång tid tillåtits att fortgå i Östersjön bör begränsas. Det nuvarande fisket med stora trålande fartyg har nära nog konkurrerat ut det gotländska kustfisket. Det fiske som i dag sker runt Gotland bedrivs i huvudsak av fartyg som är hemmahörande i andra delar av Östersjön och endast en begränsad del av det som fiskas runt Gotland landas här. Genom att införa kraftiga begränsningar avseende storlek på fartyg och fångster skulle Östersjöns hotade fiskbestånd ge möjlighet till återhämtning. Med ett småskaligt, hållbart och kustnära fiske kan de många små fiskehamnarna runt om på ön som i dag ligger mer eller mindre öde, ges möjlighet att åter få liv och rörelse. Ett

kustnära fiske skulle återskapa förutsättningarna för en småskalig lokal fiskförädling. Fisket har potential att åter stå för en betydande sysselsättning på Gotland.”

Tillägg under stycket; *Fiskeresursen skall brukas på ett hållbart sätt att den inte förbrukas*, vill vi lägga till: ”Ett småskaligt och kustnära fiske ska stimuleras och storleken på fiskefartygen ska begränsas.

El och Energi

2.14.3 Plats för Vindbruk. I remissförslaget till ÖP 2040 definieras vindkraftverk med likhetstecken till traditionella stora höga vindkraftverk. Centerpartiet vill att det under avsnittet läggs till att den tekniska utvecklingen framöver möjliggör andra former som t.ex. vertikala vindkraftverk. Vi vill inte låsa fast oss vid den nuvarande definitionen av vindkraftsverk eftersom teknikutvecklingen kan gå fort.

Gällande vertikala vindkraftverk har dessa mindre ljudpåverkan och andra mått. Detta skulle kunna möjliggöra för privatpersoner att komplettera solpaneler med vindel på mindre yta. Gällande avstånd 1000 eller 800 meter, ser vi att 1 000 meter är lämpligt som generell riktlinje.

2.14.2. Solel. Vi vill här nämna möjligheten och uppmuntra till att samutnyttja åkermark med solanläggningar. Det finns flera fördelar med detta för att behålla produktion av åkermark, samt även möjligheter till att få ett bättre klimat på åkern genom att ta bort viss instrålning under dagen. Ett begrepp för detta är ”agrivoltaics” som beskriver hur man kan kombinera odling och solel.

Vi bör även ha med möjligheterna och uppmuntra till mindre el-gemenskaper, ”microgrid”, som ett steg i självförsörjande och stabilitet som möjligheter i vår regionala elförsörjning. Exempel finns i Simris, där E-on har gjort ett försöksområde.

På sida 103 om solpaneler i områden som ska skyddas från förvanskning (enligt PBL 8 kap paragraf 13) anges flera förhållningssätt om tillämpning av solpaneler. Centerpartiet har inga invändningar mot dessa förhållningssätt men anser att det behöver finnas alternativ för fastighetsägare, föreningar m.fl. som inte kan skaffa solpaneler på grund av att de angivna förhållningssätten inte uppfylls. De fastighetsägare som vill satsa på grön hållbar energi bör få hjälp med rådgivning för att hitta andra lösningar som helt eller delvis motsvarar deras syften med solpaneler.

Vi anser att problematiken med områden och fastigheter som ska skyddas från förvanskning enligt PBL 8 kap paragraf 13 finns över hela ön, inte bara i Visby innerstad. Det behövs fler alternativ och lösningar för småskaliga gröna energisystem i dessa områden och fastigheter. Det gäller även om det finns möjligheter för solpaneler i området, men inga lämpliga tak – så bör det finnas möjlighet att tillskapa plattformar eller andra ytor som möjliggör solpaneler som uppfylls inom förhållningssätten.

I sammanhanget behöver vi belysa behovet av ett uppgraderat elnät för klara utbyggd produktion och konsumtion. Det är visserligen svårt utifrån säkerhetsklassning att peka på platser som är potentiella anslutningspunkter för ny elförbindelse, men behovet måste tydliggöras för fortsatt utbyggnad av el och energi. Centerpartiet vill tydliggöra vikten av möjligheter för att Gotland ska gå före i energiomställningen med egenproduktion av förnyelsebar energi och förnyelsebara drivmedel.

Skog, natur och fritid samt grönstruktur

Förtydligande gällande kartan över Natur och Fritid krävs (Sid 32) Vi anser att det inte går att samla både riksintresset Natur och Riksintresset Fritid på en och samma karta. Natur och Fritid bör redovisas var och en för sig enligt formella definitioner för vilka områden som är utpekade. Inte vilka man önskar vara - men inte är utpekade.

Regionen har tidigare avslagit det stora riksintresset Friluftsliv som Länsstyrelsen tidigare föreslog. När riksintresset Friluftsliv utpekats är bullergränsen lägre. Som kartan nu pekar ut Friluftsliv löst över hela riksintresset Vind runt Lojsta/Buttle så riskerar man stänga alla kommande planer på vindkraft på grund av bullerkrav vid friluftsliv. Detta får inte hända med tanke på hur få fastboende det finns inom vindområdet och hur lite friluftsliv det förekommer där.

På sid 32 är kartan överlappande med många andra riksintressen så som riksintresse Vind, riksintresse Mineral, produktionsskog och mycket annat. Vi vill att skrivningen som finns nu gällande Natur och Fritid ska prioriteras, då måste kartorna ritas om så de visar vart någonstans det är beslutat idag. Som vi ser det utgör de utpekade områdena det svårt att bygga och utveckla.

Sid 47 sista stycket, vad menas med *naturbaserad klimatanpassning bör vara grunden för klimatanpassningsarbetet?* Vi förstår inte betydelsen. Detta bör förklaras mer och motiveras varför det ska vara grunden i detta arbete.

Sid 49 högst upp: *Naturbaserade lösningar bör kompletteras med tekniska lösningar och rutiner när så behövs.* Den här skrivningen behöver motiveras närmare. Var, hur och när ska detta tillämpas? Och varför? – handlar det om kostnadseffektivitet till exempel?

Sid 94 beträffande Grönstruktur ställer sig Centerpartiet frågande till riktlinjerna. Vi ser det svårt att godkänna dessa skrivningar om skarpa riktlinjer innan vi ens beslutat om Grönstrategin. Riktlinjerna är väldigt skarpt skrivna och vi ser farhågor i att Grönstrategin kan användas för att förhindra/försvåra byggande och exploatering. Vi undrar över hur bindande Grönplanen är jämfört med andra värden och intressen. Vi behöver balans och avvägning kring ekonomi vid skötsel av park och naturmark och restaurering – och att dessa intressen inte hamnar i direkt konflikt med möjligheter att bygga och utveckla.

Hela stycket på sida 97 om kalkbarrskogar inklusive delrubriken Kalkbarrskogar behöver strykas från översiktsplanen. Kalkbarrskogen borde inte vara särskilt skyddsvärd. Kalkbarrskogen förekommer på stor areal över ön och kan inte anses ha någon negativ utvecklingstrend. Den lär inte bli bebyggd eftersom jordtäcket för det mesta är så tunt att det inte går att anlägga VA.

Under 2.2.1 – Vi instämmer i skrivelsen där inledningen delvis lyder; *något många minns från sin Gotlandsvistelse.* Men vi vill lägga till några ord om att vi även planerar för fastboende och många generationer kommande gotlänningar. (och inte bara de som har minnen från Gotlandsvistelse)

Beträffande första punktsatsen på samma sida; *Områden där riksintresset för naturvård och friluftsliv överlappar bör bevaras tillgängliga för friluftslivet. De bör undantas från sådan exploatering som medför att idag allemansrättsligt tillgänglig mark privatiseras och byggnationer i jungfrulig naturmark som håller högre naturvärde eller utgör viktiga strövområden i tätortsnära lägen.*

Centerpartiet ifrågasätter om denna skrivning går ihop med inriktningen om att utveckla i tätorterna och i dess närhet. Närhet till grönområden är viktigt men det får inte vara det som överskuggar möjligheten till byggnation. När det gäller nyckelbiotoper ska inventeringen upphöra, men det innebär inte att dagens nyckelbiotopsskyddade områden upphör.

Vi vill att formuleringen; *De bör undantas från sådan exploatering som medför att idag allemansrättsligt tillgänglig mark privatiseras* – stryks eller omformuleras.

Om inte marken är kommunal så är den per definition privat. All mark som inte är åker eller tomt är ”allemansrättsligt tillgänglig”.

Övriga samlade synpunkter, ändringar och detaljer

Lasarettet, Sid 154. Om lasarettets placering och eventuella begränsningar. Centerpartiet vill ha följande tillägg i texten: ”På sikt behöver vi hitta en plats för att flytta och bygga nytt sjukhus för Gotland. Redan nu är det aktuellt att börja arbetet med att hitta en lämplig plats för att bygga nytt sjukhus – vid eventuellt behov.”

Grönplanen

Vi anser att Grönplanen är för detaljerad och alltför övergripande på en och samma gång. Det står bland annat att den ska gälla för Regionens markinnehav, men att den också kan vara en vägledning för resten av Gotland.

Mycket i Grönplanen är positivt, framför allt vill vi i nämna beskrivningen av samhällena där de gröna stråken markeras och lyfts fram. Men rent allmänt tycker vi att Grönplanen innehåller många skrivelser som är öppna för tolkningar, om detta är avsiktligt behöver det nämnas i inledningen. Vi har farhågor om att Grönplanen inför begränsningar för att kunna bygga fler bostäder runt om på hela ön, vilket i sin tur ställer Grönplanen i direkt konflikt med Centerpartiets mål om utveckling över hela ön.

Den kartläggning som Calluna gjorde sträcker sig från Lummelunda till Stenkumla och täcker all mark. Centerpartiet har synpunkter på den skarpa gräns (på kartan) som löper runt Visby, bland annat genom Bro och Väskinde, där vi anser att stora områden hamnar innanför en gräns som anses vara skyddsvärd – men som i praktiken inte är det.

Vi upplever en svår begränsning över flera områden där naturvärden hamnar antingen innanför eller utanför en gräns som är svår att förstå i praktiken. Centerpartister har ställt frågor om detta och fått svaret att Calluna inte varit på plats utan tittat på satellitfoton och Länsstyrelsens material.

Vi upplever en direkt felaktighet på sidan 12 i sista stycket som inleds; *Eftersom lantbruket moderniserades senare på Gotland än övriga Sverige har ön ett varierat och relativt småskaligt jordbruk.* I detta stycke saknas mjölk- och nötköttsproduktion. Centerpartiet ställer sig frågande till om detta är medvetet, om mjölk- och nötköttsproduktion döljer sig bakom någon annan benämning i stycket, eller om det helt enkelt har missats att få med. Oavsett behöver samtliga delar av livsmedelsproduktion och användning av mark nämnas i sammanhanget.

Mycket viktigt för Centerpartiet är att det behöver klargöras att Grönplanen är ett kunskapsunderlag - och inte ett styrande dokument.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Översiktsplanen är vägledande och fokuserar på de stora dragen ur ett regionalt perspektiv. Översiktsplanen hanterar allmänna intressen snarare än enskilda intressen och enskilda bygglov. Översiktsplanen stödjer kompletteringar med bostäder inom landsbygden där förutsättningar finns. Större exploateringar bör i huvudsakligen lokaliseras så att de kan bidra till att stärka landsbygden genom att förbättra underlaget skolor och annan service. Vi vill fortsatt göra det möjligt att bygga bostäder över hela Gotland och ser positivt på byggnation även utanför tätorterna. Samtidigt vill vi utveckla Visby och

våra större tätorter med fler lägenheter och småhus, stärkt handel och annan offentlig och kommersiell service, fler kontor, verksamheter, grönområden och andra trevliga miljöer.

Regionen ska planera för en balanserad befolkningstillväxt och ett bostadsbyggande som möter kommuninvånarnas behov. Samtidigt behöver arbetsplatser, samhällsservice, infra-struktur och områden för rekreation och fritid utvecklas i takt med att befolkningen växer. Byggandet ska bidra till ett tryggt och inkluderande samhälle där alla åldrar kan bo och trivas. Både för nuvarande och kommande generationer av gotlänningar. Utgångspunkten är att översiktsplanen ska vara den regionala utvecklingsstrategins fysiska uttryck, och därmed ha en mark- och vattenanvändning som bidrar till att nå de målen. Översiktsplanen behöver därför göra avvägningar mellan målkonflikter och intressen inom ramen för plan- och bygglagen och miljöbalken. Den regionala utvecklingsstrategin utgår från Agenda 2030 varför även översiktsplanen har bäring på detta.

Gotland är känt för vår unika natur- och kulturmiljöer, men här finns också fler allmänna intressen, både för exploatering och för skydd och bevarande. Flera av dessa uttrycks som riksintressen och täcker en stor del av Gotlands yta. Översiktsplanens ansvar är att göra avvägningar mellan dessa intressen, men även att på bästa möjliga sätt tillgodose dessa i den fysiska planeringen.

Det bästa sättet att bidra till en hållbar samhällsutveckling är att planera rätt saker på rätt plats. Översiktsplanen ger därför vägledning genom riktlinjer, olika ställningstaganden och informerar om vilken hänsyn som behöver tas i kommande lov-, tillstånds- och plan-processer.

Infrastruktur och offentlig service är resurskrävande. Ny bebyggelse som placeras i anslutning till befintlig bebyggelse minskar behovet av långa ledningsdragningar för exempelvis vatten och avlopp eller el. För områden som ligger utanför mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse eller servicenära landsbygd planeras ingen storskalig utbyggnad av infrastruktur eller kommunal service. För att stärka regionens mindre samhällen bör bebyggelse i första hand lokaliseras där det finns möjlighet till god infrastruktur, eller för att säkra samhällsservice. Regionen är positiv till en utveckling även utanför tätorterna men hänsyn bör tas till investeringskostnader för till exempel skola/förskola, vägutbyggnad, vatten och avlopp samt skyldigheter som skolskjuts och liknande. För att hushålla med resurser bör ny bebyggelse ansluta till vägsystem där ser-vice såsom anfallsbantering eller skolskjuts redan finns.

Översiktsplanen ska hantera allmänna intressen och avvägningar som behöver göras mellan dessa utifrån regionala prioriteringar och behov. Exempel på allmänna intressen är bostadsförsörjning, trafik och klimat-anpassning. Översiktsplanen hanterar inte enskilda intressen och hindrar inte exempelvis enskilda bygglöv där det finns goda förutsättningar för kompletteringar med ny bebyggelse.

Utvecklingsinriktningskartan för bebyggelseutveckling anger att ny bebyggelse i första hand bör tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse och lokaliseras inom eller i anslutning till orter med skola eller annan service. Utvecklingsinriktningen anger ett stort antal utvecklingsområden för bostäder vilka bör ses som en inriktning för den resurseffektiva bebyggelseutvecklingen.

Gotland har levande landsbygder med en mångfald av socknar och orter. Översiktsplanen vill stärka orterna i våra landsbygder och möjligheten till att bo och verka utanför central-orten. I de mindre orterna gör även ett relativt litet tillskott med bostäder eller verksamheter en stor skillnad för ortens möjlighet att bibehålla och utveckla service. Ett villa-kvarter kan utgöra en stor procentuell ökning i en liten ort. Vilken tät- het den nya bebyggelsen bör ha behöver utgå från den specifika ortens karaktär.

Utspridda hus är inte alltid tongivande för de mycket gamla byarna, där gårdarna brukade ligga i rad eller i klungor. Om bebyggelsen hålls samman ger det ofta fördelar både för den som bygger, de som ska bo och

för regionens ekonomi. Det blir lättare att ordna med service, ledningsdragning, vatten osv. Spridd bebyggelse innebär också en sämre bushållning med våra markresurser och får mer miljöpåverkan då det ofta förutsätter längre resor med bil. Markanvändningskartan och uppdelningen av landsbygderna har reviderats till granskning. Utvecklingsområdena kring Stenkyrka har reviderats. Text om förskola i Tingstäde revideras. Det finns möjligheter att komplettera med bostäder i Endre, Follingbo och Hejdeby. De är dock separerade från Visby av ett vattenskyddsområde. Områdena som pekas ut med pilar i översiktsplanen representerar utvecklingsriktningar för större, tätare bostadetableteringar. Utvecklingen har en direkt koppling till Väskinde respektive Visborg och kan bygga vidare på den infrastruktur och service som finns där. Utvecklingsriktningen från Visby har reviderats till granskningen, områden som ligger inom primärt vattenskyddsområde utan möjlighet till allmän VA-lösning har utgått.

Bilen är och kommer fortsatt att vara ett viktigt transportmedel på Gotland. Inom Visby är det ofta gång- eller cykelavstånd mellan olika målpunkter. Om fler cyklar inom staden frigörs fler parkeringsplatser för resenärer från landsbygden samtidigt som skadliga partikelhalter minskar.

Synpunkt om det behövs en analys för svårigheten att ta sig in på fastighetsmarknaden och bostadskarriären har vidarebefordras till arbetet med bostadsförsörjningen. Svårigheten att ta sig in på fastighetsmarknaden är ett problem vi delar med storstäderna och universitetsstäder runt om i landet och ett problem som bör lösas nationellt. Det finns inget vi kan göra snabbt lokalt i denna fråga, förutom att bygga upp planberedskap.

Översiktsplanen pekar ut några utvecklingsområden för ny bebyggelse på jordbruksmark, där skälen för utpekandet motiveras tydligare till granskning.

VA-planen/vattentjänstplanen ligger för revidering och kommer att tidsmässigt tajmas med Översiktsplanen. Kommunen har en positiv inställning till gemensamma lösningar som ansluts till kommunalt VA, men samtidigt behöver det göras en utredning på om det finns förutsättningar och är ekonomisk mera fördelaktigt att det blir ett utökat verksamhetsområde istället.

Innovativa lösningar prövas inom regionen och har även ett eget avsnitt i VA-planen. Privata (som vi förstår som enskild lösning) och kollektiva (som vi förstår som gemensambetslösning) lösningar.

Frågan om detaljer kring Lärbro vattenverk behandlas i VA-planen, tidsplaner tas bort från ÖP. Förvaltningen anser att texten (sida 59 samrådsförslaget) är en bra informationstext. Text kring Slite generaliseras. "Merparten" läggs till i texten enligt förslaget.

Översiktsplanen ska peka ut var det är lämpligt och olämpligt ur olika hållbarhetsaspekter. Grundvattenbildande åtgärder är inte i alla lägen samma sak som att värdefull åkermark måste tas i anspråk och återställas till våtmark. Om det vidtas åtgärder till större grundvattenbildning så medför det även att vi får ett vatten som är ganska billigt att rena till dricksvatten och att vattnet är ganska skyddat mot direkta föroreningar. Grundvattenbildande åtgärder bör även medföra positiva förändringar för växt och djurlivet på Gotland därmed även böndernas åkrar. Även framtida grundvattenförekomster och större enskilda behöver skyddas.

I granskningshandlingen anges skolorterna som sammanhängande bostadsbebyggelse och dess omnejd som servicenära landsbygd. Inriktningen är att stödja en utveckling som gynnar skolorna. Text i delområdena kompletteras med information om i vilka orter som grundskolor finns.

Alla typer av förskolor är viktiga för den sociala av infrastrukturen. Översiktsplanen går inte in på förskolefrågor eller annan typ av service i detalj men pekar endast ut förskolor i kommunal regi som regionen har rådighet över.

Cykelvägar kring serviceorter och säkra skolvägar finns med i planen. Cykelvägar längs gamla banvallar och stigar är bra komplement till det Regionala trafiknätet sommartid då de används mest för turiststråk och rekreation, men regionen är sällan huvudman för dessa.

Det är inte möjligt att slå fast att strandskyddet inte gäller i översiktsplanen. Fler LIS områden prövas till granskning (Sudersand och Tofta).

Den tekniska utvecklingen för vindbruk stöds i förslaget. Utvecklingsinriktningen är en del i Boverkets ÖP-modell som visar funktioner och funktionella samband för bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer. Begreppet "utvecklingsinriktning" tydliggör att det inte handlar om kartläggning av befintlig struktur utan snarare om att lyfta prioriteringar mellan de viktigaste strategiska sambanden som påverkar regionens långsiktiga utveckling.

Text kring naturbaserade och tekniska lösningar har utvecklats under "Klimatanpassning" i kapitel 2. Naturbaserade lösningar är åtgärder som utgår från naturens egen förmåga att hantera exempelvis skyfall eller torka. Naturbaserade lösningar är ofta kostnadseffektiva och kan fylla fler än ett syfte. Ett exempel är översvämningsytor som kan förebygga översvämnningar av närliggande områden vid intensivt regn och samtidigt utgöra en parkmiljö för människor och djur.

Arealen kalkbarrskog är ur både ett nationellt och globalt perspektiv väldigt liten och har därför ett skyddsvärde. Även om den förekommer på relativt stor yta på Gotland så har den en negativ utvecklingstrend då den gamla skogen som aldrig tidigare trakthuggits fortsätter att avverkas samt att en del kalkbarrskogar på moränmarker läggs om till åkermark. Många av de arter som förekommer i kalkbarrskogarna är inte enkom knutna till markens pH utan en skoglig kontinuitet som går förlorad vid trakthyggesbruk.

Riktlinje kring naturvård och friluftsliv var svår att läsa och har reviderats. Text om att lasarettet förväntas behöva byggas ut eller omlokaliseras har lagts till i kapitel 3, under avsnitt om Visby. Grönplanens avgränsning har förtydligats. Delar av Grönplanen vägleder specifikt Regionens markinnehav och är med detaljerad samtidigt som att andra delar utgör ett planeringsunderlag, där Region Gotland anger en viljeinriktning för grönstrukturen på hela Gotland. Det finns många gränser i Grönplanen som inte är exakta utan kräver bedömning på plats av rätt kompetens för att säga vilka värden som finns just där och hur de påverkas av en byggnation. Att det är en skarp gräns runt Visby beror på att en avgränsning var nödvändig. Det innebär bara att utanför denna gräns så är kunskapen om de ekologiska sambanden lägre. Grönplanen har tagits fram i syfte att vara ett styrdokument. Till planen finns flera kunskapsunderlag (naturvärdeskartan, ekologiska samband, ekosystemtjänstkartering och sociotopkartering). Grönplanen med dess kunskapsunderlag fungerar som ett planeringsunderlag till översiktsplanen. Sedan samrådet har regionfullmäktige antagit Grönplan för Gotland.

Översiktsplanen använder sig av det så kallade jordbruksblocket där åkermark och ängs- och betesmark ingår vilka erhåller eller har erhållit EU-stöd. Jordbruksverket äger detta data och det är upp till varje markägare att i dialog med Länsstyrelsen meddela om ägorna brukas eller ej. Jordbruksverket kan dock anse att marken, även om den tas ur bruk, fort-satt är att betrakta som jordbruksmark. Översiktsplanen gör ingen egen värdering av hur jordbruksmarken klassas. Mer information finns på www.jordbruksverket.se

Översiktsplanen har i anslutning till ett antal tätorter gjort avvägningen att utveckling av bostäder eller verksamheter är allmänna intressen som på utpekade platser bör ha företräde framför jordbruksmark som allmänt intresse:

Inom följande orter finns utvecklingsområden där nya arbetstillfällen eller bostadsförsörjning prioriteras som allmänt intresse före jordbruk som allmänt intresse.

- Hemse (H1, H3)
- Roma (R1, R3, R9)
- Dalhem (Db1)
- Lärbro (Lä 3, Lä 4)
- Stenkyrka (St2)
- Visby (V2)
- Väskinde (Vsk8)
- Burgsvik (Öj7, Öj 8)
- Klintehamn (K10, K1)
- Katthammarsvik (Kb6)
- Kräklingbo (Ög2)

Texten om fiske har uppdaterats, och stycket "Med ett småskaligt, hållbart och kustnära fiske kan de många små fiskehamnarna runt om på ön som i dag ligger mer eller mindre öde, ges möjlighet att åter få liv och rörelse. Ett kustnära fiske skulle återskapa förutsättningarna för en småskalig lokal fisk-förädling. Fisket har potential att åter stå för en betydande sysselsättning på Gotland." har lagts till i handlingen under kapitel 2 som beskriver areella näringar.

Kapitel 4 Riksintressen och andra värden har omarbetats efter samrådet med tydligare förslag till ställningstaganden för de olika riksintressena. Här föreslås även en precisering av riksintresse enligt 4.2 MB där en avgränsning även på land kan innebära att avvägningar jämt mot det riksintressen inte behöver göras över hela Gotlands yta så som nu är fallet.

I kapitel 2 har en omarbetning gjorts kring utvecklingsinriktningen för natur- och friluftsliv.

 # 220 Socialdemokraterna Gotland

2022-04-24

Synpunkter på ÖP 2040
Socialdemokraterna Gotland

I samrådsförslaget på sidan 149 anges med gul cirkel det som heter Zon där särskild hänsyn bör tas vid exploatering. Tydligt är det ett område där man behöver hantera siktlinjer osv kopplat till världsarvet och ska anses väldigt schematiskt utritat. Området är väldigt stort och väl tilltaget. Att tänka på siktlinjer och ha världsarvet med i planering och utveckling av staden är bra, men samtidigt kan världsarvet inte tillåtas stoppa exploateringar som är tänkta med stort avstånd till ringmur och världsarv. Här är det viktigt att klargöra så att även om hänsyn tas, inte begränsningar blir det rådande förhållningssättet för utveckling.

För att få ökad överblick över mark med utvecklings- och exploateringspotential vore det bra att få den samlad och tydliggjord i kartor och material på ett mer översiktligt vis än nu. Mark som utpekats som möjlig för exploatering idag kallas lite olika och varje karta kräver ganska mycket av läsaren för ökad begriplighet kring vad som är möjligt.

Idag har vi ett framgångsrikt arbetssätt för att värna jordbruksmark. Det väcker frågor kring hur vi ska se på äldre sammanhängande skogsområden? Här behövs förstärkta resor- nemang kring avvägningar mellan tryck på bostäder och skogbevuxen mark. Är det bara viktigt att värna jordbruksmark eller är skogsmark också viktigt att bevara?

Gotland behöver tydligt utpekad mark för utveckling av industri. Idag är industrimark möj- lig för utveckling spretig med många mindre områden som ändå störs av andra intressen. Vi behöver hitta större områden, både i Visby och i tätorter, där industrin får ta plats.

Sen är det viktigt att hitta platser för vindkraft som kan accepteras. Risk finns för stort motstånd och därmed svårighet att bygga ut vindkraften om vi inte hittar det.

En reflektion kring jordbruksmark är formuleringen i tredje punkten på s.91 där vi skriver att jordbruksmark "bör" undantas från bebyggelse. Med tanke på klimatfrågan, självförsörj- ning etc bör den skärpas/förtydligas. Samma sak gäller på s.95 om våtmarker där det nu står att målet är att arealen våtmarker inte minskar till följd av ändrad markanvändning. Med tanke på vattensituationen är det en för lågt satt ambition.

På sid 103 ang. solceller anges hårda riktlinjer för både använd yta och vilken sort solceller som får användas. Socialdemokraterna uppfattar att det kanske är inom världsarvet, men om det är vidare än så tycker vi det blir för snävt. Här behövs öppnas upp för lösningar snarare än snävas in.

Socialdemokraterna tänker att vi eventuellt i ÖP bör adressera frågan om andra typer av vattenrening kopplat till enskilda hushåll. För att se fler möjligheter till byggande behöver vi ha möjliggörande skrivningar kopplat till vatten och avlopp för enskilda hushåll.

I socialnämnden påpekas vikten av att boenden för socialtjänstens grupper ska tas i beak- tande så särskild mark kan pekas ut. Vi har ett beslut i fullmäktige att vi ska bygga själva inom Region Gotland, men det kan vi inte göra om det saknas mark för detta. I större om- råden vi planerar behöver det t.ex. finnas plats för särskilda boenden. I den nuvarande re- missen finns t.ex. ett avsnitt där man beskriver hur ÖP:n ska förhålla sig till andra planer och program. Där finns varken vår plan för särskilt boende eller planen för LSS-boende med. Det behöver stärkas genom tydliga skrivningar.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Kartan med "zon där särskild hänsyn ska tas vid exploatering" är framtagen för att uppmärksamma att påverkan på världsarvsvärdet kan ske utanför världsarvets gränser. Den gula ringen är mer tänkt som en indikation på att närheten till världsarvet kräver ökad hänsyn. Det är ingen definitiv gräns utan påverkan kan även ske längre bort ifrån världsarvet gräns och man behöver hela tiden utgå från omfattningen av den ändring som förorsakar påverkan. Zonen är inte tänkt som ett stopp-om- råde, utan här krävs ett utökat underlag för att kunna fatta väl avvägda beslut som tar hänsyn till världs- arvets särskilt stora universella värde. Begreppen utveckling och bevarande ska inte ses som motpoler utan kulturmiljöer är en resurs och bevarandet av dessa är en del av en hållbar utveckling. Detta har förtydligats detta ytterligare i granskningshandlingen.

Riktlinjer kring solceller inom utpekade områden som ska skyddas från förvanskning har reviderats (Kap. 2.11), riktlinjerna gäller inte för all bebyggelse.

Skogsmarken är också viktig, riktlinje läggs till under avsnitt "resurseffektiv bebyggelseutveckling" att äldre sammanhängande skogsområden inte bör delas upp (fragmentiseras).

Det är inte möjligt att hitta identifiera mer mark för industri i Visby på grund av vattenskyddsområden, naturvärden, närhet till bostäder med mera. Däremot finns goda möjligheter att den arrondera om den industrimarken som finns så den kan användas mer effektivt.

Översiktsplanen är vägledande därför undviks "ska-formuleringar" genomgående i granskningsversionen. Kriterier för utpekande av jordbruksmark för bebyggelse har skärpts och förtydligats till granskning. Motionssvar RS 2022/1508. Miljö och byggnämnden, MBN § 62, 2023-04-19 ang. Motion. Ta bort hinder för installation av solpaneler, 2022-10-23. Motionsvaret föreslår att miljö- och byggnämnden får i uppdrag att, när resurser kan tillföras, genomföra en uppdatering och fördjupning av kulturmiljöprogrammet som visar hur och när solpaneler kan bli tillåtna i bebyggelse där de idag, på grund av höga kulturvärden inte tillåts.

Det är upp till varje fastighetsägare att föreslå en reningsanläggning som tillsynsmyndigheten tillåter och som uppfyller de krav på rening som lagar kräver.

Kartorna har förenklats och förtydligats till granskning.

 # 224 Moderaterna Gotland

2022-04-24

Remissvar ÖP 2040 RS 2019/1237

Remissvar från Moderaterna Gotland

Sammanfattning

Moderaterna Gotlands vision är att samhällsutvecklingen på Gotland ska vara trygg, värdig och hållbar. Oavsett om man bor i Visby innerstad, på Sudret eller i Lärbro behöver det finnas möjlighet till arbete och utveckling, skydd från olyckor och brott och en grundläggande samhällsservice. Hela Gotland ska leva, och Gotland ska vara en utmärkt plats att leva, bo och verka på. Här ska husdrömmar bli till nyckelfärdiga hem och här ska klassresor möjliggöras. Varje generation ska ges chansen till social rörlighet. Här ska det spela större roll vart man vill – inte vart man kommer ifrån eller vilket efternamn ens föräldrar har.

Om allt detta ska vara möjligt behöver en översiktsplan för Gotland ange riktning för utvecklingen. I den andra vågskålen ligger att en översiktsplan inte får ange omöjliga mål, inte får begränsa utvecklingen och måste ha en förankring i samhället. Ett hållbart och konkurrenskraftigt Gotland byggs inte av Region Gotlands strategidokument – ett hållbart och konkurrenskraftigt Gotland bygger vi tillsammans.

En översiktsplan behöver vara specifik, mätbar, accepterad, realistisk och tidsatt. I många avseenden är detta också uppfyllt. Men för de områden där vi vill se en delvis justerad riktning väljer vi här att lämna ett remissvar.

1 Introduktion

Moderaterna vill poängtera att en översiktsplan är vägledande och att den bör kännetecknas mer av att beskriva möjligheter, snarare än att specificera begränsningar. Utpekade ytor ska ses i ett större sammanhang – möjlighet att göra någonting på. De "bubblor" som ritats är inte exakta gränser, utan ska ses som att de anger områden vars utbredning inte avgörs av just bubblans begränsning.

2.7 Utveckla hållbara och fossilfria transportsystem

Region Gotland har högt uppsatta klimatmål och har även av regeringen utsetts till ett ”pil-lotlän”, det vill säga ett län som ska gå före i energiomställningen och nå de uppsatta klimatmålen innan övriga Sverige. Det ställer höga krav, inte minst på finansiering från nationella myndigheter, när det gäller att accelerera omställningen. Region Gotland kan inte ensamt förväntas stå för den merkostnad som en snabb omställning innebär.

I arbetet med omställningen är det viktigt att insatser görs där de gör mest nytta. Vi vet att den gotländska bilparken är betydligt äldre än övriga bilflottor i Sverige, givet att våra bilar håller längre på grund av avsaknaden av salt på vägarna, och därför kan rulla under fler år. Livstiden för en gotlandsbil är lång. Vi behöver därför snabbt se till att skapa förutsättningar för skiftet till bilar med lägre utsläpp – exempelvis elbilar, vätgasbilar och eventuella andra tekniker.

Man kan anta att en betydande del av laddningen av elbilar kommer fortsätta vara terminal-laddning, det vill säga att man laddar en privat bil (B-körkort) hemma vid en anslutning och större lastbilar (C-körkort med mera) vid terminaler för lastning. Men Gotland har också en betydande besöksnäring, och vi har de senaste åren sett hur elbilarna på vägarna blir allt fler. En liknelse är att det i de svenska fjällen allt oftare blir kaos när många turister vill ladda samtidigt. Det är därför av största vikt att utbyggnaden av laddinfrastruktur möjliggörs och accelereras.

Det bör göras genom att Region Gotland dels pekar ut platser för privata aktörer att bygga ordentliga snabb-laddningsstationer (+100 kW) och tolkar tillämplig lagstiftning på ett rimligt sätt så att fler av regionens parkeringar kan bebyggas med laddstolpar för destinations-laddning (10–50 kW).

2.7.5 Kollektivtrafik

Moderaterna anser angående kollektivtrafiken att den inte bör vara så otroligt vägledande för utveckling som den beskrivs i remissförslaget. Kollektivtrafiken är föränderlig vad gäller turtäthet och sträckning av busslinjer – det så kallade Trafikförsörjningsprogrammet är inte skrivet i sten. Under perioden 2023 – 2040 kan stomlinjerna mycket väl dras om, vilket leder till suboptimering om översiktsplanen utgår ifrån år 2023 års sträckning av linjerna.

Som exempel kan nämnas att linjen Klintehamn – Hemse, som beskrivs som utvecklingsområde, är idag i stort sett obebyggda marker men som dessutom beskrivs som område för vindbruk och därmed inte kan utvecklas. Om linjen i stället går längs väg 140, där stort bebyggelsetryck råder och där det dessutom finns väl utbyggd VA, och sedan svänger österut och tar med Eksta Kyrkby och Levide Kyrkby, får man ett bättre underlag för kollektivtrafik och bebyggelseutveckling. Man bör alltså inte utgå från ett tillfälligt Trafikförsörjningsprogram för en plan med sikte på 2040.

2.8.1 Vägar & gator

Moderaterna instämmer i att trafiksäkerheten behöver höjas för att undvika ytterligare hastighetssänkningar på vårt vägnät. Breddningar och uträtningar av våra länsvägar är mycket välkommet. Men det bör inte enbart syfta till att bevara nuvarande hastighetsbegränsningar och undvika sänkningar – utan också till att få fler sammanhållna stråk med högre hastighet. Goda pendlingsmöjligheter till och från stan är viktigt för hela Gotlands utveckling.

2.8.3 Fast förbindelse till Fårö

Moderaterna står bakom förslaget om en fast förbindelse till Fårö. I sammanhanget bör nämnas att detta förutsätter omfattande finansiering från nationellt håll – Gotland kan inte ensamt bekosta en sådan betydande investering i vad som bör anses vara nationellt ansvar. Vidare är det viktigt att nämna att en fast förbindelse till Fårö innebär ökade krav på exempelvis cykelbanor och andra trafiksäkerhetshöjande åtgärder på Fårö. Med fler bilar ökar utsläppen för cyklisterna på Fårö, något som redan idag är problematiskt.

2.9.3 Hamnar

Om Gotland ska nå målen om att uppfattas som norra Europas mest hållbara besöksmål behöver större steg tas vad gäller färjornas och flygets utsläpp. I det arbetet bör man plocka de lägst hängande frukterna först. Ett led i det är att möjliggöra för kryssningsfartygen som ligger för kaj i Visby att ansluta till vårt lokala elnät. Stora fartyg ska inte ligga och bränna tunga bränslen när det är onödigt. Vidare står Moderaterna bakom förslaget om att göra Kappelshamn till gotländsk reservhamn, i enlighet med vad Länsstyrelsen föreslagit. Detta bör också Region Gotland ta ställning kring och driva.

2.10.1 Utpekande av ny industrimark

Gotland behöver en tredje elkabel för att klara energiförsörjningen efter 2030, när den tekniska livslängden för nuvarande kablage går ut. Utan en tredje elkabel försämras våra utvecklingsmöjligheter, samtidigt som vår beredskap decimeras. I sammanhanget bör nämnas att en tredje elkabel inte nödvändigtvis måste anslutas vid nuvarande anslutningspunkt som i förslaget – utan kommer behöva anslutas på en annan plats som är utpekad för industrimark. Den platsen bör dessutom vara hemlig, givet att detta är kritisk infrastruktur, vilket Region Gotland bör vara uppmärksamma på.

2.13.1 Areella näringar

Gotländsk livsmedelsproduktion är avgörande för vår försörjningstrygghet, konkurrenskraft och för att nå de nationella miljömålen kring bland annat biologisk mångfald. Dessutom bidrar gotländsk livsmedelsproduktion till hela Sveriges självförsörjning av livsmedel. Det är därför viktigt att areella näringar ges goda förutsättningar.

I det sammanhanget är det viktigt att slå fast att god jordbruksmark inte bör bebyggas med bostäder och annan bebyggelse. God jordbruksmark, det vill säga brukningsbar och sammanhängande mark, bör inte bebyggas. Jordbruksmark av låg kvalitet och storlek kan däremot vara aktuell för byggnation.

2.14 Gå före i klimat- och energiomställningen

Om Gotland ska klara de högt uppsatta klimatmålen, genom en omfattande elektrifiering av både fordonsflottan och industrin, krävs en tillräckligt dimensionerad fastlandsförbindelse – en tredje elkabel. Även om nuvarande teknikutveckling fortsätter i oförminskad hastighet, eller accelererar, så kommer inte lokal elproduktion och energilagring att kunna ersätta det behovet. Lokal elproduktion och energilagring kan bidra till viss balansering – men kan inte ersätta behovet av en tredje elkabel. Någon plan B för ”vad händer om kablarna inte byggs” är därför inte meningsfull. Detta gäller i stor utsträckning också vad som skrivs i kapitlet 2.14.4.

2.14.3 Plats för vindbruk

Den omfattande utbyggnaden av vindbruk som föreslås i remissversionen för översiktsplan är orealistisk och inte önskvärd. Till stor del beror detta på att förslaget tagits fram innan Försvarsmakten återetablerat en permanent militär närvaro på ön. Men det finns också andra aspekter som bör vara mer vägledande i avvägningarna kring nya massiva vindparker på Gotland:

- Den nationella politiska nivån bör på ett tydligt sätt redogöra för hur anslutning av havsbaserade vindparker ska finansieras. Detta påverkar den övergripande ekonomin för projekten på ett betydande sätt och är avgörande i planeringen. Gotland bör inte peka ut områden för vindbruk, som vi redan på förhand vet kommer vara omöjliga.
- Den nationella politiska nivån bör på ett tydligt sätt redogöra för hur Gotland och andra regioner ska kompenseras ekonomiskt för de enorma ingrepp i landskapet som dessa parker innebär. Att ställa hundratals torn mitt på Gotland, i samma storlek som Eiffeltornet, måste matchas av ekonomisk kompensation om det ska vara aktuellt.
- Region Gotland bör inte peka ut stora områden för vindbruk som vi på förhand vet inte kommer bli verklighet. Om det pekas ut stora områden för vindbruk undantas dessa för exempelvis bostadsbyggande – men om Försvarsmakten pekar ut samma plats som riksintresse för försvaret och totalförsvaret och därmed motsätter sig vindbruk, så blir det en onödig död hand i planarbetet. Att rådgöra med Länsstyrelsen och Försvarsmakten innan områden pekas ut är alltså särskilt viktigt, så att vi inte lägger onödiga döda händer över Gotlands landskap.
- Region Gotland bör i större utsträckning beakta besöksnäringens konkurrenskraft och fortsatta utveckling, när det gäller byggnation av nya massiva vindparker. Det är långt ifrån självklart att besökare uppskattar stora industri-etableringar i närhet av boendeanläggningar och utflyktsmål. Ett hänsynsavstånd till detta måste vara betydande, förmodligen mätt i kilometer snarare än meter.
- Region Gotland bör ta större hänsyn till djurlivet. Nuvarande vindbruksutbyggnad på ön påverkar havsörn på individnivå, som flyger in i rotorbladen och dör. Med nya och dominerande etableringar hotas hela populationer av havsörn – men även andra fåglar som är skyddsvärda. Detta bör tas i beaktande i större utsträckning.
- Region Gotland bör ta större hänsyn till att vi behöver mer mark till bostadsbyggande och livsmedelsproduktion – inte mindre. Då kan inte hela mellersta Gotland vara ett industriområde med blinkande och roterande rotorblad, som omöjliggör övrig utveckling.
- Region Gotland bör konstatera på ett tydligt sätt att Gotland behöver platser där man kan njuta av oförvanskade vackra vyer, mörker och tystnad. Den som bosätter sig i exempelvis Slite vet på förhand att man kommer se tung trafik från Cementa på gatorna och den som bosätter sig i Visby innerstad förstår att det låter från nattlivet på sommaren. Men den som bosätter sig långt dessa platser ska kunna förvänta sig lugn och ro. Utan den möjligheten förlorar stora delar av Gotland sin särart och attraktionskraft. Då är det olämpligt att ytor motsvarande 16 000 fotbollsplaner, plus influensområde däromkring, ska täckas av industrietableringar för vindbruk.

- Region Gotland bör ta ett större ansvar för att bevara vårt unika kulturlandskap. Vi har idag unika och frekvent använda kyrkor som dominerar landskapsbilden, med en höjd på omkring 50 meter. Det vore mycket olyckligt om dessa överskuggades av vindkraftverk som är högre än Turning Torso i Malmö och Karlatornet i Göteborg.
- Region Gotland bör beakta att det finns andra miljömål än de som rör förnybar energi. Med den enorma utbyggnad av vindbruk som föreslås kommer förvisso energiproduktionen öka, men följande miljö kvalitetsmål blir svårare eller omöjliga att nå: Giftfri miljö, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv.
- Region Gotland bör inte minska hänsynsavståndet som ska finnas mellan vindbruk och annan byggnation, utan tvärtom öka detta. Hänsynsavståndet bör öka eftersom vindkraftverken blivit betydligt större sedan gränsen om 1000 meter satts. En minskning till 500 meter, som föreslås, är därför oacceptabel. Även notisen om att ”testa 800 meter” på sida 177 är olycklig. 2000 meter är en mer rimlig nivå, på vissa platser krävs betydligt mer än så (titta exempelvis på Silte kyrka!).
- Region Gotland bör fästa stor vikt vid eventuella remissvar från Gotlands Energi AB, givet att arbetet med att bara få fram anslutningar till dessa enorma vindparker är så omfattande. Det är inte självklart att elnätet hinner byggas ut i den takt och omfattning som krävs för dessa storskaliga nya etableringar.
- Tidsperspektivet för uppsatta energiproduktionsmål 2027 är inte rimliga. Utbyggnad av elnätet tar tid. Både utbyggnad av elnätet och byggprocesser för energiproduktionsanläggningar kräver ett stort arbete med acceptans för att göra dem möjliga. Föreslagen omfattning av utbyggnad kommer behöva bli på bekostnad av andra intressen så som mark, utsikt etc. inklusive bördig jordbruksmark. Acceptansproblematiken ökar på tidslinjen exempelvis genom avslag och överklaganden innan en faktisk byggnation kan påbörjas. Det tillsammans med problematiken kring påverkansområden kommer göra att samtliga energikällor kommer behöva revideras kraftigt.

Sammantaget bör områdena som föreslås för nya vindbruksparker minska i omfattning. Vindbruk är en viktig del av vår energiförsörjning, men en objektiv avvägning mot andra allmänna intressen är nödvändig om acceptans ska finnas. Landskapskonventionen, nationella mål och Sveriges lagar anger att vårt kulturarv och vår natur ska värnas för kommande generationer – då kan inte oersättliga värden i det gotländska landskapet förödas som en följd av ogenomtänkta beslut. Få människor är väl stolta över de förhastade rivningarna av svenska stadskärnor på 60-talet?

Moderaternas inriktning är att nuvarande etableringar av vindbruk, exempelvis på Näsudden, ska kunna ersättas av nya generationer vindkraftverk. På de platser där acceptansen redan finns bör vindbruk kunna finnas kvar. Vidare kan någon av de platser som pekats ut för havsbaserat vindbruk vara aktuell. Men på det stora hela är förslaget om att göra hela mellersta Gotland till industriområde olyckligt och orealistiskt.

2.14.2 Plats för solenergi

Utvecklingen inom solenergi har gått mycket snabbt. Allt fler människor som har ladugårdstak har de senaste åren kunnat göra om kalkylen för solpaneler och funnit att det är

betydligt mer lönsamt än för bara några år sedan. Det är bra. Det stärker den egna beredskapen, bidrar till utveckling och sänker utsläppen.

Men det är långt ifrån självklart att nya, stora solcellsparker ska byggas på mark som kan användas till livsmedelsproduktion. I första hand bör taken på offentliga byggnader användas, och även annan mark som har lågt värde som jordbruksmark. Gamla grustag, impediment, parkeringar, och andra lågproduktiva marker, bör användas för solenergi – innan vi tar mark för livsmedelsproduktion eller bostäder i anspråk.

3.2.5 Världsarvet Hansestaden Visby

Visby innerstad ska vara en levande stad med bibehållen medeltida struktur. Då är det angeläget att bevarandekraven är rimliga och inte går ut över möjligheterna för åretruntboende och stadens möjlighet till utveckling. Dagens tolkning av HIA är begränsande så att det kan äventyra Visbys status som världsarv. Här är Icomos uppföljning, som lever upp till världsarvskriterierna, att föredra.

Moderaterna anser att det behövs rimliga tolkningar i frågan om byggnation i Visby innerstad. Vi ser att det finns problem med ljud under sommartid – och då bör treglasfönster kunna godkännas i fler byggnader i innerstaden. Vi vet också att anpassning av lokaler för funktionsnedsatta ibland stoppas, med hänvisning till världsarvet. Det är olyckligt och bör ses över. Vi behöver en levande innerstad som fler kan uppleva.

3.4.4 Klintehamn

Planerad storskalig kalkbrytning i Klintehamn står i strid med intentionerna i planprogrammet för Klintehamn, och kan försämra utvecklingen av andra näringar på orten.

4.12.3 Natura2000-områden

En framtidsfråga för Gotland är att den nationella politiska nivån och svenska myndigheter tar större ansvar för att naturskyddet är ändamålsenligt. Idag finns stora arealer Natura2000 utpekade på Gotland, som begränsar utveckling på ett mycket betydande sätt. För att peka ut ett Natura2000-område krävs att det motiveras till EU-kommissionen varför platsen ska skyddas, med koppling till Art- och habitatdirektivet.

Men det är en icke önskvärd bieffekt att Natura2000 idag är ett skydd ”för alltid”. Det går inte att ompröva huruvida en plats ska vara Natura2000, inte ens om den art man ville skydda har dött ut eller flyttat på sig. Det är problematiskt, och bör ändras. Här kan Region Gotland göra mer för att driva på för en förändring. Det skulle göra naturskyddet på Gotland mer ändamålsenligt och accepterat, samtidigt som det underlättar utveckling.

4.12.1 Riksintresse rörligt friluftsliv

Även inom riksintresset för friluftsliv bör byggnationer kunna göras om man tar hänsyn till de aspekter som föranlett utpekande av riksintresse. Landsbygden måste få en möjlighet att utvecklas. Olika bevarande-intressen får inte göra landsbygden till ett reservat som bara är till för rekreation, man måste kunna leva och verka även på vackra platser utanför stan. Rädslan att all byggnation inkräktar på rekreations- och naturvärden är överdriven och hämmar utveckling på landsbygden.

4.16 Föreslagna nya områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Fler LIS-områden är önskvärt. Exempelvis Kronholmen, Tofta, Ljugarn, Sudersand och Burgsviks hamn bör pekas ut. Här finns redan pågående verksamheter – som kan utvecklas

och bidra till landsbygdsutveckling, något som stärker hela Gotlands attraktions- och konkurrenskraft. LIS-områden innebär stora möjligheter, vilket bör förtydligas. Fler platser kan också övervägas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Det stämmer att de "bubblor" som ritats är inte exakta gränser, det har förtydligats i granskningshandlingen.

Texten är utvecklad angående att platser för laddinfrastruktur i kapitel 2.7.3 med förslag på riktlinje att:

- *Region Gotland bör tillhandahålla uppdaterade och tillgängliga listor på potentiella platser för laddinfrastruktur. De laddpunkter som etableras bör ta hänsyn till platsens förutsättningar och utformas för att inte störa intrycket av platsens kulturvärden.*

En stabil kollektivtrafik är en förutsättning för en resurseffektiv kollektivtrafik och skolskjuts. Översiktsplanen pekar inte ut exakt linjestreckning för linjerna och läser därmed inte fast linjer. Däremot pekar ÖP:n ut huvudstråk för kollektivtrafik som ska vara stabila. Om bebyggelsen uppförs kollektivtrafiknära finns det ingen anledning att flytta kollektivtrafiken. På så sätt säkerar man också att investeringar i kollektivtrafikens infrastruktur (såsom hållplatser och vändplatser) blir långsiktigt ekonomiskt hållbara. Vilka turer och sträckningar kollektivtrafiken ska ha beslutas i Regionalt Trafikförsörjningsprogram.

Översiktsplanen hanterar stora stråk, inte enskilda linjer som t.ex. Klintehamn- Hemse, men det är med i det kontinuerliga utvecklingsarbetet av kollektivtrafiken. Utvecklingsriktningen har reviderats till granskning och visar nu funktionellt prioriterat vägnät.

Text om fast förbindelse till Fårö har förtydligats till granskning.

Hamnverksambeten har en framtida målsättning att kunna el ansluta kryssningsfartyg och vid byggandet av kryssningskajen gjordes kanalisering som underlättar en framtida installation. Men pga. de stora kraven på effekt krävs helt ny infrastruktur på land som kräver prioritering och finansiering. Dessutom kan nya fossilfria bränslen som väntas möjligen komma att innebära att nyttan av elanslutning minskar. När det gäller frågan om reservhamn så hanteras den av Trafikverket, regionen har inte pekat på något särskilt alternativ.

Mark pekas inte ut för anslutningspunkt för tredje elkabel, men stöds av översiktsplanens generella riktlinjer i kapitel 2.13.

Översiktsplanen anger att jordbruksmark inte bör bebyggas som regel. Det är endast inom några tätorter och skolorter som mark pekas ut för bebyggelse på jordbruksmark. Texter kring för byggande på jordbruksmark i kapitel två, resurseffektiv bebyggelseutveckling, har utvecklats till granskning. Översiktsplanen använder sig av det så kallade jordbruksblocket där åkermark och ängs- och betesmark ingår vilka erhåller eller har erhållit EU-stöd. Jordbruksverket äger detta data och det är upp till varje markägare att i dialog med Länsstyrelsen meddela om ägorna brukas eller ej. Jordbruksverket kan dock anse att marken, även om den tas ur bruk, fort-satt är att betrakta som jordbruksmark. Översiktsplanen gör ingen egen värdering av hur jordbruksmarken klassas. Mer information finns på www.jordbruksverket.se

Översiktsplanen har i anslutning till ett antal tätorter gjort avvägningen att utveckling av bostäder eller verksamheter är allmänna intressen som på utpekade platser bör ha företräde framför jordbruksmark som allmänt intresse.

Inom följande orter finns utvecklingsområden där nya arbetstillfällen eller bostadsförsörjning prioriteras som allmänt intresse före jordbruk som allmänt intresse.

- Hemse (H1, H3)
- Roma (R1, R3, R9)
- Dalhem (Db1)
- Lärbro (Lä 3, Lä 4)
- Stenkyrka (St2)
- Visby (V2)
- Väskinde (Vsk8)
- Burgsvik (Öj7, Öj 8)
- Klintebamn (K10, K1)
- Katthammarsvik (Kb6)
- Kräklingbo (Ög2)

Gotland är inte utpekad som ett pilotlän för energiomställningen, men regionen har fortsatt en stark viljeinriktning mot att gå före i klimat- och energiomställningen vilket är tydligt i den regionala utvecklingsstrategin. Vindkraft är svårframkomligt på Gotland, den politiska viljeinriktningen har varit att behålla områdena i så stor utsträckning som möjligt för låta dem prövas. Vidare har beslut fattas om Gotlandsförbindelsen, vilket lett till omarbetningar av kapitel 2.13 Gå före i klimat- och energiomställningen.

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena. Om det visar sig att det finns artskyddade fåglar (häckande, födosökande eller som annars uppehåller sig på platsen) som enligt Vindvals rapport 6467 är känsliga för vindkraftverk och de eller deras livsmiljöer kan skadas så kan platsen vara otillåten för vindkraftverk.

Det ska alltid göras en helhetsbedömning i fråga om etableringens påverkan på området som fågellokal som även den kan leda till att platsen är otillåten. Om underlaget visar att arterna inte finns eller inte påverkas eller skadas kan vindkraftverken tillåtas. Bara förbi-flygning av örn diskvalificerar inte en plats. En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionriskerna mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

Förvaltningen instämmer i att det är bättre att ta lågproduktiv mark i anspråk för solenergi än mark som kan användas för andra ändamål.

En HLA eller LA som den numera kallas enligt reviderade riktlinjer från UNESCO och ICOMOS MFL är ett beslutsunderlag som möjliggör väl avvägda beslut i syfte att undvika negativ påverkan på världsarvets särskilt stora universella värde negativt, såväl materiella som immateriella värden. Världsarvstaden är under ständig förändring och utveckling och bevarande ska inte ses som motpoler utan kulturmiljöer är en resurs och bevarandet av dessa är en del av en hållbar utveckling. Ändringar av kulturhistoriskt värdefulla miljöer är möjligt och görs kontinuerligt för att tillmötesgå boendes och verksammas behov i Visby innerstad. Detta behöver dock göras på ett varsamt sätt med hänsyn till de kulturhistoriska värdena. Det finns också ett brett samarbete mellan flera olika organisationer för att få bukt med buller och andra störningar som har uppfattats som positivt.

Fler LIS-områden prövas till granskning, dessa är Sudersand och Tofta. Dessa beskrivs under respektive delområde i kapitel 3 i granskningsförslaget.

250 Miljöpartiet på Gotland

Översiktsplanen 2040 Samråd: Miljöpartiet på Gotland 2022-04-22

INLEDNING

Miljöpartiet på Gotland kan konstatera att översiktsplanens samrådsförslag har en genomgående hög ambition att stödja utvecklingen av en ”hållbar” framtid för Gotland utifrån dagens kunskapsläge. Vi vill samtidigt framhålla svårigheten att planera för framtida utmaningar i en tid med mycket hög teknisk förändringstakt.

Vi är således trygga med utgångspunkterna för ÖP 2040 men föreslår samtidigt skärpningar inom några områden där vi önskar peka på nödvändigheten av åtgärder viktiga för att nå de hållbarhetsmål ÖP 2040 ger uttryck för.

De föreslagna skärpta åtgärderna finns för:

- kalkindustrin vars storskaliga verksamhet vi önskar avveckla.
- vindkraftindustrin som vi menar i huvudsak bör utvecklas till havs.
- jordbruksmark som vi vill ge ett bättre skydd mot bebyggelseexploatering.

1.1 Sammanfattning av planförslaget sid. 10

I texten sista spalten på sidan 10 omnämns vattnet som en ”nyttighet”. Miljöpartiet vill understryka vattenfrågans dignitet genom att utveckla den meningen till:

”Liksom stora delar av övriga världen har invånarna på Gotland under senare år blivit alltmer varse att vatten inte är en nyttighet som kan tas för självklar – den är en livsförutsättning”

2 Planförslag Övergripande utvecklingsinriktning för Gotland

Ljusförorening

Förutom kända positiva effekter av belysning finns negativa för biologisk mångfald och ekosystemfunktioner liksom naturupplevelser. Delar av Gotland har en av Europas minst ljusstörda natthimmel vilken kan betraktas som en naturresurs. Utbyggnad av vindkraft med varningsljus och oaktsam allmänbelysning ökar ljusföroreningen. För att minska ljusförorening anser vi att en strategi bör utarbetas för att sprida kunskapen om problemen och ge regionens förvaltningar möjlighet att fundera på lämpliga anpassningar.

2.1.1 Bostäder för alla

Miljöpartiet ser behovet av ett ökat byggande för åretruntboende. Ett behov som inte minst aktualiserats av de senaste årens ökande militära närvaro på ön. Planförslaget ger utrymme för 10 000 nya bostäder fram till år 2040, men pekar inte ut några riktlinjer för att dessa bostäder prioriteras för permanentboende.

Vi anser att det stora antal nya fritidshus som byggs är en ohållbar utveckling och därför måste hejdas. Fritidshus tär på natur, kultur och vattenresurser, kanske främst i områden som är de mest känsliga ur dessa aspekter. En region där majoriteten av nya byggnader

uppförs för endast kortvarigt boende och som exploaterar viktiga regionala resurser är inte en hållbar region.

I och runt Visby men även på orter som t.ex. Fårösund köps många lägenheter i gamla och nya bostadshus för att användas som fritidsboende. Detta är ett stort problem och innebär svårigheter för planeringen av bostadsbyggandet då markresurser som behövs för åretruntboende används för fritidsboende. Detta skulle kunna motverkas på Gotland och andra orter med liknande problematik som t.ex. på västkusten, på Öland och i Norrtälje genom att införa någon form av ”boplikt”. Detta är en realitet på Åland och även i Norge och Danmark. Då detta inte är en möjlighet idag önskar Miljöpartiet se en skärpning av befintliga regelverks tillämpning från byggnadsnämnd och förvaltning och föreslår därför:

- En mycket restriktiv hållning till byggnadslov för fritidshus i områden med fördjupade översiktsplaner eller i områden som i övrigt är känsliga för exploatering på grund av hotad vattenförsörjning etc.

2.1.1 Förslag till övergripande bebyggelseriktlinjer (sid 27)

Det är ibland svårt att få överblick över samrådsförslaget ÖP:n 2040 då ämnen behandlas på flera ställen. Bebyggelseriktlinjer finns med lite olika inriktning dels som generella och dels med bäring på 6 olika bebyggelse typer.

Miljöpartiet tycker att den princip som gäller för Gotland – att vara mycket restriktiv med att tillåta ny bebyggelse på jordbruksmark – är mycket viktig. Vi menar att frågan inte får den tyngd den bör ha, och att den är mindre tydlig i samrådsförslaget än den var i ÖP 2025. Detta är oroväckande, inte minst då EU nyligen påbörjat ett arbete för att minska förstörelsen av jordbruksmark, en process som i Sverige enligt SLU påverkas mest av kommunernas byggnadsplaner.

För att förtydliga detta önskar vi att följande punkt läggs till de övergripande bebyggelseriktlinjerna:

- Nybyggnad på jordbruksmark bör undvikas.

2.5 Skydda och förstärk tillgången till yt- och grundvatten

Dricksvattenpilot

Genom vårt internationella forskningsprojekt ”Testbädd Storsudret” ligger Gotland i framkant för att hitta lösningar för en hållbar och robust dricksvattenförsörjning som kan vara till nytta lågt utanför vår region. Vi föreslår att Region Gotland också arbetar för att bli ”Dricksvattenpilot”. Med det menar vi ett testområde för utveckling av en hållbar dricksvattensframställning genom t.ex. reglering av regnvatten genom dämning i diken, dammar under jord och infiltration. Projektet bör utvecklas i samarbete med statliga myndigheter och forskningsinstitutioner.

Detta skulle bli en parallell till det arbete som initierats i energipilotprojektet och vara ett tillskott i arbetet att skapa ett hållbart bruk av grundvattnet för de som är anslutna till regionens vattenförsörjningsnät liksom för dem som har egen brunn.

Miljöpartiet föreslår att det under rubriken ”Den framtida inriktningen för att spara vattenresurser” på sid 52 adderas punkten:

- Region Gotland bör initiera ett utvecklingsarbete som ”Dricksvattenpilot”

2.5.1 Vatten och avlopp (VA) sid 53

Efter stycket ”Många av de enskilda avloppsanläggningarna uppfyller inte heller dagens krav på rening” bör tilläggas vad som görs idag för att lösa detta problem, eller om sådana förslag inte finns, förslag på vad regionen kan göra.

2.7.3 Cykel

Arbetet med att anpassa vägnätet för cykel har precis börjat. Vi kan konstatera att ÖP 2040 föreslår en revidering av cykelplanen i Visby. Vi önskar att cyklande i högre utsträckning skall ges företräde framför bilarna i korsning (som för fotgängare vid övergångsställe) och vill därför ändra punkt 1 till:

- Revidering av cykelplan Visby bl.a. med syfte att ge företräde åt cykel i korsning utan trafikljus på upphöjda cykelbanor.

2.7.4 Parkering

En angelägen och brådskande åtgärd för att vi snabbt ska kunna ställa om till fossilfria bränslen är möjligheter till laddning av elbilar. I det gotländska transportsystemet önskar vi därför att utbyggda infartsparkeringar, förslagsvis på de platser som ligger i centrum av cirklarna i kartan (Utvecklingsinriktning för kommunikation och infrastruktur sid 65.) med laddmöjlighet för bil och cykel.

Vi föreslår därför en ny punkt till de 5 befintliga på högersida sid 68:

- Infartsparkeringar med skyddstak för cykel och möjlighet till laddning av bil och cykel byggs vid förbindelseplatser för kollektivtrafik på landsbygden.

Besöksnäring

Visby världsarv har ett gott skydd i detaljplanen vad gäller dess fysiska struktur. När det gäller livsmiljön för åretruntboende och besökande sommartid anser Miljöpartiet att turismen har utvecklats till en punkt där denna inte kan sägas vara ”hållbar” varken ur ett boendeperspektiv eller periodvis för besökande. I Visby har skett en exceptionell tillväxt av hotell och restaurangverksamhet under det senaste decenniet vilket har minskat bredden på verksamheter och ägande och nu förefaller att påverka invånarantalet negativt.

Det kanske mest negativa för vad vi kan erbjuda i form av ”kvalitativ” turism utgörs av det stora antalet besökare i Visby från kryssningsfartygen. Dessa besökare ”deformerar” stadens småstadsprofil, hindrar en rimlig nivå av framkomlighet och minskar upplevelse kvalitén hos permanentboende och tillfälligt boende.

För att motverka de tendenserna till en ökande massturism med relativt litet ekonomiskt värde för regionen önskar vi:

- Att Region Gotland beslutar om högsta antal kryssningsbesökande/anlöp och förbereder att avsluta huvuddelen av kryssningstrafiken när nuvarande avtalet med kryssningsoperatörerna löper ut.

2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

Vi vet att storskalig täktverksamhet som innebär läns-pumpning av inträngande vatten påverkar omgivningens grundvatten. Enligt naturvårdsverket kan man inte med säkerhet säga hur stort område som påverkas, beroende på Gotlands sprickiga berggrund. Stora områden kan få skänkta nivåer. Gotland har också problem med relik saltvatten över hela ön. All borrning och all täktverksamhet innebär risk för inträngande saltvatten i närliggande brunnar. Åtgärder för att kompensera sänkt och/eller salt grundvatten kan bli mycket dyrbart.

Klimatförändringar med torrperioder har blivit verklighet efter SGU:s utpekande av områden som riksintresse för kalkbrytning. Miljöpartiet anser liksom Region Gotland att grundvattnet skall prioriteras.

Därför anser Miljöpartiet att Region Gotlands planerade åtgärder under denna rubrik skall lyda:

- Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand.
- Region Gotland skall verka för att inga nya täktverksamheter öppnas.
- Region Gotland skall verka för att pågående storskalig täktverksamhet avslutas.
- Om pågående utvinning påverkar vattenförsörjningen negativt skall den genast avbrytas.

2.14.2 Plats för solenergi

Då det idag finns teknik för att bygga solceller vertikalt utan att påverka användningen av jordbruksmark negativ önskar vi ändra texten i punkten på sid 103 ”– Platser där det går att kombinera bete och solenergi” till:

- Platser där det går att kombinera jordbruksmark och solenergi.

2.14.3 Plats för vindbruk

Vindkraftsindustrin har utvecklats kraftfullt de senaste 10 åren och är idag en storskalig industri med vindkraftverk som är upp till 6 gånger högre än de första som byggdes på Gotland. Vindkraften har många hinder på Gotland genom brist på överföringskapacitet, militära restriktioner och ett känsligt kulturlandskap. Vi önskar inte minska möjligheten för mindre tillskott av vindkraft men menar att utvecklingen sprungit förbi, eller inom en snar framtid kommer att springa förbi landbaserad vindkraft.

Vi vill därför att ÖP 2040 skall poängtera att utbyggnaden av vindkraften i huvudsak bör ske till havs. (Karta sid 110)

Då Filehajdar exploaterats för kalkbrott är Lojsta Hed det största sammanhängande skogsområde vi har kvar vars centrala delar utgörs av hagar för den stam av vilda russ som lever sitt skogsliv som de gjort sedan ”urminnes tider”. Miljöpartiet menar därför att det område som utpekats som ”vindkraft område 1” respektive ”vindkraft område 2” och som berör Lojsta Hed skall utgå ur kartan över föreslagna vindkraftsområden. Skyddsavstånd till russ-parken bör vara som för skyddsavstånd till boende.

3 Planförslag Användning av mark och vattenområden

Att lagra energi kommer att vara en viktig komponent för att kunna genomföra en övergång till fossilfria energislag. Det finns idag olika tekniker för detta och en är energilagring enligt gravitationsteknik (i princip höga konstruktioner där tungt material hissas upp vid överskottsproduktion av el – se <https://www.energyvault.com/>). Dessa kräver utrymme

och höjd vilket kan passa i t.ex. gamla kalkbrott. Miljöpartiet önskar att denna aspekt adderas till ÖP.

3.1.1 Mångfunktionell bebyggelse

Miljöpartiet anser att nybyggnation i tätorter som klassificerats som mångfunktionell bebyggelse i första hand skall ske genom förtätning och höjd exploateringsgrad och att företräde av utveckling framför jordbruksmark skall göras endast ”nödfall” Miljöpartiet önskar därför ändra punkten ”En utveckling...”. till:

- En utveckling av dessa områden bör i första ske genom förtätning och höjd exploateringsgrad, men då detta inte är möjligt och vid absoluta behov, kan bostadsförsörjning ges företräde framför jordbruksmark på föreslagna platser”

3.1.2 Mångfunktionell bebyggelse

Miljöpartiet anser inte att fritidshus är av en sådan vikt för den regionala utvecklingen att dessa skall få uppföras på jordbruksmark. Därför önskar vi skriva om punkten – En utveckling av dessa..... så att den lyder:

- En utveckling av dessa områden kan ges företräde framför jordbruksmark på föreslagna platser för att tillgodose uppförande av permanentbostäder, men inte fritidshus.

3.1.2 Sammanhängande bostadsbebyggelse

Miljöpartiet anser inte att fritidshus har en sådan vikt för den regionala utvecklingen att dessa skall få uppföras på jordbruksmark. Därför önskar vi skriva om punkten – En utveckling av dessa..... så att den lyder:

- En utveckling av dessa områden kan ges företräde framför jordbruksmark på föreslagna platser för att tillgodose uppförande av permanentbostäder, men inte fritidshus.

3.2.5 Servicenära landsbygd

Regionen har som en grundläggande målsättning att inte låta bebygga jordbruksmark. I detta avsnitt ser vi inte att detta uttryckts i texten och vill därför komplettera ”Riktlinjer för utveckling” med punkten:

- Nybyggnad på jordbruksmark bör undvikas.

3.7 Områden till havs

Texten på sid 238 st. 2 är svår att förstå och en utveckling av den därför nödvändig.

I övrigt anser Miljöpartiet att beskrivningen av Östersjöns status är bra, och är viktig att få med i ÖP slutgiltiga utformning. Vi menar dock att texten ytterligare kunde poängtera Östersjöns vikt för ekologin och för en långsiktig hållbar besöksnäring.

Miljöpartiet vill addera fyra punkter i avsnittets förslag på riktlinjer:

- Verksamheter och exploatering utmed kommunala havsområden ska endast tillåtas om det kan ske utan skada på naturvärden och negativ inverkan på Östersjöns allmänna status.

- All verksamhet och exploatering ska ske utan påverkan på riksintresset Gotlands-kusten.
- Generella bestämmelser gällande natur och rekreation som gäller inom intilliggande nationella havsplaneområden (havsplanerna för mellersta och sydöstra Östersjön) ska gälla även kommunala havsområden.
- Region Gotland skall aktivt samverka för att minska miljöskador i Östersjön och främja havets allmänna status.

4.7 Dricksvattenförsörjning 3kap 8§ MB

Region Gotland är idag medveten om dricksvattentillgångarnas känslighet och dess betydelse för den framtida möjligheten till utveckling av boende och näringsliv. Miljöpartiet tycker att det är rimligt att tänka sig att riksintresset för vattenförsörjning kunde utsträckas till att täcka hela ön särskilt motiverat av att det finns ett stort antal enskilda brunnar.

Detta är förstås något som ligger utanför vad som är möjligt att styra genom den kommunala planeringen, men vi anser att skyddet för Gotlands vattentillgångar ska stärkas.

Åtgärder som riskerar påverkan av öns vattentillgångar bör därför vidtas med samma försiktighet som om hela Gotland omfattades av område av riksintresse för vattenförsörjningen.

Mot bakgrund av den gotländska hydrologins unika känslighet bör även brunnsborring tillståndsprövas eller på annat sätt regleras i ett tidigt skede av en planerad exploatering.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter.

Kapitel 1 Introduktion med sammanfattning av förslaget har omarbetats till granskningen:

Skydda och förstärk tillgången till yt- och grundvatten.

Tillgången till dricksvatten i tillräcklig kvantitet och av godtagbar kvalitet är en av de viktigaste förutsättningarna för det gotländska samhället. Gotlands särpräglade geologi och hydrologi skapar särskilda utmaningar gällande tillgången till vatten av god kvalitet. Genom att koncentrera merparten av bostadsutbyggnaden till föreslagna utvecklingsområden förbättras de ekonomiska förutsättningarna för en utbyggnad av det kommunala vatten- och avloppsnetet, samtidigt som grundvattnet som resurs sparas.

I kapitel 2.12.3 finns nu en skrivning kring ljusföroreningar.

Det är svårt att påverka utvecklingen av fritidsbus kontra permanentbus inom ramen för gällande lagstiftning. Detaljplaner gör inte skillnad på fritidsbus och permanent bostad. Bygglov kan sökas för permanent bostad, men kan sedan användas som fritidsbus. Översiktsplanen bidrar till bostadsförsörjningen genom att peka ut merparten av utvecklingsområdena på platser som är attraktiva för permanenta bostäder. Allmänt vatten och avlopp föreslås prioriteras för de orter som har förutsättningar för permanent bebyggelse. Skrivningar kring resurseffektiv bebyggelseutveckling har utvecklats.

Riktlinjerna har rensats upp till granskning så att de redovisas på "rätt nivå" och inte upprepas. Bebyggelse på jordbruksmark undviks, det är endast i vissa utpekade lägen som bostadsförsörjning föreslås prioriteras över jordbruksmark. Särskild markanvändning för jordbruksmark har lagts till. Riktlinje kring att bebyggelse bör undvikas på jordbruksmark framgår i kapitel 2, utvecklingsriktning.

Förslag om dricksvattenpilot är intressant, synpunkt är vidarebefordrad till tekniska förvaltningen. Angående enskilda avloppsanläggningar: Miljö och Hälsa och Klart vatten inspekterar enskilda avloppsanläggningar och arbetar aktivt med att lösa problematiken, snart har alla socknar på Gotland gått igenom.

Med anledning av att RS uppdrag till RSF att ta fram en Regional Cykelplan för Gotland har förslag till riktlinjer angående cykel reviderats till granskningen:

Förslag till riktlinjer

- *Utvecklingen av cykelnätverket bör ta hänsyn till barn genom möjliggöra säkra cykels-tråk mellan målpunkterna skola, bostad och fritidsaktiviteter.*
- *En utbyggnad bör framförallt gynna arbetspendling och skolcykling, men även andra viktiga målpunkter med samhällsservice ska prioriteras. Cyklister ska erbjudas bra och säkra cykelparkeeringar nära viktiga målpunkter.*
- *Pendlingsstråk för cykel prioriteras utefter vad som framgår i Regional cykelplan för Gotland*
- *Cykelleder som underlättar ett aktivt friluftsliv året runt bör planeras.*

I arbetet med cykelplanen kommer bland annat utformningsfrågor och specifika lösningar att utredas vidare. Synpunkt om korsning tillgodoses därför inte då varje korsning måste analyseras för sig. Synpunkt om skyddstak är för detaljerat för översiktsplanen. Den Regionala cykelplanen bör ha översiktsplanens intentioner kring att utveckla Visby till en cykelstad samt att förbättra gång- och cykelmöjligheterna i och omkring våra större tätorter som utgångspunkt.

Frågor kring infartsparkering har diskuterats i arbetet med översiktsplanen men inte landat i konkreta förslag. Det kan vidareutvecklas utifrån översiktsplanens syfte i exempelvis trafikförsörjningsprogrammet eller i den föreslagna mobilitetsstrategin som beskrivs i kap 2.7.5.

Ställningstaganden angående kalkindustri och täktverksamhet har justerats sedan samrådet där granskningshandlingen nu föreslår följande:

- *Pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.*
- *Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för lämpliga verksamheter.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt.*

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

Mark- och miljööverdomstolen har slått fast, i två separata mål, att solcellsanläggning på jordbruksmark inte är förenliga med hushållningsbestämmelsen i 3 kap. 4 § miljöbalken. Därför riskerar en riktlinje kring kombination av jordbruk och solceller att bli missvisande.

Efter samrådet har en omarbetning av kapitel 2.13 samt områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. För området som berör del av Russparken finns detta beskrivet att hänsyn ska tas till detta vid en eventuell etablering av vindkraftverk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda.

De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena. Om det visar sig att det finns artskyddade fåglar (häckande, födosökande eller som annars uppehåller sig på platsen) som enligt Vindvals rapport 6467 är känsliga för vindkraftverk och de eller deras livsmiljöer kan skadas så kan platsen vara otillåten för vindkraftverk.

Det ska alltid göras en helhetsbedömning i fråga om etableringens påverkan på området som fågellokal som även den kan leda till att platsen är otillåten. Om underlaget visar att arterna inte finns eller inte påverkas eller skadas kan vindkraftverken tillåtas. Bara förbi-flygning av örn diskvalificerar inte en plats. En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionriskerna mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

En energiplan ska tas fram för Region Gotland, där är det möjligt att hantera frågor kring exempelvis energilagring att mer ingående.

I förslaget till översiktsplan föreslås bebyggelse på jordbruksmark endast i anslutning till tätorter som ligger omgärdade av jordbruksmark, eftersom behovet av bostäder i dessa lägen bedöms vara ett samhällsintresse som inte kan tillgodoses på en annan plats. Ett av kriterierna för att bygga bostäder på jordbruksmark föreslås vara att det föregås av detaljplaneläggning.

Förtätning kräver ofta mindre infrastruktur och går snabbare att genomföra. Översiktsplanen gör dock inte en sådan prioritering då bostadsbyggandet många gånger utgår från privata initiativ. För att klara bostadsförsörjningen behövs både förtätning och större områden på strategiska platser utvecklas.

Det är svårt att styra utvecklingen av fritidsbus kontra permanentbus inom ramen för gällande lagstiftning. Detaljplaner gör inte skillnad på fritidsbus och permanent bostad. Bygglöv kan sökas för permanent bostad, men används sedan som fritidsbus. Översiktsplanen pekar ut merparten av utvecklingsområdena på platser som är attraktiva för permanenta bostäder. Allmänt vatten och avlopp föreslås prioriteras för de orter som har förutsättningar för permanent bebyggelse.

Avsnittet rörande Områden till havs har delvis reviderats till granskning och återfinns nu under kapitel 2.12.5. Mer information om havsplanen har lagts till. För närvarande har Havs- och vattenmyndigheten ett förslag till ny havsplan för Södra Östersjön ute på remiss. Vidare har riktlinje "Det är av största vikt att all exploatering utmed Gotlands kust sker varsamt och i samklang med förekommande naturvärden." lagts till i handlingen. Förvaltningen instämmer i att regionen bör förtydliga ställningstaganden kring sitt territorialhav och möjligen utveckla detta ed ett effektmål i den regionala utvecklingsstrategin alt kommande genomförandeprogram för Klimat och miljö.

Översiktsplanen ska tydligt visa på vilka områden som är viktiga och mindre viktiga för VA-försörjning.

Arbete med skyddsområde för kommunala vattentäcker pågår ständigt. Region Gotland införde den 1 april 2022 anmälningsplikt över hela Gotland för att inrätta en ny vattentäkt. Samtidigt infördes tillståndsplikt för bergvärme med mera, vi har uppdaterat våra lokala föreskrifter.

Frågan om högsta antal anlöp till kryssningskajen hanteras inte i översiktsplanen utan bör beredas via tekniska nämnden och hamnverksamheten.

252 Vänsterpartiet Gotland

2022-04-25

Inledning

Härmed lämnar Vänsterpartiet Gotland remissvar på förslaget till Översiktsplan 2040. Vi tycker att det är ett genomarbetat förslag som tar hänsyn till dagens och närmsta framtidens främsta utmaningar.

Vi vill särskilt understryka vikten av att bygga fler bostäder, inte minst bra hyresrätter med rimliga hyror. För att göra det möjligt för alla gotlänningar att bo där man själv vill behöver serviceorterna utvecklas. Infrastrukturen måste ge möjlighet för alla, både gotlänningar och besökare, att förflytta sig över ön.

Bebyggelsen i Visby behöver förtätas, men utan att bygga bort alla parker och grönområden. Kanske är det rimligt att på sina håll bygga högre- för att få fler bostäder på mindre yta.

Vattnet är en källa till liv och utveckling. Tillgången på bra vatten över hela ön är därför livsviktig för alla som bor och vistas på Gotland och för vårt rika natur- och djurliv.

Ur klimatperspektiv är även en hållbar energiförsörjning en av vår tids stora utmaningar. För att rädda klimatet måste Gotland som en del i världen fortsätta utveckla hållbar energiförsörjning som exempelvis vindkraft och användning av solceller.

Här följer våra synpunkter på planförslaget, under respektive punkt.

2. Övergripande riktlinjer

Det är som alltid viktigt med tillgång till bra bostäder med rimliga hyror. Bostäder behöver byggas över hela ön och för alla gotlänningar. Det räcker inte att göra särskilda satsningar för specifika grupper. Det finns också en vits med att människor med olika bakgrund och i olika åldrar bor blandat. Samtidigt ser vi behovet av fler studentbostäder.

Visby innerstad ska vara en levande plats året om. Tyvärr förstärker den höga koncentrationen av hotell känslan av att Visby innanför muren är en ren sommarstad.

På flera sätt måste åretruntboende premieras över hela ön när det gäller nybyggnation. Det är problematiskt när så stor del av öns nybyggnationer gäller fritidshus.

2.1.1 Bostäder för alla

Skrivningen om vikten av en långsiktig vatten- och avloppsförsörjning samt hänsynen till natur och kulturvärden, är av största vikt. Likaså skrivningen om att man vid nybyggnation måste ta hänsyn till ett föränderligt klimat.

Vi skulle vilja stryka punkten: ”Vid lokalisering och uppförande av nya bostäder och övrig bebyggelse ska resurseffektivitet eftersträvas. Ny bebyggelse bör därför i första hand tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse”.

Det är en bra ambition att olika boendeformer ska integreras med varandra. Samtidigt får det inte försvåra byggandet av hyresrätter med låga hyror. Det kan finnas en sådan risk om varje byggprojekt görs i väldigt liten skala och därmed blir dyrare att genomföra.

Det finns flera sätt att bygga bostäder billigt, men kvaliteten är alltid central, både för boende och ur hållbarhetsperspektiv.

2.1.2 Resurseffektiv bebyggelse

Det är bra att tänka resurseffektivitet även i placering av bebyggelse, precis som det uttrycks i stycket ” Den största delen av den nya bebyggelsen bör tillkomma i noder och stråk som ger förutsättningar för offentlig och kommersiell service, kollektivtrafik och långsiktigt hållbara vatten- och avloppslösningar.”

Det är mycket bra med koldioxidsnåla byggmaterial och att främja egen energiproduktion.

Vi skulle vilja att texten: ” Det är särskilt viktigt att planeringen beaktar de behov som inte för egen talan, som barns och äldres behov” omformuleras. Såväl barn som äldre kan föra sin egen talan. Region Gotland har samtidigt ett ansvar att skapa en bra dialog med- och kunna inhämta synpunkter från alla gotlänningar.

Det är bra att planera för att människors målpunkter ska ligga närmare varandra. Också bra att planera för service i hubbar i fler landsbygdsområden.

Att bygga Visby vidare inåt är bra. Förutsättningar för hyresrätter och andra bostäder till rimliga priser måste alltid beaktas.

Bra att utveckla Visby som cykelstad. Trafiksäkerhet för gående och cyklande till exempel barn och unga måste tryggas.

Vi anser att förtätning ställer höga krav på förstärkt gröstruktur i de tätare stadsområdena.

2.1.3 Utveckla attraktiva och väl gestaltade boendemiljöer

En genomtänkt och förankrad arkitekturstrategi är viktig för utvecklingen av Gotlands landskap och boendemiljöer.

2.2 Öka hälsofrämjande och förebyggande insatser

Det är bra att hälsofrämjande och förebyggande lyfts tydligt. I de mer konkreta insatserna fokuserar planförslaget på idrott och fysisk aktivitet. Det är viktigt, men planeringen behöver även säkra platser för kulturella verksamheter och uttryck samt gemenskapsmöjligheter.

2.2.1 Utvecklingsinriktning för natur och friluftsliv

Tillgängligheten kan stärkas på flera av de platser som är viktiga för biologisk mångfald och friluftsliv.

Det är bra att vikten av att framtida infrastruktur även ska fokusera på ökad tillgänglighet till viktiga naturområden. Det handlar om såväl kollektivtrafik som gång- och cykelvägar med mera.

2.2.2 Luft

Det är viktigt att i planeringen för Visby arbeta för minskade halter av PM10-partiklar. Ren luft är en viktig aspekt av en bra livsmiljö.

2.2.3 Buller

Buller från försvarsmakten begränsar byggandet runt Tofta och Vibble. Tysta zoner bör kanske övervägas.

2.2.8 Miljökvalitetsnormer för vatten

Förstärka arbetet med klart vatten eller liknande.

2.4 Anpassa samhället till ett förändrat klimat

Det är bra att klimatanpassning ska integreras i all fysisk planering.

Riktlinjer: Bra att förebyggande insatser ska göras vid exploatering och planläggning. Bra att i huvudsak utgå från biologiska insatser för att förhindra exempelvis erosion.

2.5 Skydda och förstärk tillgången till yt- och grundvatten

Det är bra att lyfta åtgärder som stärker landskapets vattenhållande förmåga. Samt att ta vara på och hushålla med dricksvatten.

Grundvattenbildande åtgärder kombinerat med avlastning på grundvattensystemet i form av exempelvis avhärdning/avsaltning är viktigt. Exempelvis bör det utredas om ett nytt bräckvattenverk skulle kunna försörja Visby. Gotland kommer alltid behöva Olika åtgärder för att fylla på och avlasta grundvattnet. Anlagda dammar som fångar upp renat avloppsvatten från hushåll är ett annat exempel på åtgärd. Att rena avloppsvatten kan fungera men är också en psykologisk fråga.

Bräckvattenverket i Kvarnåkershamn producerar bara hälften av planerad kvantitet. De 40 procent av hushållen som har egen brunn är beroende av grundvattnet och hjälps indirekt av att regionen hämtar vatten på andra sätt. Att centrera ny bebyggelse till färre områden gör det lättare att kunna bekosta utbyggnad av det kommunala vatten- och avloppsnätet.

Punkterna för framtida inriktning för att spara vattenresursen tycker vi är välformulerade.

2.5.1 Vatten och avlopp (VA)

Bra att lyfta nya lösningar för dagvattenhantering med Gotlands höga andel enskilda avlopp plus risk för överbelastning sommartid. Det är viktigt att bristfälliga privata avloppsanläggningar fortsätter att åtgärdas.

Att styra byggande där det finns förutsättningar att lösa avlopp och vatten på ett bra sätt känns rimligt. Bra att lyfta vikten av att behålla vatten på ön genom bland annat öppna dagvattenanläggningar som också gynnar den biologiska mångfalden.

2.6 Ställ om till hållbar produktion och konsumtion

En mycket bra text. Bra att lyfta vikten av cirkulär ekonomi samt hushållning av resurser och minskat uttag av råvara.

Det är viktigt att VA-verksamheten ställer om till att drivas med förnybar energi. Bra att fortsätta arbetet med att utveckla tillvaratagande av näringsämnen från avloppsslam.

2.7 Utveckla hållbara fossilfria transportsystem

Bra innehåll i texten. Här lyfts vikten av en omställning av flyg och färja till klimatsmarta varianter med bibehållen tillgänglighet. Överfartstid osv.

Kollektivtrafiken lyfts och aspekter som turtäthet, prisvärdhet och tillgänglighet lyfts vilket är bra.

Vi anser att vägnätet (140-vägarna) på Gotland behöver breddas med en gång och cykelväg. Idag är det inte säkert att stå eller gå längs med vägen till en busshållplats till exempel för skolbarn.

2.7.1 Funktionsblandad bebyggelse och bebyggelsestäthet

Det är bra med blandad bebyggelse. Ännu bättre om det går att hitta modeller så att det blir lönsamhet.

Ett exempel är hyresrätter i villakvarter. Inte bara tvärtom.

Bra att lyfta rörelsefrihet i gaturummet utan bil.

Bra att bebyggelse kopplas till och utnyttjar befintlig infrastruktur.

Bra att lyfta gena cykelvägar som gynnar cykelpendling

Barnperspektiv – trafiksäkerhet för barn är ett utvecklingsområde i våra stadsmiljöer. Bra att cykelplan för Visby ska revideras. Också bra att planer för Roma, Fårösund, Lärbro, Slite, Klintehamn och Hemse ska tas fram.

Viktigt att arbeta med miljöerna kring cykel och gångvägar för att öka användbarheten för både cyklister och fotgängare. Exempelvis är det idag fortsatt problem med damm från vinterns halkbekämpning stora delar av våren.

Vidareutveckla konceptet pendlingsparkering i anslutning till busshållplatser för att gynna kollektivt resande.

2.9 Utveckla Gotlands förbindelser med omvärlden

Det är väsentligt att de gotländska transporterna knyts ihop med ett hållbart transportsystem på fastlandet och vidare ut i Europa genom god tillgänglighet från flyg och färja till prisvärda och snabba tågförbindelser.

För gotländska transportbehov är flyg och färja avgörande men båda måste omgående ställa om till förnyelsebar och klimatvänlig teknik.

2.10.1 Utpekande av ny industrimark

Vi tycker inte texten innehåller några fel i sak. Ett medskick är att tyngdpunkten nu verkar ligga på problembeskrivningar snarare än på varför det är viktigt att industrier kan etablera sig eller utvecklas på Gotland.

Industrins roll i det hållbara samhället är avgörande. Viktiga frågor är: Vad behövs för att industrin ska kunna ställa om? Vilka förutsättningar gynnar eller missgynnar en hållbar utveckling för industrin på Gotland?

2.10.2 Handel

Bra att lyfta varje ords unika egenskaper och bygga vidare på det. Kombinationen mellan kulturmiljöer, naturvärden och handel, besöksnäring osv ger platser där människor vill vara.

2.10.3 Besöksnäring

Strategi för turismutveckling Fokus för utveckling av besöksanläggningar bör ligga på befintliga platser och på utpekade LIS-områden. Bra!

Det är mycket viktigt att fokusera på att utveckla en hållbar besöksnäring ur alla hållbarhetsaspekter. Natur och kultur men även sociala värden eller påfrestningar på dessa bör beaktas.

2.10.5 Plats för kluster för forskning, universitet och högre utbildning

Säkerställa planläggning och så vidare för utveckling av universitetets egen verksamhet samt för studentbostäder.

2.14 Gå före i energiomställningen

Både egen redundans. Ö-drift. Vikten av att kopplingen mellan Gotland och fastlandet byggs ut och förnyas. För att kunna exportera förnybar el. Lagring måste vidareutvecklas.

2.14.1 Plats för biogas

Framtida utveckling av biogas-produktion på Gotland är väldigt viktigt. Biogasen kommer att behövas till större fordon och maskiner samt eventuellt för färjetrafiken med mera.

2.14.2 Plats för solenergi

Det är viktigt att fortsätta ta fram förslag på lämpliga platser för solparker. Enligt beslut i och med bifallen motion i regionfullmäktige ska Region Gotland nu i större utsträckning anlägga solceller på egna fastigheter, det behöver prioriteras.

2.14.3 Plats för vindbruk

Ur energi- och hållbarhetsperspektiv är det viktigt att bygga ut vindkraften. Havsbaserad vindkraft stör inte djurliv eller kulturmiljöer i lika stor utsträckning som den gör på land. Med dagens teknik kan vindkraftverken känna av och varna när exempelvis större sjöfåglar såsom havsörn kommer i närheten. Det minimerar riskerna för fågellivet.

3.7.1 Skyddade havsområden

Om så inte redan är fallet, bör skyddade havsområden kunna göras till marina naturreservat, där det är förbjudet att fiska.

Hälsningar

Vänsterpartiet Gotland

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter.

Det är svårt att påverka utvecklingen av fritidsbus kontra permanentbus inom ramen för gällande lagstiftning. Detaljplaner gör inte skillnad på fritidsbus och permanent bostad. Bygglov kan sökas för permanent bostad, men sedan användas som fritidsbus. Översiktsplanen pekar ut merparten av utvecklingsområdena på platser som är attraktiva för permanenta bostäder. Allmänt vatten och avlopp föreslås prioriteras för de orter som har förutsättningar för permanent bebyggelse.

Text i avsnitt om resurseffektiv bebyggelse har reviderats och förtydligats till granskning. Dock står förvaltningen fast vid att en resurseffektiv lokalisering bör eftersträvas då det även är en inriktning som anges i den regionala utvecklingsstrategin.

Översiktsplanen ska hantera allmänna intressen och avvägningar som behöver göras mellan dessa utifrån regionala prioriteringar och behov. Exempel på allmänna intressen är bostadsförsörjning, trafik och klimat-anpassning. Översiktsplanen hanterar inte enskilda intressen och hindrar inte exempelvis enskilda bygglov där det finns goda förutsättningar för kompletteringar med ny bebyggelse.

Infrastruktur och offentlig service är resurskrävande. Ny bebyggelse som placeras i anslutning till befintlig bebyggelse minskar behovet av långa ledningsdragnings för exempelvis vatten och avlopp eller el. För områden som ligger utanför mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse eller servicenära landsbygd planeras ingen storskalig utbyggnad av infrastruktur eller kommunal service. För att stärka regionens mindre samhällen bör bebyggelse i första hand lokaliseras där det finns möjlighet till god infrastruktur, eller för att säkra samhällsservice. Regionen är positiv till en utveckling även utanför tätorterna men hänsyn bör tas till investeringskostnader för till exempel skola/förskola, vägutbyggnad, vatten och avlopp samt skyldigheter som skolskjuts och liknande. För att hushålla med resurser bör ny bebyggelse ansluta till vägsystem där ser-vice såsom anfalls hantering eller skolskjuts redan finns.

Förvaltningen instämmer att förtätning ställer krav på förstärkt grönstruktur. Grönplan för Gotland som fullmäktige antagit sedan samrådet syftar till att förstärka grönstrukturen, särskilt i de områdena med högst bebyggelsetryck.

Rening av avloppsvatten för 6000 personer för bevattning sker i dag på Gotland på flera ställen, konceptet kan utvecklas.

Frågor kring infartsparkering har diskuterats i arbetet med översiktsplanen men inte landat i konkreta förslag. Det kan vidareutvecklas utifrån översiktsplanens syfte i exempelvis trafikförsörjningsprogrammet eller i den föreslagna mobilitetsstrategin som beskrivs i kap 2.7.5.

Regionen har ingen målsättning om att inrätta kommunala marina naturreservat, Länsstyrelsen har det uppdraget. Det finns ett antal olika skyddsformer för havsområdet, så det är svårt att propagera för ett generell fiskeförbud.

Efter samrådet har en omarbetning av kapitel 2.13 samt områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. För området som berör del av Russparken finns detta beskrivet att hänsyn ska tas till detta vid en eventuell etablering av vindkraftverk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda.

De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena. Om det visar sig att det finns artskyddade fåglar (häckande, födosökande eller som annars uppehåller sig på platsen) som enligt Vindvals rapport 6467 är känsliga för vindkraftverk och de eller deras livsmiljöer kan skadas så kan platsen vara otillåten för vindkraftverk.

Det ska alltid göras en helhetsbedömning i fråga om etableringens påverkan på området som fågellokal som även den kan leda till att platsen är otillåten. Om underlaget visar att arterna inte finns eller inte påverkas eller skadas kan vindkraftverken tillåtas. Bara förbi-flygning av örn diskvalificerar inte en plats. En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionriskerna mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

En energiplan ska tas fram för Region Gotland, där är det möjligt att hantera frågor kring exempelvis energilagring, biogas etc. att mer ingående.

Två nya områden för vindkraft till havs har lagts till efter samråd, det östra området utgår från den nationella havsplanens nuvarande samrådsförslag.

Sedan samrådet har arbetet med klimatanpassning gjorts mer grundligt inom ramen för översiktsplanearbetet och landat i att fullmäktige antagit en Klimatanpassningsplan för Gotland. Det innebär att avsnittet om klimatanpassning har vidareutvecklats till granskningsförslaget.

Förvaltningen instämmer i skrivningen kring utpekande av ny industrimark. Regionen bör förtydliga och vidareutveckla intentionerna kring vilken typ av industriutveckling som man vill se på ön. Där är initiativet EnergiÖ Gotland ett led i detta. Ett resonemang kring detta finns nu i kap 2.13.

4.3 Näringsliv

41 Skanova AB

2022-02-14

Samråd för ny översiktsplan

Skanova AB (Skanova) har tagit del av förslag till översiktsplan enligt ovan, och låter framföra följande:

Yttrande till RS 2019/1237

Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet, det vill säga när detaljplanarbete påbörjas, för att få med befintliga ledningar i planeringsunderlaget. På så sätt kan oförutsedda hinder i planeringen som berör Skanovas nät undvikas för att få en smidigare och snabbare planprocess.

Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på planeringsunderlaget. Kontakta <https://www.ledningskollen.se>

För ledningssamordning kontakta Nätcenter för det aktuella området på tfn (vxl): 020 – 50 50 00

Mvh

Johanna Wärm Ljungblom
Nationell nätförvaltare

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen tackar för informationen.

183 Visby Centrum AB

2022-04-21

Remissvar från Visby Centrum AB gällande samrådsförslag Översiktsplan Gotland 2040

Visby Centrum är Visby stadskärnas företagarförening. Vårt uppdrag är att med respekt för både framtiden och historien verka för att Visbys stadskärna och våra drygt 200 medlemmar får de bästa möjliga förutsättningarna att kunna utveckla och bedriva sin verksamhet året runt.

Vi har tagit del av det mycket gedigna och väl genomarbetade samrådsförslaget. Då materialet är så omfattande har vi valt att lägga fokus på det område som har inverkan på den verksamhet som Visby Centrum och våra medlemmar bedriver, det vill säga 3.2 Visby och i synnerhet avsnitten som rör Visby stadskärna.

På det stora hela har vi få synpunkter då det som presenteras ligger i linje med det uppdrag som finns beskrivet i det samarbetsavtal som Visby Centrum och Region Gotland tecknat avseende utveckling av Visby stadskärna. Vi har dock synpunkter kring stycket ”Detaljplaner och byggnadsordning” (Sid 156). Vi finner det anmärkningsvärt att det i förslaget för

en levande stadskärna föreslås styrning hur byggnader används och att det läggs fram som någonting negativt att fler hotell och restauranger tillkommer.

”Regionen behöver även se över detaljplanens bestämmelser för att tydliggöra vad som gäller och underlätta för beslut. Det finns behov av att undersöka plan- och bygglagens potential när det gäller att främja en levande innerstad genom att styra hur byggnaderna används. Ett av målen i handlingsplanen föreslås vara att ”Balans råder mellan privat och offentligt ägda fastigheter i innerstaden för att värna om en mångfunktionell innerstad”. Sedan 2010 har den fast boende befolkningen i Visby innerstad minskat från ca 3000 till 2600 (Fastighetsregistret, Lantmäteriet 2021) vilket kan vara tecken på en obalans då många hus ändrar användning från boende till hotell och allt fler restauranger tillkommer.” (sid.156)

För att möta de krav som följde att Visby innerstad utpekades som riksintresse för kultur- miljövärd, men också med beaktande av Hansestaden Visby som världsarv, beslutade i fullmäktige i februari 2010, efter ett mycket omfattande utredningsarbete, samråds- och remissförfarande att anta en ny detaljplan med tillhörande byggnadsordning för Visby innerstad. Länsstyrelsen hade inget att erinra och när inte heller några överklaganden inkom från sakägare, vann den laga kraft i mars samma år. Enligt 11 kap. 10 § andra stycket PBL ska Länsstyrelsen som statens kontrollorgan överpröva en kommuns beslut att anta en detaljplan bland annat om ett riksintresse enligt 3 och 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses. Enligt 11 kap. 11 § PBL gäller vidare att Länsstyrelsen skall upphäva en kommuns beslut att anta en detaljplan om detaljplanen innebär att ett riksintresse enligt 3 och 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses.

Länsstyrelsen beslutade att inte överpröva detaljplanen för Visby innerstad.

Länsstyrelsens bedömning var således att riksintresset Visby innerstad tillgodoses genom planen. Visby har sedan 1100-talet varit en stad i ständig utveckling, där varje epok tillåts utveckla och sätta sin prägel. Oavsett om det varit hög- eller lågkonjunktur, krig, svält eller pandemier har näringsidkare och entreprenörer i alla tider hittat nya kreativa lösningar för att överleva, utveckla och hålla staden levande genom att ställa om. Det är något som vi sett i synnerhet under de två senaste åren, men även i stor utsträckning ända sedan 2008, då Länsstyrelsen och därefter Region Gotland tillsammans med Försäkringskassan, med flera flyttade ut från innerstaden och därmed bröt en flera hundra år gammal förvaltningstradition. Om det skulle råda en obalans mellan privat och offentligt ägda fastigheter i Visby innerstad så beror det till största del på de avyttringar som skedde i samband med att med flertalet offentliga verksamheter lämnade Visby innerstad under åren 2008–2010.

Angående folkmängden i Visby innerstad så har den under historien både ökat och minskat med jämna mellanrum. Under pandemiåren 2020–2022 har Gotland haft en positiv befolkningsutveckling. Under 2021 ökades Gotlands befolkning med 877 personer jämfört med 2020, där Visby hade en ökning med 383 personer. Under 2020 hade Visby en ökning med 254 personer jämfört med 2019. En stor anledning till detta är att flera personer valt att skriva sig i sina hus och lägenheter som de tidigare haft som semesterboende. Hur stor del andel av ökningen som skett i stadskärnan är ej angiven, men en nettoökning på 637 personer på två år har stor positiv påverkan oavsett om den innanför eller utanför murarna i Visby. Även Campus Gotlands tillväxt i kombination med att fler som ännu inte skrivit sig här tillbringar mer tid här har bidragit till att det lyst i betydligt fler fönster utanför sommarsäsongen. Givetvis vore det bäst att alla som bor här skulle skriva sig här, men även personer som tillbringar tid här bidrar till en levande stadskärna.

Vi vill avslutningsvis framföra våra synpunkter kring formuleringen och ordvalen i de avslutade raderna av stycket kring ”Särskilt stort universellt värde – ”världsarvsvärde” ” (Sid 146)

”Massturism, gentrifiering och privatiseringsprocesser är fenomen som behöver kontrolleras och motverkas.”

Vi anser att en sådan formulering varken hör hemma i ett demokratiskt samhälle eller i det strategi- och måldokument vars syfte är att tillsammans utveckla det som gör Gotland speciellt och unikt för att bäst kunna ta sig an de utmaningar vi står inför framåt.

När vi nu hissar segel för att tillsammans starta resan mot ett kreativt, offensivt och hållbart Gotland 2040 anser vi att det inte kan ske genom en styrd bevarandeled utveckling. För att lyckas krävs ett utvecklingsorienterat bevarande med respekt för historien, framtiden, för de som bor här, för de som verkar här och för de som kommer för att besöka oss.

Jenny Westfält	Magnus Olsson
Styrelseordförande	Verksamhetsledare
Visby Centrum AB	Visby Centrum AB

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Hänvisningen till skrivning om att stadens användningssätt eventuellt kan behöva styras vill bidra till en bättre balans mellan olika funktioner och ligger i linje med de mål som anges i den antagna strategin för Hansestaden Visby. ”En helhetsyn på stadens bevarande och utveckling gynnar en mångfaldig stadskärna med god balans mellan olika funktioner, samhällsgrupper och ekosystem.” Strategin är framtagen i bred samverkan med alla världsarvets intressenter. Meningen om massturism har omformulerats i granskningshandlingen.

 # 196 Gotlands Elnät AB (GEAB)

2022-04-22

Remissvar ÖP 2040 RS 2019/1237

Remissvar från Gotlands Elnät AB.

På ett övergripande plan ser vi det som oerhört viktigt att det som beskrivs i ÖP också har en förankring i övriga framtagna mål och riktlinjer för Gotland, att mål och planer är samstämmiga. Vi står alla inför en stor omställning i samhället för att nå uppsatta klimatmål och där energiomställningen kommer kräva helt nya nivåer avseende elbehov. Detta i sin tur kommer ställa krav på Gotlands centrala elnät, på överföringskapacitet samt högre andel förnyelsebar elproduktion. Allt detta kommer på något vis göra anspråk på markyta, ibland mer och ibland mindre. Dessa anläggningar kommer till viss del vara synliga för allmänheten och kanske ibland komma i konflikt med andra intressen. För att inte dessa intressekonflikter ska stoppa upp det viktiga arbetet gäller det att lyfta blicken och fokusera på de viktiga mål vi faktiskt har att arbeta mot, tillsammans, för Gotlands bästa.

Nedan följer kommentarer till de olika avsnitten med anvisning till respektive avsnitt.

2.2.3 Buller. Vissa av våra elnätsanläggningar kan ge upphov till buller, dock ligger det inom angivna gränsvärden.

2.2.5 Elektromagnetisk strålning. Det finns ett bidrag från elanläggningar, d.v.s. luftburna elledningar, kabel i mark samt kraftstationer, vad gäller elektromagnetisk strålning.

De uppmätta, samt vid nybyggnation beräknade, värdena uppgår till några tiondels μT . De värden som anges i texten, $0,2 \mu\text{T}$, var är de tagna ifrån och vad baseras detta värde på? Är det vanskligt att ange ett värde när det saknas riktlinjer för elektromagnetisk strålning?

2.3.2 Särskilda objekt. Här nämns enbart Vattenfalls anläggningar. Är GEABs anläggningar inte medräknade eller kommer de i sekundär ordning?

2.7 Utveckla hållbara och fossilfria transportsystem. Väldigt viktigt att få till detta för att vi ska nå redan uppsatta klimatmål, t.ex. 70 % minskade utsläpp av växthusgaser till 2030. Det är inte många år kvar och mycket behöver göras. Saknar mer tydlighet i vad RG vill i denna fråga. Kopplat till t.ex. besöksnäringen så är det ännu svårt att t.ex. hitta offentliga laddplatser för elbil, både i Visby men även över ön i stort. Hur väl harmoniserar detta med faktum att vi utsetts till pilotlän i energiomställningen? I ÖP finns även en önskan om utbyggd kollektivtrafik, men det i sig löser inte delar av problemet om inte kollektivtrafiken är fossilfri. Så återigen; hur ser en plan för detta ut? Vilka alternativa bränslen behövs och hur ska infrastrukturen för dessa se ut?

Kopplat till besöksnäringen och transporter så är kryssningskajen viktig men saknar idag möjlighet till landansluten el, s.k. kajel. En landanslutning av kryssningsfartygen skulle minska både buller, sot och utsläpp.

2.9.3 Hamnar. Fartyg som ligger förankrade vid kaj ska ha möjlighet att ansluta till landansluten el, s.k. kajel. Detta minskar utsläpp och bidrar till viktiga klimatmål. I dag är enbart Gotlandstrafikens fartyg anslutna till kajel i Visby hamn. Prioritering i anslutning borde vara den hamn som idag har mest utsläpp och där en anslutning till kajel kan ha störst effekt.

2.10.1 Utpekande av ny industrimark. Kommer tillverkning av elektrobränsle kräva tillgång på industrimark och samtidigt vara belägen i närheten av förnyelsebar produktion?

En ny elkabel mellan Gotland och fastlandet kan komma att ansluta på annan plats än nuvarande förbindelse, vilket innebär nytt anspråk på mark för anslutningspunkten.

2.11 Säkerställ Gotlands tillgång på digital infrastruktur. En utbyggnad av 5G innebär fler master och även om dessa master kan placeras på platser som inte stör befolkningen så beskriver det ett acceptansdilemma väldigt väl. D.v.s. 5G ger oss något värdefullt och något som kan möjliggöra väldigt mycket gott för Gotland, samtidigt vill ingen ha en 5G-mast i närheten av sin bostad eller ens behöva se den. Detta dilemma återfinns hos vindkraften, utbyggnaden av elnät och utbyggnad av stora solcellsparker. Allt detta ger oss värdefull förnyelsebar energi och ett elnät som kan distribuera energin till Gotländska kunder, som möjliggör att vi når våra uppsatta klimatmål. Men ingen vill ha något av detta synligt i sin direkta närhet. Not In My Backyard. NIMBY. Den globala uppvärmningen väntar inte på att vi ska komma överens i frågan. Den globala uppvärmningen är alla vi som inte fattar rätt beslut, eller inte vågar fatta rätt beslut och helt enkelt inte är överens om vad som är rätt beslut. Elnätsbranschen ser acceptansfrågan som oerhört viktig för att kunna möjliggöra vår del i det viktiga energiomställningsarbetet vi står inför och acceptansfrågan berör som sagt fler branscher än just elnät.

2.13.1 Areella näringar. Det går i dagsläget inte att utesluta att en ny anslutningspunkt för en ny elkabel mellan Gotland och fastlandet kan komma att placeras i ett område med bördig jordbruksmark.

2.14 Gå före i klimat- och energiomställningen. Att möjliggöra så att Gotland och därmed Sverige når uppsatta klimatmål är oerhört viktigt. Frågan är dock hur detta ska göras. Problemformuleringarna är i mångt och mycket klara och tydliga, men vägen framåt, hur vi når klimatmålen är oklart. Även hur vi på Gotland kan gå före är oklart. Detta behöver förtydligas och viktiga och ibland svåra beslut måste fattas i rätt riktning. Acceptansfrågan kommer även in i detta. Att ställa om är att arbeta i förändring, något som är oerhört arbetsamt och kräver tydlig ledning och mod att faktiskt gå före. Det finns en viss risk att Gotland lätt ses som en väl avgränsad och lämplig testplats för nya idéer och innovation. Detta är till viss del positivt men tendens finns också att det aldrig blir på riktigt och att vi efter testperioden ändå lämnas där vi började. Så vi behöver göra fler, utifrån Gotlands förutsättningar, välförankrade insatser som verkligen för oss framåt mot de välformulerade och tydliga mål som redan är tagna sedan tidigare.

För att möjliggöra en stabil elleverans för den förväntade elektrifieringen framförallt inom industrin och transportsektorn, men även inom flera andra sektorer, så behövs en tillräckligt dimensionerad fastlandsförbindelse. Att lösa detta förväntade behov med lokal elproduktion och energilager är inte möjligt. Dock skulle ett energilager kunna medverka till viss balansering men systemet kräver en stabil fastlandförbindelse i grunden. För arbetets fortskridande, för att kunna gå före i energiomställningen och för att nå våra viktiga klimatmål är det av yttersta vikt att inte fastna i denna diskussion utan verkligen utgå från Gotlands behov av en stabil fastlandförbindelse.

2.14.2 Plats för solenergi. Stora solcellsparker kommer göra anspråk på ganska stora markarealer. Elanslutning av dessa parker kräver samma elnätsinfrastruktur som likvärdig vindkraftspark. Solcellsparker kommer också behöva hantera acceptansfrågan även om parkerna inte kommer vara synliga på håll. Solcellsparker kommer även vara en bidragande faktor till målet i Energipilot Gotland om 100 % förnybar elproduktion på årsbasis. ÖP hänvisar till anslutning av solceller där generationsväxling av vindkraft ej är möjlig, frågan blir då om det är höjden och/eller buller som påverkat detta beslut? För en anslutning av solceller på samma plats kräver som sagt samma typ av elnätsutbyggnad och eventuell förstärkning beroende på nätets ålder.

2.14.3 Plats för vindbruk. Många av de frågor som tas upp och ännu står obesvarade behöver redas ut. Om inte så finns stor risk att inga projekt vågar ta chansen att starta på grund av dels stor osäkerhet i framkomlighet och tillstånd men även för att vägen fram till erhållna tillstånd är så lång och i den bemärkelsen blir oerhört kostsam. Detta ger även en stor osäkerhet vad gäller behov av elnätsutbyggnad och hur utbyggnad av elnät ska prioriteras. Även elnät är beroende av erhållna tillstånd i olika bemärkelse och allt detta summerat ger oacceptabla långa ledtider. Ledtider som kostar pengar. En utebliven eller något förminskad utbyggnad av förnyelsebar elproduktion innebär också att vi inte kommer klara målet om 100 % förnybar elproduktion på årsbasis.

Måldalet på 2,5 TWh räcker inte riktigt om elbehovet, som också nämns i ÖP, ökar till ca 3,1 TWh. Dessa mål behöver vara samstämmiga. Vad vill vi? Vilket mål är det vi strävar efter att nå? Här kan inte flera olika nivåer anges utan det behöver renodlas och förtydligas.

Frågan gällande området runt Ase väderstation påverkar även kommande elnätsutbyggnad och frågan hur detta ska lösas är av intresse även för oss.

Elbehovet 2040 ansågs 2019 ligga någonstans på 180 TWh, precis som anges i ÖP. Detta värde har dock kraftigt omarbetats och ligger nu någonstans runt 300 TWh/år. Stäm av denna siffra mot t.ex. Färdplan el eller Svenska kraftnäts långsiktiga marknadsanalys LMA 2021, där betydligt högre värden anges för 2040.

2.14.4 Plats för energidistribution. Att ta med ett grenuttag som beskrivande bild på energidistribution är otroligt olyckligt, denna bild bör bytas ut till något som verkligen beskriver vad det handlar om. GEAB har flera bra bilder som säkert går bra att använda vid förfrågan. Sen är frågan om inte avsnittet borde ändras till Plats för eldistribution, eftersom el är det enda som behandlas i avsnittet.

När det gäller behovet av högre kapacitet av elöverföring än vad dagens kablar klarar av så drivs detta behov inte enbart av anslutning av förnyelsebar elproduktion eller industrins elektrifiering utan av elektrifiering i stort. Att lösa detta förväntade behov med lokal elproduktion och energilager är inte möjligt. Dock skulle ett energilager kunna medverka till viss balansering men systemet kräver en stabil fastlandförbindelse i grunden. För arbetets fortskridande, för att kunna gå före i energiomställningen och för att nå våra viktiga klimatmål är det av yttersta vikt att inte fastna i denna diskussion utan verkligen utgå från Gotlands behov av en stabil och rätt dimensionerad fastlandförbindelse.

Det centrala elnätet på Gotland står inför stora behov av ombyggnad, inte enbart på grund av mer förnyelsebar elproduktion utan även på grund av den elektrifiering i flera sektorer vi redan nu ser har påbörjats. Även det befintliga nätets ålder och spänningsnivå är faktorer som påverkar behovet av ombyggnad. Hur elnätet utformas och byggs beror väldigt mycket på våra kunders behov, d.v.s. var på Gotland elanslutningar finns och kommer att finnas. När vi väljer ledningsdragningar så tas hänsyn till flera aspekter såsom kundbehov, ekonomi och natur och kulturvärden.

De stolpar vi använder vid ledningsdragningar är och kommer att vara dom som är bäst lämpade utifrån konstruktion och miljökrav. Våra stolpar behöver klara stora påfrestningar av t.ex. väder och vind och behöver även vara långsiktigt tekniskt och ekonomiskt hållbara.

Vid utbyggnad av ett centralt elnät med högre spänning än dagens så kommer befintliga ledningsgator användas i den mån det är möjligt, detta bör underlätta framkomligheten och kan vara ett sätt att korta ner ledtider för nätutbyggnad.

4.1 Riksintressen enligt miljöbalken. Vi ser att många riksintressen står emot varandra och att riksintresse försvaret står över alla andra riksintressen. Frågetecken finns då hur detta kan komma att påverka framkomligheten och hur det i sin tur leder till längre ledtider istället för det önskvärda, kortare ledtider för elnätsutbyggnad.

4.6 Riksintresse energiproduktion. Riksintresse energiproduktion vindbruk står i intressekonflikt med flera andra riksintressen. Frågan blir då hur relevant eller ens möjligt det är att uppnå målet om 100 % förnybar elproduktion på årsbasis om utbyggnaden inte går framåt. Återigen något som kostar dessa projekt både pengar och tid och försvårar planeringen för elnätsutbyggnad. Osäkerheten är för stor.

4.10 Anläggning för kommunikation. När det gäller riksintressen och kommunikation så bör elnät utpekade som ett viktigt riksintresse. Elnät kommer spela en stor och viktig roll i framtidens energisystem för alla som verkar och lever på, eller besöker, Gotland.

Fartyg som ligger förankrade vid kaj ska ha möjlighet att ansluta till landansluten el, s.k. kajel. Detta minskar utsläpp och bidrar till viktiga klimatmål. I dag är enbart Gotlandstrafikkens fartyg anslutna till kajel i Visby hamn. Prioritering i anslutning borde vara den hamn som idag har mest utsläpp och där en anslutning till kajel kan ha störst effekt.

4.11 Totalförsvaret. Riksintresse totalförsvaret står över alla andra riksintressen. Som tidigare beskrivits i 4.1 finns det risk att intressekonflikter medför längre ledtider för exempelvis elnätsbyggnad.

Energiförsörjningen, särskilt då elförsörjningen, utgör en del av totalförsvaret som en av MSBs utpekade kritiska samhällsfunktioner, vilket därmed innebär att vår verksamhet faller under riksintresset Totalförsvaret. Se ref. Regeringens proposition 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025.

4.11.4 Militär vädertjänst. Frågan gällande området runt Ase väderstation påverkar även kommande elnätsutbyggnad och frågan hur detta ska lösas är av intresse även för elnätsverksamheten. Påverkar planering och prioritering.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter.

Kapitel 2.13, avsnitt Gå före i klimat- och energiomställningen har omarbetats och förtydligats till granskning. Kapitel 4, riksintressen har förkortats och kompletterats med tydligare ställningstaganden. Synpunkt om fossilfria transportsystem är bra, men för detaljerat för att hanteras i översiktsplanen. Regionstyrelsen har gett regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram en Energiplan för Gotland. I den bör målsättningen kring elbehovet klargöras.

Översiktsplanen pekar inte ut plats för anslutningspunkt för den tredje kabeln, men stödjer en stabil fastlandsförbindelse med generella ställningstaganden. Text har lagts till att samhällsviktig infrastruktur som allmänt intresse (som inte kan lokaliseras på annan plats på ett resurseffektivt sätt) har företräde framför jordbruksmark som allmänt intresse. Riktlinjer kring elektromagnetisk strålning har reviderats (kap 2.2.5 samt 2.13).

Förvaltningen tar tacksamt emot bilder som kan användas i översiktsplanen. Bilden på grenuttag är borttagen ur handlingen.

 # 278 GotlandsHem

2022-04-20

GotlandsHem har granskat samrådsförslaget för ÖP2040 utifrån hur det påverkar bolagets förutsättningar att arbeta mot ett av bolagets viktigaste mål, tillskapandet av fler hyresbostäder på Gotland. GotlandsHems ambition är att bygga ca 1 500 bostäder under de kommande 10 åren. För att finansiera det finns ett behov av att sälja en del av de producerade bostäderna. Det finns därutöver ett behov av att sälja delar av det befintliga beståndet för att finansiera det stora renoverings- och underhållsbehov som bolaget upparbetat under flera decennier. Sammantaget gör det att priserna för GotlandsHems hyresbostäder över tid

kommer att öka och att utbudet av hyresbostäder med relativt låga hyror kommer att minska. GotlandsHem ser därför att det är av stor vikt att kostnaderna vid nyproduktion kan hållas nere för att glappet mellan äldre och nyare hyresbostäder inte ska bli för stort, vilket riskerar att skapa låsningar och bidra till en ökad bostadsjämlighet.

Bolagets strategi för att arbeta mot de utmaningar som beskrivs ovan är att;

- söka större exploateringsprojekt, med relativt hög exploateringsgrad och låga behov av investering i infrastruktur,
- exploatera i närheten av befintliga förvaltningsområden för att uppnå kostnadseffektiv förvaltning,
- bygga på höjden, då höga byggnader ger kostnadseffektiva projekt,
- eftersträva en hög andel uthyrningsbar yta per bruttototalarea,
- samt variera upplåtelseformer.

Relaterat till ovan är det generella intrycket av samrådsförslaget att det i Visby saknas utpekad byggbar mark med de förutsättningar GotlandsHem efterfrågar i tillräcklig omfattning. Den princip som omnämns; att staden ska växa inåt samt med hänsyn till befintliga byggnadsstrukturer och i en mänsklig skala ses som försvårande för GotlandsHems möjligheter till kostnadseffektiva exploateringsprojekt. Särskilt med de krav på utredningar, hänsyn och åtgärder för många andra aspekter, så som gestaltning, ekologiska samband, tillgång till parkeringsplatser m.fl. som uttrycks i samrådsförslaget. Generellt är bilden också att ansvaret för många av dessa aspekter till stor del läggs över på exploatören vilket bidrar till osäkra planeringsförutsättningar. Generellt är det för GotlandsHem önskvärt att planeringsförutsättningarna är tydliggjorda och konkreta redan i översiktsplanen. Särskilt angeläget föreligger det för sådana aspekter där ett exploateringsprojekt behöver ses i ett större sammanhang, så som;

- klimatanpassning,
- påverkan på ekologiska samband,
- påverkan på stadsbilden/skyline.

Med tanke på de begränsningar och hinder som föreligger i Visby ser GotlandsHem gärna att det i ÖP2040 finns en plan för hur stadsnära industri och handelsmark kan ställas om till bostadsområden. Detta skulle kunna vara ett sätt att skapa förutsättningar för hyresrätter om yta och exploateringsgrad är tillräckligt stor. Exempel på sådana områden är Skarphäll och området kring Flexhuset. Ytterligare ett sätt att skapa förutsättningar för GotlandsHem skulle vara att peka ut befintliga bostadsområden som är lämpliga att förtäta och öka exploateringsgraden i, det kan då handla om att ändra karaktär på ett område från lägre till högre bebyggelse.

Det vore vidare önskvärt att Region Gotland tydligare tog ställning till hur olika frågor ska prioriteras då GotlandsHem ser flera svåra målkonflikter utifrån de ambitioner som uttrycks i samrådsförslaget. Särskilt angeläget för GotlandsHem är konflikten mellan den intention som uttrycks i avsnitt 2.1; att skapa planeringsförutsättningar för bostäder för alla samhällsgrupper ställt emot hänsyn till andra aspekter.

När det kommer till planeringsförutsättningarna utanför Visby bedömer GotlandsHem att situationen är mer gynnsam. De områden som benämns som större tätorter med offentlig och kommersiell service är de som GotlandsHem har intresse av att utreda en större närvaro i. Begränsningen för exploatering i dessa områden ligger inte i hänsyn till intentioner

inom de olika områdena som berörs i samrådsförslaget, utan snarare i att bostadsmarknaden i orter utanför Visby är lågt värderad. Där ser GotlandsHem att gemensamma satsningar från offentlig och privat sektor för att stärka dessa marknader är önskvärda, där GotlandsHem kan och ska bidra med sin del. Utan gemensamma satsningar ser GotlandsHem däremot svårigheter i att i någon större omfattning kunna bidra till fler hyresbostäder i dessa orter.

Se även bifogad PDF med kommentarer för detaljerade och konkreta exempel som förtydligar den generella bilden vi redogjort för ovan. (Bilagan är sammanfattad nedan, SBF kommentar).

Sammanfattningsvis bedömer GotlandsHem att arbetet med att hitta lämplig byggbar mark i Visby och Visbys närområde kräver en gemensam insats från Region Gotland och GotlandsHem för att kunna balansera olika parametrar och behov. Utöver det kan samverkan krävas med ytterligare aktörer såsom t.ex. privata utvecklare och inte minst Länsstyrelsen. Syftet bör vara att hitta byggbar mark som kan utvecklas i samklang med andra behov som ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.

Bilaga **Kommentarer i handlingen**

s 10

"Översiktsplanen tar fasta på de behov som finns och öppnar för ändrade förutsättningar för byggande i ett antal områden runt om på ön och vill möjliggöra för 10 000 nya bostäder inom utpekade områden för bostadsbebyggelse fram till år 2040."

- Bra intention, avspeglas det också i öp i övrigt?

s. 23

"Vissa samhällsgrupper har begränsade möjligheter att själva skaffa en bostad och det är viktigt att bostadsplaneringen inkluderar bostäder för dessa grupper och säkerställer att de blir en naturlig del i bostadsbeståndet."

- Viktigt, men vad i öp stödjer det? GotlandsHem ser inte att denna fråga omhändertas i öp på ett tydligt sätt. Förutsättningar för rationellt kostnadseffektiv bostadsbebyggelse saknas framför allt i Visby.

s. 27

"Vid lokalisering och uppförande av nya bostäder och övrig bebyggelse ska resurseffektivitet eftersträvas. Ny bebyggelse bör därför i första hand tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse."

- Den här riktlinjen strider till viss del mot våra ambitioner att bygga i större omfattning på tidigare ej exploaterade områden.

"I det öppna kultur- och jordbrukslandskapet bör ny bebyggelse undvikas."

- Den här riktlinjen kan till viss del strida mot våra ambitioner om att bygga i större omfattning på ej tidigare expl områden.

"Vid detaljplanläggning bör återvändsgator undvikas så långt som möjligt."

- Bör kompletteras med tydligare riktlinjer om Regionens ambition på transportsidan. Planprocessen präglas idag till stor del av traditionell planering vad gäller infrastruktur för mobilitet.

”Placering av ny byggnad och tomtstorlek bör utgå från platsens förutsättningar utifrån topografi, natur, landskapsbild och möjligheter att lösa vatten och avlopp.”

- Riktlinjen strider till viss del (iaf så som den tillämpats tidigare) mot våra behov att bygga på höjden.

”Vid exploatering ska volymer och höjder på byggnader harmonisera med naturen omkring t ex med trädens höjder, vegetationstyp och nivåskillnader i landskapet.”

- Strider mot våra behov av att bygga på höjden.

”Olika boendeformer ska med hjälp av bostadsplaneringen integreras med varandra för att skapa attraktiva livsmiljöer för människor med olika behov.”

- Bra ambition som vi delar. Vi bedömer däremot att det inte räcker med blandade upplåtelseformer, planeringsförutsättningar som tillåter låga byggkostnader för hyresbostäder krävs också.

”Större andelen av ny bebyggelse bör lokaliseras till de i utvecklingsinriktningen benämnda som regioncentra och utbyggnadsområden.”

- GotlandsHem ser positivt på att Regionen tydligt pekar ut utvecklingsinriktningar och utbyggnadsområden. På sikt kan detta bidra till att GotlandsHem har möjlighet att exploatera och utöka beståndet av hyresrätter. På kort sikt är det däremot mer tveksamt om dessa utbyggnadsområden passar sig för den typ av exploatering som GotlandsHem har behov av

s. 28

”Målpunkterna är fysiskt nära och kan uppfattas som mer nära om Visby byggs inåt.”

- Också stödja cykel i utvecklingsstråken och utpekade utvecklingsområden som ligger utanför och i utkant av Visby

s. 30

”En arkitekturstrategi är ett framåtsyftande och övergripande dokument som uttrycker kommunens långsiktiga ambition och vilja för den gestaltade livsmiljön. Arkitekturstrategin är ett process- och dialogverktyg som hjälper till att föra kunskapen kring arkitekturfrågorna framåt och få denna kunskap att användas i kommunens olika processer kopplade till planering, byggande och förvaltning samt slutligen ge kvaliteter i den färdiga miljön.”

- Vi ser positivt på en arkitekturstrategi då det kan förtydliga och förenkla de förväntningar som finns på exploateringsprojekt. Viktigt blir att strategin inte blir för ensidigt inriktad på gestaltningskrav och utformning, utan lämnar flexibilitet och frihet till exploitörer. Vidare finns en risk för att kraven och inriktningen i strategin fördyrar byggandet av hyresbostäder, så aspekten om kostnadseffektivitet bör också lyftas fram. Där är en viktig fråga hur Regionen ska se på högre bebyggelse och strategin borde omfatta en strategi för byggandet av höghus.

”En hållbart gestaltad bebyggelsemiljö är också en ur flera aspekter attraktiv miljö, vilket inte är oäsentligt för att i än högre grad förverkliga visionsmål som kan kopplas till hälsoperspektivet, ökad inflyttning och Gotlands betydelse som mötes- och besöksplats.”

- ABG instämmer i att hållbarhetens alla delar är viktig och värdefull för den fortsatta utformningen av Visby och Gotland. ABG vill vidare trycka på att även ekonomisk hållbarhet är en av dessa delar. Genom att möjliggöra kostnadseffektiva hyresbostäder bidrar man till social hållbarhet och ökar tillgången till ett värdigt boende för utsatta grupper.

"Uppgiften för en arkitekturstrategi är att beskriva de arkitektoniska värden som är viktiga för utvecklingen av vår gemensamma byggda miljö, och hur vi alla kan arbeta för att främja dessa värden."

- Blir viktigt att en avvägning görs mot vad de arkitektoniska värdena har för påverkan på kostnaden för uppförandet av hyresbostäder.

s. 34

"Hänsyn ska tas vid planering av områden i Visby som kan ha denna problematik för att MKN luft ej ska överskridas."

- GotlandsHem ställer sig frågande till att denna skrivning behövs. MKN gäller via förordningar och påverkan på MKN ska bedömas i detaljplanering. Det vore istället önskvärt att Regionen förtydligar på vilket sätt kommande detaljplanering ska ta hänsyn till MKN. Trafik är den viktigaste källan till skadliga partiklar varvid åtgärder för att begränsa ökade trafikmängder bör vara en relevant åtgärd som inte kan bäras av enskilda projekt. ÖP behöver då tydligt ta ställning till hur framtidens mobilitet ska främjas, där dagens planprocess präglas av en traditionell syn på mobilitet där bilen får ta en stor plats.

s. 37

"Etablering av mobiltelefonmaster i närheten av bostäder bör undvikas och alternativ placering utredas liksom möjlighet till samlokalisering av master."

- Utbyggnaden av 5G riskerar att strida mot det här. 5G utbyggnad kräver tätare placering av master och ofta noder i byggnader. Huruvida strålningen från dessa riskerar att överskrida riktvärden har GotlandsHem ingen kunskap om

s. 46

"Klimatförändringarna utgör en stor risk för samhällsutvecklingen"

- Hela avsnittet om klimatförändringar och klimatanpassningar är vagt och skulle kunna underbyggas bättre. Det nämns flera områden som bör utredas vidare där det enligt GotlandsHem borde vara utrett under framtagande av ÖP istället. Mycket ansvar skjuts på enskilda exploatörer att ta ansvar för helheten i enskilda projekt där det istället borde vara Regionen som sätter ramarna och där detaljerna kan förfinas och utvecklas i enskilda projekt. GotlandsHem ser en risk för hög osäkerhet om detta område inte förtydligas och planeringsförutsättningarna klargörs.

s. 49

"Vid detaljplaneläggning ska alltid flöden och dessa ekologiska samband utredas i ett större område för att säkerställa att åtgärderna inte bidrar till negativ påverkan på varken ekosystemet i sig, eller annat bebyggt område. De utredningarna bör sen utgöra planeringsunderlag."

- Riskerar att fördyra projekt om det är ett arbete som ska göras i varje enskilt projekt. Här hade det varit önskvärt att Regionen genomfört de översiktliga utredningarna som sen kan kompletteras med detaljerade utredningar som gäller enskilda detaljplaner. Som nu är det en risk för både tidsmässig som kostnadsmissig tröskel vilket kan hindra bostadsbebyggelse.

s. 59

"Behovsstyrt reningskrav"

- Vem ansvarar för att göra bedömningen av vad behovsstyrt är. Det vore här önskvärt att Regionen tar fram specifika krav för de viktigaste utbyggnadsområdena för att tydliggöra planeringsförutsättningarna.

s. 66

"Bör en mobilitetsutredning utföras i samband med planläggning."

- Beroende på hur det här bör kravet tolkas i planprocessen kan det innebära fördyringar både i utredningskostnader samt i åtgärder som behöver vidtas. Det vore önskvärt att Regionen tagit ställning i hur och vilka åtgärder som ska främjas istället för att lämpa över på exploatör.

"All bostadsexploatering i Visby och de större tätorternas centrumdelar ska sträva efter att uppnå en blandad bebyggelse med en mix av bostäder, arbetsplatser och handel. En blandad och tät bebyggelse ökar ofta möjligheterna till ett levande gaturum."

- Det finns stora utmaningar med det här. Då det kräver tillräcklig densitet. Närheten i Visby gör också att det är svårt att "få liv" i lokala handelsområden.

"Ny bebyggelsestruktur bör därför koppla till och utnyttja den befintliga infrastrukturen i syfte att främja ett hållbart resande och en resurseffektiv markanvändning."

- Det här måste då också ställas i relation till krav på plats för tillkommande trafik. Vi bygger gärna utan speciellt mycket utrymme åt bilen, men det kan behöva kompenseras upp med avsteg från p-norm och satsningar i infrastruktur för alternativa färd-sätt.

"Samutnyttja parkering. Exploatering ska sträva efter att parkeringsytor, såväl över mark som under mark, har en någorlunda jämn beläggning över hela dygnet."

- Hur ska detta tolkas i relation till p-norm? samnyttjande är generellt svårt att planera för. det krävs drivkrafter (där är ekonomiska de starkaste) och förutsättningar (brist på parkeringsplatser samt plattformar för delning)

s. 67

"Barnperspektivet bör genomsyra alla ovanstående riktlinjer."

- Vagt, vilket medför en osäkerhet för exploitör. Bör konkretiseras om det ska ha någon effekt.

s. 68

"Parkeringsnormen behöver uppdateras med riktlinjer för parkering på landsbygd utanför tätorter."

- Vi ser behov av att även öppna för undantag från parkeringsnorm där satsningar på alternativa transportsätt kan premieras för att anpassa oss till en framtida hållbar transportsituation.

s. 69

"Prioritera förtätning d.v.s. nya och tillkommande byggnader ska sträva efter en högre exploateringsgrad inom den redan bebyggda miljön."

- Motverkas till viss del av p-normer. Här skulle önskas en större flexibilitet och möjlighet till avsteg.

"Prioritera gång, cykel och kollektivtrafik före bilens behov"

- Otydligt hur detta ska ske. För att göra planeringsförutsättningar tydliga bör det förtydligas.

s. 70

"Tillkommande bebyggelse ska bidra till en tät blandstad."

"Användningen ska bidra till att möjliggöra ett flerkärntigt servicentbud."

- våra planer på större projekt i utkanten av Visby riskerar att motverka det här. Vi ser det inte heller som sannolikt att det ambitionen kommer uppfyllas med de åtgärder som föreslås. Närheten och enkelheten att transportera sig med bil till etablerade målpunkter för handel och service motverkar. Om Regionen menar allvar bör begränsande åtgärder så som färre parkeringsplatser i centrala delar, högre avgifter etc införas. Först då kan vi se en förflyttning av transporter från bil till andra färd-sätt och avståndet kan bli en faktor

"bilpooler"

- Vi föredrar att använda ordet fordonspool eller mobilitetspool, då dessa delningstjänster mycket riktigt omfattar fler fordonstyper än bilar.

s. 71

"Skapa förutsättningar för smart laddning och integrerade energisystem mellan bostädernas produktion och behov samt t.ex. bilparkens lagringskapacitet. Detta bidrar till att jämna ut det sammanlagda energibehovet på ön."

- På vilket sätt ser Regionen att de kan skapa de förutsättningarna? Ligger inte rådhetsen över det här på exploatör.

"Planera för olika typer av energilagring. Ha ett helhetsperspektiv.

Ett energilager avsett för ett bostadsområde eller företag kan även placeras så att det är tillgängligt för andra aktörer, vilket ökar samhällsnyttan och kan därmed kanske även kunna få en bättre kostnadskalkyl för investering. Nya lösningar och tekniker för distribution och lagring kan dock ställa krav på riskhantering i exempelvis bostadsområden."

- Bra intention, utmaningar i rådhetsen. Ser inte heller riktigt vilken roll Regionen ska ha i det här relaterat till ÖP

s. 88

"Allmänhetens tillgång till natur och kulturupplevelser bör säkras och därför ska nyetablering som inverkar negativt på det rörliga friluftslivet undvikas."

- risk för att det här motverkar våra ambitioner och mål, GotlandsHem ser därför gärna att ÖP möjliggör prioriteringar där påverkan på natur och kulturupplevelser kan accepteras till förmån för kostnadseffektiva byggprojekt.

s. 94

Riktlinjer Grönplan

- Riktlinjerna och skrivningar i grönplanen riskerar att begränsa, fördyra och öka osäkerheten i exploateringsprojekt. Tydliga planeringsförutsättningar där åtgärder är utpekade redan innan ett exploateringsprojekt startar förespråkas, framför att lägga utredningsarbetet på exploatören. Särskilt i projekt med mindre exploatering, så som t.ex. förtätningar. Vilket förespråkas.

s. 95

"Eftersom ny bebyggelse i många fall föreslås tillkomma som förtätning eller komplettering till befintlig bebyggelse är det viktigt att ha en god överblick av grönstrukturen så att prioriterade gröna värden och funktioner inte byggs bort."

- Vi ser ett behov av större exploateringsområden, fokus på förtätning räcker inte om vi ska nå våra mål

s. 122

"Planera för en resurs- och energi effektiv bebyggelse genom hänsyn till livscykelanalys, byggnaders storlek, form och typ samt byggnaders klimatskal. Ett bra klimatskal (täthet och tjock isolering) hindrar värmen från att läcka ut (transmissionsförluster) och minskar behovet av tillförd energi"

- Motverkas till viss del av krav i detaljplaner gällande gestaltning och utformning.

s. 130

"Staden ska i vid mening upplevas som "färdig" hela tiden. Med den "färdiga staden" menas att ny bebyggelse ska ansluta till den befintliga staden så att öar av bebyggelse utan fysisk och social koppling till den övriga staden så långt som möjligt undviks."

- Ligger i konflikt med de behov vi har av större exploateringar.

"främst villor"

- här skulle vi vilja se möjlighet till kombination med flerfamiljshus i större omfattning.

"Utvecklingen ska ske mot förbättrade möjligheter till pendling med hållbara transportmedel (cykel, kollektivtrafik mm)."

- En tätare exploatering, t.ex. med högre flerfamiljshus kan understödja denna ambition, då underlag för kollektivtrafik ökar och infrastrukturkostnader kan minska.

s. 136

"Inriktningen för bostadsplanering bör vara att säkerställa en marknad som utvecklas på ett positivt sätt och därmed bidrar till en långsiktigt hållbar regional utveckling där alla människor lever i goda behovsanpassade bostäder i trygga miljöer."

- vi instämmer i det här men ser inga konkreta åtgärder eller förslag som bidrar till att främja kostnadseffektiva hyresrätter. De höga nyproduktionspriserna tillsammans med ett stort behov av upprustning av äldre hyresrätter med tillkommande behov av hyreshöjningar riskerar att öka bostadsjämligheten ytterligare. Det vore önskvärt att Regionen i öp tar tydlig ställning till hur den översiktliga planeringen med tillhörande riktlinjer kan främja kostnadseffektiva exploateringsprojekt. Den sammanbundna bilden av inriktningen i öp är att ett exploateringsprojekt ska ta hänsyn till många aspekter, utreda dessa och ansvara för åtgärder. Samtliga dessa innebär osäkerhet, fördyringar och påverkar tidplaner vilket försvårar för GotlandsHem att bidra till målsättningen om en bostadsmarknad i balans.

"Vid planering av nya bostadsområden i Visby tätort ska cykeln ges högsta prioritet."

- Vi anser att detta inte räcker, om ambitionen att Visby ska bli en cykelstad ska infrias behöver RG ta ett större grepp med att utveckla och förbättra cykelinfrastrukturen. Detta behöver ske innan exploatering.
- Vidare är det otydligt definierat vad det innebär att cykel ska ges högsta prioritet. Vad ska då prioriteras ned? Ska rådande p-normer uppfyllas samtidigt som cykel ska ges högsta prioritet är bedömningen att det medför fördyringar vid exploatering och inte ger önskad effekt.

s. 137

"En stad där det lätt att välja cykel framför bil får bättre luft kvalitet, mindre trafikbuller och mer plats"

- Så länge det även är lätt att välja bilen riskerar dessa åtgärder att bli verkningslösa. En kombination av förbättringar för cyklister och begränsningar för bilister behövs.

s. 138

"Kollektivtrafiken ska vara ett konkurrenskraftigt alternativ till bilen."

- Genom att etablera några större exploateringar med hög densitet i de föreslagna utvecklingsstråken, kombinerat med begränsade åtgärder för biltrafik kan underlaget för kollektivtrafiken stödjas. Det ligger även i linje med de behov GotlandsHem har av större exploateringsprojekt, med hög densitet, för att kunna upprätta hyresrätter till rimliga hyreskostnader.

s. 140

"En restriktiv hållning ska tillämpas vid önskemål om ändrad markanvändning inom grönområden, parker och natur mark."

- Detta bör kompletteras med tydliga riktningar om var detta kan frångås, då vi ser ett behov av större områden för exploatering.

"Vid planering av nya bostads kvarter ska grönskan ges stor betydelse"

- Relativt vag beskrivning, det vore önskvärt att det förtydligades för att ge bättre underlag som planeringsförutsättning. Vi ser risker med att det kan förhindra, försvåra och fördyra exploateringsprojekt.

"En hög så kallad "grönytefaktor" är att eftersträva. Grönytefaktor är ett verktyg för att beräkna ekoefektiv yta baserat på ett poängsystem. Ett sådant poängsystem finns inte framtaget för Gotland"

- För att öka tydlighet gällande förutsättningar för exploatering bör det definierats hur grönytefaktor ska tillämpas. Det bör även tas fram förenklade modeller jämfört med de system för beräkning som finns idag då det dessa kräver konsultinsatser vilket medför fördyringar för projekten. Vad en hög grönytefaktor är behöver också

definieras och möjlighet till undantag från krav bör finnas då kostnaderna för kompensatoriska åtgärder kan vara fördyrande.

s. 143

"Planeringsinriktning för större och principiella omvandlings- och utvecklingsområden återfinns i grönplanen."

- Det finns få utpekade områden för exploatering. Det vore önskvärt att fler möjliga områden kunde identifieras då det finns många ställningstaganden och hinder som kan hindra ett tänkt exploateringsprojekt.

"Ny bebyggelse ska planeras med stor respekt för stadens form, skala och uttryck, från den övergripande nivån till stadsdelen, kvarteret, gatan och ner till den närmaste grannbebyggelsen, vare sig det handlar om byggande i närheten av världsarvet eller i ytterstadens yngre och modernare stadsdelar."

- Det vore önskvärt att möjliggöra för högre bebyggelse för att kunna möta upp behovet av kostnadseffektiva hyresbostäder.

s. 144

"Studier av påverkan på stadens siluett bör genomföras vid planering av höghus och vid planering av ny bebyggelse som påverkar innerstaden och stadens entréer."

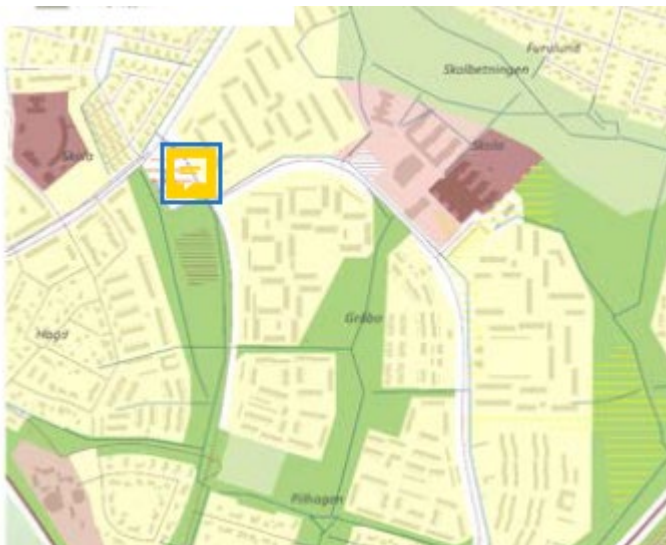
- För att förtydliga möjligheten till exploatering av högre byggnader vore det önskvärt att Regionen definierade hur och i vilka situationer det kan vara framkomligt med höghus. En studie av stadens siluett för varje givet exploateringsprojekt medför osäkerhet, fördyringar som riskerar att hindra exploatering. Menar Regionen allvar med att främja en diversifierad bebyggelse riktad till olika målgrupper ser GotlandsHem ett stort behov av att bygga med hög densitet, ofta på höjden. En av Regionen framtagna strategi eller plan för höga byggnader vore önskvärt.

s. 154

"Visby skyline har sedan länge medvetet beaktats vid exploatering för att skydda stadsbilden från havet. Hänsyn har tagits till hur hög den bakomliggande bebyggelsen kan vara för att inte dra uppmärksamhet från den medeltida stadsiluetten och detta har också slagits fast i gällande detaljplaner."

- Att kunna bygga på höjden är en förutsättning för att kunna uppnå kostnadseffektiva produktioner. Det vore önskvärt att Regionen ger tydliga planeringsförutsättningar för hur detta ska kunna ske. se tidigare kommentar om strategi för höga hus.

s. 167

- Är det här "energiförsörjning"? Det är vårt kontor för reparatörer och alltså industri/kontorsmark. Är inte längre en panncentral...

s. 169

Terra Nova

- Det här kan tänkas vara ett intressant område för oss att förtäta/utveckla.

”samt viktiga ekologiska samband.”

- Här vore det önskvärt att detta förtydligades. Vilka viktiga samband avses. Utifrån grönplanen finns endast mindre värden och det enda utpekade värdet gäller ädellövträd.

”Vid en komplettering av området ska det ursprungliga Terra Novas karaktär beaktas vad gäller placering och rumslighet. En stor omsorg ska ges till rummen mellan busen.”

- Här vore det önskvärt att större frihet gav till exploatör, kan man tänka sig att frånga TN ursprungliga karaktär och skapa ett bostadsområde med högre densitet och komplettera med idag saknad service?

s. 171

Inlandssträckan Väskinde, Bro-Visby

”läga flerbostadsbus”

- Begränsade faktorer som ofta innebär minskad möjlighet för oss att genomföra ett exploateringsprojekt.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Viljeinriktningen är att det ska finnas även handel och verksamheter inom Visbyområdet. Det råder brist på verksamhetsmark inom Visbyområdet.

Samarbete välkomnas i arbetet med att hitta plats för nya bostäder. Att bygga Visby inåt är det mest resurseffektiva sättet för staden växa. Inom mark som benämns som pågående markanvändning finns möjlighet till förtätningar, genom att bygga på t.ex. parkeringar inom befintliga bestånd. Inom alla våra tätorter finns goda möjligheter till förtätning.

Uppgiften 10 000 bostäder är en schablonberäkning utifrån BTA i utpekade utvecklingsområden, siffran har bäring på det fysiska förslaget. Fler bostäder ökar utbudet och möjliggör flyttkedjor. Det är inte möjligt att styra upplåtelseformen i planerna, men med markägandet och en aktiv markpolitik som verktyg finns det möjlighet att anvisa för exempelvis hyresrätter och särskilda boenden.

Omställning är nyckeln till att klara framtidens utmaningar. En resurseffektiv lokalisering av den planerade bebyggelsen ger underlag till service samtidigt som mark som behövs för livsmedelproduktion, klimatomställning, ekosystemtjänster mm. kan sparas. Den största delen av den nya bebyggelsen bör tillkomma på platser som ger förutsättningar för offentlig och kommersiell service, kollektivtrafik och långsiktigt hållbara vatten- och avloppslösningar, vilket också är ekonomiskt hållbart.

Jordbruksmarken är skyddad eftersom den är viktig för vår framtida matförsörjning, den bör endast bebyggas om det finns ett väsentligt samhällsintresse som inte kan tillgodose på annan plats. I förslaget till översiktsplan föreslås bebyggelse på jordbruksmark i anslutning till tätorter som ligger omgärdade av jordbruksmark, eftersom det endast är i dessa lägen som behovet av bostäder kan anses vara ett samhällsintresse som inte kan tillgodoses på en annan plats.

Riktlinjer kring transporter finns även under kap 2, avsnitt om infrastruktur.

Förvaltningen instämmer om att hållbarhetens alla delar är viktiga. När det gäller hållbart gestaltade livsmiljöer är placeringen och byggnadernas form och skala minst lika viktiga som gestaltningen av den enskilda byggnaden. Kostnadseffektivitet bör inte stå i strid med goda livsmiljöer.

Förvaltningen delar GotlandsHems uppfattning att klimatanpassning inte var tillräckligt utredda i samrådsförslaget. Till granskningen har en klimatanpassningsanalys gjorts och kapitlet har reviderats.

Större exploateringsområden i Visby finns i Östercentrum, Gråbo och Visborg. Möjligheten att klara en allmän VA-försörjningen till ytterligare nya utbyggnadsområden på jungfrulig mark finns inte i närtid, utbyggnaden måste prioriteras av vara resurseffektiv för att vara ekonomiskt hållbar.

Inom utvecklingsområden i Visby och övriga tätorter bör finnas möjlighet även för tätare bebyggelse än enbart villor, text har lagts till i utvecklingsområdena.

Markanvändningskartan har förändrats till granskning, med färre kategorier för markanvändningen. Panncentralen ingår i befintlig mångfunktionell bebyggelse.

I vissa lägen kan ett högre hus bidra positivt till stadsbilden, i andra lägen fungerar det sämre. Förvaltningen delar GotlandsHems synpunkt på att frågan om högre bebyggelse bör hanteras i kommande arkitekturstrategi. Översiktsplanen är till sin natur översiktlig, en kommande arkitekturstrategi bör bli mer konkret kring arkitekturfrågan.

Hur stadens gator och platser upplevs avgörs i hög grad av hur de inramas. Finns det byggnader med entréer och lokaler kring en gata, ett torg eller en park så finns förutsättningar för att utemiljöer upplevs som tryggare och mer attraktiva att vistas i. Att detta är en efterfrågad stads kvalitet har bekräftats i studier av bostadsmarknaden i både Stockholm och Göteborg (Spacescape och Evidens, 2012, Göteborgs stad et al., 2016). Att lägga fokus på utformningen av gatuplan och rumslighet är sätt att skapa attraktiva stadsmiljöer. De kvaliteter som återfinns till exempel innanför ringmuren går att skapa utanför, genom att bygga en relativt tät byggelse där husen möter gatan. En struktur med hög rumslighet hushåller också bättre med marken. Ett kvarter med exploateringsstal på 2,0 kan till exempel vara bebyggd med ett höghus på 24 våningar eller kvartersbebyggelse på 3 våningar, dvs. samma antal bostäder men med olika sätt att nyttja marken och bygga staden.

Planen kompletteras med förtydligande kring vilka ekologiska samband som finns i Terra Nova.

4.4 Privatpersoner

 # 206 Jan Johansson

2022-04-25

Jan Johansson

Ekeby 24 april-22

”Översiktsplan Gotland 2040” RS 2019/1237

Jag har förslag som täcker flera områden och lite svårt att gå in på hemsidan för att kila in det – kanske en vision, en headover på översiktsplanen. Således, planera på lång sikt att lägga bebyggelse kustnära, som så många vill bo och i nuvarande läge betalar överpriser pga. lågt utbud av objekt. Alltså; Väg mellan Klintehamn och Kappelshamn – en matarväg som knoppas av med stickspår till olika typer av bebyggelse och på matarvägen skall det gå bussar i ständigt flöde efter behov/årstid etcetera. Vid sidan om matarvägen lägger man el-kablar, avlopp, fiber med mera och ovanpå detta en cykelbana.

Föreslår även att lägga cykelbanor från/till socknar nära tätorterna, bra för folkhälsan och miljön, är övertygad om att många skulle ta cykel i stället för bil om man kunde cykla sä-

kert. Samt förbjud vidare s.k. ”utveckling” av ålderdomlig teknik som vindkraftparker, enstaka vindsnurror ok om de inte stör men det kan inte vara så att de närmaste grannar till tänkta vindsnurror är de som kan överklaga – helt fel eftersom det gäller hela befolkningen som borde få yttra sig och ha talan enligt lag. Det är inte välmående att ha vindsnurror nära bebyggelse ej heller att se de förstöra horisonten.

Jan Johansson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Kuststräckan mellan Klintehamn och Kappelshamn är som du skriver en attraktiv sträcka för ny bebyggelse. Längs med sträckan finns dock många intressen samlade som konkurrerar med varandra och marken. Klintehamn har goda utvecklingsmöjligheter, liksom områden i Västergarn. Det är inte möjligt att bygga nya bostäder mellan Tofta och Visby på grund av militära intressen. Översiktsplanen föreslår en utvecklingsinriktning för Visby som sträcker sig inåt land, och söderut. Norrut föreslås områden för utveckling. Ett nytt regionalt trafikförsörjningsprogram för den gotländska kollektivtrafiken som ska gälla 2024-2033 är under framtagande, programmet var ute på remiss under våren 2023. Där föreslås bland annat att ”En god geografisk tillgänglighet säkerställs främst genom att det finns ett grundläggande utbud av kollektivtrafik i Gotland. Detta är ett av syftena med att erbjuda ett basutbud med trafik. Denna tillgänglighet kan ytterligare utvecklas genom utökat turutbud och minskade restider i de stråk som binder samman Gotland. Goda kopplingar mellan cykel och kollektivtrafik spelar också en viktig roll för att utveckla den geografiska tillgängligheten. Här kommer i framtiden kombinerade mobilitetstjänster spela en allt större roll som genom att samla och erbjuda ett paket av flera färdmedel förenklar resan dörr till dörr och därmed ger en förbättrad tillgänglighet.” Samt ”Åtgärder 2024-2033: Kollektivtrafikens utbud behöver öka, där samtliga tätorter garanteras ett basutbud på minst 5 dubbelturer per vardag. Framkomlighetsåtgärder och linjeförändringar ska genomföras för att få ner restidskvoten. En utveckling av Gotlands kollektivtrafik är alltså pågående. Så som det regionala trafikförsörjningsprogrammet anger krävs även goda kopplingar mellan cykel och kollektivtrafik, och regionstyrelseförvaltningen fick i juni 2023 i uppdrag av regionstyrelsen att ta fram en regional cykelplan för Gotland. I översiktsplanen pekas Gotlands större tätorter ut där cykelplaner ska tas fram med en mils radie för gång- och cykelvägar. Cykelvägar mellan Visby-Klintehamn, liksom Visby-Lummelunda finns i dagsläget utbyggda. Om Kappelshamn i framtiden blir reservhamn för Visby så kommer infrastrukturinvesteringar behöva göras längs sträckan Kappelshamn-Visby.

Angående utbyggnad av vindbruk så föreslår översiktsplanen en rad riktlinjer, exempelvis minst 1000 m mellan ett verk och bostäder. Översiktsplanen föreslår även vindkraftsområden till havs inom Gotlands territorialhatten. Vid etablering av vindkraft så genomförs grundläggande utredningar både utifrån visuell påverkan, buller och påverkan på natur- och kulturvärden innan lov ges för uppförande enligt bestämmelser i miljöbalken. Den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 anger att Gotland ska fortsätta utvecklas inom grön energi och vi har ett stort behov av förnyelsebar energi på Gotland, liksom i resten av Sverige. Ett av de tre övergripande målen för Gotlands utveckling 2040 är att ”Gotland är en förebild i klimat- och energiomställningen”.

 # 218 Torbjörn Lindström och Ann-Sofi Lindström Romin

2022-24-24

Söndag 24/4-2022

Vi protesterar härmed bestämt mot förslaget till Översiktsplan 2040 i nuvarande form.

Torbjörn Lindström och Ann-Sofi Lindström Romin

Norrlanda Ekeskogs

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Efter samrådet har en rad olika förändringar gjorts.

 # 221 Anonym

2022-04-24

Jag vill lyfta vikten av att ge hållbarhetsaspekterna hög prioritet och skulle önska att vattenresurser och jordbruksmark särskilt värnas. D.v.s. ex. genom att åkrar inte omvandlas till tomtmark och att riskerna med storskalig kalkbrytning utreds vidare. Det senare med hänsyn till att naturvårdsverket uppgett att de inte med säkerhet kan säga hur stort område på ön som påverkas av den nuvarande driften med läns-pumpning, beroende på Gotlands sprickiga berggrund som kan leda till sänkta vattennivåer och risk för inträngande saltvatten i närliggande brunnar. Vilka möjligheter som finns att förebygga och kompensera för det här och kostnaderna för dem bör utredas.

Kvinna
36-50 år

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Utgångspunkten i översiktsplanen är att vi ska sträva mot en hållbar samhällsutveckling på Gotland. Vatten och jordbruksmark är grundläggande resurser för att vi ska kunna bo, leva och verka här på Gotland. Enligt den regionala utvecklingsstrategins, Vårt Gotland 2040, inriktningar för att skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning är att vi ska sträva mot en resurseffektiv bebyggelseutveckling. Detta är således en av översiktsplanens grundläggande inriktningar. Begreppet resurseffektiv bebyggelseutveckling har utvecklats efter samrådsförslaget och förtydligats: Resurseffektivitet innebär att resurser används effektivt och bidrar till nytta i samhället. Det är en ekonomisk nödvändighet som minskar risken för bristsituationer och håller miljöpåverkan inom vår planets gränser. Resurseffektivitet omfattar alla resurser, från mat, kulturmiljöer och biologisk mångfald till energi, vatten och marken. Bebyggelse som lokaliserats resurseffektivt hushåller med mark som istället kan användas för till exempel rekreation och livsmedelsproduktion. Den största delen av den nya bebyggelsen bör tillkomma inom eller i nära anslutning till Gotlands små- och tätorter. Det stärker möjligheten att bibehålla och utveckla ett varierat serviceutbud inom rimligt avstånd på hela ön. Ny bebyggelse bör tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse för att inte bryta upp tidigare orörda områden.

En blandning av bostäder, arbetsplatser och handel inom tätorterna är resurseffektivt genom att det minskar transportbehoven. En bebyggelsestruktur som bidrar till att det blir enklare att gå och cykla får även positiva effekter på hälsan.

Marken bör nyttjas på ett effektivt sätt, särskilt inom tätorternas centrala delar. Därför är det resurseffektivt om att varje enskild yta får flera funktioner eller syften. Exempel på flerfunktionella ytor är bustak med solceller eller gröna tak. Ett annat exempel är att grönstruktur används för både rekreation och så kallade ekosystemtjänster, som skydd mot översvämningar samt luftrening. Grönstrukturen är en resurs i samhällsutvecklingen. Ett sätt att bibehålla och stärka grönstrukturen är att använda sig av bedömningsverktyg som till exempel grönytefaktor för att säkerställa att gröna kvaliteter uppnås vid byggande.

Infrastruktur är resurskrävande. Bebyggelsen bör placeras på ett sätt så att långa ledningsdragningar eller anslutningsgator utanför bebyggelseområden undviks så långt som möjligt. Nya gator bör användas effektivt, gator med bebyggelse på endast ena sidan eller som avslutas med en återvänds-gränd bör undvikas.

Att bygga resurseffektivt innebär också att värna vattenresursen. All ny bebyggelse förutsätter att det finns långsiktigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning. Tillstånd för storskalig brytning av kalksten ges inte av regionen, men Region Gotland har ett klart ställningstagande att brytning inte får påverka grund- eller ytvatten negativt.

Vidare anges följande angående jordbruksmark:

Ny bebyggelse ska generellt undvikas på jordbruksmark. Undantag görs för samhällsviktig infrastruktur och några utpekade utvecklingsområden där nya arbetstillfällen eller bostadsförsörjning prioriteras som allmänt intresse före jordbruk som allmänt intresse. Skälet för undantagen är att det råder brist på bostäder och tätortsnära mark för verksamheter på Gotland. Efter samrådet har tydligare kriterier för undantag tagits fram. Efter samrådet har ytterligare förtydliganden gjorts kring resurseffektivitet, en utveckling av avsnittet kring vatten och avlopp samt kring värnandet av jordbruksmark. Yttrandet föranleder inga ytterligare ändringar av förslaget.

 # 227 Bernt Pettersson
2022-04-24

Visionen Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet är bra men att tro att man kan detaljplanera ända fram till 2040 är en utopi. Jag ser inte att det finns utrymme för någon kreativ utveckling. Istället sitter man fast i dagens problem. Arbetet borde handla om övergripande riktlinjer för utvecklingen men istället har man en övertro på detaljregleringar och begränsande regler. Det kreativa är bortglömt! Bara under de senaste tre åren har det varit så stora samhällsförändringar med covid, klimatförändringar och krig som gör att vi behöver revidera mycket av tidigare planer. Att då tro att man på en sådan detaljnivå kan planera 18 år framåt i tiden är inte seriöst. Både samhällsförändringar och teknikutveckling kommer att rita om hela kartan.

Byggnation

Jag bor i Akeback och här har inte byggts något bostads eller fritidshus sedan 1980, i en socken som ligger mindre än 15 km från Visby. Vad jag kan läsa i översiktsplanen kommer antagligen det inte att göras under plantiden heller. Vid bygglovsansökningar upplever vi att bedömningar och tolkningar av regelverken från Byggnadsnämnden varierar i alltför hög grad, och man letar efter att kunna tolka riktlinjerna för kunna göra ett avslag på ansökan. Det skapar osäkerhet från den sökande och man upplever i vissa fall godtycklighet från handläggningen.

Vi ser också att tjänstemän övertolkar miljöbalk och artskyddsförordningen. Vid generationsskifte på en lantbruksfastighet måste det finnas en möjlighet att ur markägarens synvinkel avsätta mark till byggnation för den tillträdande eller avträdande parten, äganderätten kan inte inskränkas. Att ny byggnation alltid skall ske i förhållande till befintlig byggnation ger begränsningar. Det borde istället vara att nybyggnation skall ske vid det befintliga vägnätet eller att det är nybyggaren som får ta ansvar för vägar och annan infrastruktur.

Vi ställer oss frågande till regelverket gällande vattenuttag, som ej får ske närmare än 50 meter från åkermark.

Vatten

Gotland har ett stort överskott av vatten under mer än halva året. Jag ser stora möjligheter att kunna lagra vatten i antingen befintliga dammar och brott eller nyanlagda. Då kan man också sprida på lagringen över ön. Om de är sammankopplade kan man lösa reningsfrågan på ett effektivt sätt.

Att utnyttja teknik för att kunna öka grundvattenbildningen måste också beaktas och utnyttjas. Vattnet borde också cirkuleras flera gånger innan det rinner ut till havet. Det sker till stor del när man använder enskilda avlopp när vattnet renas återgår till användbart vatten. De kommunala avloppssystemen pumpar ut överskottet i havet! På många platser kan man också använda reningsteknik för att förbättra avloppsvattnets kvalitet.

Säkerställ Gotlands tillgång till digital infrastruktur

Här nämns 5G som framtiden vilket är helt riktigt men innan 2040 så har det säkert kommit både 6G och 7G. För att få till teknikerna på landsbygd så måste en omfattande utbyggnad av fibernätet att göras. Delvis kan fiberföreningarnas befintliga nät användas men i många fall måste det ske ny ledningsdragning. Det finns också behov av utbyggnad av mer enkel, billig och långsam kommunikation som exempel LoRa-Wan som ger möjligheter att kunna ha styrningar, sensorer mm över hela Gotland. I översiktsplanen borde också finnas med hur man kan säkra upp funktion och drift för fibernätet som är grunden på landsbygden för kommunikation och samhällsservice.

Gå före i klimat- och energiomställningen

Gotland har mycket goda förutsättningar för att öka vind och solproduktion som kommer att ge energi, inkomster och arbetstillfällen till Gotland. Men med mer intermittenta energikällor ökar också behovet att kunna jämna ut och lagra energi. Den mest lovande tekniken är vätgas som långt innan 2040 fått sitt stora genombrott. Tekniken kommer att finnas både storskaligt kopplat till vindkraftsproduktionen (speciellt till havs) och småskaligt för variationer i det lokala elnätet och kopplat till solcellsanläggningar. Vätgasen kan även utnyttjas inom transportområdet för tyngre fordon och lantbruksmaskiner.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter.

Översiktsplanen har ett övergripande perspektiv på strategisk samhällsutveckling. I sin natur är den inte, och bör inte, vara inriktad mot detaljer. Att ta fram strategiska långsiktiga dokument för en framtid vi inte riktigt känner, är som du skriver mycket svårt. Trots det så har regionen ett ansvar att göra just detta. I Vision Gotland 2040 har ett antal målbilder för hur Gotland ska se ut år 2040 beslutats och översiktsplanen har i uppgift att med fysisk planering söka bidra till att dessa mål kan uppfyllas. Översiktsplaneringen är också att betrakta som en process, där uppföljningar och ev. ändringar av planen ska göras en gång varje mandatperiod, i en så kallad planeringstrategi. Därför finns alla förutsättningar att justera inriktningar och ställningstaganden efter hand fram till år 2040. Dock är många av de fysiska åtgärderna och av en karaktär som ska hålla under väldigt lång tid. Vi behöver planera för och försöka bygga rätt infrastruktur så som vägar och ledningsnät liksom bostäder på rätt plats nu, så att de förhoppningsvis håller och fungerar även bortom år 2040. Teknik- och samhällsutvecklingen går mycket snabbt. Vi har i dagsläget att förhålla oss till det vi kan veta och till rådande lagstiftning.

Byggnation

Akebäck är som du skriver en plats där det torde finnas goda utvecklingsmöjligheter med närheten till bland annat Visby. Mellan samråd och granskning har särskilt arbete gjorts för att studera förutsättningarna för detta, men där vi tyvärr inte kunnat landa i ett nytt förslag. Dock har försvarsmakten intressen inom området vilket har gjort det svårt att peka ut större områden för nya bostäder. Den del av området som inte berörs av riksintresse för försvarsmakten utgörs till största del av jordbruksmark varför det inte bedöms lämpligt med större exploatering där. Förändringar har dock gjorts sedan samrådsförslaget där det nu föreslås att ex Akebäck ska ha beteckningen Sammanhängande bostadsbebyggelse – Befintlig. Inom område benämns som "Befintlig" ger översiktsplanen stöd för kompletteringar med ny bebyggelse inom befintlig ortstruktur. De generella riktlinjerna i kapitel 2, utvecklingsriktning samt de områdesspecifika riktlinjerna som presenteras kapitel 3, Markanvändning gäller vid förändringar inom dessa områden. Inom dessa områden finns ibland en gällande detaljplan, som kan behöva ändras för att stödja nya kompletteringar. Sammanhängande bostadsbebyggelse definieras så här: Sammanhängande bostadsbebyggelse är tätorter och mindre orter som till största delen består av bostäder och i lägre grad av servicefunktioner. Områdena har en tydlig relation till närliggande orter och karakteriseras av att fler dagspendlar ut ur orten än in i orten. De mindre orterna har stor betydelse för det större sammanhanget och bidrar till att stötta och behålla service inom ett serviceområde.

Riktlinjerna för avstånd mellan dricksvattenuttag och åkermark antogs 2016 och för närvarande finns det inget uppdrag att se över eller ändra dessa. Anledningen till skyddsavståndet är att brukning av åker innebär att det vanligtvis sprids gödsel- och växtskyddsmedel vilket också kan påverka omgivningen i form av lukt, buller och risk för grundvattenpåverkan. Med tanke på Gotlands sprickiga berggrund bör särskild hänsyn tas till placering av nya vattentäkter i förhållande till brukad åker.

Tjänstepersoner och nämnder har att förhålla sig till rådande lagstiftning och ta både plan- och bygglagen i beaktande, liksom miljöbalken vid myndighetsutövande i form av ex laggivning.

Vatten

Förvaltningen instämmer i att teknik- och naturbaserade lösningar behöver utvecklas för att minska avrinningen och en mer hållbar dagvattenhantering. Avsnittet 2.5 Skydda, spara och förstärk tillgången på yt- och grundvattnet har reviderats.

Säkerställ Gotlands tillgång till digital infrastruktur

Den tekniska utvecklingen pågår ständigt. Inom ramen för den översiktliga planeringen finns inte möjlighet att reglera funktion och drift för den digitala infrastrukturen. Regionens arbete med IT-infrastruktur görs via Regional Digital Agenda samt för regionens interna arbete via Digitaliseringsstrategi För Region Gotland 2018-2022.

Gå före i klimat- och energiomställningen

Region Gotland har uppmärksammat på önskemål från flera intressenter att anlägga olika former av vätagproduktion på ön. Projekt kring detta drivs även via Science Gotland, och inom Energicentrum deltar Gotland som region i framtagandet av en ny digital plattform som samlat ska visa upp var och när laddstationer och tankställen för fossilsfria drivmedel ska byggas ut. Genom att synliggöra hur snabbt utbyggnaden i olika regioner kommer att gå är förhoppningen att både fler företag och hushåll ska våga investera i el- och biodrivna fordon.

Hur och var vätgas bäst lokaliseras på Gotland behöver utredas i kommande Energiplan.

 # 238 Anonym
2022-04-24

ÖVERSIKTSPLAN FÖR GOTLAND 2040

2.1.1 Bostäder för alla

SYNPUNKT: En väl fungerande bostadsmarknad är en mycket svårare och komplex fråga att analysera och ta ställning till än vad ovanstående utdrag ur översiktsplanen visar på som förslag. En negativ utveckling med omfattande gentrifiering har pågått under ett tiotal år både i Visby, mindre tätorter och på landsbygden som börjar ge tydliga konsekvenser. Idag och de kommande 10 åren är helt avgörande för att vända trenden för att skapa en fungerande bostadsmarknad. Viktigt är att inte den kommande planeringen för bostadsutbyggande enbart tas hänsyn till utan också det befintliga beståndet av bostäder och användningen. Vi ser inte bara att huspriserna går upp och gör det omöjligt för bofasta att köpa sin bostad. Många befintliga bostäder omvandlas till hotell, airbnb-hotell och fritidshuslägenheter i allt snabbare takt. Man bör i översiktsplanen ta hänsyn till att också reglera användningen av byggda och planerade byggda bostäder. Att man inom vissa områden i Visby och andra orter på Gotland inte kan ändra användning till hotellverksamhet, korttidsboenden och säsongsbostäder. Situationen med enorm brist på studentbostäder utgör ett hinder för den positiva utveckling man pratar om i översiktsplanen. Studenter som vill bli kvar och som kan skriva sig som boende på ön uteblir.

Tillgången på säsongarbetare/studenter uteblir. Bristen på arbetskraft inom besöksnäringen fortgår då ingen kan bo kvar i sin bostad över turistsäsongen och inga tillgängliga lägenheter eller bostäder finns. Överlag är det svårt att skriva sig på ön med kombinationen säsongboende och fritidshusboende, risken är stor att man står kvar som skriven i någon fastlandskommun p.g.a. bristen på bostäder.

Det finns många lägenheter och hus som står tomma vintertid. Gotlänningar tvingas bli säsongboende i sin egen kommun och fastighetsägare och bostadsrättsägare från andra platser har tagit över det som var tänkt som permanent boende. Här får Regionen också en stor grupp invånare som inte kan mantalsskriva sig i den bostad man bor i. Genom att fastighetspriserna skjutit i höjden som nämns ovan blir det lukrativt att spekulera i fastighetsmarknaden på Gotland och det attraherar en annan kapitalstarkare sorts aktör än bara de som gjort egna vinster i storstadsregioner. Vi har idag i Visby och på Gotlands mest attraktiva områden aktörer som uteslutande köper fastigheter som investeringsobjekt utan hänsyn till en samhällsutveckling för bofasta. Särskilt utsatt är Visby innerstad med allt färre boende och fler och fler tomma lägenheter som omvandlas till lägenhetshotell, hotell, airbnb-hotell etc. Det är tydligt att några få fastighetsmagnater dominerar och skapar obalans i boendebeståndet med monopol på alla större byggnader i innerstan. Färre och färre som engagerar sig i sin närmiljö och bidrar till att skapa den gemenskap som krävs för en hållbar samhällsutveckling när bostäderna står tomma samtidigt som det är bostadsbrist. Att bryta trenden där gamla och nya bostäder inte används till det som var avsikten - permanent boende - är viktigare än att bygga nytt. Genom att säkerställa att de boende bor i sina lägenheter får man en positiv utveckling både ekonomiskt och att fler attraktiva bostäder kan skapas, det blir större bestånd att rotera inom hyreslägenheter och hela livsmiljön kan utvecklas på ett för de bofasta mer positivt sätt. I Översiktsplanen behövs det fokuseras på en differentierad utveckling av bostäder, hyresrätter, bostadsrätter, gemensamhetsföreningar, privata hus etc. I alla stadsdelar behövs det vara en differentierad mängd av folk med olika förutsättningar för att förhindra gentrifiering och segregation mellan grupper. Man behöver analysera innebörden av att några få ägare tar över många fastigheter och styr över både boendeutveckling, service

EXEMPEL:

I Visby innerstad finns flertalet byggnader som omvandlas till hotell & lägenhetshotell i Visby på bekostnad av fast boende i hyreslägenheter. T ex Hotell Repet, Fogelbergs lägenhetshotell, Visby Rum, Visby Logi, Lin Living Hela fastigheten Nunnan vid Stora Torget är tömd på boende till fördel för hotelluthyrning.

Hus och lägenheter runt om på ön som omvandlats till Airbnb boende. De attraktiva orterna på Sudret, Östergarn, Ljugarn, Fårö mm köps upp av kapitalstarka aktörer. Bostadsrättsföreningar för permanent boende både i nyproduktion och det äldre beståndet köps delvis av ej fastboende och används för deltidboende och som fritidshuslägenheter t ex Liljehornska huset som är skrivet i Stockholm, Fastigheterna Pressen, Rådhuset, St Katarina 3, 4 & 6, Systemet, Munken, St Gertrud är bara några exempel i innerstan. I Visby ägs endast hälften av fastigheterna av gotländska företag och privatpersoner. Det är en balansgång mellan deltidboende, besöksnäring och en trygg och sund bostadsmarknad som måste uppmärksammas mycket mer. Att ha en marknad där de boende kan bli av med sina rättigheter över en natt skapar otrygghet. Butiker som Torgkassen är hotad till fördel för restauranger och hotell. Wessmans bokhandel har hot om att butiken ska bli halverad för ombyggnad. Lokaler för att bedriva verksamhet har minskat drastiskt då man måste genomnålsögas hos de få fastighetsägare som dikterar villkoren.

2.1.3 Utveckla attraktiva och väl gestaltade bostäder och boendemiljöer

SYNPUNKT:

Gotland och Visby har en unik ställning i Sverige ur ett arkitektoniskt perspektiv på den redan byggda miljön. Genom att värna om det mest värdefulla som Gotland kan erbjuda i hela Sverige och förvalta resurserna bättre och utveckla det, kan man på sikt få en mycket större positiv utveckling och attraktionskraft för att locka fler att flytta till Gotland och bosätta sig här. Det behövs bostäder för alla, men det behövs och bör göras ett omtag i översiktsplanen kring hur vi ska se på den redan bebyggda miljön. Mest miljövänligt och hållbart är att förvalta det byggda arvet och förbättra det. Översiktsplanen bör ha som mål att inom de byggda bostadsområden säkerställa att användningen är för permanent boende och att de områden som är markanvisning har avsevärt mer av hyresrätter och minskar gentrifieringen i samhället d.v.s. flera olika segment av bostäder inom samma område. Utveckling som bärs av gotlänningar och idéer som kan förvaltas över tid och året runt behöver prioriteras.

EXEMPEL:

GotlandsHem, allmännyttan bör parallellt med förnyelse köpa gamla fastigheter istället för att sälja fastigheter och fokusera på sin verksamhet att tillgodose de som har minst betalningsförmåga kan bo i permanenta lägenheter och inte som idag i en mängd tiomånaderskontrakt och lösa andrahandsboenden. Fler hyresrätter behövs i Visby innerstad för att säkerställa en mångfald också där. Verksamheter och engagemang som är viktiga för att vilja flytta till en ort. GotlandsHems planerade utförsäljning av byggnader som t ex studentlägenheterna på söder är helt fel väg att gå för att skapa mångfald i fler stadsdelar.

2.2.3 Buller

SYNPUNKT:

Vi saknar fler bullerområden att beakta i översiktsplanen. Turism och besöksnäringen bidrar till en omfattande bullernivå som behöver tas med i översiktsplanen. Hur ska man förhålla sig till ljudnivåer i de stadsnära bostadsområdena. Vi har störningar med t ex musik

som inkräktar på miljön med högtalare utomhus på fasader utanför butiker, restauranger etc som spelar från tidig förmiddag till sent på nätterna.

I översiktsplanen behövs också ses över hur man kan bullerskydda också bostäder i dessa miljöer precis som man i andra städer skapat bullerskydd mot t ex trafikerade motorvägar mm. översiktsplanen behöver en långsiktig plan för hur boende i t ex Visby innerstad kan få ljudreducerande fönster, mer isolering och andra åtgärder för att säkerställa en acceptabel boendemiljö. Bidrag bör ges fastighetsägare för att förbättra boendemiljön för de som bor i stråk med högbullernivå. Att sätta begränsningar på vart man får spela musik och när och att tillsynen av detta prioriteras. För vem är Visby? Folkhälsoperspektivet, dygnsvila. Ljudgestaltningen bör tas med i översiktsplanen som en del av att förbättra för alla boende, fast boende som besökare i nöjestäta kvarter som Visby, Ljugarn, Sudersand etc.

Man behöver arbeta med attityden kring ljud. Ljud i kombination med besöksnäring och krogliv behöver ses över mer grundligt.

EXEMPEL:

Idag har man i princip tömt alla bostäder runt Stora Torget i Visby Innerstad från fast boende för att slippa klagande hyresgäster. Ljudmattan med högtalare som spelar utanför butiker, kaféer och restauranger inkräktar på boende både i lägenheter och hotell som påverkar hälsan med sömnbrist. Högtalare dränker alla naturliga ljud från april till september. Attityden runt ljud och boende ska bli mycket bättre, som bofast i områden med hög ljudnivå ska inte svaret från tjänstemän vara att man får flytta eller skylla sig själv.

Medborgarinflytande kring utveckling som blir ljud och buller måste vara en del i planeringsarbetet. Som medborgare upplevs ljudproblemen som en kolonialisering av turisterna som att deras ljud kan accepteras på t ex Kallis afterbeach som hörs över hela staden medan de bofasta gymnasiestudenterna inte får föra samma väsen vid studentfirandet, det blir en osund konflikt. I mindre orter som Ljugarn, Fårö mm är ljudmattan med högtalare konstant på flera platser, musik som spelar på repeat blir en plåga.

2.10.3 Besöksnäring

SYNPUNKT:

Besöksnäringens ändamål och syfte bör vara att skapa bättre levnadsvillkor, utveckling och möjligheter för den bofasta befolkningen. Att öka antalet bofasta och skrivna på Gotland måste vara en del av syftet.

I texten i översiktsplanen så nämns den komplicerade balansgången mellan bevarande av det gamla och genuina och utveckling. Men det behöver inte vara en motsats i sig, utveckling i en vidare tolkning leder inte alltid till förbättringar utan kan snarare ge en negativ sådan och att ta hänsyn just till det genuina kan leda till utveckling på ett positivt sätt, här har Gotland en särställning i Sverige som vi ska vara medvetna om. Gotland har ett kapacitetstak som alla platser som drar till sig mycket besökare. För att matcha besökares behov krävs ibland mer än vad som är hållbart och då kan mindre antal gäster ge en bättre utväxling än fler och fler besökare. Målet i översiktsplanen är skrivet som något som ska upplevas, målet bör vara skrivet att det ska vara hållbart på riktigt för alla inte minst för att även en besökare kan uppfatta när det är på bekostnad av de boende som turismen drivs. Därför är det avgörande att boende i regionen ska komma till tals i all planering av all besöksnäring som de berörs av. Turism ska inte inkräkta på de boendes situation utan vara en förbättring

av denna. De fast boende i regionen måste vara med på tåget och då är attityden hos regionen och tjänstemän, tillsyn och befolkning ett allt viktigare teamwork. Det ska vara tydligt att översiktsplanens mål med besöksnäringen är att pengarna ska tillfalla investeringar i såsom kommer de bofasta till del som nytt badhus, konsthall och underhåll av befintlig infrastruktur, tillsyn etc.

I tillväxten för besöksnäringen nämns de kulturella och kreativa näringarna som en mycket viktig del av besöksnäringen och det kulturella utbudet i form av konsthantverkstraditioner. Gotland har senaste 10 åren haft en mycket sämre situation för just den gruppen med för höga boendekostnader; bristen på ateljélokaler, och bristen på satsningar för konst och kultur för professionella runt om på hela ön har gjort att flertalet konstnärer tvingats flytta från Gotland. Konst och kultur som nämns som mycket viktigt är underfinansierad och skulle kunna få mycket större inflytande i översiktsplanen och planeringen för hur det ska kunna se ut.

Deltidsboende på Gotland har en stor betydelse när det gäller resande. Deltidsbostäder som gårdar och stora fastigheter eller lägenheter i Visby kan också tränga ut möjligheter till fast boende. Det ökade intresset av att äga och deltid bo behöver hanteras så att det kan finnas i en form som inte tar över och dödar en bygd eller en stadsdel. Här återkommer vi till att man behöver reglera hårdare att jordbruksfastigheter ska vara verksamma eller att bofasta har förtur på ngt sätt, finns många andra exempel i andra kommuner som har samma problem att man reglerar användningen. Lägenheter och bostadsrättsföreningar i Visby Innerstad behöver i mycket större utsträckning vara fast boende. I många av föreningarna är inte ens 20 % boende på Gotland. Det ger många negativa konsekvenser i alla delar av Gotland, från Fårö/Fårösund till Sudret. Här är reglering av korttidsuthyrning och airbnb ett viktigt verktyg som en del av att planera för fler bostäder och skilja på deltidboende och permanentboende.

EXEMPEL 1 BESÖKSNÄRINGEN:

Med satsningar på kryssningsbåtar och utökad turism hela året behövs en förståelse för behovet av ökade platser för service som toaletter, städ, bänkar och sittplatser, parkarbeten, underhåll av gator och torg, tillsyn, vårdplatser etc. Massturism tär på vatten, natur, de boende och resurserna vi alla ska dela på.

EXEMPEL 2 BESÖKSNÄRINGEN:

Kreativa kulturella näringar. Konstskolan lades ner, designutbildningen på Högskolan lades ner, BAC offentliga konsthall lades ner, Konstmuseet är stängt och privata aktörer som Galleriföreningen har lagt ner, Gotland Art Week har lagt ner. Flera helårsanställda inom de Kulturella och kreativa näringarna har sökt sig till fastlandet och verkshöjden inom design och konst har trillat ner många pinnhål. Konst och kultur är avgörande för många när man väljer att flytta till en ny plats. När allt fler av de offentliga rummen och möjligheten till utbildning försvinner dräneras hela segmentet. Mer offentlig konst ger mer privata aktörer och motsatt om den offentliga konsten försvinner. I översiktsplanen behöver man ha som mål inom besöksnäringen att bidra till att återupprätta konstscenen. Med offentlig konst som konstmuseum och konsthallar så får man en annan turism och samtidigt bidrar det till att konstnärerna får en näring att leva på som ger fler besökare och fast boende. Mycket av kulturverksamheten inom konst tolkas som att enskilda konstnärer ska bära, trots att det står tydligt att det är en viktig näring går de verksamma på knäna.

Silon som klätterhus är ett annat exempel på verksamhet som drivs av unga på sin egen ort och behöver prioriteras över besöksnäringens behov. Enskilda initiativ av gotlänningar som går i rätt riktning vad gäller i första hand att tillgodose de bofasta utveckling och miljö, kultur och idrott kommer på sikt att gynna att fler vill bosätta sig på ön och i slutändan är det attraktivt för besöksnäringen med en levande landsbygd och ett levande världsarv i Visby.

Kvinna
51-64 år

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt och ditt inspel. Bostadsförsörjningen är en utmaning då många delar av Gotland är attraktiva för fritidsbus. Översiktsplanen pekar ut områden som kan vara lämpliga för bostäder. Ambitionen i översiktsplanen är att peka ut områden som i första hand ska bidra till befolkningsutvecklingen på ön och tillgodose behovet av bostadsförsörjning till 2040. Översiktsplanen reglerar inte markanvändning eftersom den inte är juridiskt bindande, reglering kan endast göras i en detaljplan.

Inom ramen för gällande lagstiftning är det inte möjligt att styra upplåtelseform eller om bostäder blir fritidsbus och permanent boende.

Buller från nöjen med mera för befintlig bebyggelse hanteras inte i översiktsplanen. Enbet miljö- och hälsoskydd beaktar buller från nöjen med mera i tillsynsprocessen. Risk för störningar för ny bebyggelse beaktas i bygglövsprövningar och detaljplaner. Miljöbalkstillsynen syftar till att störningar inte ska innebära en olägenhet för hälsan.

Målet är att Gotland ska upplevas som norra Europas mest hållbara och attraktiva resmål. För en fortsatt utveckling av turism och besöksnäring krävs en omställning till en hållbar besöksnäring. Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som inte går in på specifika frågor kring exempelvis hur besöksnäring ska finansiera andra verksamheter.

Synpunkten föranleder inga ändringar i förslaget.

 # 244 Anonym
2022-04-24

Vattenfrågan på Gotland är akut. Därför bör det vara vägledande för all aktivitet. Godkänn INTE mer kalkbrytning. Var försiktig med fler fritidshus, säkerställ vattenfrågan för de fast boende med grundvatten som är mineralrikt och inte endast en vätska.

Inga vindkraftverk på Lojsta hed eller Bäste träsk. Vindkraftverk bör förläggas till havet.

Solenergi på så många platser som är möjligt, tak på parkeringar, nybyggen av olika slag.

Akta kuststräckorna från exploatering, som Smöjen, Furillen...

Se till att nybyggnation sker i anslutning till tätort, för busstrafik etc.

Kvinna
51-64 år

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Region Gotlands ställningstagande är att prioritera grundvattnet. Vindkraftsverk på land kan utgöra ett komplement till havsbaserade vindkraftverk, de måste dock prövas och få tillstånd innan de kan bli aktuella. Planförslaget föreslår en resurseffektiv utveckling i anslutning till tätorter. Synpunkten föranleder inga ändringar i förslaget.

 # 257 #293 Anita Klingvall, Kicki Eldh

 # 300 bildbilaga

2022-04-25

2.1.1 Bostäder för alla

Bostäder är en av FN:s mänskliga rättigheter och borde vara en självklarhet i ett välfärdsland som Sverige och därmed också på Gotland. Att det inte fungerar helt väl i vår region är uppenbart. Ambitionen i 2.1.1 är bra men hur ska det gå till? Vilken strategi har Region Gotland för att ordna bostäder åt alla?

ÖP nämner nybyggnation av villor. Det är inte det enda som behövs. Bristen på hyresrätter för unga, studenter och andra med mindre resurser är ett stort problem för att människor ska kunna etablera sig och bo kvar. Det borde vara en självklarhet att kunna hyra och bo under hela kalenderåret och att kunna skriva sig på sin bostadsort. Produktionskostnaderna för hyresrätter måste bevakas och hållas låga. Befintlig bebyggelse utgör stora värden och är en tillgång som bör tas med i planeringen av nya bostäder. Det gäller även fastigheter som kan ges lov för förändrad användning. Hållbarhet och användning av befintliga resurser är ett viktigt mål i Agenda 2030.

Det finns fler problem med bostadsförsörjningen än den bristande tillgången:

- För lågt utbud av riktiga hyresrätter
- Höga bostadspriser som gör det svårt för unga att etablera sig
- Ökande fritidsboende i bostadsbebyggelse
- Bygglovsansökningar inkommer avseende permanentbostäder men avser i själva verket fritidshus
- Bostadsköp görs i investeringssyfte och medför att många bostäder står tomma stora delar av året
- Fastighetsköp i rent spekulationssyfte är ett galopperande problem i Visby innerstad, där stora bestånd köps in utan avsikt att användas eller underhållas
- Gentrifieringen på Gotland ökar i hög hastighet

2.2.3 Buller

Bullerstörningar från nöjesverksamhet bör få ett eget stycke i ÖP, då det är det främsta problemet i Visby. Här krävs stora insatser för att förbättra ljudmiljön för permanentboende. Tillsyn av tillstånd för högtalare i gatumiljöerna och mätningar av regionens anställda istället för verksamheternas självkontroll, vilket inte fungerar överhuvudtaget.

4:3:20 Visby innerstad världsarvet.

De platser som upptagits på Unescos världsarvslista har ett särskilt stort värde outstanding universal value (OUV) som ska garantera skydd och vård för all framtid.

Visby är sedan 1987 utpekad som riksintresse för kulturmiljövård enligt miljöbalken. Regionfullmäktige antog världsarvsstrategin 2020-06-21. Strategin syftar till att skydda och tydliggöra vikten av att världsarvet vårdas och förvaltas på ett korrekt sätt. Det är positivt att ÖP 2040 lägger tyngdpunkt på världsarvets betydelse för utvecklingen av Visby och Gotland. Visby har funnits på Unescos världsarvslista sedan 1995 och strategin för världsarvet antogs 2020. Trots dessa tydliga styrdokument, och som är antagits av den politiskt styrda organisationen vid Region Gotland, är många fastigheter kraftigt eftersatta gällande underhåll och förvaltning. Det strider både mot kriterierna om vård och skydd för all framtid men även mot Plan- och bygglagen gällande varsamhetskravet och förvanskingsförbudet. Det strider även mot riktlinjerna för riksintresset.

Den politiskt styrda organisationen måste aktivt gå in och försvara världsarvets existens. De måste leva upp till kriterierna från Unesco samt världsarvsstrategin. Det kravet ställer vi som medborgare. Skälen till det är flera här nämner vi två.

Underhåll och förvaltning

Vi anser att behovet av underhåll och bevarande av fastigheter i världsarvet är akut. Styrdokumentet ovan samt riksintresset är tydliga. Efterlevnaden är låg och Region Gotlands tillsyn är undermålig. Detta är något som bör prioriteras och lyftas fram i ÖP 2040. Tillsynen måste resurs sättas för att leva upp till kraven i Plan- och bygglagen.

Hotellifiering och gentrifiering

Flera fastigheter både enfamiljs- och flerfamiljsboenden, har omvandlats till lägenhetshotell eller byggts om för uthyrning till besökare de senaste tio åren. Detta sker delvis utan reglering och tillståndsgivning. En vanlig metod är även att bygga mindre enheter som inte kräver tillstånd enligt gällande lagstiftning. Detta sammantaget gör att marknaden för hyresrätter med tillsvidarekontrakt avsevärt krymper. Bostäder som annars skulle komma åretruntboende till gagn och bidra till en levande innerstad året runt. Stora torget är i dag ett avskräckande exempel på vad som pågår i världsarvet. Samtliga fastigheter längs norra delen är tömda på hyresgäster. Fastigheter i Visby köps upp för att kapitalisera på världsarvet och besöksnäringen. Innevånarnas möjlighet att bo, arbeta och leva i Visby innerstad undermineras av utvecklingen. Detta strider mot världsarvsstrategin som regionfullmäktige antagit. En särskild regional kommission för bevarande av världsarvet bör inrättas och beslutas av regionfullmäktige. Detta bör lyftas in i ÖP 2040.

Generella synpunkter på ÖP 2040

En översiktsplan ska i första hand tas fram för att utveckla och skydda platsen för människor som bor där. Under punkt 2:10:3 står det att en hållbar turism utgör en komplicerad balansgång mellan bevarandet av de gamla och genuina visavi utveckling. Det kan finnas en motsättning mellan ett hållbart Gotland och ökad turism särskilt om det är ökad massurism som avses.

Region Gotland bör i första hand ta hänsyn till de som bor på Gotland året runt. Det är vi som utgör skatteunderlag, väljer politiker och bidrar till att Gotland fungerar hela året. Det betyder inte att vi är mot besöksnäringen men den behöver regleras och utvecklas inom gemensamt framtagna riktlinjer och kommunikationsstrategier. Det är inte komplicerat att kommunicera på vilka villkor besökare är välkomna; hur vi använder vårt dricksvatten, att

vi följer hastighetsbegränsningar, att det är förbjudet med biltrafik i världsarvet, att vi inte slänger avfall i naturen, att vi sorterar våra sopor, att vi bor och arbetar här, att vi behöver sova på nätterna, att vi tycker om att bedriva verksamheter och få besök och är vana att visa hänsyn till varandra. Det är inte farligt att kommunicera med besökare det krävs bara lite annat mod än vad tjänstepersoner har mandat till och politiker är vana vid.

Hela resonemanget om besöksnäringens betydelse för Gotland behöver diametralt motsatta ingångsvärden än de som gällt hitintills. Det är inte Gotland och dess innevånarens levnadsvillkor som ska anpassas till besöksnäringen. Det är tvärtom. Besöksnäringen ska anpassas till oss som lever och verkar här. Vi kan själva påverka vilken typ av turism vi vill ha och under vilka villkor vi tar emot besökare. Med massturism försvinner attraktionskraften för det unika som finns här; kulturmiljöer, medeltida staden, arkitektur, åretrunt- restauranger, lekplatser, historia, natur, sandstränder och det småskaliga vardagslivet.

Region Gotland bör kritiskt granska de resurser som avsätts till besöksnäringen i förhållande till vad innevånarna får tillbaka. Men även vad besöksnäringen genererar till de bofasta. Enligt ÖP st 2 bidrog besöksnäringen till 1600 helårsarbeten 2019. Det motsvarar 5,7 % av den förvärvsarbetande befolkningen på Gotland. Den siffran bör sättas i proportion till vad andra branscher kan utveckla och priset, i form av undanträngningseffekter, innevånarna får betala. Med det sagt bör avsnitten om besöksnäringen arbetas om och sätta de boende i första rummet.

Kicki Eldh
Anita Klingvall

Adelsgatan bild 2

Hotellifiering Adelsgatan bild 2

Hotellifiering Adelsgatan bild 3

St Hansgatan 3

St Hansgatan bild 1

St Hansgatan bild 2

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och inspel. Bostadsförsörjningen är en utmaning då många delar av Gotland är attraktiva för fritidsbus. Översiktsplanen pekar ut områden som kan vara lämpliga för bostäder, både i form av småhus och tätare bebyggelse som flerbostadshus. Det är inte möjligt att ange upplåtelseform. Ambitionen i översiktsplanen är att peka ut områden som i första hand ska bidra till befolkningsutvecklingen på ön och tillgodose behovet av bostadsförsörjning till 2040.

Buller från nöjen med mera för befintlig bebyggelse hanteras inte i översiktsplanen. Enhet miljö- och hälsoskydd beaktar buller från nöjen med mera i tillsynsprocessen. Risk för störningar för ny bebyggelse beaktas i bygglovsprövningar och detaljplaner. Miljöbalkstillsynen syftar till att störningar inte ska innebära en olägenhet för hälsan.

Målet är att Gotland ska upplevas som norra Europas mest hållbara och attraktiva resmål. För en fortsatt utveckling av turism och besöksnäring krävs en omställning till en hållbar besöksnäring. Översiktsplanens ställningstaganden kring besöksnäring utgår från regionens besöksnäringstrategi utifrån ett mark- och vattenanvändningsperspektiv.

En kontinuerlig kunskapsuppbyggnad kring världsarvet och kulturmiljöfrågor är avgörande för att politikerna ska kunna fatta väl avvägda beslut. Detta kan prioriteras för att öka engagemanget och se världsarvet och kulturmiljöerna som en resurs i den regionala utvecklingen. I strategin lyfts bland annat kommunikation och kunskapsuppbyggnad som ett fokusområde. Tillsyn är också ett avgörande verktyg i region Gotlands myndighetsutövning för att följa upp och säkerställa att de kulturhistoriska värdena bibehålls inom riksintresset Visby innerstad och världsarvet Hansestaden Visby. En likriktning av stadens funktioner kan innebära negativ påverkan på världsarvets särskilt höga universella värde (OUV) och detta är också beroende av en aktiv tillsyn. Enligt strategi och handlingsplan behövs åtgärder för att kartlägga och hantera olovlig användning och ändring. Tillsynsarbetet är inte tillräckligt resursatt i förhållande till antalet ärenden och detta beskrivs ytterligare i handlingen. Synpunkten föranleder inga ytterligare ändringar i förslaget.

 # 260 Birgitta och Jan-Mikael Bexhed
2022-04-25

Som ägare av två fastigheter på Gotland (Visby Priorn 7 i Visby och Søndre Digrans 2:1) och därmed regionmedlemmar har vi följande synpunkter på samrådsförslaget till Översiktsplan Gotland 2040.

Allmänna och övergripande synpunkter

Vi saknar bevarandet av Gotlands både nationellt och internationellt unika kultur- miljö som en av de tio prioriteringarna (s. 17). Den unika kulturmiljön har genomgående getts alldeles för lite utrymme i förslaget till ny översiktsplan.

Mer specifika synpunkter

Havsbaserad vindkraft

Havsbaserad vindkraft kan på ett bra sätt bidra till Gotlands och Sveriges framtida energiförsörjning. En förutsättning är att vindkraftverken etableras så att de inte förstör unika fria siktlinjerna runt Gotlands kuster. Störande är härvid inte bara vindkraftverken i sig utan de blinkande flygvarningsljusen nattetid på kraftverken.

I samrådsförslaget anges att vindbruk i havet i första hand bör lokaliseras minst 10 km från land (s. 111). Vad som är störande och kan accepteras kan dock inte på detta sätt knytas till ett fixerat avstånd utan beror, eftersom jorden är rund, självfallet på hur höga vindkraftverk som uppförs. Med de mycket höga verk som numera uppförs och planeras (250-300 meter) är 10 km från land ett alldeles för kort avstånd. I översiktsplanen bör i stället anges att havsbaserade verk skall placeras så långt från land att det vid normal väderlek inte syns från land.

Vid utbyggnad av havsbaserad vindkraft bör även mycket stor hänsyn tas till fredade Natura 2000-områden, växt- och djurliv i övrigt och det kustnära yrkesfisket samt Försvarmaktens intressen för rikets försvar.

Visby stadsbild (s. 143 o 270)

I förslaget till översiktsplan anges särskilt beträffande Visby att ny bebyggelse skall planeras med stor respekt för stadens form, skala och uttryck. Detta är utmärkt och viktigt. Särskilt eftersom det inte iakttagits under senare år. Visby medeltida stadssiluetten var i stort oförändrad från 1400-talet fram till början av 2000-talet då punkthusen på Galgberget uppfördes. Dessa, som i sig torde kvala in bland Sveriges fulaste nybyggen, har påtagligt skadat den medeltida stadssiluetten. Detta får aldrig hända igen.

Storsudret (s. 294 f.)

Storsudret erbjuder genom allemansrätten alla och envar inte bara i Sverige utan också internationellt unika och fantastiska naturupplevelser. Det är synnerligen angeläget att dessa värden skyddas och bevaras till efterkommande generationer. Vi vänder oss därför mycket starkt mot vad som anges i utkastet till översiktsplan när det gäller avsaknaden av markerade leder, vindskydd och lägerplatser. Det som är unikt och värdefullt är just avsaknaden av sådana anordningar. Det finns inte heller något behov av sådana tillrättaliggande anordningar, eftersom det finns utmärkta kartor över områden och guidehäften och böcker över området, utgivna både genom det allmännas försorg och på privat initiativ.

Som markägare inom området välkomnar vi besökare men vi motsätter oss bestämt markerade leder, vindskydd och lägerplatser och kommer som markägare att på alla lagliga sätt

motsätta oss sådana och liknande tilltag. Vi vet att denna uppfattning delas av många andra markägare på Storsudret. Förstör inte den unika naturupplevelsen genom att tillrättalägga denna. I sammanhanget finns det anledning att erinra om att de naturreservat som finns på Storsudret tillkommit för att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer och inte för att tillgodose behov av områden för friluftslivet (jfr 7 kap. 4 § miljöbalken). Som bekant kan ett naturreservat tillskapas för endera av dessa ändamål. Den känsliga naturen på Storsudret tål inga lägerplatser.

Med vänlig hälsning
Birgitta Wahling Bexhed

Jan-Mikael Bexhed

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Två områden till havs pekas ut, områdena har reviderats sedan samråd. Havsbaserade vindkraft har en omfattande tillståndprocess där påverkan på Natura 2000, försvarsmaktens intressen med mera prövas. Riktlinjen kring avstånd till land från havsbaserade vindkraftverk kvarstår i granskningsförslaget och rörande ljus och höjder från vindkraftverk anger förslaget följande riktlinje: "Den maximala höjden för vindkraftverk ska i varje enskilt fall avvägas mot platsens förutsättningar, höjdens påverkan på omgivningen, med särskilt avseende på vilken påverkan den obligatoriska flygbinderbelysningen får på miljön under den mörka delen av dygnet, och möjligheterna att utnyttja vindresursen på den aktuella platsen."

Översiktsplanen har en övergripande karaktär och innehåller inte ställningstaganden om exempelvis lägerplatser. Synpunkten föranleder ingen ändring av förslaget.

 # 265 Maria Sandgren

2022-04-26

Hej,
Framtidens Gotland.

Jag vill att vi satsar på vattnet – att dricka, bada utan alger, vattna våra växter och kunna odla vår föda.

Jag vill bevara naturen och Gotlands unika rikedom - ljuset, kargheten, orördheten, det spartanska, det enkla, det fria, det naturliga, det vackra, det unika. Jag känner mig som i fjällen, att naturen är oändlig, när jag är på Gotland. Tillgängligheten till den naturupplevelsen är närmre än till fjällen (om man bor och lever mest i mellan-Sverige).

Jag älskar stjärnhimlen och kvällsmörker och vill inte bli bländad av gatu- eller fasadbelysning var jag än går. Därför har jag valt att bo på gotländska landsbygden. Uppskattar inte att stora bostadsrättsföreningar bildas för att stå tomma (men upplysta) under större delen av året eller padelbanor med strålkaster från mars till november fram till kl. 21.30 på kvällen. Varför inte satsa på belysning som sätts på när padelbanor utnyttjas?

Allt ska inte kunna köpas för pengar – satsa på upplevelser av annan karaktär, till en annan målgrupp som önskar tillbringa tid på Gotland året runt – inte bara 6 veckor per år under högsommaren. Fest, hög musik och mycket folk är roligt, men behöver inte få ta störst plats.

Upplever det tråkigt med hus som står tomma större delen av året på mark som önskas nyttjas av allmänheten - uppmuntra istället till fri camping, campingstugor och restauranger/lokaler som tas bort när turist-/sommarsäsongen å 6 veckor tar slut

Undvik att enskilda individer (entreprenörer, tjänstemän och politiker) gör sig pengar på allmännyttans mark. Se till att lagar och regler följs av alla. Annars kommer inte medborgaren att följa rekommendationer såsom vaccinationer mot pandemi i framtiden. Känslan som just nu finns av ett korrupt samhälle är inte trivsamt. Jag vill kunna lita på förtroendevalda och tjänstemän. Det ska tydligt gå att skilja på privatpersonen och den funktion medarbetaren har i Region Gotland.

Ett argument som entreprenörerna använder är att Gotlands kuststräcka är lång.

Men vilken mark vill många nyttja? Hur många stränder har Gotland? Bevara dem utan bebyggelse, var rädd om sanden på marken och undvik att skada strandvallar som står emot sandflykten.

Satsa på miljöfrågor på riktigt - skapa förutsättningar att ta sig med kollektivtrafik till sitt arbete (ex. sjukhuset), att ta sig till båt och flyg med buss (det fungerar inte nu trots att jag bor i Tofta vilket är längst med väg 140 där många bor).

Cykelvägar - utveckla cykelturismen på Gotland.

Skapa en ringväg med elbuss förbi hamn, sjukhus, flyg och matvaruaffär. Varför inte parkering utanför stan.

Vill man satsa på turismen, så gör det enkelt. Det måste finnas fler toaletter tillgängliga.

Ta tillbaka möjligheten att slänga sopor i papperskorgar. I Åsa, Hallands kommun, och vid Gårda brygga finns stora skyltar mot toaletter och sopstation. Där finns även påsar från håll Sverige rent vilket bidrar till att invånare hjälper till att hålla naturen ren.

I Kungsbacka kommun har sopstationen 5 gratis återvinningstillfälle per hushåll och år, mycket positivt. Då slängs inte saker i naturen på samma sätt.

Satsa på att bli en attraktiv arbetsgivare - bekräfta och var stolta, utnyttja de fördelar som finns (här hade en badplats utanför sjukhuset varit bra för personal och patienter), bättre och mer jämlikt friskvårdsbidrag - frisk personal, friska medarbetare - rekryterar andra

Pyramiden – gör en tydlig prioritering i Regionen så att alla myndigheter jobbar mot samma mål och att samma regler gäller hos alla. Nu känns det som olika stuprör där den som vill kan hitta kryphål.

Tack för att jag fick lämna synpunkter.

Med vänlig hälsning

Maria Sandgren

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Strandskyddet är en tillgång för Gotland. Detta är bra idéer, översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en översiktlig nivå utifrån plan- och bygglagen, frågor som är på en mer detaljerad nivå eller som rör arbetsprocesser hanteras inte i översiktsplanen.

 # 302 Lars Jonsson NY

 # 305 Komplettering Bild

2022-05-11

2022-05-17

Vårt Gotland 2040 reviderad inläga 2022-05-11

Till registrator-rs@gotland.se

Diarienummer RS 2019/1237

Skickar härmed synpunkter på översiktsplanen i egenskap av Ägare och ansvarig för Museum Lars Jonsson och Vamlingbo Prästgård samt i egenskap av verkande konstnär på Storsudret sedan 1976

Bakgrund

Jag kom som sommargotlänning till ön 1957 och har sedan 1976 bott och verkat på ön. Min mor och därefter min bror drev Konst&Hantverkshuset i Sanda sedan 1971 och jag har varit delaktig i hennes verksamhet och galleri under åren fram till att jag började utställningsverksamheten vid Vamlingbo Prästgård 2004. Vi driver där utställning och försäljning av min konst, en trädgårdshandel, visningsträdgård och en restaurang och ett café. Sedan i år har jag tillsammans med två vänner och partners förvärvat de två ladugårdslängorna. Där finns sedan tidigare naturum och i den andra ladugården planeras för kulturverksamhet i form av konserter, föreläsningar, teater och ett samarbete med Uppsala Universitet om presentation av forskning kring framförallt halsbandsflugsnappare och andra holkhäckande arter på Storsudret.

Som konstnär är min främsta inspirationskälla det gotländska landskapet och naturen, med fokus på fåglarna. Förutom min fru och son är för närvarande 6 stycken medarbetare anställda i verksamheten, alla kvinnor bosatta på Sudret. Dessutom är under sommarsäsongen flera ungdomar och korttidsanställda involverade i verksamheten. Restaurangverksamheten som vi periodvis driver i egen regi men även hyr ut under viss del av året involverar vidare minst ett tiotal personer ytterligare. Jag har med andra ord en bred erfarenhet av kreativt arbete och av besöksnäringen på ön. Jag är inflyttad till ön som konstnär, och mina fyra barn har växt upp och gått i skola i Burgsvik, Hemse Klintehamn och Visby. Mitt perspektiv är därför som både inflyttad fastlänning inom en kreativ näring och bofast gotlänning på Storsudret och som småföretagare inom besöksnäringen. Jag avser då besökare både från ön och från övriga Sverige och internationellt. Dessutom är min stora passion fåglar och natur och många av mina synpunkter emanerar ur min starka naturkänsla, ett begrepp som är själva grunden för de besökare som kommer för den gotländska naturen.

Synpunkter

Sammanfattning

En av de stora bristerna i ÖP är att konfliktområdena mellan olika intressen inte förs fram och analyseras utan lämnas till att troligen uppenbara sig under ett vidare utvecklingsarbete

och då göra ÖP svår att skapa beslut utifrån. Det finns i Regionens ÖP en vilja att tillfredsställa alla intressen. Att många intressen måste samsas är förvisso en självklarhet men denna ÖP pekar ofta ut Gotlands unika värden men vågar inte riktigt dra konsekvenserna av sin analys. Gotland måste ta ställning till vilka områden som skall vara grunden till en fortsatt utveckling. ÖP ger en närmast illa dold ambition att kraftigt utveckla vindbruket utan att det finns en analys hur detta påverkar övriga näringar och livsvillkor. Kanske är det så att Gotland passar illa för en vidare massiv etablering av vindkraft och att Gotland i ett sådant scenario tappar mycket av den attraktionskraft som regionen eller vårt Gotland har och som man önskar utveckla. Vill vi att bilden av Gotland skall präglas utifrån sina många vindkraftverk och sin viktiga cementindustri eller vill vi att Gotland skall ses som ön där naturen och kulturen, landskapets skönhet och kustens orördhet, jordbruket och maten är dess stora attraktionskraft. Jag hoppas och vill att på lång sikt det senare kommer att vara Gotlands signum. Att samtidigt arbeta för ett hållbart samhälle och att minska fossilberoendet måste inte förutsätta en vidare utveckling av vindkraftsindustrin på ön.

Jag kommer därför att först ge exempel från ÖP som uttrycker vad som kan kallas värde:

Natur och Kultur

Därefter ställa detta mot ÖP uttryck för viljan att fortsätta en storskalig utveckling av värde:

Vindkraft

Och sedan påpeka hur dessa värden är oförenliga med varandra på Gotland

Vad definierar Gotland enligt ÖP?

”En kreativ ö med plats för hela livet”. Dessa ord står som en slags programförklaring till hela ÖP2040 (härmed ÖP). Jag kan enbart stryka under på att detta är en väl formulerad rubrik och som sätter fokus på de kreativa näringarna. På sid 78 står det bland annat att:

*Gotlands attraktionskraft som besöksmål är starkt förknippad med **natur och kultur** samt **mat och dryck**.*

***Kulturen** har ett värde i sig men har också stor betydelse för andra områden, till exempel som näring, i samhällsplaneringen och folkhälsoarbetet.*

*Gotland är en av tre regioner i landet där den största tillväxten inom vad som definieras som ”**kulturella och kreativa näringar**” har skett de senaste åren.*

*På ön finns **många företag inom kulturektorn** och landets näst högsta förekomst av **konstnärer***

I andra delar av ÖP framhävs även natur och friluftsliv så t.ex. under rubriken
2.2.1 Utvecklingsinriktning för natur och friluftsliv

***Friluftsliv sker ofta i naturområden som är viktiga för den biologiska mångfalden.** Gotlands fina och lättillgängliga natur är något många minns från sin Gotlandsvistelse. Genom att **bevara och vårda strategiskt viktiga naturområden** så säkerställs vackra platser som är viktiga för friluftslivet.*

Jag tror att många permanent boende i och utanför Visby, deltidsboende och framtida bosättare och besökare ser just dessa kvalitéer, d.v.s. kulturlandskapet med sina byggnader,

närheten till kusten, faunan och floran som avgörande för attraktionskraften. Enskilda beslut att sedan ta steget att bosätta sig här, eller återvända, alternativt stanna påverkas sedan av mer sociala faktorer som kommunikationer, skolor, möjligheten till en bra bostad. En kraftfull utbyggnad av vindkraften på ett sådant sätt som föreslås kommer att definiera landsbygden på Gotland i en påtaglig negativ riktning, d.v.s. landskapet kommer att i hög grad domineras av den industrialisering som ÖP ger utrymme för. Den borde föregås av en omfattande analys av hur människor kommer att reagera och agera. En ny bild av Gotland som "Ön söndertrasad av vindkraft" är knappast något som vi ser fram emot.

Den första kartan som är tänkt att sammanfatta de olika inriktningarna och förslagen är oläsbar, den är mer förbryllande än informativ. Den bör utgå eller omarbetas.

Gotlands attraktionskraft bygger på dess unika världen av natur, dess landskap, kultur och historiska miljöer

Vindkraften enligt ÖP

På sid 103 skriver regionen under rubriken:

2.14.3 Plats för Vindbruk

*På Gotland finns många och höga värden som är angelägna att **bevara eller att bruka.***

Ett sådant värde är Gotlands goda förutsättningar för vindbruk. Vindbruket finns med i bilden av en hållbarare värld, samtidigt innebär det en påverkan på människor, flora och fauna och det existerande landskapet.

Att beskriva förutsättningarna för vindbruk som ett högt värde att **bruka** är en lek med ord vars syfte måste vara att romantisera vindkraftsparker. Regionen måste vara tydliga med vad de anser i sina förslag. Det är lätt att tolka vissa skrivningar och presentationer som ett sätt att försöka tona ner omfattningen av den påverkan som moderna vindkraftverk ger på landskapet kommer att få, d.v.s. över 200 meter och ofta 370 meter höga.

Kartor Vindbruk

Det finns i ÖP flera kartor som beskriver eller innehåller regionens förslag eller vision om vindkraft. Den viktigaste är den på sid 101 och den på sid 110.

Karta sid 101

Den benämns **Utvecklingsinriktning Energiproduktion** är svår att tolka innebörden av. Jag inte kan tolka den som annat än att den markerar områden för vindkraft, befintlig och framtida. Vilken annan energiproduktion avses annars? Den har målats i gult med en toning ut mot periferin, som jag antar avser påverkan från själva vindkraftverken. Vore det inte ärligare att säga just detta Utvecklingsinriktning Vindbruk (kraft). Eller avser regionen att områden medvetet suddats ut för att utgöra underlag för diskussion, d.v.s. man gör en svepande områdesbeskrivning som inkluderar närliggande påverkansområden. Vore det inte bra om regionen istället gjort en synbarhetsanalys i vilka områden som planerade verk blir synliga om de är 200, 260 respektive 370 meter höga så att det framgår var man kommer att ser verken. Befintliga verk på Näsudden är t.ex. är väl synliga på hela Faludden och skulle vid i de successiva generationsväxlingarna bli än mer synliga. I bilagorna medsändes bilder nyligen tagna från Faludden. På sid 104 förs en öppen diskussion om de problem

och osäkerhetsfaktorer som omger den framtida vindkraften och ÖP bjuder också in till synpunkter, vilket är bra.

Jag presenterar på följande sida den aktuella kartan (sid 101) över Utvecklingsinriktning energiproduktion **som jag omvandlat i rosa** i Photoshop. Sedan har jag lagt den över **Områden för natur och friluftsliv som visas i originalfärgen grönt** och då framträder t.ex. att:

Stråket avsett för vindkraft över mellersta och norra Gotland har stora områden gemensamma med vad som benämns sammanhängande områden för natur och friluftsliv.

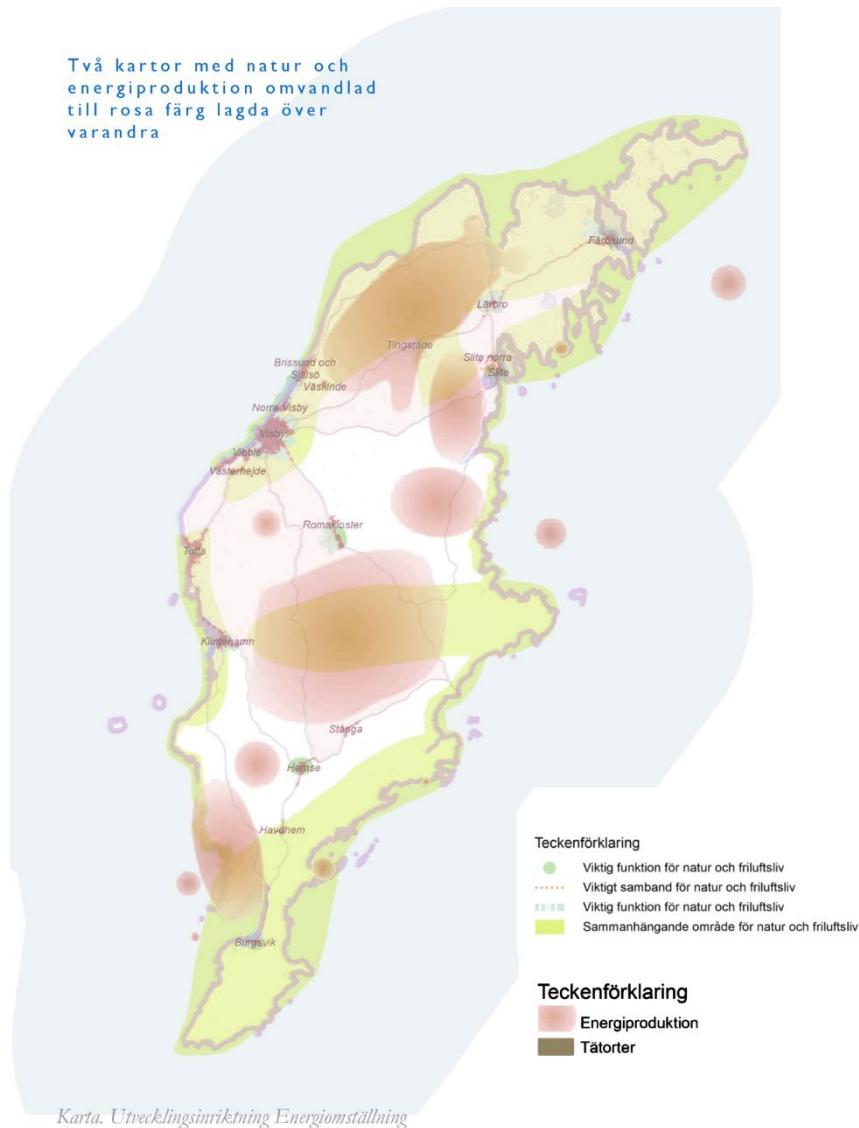
Tänker sig regionen att dessa två intressen skall samsas. Jag anser att de är oförenliga.

Den andra tänkbara förklaringen till att de ”gula” områdena där det finns planer för vindkraft även skall användas för solpaneler. ÖP föreslår följande:

Förslag på platser för lokalisering av solcellspark:

- Platser där det går att kombinera
- vindkraftsparker med solcellsparker.
- Platser där det tidigare funnits enstaka
- vindkraftverk och där generationsväxling
- ej är möjlig.
- Platser där det går att kombinera
- bete och solenergi.
- Vid konstgjorda dammar

Det är uppenbart att någon skarp analys av detta inte skett och kanske bör frågan lämnas utanför ÖP 2040. Det är t.ex. på många platser helt fel att ersätta ett enstaka kraftverk i öppna betade kustnära landskap med omfattande solcellsparker. Dessutom är det mindre lämpligt att göra detta vid konstgjorda dammar, annat än för mindre anläggningar. Solceller reflekterar ljus och uppfattas som vatten, speciellt nattetid av t.ex. änder och kan kollidera. Stora solcellsparker som kräver stora landytor bör placeras i områden som redan är förstörda eller starkt påverkade som förslagsvis kalkbrotten?

Karta utvecklingsinriktning Natur och friluftsliv

Karta sid 110 Föreslagna Vindkraftsområden

Kartans utpekade områden är även inlagda på kartan över markanvändning på sid 126. Kartan på sid 310 Riksintresse Vindbruk motsvarar de områden på denna karta som är markerade med gult Område 1.

Kartan på sid 310 visar på områden som klassas som riksintresse för vindbruk. Denna karta baseras på områden som pekades ut redan 2008 för specifika vindförhållanden och uppdaterades 2013 med smärre förändringar 2015. Området kring Mästermyr och centrala Gotland (Lojsta etc) klassades i den tidigare ÖP (2010–2025) som antingen

”Platser och områden med begränsningar för vindbruk. På grund av totalförsvarets och/eller civilflygets motstående intressen. Område typ 5 och 6

Utredningsområde för vindbruk med företrädesvis motstående försvars- intressen, där vindbruk i dagsläget inte är möjligt. Område typ 7

I den föreliggande ÖP 2040 har på sid 110 regionens redovisat hur dom tänker sig en fortsatt utveckling av vindkraften med olika kategorier 1–7. Under denna ÖP har delar av dessa områden, som t.ex. Mästermyr uppgraderats till kat 1-2 trots att detta område genomgått prövning av MÖD som ansett området som olämpligt.

ÖP 2040 skriver att:

På plankartan redovisas de områden och platser som anses lämpliga att pröva för utbyggnad av vindbruk. Vindbrukets intressen ska med angivna undantag tillgodoses inom dessa områden. Det innebär att andra bevarande och exploateringsintressen inom dessa områden inte alltid kan prioriteras.

Att regionen fortfarande anser att t.ex. Mästermyr anses lämpliga för prövning trots att området i den föreliggande ÖP 2025 hävdar olämplighet och begränsningar (totalförsvaret) och ansökan avslagits av MÖD på grund av påverkan på fågellivet. Detta har påpekats av andra inlagor och jag lämnar just den frågan. Men det är orimligt att regionen kategoriserar områden som lämpliga eller att vindbrukets intressen skall tillgodoses trots tydliga avslag. Vad hade hänt om regionen föreslagit t.ex. bostäder eller industrier i ett område som högsta domstolen ansett som olämpliga. **Detta är mer än anmärkningsvärt.** Här brister Öp 2040 i en ansvarsfull analys. Det rimliga vore att dylika områden hade strukits för framtida vindbruk alternativt placerat dessa i en lägre kategori för t.ex. vidare prövning eller utredning.

På sid 105 2.14.3 står det att ”**via den planerade sjökabeln**” men om jag inte har fel så har det förvisso tagits tidigare beslut som sedan upphävts och i nuvarande läge finns inga beslut om en kabel utan enbart en **Motion 2021/22:1206 av Lars Thomsson (C)**. Det är med andra ord felaktigt att förutsätta att den tredje kabeln kommer att genomföras i och med att den förutsätter en fortsatt utveckling av vindkraften på Gotland. Planer har funnits men föreligger det planer i nuläget, kanske gör det det? Det är lätt att förstå en viss frustration bland en del politiker över det rådande moment 22 situationen men det är bättre att formulera sig så att regionen vill eller anser att det skulle vara av vikt att den kommer till stånd.

Det **saknas vidare en diskussion eller planering** för hur infrastrukturen kring byggandet av fler vindkraftsparker skall anläggas och hur de påverkar miljön och hydrologin. Både anläggningsvägar, inskeppning och dess konsekvenser etc bör ges en mer övergripande analys.

Mot bakgrund av att ny bebyggelse skall ta hänsyn till sitt sammanhang blir 370 meter höga stålkonstruktioner i odlings och kulturlandskapet landskapet svårt att se annat än som ett brutalt ingrepp i landskapet. Om regionen väljer att bebygga någon eller några av de angivna områdena så bör man ta beslutet att vi offrar ett kultur- och naturlandskap och ange att Ni anser att fördelarna överväger. Man bör även låta de berörda i området, d.v.s. de som har en fastighet eller regelbundet nyttjar området få sin talan beaktad, så att beslutet blir en del av vad ÖP kallar Vi och inte regionens beslut.

Vindkraft är lika med lokala konflikter

Det finns en annan aspekt på vindkraften som är uppenbar i den lokala debatten men som sällan kommer till uttryck i den politiska debatten. Visionen som finns uttalad i ÖP att vara inkluderande är inte i samklang med en expansiv etablering av vindkraft på ön. Vi vet att människor runt om i Sverige protesterar mot vindkraft i sitt närområde. Det är säkerligen så att en del av befolkningen, kanske upp emot 50 % är positiva eller inte har några starka känslor för eller emot vindkraft. Många välkomnar den och ser den som en symbol för omställningen. De människor som sökt sig till Gotland permanent eller tillfälligt och som stör sig på vindkraft i landskapet är med stor sannolikhet minst halva befolkningen på landsbygden. De kommer dock inte känna sig inkluderande utan mer överkörda av den nuvarande ÖP. Det är väl känt att vindkraften skapar starka konflikter i lokalsamhället och det är en fråga som inte tillräckligt tas på allvar. Vindkraften splittrar samhällen och konflikterna blir ofta skarpa och svårläkta mellan de som vill och de som inte vill främja vindkraft i sin region. Konflikten står ofta mellan uthyrande markägare och boende som värnar om landskapet. Det har genom en rad forskningsprojekt inom Vindval gjorts försök att analysera hur motståndet ser ut och även försökt skapa arbetsordningar som skapar förståelse och acceptans bland befolkningen. Dock är tendensen att motståndet växer i takt med att vindkraften expanderar i Sverige. En av de utmaningar och förhoppningar som ställs upp på sid 8 är social sammanhållning, något som ofta är en känslig fråga på öar där det ofta finns äldre inbyggda konflikter. När vindkraften kommer in i ett område skapas en anspänd psykosocial miljö som **motverkar social sammanhållning**.

I ÖP kan vi vidare läsa att:

*Det finns en stor potential i Gotlands goda förhållanden för **lokal förnybar elproduktion** från sol och **vind** samt resurser för biobränslen, hållbara byggmaterial och lokalproducerad mat från de gröna näringarna. De korta avstånden underlättar en elektrifiering av transporter på ön, där bilberoendet idag är påtagligt.*

Eftersom vi själva investerat i en ny flispanna och får flis levererat från Storsudret och har solpaneler på taket till servicehuset på Vamlingbo Prästgård kan jag skriva under på att vad gäller sol och biobränslen. Men vad menas med lokal förnybar elproduktion från vind? Att verken står lokalt men beskrivningen känns som 20 år gammal då enskilda markägare gick samman och byggde ett par-tre verk. Det är trots allt ett passerat kapitel i denna utveckling. Vindkraften är numera en verksamhet som styrs av internationella större kapitalfonder och investeringsbanker, den förstörda miljön är dock av lokal natur. Skrivningen är åter ett **romantiserande av en storskalig industrialisering** och utnyttjande av en lokal miljö.

Utbyggnaden av vindkraften i den omfattning som föreslås i ÖP är långsiktigt ett hot mot den vision som tecknas för ön där förhoppningen är att Gotland skall vara en attraktiv plats att bo på och besöka, vindkraften är inte inkluderande och den är ett hot mot kulturlandskapet och den biologiska mångfalden.

Havsbaserad vindkraft

Vad gäller havsbaserad vindkraft så finns det många frågor som återstår. Det är inte inom ramen för ÖP 2040 att behandla de parker som finns på förslag utanför den territoriella gränsen på 12 sjömil men frågan berörs i samband med diskussionen om en ny sjökabel. I ÖP 2040 finns dock tre områden utpekade. ÖP skriver under Område 5 att:

”För att den visuella upplevelsen av det havsbaserade vindbruket ska anses någorlunda konfliktfri är 8–10 km ett avstånd som mer allmänt brukar kunna godtas.”

Om regionen avser att dels driva igenom de föreslagna områdena och dessutom ställa sig positiva till de mer kustnära föreslagna områdena och parker som t.ex. Aurora, Kultje etc. så har vi en situation där inte bara hela Gotland domineras av vindkraften utan även Gotlands utsikter mot horisonten. Jag vidlägger två montage:

Vidare skriver ÖP 2040 att:

I det fortsatta arbetet bör bättre planeringsunderlag tas fram för det havsbaserade vindbruket. I den processen kan justeringar av utpekade områden och helt nya områden komma att föreslås.

Det låter som om regionen förbehåller sig rätten att frånga ÖP 2040 och föreslå helt nya områden. Här borde även en formulering infogas som möjliggör att när ett bättre planeringsunderlag föreligger som tar hänsyn till människor och miljö att föreslagna områden kan undantas exploatering. Att enbart skapa sig stöd för att utvidga områden utan att samtidigt ge utrymme för att stryka föreslagna områden om de strider mot andra behov är inte i linje med de ambitioner som ofta uttrycks i planen.

Bilaga 1

Ett antal verk 370 meter höga har placerats 24 km ut från utsiktspunkten strax söder om Västergarn, ut mot Karlsöarna. Inga verk är planerade i det området men bilden ger en möjlighet att bedöma hur verk på det avståndet och den dimensionen ter sig strax utanför territorialgränsen:

Bilaga 2

Motsvarande verk på 370 meter på 22 km avstånd från Hoburgen (Kultje). De kommer att innebära att ingen kan se solen gå ner mot horisonten på hela sydvästra Gotland. Det ger en bild av hur parken kommer att upplevas på t.ex. vacker kustväg och Hoburgen i Sundre.

Cementindustrin

Under följande rubrik i ÖP

2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

Står det att:

Kalkbrytningen står dock ofta i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen.

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattensförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

Här ger regionen sina riktlinjer i förhållande till fortsatt täktverksamhet varav jag tar fasta på 2 av 5 av dessa riktlinjer enligt ÖP:

Riktlinjer

Region Gotland gör följande ställningstagande när det gäller riksintressen för värdefulla ämnen och material, kalkindustri och täktverksamhet:

- *Pågående täktverksamhet ska prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand.*

I dokumentet **Vårt Gotland 2040-utvecklingsstrategi för Gotland** läser man följande:

*”Utvecklingen av **en koldioxidneutral kalk- och cementindustri** (mineralindustri exklusive metaller) är av särskild vikt och ett prioriterat område på Gotland”*

Parallellt i ÖP uttalar att man **inte** prioriterar att ta ny obruten mark i anspråk och att man prioriterar grundvattnet i första hand.

Synpunkt avseende cementindustrin

Det blir oklart om regionen i ett dokument tar en så tydlig ställning och kallar den prioriterad när den är osäker vad gäller framtida tillstånd. Det är bättre om regionen intar en mer försiktig hållning och påtalar de problem som finns och att det är en fråga som bör vara föremål för vidare undersökningar och diskussion. Regionen kan inte se utvecklingen av en koldioxidneutral kalk- och cementindustri som varande av särskild vikt och ett prioriterat område i en plan för 2040 när endast tillfälliga tillstånd finns fram till 31 december 2022. Om tillstånd till fortsatt brytning ges och vinner laga kraft kan den hållningen fungera som ett styrmedel mot en mer hållbar produktion av cement och kalk.

Regionens starka stöd för en fortsatt utbyggnad av vindkraft på Gotland och en förändrad cementproduktion utan fossila bränslen tycks hänga samman. Det känns som om frågan om Cementas framtid kopplas till en fortsatt utbyggnad av vindkraft och elnätinfrastruktur. Att en av förutsättning som nämns är ”effektiva tillståndprocesser” kan enbart tolkas som att regionen anser att de förändringar som gjordes i miljöbalken i enlighet med (prop. 2021/22:15) är prov på dylik effektivitet.

Om regionen tar en tydlig ståndpunkt att cementindustrin skall ges långsiktiga möjligheter att fortsätta bryta kalk och det samtidigt visar sig negativt påverka grundvattentillståndet kan dessa bägge mål inte förenas. Jag har ingen direkt kunskap om de geologiska förutsättningarna men det är uppenbart att kalkindustrin på norra Gotland har en negativ påverkan på andra prioriterade mål, som t.ex. besöksnäring och biologisk mångfald. Det är olyckligt om fortsatt brytning förutsätter en kraftig utbyggd vindkraft så att de två svåra besluten blir gisslan till varandra

Slutsats

Målet för en mer hållbar cementindustri på Gotland bör tas ur ÖP 2040 och komplettera denna vid ett senare tillfälle då vederbörliga beslut har tagits. Den kan annars anses bli obsolet om inga vidare tillstånd ges.

Lars Jonsson
Hamra 2022-04-25

Bilaga till RS 2019/1237 från Lars Jonsson, Museum Lars Jonsson
Utsikt från Faludden mot Öja kyrka och Näsuddens vindkraftverk placerade 14 km ifrån fotoplatsen och varandes 125 m höga. Den planerade generationsväxlingen blir 200 meter.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter.

Angående bildbilagor Bilaga 1 och Bilaga 2: Visualiseringen/fotomontaget är ej framtagen av Region Gotland. Region Gotland kan inte bekräfta eller dementera att visualiseringen stämmer då vi ej har fått information om hur den är framtagen. Region Gotland har ej tagit fram egna visualiseringar för jämförelse. För ytterligare svar angående dina synpunkter över vindkraft se under 4.7 Tematiska synpunkter, Energi, #267.

Översiktsplanen tar inte fram några egna mål utan har att förhålla sig till de mål som är satta i den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040. Region Gotland har i tillståndsprocesser kring täktverksamhet varit mycket tydlig med att grundvattnet har högsta prioritet. Sedan samrådsförslaget har ställningstaganden angående kalkindustri och täktverksamhet justerats där granskningshandlingen nu föreslår följande:

- *Pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.*
- *Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för lämpliga verksamheter.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt.*

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

Detta föreslås även vara regionens ställningstagande rörande riksintresse för värdefulla ämnen och material som på Gotland utgörs av mineralfyndigheter. I granskningsförslaget föreslås ett antal av de som riksintresse utpekade fyndigheterna att minskas ned eller utgå med anledning av avvägning till fördel för hushållning av mark och vatten samt Natura2000-områden. Mineralbrytning för också med sig utbyggd infrastruktur som i översiktsplanen föreslås olämplig i förhållande till läge och transportsträckor. En utveckling av dessa ställningstaganden finns i kapitel 4.1.6 i granskningsförslaget. Förvaltningen instämmer i att det kan vara en målkonflikt att prioritera grundvattnet och samtidigt prioritera en utveckling av cementindustrins anläggning i Slite, avhängigt att en utveckling av industrin även skulle innefatta ökad brytning. Brytningstillstånd prövas i tillståndprocesser via miljödomstolen. Samtidigt behöver utsläppen av koldioxid minska kraftigt varför en omställning av industrier är nödvändigt. För närvarande har Miljö- och byggnadsnämnden gett ett planuppdrag till Samhällsbyggnadsförvaltningen för att undersöka möjligheterna att bygga om cementfabriken i Slite för en koldioxidneutral cementproduktion.

4.5 Områdesspecifika synpunkter

4.5.1 Delområde Visby

 # 216 Johanna Bergbom

2022-04-24

Ytterstaden i anslutning till Österport (Östercentrum) - Stråk Visby Centrum. Detta område måste prioriteras av flera hänseenden. Otrygg känsla, mötesplats som inte har varit prioriterad. Från Österport till Östercentrum och ytterstaden blir det en "förfulning" som påverkar stadsbilden för Visby. Anlägga mötesplatser, gröna stråk, och göra denna del attraktiv skulle öka känslan av trygghet och fler skulle vilja vistas här vilket skulle få bort personer som har detta som sitt "häng". Ex göra en lekplats likt det i Almedalen, skapa en allé med träd, gröna ytor mm.

Något som skulle förhöja kvaliteten på Visbys entréer till staden som ni avser ska förbättras. Även de tomma lokaler som finns i området ex expertbutiken måste säkerställas att de inte kan förbli tomma.

Kollektivtrafiken måste anpassa sig efter flyg och båttrafiken så att man kan resa kollektivt utan att behöva vänta ex 3 h som när man kommer med en viss färja till Visby och ska till Klintehamn.

Boende/Studenboende/Säsongsboende- Regionen måste upprätta smarta boenden för all personal som ska arbeta säsong eftersom turismen är en viktig del för ön. Att se alla ungdomar som letar boenden och får bo i husvagnar och i källare är dålig reklam för Gotland. En attraktiv besöksdestination och studentstad ska skapa de förutsättningar som krävs för att ta emot både sommarjobbare/säsongsarbetare och studenter. Så varför inte upprätta dessa boenden i några av de yttre områdena i Visby där studenter får bo kvar under sommaren och där säsongsjobbare kan få bo under högsäsong.

Simhall & Äventyrsbad - Eftersom Regionen anser att Visby har goda förutsättningar att utvecklas som besöksdestination året runt för möten, weekendresor och evenemang så måste man möta möjligheten att hitta något att göra året runt. Ett av de självklara sakerna är att satsa på ett äventyrsbad som inte bara lockar invånare att besöka Visby utan även gör att besökare kommer året runt för att besöka Gotland och då ha möjlighet till en upplevelse

som gör att man kan attrahera besökare som annars skulle rest till ex Västerås och Kokpunkten eller Uppsala och deras badanläggning. Man måste satsa på upplevelser för familjer då Gotland idag inte erbjuder upplevelser annat än sommartid. Förslagsvis lägga denna anläggning i ex Visborg så att det blir enklare att parkera och ta sig till anläggningen.

3.4.7 Eksta-Fröjelkusten - Här bör man ha tydligare restriktioner för husbilar och husvagnar och upprätta tydliga ställplatser för att förhindra förstörd natur.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Östercentrum planeras att utvecklas med boende och grönska. Ett nytt badhus planeras centralt i Visby. Fastighetsägarna ansvarar för uthyrning av sina lokaler. Gotlands Hem är bostadsföretag ägt av Region Gotland, Gotlands Hem planerar att bygga bostäder i Gråbo och Visborg. Det är särskilt angeläget att bygga studentbostäder. Tillgången till mark som är möjlig att bygga med bostäder i och kring Visby är dock begränsad på grund av många restriktioner. Frågor kring kollektivtrafik ingår i kollektivtrafikens kontinuerliga utvecklingsarbete.

 # 291 DBWs Innerstadsråd Bjerne von Schulman
2022-04-25

Yttrande över samrådsförslag Översiktsplan för Gotland 2040

DBW:s innerstadsråd ska enligt dess reglemente verka för bevarande och utvecklande av den säregna skönhet och ålderdomliga prägel som kännetecknar det gamla Visby. Rådet representerar Sällskapet DBW i Visby världsarvsråd.

Rådet har tagit del av förslaget vad avser världsarvet Hansestaden Visby och de områden som angränsar detta. Kommentarer berör Världsarvsavsnitten, det gröna Visby och hur ytterstaden möter innerstaden – Visby centrum.

Generellt sett upplevs avsnitten inte helt genomarbetade vare sig till deras struktur eller innehållsmässigt. En översiktsplan ska enligt lagtexten vara tillräckligt tydlig och konkret. En uppstramning skulle öka läsbarheten och möjligheten till tillämpning avsevärt. Vi efterlyser också ett tydligt utpekande av hur ansvaret för genomförandet av planen fördelas och gärna en tidplan.

Världsarvet

I förslaget konstateras att världsarvet även omfattar ett område utanför ringmuren, företrädesvis Gravarna. Enligt den antagna strategin har dock inte världsarvskommittén beslutat om denna utvidgning i förhållande till 1995 års beslut. Åtgärder för detta bör beslutas regionalt för beslut i kommittén.

Det sägs även att en s. k buffertzona saknas och att en sådan bör inrättas. Vi saknar emellertid förslag på hur en sådan skulle avgränsas, vilket är angeläget i detta arbete. Avsnittet om HIA kan minskas till förmån för var det skulle kunna tillämpas. Under punkt 3.2.5 finns ett kursivt avsnitt. Texten om utmaningar är svårförståelig jämfört med mål 3 i strategin. Kan det avse Konstmuseets återuppväckande i innerstaden? Som bidragsgivare till tillkomsten av museet är Sällskapet synnerligen angeläget om en återstart.

Östercentrum

För Östercentrumområdet diskuteras i detalj olika åtgärder för dess utveckling. Vi finner att detta i stort redan togs upp i den gällande fördjupade översiktsplanen för Visby – Hela Visby, 2010. Det är förklart om planförfattaren anser att FÖP Visby är gällande eller om den avses ersättas med Översiktsplanen för hela ön.

Vi menar dessutom att en översiktsplan inte är rätt forum för åtgärder på denna nivå. Avsnittet är en blandning av stort och smått och vinner på en renodling till översiktsplanefrågor. Vi kan inte heller förstå varför det kan talas om exploatering inom världsarvszonen, t ex sid 148. Är det överhuvudtaget tänkbart med bebyggelseåtgärder inom detta? Ordet bör i första punktsatsen bör ändras till får [...inte...].

Det gröna Visby

Avsnittet om det gröna Visby är föredömligt och det kan inte nog understrykas vikten av att siktlinjerna mot ringmuren säkerställs. Gärna med ett citat ur Sven Markelius beskrivning till 1934 års, till stora delar gällande, stads-/detaljplan.

Ytterstaden möter innerstaden – Visby centrum

Avsnittet om Ytterstaden möter innerstaden – Visby centrum är fokuserat på ytterstadens koppling till innerstaden. Det anges bl. a att denna ska stärkas. De sätt som anges är att stråken ska ”stärkas upp”, särskild omsorg tas om bottenvåningarna och att ny bebyggelse ska anpassas i höjd och skala i förhållande till bl. a världsarvet. Hur detta ska ske behöver utvecklas då merparten av området är bebyggt. Mycket i texten är relaterat till att åtgärder ska prövas ”restriktivt”. Ett diffust uttryck som måste utvecklas för att bli förståeligt. Liksom begreppet förstärkas. Huvudparten av texten är att betrakta som designriktlinjer som bör behandlas i ett reviderat planprogram för Östercentrumområdet. I det sammanhanget bör resultatet av den omnämnda design tävlingen inarbetas.

För styrelsen i DBW:s innerstadsråd

Lennart Edlund, ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. När översiktsplanen har vunnit laga kraft kommer de fördjupade översiktsplanerna att utgå som egna handlingar, till granskningsskedet har de uppdateras och implementeras i översiktsplanen. En översiktsplan är vägledande, varav riktlinjer benämns med ”bör” istället för ”ska”. Läsbarheten och layout har utvecklas till granskningen. Markanvändningen har blivit mindre detaljerad med ett mindre antal kategorier. Text med rubriken ”Innerstaden möter ytterstaden” och ”Östercentrum” utgått och ersatts med text som kortfattat beskriver specifika utvecklingsområden. Avsnittet om världsarvet har reviderats och förtydligats. Buffertzonen är en zon utanför ringmuren där särskild hänsyn krävs till världsarvet och en särskild utredning (HIA) bör utföras vid ett planarbete.

Visby Handel

65 Gotland Invest AB Yttrande Telefonen 4

2022-04-05

Remissvar gällande översiktsplan för Gotland 2040

I förslag till översiktsplan för Gotland 2040 står under avsnitt 3.2.7

”Näringslivsutveckling och service” sid 151-152 följande;

Region Gotlands inriktning är att nyetableringar av handelsområden undviks, dels för att handeln på Gotland ska kunna vara lönsam och dels för att

minska behovet av transporter. Etableringar ska prioriteras på befintliga områden, Stenhuggaren samt Skarphäll. Kopplingar och kommunikationer är viktiga för handel, när den perifera handeln koncentreras till redan befintliga områden, ökar förutsättningarna för kollektivtrafik till dessa områden. En viss spridning av externhandeln minskar sannolikt också det hot den kan utgöra mot handeln i stadskärnan.

Mot detta förslag vill vi som ägare av fastigheten telefonen 4 anföra följande;

I den fördjupade översiktsplanen för Visbyområdet "Hela Visby" antagen av Kommunfullmäktige 2009-12-14 står följande att läsa. "I planförslaget pekas fyra områden ut för externhandel. Kv. Telefonen, södra delen av Skarphäl, kv. Stenhuggaren och ett område i den södra delen av Visborg. De olika lägena ger en god geografisk spridning vilket innebär att det relativt enkelt kan nås från bostadsområden även utan bil. Kopplingar till kommunikationer är viktiga för handeln. Det är därför en fördel om den perifera handeln kan koncentreras till ett antal områden, vilket underlättar för kollektivtrafik även till dessa områden. En viss spridning av externhandeln minskar sannolikt också det hot den kan utgöra mot handeln i stadskärnan."

Utifrån dessa förutsättningar har vi som fastighetsägare försökt att etappvis utveckla vår fastighet till ett externhandelsområde. Som ett led i den strävan har vi under många år försökt att få en förändrad detaljplan. En strävan som också blev framgångsrik när en ny detaljplan blev lagakraftvunnen 2019-12-19. En detaljplan som medger all slag av handel på en yta av 33.000 kvm.

För att bättre förstå storleken på den ytan som nu är avsedd för handel kan vi som jämförelse ge utrymme för samtliga verksamheter som idag finns i kv. Stenhuggaren och ändå ha ca 10.000 kvm outnyttjad handelsyta. Vi kan också med fog påstå att våra parkeringsmöjligheter är nästintill obegränsade. Då möjligheten att angöra ett externhandelsområde med kollektiva färdmedel är av stor vikt kan nämnas att innerstadens kollektivtrafik med regelbundenhet angör vår fastighet med både linje 1 och 5.

Då det i förslaget till ny översiktsplan står att nyetableringar av handelsområden skall undvikas bör det påtalas att vår fastighet inte är någon nyetablering utan en pågående verksamhet som ständigt utvecklas helt i linje med den inriktning som tidigare översiktsplaner angett.

Gotland Invest AB
Kenneth Carlzon

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. I granskningsförslaget pekas området ut som befintlig mångfunktionell bebyggelse. Det innebär att översiktsplanen stödjer många olika typer av bebyggelse där: handel, service, bostäder med mera (bostäder är dock inte möjligt i dagsläget pga. av flygbuller).

Utvecklingsriktning Visby-Väskinde-Lummelunda-Bro

46 Kjell Thomsson
2022-02-23

Jag skulle vilja lyfta en möjlighet i pågående översiktsplan.

Tänker på området N Krusmyntagården längs kusten tom S Salthamn. Att området blir rekreativområde och att delar kan få användas som golfbana. Tänker på området på och omkring Pilmyr. Området kan beröras av flygbilder och användandet av området kan vara begränsat på annat sätt. Att th närmast havet blir typ promenadstig.

Hoppas det går bra att lämna en synpunkt så här.

Vänligen

Kjell Thomsson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

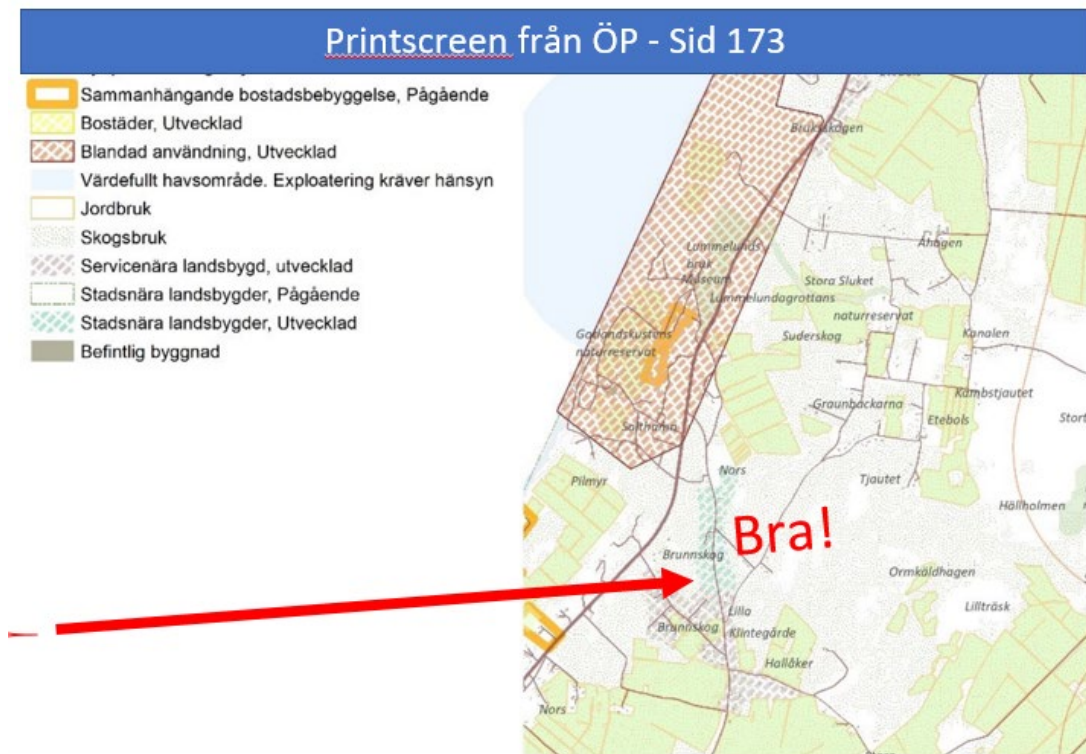
Tack för din synpunkt. Området utgörs till stora delar av jordbruksblock. Området utgörs också av riksintresse friluftsliv och riksintresse naturvård, vilket medför att en golfbana inte är lämpligt i detta läge.

#178 Fredrik Stenberg

2022-04-21

Synpunkter på Översiktsplanen angående Väskinde m fl.

- Det är bra att Regionen, för att möta den höga efterfrågan på bostäder, nu styr om utbyggnadsriktningen norrut till följd av bl. a militärverksamheten söderut samt vattenskyddsområdet österut.
- Det är också mycket bra med en övergripande inriktning som prioriterar förtätning vid redan sammanhållen bebyggelse. Det är därtill glädjande att läsa riktlinjen ”att ny bebyggelse ska tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse”, för att på så sätt föregå med gott exempel för hållbarhets-fokus och ett resurseffektivt utnyttjande av redan befintliga vägar, busslinjer, cykelbanor, idrottsanläggningar, skolor, vinterplogning m m.
- Slutligen vill jag anföra att pågående program och detaljplanarbeten kring och för Salthamn med omnejd är spännande, men det finns också en uppenbar risk att utsikten mot havet och kvällssolen leder till exklusiva fritidshus med därtill hörande prisbild, vilket skulle riskera att stänga ute en stor del av Gotlands bofasta befolkning. Därför anser jag det mycket bra att översiktsplanen även anger att kustområdet bör tillskapas en starkare koppling med Väskinde by där bl. a skolan ligger. Denna koppling kan med fördel utgöras av ny bebyggelse i områden öster om Lummelundsväg. Dessa områden ligger nära både Väskinde och Visby och har goda allmänna kommunikationer och cykelbanor, vilket gör dem attraktiva för permanentboende och arbetstagare i Visby. Områdena utgör inte heller ”A-lägen” för sommarboenden, utan här finns förutsättningar för att tillskapa nya tomter till priser som är uppnåeliga även för fastboende. Detta är helt avgörande för att få fler permanentboende på ön och att på sikt öka den fasta befolkningen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att utveckla områden med närhet till skolor och service, där det finns förutsättningar att bo och leva året runt.

 # 232 EvaMonica Tarelius Brisundsområdet

Datum 2022-04-22

Ny ÖP Gotland. Synpunkter i samråd gällande området Brissund samt även området och fastigheten Lauritse.

Jag har följande synpunkter som jag vill avge inom samrådets ram för den nya ÖP Gotland. Mina synpunkter berör området Brissund.

I den nuvarande FÖP Visby, som ju baseras på den nuvarande ÖP Gotland, så anges det att inom området Brissund finns inte mycket möjligheter att bygga nytt/förtäta – och orsaken till motiveras i den nuvarande FÖP dels att stora delar av området ligger inom bullerzon flyget, dels att det inte fanns kommunalt VA tidigare.

Nu är emellertid båda dessa hinder (VA samt flygbuller) – åtgärdade/ändrade. Vad gäller VA, så finns det nu kommunalt VA i området som nu ligger nu inom kommunens VO. Beträffande flygbuller så har bullernormerna ändrats, vilket innebär att området nu till en större del än tidigare ligger utanför bullerzonen, och därmed är alltså större yta än tidigare möjlig att bebygga med bostäder.

Dessa två olika grundförutsättningar är alltså ändrade sedan den tidigare ÖP/FÖP. Och det i sig borde föranleda att man i den kommande nya ÖP/FÖP borde ange Brissundsområdet som möjlig för förtätning/bebyggelseområde. Det skulle i så fall kunna bli ett viktigt

komplement för det behov av Visbynära bostäder som finns. Därtill finns det numer också utbyggd cykelväg in till Visby – således sammanfattningsvis är de viktigaste delarna av infrastrukturen redan uppbyggda. Nya bostäder inom området skulle också möjliggöra att kostnaden för den utbyggda VA fördelades på en större andel bostäder som då skulle ingå i VA-kollektivet, och bidra med ekonomi till den.

I nuvarande FÖP anges att ”pågående markanvändning” gäller, och där anges t.ex. att den marken som är taxerad som jordbruksmark skall fortsätta att vara det. För den specifika marken som jag har i åtanke i det här, fastigheten Väskinde Butter 6:22, taxerad jordbruksmark. För den marken finns ett värdeutlåtande från LRF Gotland där den marken anges vara av mycket ringa värde, och inte ens troligt att använda som bete, då marken är mycket mager.

Med ledning av ovanstående kan man dra slutsatsen att det inte är god hushållning med mark och samhällets resurser, att låta en så pass stor stadsnära mark, med för bostäder färdigbyggd infrastruktur, ligga utan ett rimligt alternativtutnyttjande. Därför är mitt förslag att utbyggnad av fastigheten Väskinde Butter 6:22 medges enligt nedan:

Markens yta är ca 4 hektar.

Förslag på nytt markutnyttjande i en kommande detaljplaneläggning där ÖP/FÖP medger bostäder:

Ca 2 ha av marken ligger utanför bullerzon och där kan man bygga bostäder B. Den övre delen av fastigheten – ca 2 ha ligger inom zon med möjlighet exploatera med O (tillfälligt boende) och där skulle man i brf kunna exploatera med bostäder inom en gemensam fastighet för tätare exploatering i brf.

På så sätt skulle marken kunna användas på lämpligt sätt. Det finns dokumenterat inte omistliga naturvärden (utlåtande från Ekologigruppen finns för det). Det föreligger inte heller påtaglig påverkan på det rörliga friluftslivet, snarare skulle det rörliga friluftslivet påverkas positivt av att man öppnar upp för denna i samband med byggnation. Jordbruksmark med ringa (lägsta) värde.

Gällande området och fastigheten Lauritse borde man även där i den nya ÖP öppna upp för möjlighet till exploatering. Det är angeläget att inte låsa byggbar mark, i synnerhet mot bakgrund att ytterligare mark på Gotland är låst pga. försvarets nyetablering. Den marken borde man försöka få in i en ny ÖP och senare FÖP för att öppna upp för exploatering. Omkringliggande bebyggelse finns redan.

Med vänliga hälsningar

EvaMonica Tarelius, EvaMonica Fastighetskonsult AB

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Se svar under # 261.

 # 261 Fastighetskonsult AB

2022-04-22

Ny ÖP Gotland. Synpunkter i samråd gällande området Brissund.

Jag har följande synpunkter som jag vill avge inom samrådets ram för den nya ÖP Gotland. Mina synpunkter berör området Brissund.

I den nuvarande FÖP Visby, som ju baseras på den nuvarande ÖP Gotland, så anges det att inom området Brissund finns inte mycket möjligheter att bygga nytt/förtäta – och orsaken till motiveras i den nuvarande FÖP dels att stora delar av området ligger inom bullerzon flyget, dels att det inte fanns kommunalt VA tidigare.

Nu är emellertid båda dessa hinder (VA samt flygbuller) – åtgärdade/ändrade. Vad gäller VA, så finns det nu kommunalt VA i området som nu ligger nu inom kommunens VO. Beträffande flygbuller så har bullernormerna ändrats, vilket innebär att området nu till en större del än tidigare ligger utanför bullerzonen, och därmed är alltså större yta än tidigare möjlig att bebygga med bostäder.

Dessa två olika grundförutsättningar är alltså ändrade sedan den tidigare ÖP/FÖP. Och det i sig borde föranleda att man i den kommande nya ÖP/FÖP borde ange Brissundsområdet som möjlig för förtätning/bebyggelseområde. Det skulle i så fall kunna bli ett viktigt komplement för det behov av Visbynära bostäder som finns. Därtill finns det numer också utbyggd cykelväg in till Visby – således sammanfattningsvis är de viktigaste delarna av infrastrukturen redan uppbyggda. Nya bostäder inom området skulle också möjliggöra att kostnaden för den utbyggda VA fördelades på en större andel bostäder som då skulle ingå i VA-kollektivet, och bidra med ekonomi till den.

I nuvarande FÖP anges att ”pågående markanvändning” gäller, och där anges t.ex. att den marken som är taxerad som jordbruksmark skall fortsätta att vara det. För den specifika marken som jag har i åtanke i det här, fastigheten Väskinde Butter 6:22, taxerad jordbruksmark. För den marken finns ett värdeutlåtande från LRF Gotland där den marken anges vara av mycket ringa värde, och inte ens troligt att använda som bete, då marken är mycket mager.

Med ledning av ovanstående kan man dra slutsatsen att det inte är god hushållning med mark och samhällets resurser, att låta en så pass stor stadsnära mark, med för bostäder färdigbyggd infrastruktur, ligga utan ett rimligt alternativtutnyttjande. Därför är mitt förslag att utbyggnad av fastigheten Väskinde Butter 6:22 medges enligt nedan:
Markens yta är ca 4 hektar.

Förslag på nytt markutnyttjande i en kommande detaljplaneläggning där ÖP/FÖP medger bostäder:

Ca 2 ha av marken ligger utanför bullerzon och där kan man bygga bostäder B. Den övre delen av fastigheten – ca 2 ha ligger inom zon med möjlighet exploatera med O (tillfälligt boende) och där skulle man i brf kunna exploatera med bostäder inom en gemensam fastighet för tätare exploatering i brf.

På så sätt skulle marken kunna användas på lämpligt sätt. Det finns dokumenterat inte omistliga naturvärden (utlåtande från Ekologigruppen finns för det). Det föreligger inte heller påtaglig påverkan på det rörliga friluftslivet, snarare skulle det rörliga friluftslivet påverkas positivt av att man öppnar upp för denna i samband med byggnation. Jordbruksmark med ringa (lägsta) värde.

Med vänliga hälsningar
EvaMonica Tarelius, EvaMonica Fastighetskonsult AB

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Det kan finnas förutsättningar att bebygga delar av fastigheten med bostäder, frågan prövas i detaljplan eller bygglov beroende på komplexitet och omfattning. En del av området utgörs av jordbruksmark och en del av området utgörs av ett kalkkärr med höga naturvärden. Översiktsplanen använder sig av det så kallade jordbruksblocket där åkermark och ängs- och betesmark ingår vilka erhåller eller har erhållit EU-stöd. Jordbruksverket äger detta data och det är upp till varje markägare att i dialog med Länsstyrelsen meddela om ägorna brukas eller ej. Jordbruksverket kan dock anse att marken, även om den tas ur bruk, fort-satt är att betrakta som jordbruksmark. Översiktsplanen gör ingen egen värdering av hur jordbruksmarken klassas. Mer information finns på www.jordbruksverket.se

Översiktsplanen pekar ut delar av området som sammanhållen bostadsbebyggelse, där översiktsplanen generellt stödjer kompletteringar om den lokaliserats resurseffektivt och om platsen är lämplig för bostäder.

 # 274 Werkelinbolagen/ Cia Heldtander Färnlöf AB /Cia Byggkonsult 2022-04-25

Vi har tagit del av samrådsförslaget och tycker att det är ambitiöst och bra överlag. Gotland behöver fortsatt positiv tillväxt och detta görs bland annat genom att peka ut mark för olika former av bebyggelse. Ska befolkningen öka, måste man kunna erbjuda bostäder samt mark för verksamheter som vill etablera sig på ön. Vi anser att man ska ta tillfället i akt att titta ännu mer på hur större etableringar av både bostäder och verksamheter kan komma till stånd på ön. Alltså vara lite djärvare och lite mer framåtutad.

Visionen om att Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet är fin. Ska vi ligga i framkant, så måste man identifiera mark för byggande. Om målen ska nås med ökad befolkning samt nya bostäder, så räcker det inte med att förtäta och täppa igen luckor i staden och tätorterna. Nya områden för exploatering måste pekas ut i större utsträckning. En radie av 1 mil runt Visby bör gås igenom för att se var man kan bygga. Detta är mycket viktigt då det är på cykelavstånd från staden.

Vi anser att utpekandet av mark för bebyggelseutveckling generellt är för snålt tilltagen i samrådsförslaget och har därför identifierat några områden som vi anser bör pekas ut.

Om Sverige/Gotland behöver ställa om för att i framtiden ta emot klimat- eller krigsflyktingar i stora mängder som permanent behöver emigrera så bör denna plan ta höjd för betydligt större och snabbare befolkningsökning än den som idag planeras för.

Lokrume Nyplings 1:8

Visby Invest AB har inkommit med begäran om planbesked för bostadsbebyggelse på fastigheten Lokrume Nyplings 1:8. Förslaget omfattar ca 80 fastigheter med 126 uthyrningsdelar. Fastigheten ligger till största delen på södra sidan av länsväg 148. Avståndet till Visby är endast 4 km. Bebyggelse föreslås på båda sidor om länsvägen.

Byggnadsnämnden fattade beslut 2016-04-13 (BN § 64, BN 2015/6217) att överlämna ärendet till regionstyrelsen för beslut om planbesked. Samtidigt gav byggnadsnämnden förslag till RS att inte upprätta detaljplan för berörd fastighet. Enligt bedömningen så bör bebyggelse på åkermark och allvarmark undvikas. Vidare ska ny exploatering i första hand ske i anslutning till befintlig bebyggelse. Man menar att ny bebyggelse ska ansluta till den befintliga staden så att man så långt som möjligt undviker öar av bebyggelse utan fysisk och social koppling till staden.

Regionstyrelsen fattade beslut (2016-10-27, RS 2016/460, RS §257) att avslå ansökan samt att ge ledningskontoret i uppdrag att upprätta en beställning till TKF/SBF om att ta fram ett "start-PM". Avsikten var att start-PM:et skulle utreda planeringsförutsättningar, miljöbedömningar, mark-och avtalsfrågor., ekonomi samt genomförande utifrån det exploateringsförslag som redovisats i begäran om planbesked.

Beroende på start-PM:ets utfall skulle en bedömning göras i dialog med sökanden om de t befintliga planförslaget är genomförbart eller om det krävs omarbetning.

RS (2019-06-12, RS § 210, RS 2019/583,) godkänner förvaltningarnas förslag till start-PM och anger att inom ramen för arbetet med en revidering av gällande översiktsplan Bygg Gotland inkludera att klarlägga förutsättningarna för exploatering av Visbys ytterområden och närliggande delar av angränsande socknar. Vi undrar om denna kartläggning har gjorts? Vi ser inte att man har arbetat in detta alls i nya ÖP'n.

Vi ser området som mycket gynnsamt för framtida bebyggelse. Fastigheten ligger utanför området som omfattas av flygbuller. Fastigheten omfattas av riksintresse för rörligt friluftsliv samt stoppområde för höga objekt, försvarsmakten. Det har hittats en del fridlysta växter samt biotopsskyddade odlingsrösen. Det går att placera in bostadshus i samklang med värdefulla arter.

Förslaget kräver att en gång-och cykelbana byggs och redan idag är det mycket angeläget. Det är ofta, speciellt sommartid, som man kan se cyklister längs den mycket trafikerade länsvägen. Gotland bör bli ännu mer cykelvänligt och det rimmar även väl med målet om en hållbar ö. Att knyta ihop Väskinde/Bro med Visby även längs väg 148 skulle vara gynnsamt ur flera synvinklar. Väg 148 är markerat som pendlarcykelstråk på sidan 139 vilket vi hoppas ska innebära utbyggnad av en cykelväg. Vi anser att det är rimligt att förtäta längs väg 148 med det attraktiva läget när både naturen och staden.

Större områden för exploatering behövs i närområdet till Visby.

Öar av bebyggelse bör undvikas enligt samrådsförslaget. Vi tror att man kan undvika en känsla av osammanhängande bebyggelse om man kan knyta ihop stråket mot Väskinde/Bro och förstärka sammanhanget med Visby. Låt det förtätas mellan Visby och Väskinde/Bro längs med väg 148, på samma sätt som förtätning har skett längs väg 149.

Vi har en idé om att bli föregångare i Sverige för extremt hållbart byggande. ÖP'n måste rigga för detta och ge möjlighet till innovativa lösningar som ligger i framkant.

Väskinde Stora Mickelgårds 1:26 mfl

Vi har fått positivt planbesked för exploatering av Väskinde Stora Mickelgårds 1:26 mfl. Enligt beslut i miljö-och byggnadsnämnden (MBN §298, 2021-12-14, MBN 202172859) fick SBF i uppdrag att upprätta detaljplan för Väskinde Mickelgårds 1:26 mfl. Det är ett större område och ny bebyggelse för ca 350 hushåll. Det finns flera pågående planärenden i närheten och vi anser att det bör pekas ut som ett utbyggnadsområde. Det är av yttersta vikt att kunna förtäta och få till stånd ny exploatering i attraktiva områden som ligger naturskönt med närhet till Visby och Väskinde.

Att kommunen är beredd att planlägga flera områden runt Väskinde bör lyftas fram med större tydlighet i översiktsplanen.

Visbo-konceptet

På både Nyplings och Väskinde Stora Mickelgårds mfl planerar vi för extremt hållbart byggande. Visionen är att bli en förebild i energi-och klimatomställningen.

Vi jobbar på ett helhetskoncept för resilient och klimatsmart boende som vi kallar Visbo-konceptet, som skall förenkla för exploatörer, bostadsföretag och arkitekter att skapa boenden med lösningar för framtiden. Klimatkris såväl som brutna försörjningskedjor till följd av Covid och invasionen av Ukraina har aktualiserat behovet av en mer omfattande lokal resiliens vid samhällsbyggande. Vi vill i Visbo-konceptet tillämpa intelligenta system för delningsekonomi, vilket leder till minskad resursanvändning för boende, livsmedel och resor. Vi vill tillämpa lokalt återbruk av organiskt avfall och avlopp vilket ger förutsättningar för tryggare livsmedels- och energiförsörjning. Konceptet inkorporerar också nödutrymmen dit boende kan söka sig i händelse av kriser till följd av exempelvis extrema väderhändelser, längre avbrott i strömförsörjning eller andra omfattande störningar i infrastrukturen och där få de mest grundläggande behoven tillfredsställda.

Under många år har fokus på lösningar för klimatkrisen legat i energieffektivisering, vilket lett till stora framsteg bland annat avseende bostäders energiprestanda. Det sker också en omställning från att använda fossila energislag till framförallt användning av energianvändning i många samhällssektorer. Omställningen i sig är dock resurskrävande när gammal teknik måste ersättas med ny. Genom smarta system för att inom bostadsområden kunna dela på ny energieffektiv teknik kan vi ta ytterligare ett steg mot minskad resursanvändning. Antalet elbilar, elcyklar och elgräsklippare kan minimeras genom att funktionen tillhandahålls via boendet genom intelligenta system för delning av produkterna.

Tankarna på sådana system har funnits i många år, men idéerna har inte tillämpats fullt ut redan när bostadsområden byggs och blir då efterkonstruktioner med begränsad funktion och livslängd.

Samhällets beredskap för allvarliga kriser har försämrats under många år. Vi har inte längre beredskapslager på nationell nivå och nödutrymmen/nödutrymme har inte byggts i samma takt som befolkningen har ökat. Samhället förutsätter ansvarstagande av individen när det gäller säkerhet i händelse av kriser av olika slag. Vi kan också förutse ett förändrat mönster när det gäller händelser som kan utvecklas till kriser som en följd av klimatförändringar och ett nytt säkerhetspolitiskt läge. Visbo-konceptet skall ha god kapacitet att klara antropogena och naturrelaterade kriser så att de boende kan känna en trygghet i sitt boende. Vi vill säkerställa tillgång till grundläggande behov av skydd, kyla/värme, syre, vatten, livsmedel och sanitet när krisen kommer. Idén återupplivar således den tanke som låg bakom byggandet av Visby ringmur. Skydd för medborgare vid allvarlig kris i ett större sammanhang!

Behovet av ökad lokal självförsörjningsgrad och ökat lokalt samarbete aktualiseras vid varje kris där samhällets försörjningskedjor störs. Lokal självförsörjning avseende livsmedel förutsätter tillgång till gödsel. Komponenter för att framställa mineralgödsel eller färdiga gödselmedel importerar delvis till Sverige från konfliktzoner som Ryssland, Ukraina och Marocko.

Vi vill införa källsorterande lösningar för effektiv återvinning av avlopps- och avfallsfraktioner som integreras i boendet så att de kan användas på ett enkelt sätt. I projektet vill vi studera hur vi på bästa sätt använder den biogas som produceras för att skapa tryggad energiförsörjning för bostäderna. Visbo-konceptet skall dessutom förse med lämpliga kompletterande klimatneutrala energikällor.

Genom att återföra näringsämnen i lokalt producerat organiskt avfall och avloppsvatten till lantbruk nära bostadsområden finns också förutsättningar för delvis lokal självförsörjning på livsmedel. Genom att avfallet och avloppsvattnet rötas i röt-kammare innan det tillförs åkermark omvandlas växt-näringen så den blir lättillgänglig för grödor samtidigt som ökar acceptansen ökar eftersom materialet hygieniseras och stabiliseras så att det luktar mindre. Det unika i projektet är att vi vill skapa ett fritt tillgängligt helhetskoncept för bostäder där vi har tagit med lösningar på de utmaningar som klimatomställningen och klimatkriser ställer oss inför. Vi vill på så sätt förenkla processen att skapa klimatsmarta och resilienta boenden i framtiden som även tar hänsyn till ett nytt säkerhetspolitiskt läge.

Vi vill ta fram ett koncept för bostadsbyggande där 1) delningsekonomi, 2) klimatriskhantering, 3) kretsloppslösningar för avlopp och avfall och klimatbra energilösningar och 4) jämställdhet mellan kvinnor och män tillämpas. Målsättningen med att ta fram konceptet är att förenkla för exploatörer, bostadsföretag och arkitekter att skapa boendemiljöer som är en del av lösningen på klimatkrisen både genom skydd emot effekter av klimatkrisen och att klimatpåverkan av boende minimeras.

Vi vill ha lösningar som bidrar till en transparent, resurseffektiv och cirkulär användning av råvaror. I detta delprojekt sker det på flera plan:

- Näringsämnen i avlopp och avfall cirkulerar på ett resurseffektivare sätt.
- Minskad vattenförbrukning genom användande av vattensnål teknik.
- Ökad produktion av klimatneutral energi i form av biogas.

Vatten från toaletter går i separata ledningar tillsammans med matavfall direkt till en biogasanläggning. För att säkerställa en bra biogasprocess måste vattenmängderna minimeras genom användning av vattensnåla tekniker som exempelvis vakuumtoaletter eller aquatron-system som separerar fast material från vattenfasen. Hushållskvarnar är en möjlig teknik för att förbehandla matavfall så att det kan pumpas vidare till biogasanläggningen. Vi planerar också för grövre kvarnar där trädgårdsavfall kan malas ned för vidare transport till biogasanläggningen. Den biogas som produceras vid anläggningen kan användas till att producera kraftvärme för lokal energiförsörjning. Den hygieniserade gödselprodukten som produceras skall användas i jordbruk. Lantbrukaren som nyttjar rötresten kommer att beredas möjlighet att tillföra skörderester mm till röt-kammaren för ökad gasproduktion. Biogasen utgör basen för en skapa en trygg energiförsörjning i bostadsområdet.

Vi vill använda vattensnåla tekniker för dusch och tvätt. BDT-vatten går sedan i separata ledningar till ett eget reningssystem. Målsättningen med reningen skall vara att vattnet skall kunna återanvändas lokalt för bevattning av grönytor för att på så sätt kunna ha en grön oas trots vattenbrist. Sammantaget innebär detta förutsättningar för ett hållbart jordbruk, en hållbar förvaltning av vatten och sanitet, hållbar energi, vilket är hållbarhetsmål i Agenda 2030.

För detta behöver det finnas tillgänglig mark och regionen måste bli bättre på att peka ut större områden för den här typen av etableringar om vi ska kunna vara en förebild i energi- och klimatomställningen. Ett projekt som detta kräver en större enhet av bostäder och vår förhoppning är att konceptet ska kunna testas både på Nyplings och i Väskinde. Denna typ av satsning ligger dessutom helt i linje med översiktsplanens intentioner i fråga om risker, vattenanvändning samt klimatanpassning.

Stora Hästnäs 1:16

Vi föreslår att området kring Stora Hästnäs 1:16 pekas ut som lämplig mark för lättare industriandamål (icke störande) och kontor/motion/rekreation/upplevelse. Vi tror att platsen lämpar sig väl för förråd, lager, kontor, logistik eller område för solenergi samt för motion och rekreation. Ett sådant område bör ligga i Visbys ytterområden, som knyts ihop med cykelväg till Visby och norrut mot Väskinde/Bro.

Kombinationen kontor och rekreation är något som ligger i en sundare livsstil och då behöver Visby ett sådant område där det byggs gym, idrottshall, löpspår mm i naturnära miljö med cykelavstånd. Ett aktivitetsområde som finansieras utanför det kommunala skulle stärka livsmiljön för gotlänningen.

Denna mark bör ingå i det område som är utpekad i samrådsförslaget som pågående verksamhetsområde kring Österby. Österbyområdet upplevs som ett område som plötsligt tar slut och mynnar ut i ingenting. Industrimark är en bristvara i Visby och vi anser att man ska ta tillfället i akt och se över detta, men också luckra upp användningsområdet till både idrott/kontor/lättare industri.

Verksamhetsområdes utsträckning visas på en karta på sidan 131 bör ses över och utökas.

Väskinde Butter 6:22

FÖP hela Visby föreslås bli en del av översiktsplanen. Vi vill då passa på att lyfta fram fastigheten Väskinde Butter 6:22. Vi anser att fastigheten bör pekas ut som utvecklingsområde för bostäder. Platsen lämpar sig för en mindre komplettering till den befintliga bebyggelsen. Området ligger i ytterkanten av ett jordbruksområde men den aktuella fastigheten består idag av icke brukningsvärd jordbruksmark. Vi ser att man skulle kunna komplettera med ett mindre antal bostäder som placeras längs befintlig väg, utan att störa våtmarken eller ta hela grönområdet i anspråk. Detta skulle innebära en naturlig komplettering.

Det har funnits ett uppdrag att detaljplanera fastigheten vilket innebär att regionen har bedömt platsen som lämplig för bebyggelse.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. På Gotland finns ett stort antal riksintressen och lagskyddade värden som begränsar var ny bebyggelse kan uppföras. En mil inåt land från Visby utgörs mycket av marken av vattenskyddsområde där enskilda vatten och avloppslösningar inte är lämpliga. För att klara en hållbar utveckling med den infrastruktur som behövs är det viktigt att ny bebyggelse lokaliseras resurseffektivt, som kompletteringar till befintlig bebyggelse eller som nya utvecklingsområden där vatten- och avloppstillgången kan säkras.

De utvecklingsstråk som pekas ut i Visbys omnejd utgörs av större, sammanhängande bebyggelseområden. Bedömningen är fortsatt att området saknar förutsättningar för en större bostadsetablering inom Lokrume Nyplings 1:8. Området saknar nödvändig infrastruktur, en större bebyggelseutveckling i detta läge kan därför inte anses vara en resurseffektiv lokalisering. Området ligger inom primär vattenskyddszon och inte i anslutning till det centrala försörjningsområdet för kommunalt vatten och avlopp. Området omfattas av alvarmark som har en artrik och särpräglad flora och fauna knuten till sig. För att få bygga på jordbruksmark krävs det att byggnationen är av väsentligt samhällsintresse som inte kan lokaliseras på annan plats.

Stora Hästnäs 1:16 ligger inom vattenskydd och inte i direkt anslutning till Österby, området bedöms inte vara lämpligt att peka ut för verksamheter i översiktsplanen.

Förslaget revideras genom att tydligare peka ut vilka områden i Väskinde som är lämpliga för större bostadsetableringar. Därtill stödjer översiktsplanen generellt kompletteringar i Väskinde där marken tål en ökad belastning och förutsättningar för bebyggelse finns. Det kan finnas förutsättningar att bebygga delar av fastigheten i Väskinde Butter med bostäder, frågan prövas i detaljplan eller bygglov beroende på komplexitet och omfattning. En del av området utgörs av jordbruksmark och en del av området utgörs av ett källkärr med höga naturvärden.

Förvaltningen tackar för upplysning kring Visbo-konceptet med hållbara, framåtblickande och innovativa initiativ.

Utvecklingsriktning Träkumla/Stenkumla/Västerhejde

#204 Betongindustri AB

2022-04-25

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVERSIKTSPLAN GOTLAND 2040 2022-04-21

Avseende fastigheterna Träkumla Tjängdarve 1:63, Träkumla Tjängdarve 4:1, Follingbo Gudmyrsskog 1:5 m fl. Se bifogat kartunderlag.

BETONGINDUSTRI AB, i egenskap av fastighetsägare till ovan nämnda fastigheter, önskar härmed lämna följande synpunkter på Region Gotlands förslag till ny Översiktsplan för Gotland 2040.

Övergripande vill vi förtydliga och klargöra nuläge och förväntad framtid för vårt fastighetsbestånd inom det område som i kartunderlag tillhörande samrådsförslaget pekats ut som "Omgivningspåverkande och tillståndspliktig verksamhet - pågående". Totalt uppgår detta fastighetsinnehav till ca 40 ha. För fabriksverksamheten behövs idag maximalt 1 ha, då den tekniska utvecklingen ständigt går framåt. Därtill minskar hela tiden omgivningspåverkan genom diverse utvecklingssteg.

Fastighetsägaren har ett stort intresse av utveckla den stora ytmässiga överkapaciteten och är flexibla i hur detta ska genomföras.

Träkumla Tjängdarve 1:63

Betongindustri AB bedriver idag verksamhet med produktion av fabriksbetong på fastigheten Träkumla Tjängdarve 1:63. Den omgivningspåverkan som hänvisas till i samrådsförslaget knuten till Betongindustris fastigheter kommer uteslutande från denna verksamhet.

I samband med detta sarnrådsyttrande vill bolaget meddela att man i sin långsiktiga planering inte har någon användning av fastigheten som produktionsplats då produktionsenheten är föråldrad. En omlokalisering av produktionen kommer därför ske inom en överskådlig tid. Omgivningspåverkan från betongproduktion är därmed inte längre aktuell inom den tidsrymd översiktsplanen sträcker sig.

Med anledning av omlokaliseringen har bolaget som målsättning att på sikt förädla och utveckla såväl denna fastighet som omgivande fastighetsbestånd, i synnerhet angränsande Follingbo Gudmyrskog 1:5 och Tjängdarve 4:1, vilka inte använts för produktionen av fabriksbetong på mycket lång tid.

Follingbo Gudmyrskog 1:5

Fastigheten utgörs av ett fd stenbrott för råmaterial för betongframställning. Någon faktisk produktion har dock inte bedrivits inom fastigheten på många år, även om närheten till nuvarande produktion på Tjängdarve 1:63 idag är tydlig. Vid en omlokalisering av sagda verksamhet förändras dock förutsättningarna, då ingen annan industri i området har samma påverkan. Fastigheten är också i behov av restaurering och kan i samband med utveckling till bostäder komplettera angränsande bostadsområde i norr, vilket i hög grad präglas av småskalig hästverksamhet. Något som skulle kunna bli aktuellt även här.

Bolaget ser på sikt en utveckling mot bostäder t ex friliggande villor eller mindre gårdar där möjligheten till djurhållning kan finnas. Detta skulle innebära en restaurering av naturvärden och bidra till att länka samman t ex det ekologiska sambandet för ädellövskog, vilket enligt Region Gotlands sarnrådsförslag till Grönplan är svagt i området. Samtidigt finns potential att lyfta fram områdets kulturhistoriska värden som industriområde.

Inom fastigheten finns goda förutsättningar för egen energiproduktion och en befintlig elinfrastruktur för större spänning. Området har en närhet till såväl Visborgs och Terra Nova- området och angränsar till vidsträckta friluftsområden. Utvecklingen bedöms vara i linje med föreslagna riktlinjer i ÖP 2040 som bland annat anger att bebyggelse kan tillkomma i den stadsnära landsbygd som stråket Visby-Stenkumla-Träkumla utgör. Fastighetens bebyggelse skulle få goda kommunikationer i anslutning till befintliga grusvägar, vilka kan nyttjas som cykelstråk och längs större väg (142) där möjlighet till kollektivtrafikanslutning finns. Området kan angöras från såväl väg 142 som via "bakvägen" mot Traume.

Bedömningen är att området skulle vara mycket attraktivt fört ex barnfamiljer som önskar bo lantligt, med allt vad det innebär, fast ändå nära stan. Till Terra Nova-skolan (åk 1-6) är avståndet t ex bara 3 km med cykel längs mindre vägar i stort sett utan personbilstrafik.

Träkumla Tjängdarve 4:1

Inom fastigheten har Skanska tidigare bedrivit produktion med viss, men inte omfattande, omgivningspåverkan. Produktionen avvecklades dock redan 20xx. Därefter har ingen verksamhet funnits på platsen annat än som tillfälligt upplag. Betongindustri AB gör bedömningen att även denna fastighet bör ha goda möjligheter till utveckling då den inte längre ingår i bolagets primära verksamhet. Även Tjängdarve 4:1 är i behov av restaurering och återställning utifrån ett naturvärdesperspektiv. Samma åtgärder och vinster som presenterats för Gudmyrskog 1:5 är aktuella även på denna fastighet.

Betongindustri AB har sedan tidigare i planbesked MBN 20201/3535 prövat möjligheten att genom planläggning utveckla fastigheten Tjängdarve 4:1, som ligger på den östra sidan om väg 142. Miljö- och byggnämndens beslut blev då negativt med hänvisning till Teknikförvaltningens yttrande om att det i dagsläget inte finns möjlighet att ansluta till det allmänna VA-nätet, och Miljö- och hälsoskyddsenshetens yttrande om att en enskild VA-lösning inte är önskvärd pga fastighetens läge inom Visbys sekundära vattenskyddsområde.

Fastighetsägaren har ambitionen att på nytt söka planbesked med en utvecklad ansökan. Den nya ansökan kommer undersöka möjliga innovativa och kretsloppsanpassade avlopps-lösningar utifrån planeringsinriktningar formulerade i Region Gotlands VA-plan och nya översiktsplan. Den samlade bedömningen är att den tidigare industrifastigheten, genom en hänsynsfull bostadsetablering bör kunna bli ett nyttigt tillskott till Visbys pressade bostads-marknad. Inom närområdet saknas också sakägare med skäl att sakta ner och överklaga en kommande detaljplaneprocess, vilket in många fall kan medför lång tid från ansökan till genomförande.

Slutsatser

Utvecklingsinriktning

I samrådsförslaget till ny ÖP framgår att utvecklingen längs med det utpekade utvecklings-stråket Inlandssträckan Västehejde, Stenkumla, Tråkuvla - Visby i första hand ska vara an-tingen från kyrkbyarna eller från Visby, där bebyggelsen kan mötas på mitten. Ett argument som tillsammans med motståndet att tillåta en enskild VA-lösning användes som grund för ovan redogjorda negativa planbesked för Tjängdarve 4:1

Betongindustri AB menar att området Tjängdarve - Gudmyrskog i själva verket kan sägas utgöra den allra yttersta delen av Visby, alternativt den första delen stadsnära landsbygd om man så vill. Området an knyter till redan befintlig bebyggelse längs med vägen mot Traume och en långsiktig bostadsutveckling av området bedöms förutom detta vara i linje med flera andra riktlinjer i ÖP- förslaget.

Vatten & Avlopp

Området är inte idag anknutet till det allmänna VA-nätet och ska inte heller anslutas till detta enligt Region Gotlands VA-plan.

Det finns idag flera olika innovativa tekniska lösningar för såväl vatten som avlopp med kretsloppsbase-erade flöden som inte bara hushåller med grundvatten utan också bidrar till förbättrad biologisk mångfald mm, enligt riktlinjer i samrådsförslaget. Adderat restaurering av naturmarker på både Tjängdarve 4:1 och Gudmyrskog 1:5 ter sig en exploatering av im-pedimentytorna inom det före detta industriområdet som en avsevärt större samhällsvinst än mycken annan föreslagen etablering. Därtill medför planläggning av området att en ändamålsenlig dagvattenhantering kan säkras genom erforderliga planbestämmelser.

Energihushållning & mobilitet

Båda områdena har fördelaktiga förutsättningar för att kunna producera egen energi och vid läge sända överskottet vidare på nätet via befintliga högspänningsanlutningar anlagda för betongfabriken. Avståndet till stan är under 5 km och kan nås såväl till fots som till cy-kel, särskilt när Visborgsområdet byggts ut till fullo. Området skulle bidra till ett stärkt un-derlag för kollektivt resande och i ljuset av de senare årens utveckling med en avsevärt högre grad arbete, som utgår från hemmet, finns det goda förutsättningar att redan i plane-ringsstadiet möjliggöra från många av de åtgärder som formulerats i samrådsförslaget kring t ex mobilitet och hållbart resande.

Buller

Varken Tjängdarve eller Gudmyrskog är särskilt utsatt för trafikbuller. Bebyggelsen skulle placeras och utformas utifrån erforderliga bullerutredningar och redan i dagsläget är förhål-landena sådana att skyddsvallar och avstånd inte medför någon särskild bullerproblematik.

Omgivningsbuller från betongindustrin kommer i framtiden uppenbarligen inte vara aktuellt.

Markanvändning inom vattenskyddsområde

På platsen bedrivs i dag, eller sett i ett 15-årsperspektiv har bedrivits, industriverksamhet. Detta är inom Visbys vattenskyddsområde på mark som inte är planlagd eller tidigare utpekad för ändamålet. Området saknar således många av de önskvärda skyddsåtgärder för t ex dagvattenavrinning som kan krävas för ett ändamålsenligt industriändamål där risk för utlakning eller läckage av miljöfarliga ämnen alltid kan anses större än vid t ex bostäder. Viss verksamhet i området är förvisso miljötillståndspliktig men i ett skyddsperspektiv av Visbys grundvattentillgångar bör inte industri vara en önskvärd markanvändning på platsen.

Sammanfattningsvis anger förslaget till ny översiktsplan att ny bebyggelse ska tillkomma på platser där ett resurseffektivt markanvändande kan uppnås.

Betongindustri AB menar utifrån denna redogörelse därför att föreslagen markanvändning inom området ändras från Omgivningspåverkande och tillståndspliktig verksamhet - pågående till Bostäder i kommande granskningsversion av förslaget.

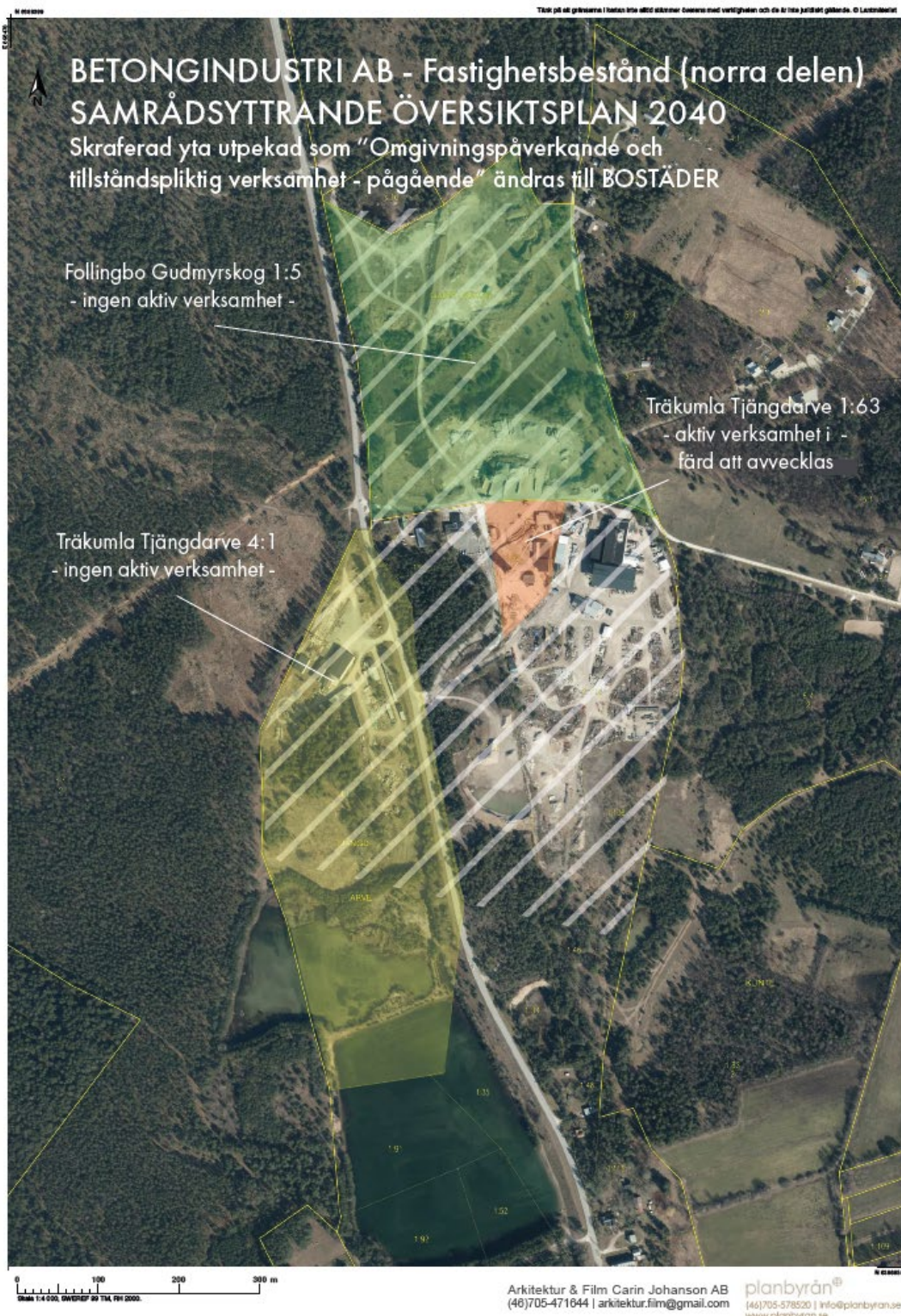
Betongindustri äger i det aktuella området även fastigheterna Träkumla Tjängdarve 1:35, 1:55 och 1:92 samt Träkumla Ingvars 1:14-16. Inom dessa fastigheter bedöms förutsättningarna för utveckling vara lägre bland annat genom höga naturvärden m m.

Stockholm den 21 april 2022

Med vänliga hälsningar,

Per Berglund BETONGINDUSTRI AB

Kartbilaga nedan

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Utvecklingsriktningen har ändrats till granskning, den sträcker sig inte längre hela vägen till Träkumla kyrkby på grund av svårigheter att lösa vatten och avlopp inom primärt vattenskyddsområde söder om det aktuella området.

Synpunkten om att peka ut området för bostäder tillgodoses delvis och områdets lämplighet behöver utredas vidare i en planprocess. Området pekas ut som ett utvecklingsområde för i huvudsak flerbostadshus eller

radbus. I första hand bör vatten och avlopp lösas enskilt via gemensambetsanläggning. Anläggningarna ska följa Teknisk handbok VA, Region Gotlands projekterings- och anläggningsanvisningar för VA-system; detta för att i framtiden vara förberett att kunna ingå i det kommunala verksamhetsområdet med kommunalt huvudmannaskap. Området är beläget utanför kommunalt verksamhetsområde för VA, utredning av VA är en förutsättning för att kunna utveckla området. Området ligger inom vattenskyddsområde, sekundär skyddszon på gränsen och delvis på primär skyddszon. Vattenskyddsföreskrifterna för Visbys grundvattentäkter ska följas. Vidare ska det beaktas att grundvattenförekomsten har en otillfredsställande kvantitativ status. En lokal avloppslösning är enbart möjlig om utsläpp till recipient, efter rening, kan ske utanför primär skyddszon. Fler hänsynstaganden anges i rubriken "hänsyn" i utvecklingsområdet i kapitel 3, Visbyområdet.

254 Visby Stift Egendom Västerhejde Annex 1:1

2022-09-08

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVERSIKTSPLAN 2040

Avseende fastigheten Västerhejde Annex 1:1. Se bifogat kartunderlag.

PRÄSTLÖNETILLGÅNGAR I VISBY STIFT genom EGENDOMSNÄMNDEN I VISBY STIFT i egenskap av förvaltare till ovan nämnda fastighet, önskar härmed lämna följande synpunkter på Region Gotlands förslag till ny Översiktsplan för Gotland 2040. Svenska kyrkan är en av Gotlands största markägare och har ett stort intresse i att förvalta och utveckla sitt fastighetsbestånd på ett sätt som gagnar såväl samfundet som samhället i stort. På Gotland, särskilt i Visby, råder idag brist på prismässigt överkomliga småhusfastigheter ämnade primärt för barnfamiljer som bor och verkar permanent på ön Övergripande vill vi därför förtydliga och klargöra nuläget och våra framtida utvecklingstankar för vårt fastighetsbestånd, i synnerhet Västerhejde Annex 1:1, där vi redan tidigare genomfört ett framgångsrikt planarbete. Bifogat finner ni kartunderlag över området lokaliserat i relation till genomförda detaljplaner, pågående byggnation och tänkta exploateringsföretag (samt hur dessa knyter an till riktlinjer i den kommande översiktsplanen för Gotland.

Fastigheten Västerhejde Annex 1:1 är ca 264 ha stor och består till största del av produktionsskog.

Västerhejde Annex 1:1 Historik

Svenska kyrkan ansökte och beviljades positivt planbesked för del av Västerhejde Annex 1:1 2015 (MBN 2 015/6228). Detaljplanen vilken reglerar 9 byggrätter avsedda för fristående enbostadshus på naturtomter i skog, vann laga kraft under 2019 och är för närvarande under genomförande.

I anslutning till området finns dessutom flera beviljade förhandsbesked och bygglov längs med väg 532.

I december 2021 ansökte Svenska kyrkan om planbesked för ca 30 tomter, på en till befintlig detaljplan närliggande del av samma fastighet (se MBN 2021/4094). Området kan angöras från befintlig grusväg, den tidigare militärvägen, som ansluter till väg 532. Tomterna föreslogs inplaceras varsamt i den befintliga produktions-skogen med fokus på nätta volymer och naturmaterial, tillsammans med framtidsorienterade lösningar för energi, uppvärmning och VA. En av planens huvuddrag var att befintliga skogsvärden, som i dagsläget är ringa, genom planläggning med tillhörande skötselplan, på sikt skulle förädlas och därmed medföra ökade ekologiska värden. Därtill även stärka upplevelsevärden som idag är

låga, givet produktionsskogens tämligen ensidiga biologi. En bostadsetablering i området skulle således bidra till att stärka såväl Visbys stadsnära bostadsbestånd såväl som natur och rekreativvärden.

Den ansökta etableringen var tänkt som en del av en större utbyggnad i flera etapper längs med ovan nämnda grusväg. Den tänkta utbyggnadsordningen har reviderats och det tidigare förfrågade området utgör nu en eventuell senare etapp.

Västerhejde Annex 1:1 Etapp 1

PRÄSTLÖNETILLGÅNGAR I VISBY STIFT har för avsikt att under 2022 inkomma med en plan- ansökan för en bostadsetablering inom de delar av Västerhejde Annex 1:1 som är belägna öster om tidigare ansökan. Området ligger öster om nämnda grusväg och sträcker sig därifrån fram till ledningsgatan och vidare i anslutning till eventuell kommande bostadsetablering på Träkumla Tjängdarve 4:1.

I en framtida planansökan avser vi utveckla idén om prisvärda bostäder, genom t ex friliggande villor eller mindre gårdar inlemmade i skogslandskapet. Dessa kan eventuellt erbjuda viss möjlighet till djurhållning. Det är i dagsläget inte detalj studerat hur många eller hur stora tomter som skulle kunna bli aktuellt inom ramen för planansökan. Huvuddragen från tidigare ansökan kommer dock kvarstå där omgivande naturmarker avses utvecklas och stärkas, till gagn för såväl friluftsliv som ekologiska värden. T ex stärkta samband för ädellövskog och barrskog, vilka enligt Region Gotlands samrådsförslag till Grönplan, är svaga i området.

Därtill ligger Västerhejde Annex 1:1 nära den kommande utbyggnaden av Visborgsområdet vars natur och friluftsområden med lätthet kan länkas samman med de befintliga stiggar som finns inom fastigheten Västerhejde Annex 1:1 och dess närhet.

Utvecklingen av detta område bedöms vara i linje med föreslagna riktlinjer i ÖP 2040 som bland annat anger att bebyggelse kan tillkomma i den stadsnära landsbygd som stråket Visby Stenkumla Träkumla utgör. Fastighetens bebyggelse skulle få goda kommunikationer i anslutning till större väg (men även till väg 562 som trafikeras av kollektivtrafiken. Genom skogen finns även goda cykelmöjligheter mot såväl Visborgs som Terra Novaområdet.

Vår bedömning är att det finns stora samordningsvinster att göra med närliggande förfrågade plan- områden såsom Tjängdarve 4:1, t ex genom goda förutsättningar för egen energiproduktion eller underlag för mobil service och kollektivtrafik.

Vår utgångspunkt är att området skulle vara mycket attraktivt för t ex barnfamiljer som önskar bo lantligt, med allt vad det innebär, fast ändå nära stan. Till Allé skolan (åk 1 6) i Visborgsområdet är avstånd et t ex under 2,5 km fågelvägen.

VästerhejdeAnnex1:1-Riktlinjer Översiktsplan Gotland 2040

Utvecklingsinriktning

I samrådsförslaget till ny ÖP framgår att utvecklingen längs med det utpekade utvecklingsstråket Inlandssträckan Västerhejde, Stenkumla, Träkumla Visby i första hand ska vara aningen från kyrkbyarna eller från Visby, där bebyggelsen kan mötas på mitten.

Vi menar att området Västerhejde Annex 1:1 kan sägas utgöra den allra yttersta delen av Visby, alternativt den första delen stadsnära landsbygd om man så vill. En långsiktig bostadsutveckling av området bedöms förutom detta vara i linje med flera andra riktlinjer i ÖP förslaget t ex den som anger att ny bebyggelse ska vara belägen inom 200-300 meter från större centrala vägar, vilket här är fallet i relation till väg 142.

Vatten Avlopp

Ur vattensynpunkt lämpar sig området mycket bra då tillgången till enskilt vattenuttag är gott. Området är beläget inom Visbys sekundära vattenskyddsområde och avlopp måste således behandlas därefter. I sitt yttrande inför planbesked för ca 30 bostäder skrev Teknikförvaltningen att det inom ramen för gällande VA plan 2030 inte finns möjlighet att ansluta till det allmänna VA nätet. Miljö och hälsoskyddsmyndigheten angav på sin sida att en enskild VA lösning inte är önskvärd på grund av fastighetens läge inom Visbys sekundära vattenskyddsområde.

Vi menar att den tekniska utvecklingen på området nu medför att det finns flera olika innovativa och kretsloppsanpassade avloppslösningar som bör kunna anses rimliga utifrån Region Gotlands egna planeringsriktningar formulerade i VA planen och i förslaget till ny översiktsplan. I dessa anges att innovation och nytänkande ska prägla processen. Att nyetablering ska förutsätta anslutning till den allmänna VA gemenskapen, som även den dras med stora olösta kapacitetssvårigheter, verkar i vår mening ogenomtänkt när fullgoda tekniska system med både drift och skötselavtal finns att tillgå.

Detta är system med kretsloppsbase flöden som inte bara hushåller med grundvatten utan också bidrar till förbättrad biologisk mångfald m m vilket ytterligare kommer bidra till att stärka områdets ekologiska värden.

Energihushållning mobilitet

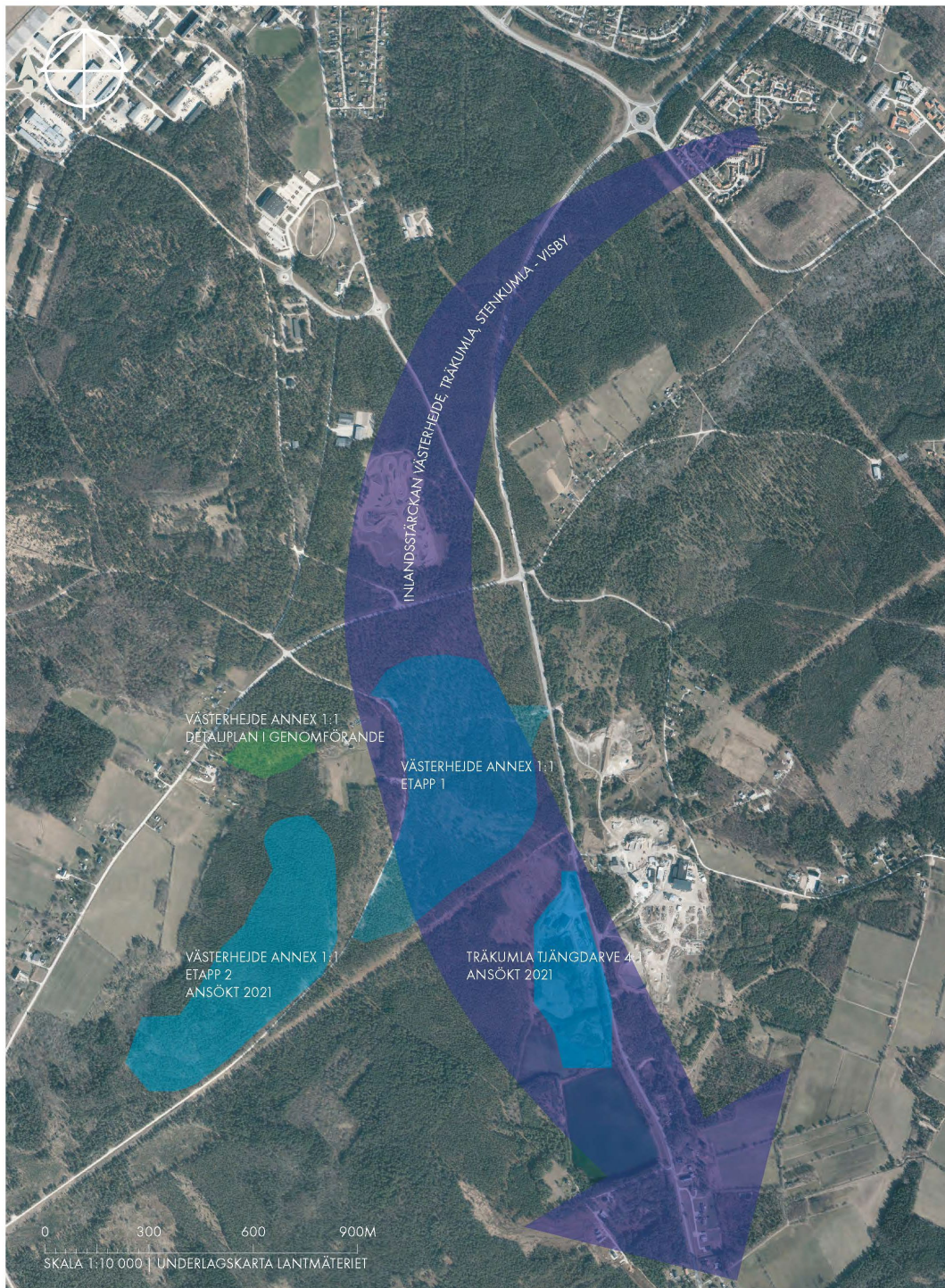
Inom området finns fördelaktiga förutsättningar för att kunna producera egen energi och vid läge sända överskottet vidare på nätet via befintliga högspänningsanslutningar. Avståndet till Visby är under 5 km och kan nås såväl till fots som på cykel, särskilt när Visborgs- området byggts ut till fullo. Ett utbyggt Västerhejde/Träkumla område skulle bidra till ett kraftigt stärkt underlag för kollektivt resande. I ljuset av de senare årens utveckling med en avsevärt högre grad arbete som utgår från hemmet finns det också goda förutsättningar att redan i planeringsstadiet möjliggöra från många av de åtgärder som formulerats i samrådsförslaget kring t ex kring mobilitet och hållbart resande. Särskilt vid samordning med ett eventuellt planuppdrag för Träkumla Tjängdarve 4:1.

PRÄSTLÖNETILLGÅNGAR I VISBY STIFT genom EGENDOMSNÄMNDEN I VISBY STIFT menar därför, utifrån denna redogörelse, att föreslagen markanvändning inom området Västerhejde Annex 1:1 (se karta) ändras från Stadsnära landsbygder till Bostäder, i kommande granskningsversion av förslaget.

Visby den 22 april 2022

Arvid Mickelåker
Egendomsförvaltare
För PRÄSTLÖNETILLGÅNGAR I VISBY STIFT

Kartbilaga

VÄSTERHEJDE ANNEX 1:1 - Samrådsyttrande Översiktsplan för Gotland 2040
KARTBILAGA [genomförda, kommande eller redan ansökta områden inom fastigheten samt närliggande fastighet]
RS 2019/1237 | 2022 • 04 • 21

I SAMVERKAN
Arkitektur & Film
Carin Johanson AB
(46)705471644
arkitektur.film@gmail.com
planbyrån
(46)705471620
info@planbyran.se
www.planbyran.se

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Utvecklingsriktningen har ändrats till granskning, den sträcker sig inte längre hela vägen till kyrkbyarna på grund av svårigheter att lösa vatten och avlopp inom primärt vattenskyddsområde.

Synpunkt om att peka ut området som utvecklingsområde för bostäder tillgodoses på den del som ligger inom sekundärt vattenskyddsområde, det föreslagna utvecklingsområdets lämplighet behöver utredas vidare i en planprocess. Det utpekade området är beläget ca 7 km från Visby och kan utgöra en förlängning av den planerade stadsdelen Visborg. Pekas ut som utvecklingsområde för i huvudsak bostäder, småhusbebyggelse (villor, radhus). I första hand bör vatten och avlopp lösas enskilt via gemensambetsanläggning. Anläggningarna ska följa Teknisk handbok VA, Region Gotlands projekterings- och anläggningsanvisningar för VA-system; detta för att i framtiden vara förberett att kunna ingå i det kommunala verksamhetsområdet med kommunalt huvudmannaskap. Fler hänsynstaganden anges i rubriken "hänsyn" i utvecklingsområdet i kapitel 3, Visbyområdet.

4.5.2 Delområde Norra Gotland

Fårösund

 # 47 Maria Walfridzon och Göran Lundkvist

2022-03-06

Synpunkter på ny översiktsplan för Gotland, Bunge Broungsområdet

För området där vi står i begrepp att bebygga vår tomt - Bunge Utbunge 1:34 - finns *Fördjupad översiktsplan för Fårösund från 2004* samt *Komplement till fördjupad översiktsplan med riktlinjer för bebyggelseutveckling inom Bunge Broungsområdet*. De senare, vilka godkändes av byggnadsnämnden år 2008, går inte längre att hitta på regionens hemsida (?), men var lätt tillgängliga när vi köpte tomt och ansökte om bygglov.

Vi glädde oss mycket åt dessa riktlinjer, som innebär att öppna odlings- och betesmarker i kulturlandskapet ska lämnas obebyggda.

Det är av stor vikt att detta dokument, *Komplement till fördjupad översiktsplan med riktlinjer för bebyggelseutveckling inom Bunge Broungsområdet*, (se bilaga) åter blir tillgängligt vid sökning på regionens hemsida, och att riktlinjerna inarbetas i kommande översiktsplan.

Vänligen

Maria Walfridzon och Göran Lundkvist

miagorans@gmail.com

Se bilaga # 47 Bilaga riktlinjer A3 bunge broungs

Riktlinjer för bebyggelseutveckling inom Bunge Brongsområdet

Komplement till fördjupad översiktsplan, antagen 2004-08-16

Foto: Gunnar Britze

Syfte

Riktlinjerna för Bunge Brongs är framtagna som ett komplement till den fördjupade översiktsplanen för Fårösund, antagen 2004-08-16. I översiktsplanen föreslås ett pågående markförändring i samband med planperioden med endast en begränsad komplettering enligt en så kallad "naturlig förtätning".

Riktlinjerna beskriver hur en sådan förtätning bör ske, med utgångspunkt från områdets äldre bebyggelse- och landskapsstruktur. Dessa riktlinjer är tillämpliga vid komplettering av enskilda eller mindre grupper av bostadshus som kan prövas utan krav planläggning.

De är inte tillämpliga för utveckling eller etablering av nya bostadszoner vilka istället bör föregås av planläggning. Likaså bör en fortsatt utbyggnad i direkt anslutning till tätorten Fårösund ske efter planläggning.

Riktlinjerna inom området

figur 1

Riktlinjerna är framtagna av stadsarkitektkontoret i Visby 2008-01-23. Godkänt av byrådsrådet i Gotlands kommun 2008-02-06.

Stadsarkitektkontoret, beställadress: S:5 Hansgatan 27, 621 81 VISBY, tfn 0498-269200, fax 0498-203520 e-post: register_sak@gotland.se, www.gotland.se/bygga

Med Bunge Brongsområdet avses det öppna jordbrukslandskapet mellan tätorten Fårösund i norr och skogsområdet med fritidsbebyggelse vid Bungeviken i söder, enligt avgränsning på kartan till höger. Marken består av relativt mager jord, i en sluttning ner mot sunden med en nivåskillnad på cirka 15 meter. Med undantag för Stuckglädans damm med ånor från 1600-talet, har gårdarna i området fått sin nuvarande placering genom skiftesreformen, vilken slutfördes först 1906 i Bunge socken.

De föreslagna riktlinjerna utgår ifrån Plan- och bygglagens krav på att markens lämplighet för fritids- och bostadsbebyggelse skall prövas i förhållande till allmänna intressen vad det gäller bland annat beaktandet av natur- och kulturvården, framtiden av en ändamålsenlig bebyggelsestruktur och tillämplande utformning av bebyggelse. Skrivna är även Miljöbalkens restriktioner för ny fritidshusbebyggelse inom "Gotlands-kusten", samt de hänsynskrav som gäller inom riksintresseområden för naturvård och det rörliga fritidslivet, se figur 1.

LANDSKAP: struktur

- Sammanhängande öppet jordbrukslandskap
- Bevarade ången, hägar och åkerholmar
- Östbyggt hedmark öster om Strandvägen
- Lågruxen skogsmark mot söder och Bungeviken

LANDSKAP: riktlinjer

- Bibehåll landskapets öppenhet och öst-västliga siktlinjer mot sundet
- Ingen ny bostadsbebyggelse öster om Strandvägen
- Väma mindre partier med ångs- och skogsområden.

BEBYGGELSE: struktur

- Tydlig bebyggelsegräns mellan tätort och landsbygdområde
- Frliggande skiftesgårdar med omgivande öppna marker
- Bebyggelse med viss bykarakter längs tvärgående öst - västlig väg, benämnd "byn"
- Småskalig fritidshusbebyggelse i ångs och skogsområden

BEBYGGELSE: riktlinjer

- Ingen sammanhängande bebyggelse utefter Strandvägen
- Enskilda kompletteringar i anslutning till befintliga gårdsmiljöer
- Mindre grupper av 2-4 bostadshus intill mindre ången och i skogsområden
- Komplettering längs befintliga vägar i "byn"

GENERELLT

- Placering och utformning av ny bebyggelse skall ske med hänsyn till lokala natur- och kulturmiljövärden.
- Nylokalisering prövas i förhållande till VA-förutsättningar
- Kommunens riktlinjer för skyddsavstånd från djurstallar gäller i området

KARTA riktlinjer

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Programmets huvuddrag har inarbetats i översiktsplanen. Riktlinjerna har setts över till granskningen.

Fårö

 # 88 Fårö Centerkvinnor

2022-04-11

Skrivelse till Region Gotland med anledning av FÖP-arbetet

Centerkvinnorna vill uttrycka sin oro över vatten- och avloppssituationen på Fårö i allmänhet och i Ekeviken i synnerhet.

Enligt er egen karta över skyddsområden visar det tydligt att Fårö är ett område med kända problem. Det står uttryckligen att avlopp ska anslutas till kommunala avlopp och i andra hand gemensamma avloppsanläggningar.

Varför då stoppa en enskild entreprenör som ser behovet och har möjlighet att åtgärda situationen på detta specifika problemområde?

Vi anser att frågan är mycket brådskande och att Regionen bör bistå med hjälp att hitta lösningar till denna akuta situation.

Antalet bygglov och utbyggen växer med stor hastighet i området vilket inte gör problemet lättare att lösa.

Vi har på Fårö flera välfungerande biologiska reningsverk och vet att det underlättar för alla boende i området. Region Gotland bör ta ansvar omgående för att underlätta en lösning i denna akuta fråga.

Fårö 11 april 2022

Fårö Centerkvinnor

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack er synpunkt. Region Gotlands VA-avdelning utreder VA-frågan på Fårö. Enskilda innovativa lösningar är aktuella på platser där det inte finns allmänt VA. På Fårö är förutsättningarna för enskilt vatten och avlopp ofta ogynnsamma. Komplexa reningsanläggningar och innovativa lösningar i mindre enskilda anläggningar kräver ofta stor teknisk kunskap, denna kunskap och även viljan att ha anläggningen måste finnas långsiktigt inte bara från nuvarande ägare utan även senare.

Stenkyrka/Lickershamn

 # 186 LustKusten Utveckling AB och Stenkumla-Lummelunda Centeravdelning

2022-04-22

Remissynpunkter på ÖP 2040 för Stenkyrka Lickershamn 2022-04-21

Remissynpunkterna har tagits fram i samarbete mellan LustKusten Utveckling AB och Stenkyrka Lummelunda Centeravdelning

Anne Ståhl Mousa , Ordförande LustKusten AB

Eva Gustafsson, Vice sekreterare LustKusten AB

Gabriella Hammarskjöld Ordförande Stenkyrka LummelundaC avdelning

Stenkyrka - detaljsynpunkter på nuvarande planområde som inte är lämpliga att bygga på

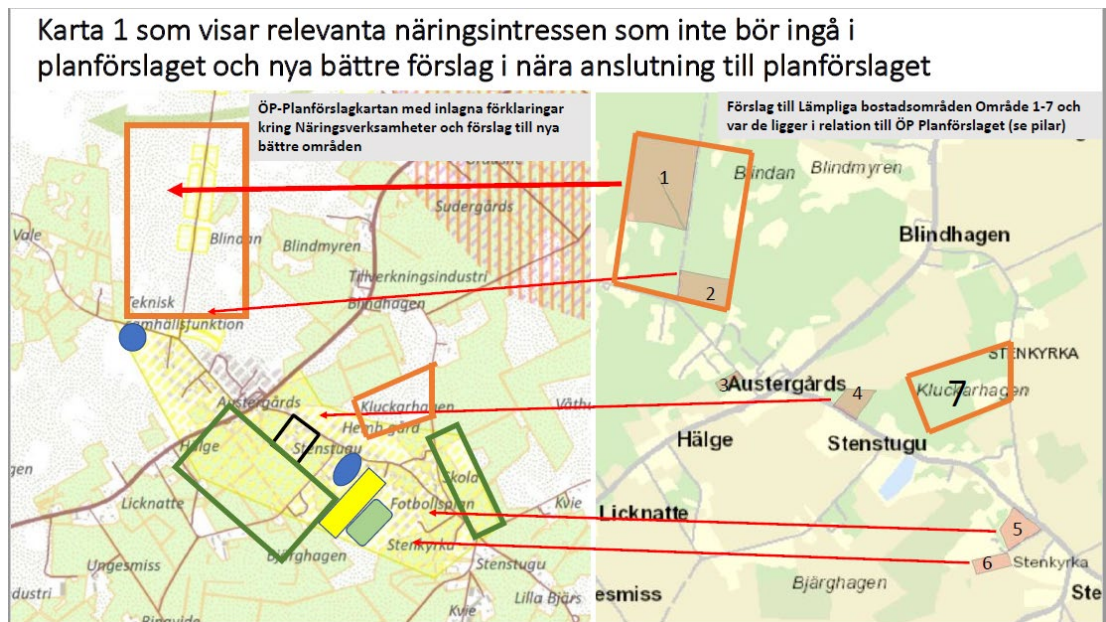
- Förvaltningens karta för Stenkyrka i ÖP förslaget har varit svår att tolka och förstå och detta har vi via mail givit uttryck för till förvaltningen. Samhällsbyggnadsförvaltningen har då mail-ledes svarat att man önskar få in synpunkter i remiss fasen kring ”områden som ni anser är bättre, eller som också skulle bli bra områden för bebyggelse eller annan typ av utveckling som vill vi gärna få in dessa synpunkter under samrådet.” Med anledning av detta har vi satt ihop dessa remissynpunkter på det nuvarande planförslaget samt nya bättre områden som vi tror ska in i förslaget istället.
- I det förslag som vi skickade in i oktober 2020, i den första tidiga ÖP processen, så såg en hel del av förslagen vi la in i systemet då annorlunda ut då vi tog större hänsyn till alla relevanta näringsverksamheter i Stenkyrka närområde. Den största skillnaden med regionens förslag är att vi i våra utpekade förslag tog stor hänsyn till samtliga brukningsvärda åkermarker. Endast ett område med mindre brukningsvärd mark närmast skolan och kyrkan pekades ut, då denna mark extensiv sand och grusmark som långa perioder varit en reserv fotbollsplan och inte odlats på (se område 5 och 6 längre ner i vårt yttrande).
- Vi anser att näringsverksamhet som **Brukningsvärd åkermark, Bevattningsdammar, Fotbollsplan, Kyrkans Ängesskog** samt **Åkeri** inte är lämpliga områden att rita ut i planprogrammet. Vi har ritat ut dessa olika näringsverksamheter enligt bifogad karta 1 på nästa sida med förklarande färgkoder på sidan efter karta 1 som Samhällsbyggnadsförvaltningen kan orientera sig.

Stenkyrka - Förslag till nya/ytterligare bostadsområden för planområde på skogsmark

- I nedan förslag pekar vi ut tidigare förslag till lämpliga områden för bostäder (Område 1 6) samt nya områden med orangea rutor.
- Vi anser att förvaltningen ska rita in mer lämplig skogsmark för bebyggelse enligt planprogrammet och inte peka ut områden med näringsverksamhet.
- Dessa nya förslag till bebyggelseområden har vi också ritat ut runt det nuvarande planprogrammet för att visa mer i detalj var de är belägna.
- Just dessa nya skogsområden föreslås för att de har ett centralt läge som bedöms lämpa sig väl för bebyggelse, men även för att det finns flera markägare av dessa skogsområden som i den lokala dialogen kring framtida mark för bebyggelse ställt sig positiv till framtida bostadsbebyggelse.
- Förslagen till bostadsområden bör inriktas i första hand mot:
  - 1) Enfamiljshus och Flerfamiljshus i form av rad --/kedjehus så att de smälter in i landskapet (bibehålla kontinenten i nuvarande landskapsbild).

- 2) Dessa valda områden inte ligger direkt vid kusten så de avser att i första hand locka till permanentboende.
- 3) Vid utformning av nybyggnation bör det finnas tillräckligt med laddningsstationer för bil och cykel.

Färgbeskrivningar till Karta 1

- = Områden med Brukningsvärd åkermark
- = Åkeri (med verksamhetstillstånd och bullertillstånd som begränsar boende på den öppna marken precis runt åkeriet)
- = Bevattningsdamm (eller gammal damm för mejeriet norr om Licknatte)
- = Fotbollsplaner
- = Kyrkans ängesskog
- = Lämpliga skogsområden för bostäder utanför planförslaget

Detaljbeskrivningar med förslag till lämpliga bostadsområden i Stenkyrka och vad man bör tänka på

Stenkyrka – Centralt (Område 1, 2, 3, 4 och 7)

Område 1

Vad kallar du platsen/området? Stenkyrka Austergård 1:22

Vilket ändamål vill du ha? Bostäder

Beskriv din idé! Lämpligt område för Permanentboende som kan ansluta som en förlängning till villaområdet vid Licknatteområdet med anslutning till kommunalt VA

Vad är viktigt att tänka på vid genomförandet? Vägar och VA finns i området

Område 2

Vad kallar du platsen/området? Fastigheten Stenkyrka Stenstugu 1:69

Vilket ändamål vill du ha? Bostäder

Beskriv din idé! Skapa minst 5 bostäder

Vad är viktigt att tänka på vid genomförandet?

Att man ansluter till villaområdet med kommunalt VA och vägnät

Område 3

Vad kallar du platsen/området? Fastigheten Stenkyrka Austergård 1:21

Vilket ändamål vill du ha? Bostäder

Beskriv din idé! Byggande av flerfamiljshus, radhus/hyreshus till seniorboende och exempelvis mindre näringsverksamhet i del av fastigheten pga dess centrala läge

Vad är viktigt att tänka på vid genomförandet?

Skiftet kan vara angivet som jordbruksmark men har alltid varit skogsmark. Området ligger i nära anslutning till villaområdet Licknatte, nära livsmedelsbutik och busshållplats vid väg 149. Anslutning till kommunalt VA och vägnät är lämpligt

Område 4

Vad kallar du platsen/området? Stenkyrka Hälge 3:1

Vilket ändamål vill du ha? Bostäder

Beskriv din idé! Skapa enfamiljshus som bidrar till en möjlig förtätning mellan kyrkbyn och skolan respektive villaområdet vid Licknatte och affären och busshållplats vid väg 149.

Vad är viktigt att tänka på vid genomförandet?

Närheten till villaområdet Licknatte och affären möjliggör anslutning till kommunalt VA. Villorna anläggs i anslutning till de två villorna som redan ligger på andra sidan vägen.

Område 7

Vad kallar du platsen/området? Stenkyrka Stenstugu _”Skogen Kluckarhagen”

Vilket ändamål vill du ha? Bostäder

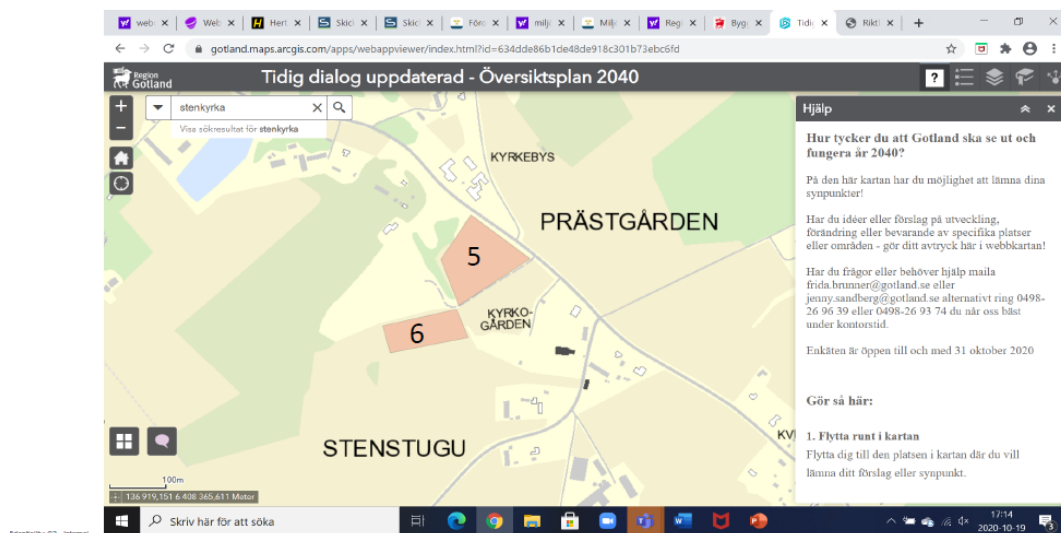
Beskriv din idé!

Skapa enfamiljshus som bidrar till en möjlig förtätning mellan kyrkbyn och skolan respektive villaområdet vid Licknatte och affären och busshållplats vid väg 149. Gärna lite större tomter för möjlighet för trädgård och odling.

Vad är viktigt att tänka på vid genomförandet?

Närheten till villaområdet Licknatte och affären möjliggör anslutning till kommunalt VA. Villorna anläggs i anslutning till de två villorna som redan ligger på andra sidan vägen. Det är viktigt att inte HELA "Kluckerhagskogen" bebyggs med bostäder för att närmaste grönområdet i skogen runt Folkets Hus används av dagis, skol- och fritidsbarn för friluftsläk. Vid Folkets Hus finns också en lokal bygdesåg som behöver ett visst utrymme för att såga och maskiner mm. Det är också viktigt att de hus som redan finns bebyggda längs med grusvägen vid Kluckerhagen tas hänsyn till på ett klokt sätt.

Stenkyrka – Kyrkbyn (Område 5 och 6)

Område 5

Vad kallar du platsen/området? Stenkyrka Prästgården 1:1

Vilket ändamål vill du ha? Bostäder

Beskriv din idé!

Skapa villor, radhus Och/eller flerfamiljshus. Samt exempelvis mindre näringsverksamhet i del av fastigheten pga dess centrala läge. Ligger väldigt centralt nära skola och förskola, kyrkan, idrottsplatsen, samt Stenkyrka tätortsområde vid väg 149 med affär. Möjlig samverkan med Lustkustens Utvecklingsbolag kring tex värme och VA. Tingstadeåsen skapar en vattenåder vid denna delen av Stenkyrkabygden med gott om grundvatten. Detta område har endast ett mindre brukningsvärde då denna mark extensiv sand och grusmark som långa perioder varit en reserv fotbollsplan och inte odlats på.

Vad är viktigt att tänka på vid genomförandet?

Detta bidrar till en möjlig förtätning av Stenkyrka K:as by. Förslaget binder samman kyrkbyn med villaområdet i Licknatte. På lång sikt skulle en VA anslutning till kommunala nätet vara görbart.

Område 6

Vad kallar du platsen/området? Fastigheten Prästgården 1:1

Vilket ändamål vill du ha? Bostäder

Beskriv din idé!

Skapa enfamiljshus, radhus och/eller flerfamiljshus. Bidrar till att skapa en naturlig förtätning mot Stenkyrka Kyrkoby och i nära anslutning till Stenkyrka skola och förskola, Idrottsplats samt i närområdet av villaområdet Licknatte , Stenkyrka affär samt busshållplats vid väg 148. Detta område har endast ett mindre brukningsvärde då denna mark extensiv sand och grusmark som långa perioder varit en reserv fotbollsplan och inte odlats på.

Vad är viktigt att tänka på vid genomförandet?

Tingstädeåsen skapar en vattenåder ner till Stenkyrka inom detta område som gör att det finns rikligt med grundvatten i detta område. Samordning med värme och VA kan tex samordnas med Lustkustens Utvecklingsbolag. Möjlighet att ansluta till kommunalt VA bör också övervägas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och förslag till utveckling. Förvaltningen har tagit fasta på några av förslagen kring Stenkyrka och reviderat utvecklingsytan. Områdena kring Stenkyrka har potential att locka till sig permanentboende och stärka skolan. Förvaltningen har inte tillgodosett förslag om breddning av ytor närmare Lickershamn, men ytornas avgränsning är schematiska och kan komma att utökas eller minskas detaljplaneskedet. Det är inte aktuellt att ansluta Stenkyrka till kommunalt VA inom närtid, men på längre sikt kan det komma att bli aktuellt.

 # 309 GUBIS samlat yttrande Stenkyrka med omnejd

2022-05-16

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVERSIKTSPLAN FÖR GOTLAND 2040

Avseende skolorten Stenkyrka inklusive Martebo, Hangvar/Hall och Tingstäde. Se bifogat kartunderlag.

Synpunkterna är framtagna på uppdrag av GUBIS - Gotlands Utvecklingsbolag I Samverkan.

Definitioner hämtade ur förslaget till ny Översiktsplan (ÖP):

Sammanhängande bostadsbebyggelse ”består huvudsakligen av bostäder och har en tydlig beroendrelation till närliggande orter. Sammanhängande bostadsbebyggelse är småorter, fritidshusområden och bybildningar eller bostadsområden och förorter som huvudsakligen består av bostadsbebyggelse, men där en eller ett fåtal servicefunktioner kan förekomma. Områdena har en tydlig beroendrelation till närliggande orter och karaktäriseras av en övervägande andel nattbefolkning och fler utpendlare än inpendlare.”

”En utveckling av dessa områden bör ges företräde framför jordbruksmark på föreslagna platser för att tillgodose bostadsförsörjningen.”

Servicenära landsbygd ”områden med samlad bostadsbebyggelse med upp till 200 invånare idag med utvecklingsmöjligheter för bostäder, och potential att bidra till bibehållen service inom respektive serviceområde.”

"Inom denna kategori finns även orterna med skolor och förskolor utanför de större tätorterna."

Landsbygd *"kategoriseras här som ett gleset bebyggt område avsett för bevarande av pågående markanvändning med enstaka möjligheter till komplettering av befintlig bebyggelse. För området gäller de föreslagna övergripande riktlinjer vid bygglovprövning"*.

SAMMANFATTNING SAMRÅDSFÖRSLAGET

Region Gotland har i den regionala utvecklingsstrategin (RUS) pekat ut ett långsiktigt behov av att förmå redan bofasta att stanna på ön, tillsammans med att öka andelen nyinflyttade i arbetsför ålder för att stärka kommunens skatteunderlag. Detta ska ske genom en resurseffektiv lokalisering av ny bebyggelse vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för utbud av service osv. Detta ger i slutändan möjlighet att spara större sammanhängande naturområden vilket i sin tur bidrar till en starkare och mer motståndskraftig biosfär. Därtill ska den lokala tillväxten i de olika ekomiska näringarna stärkas. RUS:en ligger till grund för översiktsplanen som istället ska vara genomförandeorienterad.

För norra Gotland anges att ÖP-förslaget är utformat med fokus på att förstärka och utveckla potentialen för boende, näringslivsutveckling, och infrastruktur inom i första hand Fårösund, Lärbro, Kappelshamn, Slite och Tingstäde. Planförslaget strävar efter att hitta möjligheter för att stärka attraktionskraften för boende, besökare och företag inom denna del av Gotland.

På norra Gotland pekas Slite, Fårösund och Lärbro ut som *mångfunktionell bebyggelse*. Kappelshamn, Stenkyrka, Ire och Tingstäde kategoriseras som sammanhängande bostadsbebyggelse. Områden utpekade som servicenära landsbygd (område i Stenkyrka samt Hall/Hangvar) bedöms ha utvecklingsmöjligheter med potential att bidra till bibehållen service i form av exempelvis skola och barnomsorg. För Martebo föreslås ingenting.

Dessa orter, undantaget Martebo, föreslås utgöra tyngdpunkterna för den framtida lokaliseringen för bebyggelseutvecklingen

För de respektive socknar som yttrandet hanterar har Region Gotland genom Boverkets ÖP-modell, anget:

Stenkyrka - *sammanhängande bostadsbebyggelse samt Servicenära landsbygd.*

De områden i socknen som omfattas av program för Lickershamn berörs i huvudsak inte i detta yttrande.

Martebo - *Landsbygd.*

Hall/Hangvar - *servicenära landsbygd.*

Samhället Kappelshamn - *sammanhängande bostadsbebyggelse.*

Tingstäde - *sammanhängande bostadsbebyggelse.*

SAMLADE SYNPUNKTER

Sammanfattningsvis vill vi framföra att förslaget till ny översiktsplan i huvudsak är bra. Vi tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter och den utökade svarstiden. Överlag har de olika utvecklingsbolagen inom GUBIS ambitionen att ta ett utökat grepp om sina frågor inför förslagets kommande granskningsfas.

Ambitionen att samla bebyggelse för att bibehålla naturvärden anser vi god då vi alla är medvetna om att det är en av de delar som gör Gotland så fantastiskt. Samtidigt ser vi risk för målkonflikter och anser att t ex ny kretsloppsbasead teknik för VA eller genomtänkta skötselplaner för naturmarker tillsammans med kompensationsågarer borde kunna medföra att ett visst intrång ibland kan vara motiverat. Givet att åtgärden syftar till att stärka den bofasta befolkningen i socknarna.

Nedan finner ni Stenkyrka skolorts, tillsammans med närliggande socknars, gemensamma synpunkter på förslaget.

Varför har politikerna i Region Gotland inte avsett mer tid för tjänstepersonerna att samla in underlag inför samrådet? Ett sådant här viktigt och omfattande dokument borde rimligtvis kräva flera års förberedelser i form av platsbesök, inledande dialoger med representanter för alla socknar, utvecklingsbolag och enskilda serviceproducenter m fl för att uppnå en så genomarbetad produkt som möjligt. Förslaget är bra men förankringen hos de olika intressenterna skulle, givet att tid avsatts från politiskt håll, kunna vara mycket bättre. Särskilt med tanke på att översiktsplanen ska vara styrande för en lång tid framåt.

Givet att synpunkten ovan inte tillgodosetts blir det än viktigare att översiktsplanen är lätt att förstå och att tillhörande kartor och bildmaterial är tydliga avseende de olika utvecklingsinriktningar som Region Gotland pekar ut. Dessvärre är det en gemensam standpunkt att många av kartorna tillhörande respektive samhälle/ socken är mycket svåra att tyda. Det är svårt att ha någon åsikt om man inte förstår vad vi förväntas tycka till om.

Överlag kan redogörelserna för de olika socknar och samhällen som redan beskrivits i förslaget utvecklas så att de beslutsfattare som kommer använda sig av översiktsplanen i sin myndighetsutövning kan förväntas förstå vilka lokala frågor, utmaningar och viljeinriktningar som är relevanta för varje plats. Det är inte givet att förutsättningarna är lika ens för de olika socknarna detta yttrande hanterar, även om den övergripande frågan är att säkra skolans upptagningsområde med tillhörande positiva sidoeffekter. Vad vi förstår är personalomsättningen hög på bygglovenheten och i många fall kanske lokalkännenheten lämnar utrymme för förbättring. Lägg därtill en hög arbetsbelastning och liten möjlighet att göra utförliga platsbesök så ser vi dessvärre risk för att beslut ibland kan fattas på bristfälligt underlag.

Utifrån ovan saknas resonemang kring många av de socknar som pekats ut som landsbygd, i detta fall Martebo. Dessa socknar lämnas till en generell beskrivning som riskerar att vara helt felaktig. I många fall är det också just dessa socknar som också har en negativ befolkningsutveckling och som därmed är i störst behov av att få sina potentialer belysta i ett genomförandeorienterat styrdokument som översiktsplanen. Givetvis är ansvaret delvis socknarnas eget men vi anser ändå att Region Gotland, med tanke på hur man från politiskt håll så länge strävat efter att få det regionala utvecklingsansvaret, här misslyckas med sitt uppdrag när man så styvmoderligt behandlat dessa socknar. Givetvis finns även här platser som kan anses mer lämpliga att bebygga.

Region Gotland är en stor fastighetsägare på ön. Inte sällan har man mark i de olika socknarna. Denna mark borde i vissa fall kunna vara föremål för förädling. Särskilt i de fall fastigheterna ligger i eller nära sammanhållen bebyggelse eller inte uttalat är föremål för jordbruks- eller skogsändamål. Vi saknar redogörelser för regionens markinnehav i de olika socknarna och i de fall innehav finns, vilka intentioner regionen själva har med sin mark?

I övrigt hänvisar vi till respektive sockens/samhälles enskilda synpunkter på förslaget. Se bilagor.

Med vänliga hälsningar,
Patrik Hjert
Genom GUBIS

Stenkyrka den 18 maj 2022

SAMMANFATTNING AV PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTVECKLINGSSINRIKTNINGAR

Stenkyrka - *sammanhängande bostadsbebyggelse samt servicenära landsbygd.*

I Stenkyrka finns relativt goda möjligheter till kommunalt VA. Kompletteras med enskilda VA-lösningar vid behov.

- En utveckling av bebyggelsen bör prövas, via bygglov eller detaljplan, beroende på exploateringens omfattning och komplexitet.
- Skolorterna bör särskilt främjas för en bebyggelseutveckling för att stötta inflyttning.

Eventuell bebyggelse förutses ske enligt utpekande samt med stöd av de generella bebyggelseriktlinjerna i förslaget. I korthet anger dessa att ny bebyggelse ska prövas och utgå utifrån platsens förutsättningar, i första hand som komplettering till redan befintlig bebyggelse, att erforderligt VA ska gå att lösa samt att natur- och kulturvärden på platsen ska tåla en ökad belastning. Bebyggelsen ska uppföras i harmoni med omgivningen, utanför det öppna kultur- och jordbrukslandskapet och klara kraven från ett föränderligt klimat (se kap 2.1.1-3).

De områden i socknen som omfattas av program för Lickershamn berörs i huvudsak inte i detta yttrande, undantaget område 1 och 2 (se nedan).

SYNPUNKTER

Stenkyrka

På Gotland råder idag brist på prismässigt överkomliga småhusfastigheter, både i Visby och på landet. Stenkyrka med omnejd kan bidra till att överkomma detta. Bland annat genom att peka ut lämpliga ytor för bostadsetablering i socknen. De områden som presenteras i förslaget har av det lokala utvecklingsbolaget m fl identifierats som möjliga att bebygga utifrån lokala behov och önsningar. Men nte minst också utifrån de enskilda fastighetsägarnas ambition att utveckla sitt fastigheter. Områdena pekas även ut utifrån sin placering i eller nära samhället istället för i kustområdet då de i första hand avser att locka till permanent boende.

Riktlinjen knuten till Servicenära landsbygd som anger att ”*skolorterna ska särskilt främjas för en bebyggelseutveckling som stöttar inflyttning*”, tycker vi är bra då skolans fortsatta roll för Stenkyrka och närliggande socknar är odiskutabel. Merparten av våra förslag för ny bebyggelse utgår därför från skolans centrala läge i samhället.

Utifrån Översiktsplanens samråds-karta finner vi det dock underligt att stora arealer brukningsvärd åkermark pekats ut i inom avgränsningen *Bostäder, utvecklad*. Likaså bevattningsdammar, fotbollsplan, kyrkans ängesskog och åkeri. Vi önskar därför se att avgränsningen justeras och preciseras inför granskning då vi inte anser att dessa näringsinriktade verksamheter är lämpliga att märka ut för bebyggelse.

Preciserade områden för ny bebyggelse samt detaljerade beskrivningar, förutom för det område som i ÖP- förslaget redan pekats ut som *servicenära landsbygd, utvecklad*, finns bifogat i kartunderlaget. Inom detta område har vi dock identifierat två obebyggda bygggrätter som nu avses bebyggas. I Stenkyrka finns såväl kommunalt VA som dagvattensystem. Vi anser att även innovativa kretsloppsbase- rade VA-system borde kunna bli aktuella om en kommunal lösning inte är möjlig.

I huvudsak föreslår vi en bebyggelse som underordnar sig landskapet då vyerna över Stenkyrkas säregna jordbruksmarker är högt skattade av socknens invånare och våra besökare. En- och tvåfamiljshus, rad- eller kedjehus med volymer som harmoniserar med omgivande bebyggelse och natur- och kulturförutsättningar föreslås. Vid utformning av nybyggnation bör det också finnas tillräckligt med laddstationer för bil och cykel.

Servicenära landsbygd, utvecklad

Område 1.

Stenkyrka Austergårds 1:22

Utpekat i Program för Lickershamn. Lämpligt område för permanentbostäder i skogsmiljö. Ytan bör utökas jmf programmet. Exploatering ska föregås av detaljplan då området måste förhålla sig till närliggande naturvärden knutna till komplexa hydrogeologiska förutsättningar. Kommunalt VA finns tillgängligt.

Område 2.

Stenkyrka Stenstugu 1:69

Utpekat i Program för Lickershamn. Lämpligt område för permanentbostäder i skogsmiljö. Ytan bör utökas jmf programmet. Angränsar till det område i befintlig detaljplan 09-STE-312 där två outnyttjade bygggrätter finns. Angränsar också till utpekat område, Servicenära landsbygd, utvecklad. Föreslås kunna utvecklas genom detaljplan eller bygglov. Kommunalt VA finns tillgängligt.

Område 3.

Stenkyrka Austergård 1:21

Fastigheten utgörs av skogsmark men är idag planlagd som Parkmark med gångstråk. Exploatering föregås av en planändring. Fastighetens centrala läge i nära avstånd till livsmedelsbutik och kollektivtrafik gör den dock lämplig för t ex serviceboende, radhus eller flerfamiljshus samt enklare näringsverksamheter.

Område 4.

Stenkyrka Hälge 3:1

Området bedöms lämpligt för förtätning genom ett antal enfamiljshus i nära anslutning till skola och service. Föreslås kunna utvecklas genom bygglov.

Område 5.

Stenkyrka Prästgården 1:1

Bostäder genom enfamiljshus, radhus och/eller flerfamiljshus vilket skulle förtäta och binda samman kyrkbyn med övriga samhället. Samt även lokaler för mindre näringsverksamheter. Centralt läge nära skola och barnomsorg, kyrka, idrottsplats och övrig samhällsservice. Här finns möjlighet till samverkan med Lustkustens Utvecklingsbolag kring t ex värme och VA. Grundvattenförutsättningarna är goda i det fall anslutning till kommunalt VA inte är möjligt. Ett av två områden som pekas ut på åkermark. Detta område har dock ett mycket lågt brukningsvärde genom extensiv sand- och grusmark som i huvudsak nyttjats som reservfotbollsplan av skola och idrottsföreningen.

Område 6.

Stenkyrka Prästgården 1:1

Liknande förutsättningar som område 5 (Områdena slås samman?)

Bostäder genom enfamiljshus, radhus och/eller flerfamiljshus vilket skulle förtäta och binda samman kyrkbyn med övriga samhället. Samt även lokaler för mindre näringsverksamheter. Centralt läge nära skola och barnomsorg, kyrka, idrottsplats och övrig samhällsservice. Här finns möjlighet till samverkan med Lustkustens Utvecklingsbolag kring t ex värme och VA. Grundvattenförutsättningarna är goda i det fall anslutning till kommunalt VA inte är möjligt. Ett av två områden som pekas ut på åkermark. Detta område har dock ett mycket lågt brukningsvärde genom extensiv sand- och grusmark som i huvudsak nyttjats som reservfotbollsplan av skola och idrottsföreningen.

Område 7.

Stenkyrka Stenstugu 1:40 ("Kluckarhagen")

Bostäder genom glest placerade enfamiljshus. Stora tomter för möjlighet till trädgård och odling. Exploatering genom detaljplan då skogen är en viktig skolskog med pedagogiska värden. Folkets hus och bygdesåg finns inom eller nära området.

Område 8.

Stenkyrka Sorby 1:16 (3)

Ett antal tomter genom förhandsbesked/bygglov. Hus i skog. Naturlig komplettering till närliggande bebyggelse.

Område 9.

Stenkyrka Sorby 1:29

Ett antal tomter genom förhandsbesked/bygglov. Naturlig komplettering till närliggande bebyggelse. Närheten till sockensågen bedöms inte utgöra något problem då verksamheten är begränsad.

Område 10.

Stenkyrka Niome 1:32

Ett antal tomter genom förhandsbesked/bygglov. Naturlig komplettering till närliggande bebyggelse.

SAMMANFATTNING

Vi önskar se samrådkarta och text justerad utifrån ovan presenterade synpunkter (se även bifogade kartbilagor).

- Avgränsning *Bostäder, utvecklad - justeras* utifrån befintlig bebyggelse. All brukningsvärd åkermark tas bort ur avgränsningen förutom för område 5 och 6.
- Avgränsning *Servicenära landsbygd, utvecklad - justeras* utifrån ovan redogjorda bebyggelseområden 1-10 (undantaget område 3 som redan är inom planlagd mark).

SAMMANFATTNING AV PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTVECKLINGSINRIKTNINGAR

Martebo - landsbygd.

För Martebo saknas helt beskrivande text eller karta. Inget särskilt rörande socknens föreslagna utveckling anges. I Martebo finns ingen tillgång till kommunalt VA. Inte heller finns det några planer på utbyggnad. Byggnation måste istället visa på en godtagbar enskild eller gemensam VA-lösning.

Martebo omfattas av ÖP-förslagets generella bebyggelseriktlinjer.

I korthet anger dessa att ny bebyggelse ska prövas och utgå utifrån platsens förutsättningar, i första hand som komplettering till redan befintlig bebyggelse, att erforderligt VA ska gå att lösa samt att natur- och kulturvärden på platsen ska tåla en ökad belastning. Bebyggelsen ska uppföras i harmoni med omgivningen, utanför det öppna kultur- och jordbrukslandskapet och klara kraven från ett föränderligt klimat (se kap 2.1.1-3).

SYNPKUNKTER

Martebo

I Martebo är befolkningsutvecklingen negativ och den bofasta befolkningen minskar. Men i översiktsförslaget hittar vi ingenting som berör hur Region Gotland vill att befolkningen här ska kunna växa? Inte en rad, inte en bild. Vi menar att det är just i vår socken, och andra likande socknar som vår, som behovet är som störst att ytor pekats ut och styrkor synliggörs.

Vi förstår givetvis att ansvaret delvis är vårt eget och har därför för avsikt att efter granskningsfasen inkomma med våra förslag till lämpliga förtättnings- och kompletteringsytor. Givetvis finns även här platser som vi tror kan vara mer lämpliga att bebygga.

I grund och botten anser vi dock att det huvudsakliga ansvaret är de styrande politikernas. I ett så här viktigt dokument måste de tjänstepersoner som ska ta fram översiktsplanen ges rimliga förutsättningar att grundligt belysa hela Gotland.

SAMMANFATTNING AV PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTVECKLINGSINRIKTNINGAR

Hall/Hangvar - servicenära landsbygd.

Samhället Kappelshamn - *sammanhängande bostadsbebyggelse.*

Stora delar av Hangvar och Kappelshamn har kommunalt VA. Kappelshamns vattenverk planeras för utbyggnad ca 2030. Likaså Kappelshamns avloppsreningsverk. Kapaciteten i det kommunala VA-nätet är därmed begränsad fram tills dess planerade åtgärder är genomförda.

Planförslaget vill ge förutsättningar för ett fortsatt sammanhängande bostadsbyggande genomatt förtäta den centrala delen av Kappelshamn och möjliggöra för en fortsatt utveckling åt nordostutmed Kappelshamnsviken.

- Verksamhetsutveckling mot fritidsändamål och turism.
- Avvägning mellan utbyggnad av vindkraft och bostäder behöver göras för vissa av de föreslagna bebyggelseytorna (1 och 2).

Utpekade ytor för bebyggelseutveckling finns för samhället Kappelshamn. I vissa fall överlappar dessa ytor befintliga detaljplaner. Inom dessa ytor gäller eventuella detaljplaners bestämmelser. Saknas planbestämmelser gäller de generella bebyggelseriktlinjerna i förslaget. För övrig mark inom socknarna Hall/Hangvar gäller de generella bebyggelseriktlinjerna.

I korthet anger de generella bebyggelseriktlinjerna att ny bebyggelse ska prövas och utgå utifrån platsens förutsättningar, i första hand som komplettering till redan befintlig bebyggelse, att erforderligt VA ska gå att lösa samt att natur- och kulturvärden på platsen ska tåla en ökad belastning. Bebyggelsen ska uppföras i harmoni med omgivningen, utanför det öppna kultur- och jordbrukslandskapet och klara kraven från ett föränderligt klimat (se kap 2.1.1-3).

SYNPKTER

Hall/Hangvar inkl Kappelshamn

Inom samhället finns flera detaljplaner som inte till fullo genomförts. Inom dessa detaljplaner (09-HAN-356, 09- HAN-603) finns byggrätter för bostäder, uppskattningsvis minst 10-15 stycken avsedda för friliggande enbostadshus. Strax norr om Kappelshamn, inom detaljplan 09-HAN-356, på fastigheten Flenvike 1:117 finns också en större yta som inte pekats ut som en lämplig bebyggelseyta i samrådsförslaget. Detta ställer vi oss frågande till, och önskar se justerat inför granskning.

Att synliggöra och uppmärksamma de utvecklingsmöjligheter som redan finns i samhället tycker vi vore bra. Dessa planer medför byggrätter och utveckling som enkelt kan realiseras och byggas tämligen omgående, vilket kan visa sig få en god inverkan på samhället som helhet. Särskilt då merparten av det området som pekas ut av Region Gotland först kräver detaljplaneläggning eller ändring av befintliga detaljplaner. En kostsam och tidsödande process. Eventuellt ägs även fastigheten Flenvike 1:117 av Region Gotland. Om så är fallet vill vi gärna se ett utvecklat resonemang från Regionens sida kring vad man själva tänker kring denna fastighet och de utvecklingsförslag man själva presenterat.

I övrigt anser vi att ÖP-förslaget ger flera goda utvecklingsmöjligheter för socknen.

Vi har dock för avsikt att efter en utökad diskussion i socknarna inkomma med ett utvecklat yttrande inom tiden för översiktsplanens granskningsfas. Vi vill där tydliggöra vår inställning till befintliga, och eventuella tillkommande förslag på bebyggelseområden och utvecklingsinriktningar för Hall/Hangvar inklusive Kappelshamn.

Bostäder, utvecklad

Område 1.

Hanvar Flenvike 3:1

Bostäder i skog. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 2.

Hangvar Flenvike 3:1 (Storbagen)

Bostäder i skog. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 3.

Hangvar Flenvike 1:117 (Skogen)

Bostäder i skog. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 4.

Hangvar Flenvike 1:117 (Åkern)

Bebyggelse på jordbruksmark. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 5.

Hangvar Flenvike 1:19 m fl.

Planlagd mark - Bostäder. Här finns flera outnyttjade byggrätter för fristående bostadshus. Kan genomföras omgående.

Område 6.

Hangvar Flenvike 1:16

Planlagd mark - Bostäder. Här finns flera outnyttjade byggrätter för fristående bostadshus. Kan genomföras omgående.

Område 7.

Hangvar Flenvike 7:1(1)

Planlagd mark - Park. Eventuell utveckling kräver planändring. Nyttjas idag som jordbruksmark. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 8.

Hangvar Flenvike 7:1(2)

Bebyggelse på jordbruksmark. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

SAMMANFATTNING

Vi önskar se samrådscharta och text justerad utifrån ovan presenterade synpunkter (se även bifogade kartbilagor).

- Befintliga områden där gällande detaljplaner ger byggrätter som inte genomförts bör också pekas ut på kartan samt omnämnas i text.
- Ett utvecklat resonemang för Flenvike 1:117 som omfattar två utpekade områden samt ej genomförda byggrätter (samt sannolikt ägs av Region Gotland) eftersöks.

Utvecklat resonemang för vilken typ av bebyggelse som kan bli lämplig inom de olika områdena eftersöks.

SAMMANFATTNING AV PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTVECKLINGSINRIKTNINGAR

Tingstäde - *sammanhängande bostadsbebyggelse.*

I Tingstäde finns relativt goda möjligheter till kommunalt VA samt goda kollektiva kommunikationer.

- En bebyggelseutveckling föreslås ske dels genom en förtätning av centrala delar av tätorten och dels med en förtätning i södra delen med närkontakt med Tingstäde träsk.
- En utveckling inom södra delarna kräver att jordbruksmark tas i anspråk.
- I anslutning till Tingstäde träsk föreslås två landsbygdsutvecklingsområden i strandnära läge.
- Inom samhället finns i dagsläget ett antal byggklara villatomter inom detaljplan.
- Tingstäde en av tätorterna där en cykelplan för arbetspendling och ökad tillgänglighet med cykel i och kring de större tätorterna tas fram.

Utpekade ytor för bebyggelseutveckling finns för samhället Tingstäde. Inom dessa ytor gäller eventuella detaljplaners bestämmelser. Saknas planbestämmelser gäller de generella bebyggelseriktlinjerna i förslaget. För övrig mark inom socknen gäller bebyggelseriktlinjerna.

I korthet anger dessa att ny bebyggelse ska prövas och utgå utifrån platsens förutsättningar, i första hand som komplettering till redan befintlig bebyggelse, att erforderligt VA ska gå att lösa samt att natur- och kulturvärden på platsen ska tåla en ökad belastning. Bebyggelsen ska uppföras i harmoni med omgivningen, utanför det öppna kultur- och jordbrukslandskapet och klara kraven från ett föränderligt klimat (se kap 2.1.1-3).

SYNPKUNKTER

Tingstäde

Inom samhället finns flera detaljplaner som inte till fullo genomförts. En enkel uppskattning ger vid handen fler än 15 obebyggda tomter avsedda för friliggande enbostadshus (bl a 09-TIN-256). Detta skulle kunna innebära att en utveckling av samhället kan ske tämligen omgående givet intressenter och pris.

Detta område finns inte utmärkt på kartan utan gränsdragningen för Sammanhängande bostadsbebyggelse, pågående är dragen utanför dessa bygggrätter. Detta vill vi se korrigerat. Överlag är kartan över Tingstäde svår att tyda vilket i sin tur gör det mycket svårt att kunna inkomma med relevanta synpunkter på förslaget. Särskilt när det kommer an till vilka ytor som föreslås för utvecklad bebyggelse. Detta önska vi också justerat inför granskning.

Förslaget verkar peka ut ett utvecklingsområde (i bifogat kartunderlag område 3) på åkermarken söder om samhället, angränsande till vad som också anges som militärt övningsfält. Läget är tillsynes gott förutsatt att etablering på jordbruksmark inte kommer bli något problem? Området medför potential till fina utblickar över Tingstäde träsk men vi ställer oss frågande till vilka möjligheter till att bebygga detta område som kommer finnas i realiteten? Är det militära övningsområdet en rest från tidigare eller kan militärens återetablering på ön innebära problem för Tingstädes utveckling?

Utpekade LIS-områden anser vi vara bra. Vi ser dock gärna ett utvecklat resonemang kring vad Region Gotland anser vara lämpliga verksamheter inom dessa områden men avser själva också inkomma med synpunkter.

Vi har för avsikt att efter en utökad diskussion i socknen inkomma med ett utvecklat yttrande inom tiden för översiktsplanens granskningsfas. Vi vill där tydliggöra vår inställning till befintliga, och eventuella tillkommande förslag på bebyggelse- och LIS-områden samt generella utvecklingsinriktningar för Tingstäde.

Bostäder, utvecklad

Område 1.

Tingstäde Furbjärs 1:7

Planlagd mark - Park. Kräver planändring. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 2.

Tingstäde Furbjärs 1:26

Planlagd mark - Park. Kräver planändring. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 3.

Tingstäde Myrvälder 1:110

Bostäder på jordbruksmark. Saknar resonemang kring angränsning till eventuellt militärområde Saknar även resonemang kring strandskyddet från det uträtade vattendraget. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

SAMMANFATTNING

Vi önskar se samrådscharta och text justerad utifrån ovan presenterade synpunkter (se även bifogade kartbilagor).

- Befintliga områden med outnyttjade byggrätter bör pekas ut på kartan
- Utvecklat resonemang för alla utvecklingsområden, men i synnerhet område 3 bör presenteras.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och förslag till utveckling. Förvaltningen har tagit fasta på några av förslagen kring Stenkyrka och reviderat utvecklingsytan. Samtliga utvecklingsytor har kompletterats med ett utvecklat resonemang kring ställningstagande och viktiga aspekter att ta hänsyn till. Områdena kring Stenkyrka har potential att locka till sig permanentboende och stärka skolan. Förvaltningen har inte tillgodosett förslag om breddning av ytor närmare Lickershamn, men ytornas avgränsning är schematiska och kan komma att utökas eller minskas i detaljplaneskedet. Utvecklingsytorna är större områden som ofta kräver en ny vägstruktur och kan komma att behöva samordnas via detaljplan om komplexiteten är hög. Inom områdena som benämns "befintlig" (gula områden) stödjer översiktsplanen kompletteringar inom befintlig struktur genom bygglag, där förutsättningar för bebyggelse finns. Där ingår också outnyttjade byggrätter i befintliga detaljplaner. I Tingstäde pekas inga specifika utvecklingsytor ut i granskningsförslaget, men det finns utrymme till kompletteringar inom befintlig ortstruktur.

Förslaget att synliggöra outnyttjade byggrätter är bra, men det är inget som redovisas i översiktsplanen. De områden som redan är planlagda har beteckningen befintlig, eftersom byggrätt redan finns.

Markanvändningen har reviderats sedan samrådet. Samtliga orter som definieras som tät- eller småort enligt SCB har fått beteckningen "sammanhållen bostadsbebyggelse" eller "mångfunktionell bebyggelse". Landsbygden som ligger nära skolorter eller mångfunktionell bebyggelse har fått benämningen servicenära landsbygd. Översiktsplanen stödjer kompletteringar med bostäder i orterna och den servicenära landsbygden, där det finns förutsättningar för ny bebyggelse. Alla mindre orter har inte ett eget avsnitt i översiktsplanen, eftersom det skulle bli ett mycket omfattande dokument, istället finns generella riktlinjer. Planen har kompletterats med att alla socknar och de flesta orterna namnges under respektive delområde för att det ska vara enklare att hitta vad som gäller för respektive ort eller socken. Plankartorna har också förtydligats och renodlats. Martebo har lagts till som sammanhängande bostadsbebyggelse.

Det är inte aktuellt att ansluta Stenkyrka till kommunalt VA inom närtid, men på längre sikt kan det komma att bli aktuellt. Region Gotland planerar att ta fram en strategi för regionens mark, ett uppdrag för detta finns.

 # 312 Göran Gustafsson
2022-05-22

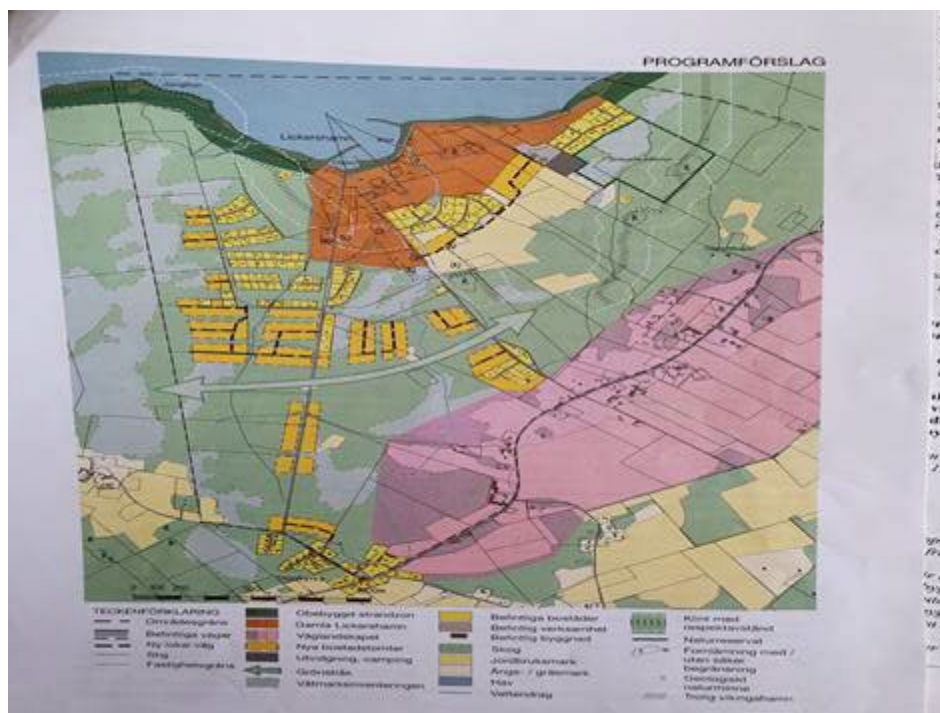
Hej!

Angående Översiktsplan Gotland 2040 så vill vi gärna lämna en synpunkt på planprogrammet för Lickershamn Dnr62042-21. I första förslaget fanns ett antal tomter planerade på Ungesmiss 3:1, se bifogad bild nedan. Alla dessa togs senare bort för att visa hänsyn till riksintressen.

I den första utredningen togs redan hänsyn till riksintressen för friluftsliv och naturvård och vi tycker därför att de fåtal tomterna på Ungesmiss 3:1 skall vara kvar eller endast minskas marginellt. Dessa fåtal tomter är bra placerade och vi bedömer att dessa inte kommer att påverka djurliv eller tillgängligheten till strövområdena.

Mvh Göran och Elin Gustafsson
Ungesmiss

Bilbilaga

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Bedömningen är att inga fler utvecklingsytor bör läggas till i Lickershamnområdet med hänsyn till riksintressen, friluftsliv, bostadsförsörjning och VA-försörjning.

Lärbro

213 Lädubro utvecklingsbolag

2022-04-24

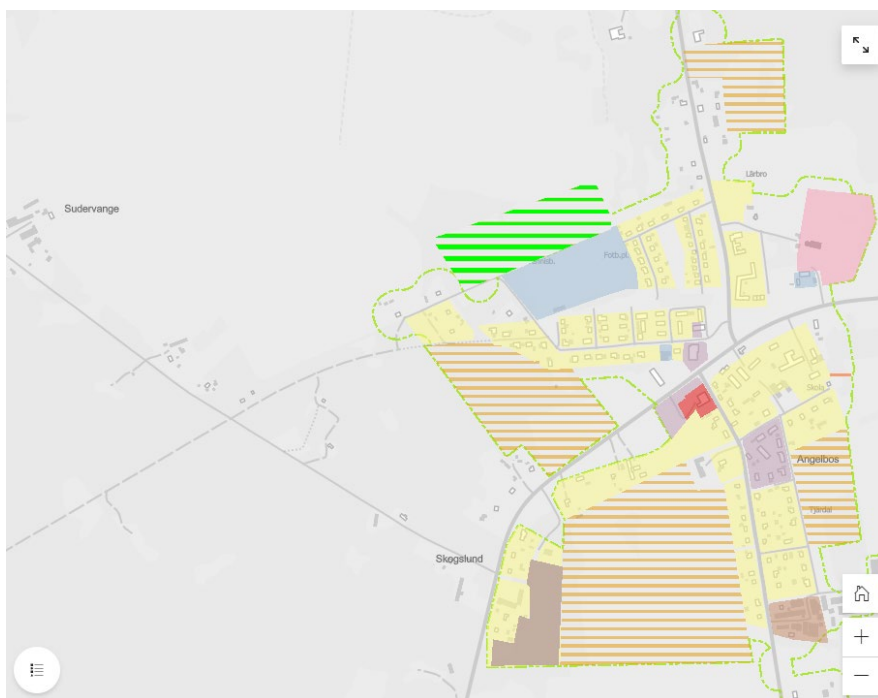
Förslag översiktsplan

Från Lädubro Utvecklingsbolag

Boende

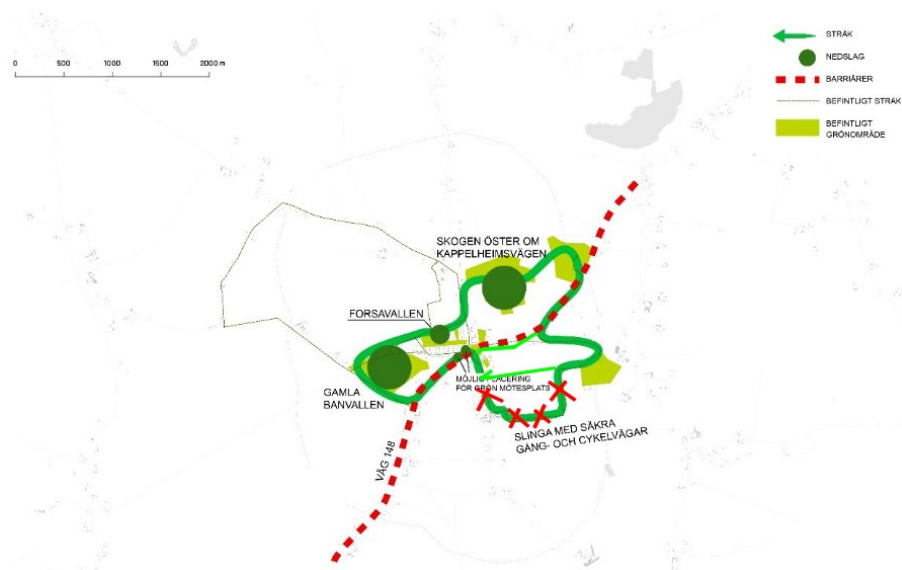
Vi tycker det ser bra ut men vill lägga till ett område som vi markerat med streckat grönt område. Vi föreslår detta för att bygga ut Lärbro i alla väderstreck.

Gång och Cykelvägar

Vi är nöjda med det mesta men är lite frågande till en streckning då den kommer in på Röcklinger Handelsträdgårds bakgård. Det kanske kan fungera men tveksamt då det är en blir konstigt med folk som går igenom deras område, men det kan givetvis undersökas med ägare om det går att få att fungera. Dom tunna alternativa strecken som vi ritat är dels en spångbro över ett sanktområde och en sträcka intill 148 där en hel del ungdomar cyklar från området vid hellvivägen som kommer ut mitt i backen. Vi är speciellt nöjda med att gång och cykelstråket går förbi Discgolfbanan som snart invigs.

Vi bistår er gärna med lokalkännedom och kontakter om ni behöver.

Mvh Jan Wahlén Ordförande Lädubro Utvecklingsbolag

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt och ert förslag. Förslaget bedöms kunna utvecklas inom befintlig struktur, det vill säga som en komplettering eller förtätning av Lärbro. Ytan har markerats som befintlig sammanhängande bostadsbebyggelse (gul färg). Utvecklingsområden i Lärbro har reviderats, ett mer begränsat antal ytor på jordbruksmark har pekats ut. Utveckling av GC-vägar sker i dialog med lokalsamhället. Grönplan för Gotland är nu antagen av regionfullmäktige, och har inför antagande reviderats. Därför har skrivningar och kartunderlag med hänvisning till Grönplanen justerats i granskningsbehandlingen.

Kappelshamn

 # 275 Kappelshamns IK Berra Sandström

2022-04-20

Först tycker jag det är bra att det tillåts tomtbyggen för förtätning längs Flenvikevägen, Snäckersvägen och Hallväg.
Sedan är vi bybor inte bekväma med skrivningen om kommunalt vatten och avlopp. Det styr utbyggnad av Kappelshamns vatten- och reningsverk ca 2030-. Vi behöver utbyggnad fortare än så. Annars är det risk för att bygglov stoppas.

Berra Sandström
Ordförande
Kappelshamns IK

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Tidsplanen för åtgärder inom VA styrs i VA-planen. Prioriteringsordningen i VA-planen är politiskt beslutad och den är i dagsläget mycket snäv tidsmässigt, personellt och ekonomiskt, det finns lite utrymme för ändringar.

 # 337 Gotlands utvecklingsbolag i samverkan, GUBIS

2023-03-27

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVERSIKTSPLAN 2040 av RS 2019/1237

Avseende Hall/Hangvar socken inkl Kappelshamn

Synpunkterna är framtagna på uppdrag av GUBIS - Gotlands Utvecklingsbolag I Samverkan.

Definitioner hämtade ur förslaget till ny Översiktsplan (ÖP):

Sammanhängande bostadsbebyggelse ”består huvudsakligen av bostäder och har en tydlig beroendeförhållning till närliggande orter. Sammanhängande bostadsbebyggelse är småorter, fritidshusområden och bybildningar eller bostadsområden och förorter som huvudsakligen består av bostadsbebyggelse, men där en eller ett fåtal servicefunktioner kan förekomma. Områdena har en tydlig beroendeförhållning till närliggande orter och karaktäriseras av en övervägande andel nattbefolkning och fler utpendlare än inpendlare.”

”En utveckling av dessa områden bör ges företräde framför jordbruksmark på föreslagna platser för att tillgodose bostadsförsörjningen.”

Servicenära landsbygd ”områden med samlad bostadsbebyggelse med upp till 200 invånare idag med utvecklingsmöjligheter för bostäder, och potential att bidra till bibehållen service inom respektive serviceområde.”

”Inom denna kategori finns även orterna med skolor och förskolor utanför de större tätorterna.”

Landsbygd ”kategoriseras här som ett glest bebyggt område avsett för bevarande av pågående markanvändning med enstaka möjligheter till komplettering av befintlig bebyggelse. För området gäller de föreslagna övergripande riktlinjer vid bygglovsprövning”.

SAMMANFATTNING AV PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTVECKLINGSSINRIKTNINGAR

Hall/Hangvar - *servicenära landsbygd*.

Samhället Kappelshamn - *sammanhängande bostadsbebyggelse*.

Stora delar av Hangvar och Kappelshamn har kommunalt VA. Kappelshamns vattenverk planeras för utbyggnad ca 2030. Likaså Kappelshamns avloppsreningsverk. Kapaciteten i det kommunala VA-nätet är därmed begränsad fram tills dess planerade åtgärder är genomförda.

- Planförslaget vill ge förutsättningar för ett fortsatt sammanhängande bostadsbyggande genom att förtäta den centrala delen av Kappelshamn och möjliggöra för en fortsatt utveckling åt nordost utmed Kappelshamnsviken.
- Verksamhetsutveckling mot fritidsändamål och turism.
- Avvägning mellan utbyggnad av vindkraft och bostäder behöver göras för vissa av de föreslagna bebyggelseytorna (1 och 2).

Utpekade ytor för bebyggelseutveckling finns för samhället Kappelshamn. I vissa fall överlappar dessa ytor befintliga detaljplaner. Inom dessa ytor gäller eventuella detaljplaners bestämmelser. Saknas planbestämmelser gäller de generella bebyggelseriktlinjerna i förslaget. För övrig mark inom socknarna Hall/Hangvar gäller de generella bebyggelseriktlinjerna.

I korthet anger de generella bebyggelseriktlinjerna att ny bebyggelse ska prövas och utgå utifrån platsens förutsättningar, i första hand som komplettering till redan befintlig bebyggelse, att erforderligt VA ska gå att lösa samt att natur- och kulturvärden på platsen ska tåla en ökad belastning. Bebyggelsen ska uppföras i harmoni med omgivningen, utanför det öppna kultur- och jordbrukslandskapet och klara kraven från ett föränderligt klimat (se kap 2.1.1-3).

SYNPUNKTER

Hall/Hangvar inkl Kappelshamn

Inom samhället finns flera detaljplaner som inte till fullo genomförts. Inom dessa detaljplaner (09-HAN-356, 09-HAN-603) finns byggrätter för bostäder, uppskattningsvis minst 10-15 stycken avsedda för friliggande enbostadshus. Strax norr om Kappelshamn, inom detaljplan 09-HAN-356, på fastigheten Flenvike 1:117 finns också en större yta som inte pekats ut som en lämplig bebyggelseyta i samrådsförslaget. Detta ställer vi oss frågande till, och önskar se justerat inför granskning.

Att synliggöra och uppmärksamma de utvecklingsmöjligheter som redan finns i samhället tycker vi vore bra. Dessa planer medför byggrätter och utveckling som enkelt kan realiseras och bebyggas tämligen omgående, vilket kan visa sig få en god inverkan på samhället som helhet. Särskilt då merparten av de området som pekas ut av Region Gotland först kräver detaljplaneläggning eller ändring av befintliga detaljplaner. En kostsam och tidsödande process. Eventuellt ägs även fastigheten Flenvike 1:117 av Region Gotland. Om så är fallet vill vi gärna se ett utvecklat resonemang från Regionens sida kring vad man själva tänker kring denna fastighet och de utvecklingsförslag man själva presenterat.

I övrigt anser vi att ÖP-förslaget ger flera goda utvecklingsmöjligheter för socknen.

Vi har dock för avsikt att efter en utökad diskussion i socknarna inkomma med ett utvecklat yttrande inom tiden för översiktsplanens granskningsfas. Vi vill där tydliggöra vår inställning till befintliga, och eventuella tillkommande förslag på bebyggelseområden och utvecklingsinriktningar för Hall/Hangvar inklusive Kappelshamn.

Bostäder, utvecklad

Område 1.

Hanvar Flenvike 3:1, Flenvike 3:2, Flenvike 1:128, Ducker 1:23

Bostäder i skog. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 2.

Hangvar Flenvike 3:1 (Storhagen), Flenvike 1:128

Bostäder i skog. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 3.

Hangvar Flenvike 1:127 (Skogen)

Bostäder i skog. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 4.

Hangvar Flenvike 1:127 (Åkern)

Bebyggelse på jordbruksmark. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 5.

Hangvar Flenvike 1:19, Flenvike 1:27 (Detaljplan 09-HAN-356/09-P-239)

Planlagd mark - Bostäder. Här finns flera outnyttjade byggrätter för fristående bostadshus. Kan genomföras omgående.

Område 6.

Hangvar Flenvike 1:16 (Detaljplan 09-HAN-603)

Planlagd mark - Bostäder. Här finns flera outnyttjade byggrätter för fristående bostadshus. Kan genomföras omgående.

Område 7.

Hangvar Flenvike 7:1(1) (Detaljplan 09-HAN-356/09-P-239)

Planlagd mark - Park. Eventuell utveckling kräver planändring. Nyttjas idag som jordbruksmark. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

Område 8.

Hangvar Flenvike 7:1(2)

Bebyggelse på jordbruksmark. Lämpliga förhållningssätt för tillkommande bebyggelse avseende volym och uttryck samt exploaterings omfattning bör presenteras.

EJ UTPEKAD MARK MED BEFINTLIGA BYGGRÄTTER

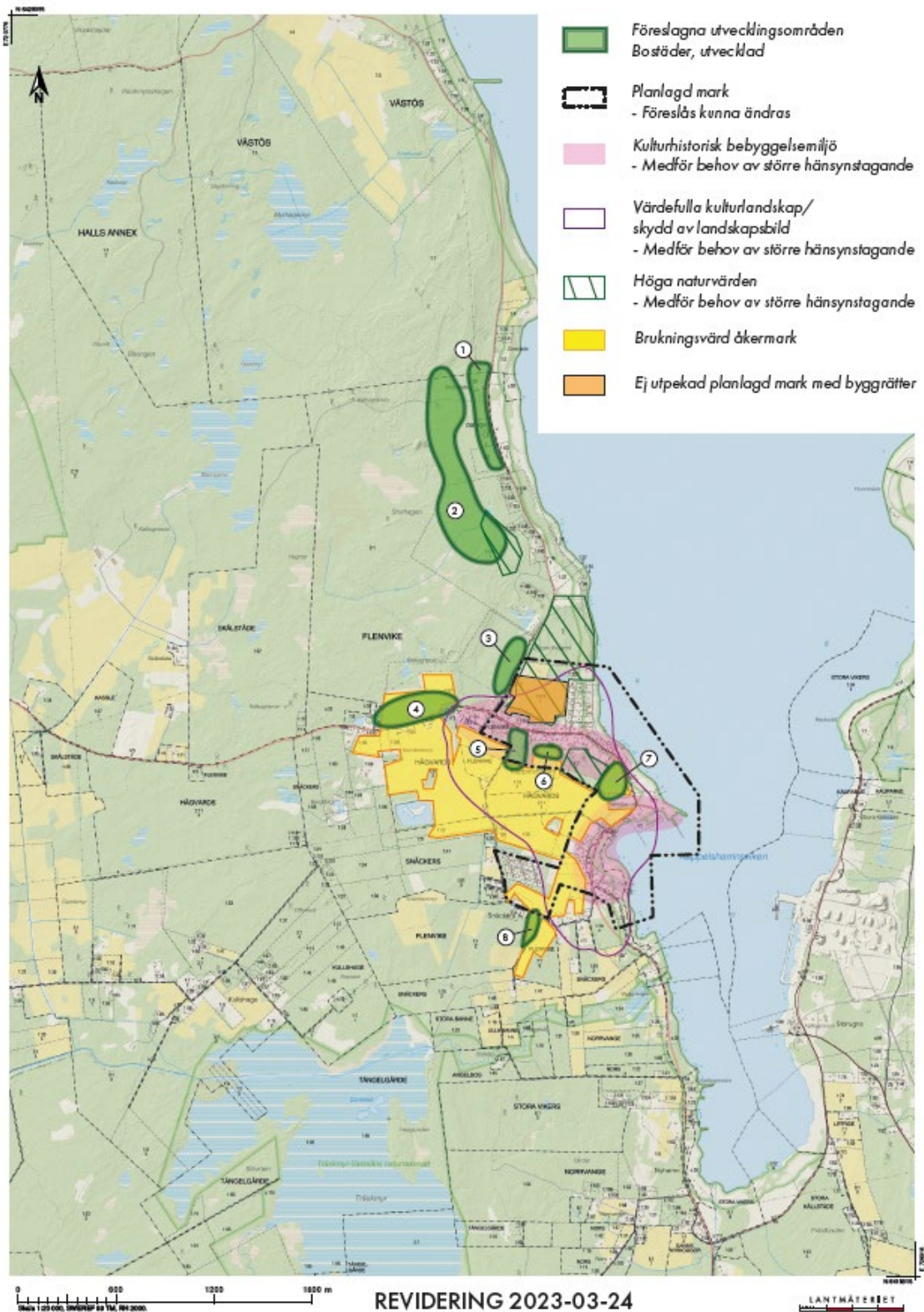
Hangvar Flenvike 117(1) (Detaljplan 09-HAN-356/09-P-239)

Område som kan tas i anspråk tämligen omgående givet VA och hänsynstagande till övriga bestämmelser i gällande detaljplan. Fastigheten ägs av Region Gotland.

SAMMANFATTNING

Vi önskar se samråds-karta och text justerad utifrån ovan presenterade synpunkter (se även bifogade kartbilagor).

- Befintliga områden där gällande detaljplaner ger byggrätter som inte genomförts (Flenvike 1:117, Flenvike 1:19, Flenvike 1:27) bör också pekas ut på kartan samt tydligt omnämnas i text.
- Ett utvecklat resonemang för Flenvike 1:127 som omfattar två utpekade områden eftersöks.
- Utvecklat resonemang för vilken typ av bebyggelse som Regionen anser kan bli lämplig inom de olika utpekade områdena.

Samhällsbyggnadsförvaltningen:

Tack för er kompletterande synpunkt. Se mer heltäckande svar efter ert tidigare yttrande. Gällande detaljplaner är markerade som befintlig markanvändning genomgående i översiktsplanen, eftersom de omfattar befintliga byggrätter. Inom befintlig markanvändning stöds även kompletteringar med bebyggelse inom befintlig struktur. Utvecklingsområden utgörs av områden som kräver en större förändring, ofta krävs en ny

vägstruktur och en ny detaljplan. Outnyttjade byggrätter redovisar inte i översiktsplanen, men det är en bra idé att tillgängliggöra den informationen, synpunkten tas med i framtida utvecklingsarbete med digitalisering och tillgänglighet.

#338 Kurt Arkestål

2023-07-18

Visby

Förslag på justering planförslag översiktsplan 2040 för Kappelshamn

Hej,

Jag skulle vilja förslå ett område för framtida bebyggelseutveckling i Kappelshamns samhälle för kommande översiktsplan 2040. Inringat område i bifogade kartor utgörs en fd försöksodling för skog samt 2 tomter avstyckade 2008 för bostadssyften. Det pågår idag ett bygglovsärende på fastighet 1:71 som omfattas av givet förhandsbesked. Området omfattas inte några naturvärden eller kulturlämningar och har idag anlagt vägnät, är anslutet till elnätet och kommunalt vatten samt kommer inom kort ha anslutning till kommunalt avloppsnät via gemensamhetsanläggning. Mark och Miljödomstolen har funnit att området inte omfattas av strandskyddsbestämmelser och bostadsfastigheterna 1:134 och 135 har av länsstyrelsen tagits ur jordbruksproduktion. Det finns även tillgång till allmänna kommunikationer inom gångavstånd. Platsen bör därför vara lämplig för bebyggelseutveckling då lokalt renings- och vattenverk enligt planen ska få utökad kapacitet ca år 2030. Jag skulle därför vilja föreslå grönmärkat område så som lämpligt för bebyggelseutveckling alt planerad sammanhållen bebyggelse i Översiktsplan 2040.

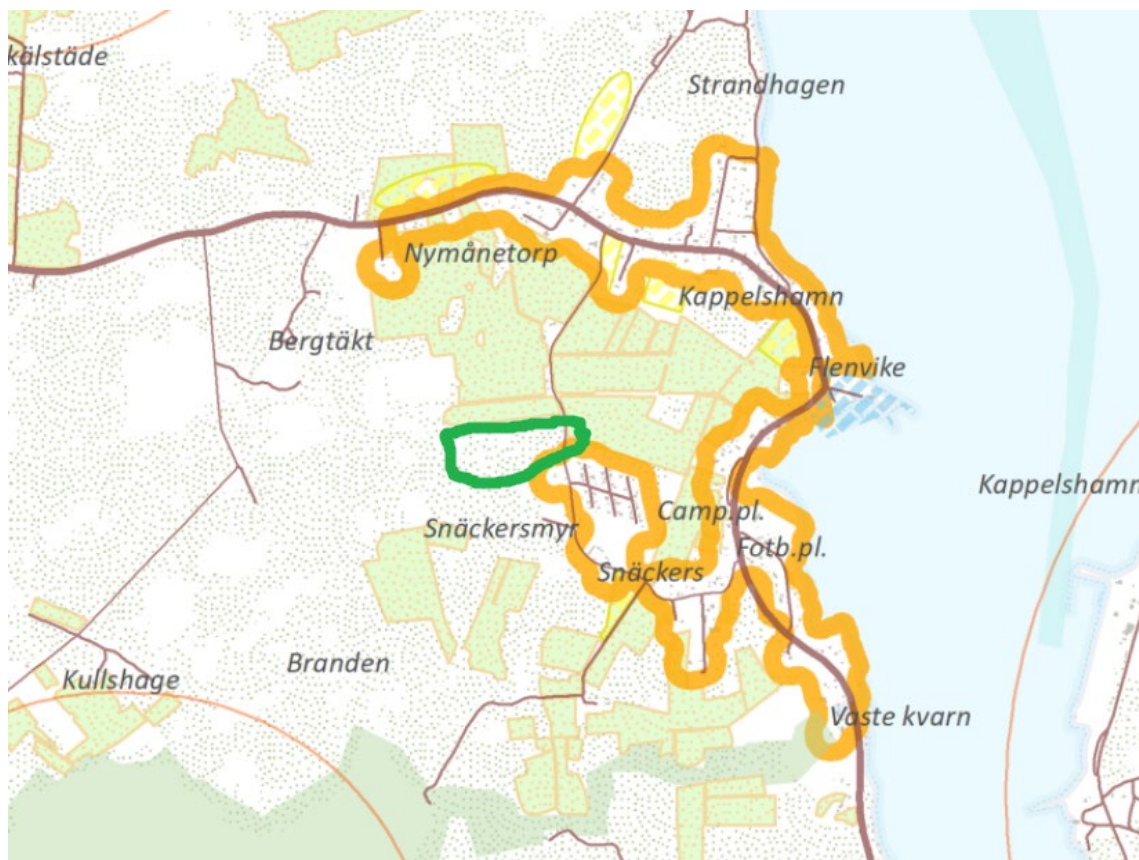
Mvh

Kurt Arkestål

Bilagor:

MMD dom M162-21

Länsstyrelsebeslut Dnr 523-2317-2021

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Ett utvecklingsområde pekas ut vid Snäckers i granskningsförslaget. Avgränsningen är schematisk och kan utvidgas eller förminska i detaljplaneprocess. Tomterna på f.d. åker ingår i landsbygd, där kompletteringar kan ske där förutsättningar finns, hänsyn tas i generella riktlinje i kapitel 2.

#339 Nordkalk

2023-09-14

Till: Region Gotland

Regionstyrelsen

Miljö och Byggnadsnämnden

Tekniska nämnden

Synpunkt till översiktsplan gällande förändringar i Stadsplan för Storugns innefattande Bla Nordkalk AB:s verksamhetsområde på fastigheterna Lärbro Stora Vikers 1:95 och 1:94 Samt Kalkproduktion Storugns AB på fastigheterna Lärbro Stora Vikers 1:96, 1:98 och 1:99.

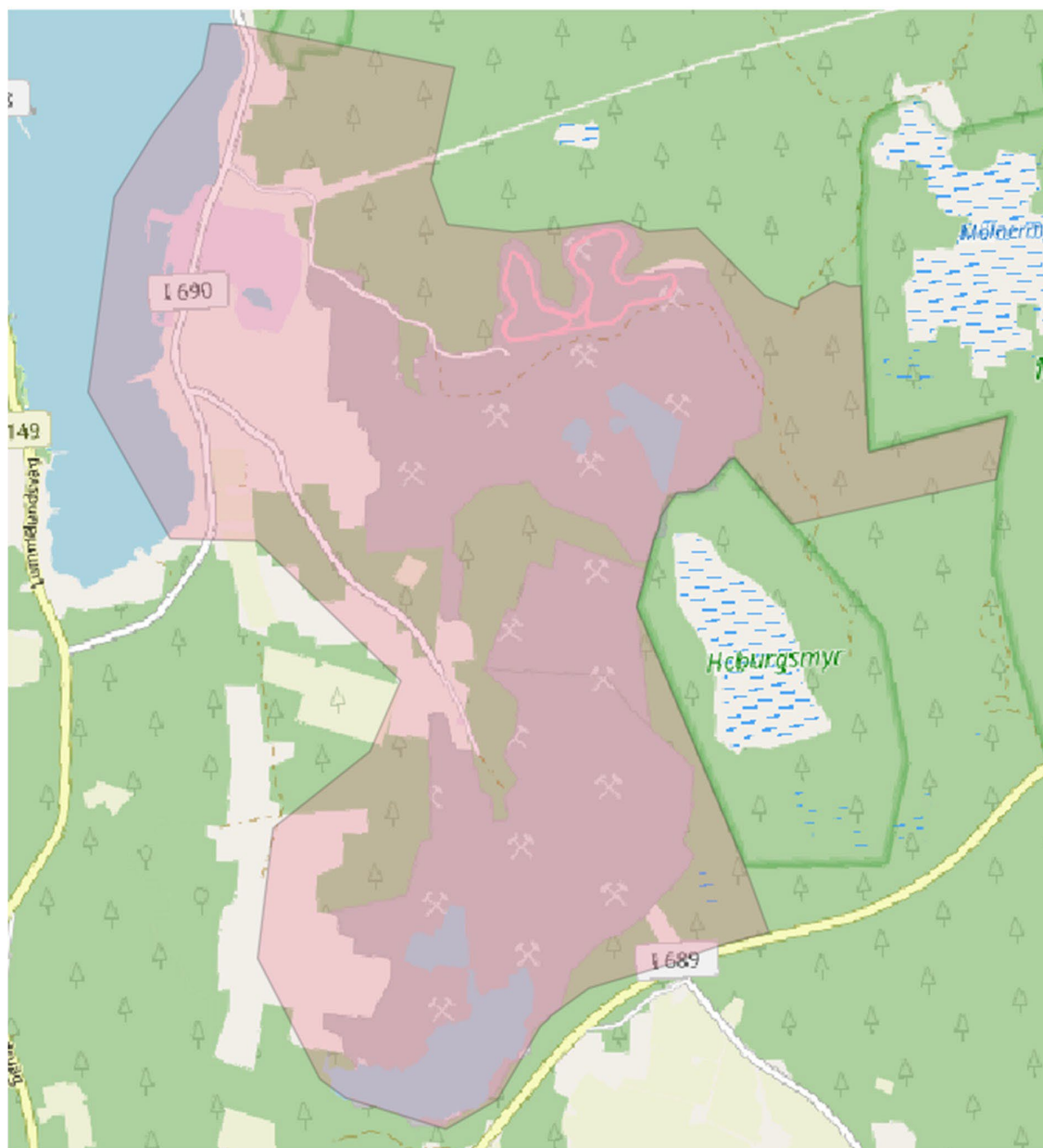
Bakgrund

Nordkalk AB (hädanefter kallat Bolaget) bedriver tillsammans med dotterbolaget Kalkproduktion AB industriell verksamhet inom rubricerade fastigheter. Del av Fastigheterna omfattas planmässigt av Stadsplan För Storugns Industriområde (BN 22 apr 1976, 1716,71).

Förslag

Bolaget har, som en del i framtagande av en ny översiktsplan som senare skall utgöra vägledning för framtida detaljplaner, tagit fram ett förslag till ny omfattning av området som ingår i Stadsplanen. Under de snart 50 år som förflutit sedan dess har verksamheten förändrats och omfattar numer ett väsentligt större område. I området bedrivs ett flertal industriella aktiviteter så som lossföring, transport och fraktionering av kalksten. Produktion av bränd kalk samt Vindbruk. Området innehåller också Gotlands största industrihamn. Bolagets förslag innebär att hela det område i vilket det bedrivs industriell verksamhet skall anvisas som industrimark i översiktsplanen samt framtida detaljplan. Som motiv framhåller bolaget att detaljplanerad mark för industriell verksamhet till stor del saknas på Gotland och att det föreslagna området redan ianspråktagits för detta syfte genom den utbrytning av kalksten som bedrivits där under de senaste 120 åren. De markerade områden ser vi som potentiella områden för industrisatsningar och framtida gröna energiinitiativ.

Framtida område

Figur 1. Förslag till omfattning av område anvisat som industrimark i översiktsplanen. Bilden visar dagens stadsplan samt föreslagen framtida detaljplan.

Bilagor

Förslag_industri_planomr_Nordkalk_230914

Bilagan innehåller shapefil utvisande föreslaget område

Nordkalk AB

Ola Thuresson, Utvecklingsdirektör Industri

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Synpunkten har tillgodosetts, men med något annorlunda avgränsning. Industriområde har angetts på kartan utifrån befintlig detaljplan för industri och pågående täktverksamhet pekas ut för verksamheter på markanvändningskartan. Ett område centralt i området pekas ut för energitvinning (E2). I riktlinjerna

för Kalkindustri och täktverksamhet under 2.10.6 anges bland annat att "Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för lämpliga verksamheter." Vilket kan innebära att färdigbrutna områden kan utvecklas med grön industri efter prövning om markens lämplighet.

Slite

#340 Ramboll

2023-09-15

Input gällande grön industrisatsning till kommande översiktsplan

Ramboll skickar på vår kunds vägnar här förslag på potentiella utvecklingsområden för industriverksamhet som input för intressanta marktytor till kommande översiktsplan. Områdena som är markerade på bifogad karta visar ungefärliga ytor som kunden bedömer har goda förutsättningar för etableringar av gröna industrisatsningar.

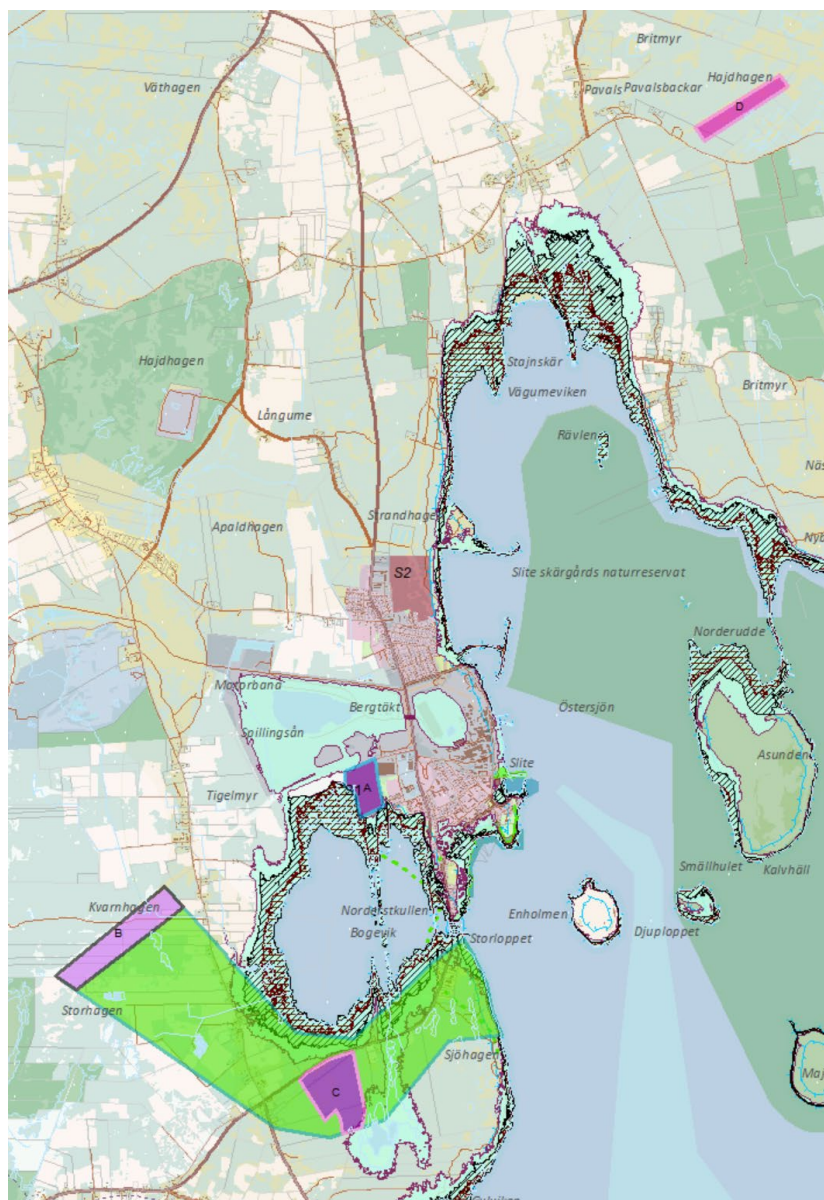
Vi ser framemot att höra ifrån er och vi är tillgängliga för ev. frågor/funderingar.

Trevlig dag!

Kind regards

Linus Helming

Manager, Energy & Process

Teckenförklaring

- Stationsområde A/e-bränsle
- Stationsområde B (Faktiskt intrång, <10ha inom utredningsytan)
- Stationsområde C (Faktiskt intrång, <10ha inom utredningsytan)
- Stationsområde D (Faktiskt intrång, <10ha inom utredningsytan)
- Servicehamn, utreda om uppläggningsytan räcker. Ser ut att vara en bra kaj.
- Utredningsytan, anslutningsledning

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. I Slite finns ett stort intresse över att utveckla industrimark med tillhörande koppling till hamn. Även regionens hamnverksamhet är i behov av ytor för sin verksamhet. Översiktsplanen anger för i ert yttrande angivna Stationsområde A industrimark med Utvecklingsområde S1 för verksamheter/industri. Området bör i första hand anslutas i allmänt vatten och avlopp, kapacitet beräknas

finnas efter 2029. Ytan är i dagsläget av betydelse som lagringsutrymme för Slite hamn vilket bör tas i beaktande vid en utveckling av området. Angående Slite hamn så utgörs den inte av en allmän hamn och det råder i dagsläget kapacitetsbrist för att utveckla denna till servicehamn. I kapitel 2.9.3 anges att "Ett framtida behov kan även uppstå kring servicestation för flytande vindkraftspark.". För hamnverksamheten finns gällande miljötillstånd. Om behov uppstår avser Regionen ansöka om ett eventuellt förändrat miljötillstånd först när avtal finns skrivet med annan intressent som i sin tur har sina tillstånd på plats.

Angående stationsområden och korridor för anslutningsledning har inte utrymme funnits att hantera denna frågeställning till granskningsförslaget. Det bör vidare utredas i samband med arbetet med en Energiplan för Gotland, projektet EnergiÖ Gotland samt i samråd med GEAB.

4.5.3 Delområde Mellersta Gotland

Ljugarn

40 Peter Brandeborg

2022-02-13

Angående översiktsplan Ljugarns samhälle.

Det finns mycket som talar för att detta är ett dåligt förslag som kommer att innebära en betydande olägenhet såväl för mig som för mina grannar.

VA-situationen och en redan kaotisk trafiksituation med sitt epicentrum runt Frejs magasin, Smakrike, Verkstan, Bruna dörren och Strandvägen samt Störvägen från Konsum ner till hamnen, infrastrukturen med dom småvägar vi har i Ljugarn klarar inte av att hantera mer sommartrafik och byggtrafik på ett säkert sätt.

Ljugarns samhälle har förtätats de senaste åren på grund av att man tillåtit avstyckning av stora fina naturtomter till små villatomter nu senast parken som hörde till Claudelinska huset, YTTERLIGARE FÖRTÄTNING AV LJUGARN BÖR INTE TILLÅTAS, hus som står tomma 10 månader om året bidrar inte på något sätt till samhällets utveckling utan berövar snarare samhället dess charm och unika karaktär.

Den jordbruksmark som finns kvar i och runt Ljugarn bör behållas för framtida behov av inhemsk(gotländsk) matproduktion.

Om ökad bebyggelse av någon anledning anses nödvändig bör den fortsättningsvis läggas norr om samhället (som är en del av förslaget) med ett eget vägnät.

Om en planändring av Anningåkre 1:21 och lauritse 2:1 från jordbruksmark till tomtmark skulle bli verklighet så skulle det bli ett brutalt övergrepp på min och mina grannars livsmiljö. Jag som bor på Anningåkre 1:35 permanent, och i direkt anslutning till Anningåkre 1:21 skulle få min boendemiljö helt förstörd, istället för att som idag kunna sitta på verandan och titta ut över åker och äng med rådjur och räv som stryker i åkerkanten så kommer jag att se en byggarbetsplats med byggtrafik från 7 på morgonen till 4 på eftermiddagen flera år framöver. Djur och natur blir mer och mer undanträngda för att turisterna ska få bygga sina sommarhus och pooler som sedan står tomma större delen av året.

Det finns redan idag skräckexempel på hur det kan komma att se ut när man ändrar från jordbruksmark och styckar av till tomter. Det området är beläget kring Bofridevägen, Burgvägen och Ängsarvevägen.

Jag har flyttat hit från fastlandet och jobbat i Visby 33 år , nu har jag precis gått i pension vid 71 års ålder och hade tänkt mej att få fortsätta bo här i lugn och ro på min ålders höst, och inte behöva få min fria sikt förstörd av mer eller mindre fula hus med pulpettak som lutar åt höger och vänster, eller lyssna till ljudet av åkgräsklippare, grästrimmer och andra apparater som turisterna med förkärlek använder i tid och otid.

Den betydande olägenhet detta kommer att innebära för min del är oöverskådlig.

Peter Brandeborg

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Detaljplaner är juridiskt bindande, om den gällande detaljplanen tillåter avstyckningar är det sällan möjligt att avslå dem. Inom ramen för gällande lagstiftning är det inte möjligt att styra om bostäder blir fritidshus och permanent boende, varken i en översiktsplan eller i en detaljplan Yttrandet tillgodoses avseende Anningåkre 1:21 och Lauritse 2:1, området tas bort från förslaget.

 # 50 Lena och Tord Lingvall

2022-03-17

Ärende RS 2019/1237

Ljugarn den 15 mars 2022

Yttrande om fördjupad översiktsplan 2040 Ljugarns samhälle.

Ljugarns samhälle har under de senaste 20 år genomgått stora förändringar. Många stora villatomter har delats och bebyggts. Region Gotlands BN har under åren medgett stora förändringar från tidigare byggnadsplan från 1945. Ingen ny byggnadsplan för Ljugarn har upprättats. Nämnas kan uppdelning av parken vid Claudeinska huset till tomter. Där förlorade Ljugarn ett parkområde i centrala Ljugarn. Ljugarns snickeri tidigare industrimark omvandlad till tomtmark. Planändring och uppstyckning av åkermark till ett 20 tal tomter. Det senast är ett skogsområde i centrala Ljugarn som har exploaterats och skall bebyggas med ett 40 tal fritidshus,

Den största avvikelsen var när man 2006–2008 tillät bebyggelse på jordbruksmark. Ett helt område har växt fram där merparten utgörs av fritidshusbebyggelse. Undertecknade som har angränsande åkermark till området lämnade in ett negativt yttrande gällande att omvandla åkermark till fritidshusbebyggelse. Byggnadsnämnden negligerade yttrandet.

Samhället har förtätats genom en hård exploatering. Ytterligare områden har nyligen beviljats för exploatering. Priserna på tomter har stigit i höjden vilket har medfört att det blivit omöjligt för ”vanliga gotlänningar” att bosätta sig i samhället. De flertal fastigheter som säljs i Ljugarn blir fritidshus för fastlandsboende.

Infrastruktur som vägnät, vatten och avlopp är ej dimensionerat för denna hårda exploatering.

Nämnas kan att reningsverket byggdes ut under 2021 och redan är fulltecknat. Därför kommer anslutningar troligen inte att beviljas inom överskådlig tid.

Vattenbrist har rått under senare år vilket medfört bevattningsförbud under sommarmånaderna.

Vi ser med stor oro på ytterligare planer att ta industri och jordbruksmark i anspråk för exploatering till fritidshusbebyggelse.

Vi ser hur omvärlden snabbt kan förändras. EU talar idag om vikten att Europa skall bli självförsörjande inom jordbruks och energiområdet. Vid kristider är mark att kunna odla

viktig för landets försörjning. Ljugarns samhälle behöver också ytor avsatta för eventuella framtida industri och jordbruksändamål.

Att Ljugarns samhälle helt tappar karaktären av det lilla kustsamhället det en gång var, när man tillåter en ohämmad exploatering av det här slaget behöver knappast nämnas. Vi motsätter oss därför av ovan nämnda skäl att ytterligare åkermark/industrimark i Ljugarns när-område exploateras och omvandlas till områden för fritidshusbebyggelse.

Lena och Tord Lingvall
Ägare till Bringsarve1:20 m.fl. Ardre s:n
Storvägen 7
623 65 Ljugarn

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Gällande detaljplaner är juridiskt bindande, om detaljplanen tillåter avstyckningar är det sällan möjligt att hindra dem. Inom ramen för gällande lagstiftning finns inte möjlighet att styra om ny bebyggelse blir fritidshus eller permanent boende i en översiktsplan eller en detaljplan. Tillämpandet av lagstiftningen har skärpts sedan 2008 när det gäller bebyggelse på jordbruksmark, det har på senare år kommit ett flertal domar beträffande byggnation på jordbruksmark. Nybyggnad på jordbruksmark bör undvikas, detta finns som en generell riktlinje i förslaget till översiktsplan. Utvecklingsområde på åkermark (Anningåkre 1:21 och Lauritse 2:1) har tagits bort från förslaget till granskning.

 # 63 Sara Hallander

2022-04-04

Det gäller Ljugarn, denna mark: " I sydvästra delen av Ljugarn föreslås att gällande detaljplan ändras från industri och lantbruksändamål till att möjliggöra bostadsbebyggelse på jordbruksmark. Ytorna ligger i direkt anslutning till bostadsbebyggelse och utgör en naturlig förtättningsyta centralt i Ljugarn."

Det planeras alltså för 11 fastigheter på jordbruksmarken bakom mitt och min brors hus, se bifogad karta. Det framgår inte av kartan med det ryktas om att vägen till de nya fastigheterna ska dras till Duvenbergsväg lite överraskande, när en förlängning av Burgvägen vore det naturliga valet. Duvenbergs väg är en smal grusväg med skymda 90 graders kurvor. Redan nu är den överlastad trafikmässigt. Fordon kan inte mötas. Det går knappt ej heller att mötas gående och en bil. Det är tillika en enskild väg utan statsbidrag. Enligt trafikförordningen (SFS 1998:1276) 10 kap 10 § är det vägens ägare som bestämmer om trafik med motordrivna fordon får äga rum.

Jag eller min bror kommer inte medverka till att en ev ny väg kopplas på för genomfart. För att nå fram till Duvenbergs väg från tomterna måste en några meter bred stigrensa mellan mitt och min brors hus göras om till väg. Den är bred nog knappt för ETT fordon. Den ligger mkt nära våra hus, bara några meter från min brors sovrum. Redan nu vaknar vi när gående samtalar medan de genar på den stigen på nattkröken. Jag kommer inte sälja av mark för att vägen ska kunna breddas för fordonstrafik. Det är störande redan med gående trafik då närheten till husen gör att rop-pratet hörs högt då det går på led med några meter emellan.

Jag lämnar synpunkter som

Privatperson

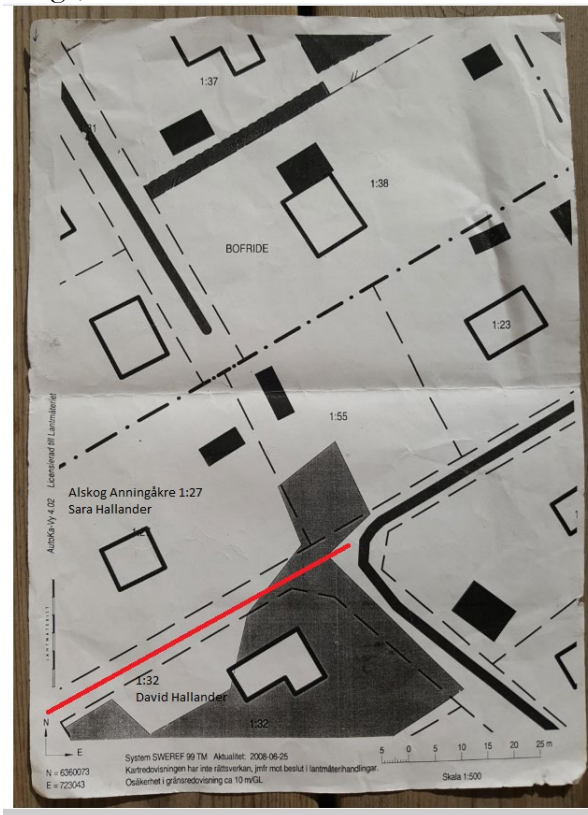
Ålder

51-64 år

Jag identifierar mig som:

Kvinna

Bilaga, tomtkarta

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Detaljplanen för industrimarken på jordbruksmarken upphävs då den har en olämplig lokalisering. Översiktsplanen revideras och utvecklingsytorna på jordbruksmarken tas bort.

#178 Fredrik Stenberg

2022-04-21

Översiktplan Ljugarn – sid 228+229

- ÖP anger att: ”För att ge Ljugarns samhälle möjlighet att växa föreslås att ny bostadsbebyggelse prövas i skogsområdet i norra delen av samhället i anslutning till befintlig bebyggelse.” Som fastighetsägare till dessa fastigheter vill vi påpeka att uppdrag finns, genom positivt planbesked, att utreda förutsättningarna på ett större område än det som pekas ut i samrådsförslaget. Därför önskar vi se att kartunderlaget för Ljugarn kompletteras enligt bifogade gränser, i enlighet med planuppdraget (MBN §179 21-09-16), vilket innebär att hela Ardre Butrajvs 1:9 samt hela Botvalde 1:47 inkluderas. **Se bild.**
- För sagda område anger samrådsförslaget att ”Ny bebyggelse placeras så att skogen mellan husen tas tillvara, naturtomter.” Denna riktlinje anser vi på förhand vara allt för styrande. Planarbetet, med sina erforderliga utredningar, kommer underhand visa på bästa lämpliga disponering av området där hänsyn tas till samtliga värden enligt god planeringssed.
- I sammanhanget ska påpekas att Ljugarn huvudsakligen omfattas av gällande detaljplan 09-PLN-62A med tomtstorlekar på 1500 kvm, med möjlighet att medge tomter ner till 800 kvm. Tomter mindre än 1500 kvm är därför väldigt

vanligt förekommande. Därtill får det påpekas att aktuellt område angränsas av tre stycken detaljplaner med bestämmelser kring bl a tomtstorlekar och som inte reglerar hur eller var tomterna placeras inom planområdet ex ”naturtomter” (se bild)

- 09-ARD-264 - tomtstorlek 2,000 kvm men undantag för mycket små tomter är vanligt förekommande (se bild / röda cirklar)
- 09-ARD-473 - minsta tomtstorlek 800 kvm
- 09-P-119 - minsta tomtstorlek 1,000 kvm

- Dessa detaljplaner, med sina förhållandevis små tomter, präglar den befintliga bebyggelsen i närområdet och skapar öppna och genomsiktliga miljöer – alltså inte naturtomter, trots att tätheten ibland är tämligen hög på egen fastighet. Det ska också påpekas att den skogliga karaktären inom aktuellt område sedan ca 15 år tillbaka inte längre är påtaglig då stora delar av det som tidigare var skog har avverkats.
- Slutligen får det understrykas att området ligger i direkt anslutning till betydande skogsområden norrut där etablerade vandringsleder (långa leden etc) genom gammelskog finns. Dessa områden är inte aktuella för någon ytterligare exploatering ens på sikt. Närheten till skogsupplevelser kommer i själva verket förbättras genom planläggningen tack vare ökad tillgänglighet tillskapad genom nya passager, stigar och vägar som öppnar upp det idag slyiga och tätt igenvuxna och ogenomträngliga kalhygget.

Yrkande på ändringar av förslag på Översiktsplan

1. Till följd av ovan yrkar vi på att förslaget till ÖP 2040 justeras så att det återspeglar Region Gotlands tidigare beslut enligt MBN §179 21-09-16, och att området inkluderar hela Ardre Butrajvs 1:9 såväl som hela Ardre Botvalde 1:47.
2. Baserat på att omgivande bebyggelsestruktur inte utgår från sk naturtomter, samt att området inte längre innehåller sökta skogliga värden, så synes det kontraprodukt-

tivt att föreslå naturtomter, varför vi yrkar på att denna skrivelse om områdets karaktär utgår ur samrådsförslaget och ersätts med skrivelsen att lämplig arrondering bestäms genom erforderliga utredningar i planprocessen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Utvecklingsområdet norr om Ljugarn har justerats. Översiktsplanens gränser är schematiska och ska inte tolkas som exakt avgränsning. Tomtstorlekar och placering av bus utreds i detaljplaneskedet eller i bygglovsprocessen.

 # 181 Kerstin Wennberg

2022-04-21

Angående översiktsplan Ljugarns samhälle

Jag vill invända mot detta förslag och i synnerhet gällande planändring av Anningåkre 1:21 och Lauritse 2:1 från jordbruksmark till tomtmark.

Min mor och far köpte för 60 år sedan en tomt som gränsar till Anningåkre 1:21. Sedan dess har min familj spenderat varje sommar på Gotland. Vi har sett Ljugarn blomstra upp de senaste åren med en stor tillströmning av nya hus och människor. Det är glädjande att fler har hittat denna pärla men samtidigt är jag och min familj oroad över att en alltför snabb tillväxt av byn kommer förstöra dess charm. Ljugarn betyder ”den ljusa udden” och för att Ljugarn ska förbli ljus så behövs öppna ytor i form av åkrar vilket detta förslag strider emot. Det är mer lämpligt att bebygga norra Ljugarn snarare än att förtäta de ursprungliga delarna så det blir stadsligt. Att komma ut till Ljugarn innebär att åka ut till landet, sitt fritidshus, och då vill man inte känna som att komma till ett rent villaområde.

Jag måste dessutom starkt invända mot eventuella planerna på att ansluta vår lilla väg till Anningåkre 1:21. Det kommer skapa en kaotisk trafiksituation och helt förändra området. Denna väg har snarare fungerat som en stig och promenadstråk. Detta riskerar helt att förändra denna lugna del av Ljugarn. Det är redan hög trafikbelastning vid Frejs magasin, Verkstan och Smakrike under sommartid. Ytterligare trafik på vår väg kommer göra att jag inte längre kan låta barnbarnen gå själva till stranden.

Med vänlig hälsning,
Kerstin Wennberg

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Synpunkten tillgodoses, åkermarken inom Anningåkre 1:21 och Lauritse 2:1 utgår som utvecklingsområde.

 # 219 Svante Soldemo, Iréne och Henry Soldemo

2022-04-24

 # 290 Svante Soldemo

2022-04-25

SYNPUNKTER PÅ ÖVERSIKTSPLAN 2040, SAMRÅDSFÖRSLAG

3.6.5 LJUGARN

Svante Soldemo

landskapsarkitekt LAR/MSA

Iréne & Henry Soldemo

permanentboende på Kvarnbacksvägen 38, Ljugarn

Vi uppskattar att Gotlands kommun välkomnar våra synpunkter på kommande översiktsplan 2040 samrådsförslag. I detta dokument beskriver vi våra åsikter, funderingar men också oro inför det höga exploateringsstrycket i Ljugarn. Vi försöker även att informera om den befintliga situationen i vårt närområde.

Tack.

LJUGARNS UTVECKLING

I Ljugarn väntas en byggboom med upp emot 80 nya tomter. Det innebär stora förändringar av samhället som får utstå en tung förtätning och viktiga marker med skog, åkermark och grönstråk riskerar att byggas bort. Under ett sådant exploateringsstryck är det extra viktigt att visa omtanke och förståelse för Ljugarns karaktär och behov.

Ett exempel på en typisk, men allt mer sällsynt, ”Ljugarnskaraktär” är de stora tomterna med husen placerade långt in i trädgårdarna som är uppvuxna och lummiga. Se BILD 1 & 2 De föreslagna nya tomterna är generellt väldigt små och skapar, för Ljugarn, mycket tätt bebyggda områden. Det finns därför en betydande risk att de nya områdena kommer upplevas främmande då de kontrastera alltför starkt till Ljugarns äldre bebyggelse. Detta rimmar illa med hur Boverkets vägledning, som Gotland kommun följer, beskrivs:

”För att behålla bebyggelsens särprägel samtidigt som den är funktionell för dagens och framtidens samhälle är det viktigt att planeringen utgår från den befintliga bebyggelsens utformning och struktur. Äldre bebyggelse och ny bebyggelse bör bilda en sammanhängande miljö.”

Ett exempel på ett typiskt ”Ljugarnsbehov” är fler permanentboenden. 2015 förlorade Ljugarn sin status som tätort då folkmängden minskade till under 200 personer. Det skapar en rejäl obalans mellan somrarnas allt högre besöksstryck och resten av året då de få permanentboende har svårt att hålla liv i samhällsnyttiga funktioner som matbutik, förskola, lanthandel och t.o.m. strandstädning.

Förslagen av de 80 tomterna är typiska för vår tid då tomtytorna minimeras för att vinsterna ska kunna maximeras. Mindre men liknande byggprojekt som genomförts i Ljugarn har haft mycket svårt att attrahera permanentboenden. Det verkar vara underförstått att det endast är semesterboenden man har i åtanke i samhällsplaneringen av Ljugarn

BILD 1, flygfoto från 1959 över Storvägen.

BILD 2, hus byggt omkring sekelskiftet på Strandvägen 6

BEBYGGELSE PÅ ÅKERMARK

Sveriges självförsörjningsgrad har sjunkit till under 50 procent, jämfört med exempelvis Finlands 80 procent. Sverige förlitar sig alltså mer och mer på matimport. Kriget i Ukraina visar att det inte är en hållbar väg att ta. I Sverige har det medfört lag-ändringar som att det under 2022 är tillåtet att beta, skörda och odla på trädor (vilande åkrar), utan att det påverkar förgröningsstödet.

Gotland kommuns planeringsriktlinjer följer Boverkets vägledning om översiktplanering. Där hanteras byggnation av åkermark enligt Miljöbalk (1998:808) 3 kap 4 §:

"Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk."

Gotlands kommun är medvetna om att bevarandet av befintliga åkermarker blir allt viktigare. Det visar sig tydligt i översiktplanen för 2021-2025 och nedan följer ett axplock av citat hämtade därifrån:

”Odlingsbar mark kan bli en bristvara i framtiden och bör därför skyddas från annan exploatering.”

”Odlingslandskapet och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”

”Ett varsamt brukande av mark- och vattenområden för att värna natur- och kulturvärden i miljön och goda produktionsförhållanden.”

”Översiktsplanen säger också att nya bostäder i första hand skall tillkomma som förtätning av befintlig bebyggelse såväl i serviceorterna som ute på landsbygden.”

Följande citat är hämtade från Grönplan Gotland, Samrådsförslag:

”Besöksstrycket på Gotland medför att markanvändandet vid till exempel nyexploatering av fritidshustomter kräver tydliga riktlinjer för att inte skada befintliga värden.”

”Nyexploatering ska i huvudsak ske som förtätning på redan ianspråkstagen mark.”

”En långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt.”

Vi har svårt att se att kontexten i dessa 7 citat ska tas bort från översiktsplanen för 2040. Vi anser därav att det inte är förenligt med varken översiktsplanen, samrådshandlingen eller miljöbalken att bebygga Alskog Anningåkre 1:21, Ardre Botvalde 2:1 eller Ardre Lauritse 2:1. OM man ändå väljer att ändra detaljplanen för något av dessa områden måste man tydligt förklara vilken samhällsnytta man anser att det medför. Att bebygga åkermark med 27 fritidshus ger ingenting tillbaka till Ljugarn som samhälle.

ALSKOG ANNINGÅKRE 1:21, ARDRE BOTVALDE 2:1 & ARDRE LAURITSE 2:1

För Alskog Anningåkre 1:21 bedömer vi att de 11 föreslagna tomterna, i snitt, inte kan bli större än 1500 kvm. I Ljugarn mått mätt, är det mycket små tomter som inte kommer kunna bidra med någon Ljugarnskaraktär. De små tomtstorlekarna riskerar att framkalla en miljö som mer påminner om villamattor i stadsnära områden. För att få sig en bild av hur det kan se ut kan man snegla på den angränsande bebyggelsen i nordväst (se BILD 3, 4 & 5). Området byggdes även det på gammal åkermark och arkitekturen är väldigt spretig, som det ofta blir när nya husägare vill förverkliga sina egna sommarhusdrömmar.

Tomterna är dock större; omkring 2000 kvm. Men de upplevs ändå som små och fast området har haft omkring 10 år på sig att umecklas, består träd- gårdarna fortfarande av mestadels torra gräsmattor inramade av låga och glesa syrenhäckar. Med andra ord finns karaktären av den tidigare åkermarken fortfarande kvar. Det är dock inte konstigt då endast ett fåtal permanentboende har bosatt sig i området. Resten består av semesterboenden som verkar vilja ha soliga och lättskötta trädgårdar. Om denna samhällsbyggnadsmässiga låga kvalitet upprepas och utökas ut på de angränsande åkermarkerna (Alskog Anningåkre 1:21, Ardre Botvalde 2:1 & Ardre Lauritse 2:1), blir hela området en stor och spretig matta av fritidshus som tillsammans påminner om en förort. En mycket främmande fågel i Ljugarn.

I Boverkets vägledning om översiktsplanering står följande:
"Äldre bebyggelse och ny bebyggelse bör bilda en sammanhängande miljö."

"Den fysiska miljön bör utvecklas ur den befintliga strukturen."

"Landskapsbild och bebyggelseanalys är ett viktigt verktyg för att ny bebyggelse ska lokaliseras så att den förstärker den befintliga strukturen."

Vi anser att detaljplanen inte ska ändras för varken Alskog Anningåkre 1:21, Ardre Botvalde 2:1 eller Ardre Lauritse 2:1.

BILD 3

BILD 4

BILD 5

FÖRESLAGEN VÄGANSLUTNING

Vi finner det väldigt märkligt att ansluta biltrafik från Alskog Anningåkre 1:21 över Duvenbergs väg. Vägen är till största delen endast 4 meter bred vilket omöjliggör för mötande trafik. Vägens underhåll är eftersatt och nya gropar bildas årligen (BILD 6) trots att det endast är 8 fastigheter som använder sig av vägens grusade parti. Att koppla på ytterligare 11, eller kanske t.o.m. 27 fastigheter verkar direkt orimligt.

BILD 8 visar områdets detaljplan från 1964 som är, enligt vår vetskap, den senaste detaljplanen som faktiskt har vunnit laga kraft. Planen visar tydligt att en lång sträcka av Duvenbergs väg tillhör fastigheterna 1:17, 1:15, 1:23 & 1:30. Att ansluta fler fastigheter till vägen blir alltså även juridiskt problematiskt.

Faktumet att Burgvägen redan ansluter direkt till Alskog Anningåkre 1:21 (BILD 9) gör valet av Duvenbergs väg ännu märkligare. Burgvägen är dessutom bättre dimensionerad och klarar mötande trafik längs hela sin sträcka (BILD 10).

BILD 6, Duvenbergs väg

BILD 7, Duvenbergs vägs anslutning till Alskog Anningåkre 1:21

BILD 8, Detaljplan med vunnen laga kraft

BILD 9, Burgvägens anslutning till Alskog Anningåkre 1:21

BILD 10, Burgvägen

VÅRA SAMMANFATTADE SYNPUNKTER

Vi anser att detaljplanen EJ ska ändras för Alskog Anningåkre 1:21, Ardre Botvalde 2:1 & Ardre Lauritse 2:1 och att en detaljplaneändring inte är förenligt med varken översiktplanen, samrådshandlingen eller miljöbalken.

OM detaljplaneändring ändå sker, anser vi att:

- Det måste tydligt framgå vilken samhällsnytta den nya bebyggelsen anses tillföra.
- Tydligt beskriva hur man försöker attrahera permanentboenden till området.
- Ny bebyggelse måste knyta an till "Ljugarnskaraktären".
- Den låga nivån på angränsande område får inte upprepas på Alskog Anningåkre 1:21, Ardre Botvalde 2:1 eller Ardre Lauritse 2:1
- De föreslagna tomterna måste vara större och färre till antalet
- Bevara viktiga kopplingar genom området för gång- och cykeltrafik.
- Bevara större befintliga träd för att stärka områdets karaktär från start.
- Inte ansluta områdets biltrafik till Duvenbergs väg utan anslut istället direkt till Burgvägen.

Svante Soldemo

landskapsarkitekt LAR/MSA

Irène & Henry Soldemo

permanentboende på Kvarnbacksvägen 38, Ljugarn

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Det har byggts många bostäder i Ljugarn på sistone, de flesta används som fritidsbus. Gällande detaljplaner är juridiskt bindande, om detaljplanen tillåter avstyckningar är det sällan möjligt att hindra dem. Inom ramen för gällande lagstiftning finns inte möjlighet att styra om ny bebyggelse blir fritidsbus eller permanent boende i en översiktsplan eller en detaljplan. De ytor som pekades ut för bebyggelse för Alskog Anningåkre 1:21, Ardre Botvalde 2:1 m.fl. har tagits bort ur granskningsförslaget. Det bedöms inte finnas tillräckliga skäl att bygga på jordbruksmark i detta läge.

Bilaga # 290

2022-04-25

På sidan 228 i Samrådsförslaget - Översiktsplanen för 2040, argumenterar Region Gotland för detaljplaneändring för Alskog Anningåkre 1:21, Ardre Botvalde 2:1 & Ardre Lauritse 2:1 på följande sätt:

"I sydvästra delen av Ljugarn föreslås att gällande detaljplan ändras från industri och lantbruksändamål till att möjliggöra bostadsbebyggelse på jordbruksmark. Ytorna ligger i direkt anslutning till bostadsbebyggelse och utgör en naturlig förtätningssyta centralt i Ljugarn."

Den understruken frasen visar tydligt att Region Gotland inte riktigt förstår vad de skriver om. Vi ställer oss frågande till användandet av ordet förtätningssyta.

Begreppet *förtätning* syftar på att angränsande områden och omgivande mark intill städer eller samhällen bevaras, och istället bebyggs tomter inom befintliga strukturer, innanför stadsgränsen. Exempel på förtätning i Ljugarn är de avstyckade tomterna längs Strandvägen, den nya bebyggelsen vid Claudelinska huset, transformationen av Snickeriet och Frejs magasin.

Det Region Gotland kallar förtätningssyta är den direkta motsatsen till förtätning. En bättre term, på vad som faktiskt föreslås, är *urban sprawl* eller *utglesning* på svenska. Det syftar på att städer eller samhällen växer utåt, ifrån kärnan, och tar omgivande mark i anspråk.

En region som har lång erfarenhet av förtätning är Region Skåne. I dokumentet *Tätare Skåne* från 2013 förklaras en av de viktigaste aspekterna med förtätning:

"värdefull jordbruksmark och naturmark kan sparas genom förtätning i befintliga strukturer."

Region Skåne förklarar även att: *"Dessutom förväntas jordbruksmarken bli än mer värdefull med tanke på klimat-förändringar och en ökad befolkning"*

Vi ställer oss även frågande till ordvalet *naturlig*. Tidigare ohållbara beslut om att be- bygga jordbruksmark gör det inte naturligt att ta nya ohållbara beslut om att även bebygga den angränsande jordbruksmarken.

Sedan kommer vi till ordvalet centralt. BILD 1 visar Ljugarns tätortsgräns från 2014. Alskog Anningåkre 1:21, Ardre Botvalde 2:1 & Ardre Lauritse 2:1 är markerade som svarta fyrkanter. Kartan visar att den nya bebyggelsen inte ligger i anslutning till centrala Ljugarn.

Vi uppmanar Region Gotland att se över argumenten för en detaljplaneändring. Den nuvarande formuleringen visar på en okunskap både gällande platsens förutsättningar och karaktär men även i ämnet stadsplanering.

BILD 1, Ljugarns tätortsgräns år 2014

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Synpunkten tillgodoses, utbyggnadsområdena på den aktuella jordbruksmarken tas bort.

 # 258 Hans och Agneta Juhlin

2022-04-24

Synpunkter Samhällsplanering 2040 översiktsplan Ljugarn.

Alskog Anningåkre 1:23 Duvenbergsväg 4 och Alskog Anningåkre 1:30 Duvenbergsvägen 3. Äger tillsammans Anningåkre 1:24. Det vill säga Duvenbergsvägen mellan dessa fastigheter såsom Enskild väg.

Sedan finns det ett flertal servitut för ett flertal fastigheter att nyttja denna väg. Körbanan är 3 meter det vill säga omöjligt för två bilar att mötas.

Vi förstår därför ej att en väg förbindelse mellan Störvägen och fastigheten Alskog Anningåkre 1:21 genom Duvenbergsväg är möjlig.

Nuvarande arrendator av Jordbruksfastigheten Alskog Anningåkre 1:21 använder alltid Burgsvägen för sin skötsel av jordbruket på denna fastighet.

Därför anser vi nedanstående att tillträde med motorfordon till fastigheten Alskog Anningåkre 1:21 sker via Burgsvägen.

Cykel-och gångtrafik bör/kan ske via Duvenbergsväg till Störvägen.

Det är bra att det sker en utveckling av Ljugarn. Men ej på bekostnad jordbruksmark som brukas.

Vänliga hälsningar

Hans och Agneta Juhlin
Skriven och året runt boende
Anningåkre 1:30

Melissa Horn
Anningåkre 1:23

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Utbyggnadsområdena på jordbruksmarken tas bort ur förslaget.

Roma
59 Gail Swenson
2022-03-28

Gällande Romaområdet:

Det behövs ett övergångsställe vid busshållplatsen vid Lövsta. Idag får eleverna och anställda på Lövsta få titta hastigt åt båda hållen för att sedan springa över gatan. Sänk hastigheten till 30 där och sedan 50 fram till Roma centrum. Idag körs det mer än 70km som är det tillåtna hastigheten speciellt när kvällsfärjan kommit in. Använd "norska" hastighetsmätare där man mäter tiden emellan två mätare och inte vid själva mätaren.

Godkänn byggnation norr om kyrkan för studentbostäder och parhus/villor.

Jag lämnar synpunkter som

Privatperson

Ålder

51-64 år

Jag identifierar mig som:

Kvinna

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Trafikverket planerar att bygga om hållplatsen vid Lövsta, ÅVS (åtgärdsvalsstudie) om Roma kan beröra detta. Hastighetsfrågan hanteras inte i översiktsplanen. I Roma pekas ett antal områden ut söder kyrkan för bostäder på längre sikt, VA-försörjningen är dock ett hinder som måste lösas först.

246 Benny Adman
2022-04-24

Synpunkter och förslag Romaområdet

1. Mitt i Roma samhälle området Vallgärdet finns det två tomter som är idag allmänning grön område. Finns möjligheter att anlägga en lekplats med parkbänkar etc, den andra tomten ett utomhusgym, många barnfamiljer efter frågar idag en lekplats mitt i samhället. När det finns mark som varför inte använda den för dessa ändamål.
2. Att Regionen köper in detta markområde för att bygga villor ca, 10 tomter vatten och avlopp finns i järnvägsbanken, ser ofta att man efter frågar mark för att bygga den mark som jag beskriver kan ju inte var livsviktigt för jordbruksmark skall Roma området växa och utvecklas så måste det finnas möjligheter att få los mark att för bygg på.
3. Bygga till Romaskolan för barnomsorgen, idag stort behov att lokaler.
4. Idrottshallen måste man komma igång med snarast för skolans verksamhet och föreningarnas idrottande
5. Vårdcentral i Romaområdet stort upptagnings område på mellersta Gotland, bygga till bef, fd, Vårdcentral eller när man tänker bygga till Demensvården att man bygger evt, Vårdcentral där.

Viktigt att få leva och bo Romaområdet

Lämnar här med förslag av
Benny Adman

 # 246 Bilaga (#245) Romaområdet karta
2022-04-24

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt och ditt förslag till utveckling. Utvecklingsområde för skola/ idrott är utpekade i granskningsförslaget. Vallgården har lagts till som möjligt utvecklingsområde, VA-försörjningen är dock ett hinder som bör lösas först. Översiktsplanen stödjer en utveckling av vårdcentralen. Fråga om lekplatser hanteras inte inom ramen för översiktsplanen, men har vidarebefordrats till parkavdelningen.

Stånga

#270 Gumbalde GK och Gumbalde Resort

2022-04-25

 # 279 Lennart Weiss, Gumbalde golfklubb Gumbalde resort

2022-04-25

Styrelsen för Gumbalde golfklubb och Gumbalde Resort AB hemställer:

Att Region Gotland, genom Samhällsbyggnadsförvaltningen, initierar en Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Stånga med angränsande omgivningar, med avsikt att klarlägga förutsättningarna för men också befrämja förutsättningarna för fler bostäder, både i form av flerbostadshus, egna hem, särskilda bostäder för äldre samt hus/gårdar med möjlighet till livsstilsboende.

Att Region Gotland vid beredningen av ovanstående yrkande beaktar den positiva process som pågår i lokalsamhället, inte minst som en följd av den i finansiell mening betydande satsning som sker på Gumbalde Resort, den planerade etableringen av ett lokalt utvecklingsbolag samt andra lokala företagetableringar.

Att Region Gotland i det fortsatta arbetet med översiktsplanen säkerställer en framtida utveckling och expansion av golfbanan.

Bakgrund samt motiv till Gumbalde gk:s och Gumbalde Resort AB:s yrkanden

Stånga lokalsamhälle har idag ca 700 fastboende innevånare. Befolkningsunderlaget liksom överlåtelsevärdena på enskilda fastigheter har under lång tid utvecklats relativt blygsamt. Under senare år har dock en positiv utveckling kunnat noteras. I Stånga samhälle överläts idag villor och enskilda fastigheter till högre priser än tidigare och intresset för att bosätta sig i samhället har ökat. Det gäller olika kategorier bostadskonsumenter som yngre familjer, äldre i behov av ett anpassat boende, personal till ortens nya verksamheter och inte minst gruppen ”yngre äldre”. Den gemensamma nämnaren är att de lockas av närheten till golfbanan, ortens vitala idrottsliv runt Stånga IF, bowlinghallen, de årliga Stångaspelen, i kombination med tillgången till basal samhällsservice i Stånga samt närheten till Hemse.

I regionens samrådsplan för Gotland 2040 konstateras att det tidigare inte utarbetats någon fördjupad översiktsplan eller något planprogram för Stånga. 1989 gjordes förvisso en lokaliseringsutredning som vid det här laget dock får anses som obsolet. I föreliggande arbete med översiktsplanen görs en mindre uppgradering av den tidigare lokaliseringsutredningen där områden pekas ut för en komplettering/ utveckling av befintliga flerbostads-/ radhusområden i Stånga. Vidare markeras betydelsen av att kommande översiktsplan säkerställer en framtida utveckling och expansion av golfbanan.

Från golfklubbens sida tillstyrker vi de två tillägg som görs i samrådsförslaget. Vi menar dock att det finns goda motiv att vidga perspektivet genom att initiera en fördjupad översiktsplan (FÖP) med syfte att klarlägga förutsättningarna för ytterligare inflyttning och boende, inte bara i Stångas centrala delar utan också i Stångas omgivning. Stångas omland präglas av ett levande och attraktivt kulturlandskap, lämpligt för olika typer av bebyggelse, inte minst egna hem men också hus/ gårdar med möjlighet till olika typer av livsstilsboende, exempelvis tillgång till hästar eller andra djur, odling i mindre skala, hantverk m m.

Vid behandlingen av denna hemställan bör den omfattande satsningen som just nu sker på Gumbalde Resort (G R) beaktas. Den genomförs som bekant av anläggningens ägarbolag, Gotlandsfabriken AB. (Golfklubben har ett nyttjanderättsavtal med bolaget.) I detta nu har Gumbalde Resort tagit beslut om investeringar på ca 40 mkr i anläggningen. (Av denna summa är ca tre fjärdedelar redan aktiverade. Resten kommer att ske under 2022 och 2023.) Det bör noteras att investeringen i den planerade bostadsrättsföreningen, utbyggnaden av golfhotellet samt stugbyn ligger utanför ovan refererade summa.

Satsningen på Gumbalde Resort är av den omfattningen att den sticker ut i golf-Sverige. Redan golfbanan, designad av Sveriges främste banarkitekt Pierre Fulke, har förutsättningar att ta sig in på listan över Sveriges 20 främsta golfbanor. Tillsammans med den seriösa satsningen på att göra Gumbalde till en med svenska mått mätt kvalitativ Resort kommer den nya golfbanan bli en injektion för Gotland som golfdestination men också för annan typ av turism. Satsningen på Gumbalde är således av den omfattningen att den kan betraktas som en ”ankarinvestering” i lokalsamhället, med potential att möjliggöra ytterligare utveckling i Stånga. Men redan med dagens beslut är det uppenbart att G R kommer att generera nya arbetstillfällen som i sig aktualiserar behovet av fler bostäder, inte minst för den anställda personalen.

Regionen bör beakta att Gumbalde som golfbana är unik på det sättet att den ligger mitt i byn. Det är den ensam om på Gotland. Närhetsfaktorn gör det attraktivt att bosätta sig i byn vilket gör att befintlig infrastruktur kan nyttjas mer effektivt. Mycket talar dock för att även Stångas omland kan bli attraktivt för nya bostäder, företrädes egna hem av olika karaktär. Eftersom intresset för olika typer av livsstilsboende ökar bör ett fördjupat planarbete även ta sikte på den gruppen och möjliggöra bildandet av större fastigheter för hållning av djur, odling för självhushåll m m.

I detta nu pågår arbetet med att starta ett lokalt utvecklingsbolag för Stånga, efter samma mönster som andra byar och lokalsamhällen på Gotland. I det initiala arbetet med att ta fram en gemensam målbild för bolaget är det tydligt att det finns en stark uppslutning kring målet att främja möjligheterna till fler bostäder, preliminärt formulerat som ”Stånga – en socken för alla åldrar”. Inom den interimistiska arbetsgruppen finns också en stark samsyn om att åstadkomma en utveckling av Stånga som sport- och idrottscentrum på södra Gotland.

Från golfklubben och G R bedömer vi det som fullt möjligt att ett utvecklingsbolag i Stånga har förutsättningar att allokera det grundkapital som krävs för önskade investeringar. I samband med att dessa planer börjar ta form framstår det som troligt att intresset för boende i Stånga med omnejd får ytterligare en skjuts. I tillägg skulle en utveckling av Stånga som sport- och idrottscentrum även gagna G R:s möjligheter att utveckla en livskraftig verksamhet 12 månader om året, något som i sin tur skulle gynna möjligheterna att erbjuda fler helårsanställningar.

Sammanfattningsvis sker just nu en positiv utveckling inom lokalsamhället som torde öka intresset för att leva och bo i Stånga vilket motiverar att regionen initierar en fördjupad översiktsplan för orten och angränsande områden.

Gumbalde Golfklubb

Gumbalde Resort AB

Lennart Weiss
/ordförande/

Johan Bergner
/ordförande/

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt och information av vad som är på gång. I dagsläget finns inte något uppdrag för en fördjupad översiktsplan för Stånga, men tack för medskicket. Golfbanan bedöms ha möjligheter att utvecklas inom befintligt område, översiktsplanen stödjer kompletteringar inom området.

4.5.4 Delområde Västra Gotland

Västergarn

 # 304 Vidar Stenberg
2022-05-13

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVERSIKTSPLAN 2040
Avseende fastigheten Sanda Lekarve 1:17

Jag VIDAR STENBERG, i egenskap av lagfaren ägare till ovan rubricerade fastighet önskar härmed lämna följande synpunkter på Region Gotlands förslag till ny Översiktsplan för Gotland 2040.

Region Gotland har i regionala styrdokument pekat ut ett långsiktigt behov av att förmå redan bofasta att stanna på ön, tillsammans med att öka andelen nyinflyttade i arbetsför ålder för att stärka kommunens skatteunderlag. På Gotland råder dock idag brist på prismässigt överkomliga småhusfastigheter, både i Visby och på landet som lämpar sig väl fört ex barnfamiljer som bor och verkar permanent. Eller för inflyttande familjer som avser testa på livet. Denna fråga är således vital för uppfyllnaden av sagda målsättning.

I egenskap av fastighetsägare och med en historia av flera olika utvecklingsprojekt på ön vill jag därför förtydliga mina långsiktiga intentioner med fastigheten Sanda Lekarve 1: 17. Fastigheten är belägen i ett för målgruppen ovan mycket attraktivt läge, i Västergarn samhälle ca 5 km norr om Klintehamn och 2,5 mil söder om Visby. Området har en god tillgänglighet till service och ett stort antal permanent bofasta, även om det också finns många fritidsboenden i samhället. I Västergarn är dock befolkningsutvecklingen positiv och jag är övertygad om att den på sikt skulle kunna stärkas ytterligare, givet att Region Gotland antar en genomtänkt framtida utvecklingsplan.

Bifogat finner ni kortunderlag över fastighetens lokalisering i relation till befintlig bebyggelse i området m m samt nedan en redogörelse för hur fastighetens långsiktiga utveckling knyter an till formulerade riktlinjer i den kommande översiktsplanen för Gotland.

Fastigheten Sanda Lekarve 1:17 är ca 4,6 ha stor och består av impediment, betesmark och skogsmark.

Historik

Jag har under lång tid försökt utveckla min fastighet och har på alla möjliga sätt försökt bistå Region Gotland och andra myndigheter när frågan ställts till mig om diverse grävföretag

för "samhällsviktig infrastruktur". Nu senast VA-ledningen från Kvarnåkershamn som löper över fastigheten där även GEAB genom min försorg fått möjlighet att ersätta sina äldre luftledningar med nedgrävd kabel. Innan dess gång- och cykelväg. Dessförinnan en fiberkalisering. Alla dessa utgör som helhet positiva inslag för Västergarn men innebär också eftergifter för mig.

VA-frågan har länge varit en hemska för hela södra kustområdets utveckling. Så med vetskap om att frågan snart nått sin lösning, delvis tack vare mig, förberedde jag så sent som 2021 en planansökan för ca 10 fastigheter på Lekarve 1:17. Byggnationen var (och är) tänkt att inplaceras i landskapet med största möjliga hänsyn. Omgivande bebyggelse, in- och utblickar samt olika natur- och kulturvärden har beaktats i förslaget. I samband med detta lät jag också ansöka om förvärvstillstånd av fastigheten inför kommande tänkta exploatering. Fastigheten är idag taxerad som jordbruksfastighet men något faktiskt jordbruk har inte bedrivits på mycket lång tid, annat än sporadiskt utarrenderande till hästbete. Dock inte under de senaste 10 åren. Något jordbruksstöd har heller aldrig sökts eller utbetalats.

När samhällsbyggnadsförvaltningens förslag till beslut inför Miljö- och byggnämndens möte i augusti 2021 tämligen oförklarligt lutade åt att nämnden förordades lämna ett negativt planbesked blev jag naturligtvis mycket överraskad och bestört. Förvaltningen hänvisade till svårigheten att lösa kommunalt VA innan 2023 (något som nu snart är löst) men också åt att utblickar över odlingslandskapet samt förmodade naturvärden i fastighetens skogliga delar skulle kunna påverkas. Min övertygelse är att ett planarbete med sina många olika utredningsskeden borgar för att detta inte kommer ske då exploateringen självklart anpassas utifrån utredningarnas slutsatser.

I sitt tjänstemannayttrande öppnade förvaltningen samtidigt upp för att jag i framtiden skulle kunna låta pröva ett mindre antal tomter via förhandsbesked, i lägen där natur och eftersträvarvärda utblickar inte påverkas, se bifogad tjänsteskrivelse 2021-11-22.

Utifrån detta valde jag att dra ur mitt ärende från nämndens möte varför något formellt beslut om vare sig negativt eller positivt planbesked därmed inte fattats.

ÖP40

Således omfattas inte min fastighet av den utbredning ni i samrådskartan kallar "*sammanhängande bostadsbebyggelse, pågående*", vilket jag anser bör ändras inför granskning.

I stycket om Västergarns förtätningsstrategi läser jag att "*ny bebyggelse ska placeras i skogsmiljö där den inte stör det visuella intrycket från /länsvägen och att bebyggelse i huvudsak ska undvikas på öppna fält för att behålla karaktären*", för att i stycket efter läsa att bebyggelse i skog är olämpligt. Så vart ska vi bygga? Och hur påverkas min fastighet och mina utvecklingsplaner av detta dubbeltidiga budskap?

Jag vill därför anföra att ett utpekande av min fastighet som en lämplig plats att hänsynsfullt bebygga skulle kunna bli en naturlig sammanlänkning och komplettering till bebyggelsen längs med vägen och i norr, samt till planområdena belägna söder om Lekarve 1: 17. Detta utan betydande påverkan på de värden som gör Västergarn så fantastiskt.

Som jag hänvisat till ovan har Region Gotland nu under årsskiftet 2021/2022 grävt ned sin överföringsledning för vatten från bräckvattenverket i Kvarnåkershamn där dragningen löper över min fastighet. I samband med detta har även en abonnentledning lagts ner och jag har både själv, och via ombud, lagt stor möda vid att säkra möjlighet till framtida anslutning. Enligt uppgifter från utföraren Tekniska förvaltningen är förutsättningarna för min fastighet i fråga om självfall m m närmast idealiska. Så fort möjlighet ges till nyanslutning för VA-abonnenter har jag alla intentioner att inkomma med en ny planansökan alternativt förhandsbesked.

Jag menar att en utveckling av min fastighet överensstämmer med de områdes-specifika riktlinjer för Västergarn som anges i ÖP-förslaget, tex "bostadsbebyggelse *kan tillkomma i direkt anslutning till redan bebyggda grupper*", då min fastighet omgärdas av befintlig hus både norr och söder. Mitt förslag till komplettering skulle inte heller medföra att några öppna vyer mot havet byggs igen.

Möjligtvis kan ett minimalt intrång ske på det ni (i mina ögon felaktigt) kallar öppen jordbruksmark men som jag anser vara öppen impedimentmark.

Mitt förslag till utveckling via detaljplan skulle placera ett fåtal bostäder på jordbruksmark. Merparten av den gamla outnyttjade åkermarken skulle dock fortfarande kunna upplåtas fört ex bete, vilket både skulle bidra till att säkra att området fortsatt hålls öppet samt även höja naturvärdena i området. Jag ser det bli en attraktiv del av själva bostadskonceptet. Som läget är nu saknas faktiskt helt incitament för mig att fortsätta hålla området öppet.

Viss bebyggelse skulle också placeras inom de skogligare delarna av fastigheten. Givetvis utifrån resultatet av en föregående naturvärdesinventering som skulle blir styrande för hur och på vilket sätt en hänsynsfull placering av byggnader kan ske. Jag skulle kunna räkna upp otaliga exempel runt om på ön, många i Västergarn, där detta omsorgstagande i byggprocessen kan diskuteras.

Inte heller skulle mitt förslag innebära någon påverkan på grannars möjligheter att röra sig fritt i skog och mark och således inte heller påverka friluftslivets förutsättningar.

Utifrån ÖP anser jag att det finns samordningsvinster att göra i fråga om underlag för upptagningsområden för skola/barnomsorg. Eller underlag för mobil service och kollektivtrafik.

Jag tror som sagt att området skulle vara mycket attraktivt fört ex barnfamiljer som önskar bo lantligt, med allt vad det innebär, nära skola i Sanda och Klintehamn fast också relativt nära stan. Längs med väg 140 finns Gotlands bästa kollektiva kommunikationer samt g/ c-väg hela vägen till båda orterna. Sommartid finns dessutom än mer service i närområdet.

Enligt samrådsförslagets övergripande riktlinjer för *områden med god tillgänglighet till service* eller *servicenära landsbygd* (det går att diskutera vilken typ av område Västergarn samhälle kan anses utgöra) bör åtgärder som kan främja en positiv bebyggelseutveckling inom skolorterna och deras upptagningsområde

premieras. Likaså ska utvecklingen ske mot en sådant vis att *ny bebyggelse tillkommer med förbättrade möjligheter till nyttjande av hållbara transporter*. Båda dessa kriterier anser jag vara väl uppfyllda för min fastighet.

Jag menar därför, utifrån ovan anförda argument, att fastigheten SANDA LEKARVE 1:17 bör pekas ut som en lämplig yta att genom detaljplan pröva ändrad användning till bostäder. Detta genom att fastigheten ska ingå i området "*sammanhängande bostadsbebyggelse, pågående*" på plankartan för Västergarn. Den övergripande anledningen är att det är i ett kommande planarbete man bäst visar hur och på vilket den mest ändamålsenliga markanvändningen av fastigheten kan uppnås. Istället för att riskera ett beslut som fattas på allmängiltiga och generella grunder utan att någon detaljanalys genomförts.

Med vänlig hälsning

Vidar Stenberg

BEBYGGELSESTRUKTUR VÄSTERGARN SOCKEN
SAMRÅDSYTTRANDE SANDA LEKARVE 1:17 - Kartbilaga
2022-05-12

planbyrå
04705-578500
info@planbyran.se
www.planbyran.se

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Oscar Lindster

Tjänsteskrivelse
MBN 2021/3153
22 november 2021

Miljö- och byggnämnden

SANDA LEKARVE 1:17

Ansökan om planbesked - Sanda Lekarve 1:17

Förslag till beslut

- Miljö- och byggnämnden är inte beredd att upprätta detaljplan för berörd fastighet; Sanda Lekarve 1:17, i enlighet med 5 kap 2 § plan- och bygglagen (SFS 2010:900).

Avgift	
Planbeskedsavgift	9 153 kronor
Totalt	9 153 kronor

Avgiften är beräknad i enlighet med taxa fastställd av regionfullmäktige. Faktura skickas separat.

Sammanfattning

Ansökan avser att tillskapa ett tiotal tomter för bostadsändamål i Västergarns södra del i anslutning till befintlig bebyggelse.

Fem tomter om ca 2000 kvm föreslås i kanten av den öppna men igenväxande betesmarken med skogsbrynet som fond. Ytterligare fyra tomter om ca 1800 kvm föreslås i den bakomliggande skogen.

Större delen av fastigheten består av äldre öppen betesmark med slån och buskage längs kanterna. I västra delen kalktallskog, vilket är en prioriterad naturtyp enligt EU:s Art- och habitatdirektiv. I skogen finns fuktäng, rester av våtmark och alvarmark med begynnande igenväxning.

Området är utpekad i kulturmiljöprogram för Gotland som värdefullt odlingslandskap Sandakusten.

Med hänvisning till fastighetens natur- och kulturvärden bedöms den möjliga exploatering som kan tänkas tillåtas inte kräva planläggning.

Ärendebeskrivning

Begäran om planbesked inkom 2021-08-25 till Samhällsbyggnadsförvaltningen, enhet plan, i syfte att upprätta detaljplan för en kompletterande bebyggelsegrupp om ett tiotal bostäder på fastigheten Sanda Lekarve 1:17.

1 (7)

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Region Gotland

Tjänsteskrivelse
MBN 2021/3153

Ansökan avser möjliggörandet av en komplettering med bostadshus i Västergarns södra del. Bostadstomterna ska inplaceras varsamt i mötet mellan den igenväxande betesmarken och den låga tallskogen, mellan befintliga bebyggelseområden och med hänsyn till bevarandevärda utblickar över landskapet. Föreslagen bebyggelse ska länka samman Västergarns bebyggelse med den i skogsområdet söderut. Målsättningen är att framför allt locka barnfamiljer och förstärka Västergarn/Sanda som bostadsort.

Fem tomter om ca 2000 kvm föreslås i kanten av den öppna men igenväxande betesmarken med skogsbyn som fond. Ytterligare fyra tomter om ca 1800 kvm föreslås i den bakomliggande skogen, som till stora delar sparas till förmån för kopplingar och spridningsvägar inåt land. Befintlig våtmark i planområdets sydöstra del lämnas oexploaterad.

Området angörs från väg 140 via existerande lokalvägar i norr och söder för vilka servitut avses sökas. Bebyggelsen föreslås anslutas till befintliga gemensamhetsanläggningar. Respektive tomt angörs genom delade infarter i befintliga öppningar i den stenvast som omgärdar stora delar av planområdet.

Vatten och avlopp föreslås ombesörjas genom påkoppling till det regionala VA-nätet, vilket ska anläggas i fastighetens västra del.

Förutsättningar

Riksintressen

Hela Gotland är av riksintresse enligt 4 kap 2 § miljöbalken, vilket innebär att åtgärder inte får innebära att natur- och kulturvärden påtagligt skadas samt att turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt ska beaktas.

Fastigheten faller även inom *riksintresse friluftsliv* enligt 3 kap 6 § miljöbalken.

Riksintrasse Försvarsmakten enligt MB 3 kap 9 §: påverkansområde luftrum, påverkansområde våderradar samt stoppområde för höga objekt.

Inventeringar

Ängs- och betesmarksinventeringen pekar ut den skogliga delen av fastigheten som restaurerbar.

Odlingslandskap Sandakusten. Exploatering i området får endast ske med hänsyn till områdets natur- kultur- och skönhetsvärden.

Våtmarksinventeringen pekar ut topogent kärr i fastighetens sydöstra del.

Planförhållanden

Översiktsplan Bygg Gotland Vision 2025

Antagen KF 2010-06-14 § 79. Aktualitetsförklarad RF 2014-06-16 § 97. Ånger område där fördjupad översiktsplan ska tas fram. Översiktsplanens allmänna riktlinjer är tillämpliga, såsom att för ny bebyggelse ska en samlad bebyggelsestruktur eftersträvas och ny bebyggelse ska i första hand tillkomma som förtätning/komplettering till befintlig bebyggelse.

Planprogram Västergarnsområdet

Fastigheten angränsar i söder till planprogram för Västergarnsområdet – förtättningsstrategier, godkänt av BN 2005-05-17, § 130, som bland annat anger: "Komplettering bör ske på sådant sätt att inte några öppna vyer mot havet byggs

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Region Gotland

Tjänsteskrivelse
MBN 2021/3153

igen" samt; "Bebyggelse bör i huvudsak undvikas på öppna fält. Dock kan det vara lämpligt med en exploatering på en öppen yta om man har en skogsridå precis bakom".

Detaljplan

Fastigheten är inte tidigare detaljplanerad. Gränisar till detaljplan 09-P-151. En tidigare planansökan inkommen 2007-08-30 avskrevs 2012-05-22.

Bygglov/Förbandsbesked

Förbandsbesked för fem bostadshus, MBN 2013/1236. Återkallade på grund av VA-situationen.

Remisser

Teknikförvaltningen – enbet mark och stadsmiljö

Planläggning med enskilt huvudmannaskap bedöms, utifrån områdets lokalisering, vara lämpligt i detta fall.

Planområdet angränsar till enskilda vägar, gemensamhetsanläggningarna Sanda ga:6 och Sanda ga:31, vilka tilltänkta tomter behöver inträda i genom överenskommelse alternativt omprövning av gemensamhetsanläggningarna. De vägar som ska byggas inom planområdet ska byggas enligt den standard som Region Gotland föreskriver med anledning av de krav som renhållningsverksamheten och räddningstjänsten har avseende bärighet och tillgänglighet. I det sammanhanget framhålls att vändzon fordras för renhållningens fordon för det fall att väglösningen planeras så att fordon måste vända inom området.

Region Gotland har en vattenledning som går genom planområdet vilken man behöver ta hänsyn till vid vidare utformning och planering av området.

Om positivt planbesked lämnas ska sökanden, vid inledningen av ett planarbete, informeras om att en förutsättning för genomförandet är att exploateringsavtal tecknas med Region Gotland. Sökanden ska informeras om att Region Gotland kommer att ställa krav på att denne ska bygga ut infrastrukturen i sin helhet i ett sammanhang men också att Region Gotland kan komma att ställa krav på säkerhet för iordningställandet av området och dess nödvändiga funktioner. Eftersom Region Gotland inte kommer att vara huvudman för varken gata/väg, dagvatten eller allmän plats ska det vid ett plangenomförande bildas gemensamhetsanläggning/-ar för gata/väg, dagvatten och grönområden/natur på ansökan av sökanden. Den mark som inte indelas i fastigheter för bostadsbebyggelse och övrig bebyggelse inom planområdet bör indelas som marsamfällighet i vilken bostadsfastigheterna och övriga fastigheter får andel i. För förvaltning av marsamfällighet och gemensamhetsanläggning bör marsamfällighetsförening bildas.

Bestämmelse ska i detaljplan, med hänsyn till ovan nämnda, reglera att gata/väg ska vara iordningställt i alla dess delar innan bygglov medges. Om området ska försörjas med enskilt vatten och avlopp istället för kommunalt ska motsvarande bestämmelse i detaljplanen införas som för gata/väg samt att det ska bildas gemensamhetsanläggning för vatten- och avloppsanläggningen.

Teknikförvaltningen – VA

När det gäller förutsättningar för anslutning till kommunalt VA, så ser VA-avdelningen positivt till framtida kommunal anslutning utifrån att kapacitet bedöms finnas i dricksvatten- och spillvattennät från och med år 2023 när ny överföringsledning för dricksvatten ska vara anlagd i anslutning till fastigheten.

3 (7)

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Region Gotland

Tjänsteskrivelse
MBN 2021/3153

Vi behöver dock utreda ytterligare om området kan bli aktuellt för utökning av kommunalt verksamhetsområde för VA, om så blir fallet kommer Region Gotland, Teknikförvaltningen, att ombesörja dragnin av VA-ledningar med anslutningspunkt till tomtgräns för varje fastighet. Skulle beslut fattas om att fastigheterna inte omfattas av kommunalt verksamhetsområde, så ser vi ändå positivt på möjligheten att ansluta till kommunalt VA-nät genom gemensamhetsanläggning i privat regi alternativt ledningsutbyggnad i privat regi som VA-avdelningen sedan övertar.

Dagvatten ska hanteras lokalt, fördröjas samt renas i enlighet med Region Gotlands dagvattenplan/dagvattenhandbok. En fördjupad utredning krävs med hänseende på befintliga grundvattennivåer, skyddsvärda vattendrag samt hur området skulle hantera ökade nederbördsmängder så som 100 års-regn.

Samhällsbyggnadsförvaltningen – miljö- och hälsoskydd

Enhet Miljö- och hälsoskydd konstaterar vid en översiktlig genomgång kan konstateras att det finns riksintressen på fastigheten som kan behöva tas hänsyn till. Naturvärdesbedömning bör därför utföras. I övrigt har Enhet Miljö- och hälsoskydd inga synpunkter.

Samhällsbyggnadsförvaltningen – Stadsarkitektenheten

Förslaget gäller nio tomter avsedda för bostäder inte närmare preciserat om det är tänkt för permanent eller fritidsbebyggelse.

Området är utpekad i kulturmiljöprogram för Gotland som värdefullt odlingslandskap. Marken är markerad som åkermark i ekonomiska kartan från 1930-tal. Det är troligen fråga om en kultiverad betesmark eller en åkermark som används för bete. Huruvida fastigheten som är taxerat som lantbruksenhet är brukningsvärd bör utredas vidare.

Landskapsbilden påverkas av de föreslagna tomterna som ligger öppet och beskrivningen stämmer inte riktigt med hur det kommer bli. Delar av bebyggelsen kommer att ligga helt öppet. Området inåt landet är inte lika bebyggelseinluerat som det vid kusten. Det kan finnas skäl att värna det öppna landskapet som ger möjlighet till flukter in i landskapet och inbjuder till strövande. Husen bör förläggas med någon form av trädridå.

Några av tomterna som ligger närmast havet påverkas av 2-meterskurvan.

Samhällsbyggnadsförvaltningen – regionekolog

Större delen av fastigheten består av äldre öppen betesmark med slån och nyponbuskage längs kanterna. I västra delen kalktallskog (Västlig Taiga 9010) med inslag av en och slån. 9010 är en prioriterad naturtyp enligt EU:s Art- och habitatdirektiv och har därmed ett högt skyddsvärde. I skogen finns fuktäng, rester av våtmark och alvarmark med begynnande igenväxning.

Betesmarken: Under höst/vinter är det svårt helt bedöma alla naturvärden eftersom kärnväxterna blommat över och vissnat ner. Artportalen visar att det finns fynd av rödlistade och fridlysta kärnväxter söder om fastigheten.

Skogen: Skogen har i jämförelse med den öppna marken högre naturvärden på grund av gamla träd och en högre variation av växtlighet. Norra delen innehåller fuktäng och alvarmark, om än något igenväxt. Utanför längs fastighetens östra sida löper en vältrampad stig i skogen. I sydöstra delen ses rester av en våtmark med blöta partier

4 (7)

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Region Gotland

Tjänsteskrivelse
MBN 2021/3153

och växtlighet kvar. Våtmarker har ett högt ekologiskt värde, så även här även om den sannolikt på senare tid torkat ut mer och mer pga intilliggande mänskliga aktiviteter. Den erhåller flera ekosystemtjänster som reglering och rening av vatten. Att det finns en gjuten husgrund i skogen innebär inte att där är lämpligt att färdigställa ett hus. Intrånget har gett en luckighet i skogen där en naturlig succession av vegetation kommer att vandra in. Flera insekter gynnas sannolikt av det ökade ljusinsläppet. Skogen bedöms i sin helhet som olämplig att exploatera. Skulle man ändå välja att gå vidare med skogen behöver planering föregås av kärlväxtinventering under vår/sommar.

Omgivande stenmurar och buskage: Längs fastighetens södra sida och skogen löper en stenmur samt buskage viktiga för insekter och fåglar och därmed viktig att behålla i så stor utsträckning som möjligt. Stenmuren har biotopskydd.

Trafikverket

Det tänkta bostadsområdet på fastigheten Sanda Lekarve 1:17 kan nås med befintliga anslutningar till väg 140. Vid utbyggnad av området kommer anslutningarna få utökat antal fordonsrörelser varför trafiksäkerheten bör beaktas i det fortsatta planarbetet. I det fortsatta planarbetet ska det övervägas om korsningarna mot väg 140 är lämpliga samt om de bör flyttas och/eller samlokaliseras.

Ansökan om planbesked saknar bedömning av områdets lämplighet för bostadsbebyggelse sett ur ett trafikbulerperspektiv. Vid planering av bebyggelse ska hänsyn tas till såväl nuvarande som framtida trafik. Trafikverket tar fram och tillhandahåller trafikprognoser för alla trafikslag, så kallade basprognoser. Nuvarande prognos gäller trafik år 2040. Trafikverket anser att bullerutredning bör tas fram för planområdet med utgångspunkt i basprognos 2040, hänsyn bör även tas till trafikökningen under sommartid.

Under förutsättning att ovanstående beaktas inför eventuellt fortsatt planläggning har trafikverket inget att erinra mot att ärendet prövas positivt.

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten ser inget hinder för ansökan.

Försvarsmakten

Ingen erinran.

GEAB

Fiber – ingen erinran.

El – ingen erinran.

Miljökonsekvensbeskrivning

Undersökning om betydande miljöpåverkan sker i samband med eventuell planläggning.

Bedömning

Större delen av fastigheten består av äldre öppen betesmark med slån och nyponbuskage längs kanterna. I västra delen kalktallskog (Västlig Taiga 9010), vilket är en prioriterad naturtyp enligt EU:s Art- och habitatdirektiv och har därmed ett högt skyddsvärde. I skogen finns fuktäng, rester av våtmark och alvarmark med begynnande igenväxning. Våtmarker har ett högt ekologiskt värde. Skogen bedöms i sin helhet som olämplig att exploatera.

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Region Gotland

Tjänsteskrivelse
MBN 2021/3153

Längs fastighetens södra sida och skogen löper en stenmur samt buskage viktiga för insekter och fåglar och därmed viktig att behålla i så stor utsträckning som möjligt. Stenmuren har biotopskydd.

Området är utpekad i kulturmiljöprogram för Gotland som värdefullt odlingslandskap Sandakusten. Exploatering får endast ske med hänsyn till områdets natur- kultur- och skönhetsvärden. De föreslagna tomterna på den öppna betesmarken kan komma att påverka landskapsbilden.

Planprogram för Västergarnsområdet, som fastigheten angränsar till, men omfattas inte direkt av, anger med hänsyn till områdets värden bland annat att: "Komplettering bör ske på sådant sätt att inte några öppna vyer mot havet byggs igen" samt; "Bebyggelse bör i huvudsak undvikas på öppna fält." Men även: "Dock kan det vara lämpligt med en exploatering på en öppen yta om man har en skogsridå precis bakom".

Med hänvisning till fastighetens natur- och kulturvärden bedöms den möjliga exploatering som kan tänkas tillåtas inte kräva planläggning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Region Gotland

Tjänsteskrivelse
MBN 2021/3153

Beslutsunderlag
Handlingar som ligger till grund för beslutet
Tjänsteskrivelse, 2021-11-22
Ansökan, 2021-08-25

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Oscar Lindster
Planarkitekt

Johan Åberg
Samhällsbyggnadsdirektör

Skickas till
Infinitum AB, Vidar Stenberg, Scheelegatan 15, 11228 STOCKHOLM

Sökande
Infinitum AB, Vidar Stenberg, Scheelegatan 15, 11228 STOCKHOLM

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter.

Yttrandet föranleder följande ändring av förslaget: Justeringar har gjorts på plankartan gällande ytan för Sammanhängande bostadsbebyggelse, befintlig, så att den även täcker delar av fastigheten Sanda Lekarve 1:17. Efter samrådet har också definitionen av sammanhängande bebyggelse befintlig utvecklats och föreslås nu lyda enligt följande:

”Sammanhängande bostadsbebyggelse är tätorter och mindre orter som till största delen består av bostäder och i lägre grad av servicefunktioner. Områdena har en tydlig relation till närliggande orter och karaktäriseras av att fler dagspendlar ut ur orten än in i orten. De mindre orterna har stor betydelse för det större sammanhanget och bidrar till att stötta och behålla service inom ett serviceområde.”

”Inom område benämnt som **”Befintlig”** ger översiktsplanen stöd för kompletteringar med ny bebyggelse inom befintlig Ortsstruktur. De generella riktlinjerna i kapitel 2 samt de områdesspecifika riktlinjerna som

presenteras kapitel 3 gäller vid förändringar inom dessa områden. Inom dessa områden finns ibland en gällande detaljplan, som kan behöva ändras för att stödja nya kompletteringar.”

Klintehamn

 # 60 Klinte Skytteklubb

2022-03-28

Yttrande förslag till översiktsplan

Klinte skyttegille äger en skjutbaneanläggning på den egna fastigheten Fröjel Mulde 1:48. Området ligger inom/i anslutning till påverkansområdet av riksintresse för vindbruk.

Området valdes på 1970-talet i samverkan med ett flertal myndigheter ut som lämpligt område för en skjutbaneanläggning, mycket beroende på stora avstånd till närmaste bebyggelse. Anläggningen har sedan dess utvecklats med en inomhusskyttehall för 10m luftvapenskytte samt en 50m bana för korthållsskytte. Fastigheten är även ansluten till elnätet samt har eget vatten. Stora investeringar har gjorts genom åren och anläggningen är numera en av Gotlands mest kompletta. Nu planeras även för HWC med avloppsanläggning.

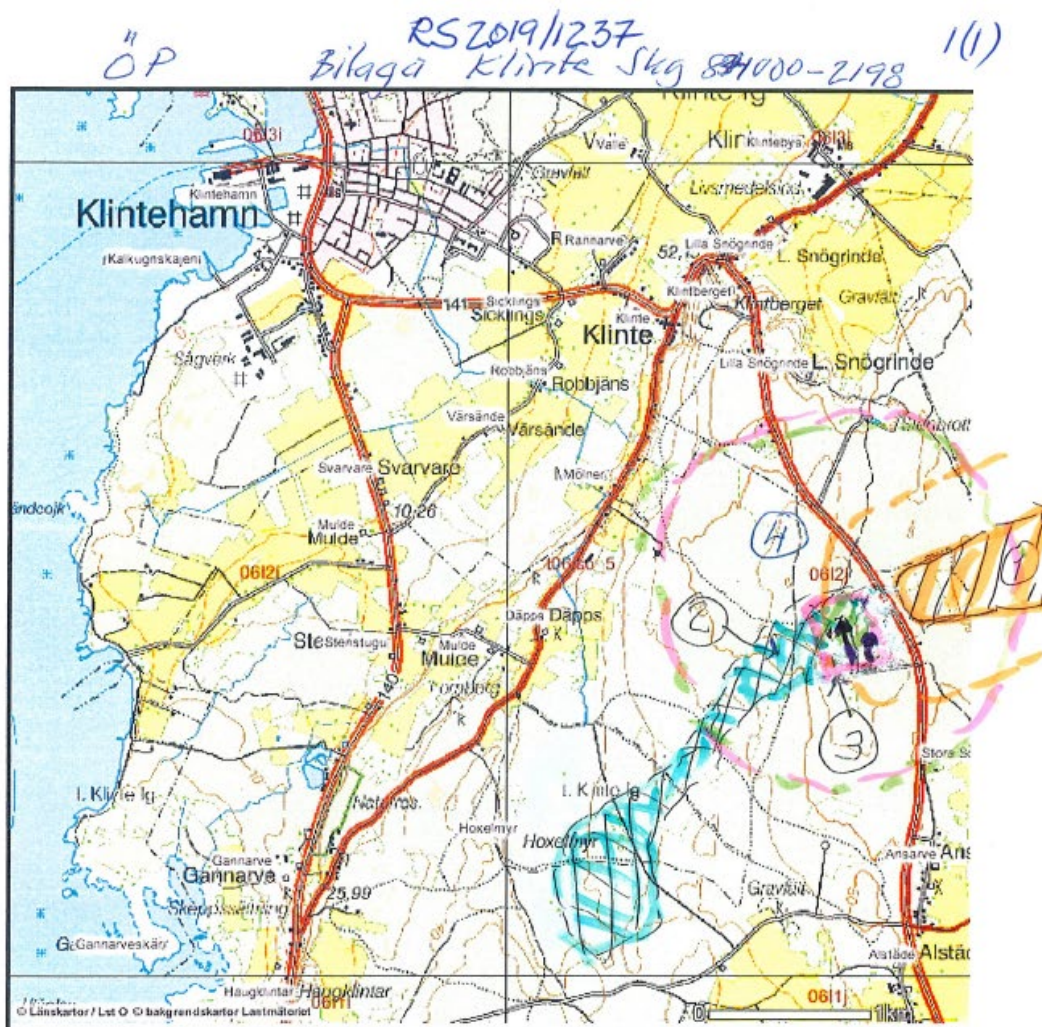
Vi anser att området skall markeras och skyddas som en plats för skjutbaneanläggning i framtiden. Enligt miljöbalken skall tillstånd för bostadsbebyggelse inte beviljas om risk för störningar från någon verksamhet finns. Stort behov finns av en skjutbaneanläggning, förutom för nuvarande målskjutning med gevär och pistol, även för en nyanläggning av jaktskyttebana (ligger dock fn inte i vår förenings verksamhet). Försvarsmakten har även tecknat ett avtal om delvis nyttjanderätt till anläggningen.

Markområdet Mulde 1:48 ligger även några 100-tal meter från ett område öster väg 141 som är markerat i ÖP som riksintresse för vindbruk och dess påverkansområde går in över vår fastighet. Vi anser även att Mulde 1:48 är lämpligt för vindbruk i mindre skala då det ligger i anslutning till riksintresseområde samt redan genom skjutbaneanläggningen har en miljöpåverkan som i viss mån påverkar ett rörligt friluftsliv och gör närmare bostadsbebyggelse olämplig.

Slutligen vill vi framföra vår förvåning över att vår skjutbana inte ens finns markerad på kartan sida 61 i nu gällande ÖP då kartan anges ju visa fritidsanläggningar, däribland skjutbanor. Det visar sig dock att kartan endast omfattar kommunala/regionala anläggningar! De flesta skjutbanor är ju av hävd föreningsägda, men ingår likväl i det gotländska utbudet av sp01i/fritidsanläggningar. För att få en rättvisande bild bör ju även dessa redovisas. Vid planeringen av bostadsbebyggelse skall ju även tas hänsyn till befintlig verksamhet som kan uppfattas som störande t ex lukt från grisuppfödning och gödselbrunnar, buller från t ex grus- & bergtäkter samt skjutbanor, därför bör dessa finnas markerade med sina påverkansområden på planeringskartor i översiktsplanen.

Bilaga:

Kartskiss över Fröjel Mulde 1:48 med omnejd

- ① Riksintrång vindbruk
- ② område med > 1000m till närmaste bostad
- ③ "Snögrinda" skjutbana (ägare Klinte skyttegille) Fröjel Mulde 1:48
- ④ "Buller område" (möjligt) skjutbana, troligen är "påverkansområdet" något mindre.

Dag som ovan
Leif Ingman

E u Styrelsen Klinte skyttegille

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Kartor med tillsynsobjekt och förorenad mark utgör planeringsunderlag till översiktsplanen och beaktas i miljöbedömningen. Skjutbanor finns i Region Gotlands register om miljöfarliga verksamheter samt i länsstyrelsens register över potentiellt förorenade. Miljöenheten tar gärna emot information kring vilka banor som är pågående och vilken vapengrupp som används. I planförslaget föreslås inget nytt utvecklingsområde för bebyggelse inom det område som ni hänvisar till skulle ligga inom buller från skjutbanan.

 # 193 Remissyttrande Klintetraktens framtid

2022-04-22

Samrådssynpunkter på förslag till Översiktsplan för Gotland 2040

Det material och frågeställningar som presenteras i det nu föreliggande förslaget till Översiktsplan för Gotland 2040 belyser viktiga utgångspunkter som gäller för de vägval och insatser som behöver göras under kommande år. Översiktsplanen har stor bredd i och med ambitionen att i den integrera det väsentliga av andra gällande långsiktiga program- och planansatser. Det sammanställda materialet är i huvudsak formulerat i programtermer som nästan alltid kommer att kräva omfattande insatser av olika aktörer för att kunna omsättas i önskade aktiviteter och fysisk struktur. Regionens möjligheter till ledande agerande i många av nyckelfrågorna måste därför spela en avgörande roll.

Våra samrådssynpunkter i det följande är främst koncentrerade till sådant som vi anser kommer att vara avgörande för att Klintehamn och den omgivande trakten ska kunna fortsätta att utvecklas på ett positivt sätt. Detta förutsätter förstås att även resten av ön utvecklas positivt, vilket i sin tur, enligt vår mening, kräver förstärkt fokus på möjligheterna att bo och verka utanför Visby.

Disposition av våra synpunkter:

- kalkproblematiken
- hamnen
- vikarna vid Klintehamn
- permanentbostadsbristen
- Klintehamns inre struktur
- vattenförsörjning
- energifrågor

Kalkproblematiken

När det gäller omfattningen av den framtida kalkbrytningen på Gotland så kvarstår osäkerheten, såväl för norra delen av ön som för de sentida förslagen som berör Klintehamn genom SMA:s planer och på sikt kanske även genom att Buttleområdet av SGU utpekats som av riksintresse med hänsyn till revkalkskvaliteten. Mark- och miljööverdomstolen har nyligen upphävt SMA:s tillstånd att kraftigt öka brytningen vid Klintehamn eftersom ingen godtagbar lösning på transportbehovet fanns framtagen. Övriga skäl till alla överklaganden prövades därmed inte. Vad resultatet kan bli vid eventuella nya provningsomgångar är därmed osäkert.

Osäkerheten om kalkbrytningens framtid i områden som eventuellt kan involvera Klintehamn som utskleppningsort kan enligt vår bedömning komma att kvarstå många år framåt, kanske långt förbi översiktsplanens 2040-gräns. Vi menar därför att denna osäkerhet inte får vara ett skäl att tills vidare inte fullfölja planerna för de områden som i Program för Klintehamn 2030 identifierades som lämpliga för bostadsbyggande. Behovet av bostäder är mycket stort.

Hamnen

Hamnen i Klintehamn ser vi som ett svårhanterligt planeringsproblem eftersom ingen uppenbarligen tycks kunna ha kontroll på helheten, omfattningen eller det relevanta tidsperspektivet. Hamnen har under många år successivt byggts ut och har nyligen av staten blivit klassad som ett riksintresse och av regionen utpekad som den hamn som ska hantera allt gods från/till ön som har att göra med jord- och skogsbruket men även hantera annat gods - kanske stora volymer kalk. Vi har idag svårt att förutse de långsiktiga konsekvenserna för samhället men sannolikt kommer det för ett succesivt ökat transportbehov att behövas längre kajer, större djup i hamnen och farleden, kraftigt ökade upplagsytor.

I och med att hamnen har klassats som riksintresse så har Trafikverket nyligen beräknat en bullerzon som sannolikt kommer att innebära tidigare oförutsedda restriktioner för byggnation i en del av Klintehamn om det inte finns lösningar/teknik så att en del av bullret kan avskärmas.

Verksamheten i hamnen påverkar förstås också närliggande havsanknutna vistelseområden och verksamheter – bad, strövområden, restauranger, pensionat, småbåts- och gästhamn, etc. Även för dessa finns behov av förutsägbarhet inför val av satsningar, åtgärder, information och marknadsföring.

Vikarna vid Klintehamn

När det första riktiga reningsverket togs i drift 1977 i reningsverkets nuvarande läge var bottarna i Klintehamnsvikens inre delar (Sandboviken, inre Klinteviken) friska med omvittnat goda fångster av fisk. Dessa vikar är idag övergödda och fiskfattiga vilket med största sannolikhet till stor del beror på utsläppen från reningsverket. Gjordes inför val av läge för utsläppspunkt någon riskbedömning som tog upp risk för gödning och påverkan av de inre vikarna? För att en stor del av södra Gotlands avloppsvatten, tidigare renat i Burgsvik och Kvarnåkershamn, skulle kunna ledas till Klintehamn byggdes för några år sedan det nya reningsverket i samma läge som det gamla. För det nya reningsverket har den gamla utsläppsledningen och utsläppspunkten i Klintehamnsviken bibehållits trots ökade utsläppsvolymer. Reningstekniken har visserligen förbättrats mycket vad gäller kväve och fosfor men den totala påverkan har ändå ökat och dagens installerade teknik fångar inte upp till exempel läkemedelsrester som ses som allt farligare för den samlade havsmiljön.

Hamnens fortsatta utbyggnad och den ökande fartygstrafiken innebär att reningsverkets utsläppspunkt nära hamnen, farleden och de inre vikarna allt tydligare måste ses som felplacerad. Den förhärskande vinden kommer även i framtiden att blåsa från sydväst och därmed pressa in avloppsresterna i de inre vikarna. En förutsättningslös studie behöver ske av hela problematiken med utsläppen, miljön i vikarna och möjliga restaureringsåtgärder.

Permanentbostadsbristen

Bostadsbristen på ön är omvittnat stor. Inte minst gäller det hyreslägenheter. I Klintehamn är det fortfarande minst ett femtiotal som anmäler intresse varje gång en av Gotlandshems

lägenheter utannonseras som ledig. Att fullfölja planeringen för de områden som i Program för Klintehamn 2030 markerades för bostäder är mycket angeläget.

På sträckan från Tofta och ner till Fröjel-Eksta byggs ett stort antal nya fritidshus, nästan alltid med anslutning till kommunalt vatten och avlopp. En stor andel av dessa kan nog i framtiden förväntas komma att omvandlas till permanentbostäder, särskilt om inflyttningstrycket till ön består och bostadsbyggandet inte matchar behovet. Kanske det skulle vara bra att i översiktsplanen markera accepterade eller till och med prioriterade omvandlingsområden. Ett problem i sammanhanget är att kollektivtrafiken söder om Klintehamn inte ser ut att anpassas för förväntad bebyggelseutveckling och boende längs väg 140.

Dessutom kan det vara förtuseende att peka ut fler områden lämpliga för nya permanentbostäder på sträckan Tofta-Klintehamn. Sträckan har stor potential bland annat med tanke på att etableringar här kan försörjas med kommunalt vatten och avlopp, att den militära etableringen på norra Tofta sannolikt kommer att fortsätta att öka, att kollektivtrafiken mellan Visby och Klintehamn är bra och ytterligare utvecklingsbar när det gäller turtäthet och bekvämlighet.

Klintehamns inre struktur

Program för Klintehamn 2030 inrymmer många bra idéer som behöver fullföljas. Det gäller inte minst de områden som identifierades som lämpliga för nya bostäder. Att för vissa av dessa områden vänta på att kalkbrytningsfrågans fortsatta hantering klarnar någon gång i framtiden är inte acceptabelt. Bostäder behövs nu! Eventuella framtida nya transportlösningar för stora kalkvolymmer bör anpassas till den bebyggelsestruktur som då råder. Med tanke att översiktsplanens siktar på behoven fram till 2040 bör dock ytterligare möjlig bostadsmark i Klintehamn identifieras – kanske på norrsidan med tanke på pendlingsbehovet mot Visby.

I såväl Program för Klintehamn 2030, samrådsförslag till Översiktsplan Gotland 2040 (ÖP2040) som samrådsförslag till Grönplan för Gotland lyfts Robbjänsån fram som en stor tillgång i arbetet med att utveckla för Klintehamn som ort. Det formuleras i ÖP2040 som att bättre synliggöra och förstärka, i grönplanen som om att stärka ekologiska spridningssamband, tillskapa rekreativsvärden och skapa dagvattenytor. Det är angeläget att dessa tankegångar kan konkretiseras.

I förslaget till grönplan föreslås att man ska ”utreda hur den gröna länken längs kusten kan knytas ihop norr-söder genom en rad åtgärder till exempel en bro mellan Vivesholm och Warfsholm, tydliggörande av koppling söderut antingen genom hamnen eller via tätorten, mot Balans badplats, samt tillgängliggörande av kustnära stig genom Mulde som ofta är sankt och svårframkomligt. Promenadslingan genom Mulde våtmarksområde bör också ses över ur ett tillgänglighetsperspektiv. Denna åtgärd kräver samordning med alla berörda markägare.” Detta är helt i linje med föreningens ambitioner för utvecklingen av kustområdet. Att knyta ihop möjligheten att vandra längs kusten tror vi skulle medföra mycket positiva effekter för friluftslivet och hela kuststräckans attraktivitet.

Väg140 har med tiden blivit en allt tydligare och kraftigare barriär för samhällets önskade kontakt med hamnen/ kusten/havet. Vi vet inte om man redan när vägen byggdes förutsåg detta men idag är behovet starkt av att åtgärder vidtas. I programmet för Klintehamn 2030 analyserades framför allt väg 140:s korsning med Verkstadsgatan-Hamnvägen där en rondell skissades som det bästa alternativet. Vi har tacksamt noterat att denna rondellkorsning

med anslutande vägar finns med i remissversionen av Länsplan för regional transportinfrastruktur 2022–2033. Enligt remissförslaget ska medel avsättas 2022–2027 för detta projekt. Mycket bra! Ännu bättre vore förstås om projektet kan slutföras före 2027.

När det gäller vägnätet inne i samhället så är den i Program för Klintehamn 2030 uttalade ambitionen att det ska vara lätt och säkert att förflytta sig som fotgängare och cyklist. Vi tror att en koncentrerad satsning på åtgärder som bidrar till detta kan öka ortens attraktivitet. Miljön centralt i samhället, bland annat runt Konsum/återvinningen/bussställplatsen och säkerheten för elever till och vid skolan, behöver ses över.

En fortsatt satsning på idrottsplatsen kan ytterligare förstärka den som en viktig aktivitets- och mötespunkt i samhället.

Vattenförsörjning

En av de frågor som Mark- och miljööverdomstolen aldrig behövde komma fram till att pröva i SMA:s ansökan var den oro för grundvattnet – och vattnet i egna brunnar – som många av överklagande hade uttryckt. Grundvattentillgången på olika delar av ön kommer sannolikt att bli alltmer ansträngd i takt med de förväntade klimatförändringarna med längre och varmare torrperioder och kraftigare nederbörd när det väl regnar. Det mesta av nederbörden hinner inte tränga ner i kalkberggrunden eller tas upp av växtlighet utan avrinna genom vattendragen ut i Östersjön. Ett mindre antal jordbrukare har anlagt dammar på sina marker, främst för egen bevattning men som även blir till nytta för grundvattenbildningen. Att hitta sätt och ställen att fånga upp mycket mer av nederbörden tror vi kommer att bli allt viktigare framöver och sådana åtgärder borde ägnas ännu mer uppmärksamhet i översiktsplaneringen.

Grundproblematiken beskrivs på ett bra sätt i utkastet till ÖP men ytterligare fysiskt möjliga åtgärder som även enskilda fastighetsägare kan vidta skulle vara bra att konkretisera. Antagligen krävs det också att regionen initierar större praktiska projekt. Att frågorna beaktas i fysiska planer och vid bygglovhantering är sannolikt inte tillräckligt för att tillräckligt snabbt förbättra situationen.

Energifrågor

Vindkraftutbyggnad på land innebär nästan alltid svårlösta konflikter med många andra intressen. Eftersom vindkraftverken hela tiden tenderar att göras högre och högre blir de dessutom allt svårare att placera. På senare tid har i stället en stor del av intresset kommit att riktas mot att etablera stora vindkraftparker med höga verk till havs. Inte heller det kan ske utan konflikter – med sjöfart, fiske, fågelliv och vår önskan om obruten horisontlinje. För Gotland är det visuella intrycket viktigt.

För vindkraft till havs finns nya lösningar under utveckling. Se t.ex företaget SeaTwirl som idag har en prototyp utanför Lysekil och räknar med att bygga ett 1MW-verk inom två år. Deras verk har en vertikal axel som möjliggör lägre och tåligare konstruktioner än de traditionella vindkraftverken som har horisontella axlar. Lägre konstruktioner skulle dessutom kanske möjliggöra placering närmare land. Kanske kan verk med vertikal axel även vara en framtida lösning även på land?

En idag föga utnyttjad resurs till havs är den energi som finns i havsvågorna som har mycket större energitäthet än vinden. Mycket forskning pågår idag kring konstruktion av hållbara lösningar för att effektivt utnyttja vågenergi. Sådana anläggningar blir låga och i

princip osynliga redan på någon kilometers avstånd vilket för inte minst Gotlands del borde vara av stort intresse. Vågkraft bör också kunna bli bra kombinationslösningar vid havsbaserade vindkraftverk.

Under översiktsplanens programperiod till 2040 kommer i princip hela fordonsflottan för person- och lasttransporter att förnyas. För alla som bor eller arbetar runtom på Gotland och behöver egna fordon blir det därför av stor vikt att veta vilka energislag som i framtiden kommer att stödjas i laddningsstrukturen.

För Klintetraktens framtid

Stefan Stenberg

Karin Björnson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och medskick. Förvaltningen instämmer i att Klintebamn har goda förutsättningar för bostadsbyggande. Översiktsplanen bekräftar programmets utvecklingsytor, med undantag för ett område som ligger för lågt ur klimatanpassningsynpunkt. Programmet gäller fortfarande som vägledande underlag tills att det är genomfört. Förvaltningen instämmer att miljön centralt i sambället bör ses över. Det finns också möjligheter att komplettera centrala Klintebamn med ny bebyggelse.

Granskningsförslaget föreslår en utveckling av hamnen samt det närliggande industriområdet. I kapitel 4, riksintressen anger Region Gotland sitt ställningstagande för riksintresse Klintebamn. När det gäller buller från hamnen så bedöms restriktionerna bli begränsade om staten godtar regionens ställningstagande.

Vågkraft är inte kommersiellt gångbar i våra farvatten i nuläget. Anläggningar för vågkraft medför också målkonflikter då de är ytkrävande och påverkar Östersjöns däggdjur, fågelliv, fiske och sjöfart.

Utsläppspunkten från reningsverket ligger ungefär 1 km från hamnen. I viken där hamnen ligger finns stor vattentillförsel från land på ön via diken med mera. Det är väl känt att dessa vattendrag avvattnar åkrarna på ön och för med sig mycket kväve, fosfor och även andra föroreningar ut i havet som övergöder havet. Att flytta reningsverkets utsläppspunkt skulle för viken i Klintebamn inte göra någon skillnad.

Det kan finnas potential att bygga bostäder längs Tofta-Klintebamn. Inga utvecklingsområden har identifierats längs sträckan, men översiktsplanen stödjer kompletteringar med bostäder och service inom befintlig markanvändning där förutsättningar finns.

 # 288 Lars Sahlsten, Marie Sahlsten

2022-04-25

Undertecknade är bland annat ägare till fastigheten Klinte Svarvare 1:3 som gränsar till Foodmark/Rydbergs och vår bostad är belägen på andra sidan väg 562. Industrin ligger tvärs över vägen alldeles i närheten av vår bostad. Byggnaden för nuvarande livsmedelsproduktion uppfördes för cirka 35 år sedan och huvudparten av fasta bullerkällor placerades på den sida av byggnaden som vetter mot vår bostad och även på taket till industribyggnaden. Det område där industribyggnaden är placerad ligger lägre än vår bostad vilket på ett negativt sätt påverkar bullernivån då ljudet från bullerkällorna på taket sprids i sidled på ett oönskat sätt mot vår fastighet. Alltsedan verksamheten påbörjades har det förelegat problem för verksamhetsutövare att innehålla de riktvärden som anges i tillståndet. I närliggande tid har Foodmark/Rydbergs efter påpekande från oss uppmärksammats på att man

inte klarar gränsvärdena för buller, varvid verksamhetsutövaren succesivt vidtagit åtgärder för att dämpa bullerkällorna på taket varvid man provat olika metoder då det visat sig svårt att dämpa bullret. Under årens lopp har även en ny infart byggts till Foodmark/Rydbergs längre bort från vår bostad då verksamhetsutövaren inte klarade att innehålla gränsvärdena för buller. Vi kan emellertid konstatera att förra vintern lämnade en fullastad långtradare Foodmark/Rydbergs via gamla infarten (man valde då att inte använda den nya infarten) och välte vid högersväng ut på väg 562 ner i vårt änge, som till stor del är klassificerat som nyckelbiotop. Detta ledde till bland annat sanering av olika vätskor bl.a. diesel från fordonet genom schaktning och körskador i ängset samt skador på träd för att kunna komma åt fordonet och lasten.

Med denna beskrivning vill vi uppmärksamma att det är högst olämpligt att i översiktsplanen ange området, som sträcker sig upp till väg 562, som ett utvecklingsområde för industri och verksamhet när markområdet gränsar till bostäder. En nyetablering eller utvidgad verksamhet ska ske på ett område där det finns en "buffertzona" till bostäder och där det finns en lämplig tillfartsväg till området. På samma sätt som en verksamhetsutövare är skyldig att tillämpa försiktighetsprincipen i miljöbalken måste samma försiktighetsprincip tillämpas vid antagande av en översiktsplan när ett område ska klassificeras som ett utvecklingsområde för industri och verksamhet. Vi uppfattar det som att vid framtagandet av denna plan har man inte tagit hänsyn till detta. Det är för övrigt inte heller endast buller som orsakar olägenheter, utan även andra immissioner som är svårare att objektivet påvisa såsom till exempel lukt.

Vi noterar även att en cykelbana ska anläggas utmed väg 562. Vi vill veta mer om hur det är tänkt att denna cykelbana ska "få plats". Vi har en mur som avgränsar vår fastighet mot vägen och utrymmet mellan väg och mur är enligt vad vi uppfattar det inte tillräckligt för att ge utrymme för en cykelbana. Vi undrar även om tillräcklig säkerhet för oskyddade trafikanter uppnås med en cykelbana utmed vägen då det sker många tunga transporter med lastbilar utmed väg 562, periodvis inte minst från stenbrottet på Klintebys. Om SMA Mineral väljer att driva ärendet vidare om utökad stenbrytning och får tillstånd så kommer trafiken att öka ytterligare. Väg 562 upplevs som underdimensionerad för så tung trafik i så nära anslutning till många bostäder.

I planprogrammet för Klintehamn görs i stort sett hela Klinte Svarvare 1:3 skifte 2 (Klinteberget) till utvecklingsområde för rekreation och natur vilket vi motsätter oss eftersom det inte är rimligt då det innebär långtgående inskränkningar av möjligheten att använda vårt markområde. Vi ställer oss också frågande till att utvecklingsområdet sträcker sig ända ner till den väg som löper mellan Klinte Kyrka och Fröjel. Vi planerar att bygga på delar av området. Skiftet har förberetts för kommande bebyggelse bland annat genom att kraftledning har grävts ner längs med fastighetsgränsen i stället för att löpa tvärs över skiftet, detta för att kraftledningen inte ska utgöra ett hinder vid bebyggelse. Det finns redan bebyggelse i området och området lämpar sig väl för ytterligare bebyggelse. Att området till viss del bebyggs hindrar inte nyttjandet av stigar, leder och motionsspår i skifte 2. Det är även nödvändigt att göra en ny uppfart till området från ovan nämnda väg oavsett om området bebyggs eller inte och för att sköta vår skog.

På karta 7 på sidan 49 i Program Klintehamn 2030 anges ytor för platser vid Robbjensån. Det ser ut som att ytorna vid ån är utritade över vår fastighet Klinte Valle 1:154. Vi motsätter oss bestämt att något sådant görs på vår fastighet.

Det anges i Program Klintehamn 2030 att området Klintebys sedan mycket lång tid nyttjats för förädlingsindustri och jordbruk och att Willy Wöhler grundade en konserverfabrik på platsen kring sekelskiftet 1900. Denna konserverfabrik var belägen på en helt annan del av fabriksområdet och vi stördes över huvud taget inte av några fasta bullerkällor. Den byggnad som var belägen närmast vår fastighet var den vackra disponentbostaden som tyvärr revs i samband med att den nya fabriksbyggnaden uppfördes. Vår jord- och skogsbruksfastighet Klinte Svarvare 1:3 har funnits under ett antal århundranden och ägs fortfarande av samma släkt. Gården har ärvts i rakt nedstigande led sedan åtminstone 1600-talet.

Att vi ska begränsas i vårt ägande och vår möjlighet till att bygga på vår fastighet motsätter vi oss bestämt. Det är positivt med utveckling för Klintehamn men tyvärr innebär planen stora begränsningar för användningen av våra marker på ett inte acceptabelt sätt.

Lars Sahlsten
Nynäshamn

Marie Sahlsten
Årsta

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt och information om nuläget. Planprogrammet för Klintehamn har bedömts vara aktuellt och gäller fortsatt som planeringsunderlag. Utlagda ytor och stråk är schematiska, de exakta avgränsningarna görs i senare skede. Även om viss mark är utpekad som lämplig industri eller verksamhetsmark kommer den inte att exploateras precis vid bostäder. Beroende av vilken sorts verksamhet som planeras kommer olika skyddsavstånd till närmaste bostäder upprättas. Skyddsavstånden ska vara så stora att störningar från verksamheten inte uppkommer vid bostäder. I skyddsavståndet ingår olika sorters störningar såsom buller, lukt, luftutsläpp med mera. Synpunkter föranleder inga ändringar av förslaget.

Tofta

 # 200 EvaMonica Tarelius

2022-04-22

 # 233 EvaMonica Tarelius Toftaområdet

Datum 2022-04-22

Ny ÖP Gotland. Synpunkter i samråd för ÖP, gällande området Tofta.

Jag har följande synpunkter som jag vill avge inom samrådets ram för den nya ÖP Gotland. Mina synpunkter berör området Tofta, och då specifikt fastigheten Tofta Krokstade 1:38

Jag har tidigare haft uppdrag att titta på en möjlig mindre exploatering för fastighetutvecklarens räkning på en fastighet i Tofta, fastigheten Tofta Krokstade 1:38. Fastighetsutvecklaren hade tänkt driva en detaljplan för den fastigheten. Vid tidigare förfrågan till regionens planavdelning visade det sig först som möjligt att exploatera, men kunde sedan konstateras att det som omöjliggjorde exploatering var att det lagts ut ett större område som Grönområdesfördjupning, som satte stopp. Jag läste igenom grönplanen, och min spontana reaktion var att denna var ganska grov – och nog skulle behöva ses över, för att fortfarande ge samma skydd för gröna värden, men ändå öppna upp på ett bra sätt för en mer välavvägd möjlighet till markanvändning inom området.

Mitt förslag är alltså att ni inom samrådets ramar för ÖP och FÖP även lägger in en studie av den nuvarande grönplanen – allt i syfte att möjliggöra och öppna upp för bra användning och hushållning av mark i området. Utan att ha stöd i program eller ÖP kan inte heller den tänkta exploateringen ske. Det tidigare ansökta planbeskedet för fastigheten fick avslag då det saknades stöd i ÖP och bedömningen vilade i huvudsak på att fastigheten inte utgjorde ett utpekade exploateringsområde.

Jag hoppas på att mina nu skrivna synpunkter beaktas i det aktuella arbetet med ÖP.

Med vänliga hälsningar
EvaMonica Tarelius
EvaMonica Fastighetskonsult AB

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. En planprocess pågår för fastigheten Tofta Krokstade 1:38, planen har varit på samråd. I planarbetet kommer placering av byggrätter, öppna ytor med mera att fastställas beroende på vad de är lämpligt med hänsyn till både allmänna och enskilda intressen. Grönplanen är antagen och planeras inte revideras i närtid. Öppenheten är viktiga att bevara enligt programmet för Klintehamn.

 # 274 Werkelinbolagen/ Cia Heldtander Färnlöf AB /Cia Byggkonsult

2022-04-25

Försvarsmakten

Det kan upplevas som att Försvarsmakten har lagt en våt filt över mark mellan Vibble och Toftabad där inga nyetableringar kommer tillåtas. Därför borde man se på nya områden som ligger vid havet och kan exploateras som tex Västergarn Lauritse 1:9. Detta område ligger i ett bebyggelseområde med hus i alla väderstrecken. Gotland behöver kunna erbjuda havsnära bebyggelse på pendlingsavstånd till Visby med buss eller cykel.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Inga utvecklingsområden har pekats ut på den aktuella fastigheten, men översiktplanen stödjer kompletteringar med bostäder och service inom befintlig markanvändning där förutsättningar finns. Frågan kan prövas i detaljplan eller bygglov beroende på omfattning.

4.5.5 Delområde Södra Gotland

 # 48 Anonym

2022-03-11

Kommunikation från storsudret till Hemse men även andra områden/socknar. Ta hänsyn till skolbarnen och möjlighet att delta i aktiviteter på Hemse men även vart de kan hänga innan själva aktiviteten t ex på biblioteket med möjlighet att köpa fika, tillgång till wc etc. Fler av föräldrar arbetar och kan inte skjutsa, samåkning o klimat underlättar om vi hittar en gemensam lösning! När slutar skolan och när går bussen o när startar aktiviteterna? Kan de ta sig hem från aktiviteten. Vilka alternativ/innovation finns kring kollektivtrafik t ex kunna boka in sig en viss tid efter en aktivitet och då finns en transport hem! En app med anmälan om rutt, förslag på tider, planering utifrån aktiviteten o t ex barnens behov! Bör vi invånare kunna anmäla behov o sedan planeras resor.

Burgsvik samhälle inkl Hamnvägen. Behöver se över gångarens säkerhet under bl a sommaren t ex trottoar eller skyltning för annan gångväg till t ex hamnen för att avlasta Hamnvägen som även blir en parkeringsplats.

Ska sudret leva krävs ett samhälle med skola, affär etc som är viktigt att långsiktigt bevara, om landsbygden ska leva och folk ska våga bosätta sig.

Jag lämnar synpunkter som

Privatperson

Alder

51-64 år

Jag identifierar mig som:

Kvinna

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. I det nya Trafikförsörjningsprogrammet föreslås möjlighet att boka kollektivtrafik mer flexibelt. Synpunkt om lokal där barn och unga kan samlas och vara i väntan på fritidsaktiviteter är en bra idé, men inget som hanteras i översiktsplanen som är på en mer strategisk nivå. En detaljplan är under framtagande vid före detta Stenfabriken, där bör åtgärder för att förbättra tillgängligheten utredas. Förvaltningen instämmer att det är positivt med möjligt att röra sig från busstationen ner mot hamnen.

Det pågår även initiativ med en gång- och cykelväg från Fide till hamnen i Burgsvik, som skulle kunna komma att underlätta för gående under sommartid som alternativ väg. Hamnvägen är en statlig väg, det vill säga, vilket innebär att Trafikverket är väghållare, synpunkten kan med skickas till Trafikverket.

Burs

162 Ulf Jacobsson

2022-04-19

Sammanfattning

Burs med Bandlunde är en kulturhistoriskt intressant miljö av internationellt, nationellt, regionalt och lokalt intresse. Områdets roll som en av de viktigaste handelsplatserna i Östersjöregionen under brons- och järnåldern (kanske den största) bekräftas nu av allt fler forskare nationellt och internationellt. Detta förhållande och pågående digitisering av kunskap och information om detta rika kulturarv kommer oundvikligt att leda till ett stort besöksstryck i området som måste hanteras för att miljön inte skall skadas.

Den kulturhistoriska miljön i Burs.

Det finns spår av bosättningar sedan åtminstone 5000 år. Fornlämningarna visar att det funnits handelshus i Burs som varit aktiva i hela Östersjöregionen, i Baltikum och i Polen samt vid de ryska floderna ner till Svarta Havet och vidare till Konstantinopel och romarriket. Det finns också fornlämningar som visar att farmannabönderna från Burs haft bosättningar i östra Europa. Fornlämningar och skattfynd i Burs bekräftar Gotlands ställning som ledande inom handel i Östersjöregionen och Gotlands ställning som norra Europas rikaste fyndplats av fornlämningar och skatter. När kunskapen om Burs rika kulturhistoriska utbud blir allmänt känt kommer trycket från besöksnäringen att öka och vi måste säkerställa att detta kan ske utan att miljön kommer till skada eller att de boende i Burs upplever obehag. Det är sannolikt att andelen besökare från utlandet kommer att vara större än vad som gäller för andra besöksmål.

Varför Burs behöver en större uppmärksamhet i Kulturplan 2040.

För tillgängliggörande av besöksmålen. Fornlämningarna är spridda i naturen och finns oftast på privat mark i en välbevarad historisk gårdsmiljö. Flera av de kulturhistoriska besöksmålen vårdas och hålls tillgängliga för allmänheten av Burs Hembygdsförening, Föreningen Stavgards Vikingagård, Vanges Gårdsmuseum, Burs Bygdegårdsförening och Burs Pastorat.

För att hantera ett ökat besöksstryck utan negativ miljöpåverkan kommer det att krävas ett besökscentrum med modern service och möjligheter att ta emot även större besöksgrupper. Enligt min uppfattning är den enda lämpliga lokaliseringen av ett sådant centrum vid Vanges Museigård. Besökscentrat kan byggas mellan befintliga fordonslador och utformas så att det passar in i den befintliga kulturhistoriskt värdefulla miljön. Ett sådant centrum kräver anpassning av Kulturmiljöprogrammet. På samma sätt som för t.ex. När och Ronehamn bör också Burs få anvisningar i Kulturmiljöprogrammet om t.ex. camping och ställplatser.

Avslutande kommentarer.

Vill inledningsvis understryka att jag tycker att samrådsunderlaget är bra, men att det är olyckligt att Burs, med sina unika förutsättningar som besöksmål, i vissa avseenden blivit förbisedda i planarbetet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter och att du delar med dig av information om Burs rika kulturarv. Region Gotland har antagit en Kulturplan 2021-2024 med tillhörande Handlingsplan som visar hur Region Gotland, de regionala kulturinstitutionerna, kulturföreningar och andra aktörer på Gotland ska jobba de närmaste åren. Denna återfinns på regionens hemsida. Kulturplanen är grunden i kultursamverkansmodellen, som innebär att staten, regionerna och kommunerna gemensamt finansierar regionens kulturverksamheter.

Regional institution och huvudaktör i kultursamverkansmodellen inom kulturarvs- och kulturmiljöområdet är Gotlands museum. Gotlands museum är också huvudman för en kulturarvskonsulent. Kulturarvskonsulenten har i uppdrag att främja det gotländska kulturarvet, bland annat genom ett nära samarbete med öns många hembygdsföreningar. Konsulenten är en länk till museets kompetenser, men kan också erbjuda rådgivning, undersöka behov av och initiera seminarieverksamhet, utbildningar och projekt. Samhällsbyggnadsförvaltningen anser att en första kontakt med Kulturenheten på Regionstyrelseförvaltningen samt med kulturarvskonsulenten på Gotlands Museum är rätt väg att gå för att fortsatt diskutera förutsättningarna för att etablera ett besökscentrum i Burs. Därefter som lämplig plats för etablering av ett nytt besökscentrum har identifierats kan lov för uppförande sökas.

Yttrandet föranleder ingen ändring av förslaget till Översiktplan 2040.

Ronehamn

 # 189 Maria Heymowska mfl Gemensamhetsanläggningen Rone ga:1 Lotsåldermannens åker
2022-04-22

Inläga med anledning av Region Gotlands samrådshandling Översiktsplan 2040, Dnr RS 2019/1237

Inledning

Vi som lämnar denna inlaga är ägare till de fastigheter som tillsammans delar gemensamhetsanläggningen Rone ga:1. Belägen på Rone Halor 1:100, del 2, samt huvuddelen av Rone Gullgårde 1:5, del 4. Denna mark kallas Lotsåldermannens åker.

Våra fastigheter är Rone Halor 1:55, 1:78, 1:79, 1:168 och 1:181 samt Rone Ålarve 1:39-53. Vi har tagit del av samrådshandlingen för Översiktsplan 2040 och vi lämnar här vårt yttrande.

I föreliggande översiktsplaneförslag är fastigheten Rone Halor 1:100, del 2, markerad som utvecklingsområde för bostäder på kartan för mark och vattenanvändning, sid 237 i samrådshandlingen. Vi invänder mot den delen av förslaget. Skälen för detta utvecklas längre fram i denna skrivelse.

Allmänt om förslaget för Ronehamn

Vi håller med om att Ronehamn har utvecklingspotential både som boendeort och för verksamhetsutveckling, sid 226. Vi instämmer även i att Ronehamn är en av ett mindre antal orter på södra Gotland som är lämplig som tyngdpunkt för framtida bebyggelseutveckling. Ronehamn har en struktur som gör att platsen lämpar sig väl för den sammanhängande bostadsbebyggelse som föreslås. Genom sitt kustnära läge är Ronehamn även i hög grad lämpad som plats för utveckling av strandnära besöksnäring.

Översiktsplanens korta karaktäristik av Ronehamn med utblickarna mot havet och den upp- växta bebyggelsen längs vägen ned mot hamnen, sid 236, är en god beskrivning av platsens unika värden. De kvaliteterna och andra värdefulla kvaliteter bör framgent värnas nog.

Vi är alltså inte alls emot att det byggs nytt i Ronehamn. Samhället behöver ges möjlighet att växa med nya bostäder, arbetstillfällena och service. Bostäderna behövs för fastboende unga, barnfamiljer och gamla. Vi föreslår att även möjligheten att bygga ytterligare bostäder för deltidsboende utreds. Vi är övertygade om att en omsorgsfull fysisk planering som innehåller utrymme för expansion bidrar till att Ronehamn ges förutsättningar för en gynnsam utveckling så att antalet åretruntboende kan öka och så att servicen kan upprätthållas året om. Det som är särskilt avgörande för Ronehamn är- förutom att VA-frågan och möjligheten till kollektivtrafik löses - att Ronehamns särskilda kvaliteter nog tas till vara.

Om förslaget att bebygga Rone Halor 1:100, del 2

Gotlands kommun antog en detaljplan för tio nya bostadshus på Lotsåldermannens åker 1994-04-25. Denna plan kom senare att upphävas av regeringen, 1995-11-09.

Gemensamhetsanläggningen på Lotsåldermannens åker registrerades av Lantmäterimyndigheten 1998-06-30. Enligt beslutet ges de tjugo fastigheterna rätt att använda grönområdet för friluftaktiviteter och bland annat får bollplan och lekplats anläggas.

Bildandet av gemensamhetsanläggningen innebar att markägaren förlorade nyttjanderätten. Därför har vi 20 fastighetsägare mnt åkern tillsammans ersatt markägaren med det fulla värdet för marken i anslutning till att gemensamhetsanläggningen bildades.

Fram till år 2000 pågick det ett arbete i kommunen med en justerad detaljplan. Detta planarbete avbröts av byggnadsnämnden 2000-03-08, Pänr 789. I beslutet redovisar byggnadsnämnden regeringens motivering i beslutet 1995-11-09. Byggnadsnämnden konstaterar slutligen att de inte finner "skäl att planlägga området för annat ändamål än det ändamål som syftet med gemensamhetsanläggningen är".

Regeringen konstaterar i sitt beslut 1995 att markens syfte som allmän platsmark är att utgöra kompletterande friytor till bebyggelseområdena i den gällande detaljplanen. Vidare skriver regeringen att berörd del av den allmänna platsmarken enligt gällande plan har ett klart samband med utformningen av Ålarve fritidsområde och ett stort värde för de boende i detta område.

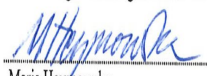
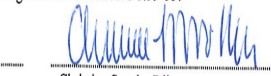
Det är vår uppfattning att regeringens och byggnadsnämndens argument enligt ovan fortfarande är tungt vägande skäl att bevara Lotsältermannens åker obebyggd. Kanske är det till och med ännu viktigare om Ronehamn tillåts förtätas och expandera.

Ronehamn den 18 april 2022

Ronehamn den 18 april 2022

 Cecilia Hyrén, Rone Halor 1:55	 Johan Plyhr, Rone Halor 1:55
 Annette Mattsson, Rone Halor 1:78	 Per Ejefors, Rone Halor 1:178
 Elisabeth Johansson Kamoun, Rone Halor 1:79	 Lars Johansson, Rone Halor 1:179
 Susann Lidberg, Rone Halor 1:168	 Andres Loor, Rone Halor 1:168
 Inga Lagerquist, Rone Halor 1:181	 Hans Lagerquist, Rone Halor 1:181

För Tomtagareföreningen Ålarve Grannlag, fastigheterna Rone Ålarve 1:39-53:

 Maria Heynowska ordförande	 Christina Sevebo Riis sekreterare

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Yttrandena föranleder följande ändring av förslaget: fastigheten Rone Halor 1:100, del 2, som i samrådsförslaget var markerad som utvecklingsområde för bostäder på kartan för mark och vattenanvändning, har ändrats. Området föreslås nu istället ha beteckningen grönområde, befintligt i granskningsförslaget.

190 Tomtägarföreningen Ålarve Grannlag

Inläga med anledning av Region Gotlands samrådshandling Översiktsplan 2040, Dnr RS 2019/1237
2022-04-22

Inledning

Tomtägarföreningen Ålarve grannlag är en förening för ägarna till fastigheterna Rone Ålarve 1:39-53 med den samfällt ägda marken Rone Ålarve s:1. Föreningen har tagit del av samrådshandlingen för Översiktsplan 2040 och vi lämnar här vårt yttrande.

I direkt anslutning till vårt områdes nordöstra del ligger fastigheten Rone Halor 1:100, del 2. I föreliggande översiktsplaneförslag är den fastigheten markerad som utvecklingsområde för bostäder på kartan för mark och vattenanvändning, sid 237 i samrådshandlingen. Vi invänder mot den delen av förslaget. Skälen för detta utvecklas längre fram i denna skrivelse.

Allmänt om förslaget för Ronehamn

Vi håller med om att Ronehamn har utvecklingspotential både som boendeort och för verksamhetsutveckling, sid 226. Vi instämmer även i att Ronehamn är en av ett mindre antal orter på södra Gotland som är lämplig som tyngdpunkt för framtida bebyggelseutveckling. Ronehamn har en struktur som gör att platsen lämpar sig väl för den sammanhängande bostadsbebyggelse som föreslås. Genom sitt kustnära läge är Ronehamn även i hög grad lämpad som plats för utveckling av strandnära besöksnäring.

Översiktsplanens korta karaktäristik av Ronehamn med utblickarna mot havet och den uppväxta bebyggelsen längs vägen ned mot hamnen, sid 236, är en god beskrivning av platsens unika värden. De kvaliteterna och andra värdefulla kvaliteter bör framgent värnas nog.

Vi är alltså inte alls emot att det byggs nytt i Ronehamn. Samhället behöver ges möjlighet att växa med nya bostäder, arbetstillfällen och service. Bostäderna behövs för fastboende unga, barnfamiljer och gamla. Vi föreslår att även möjligheten att bygga ytterligare bostäder för deltidsboende utreds. Vi är övertygade om att en omsorgsfull fysisk planering som innehåller utrymme för expansion bidrar till att Ronehamn ges förutsättningar för en gynnsam utveckling så att antalet åretruntboende kan öka och så att servicen kan upprätthållas året om. Det som är särskilt avgörande för Ronehamn är - förutom att VA-frågan och möjligheten till kollektivtrafik löses - att Ronehamns särskilda kvaliteter nog tas till vara.

Om förslaget att bebygga Rone Halor 1:100, del 2

Lotsälde1mannens åker kallas området som idag har fastighetsbeteckningarna Rone Halor 1:100, del 2, och Rone Gullgårde 1:5, del 4.

Gotlands kommun antog en detaljplan för tio nya bostadshus i det aktuella området, 1994-04-25. Denna plan kom senare att upphävas av regeringen, 1995-11-09.

Lantmäterimyndigheten registrerade 1998-06-30 en gemensamhetsanläggning för de fastigheter som idag betecknas Rone Halar 1:100, del 2, samt huvuddelen av Rone Gullgårde 1:5, del 4. De utgör gemensamhetsanläggning för Ålarve grannlags femton fastigheter samt för fem fastigheter längs Ronehamnsvägen. Enligt beslutet har de tjugo fastigheterna rätt att använda grönområdet för friluftaktiviteter och bland annat far bollplan och lekplats anläggas.

Bildandet av gemensamhetsanläggningen innebar att markägaren förlorade nyttjanderätten. Därför har de 20 fastighetsägarna runt åkern tillsammans ersatt markägaren med det fulla värdet för marken i anslutning till att gemensamhetsanläggningen bildades.

Fram till år 2000 pågick det ett arbete i kommunen med en justerad detaljplan. Detta planarbete avbröts av byggnadsnämnden 2000-03-08, Pärnr 789. I beslutet redovisar byggnadsnämnden regeringens motivering i beslutet 1995-11-09. Byggnadsnämnden konstaterar slutligen att de inte finner "skäl att planlägga området för annat ändamål än det ändamål som syftet med gemensamhetsanläggningen är".

Regeringen konstaterar i sitt beslut 1995 att markens syfte som allmän platsmark är att utgöra kompletterande friytor till bebyggelseområdena i den gällande detaljplanen. Vidare skriver regeringen att berörd del av den allmänna platsmarken enligt gällande plan har ett klart samband med utformningen av Ålarve fritidsområde och ett stort värde för de boende i detta område.

Det är vår uppfattning att regeringens och byggnadsnämndens argument enligt ovan fortfarande är tungt vägande skäl att bevara Lotsåldermannens åker obebyggd. Kanske är det till och med ännu viktigare om Ronehamn tillåts förtätas och expandera.

Stockholm den 20 april

Maria Heymowska,
ordförande Tomtägarföreningen Ålarve Grannlag

Christina Sevebo Riis,
sekreterare Tomtägarföreningen Ålarve Grannlag

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Yttrandena föranleder följande ändring av förslaget: fastigheten Rone Halor 1:100, del 2, som i samrådsförslaget var markerad som utvecklingsområde för bostäder på kartan för mark och vattenanvändning, har ändrats. Området föreslås nu istället ha beteckningen grönområde, befintligt i granskningsförslaget.

 # 247 Maria Heymowska
2022-04-24

Gemensamhetsanläggningen Rone ga:1 Lotsåldermannens åker

Inläga med anledning av Region Gotlands samrådshandling Översiktsplan 2040, Dnr RS 2019/1237

Inledning

Vi som lämnar denna inläga är ägare till de fastigheter som tillsammans delar gemensamhetsanläggningen Rone ga:1. Belägen på Rone Halor 1:100, del 2, samt huvuddelen av Rone Gullgårde 1:5, del 4. Denna mark kallas Lotsåldermannens åker.

Våra fastigheter är Rone Halor 1:55, 1:78, 1:79, 1:168 och 1:181 samt Rone Ålarve 1:39-53. Vi har tagit del av samrådshandlingen för Översiktsplan 2040 och vi lämnar här vårt yttrande.

I föreliggande översiktsplaneförslag är fastigheten Rone Halor 1:100, del 2, markerad som utvecklingsområde för bostäder på kartan för mark och vattenanvändning, sid 237 i samrådshandlingen. Vi invänder mot den delen av förslaget. Skälen för detta utvecklas längre fram i denna skrivelse.

Allmänt om förslaget för Ronehamn

Vi håller med om att Ronehamn har utvecklingspotential både som boendeort och för verksamhetsutveckling, sid 226. Vi instämmer även i att Ronehamn är en av ett mindre antal orter på södra Gotland som är lämplig som tyngdpunkt för framtida bebyggelseutveckling. Ronehamn har en struktur som gör att platsen lämpar sig väl för den sammanhängande bostadsbebyggelse som föreslås. Genom sitt kustnära läge är Ronehamn även i hög grad lämpad som plats för utveckling av strandnära besöksnäring.

Översiktsplanens korta karaktäristik av Ronehamn med utblickarna mot havet och den upp- växta bebyggelsen längs vägen ned mot hamnen, sid 236, är en god beskrivning av platsens unika värden. De kvaliteterna och andra värdefulla kvaliteter bör framgent värnas noga.

Vi är alltså inte alls emot att det byggs nytt i Ronehamn. Samhället behöver ges möjlighet att växa med nya bostäder, arbetstillfällen och service. Bostäderna behövs för fastboende unga, barnfamiljer och gamla. Vi föreslår att även möjligheten att bygga ytterligare bostäder för deltidsboende utreds. Vi är övertygade om att en omsorgsfull fysisk planering som innehåller utrymme för expansion bidrar till att Ronehamn ges förutsättningar för en gynnsam utveckling så att antalet åretruntboende kan öka och så att servicen kan upprätthållas året om. Det som är särskilt avgörande för Ronehamn är- förutom att VA-frågan och möjligheten till kollektivtrafik löses - att Ronehamns särskilda kvaliteter noga tas till vara.

Om förslaget att bebygga Rone Halar 1:100, del 2

Gotlands kommun antog en detaljplan för tio nya bostadshus på Lotsåldermannens åker 1994-04-25. Denna plan kom senare att upphävas av regeringen, 1995-11-09. Gemensamhetsanläggningen på Lotsåldermannens åker registrerades av Lantmäterimyndigheten 1998-06-30. Enligt beslutet ges de tjugo fastigheterna rätt att använda grönområdet för friluftaktiviteter och bland annat får bollplan och lekplats anläggas.

Bildandet av gemensamhetsanläggningen innebar att markägaren förlorade nyttjanderätten. Därför har vi 20 fastighetsägare runt åkern tillsammans ersatt markägaren med det fulla värdet för marken i anslutning till att gemensamhetsanläggningen bildades.

Fram till år 2000 pågick det ett arbete i kommunen med en justerad detaljplan. Detta planarbete avbröts av byggnadsnämnden 2000-03-08, Pänr 789. I beslutet redovisar byggnadsnämnden regeringens motivering i beslutet 1995-11-09. Byggnadsnämnden konstaterar slutligen att de inte finner "skäl att planlägga området för annat ändamål än det ändamål som syftet med gemensamhetsanläggningen är".

Regeringen konstaterar i sitt beslut 1995 att markens syfte som allmän platsmark är att utgöra kompletterande friytor till bebyggelseområdena i den gällande detaljplanen. Vidare

skriver regeringen att berörd del av den allmänna platsmarken enligt gällande plan har ett klart samband med utformningen av Ålarve fritidsområde och ett stort värde för de boende i detta område.

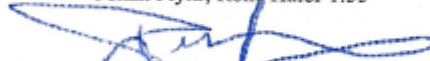
Det är vår uppfattning att regeringens och byggnadsnämndens argument enligt ovan fortfarande är tungt vägande skäl att bevara Lotsäldermannens åker obebyggd. Kanske är det till och med ännu viktigare om Ronehamn tillåts förtätas och expandera.

Ronehamn den 18 april 2022

Cecilia Hyrén, Rone Halor 1:55

Johan Plyhr, Rone Halor 1:55

Annette Mattsson, Rone Halor 1:78

Per Ejefors, Rone Halor 1:178

Elisabeth Johansson Kamoun, Rone Halor 1:79

Lars Johansson, Rone Halor 1:179

Susann Lidberg, Rone Halor 1:168

Andres Loo, Rone Halor 1:168

Inga Lagerquist, Rone Halor 1:181

Hans Lagerquist, Rone Halor 1:181

För Tomtagareföreningen Ålarve Grannlag, fastigheterna Rone Ålarve 1:39-53:

Maria Heynowska
ordförande

Christina Sevebo Riis
sekreterare

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Yttrandena föranleder följande ändring av förslaget: fastigheten Rone Halor 1:100, del 2, som i samrådsförslaget var markerad som utvecklingsområde för bostäder på kartan för mark och vattenanvändning, har ändrats. Området föreslås nu istället ha beteckningen grönområde, befintligt i granskningsförslaget.

248 Tomtagareföreningen Ålarve Grannlag

Inlägga med anledning av Region Gotlands samrådshandling Översiktsplan 2040, Dnr RS 2019/1237
2022-04-24

Inledning

Tomtagarföreningen Ålarve grannlag är en förening för ägarna till fastigheterna Rone Ålarve 1:39-53 med den samfällt ägda marken Rone Ålarve s:1. Föreningen har tagit del av samrådshandlingen för Översiktsplan 2040 och vi lämnar här vårt yttrande.

I direkt anslutning till vårt områdes nordöstra del ligger fastigheten Rone Halor 1:100, del 2. I föreliggande översiktsplaneförslag är den fastigheten markerad som utvecklingsområde

för bostäder på kartan för mark och vattenanvändning, sid 237 i samrådshandlingen. Vi invänder mot den delen av förslaget. Skälen för detta utvecklas längre fram i denna skrivelse.

Allmänt om förslaget för Ronehamn

Vi håller med om att Ronehamn har utvecklingspotential både som boendeort och för verksamhetsutveckling, sid 226. Vi instämmer även i att Ronehamn är en av ett mindre antal orter på södra Gotland som är lämplig som tyngdpunkt för framtida bebyggelseutveckling. Ronehamn har en struktur som gör att platsen lämpar sig väl för den sammanhängande bostadsbebyggelse som föreslås. Genom sitt kustnära läge är Ronehamn även i hög grad lämpad som plats för utveckling av strandnära besöksnäring.

Översiktsplanens korta karaktäristik av Ronehamn med utblickarna mot havet och den uppväxta bebyggelsen längs vägen mot hamnen, sid 236, är en god beskrivning av platsens unika värden. De kvaliteterna och andra värdefulla kvaliteter bör framgent värnas nog.

Vi är alltså inte alls emot att det byggs nytt i Ronehamn. Samhället behöver ges möjlighet att växa med nya bostäder, arbetstillfällen och service. Bostäderna behövs för fastboende unga, barnfamiljer och gamla. Vi föreslår att även möjligheten att bygga ytterligare bostäder för deltidsboende utreds. Vi är övertygade om att en omsorgsfull fysisk planering som innehåller utrymme för expansion bidrar till att Ronehamn ges förutsättningar för en gynnsam utveckling så att antalet åretruntboende kan öka och så att servicen kan upprätthållas året om. Det som är särskilt avgörande för Ronehamn är förutom att VA-frågan och möjligheten till kollektivtrafik löses - att Ronehamns särskilda kvaliteter nog tas till vara.

Om förslaget att bebygga Rone Halor 1:100, del 2

Lotsältermannens åker kallas området som idag har fastighetsbeteckningarna Rone Halor 1:100, del 2, och Rone Gullgårde 1:5, del 4

Gotlands kommun antog en detaljplan för tio nya bostadshus i det aktuella området, 1994-04-25. Denna plan kom senare att upphävas av regeringen, 1995-11-09.

Lantmäterimyndigheten registrerade 1998-06-30 en gemensamhetsanläggning för de fastigheter som idag betecknas Rone Halor 1:100, del 2, samt huvuddelen av Rone Gullgårde 1:5, del 4. De utgör gemensamhetsanläggning för Ålarve grannlags femton fastigheter samt för fem fastigheter längs Ronehamnsvägen. Enligt beslutet har de tjugo fastigheterna rätt att använda grönområdet för friluftaktiviteter och bland annat får bollplan och lekplats anläggas.

Bildandet av gemensamhetsanläggningen innebar att markägaren förlorade nyttjanderätten. Därför har de 20 fastighetsägarna runt åkern tillsammans ersatt markägaren med det fulla värdet för marken i anslutning till att gemensamhetsanläggningen bildades.

Fram till år 2000 pågick det ett arbete i kommunen med en justerad detaljplan. Detta planarbete avbröts av byggnadsnämnden 2000-03-08, Pärn 789. I beslutet redovisar byggnadsnämnden regeringens motivering i beslutet 1995-11-09. Byggnadsnämnden konstaterar slutligen att de inte finner "skäl att planlägga området för annat ändamål än det ändamål som syftet med gemensamhetsanläggningen är".

Regeringen konstaterar i sitt beslut 1995 att markens syfte som allmän platsmark är att utgöra kompletterande friytor till bebyggelseområdena i den gällande detaljplanen. Vidare skriver regeringen att berörd del av den allmänna platsmarken enligt gällande plan har ett klart samband med utformningen av Ålarve fritidsområde och ett stort värde för de boende i detta område.

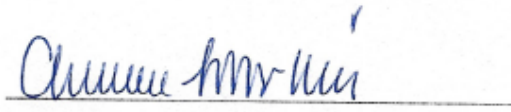
Det är vår uppfattning att regeringens och byggnadsnämndens argument enligt ovan fortfarande är tungt vägande skäl att bevara Lotsältermannens åker obebyggd. Kanske är det till och med ännu viktigare om Ronehamn tillåts förtätas och expandera.

Stockholm den 20 april 2022

Maria Heymowska,
ordförande Tomtägarföreningen Ålarve Grannlag

Understensvägen 21
121 53 Johanneshov
maria@heymowska.se
073-074 00 01

Christina Sevebo Riis,
sekreterare Tomtägarföreningen Ålarve Grannlag

2.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Yttrandena föranleder följande ändring av förslaget: fastigheten Rone Halor 1:100, del 2, som i samrådsförslaget var markerad som utvecklingsområde för bostäder på kartan för mark och vattenanvändning, har ändrats. Området föreslås nu istället ha beteckningen grönområde, befintligt i granskningsförslaget.

 # 235 Rone Utvecklings Bolag RUAB genom Maria Nord

2022-04-23

RUAB/Bo i Rone-gruppen Sida 1 (3)

General Information

Rone Utvecklings AB (RUAB) yttrande över Översiktsplan (ÖP) 2040

Yttrandet sänds via e-post till registrator-rs@gotland.se med angivande av ärendets diarie-nummer RS 2019/1237

Allmänheten, sockenbor, fastighetsägare, föreningar och övriga intresserade har inbjudits av Region Gotland (RG) att yttra sig över ”Översiktsplan 2040 (ÖP 2040)” senast 2022-04-25. Här följer vårt yttrande.

En bred informationsverksamhet från regionens sida har efter annonser i pressen nyligen ägt rum genom bl.a. digitala informationsmöten där alla har kunnat vara med. RUAB:s styrelse har aktivt deltagit och då inte minst genom dess utsedda arbetsgrupp ”Bo i Rone (BiR)” med Mats Andersson (sammanhållande), Phillip Swallow och Urban Schwalbe.

Styrelsen har godkänt att arbetsgruppens förslag till yttrande över ÖP 2040 enligt nedan nu också sänds ut till sockenborna inom Rone, fastighetsägare, aktieägarna och andra intresse-

rade genom tillgängliga hemsidor, Facebook och anslag i affären i Ronehamn. Allt med förhoppning från RUAB att göra alla delaktiga i denna möjlighet att påverka regionens kommande översiktsplan.

I det här skedet, före kommande detaljplan (som kommer att dröja beroende på lösandet av VA-frågan), har vi bedömt att yttrandet inte bör binda sig i detaljer. Förslag ges därför till ett utökande av gränserna för planering av själva samhället Ronehamn så att lokalgator kan förlängas och utökas med möjlighet för bebyggelse på ömse sidor om huvudvägen (vägen mot Hemse). Med bebyggelse menas såväl fast boende, äldreboende, fritidsboende och service i vid bemärkelse.

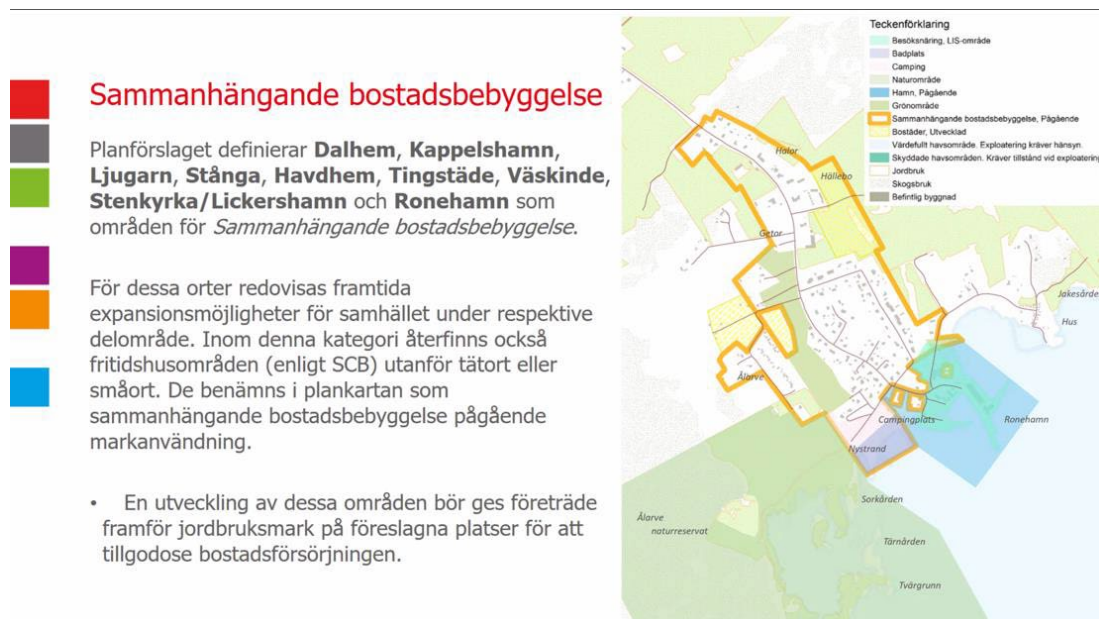
<https://www.gotland.se/oversiktsplan2040> Regionens beskrivning av hela processen

<https://www.gotland.se/113880>

Översiktsplan 2040 Samrådsförslag (arcgis.com) Uppdaterad digital version Södra Gotland

Har du synpunkter eller frågor på vårt utkast till yttrande kan du kontakta medlemmarna i BiR-gruppen eller övriga i styrelsen, dock senast den 14 april. Kontaktuppgifter finner du på RUAB i hemsidan www.rone.se

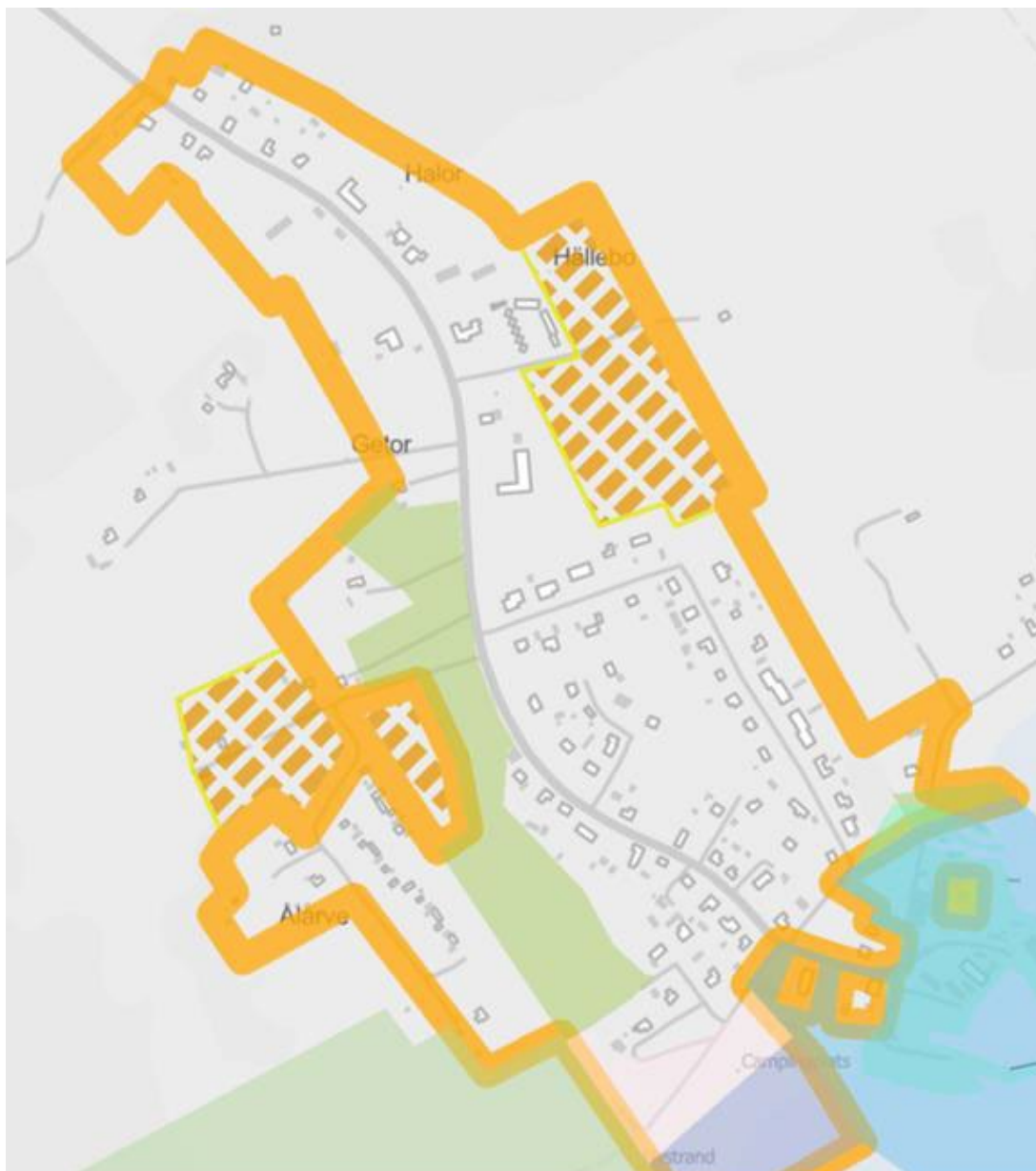
Här är regionens ursprungliga förslag i tidigare dialog beträffande sammanhängande bostadsbebyggelse i Ronehamn

Här är vårt förslag (ritat på regionens uppdaterade digitala version Södra Gotland) med en ytterligare utökning av tänkbar ny bebyggelse enligt de grova gula linjerna åt nordväst: Skissen är i grunden bra, men vi föreslår en breddning av ytorna vidare upp mot nordväst från såväl Hällebo som Ålarve på ömse sidor om huvudgatan ända upp till i höjd med skissens nordvästra hörn för att skapa utrymme för lokalgator i likhet med hur skissen beskriver nuvarande Vikvägen. I detta tidiga planeringsskede bör man även pröva denna utökning.

Vi vill dock särskilt peka på följande:

- Att VA-frågan för Ronehamn måste lösas långt tidigare än planerat 2030. Den frågan är avgörande för möjligheterna att utveckla Ronehamn.
- Breddningen av ytorna söder och norr om huvudgatan medger fler lokalgator och dessutom en förlängning av Vikvägen nordväst ut (bakom Hällebo och affären).
- Föreslagen utökning av ytan för bebyggelse betyder ökade möjligheter för markägaren att sälja/stycka av och därmed stimulera ny bebyggelse och ökad inflyttning.
- Anslutande service (affär/-er, skola/förskola etc.) är starkt beroende av antalet inflyttade familjer.

Vill du veta mera/fördjupa dig i ämnet: se länkar sid ett som också finns på www.rone.se/RUAB/ och här även pdf/handbok i Fastighetsbildning:

Vi instämmer avseende servicenära landsbygd nedan:

■ Servicenära landsbygd

■ Kategorin omfattar områden med samlad bostadsbebyggelse med upp till 200 invånare idag med utvecklingsmöjligheter för bostäder, och potential att bidra till bibehållen service inom respektive serviceområde.

■ Inom denna kategori finns även orterna med skolor och förskolor utanför de större tätorterna.

■ I planförslaget föreslås områden i skolorterna **Eskelhem, Fole, Garda, Sanda** och **Vänge** kategoriseras som servicenära landsbygd, liksom områden i **Hangvar, Valleviken, Gothem, Ekeby, Hörsne, Barlingbo, Follingbo, Halla, Viklau, Bäl, Akebäck, Lau, När, Rone, Burs, Alva, Hablingbo, Linde, Levide** och **Fröjel**.

Riktlinjer för utveckling:

- En utveckling av bebyggelse bör prövas, via bygglov eller detaljplan, beroende på exploaterings omfattning och komplexitet.
- Skolorterna bör särskilt främjas för en bebyggelseutveckling för att stötta inflyttning.

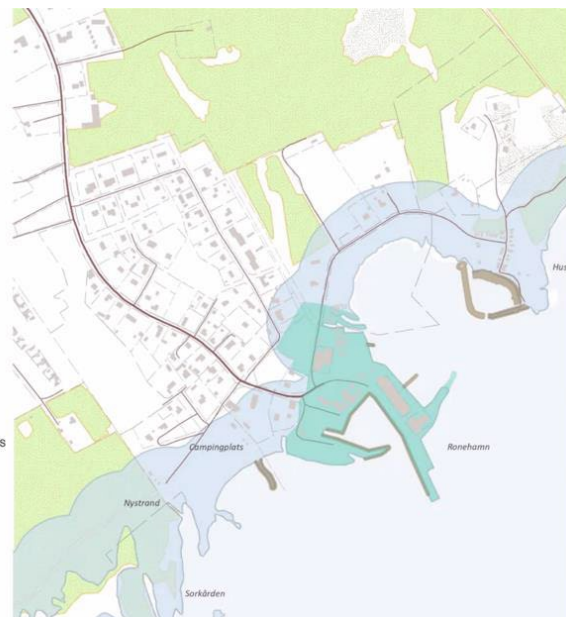
Vi instämmer också i regionens förslag och synpunkter avseende LIS-området nedan och betonar vikten av att kunna ha sådan verksamhet i hamn- och campingområdet:

■ LIS-område

■ Sammantaget finns här stora möjligheter att utveckla näringslivet utifrån befintliga verksamheter men också inom besöksnäring med servicebyggnader, café, ställplatser mm.

■ Området är inte lämpligt för bostäder.

Teckenförklaring
■ Landsbygdsutveckling i strandnära läge - LIS
■ Strandskydd
■ Fastighetsgräns
■ Brygga/Kaj/Pir
■ Jordbruk
■ Skogsbruk
■ Befintlig byggnad

För styrelsen i RUAB

Mats Andersson (sammanhållande)
Urban Schwalbe
Phillip Swallow

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och för ert engagemang under samrådtiden. Sedan samrådet har mycket arbete lagts ned för att förtydliga och förbättra plankartorna. Samhällsbyggnadsförvaltningen har under samrådet uppmärksammat på att fastigheten Rone Halor 1:100 del 2 utgörs av gemensambetsanläggning varför den ytan nu föreslås som befintlig grönområde och är därför inte lämpligt att vidare förtäta med fler bostäder. Yttrandet föranleder följande ändring av förslaget: Ett nytt område för bostadsändamål har lagts till Ro2,

och ytan som i yttrandet föreslås bakom Hällebo och affären har fått beteckningen befintlig sammanhängande bostadsbebyggelse, vilket innebär att vidare utveckling av infrastruktur och bostadsbebyggelse är möjlig.

Hemse

 # 191 Anonym

2022-04-22

Hemse

- Fler bostäder för unga och gamla gärna radhus.
- Hissen in till biblioteket och fritidsgården går ej att komma in i med elmoppe.
- Aktivitetspark ute för motion.

Man 52 år

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Regionfullmäktige antog i maj 2023 en ny Fritidsplan som gäller mellan 2023-2026. Under dessa år är Fritidsplanen vägledande i Region Gotlands arbete med utveckling, planering och stödgivning inom fritidsområdet. Ett av Region Gotlands uppdrag är att tillgodose anläggningar för att underlätta rörelse för alla i samhället. Det kan röra sig om mer traditionella anläggningar så som fotbollsplaner, ishallar eller gymnastikhallar, men även platser för spontan rörelse och oplanerad fritidsaktivitet. Region Gotland behöver också göra insatser för att ge alla möjlighet till en rörlig vardag. Det kan handla om infrastrukturella lösningar för att underlätta rörelse i form av cykel och gång. Men även för den spontana aktiva fritiden.. Ett av sätten är att få in planeringen av ytor för aktivitet i ett tidigt och relevant skede i samhällsbyggnadsprocessen. Ytor till en rörlig vardag är dock inte bara byggda och planerade anläggningar, utan även grönområden, skog och andra "vilda" ytor. Där har Region Gotland bland annat Grönplanen som visar på stora möjligheter.

Fritidsplanen uttrycker bland annat följande viljeyttringar:

- *ta fram tydlig utvecklingsplan för befintliga anläggningar och skapa långsiktig prioritering av anläggningsutveckling med hänsyn till möjligheten till en aktiv fritid över hela Gotland.*
- *verka för att ökad hänsyn till rörelse och rekreation tas med i planarbetet för hela Gotland.*
- *möjliggöra att en aktiv fritid är en fortsatt naturlig del i samhällsplaneringen*
- *med aktiv intern samverkan inom Region Gotland med syfte att fritidsbehoven tillgodoses i ett tidigt skede i planeringsprocessen.*

Vid eventuell exploatering av nya bostadsområden i Hemse bör därför även utveckling av möjligheter till ett aktivt vardagsliv, där en aktivitetspark kan vara en lösning vilket bör studeras närmare. Det pågår arbete med att vidareutveckla idrottsområdet vid badbuset och ishallen. Hela Fritidsplanen finns att läsa på regionens hemsida. Där finns även skrivningar om att offentliga miljöer ska vara tillgängliga. Yttrandet föranleder ingen ändring av förslaget.

 # 192 Anonym

2022-04-22

Hemse

- Biltvätt önskas i Hemse, modell större
- Önskas att trafiken som idag går genom centra Hemse (Storgatan) – även tung trafik – skall ordnas så trafikled på båda sidor om centrala Hemse önskas.

Kvinna 73 år

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Det är inte möjligt i en översiktsplan att peka ut detaljerade användningsområden såsom biltvätt. Mark för detta bör finnas inom befintliga verksamhetsområden i Hemse. Vid en eventuell utveckling av Hemse bör hanteringen av tung trafik via Storgatan tas i beaktande. Regionstyrelsen gav i juni regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram en Regional Cykelplan. Förhoppningen är att en utveckling av gång- och cykelvägnätet i Hemse innebär en bättre och tryggare framkomlighet för oskyddade trafikanter. Översiktsplanen föreslår att ett tillgängligt gång- och cykelvägnät ska utvecklas i en radie om 1 mil inom och runt Hemse och att hur detta vägnät ska dras ska utredas i den Regionala Cykelplanen. Yttrandet föranleder ingen ändring av förslaget.

4.6 Fördjupade översiktsplaner

4.6.1 FÖP Fårö

 # 274 Werkelinbolagen/ Cia Heldtander Färnlöf AB /Cia Byggkonsult

2022-04-25

FÖP Fårö, Ödehoburga

Vid Ödehoburga har ett större område pekats ut som bebyggelseområde väster om vägen. Vi anser att området skulle tåla en komplettering kring befintlig bebyggelse även öster om vägen exempelvis på Fårö Ödehoburga 1:49 (skifte 1 och 5). Vi föreslår därför att bebyggelseområdet utökas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Bostadsförsörjningen har hög prioritet, på Fårö nyttjas en mycket liten del av nybyggnationen som permanenta bostäder. Inga ytterligare bebyggelseområden har pekats ut på Fårö i granskningsförslaget.

4.6.2 FÖP Östergarnslandet och Katthammarsvik

 # 194, # 198 Leif och Britt Marie Pettersson

2022-04-22

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVERSIKTSPLAN GOTLAND 2040

Avseende utveckling av Katthammarsvik - fastigheten Östergarn Katthamra 1:17

I egenskap av fastighetsägare till ovan nämnda fastighet, önskar jag härmed lämna följande synpunkter på Region Gotlands förslag till ny Översiktsplan för Gotland 2040.

Samrådsförslaget

I samrådsförslaget till ny översiktsplan Gotland 2040 föreslås att gällande fördjupade översiktsplaner, däribland den fördjupade översiktsplanen för Östergarnslandet och Katthammarsvik 2025, fortsatt ska gälla och föreslås i sin helhet inlemmas i översiktsplanen som områden med fördjupning. Katthammarsvik pekas ut som ett utbyggnadsområde.

De i FÖP Östergarnslandet och Katthammarsvik utpekade utbyggnadsområdena i Katthammarsvik är begränsade och har i flera fall visat sig vara svåra att planlägga och utveckla.

Bakgrund

Det aktuella området utgör i gällande detaljplan park/naturmark. Området som tidigare be-
tades är under igenväxning.

Området berörs delvis av naturreservatet Gotlandskusten, men ligger utanför strandskyddat område.

Riksintresse för naturvård och kulturmiljö omfattar området. Fastigheten omfattas även av påverkansområde för riksintresse för totalförsvaret, tillika gäller 4 kap 4 § Miljöbalken, vilken innebär att fritidshus endast får uppföras om det sker i form av komplettering till befintlig bebyggelse.

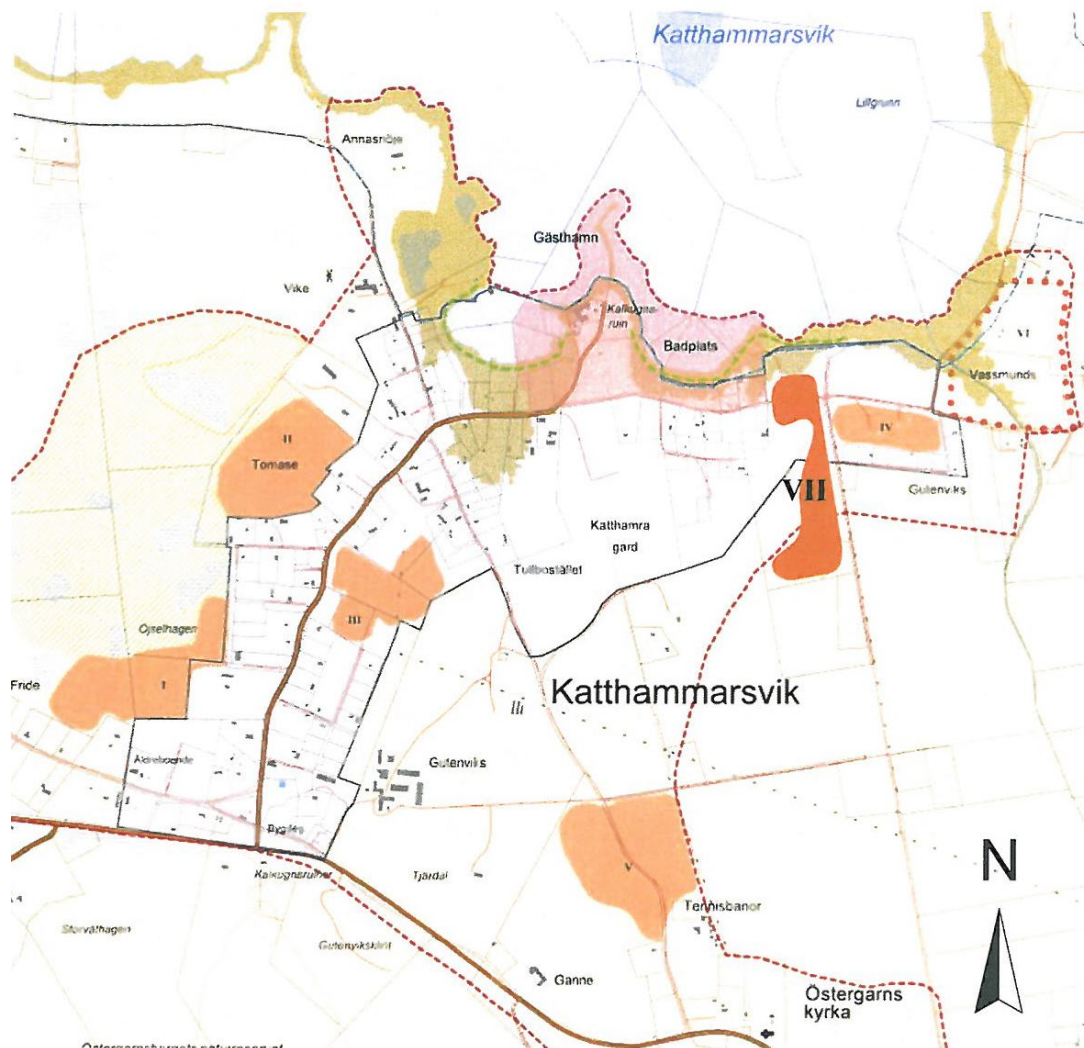
Slutsats riksintressen

Förslaget som presenteras nedan utgör en komplettering till befintlig bebyggelse och knyter samman befintliga bebyggelsegrupper i Katthammarsviks östra del. De övergripande riksintressena kommer inte att påtagligt skadas av förslaget.

Angående fördjupad översiktsplan för Katthammarsvik

Gällande FÖP för Östergarnslandet och Katthammarsvik redovisar fem utbyggnadsområden (littera I-V) och ett område för kompletterande bebyggelse (litt VI). I samband med projekt GUBIS har det framkommit att flera av de redovisade utbyggnadsområdena är svåra att genomföra bl a med anledning av markägarförhållanden, olämpliga markförhållanden m m. Detta innebär att utvecklingen av Katthammarsvik därmed är starkt begränsad utifrån gällande FÖP.

Ett förslag till ett nytt utbyggnadsområde i östra delen av Katthammarsvik (litt VII) redovisas i det följande.

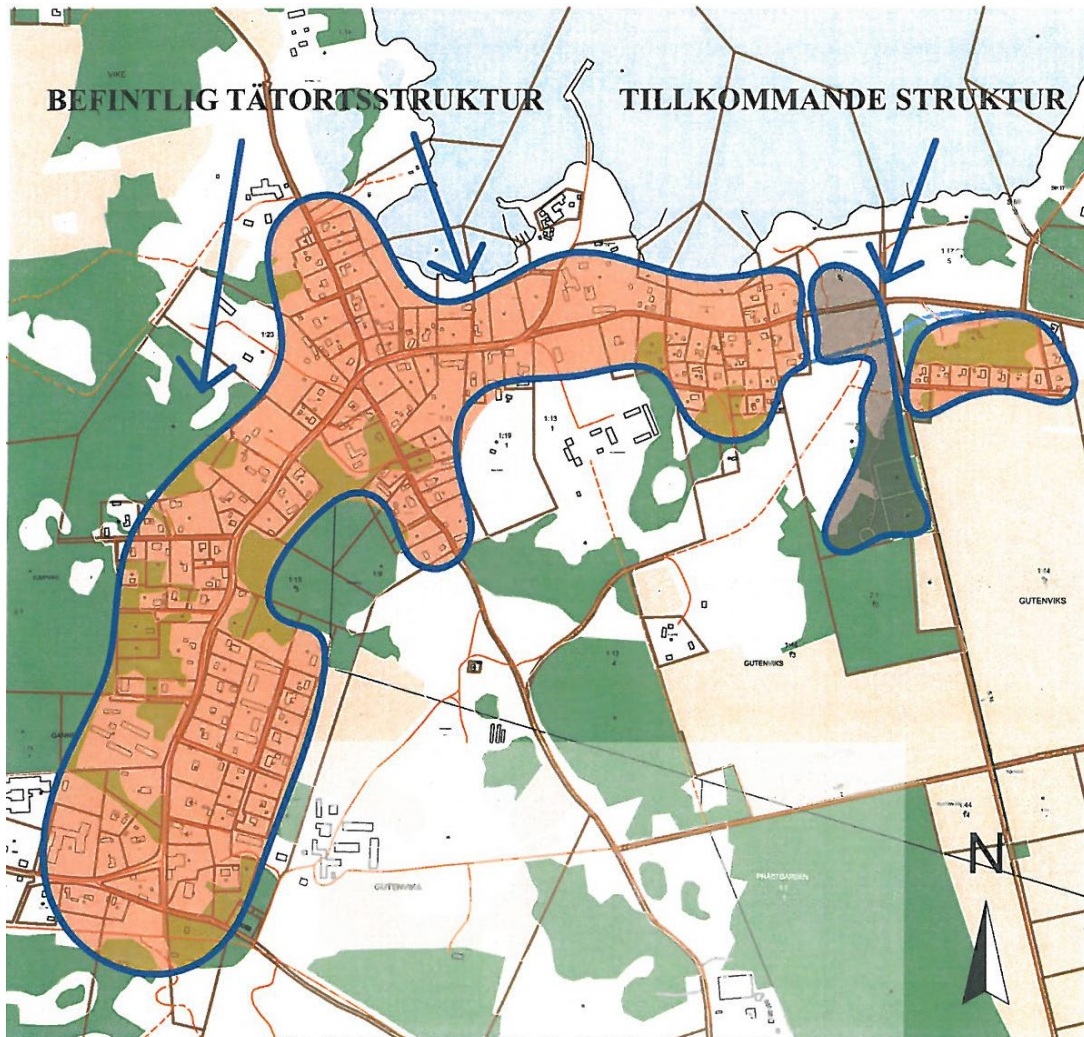
Kartutdrag från FÖP med komplettering av nytt bebyggelseområde VII.

Strukturstudie av Katthammarsviks utveckling

Katthammarsvik har successivt vuxit fram utmed Jacob Häggs väg som löper från landsvägen mot Herrvik ner till hamnen. Bebyggelsen fortsätter vidare längs Grogarnsvägen österut och längs tvärgående vägar mot norr och söder. Öster om samhället finns idag en husgrupp utan omedelbar koppling till tätorten (Haralds Hage).

Den föreslagna tillkommande bebyggelsestrukturen länkar samman Katthammarsvik med den östliga husgruppen. Två av tätortens huvuddrag möts i detta förslag. Dels genom en förstärkning av gaturummet som en utbyggnad längs Grogarnsvägen och dels genom ett bebyggelsestråk mot söder.

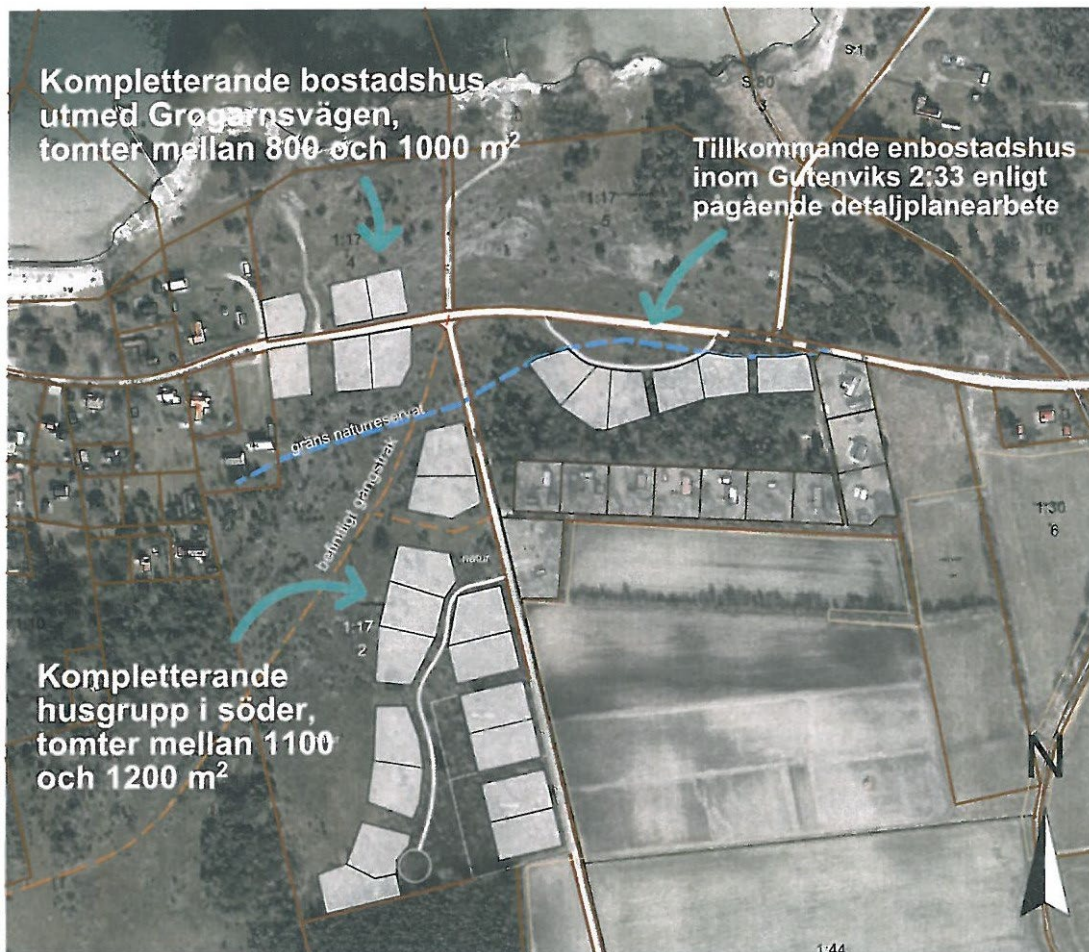
Översikt baserad på Lantmäteriets Fastighetskarta

Ideförslag till nytt bebyggelseområde

En varsam utveckling föreslås där bebyggelsen längs Grogarnsvägen följer rådande bebyggelsestruktur, medan den söder om vägen inplaceras varsamt i landskapet. Bebyggelsen längs Grogarnsvägen kan med fördel utformas i likhet med befintliga husvolymmer i ett och ett halvt plan. Husen i söder skall gestaltas i ett gemensamt koncept med låga husvolymmer som inordnar sig i det relativt lågbevuxna landskapet.

De delar av fastigheten som utgörs av öppen och obrukbar ängsmark bevaras. På denna del sträcker sig även ett befintligt gångstråk. Ny bebyggelse placeras med respektavstånd till dessa delar. Norr om Grogarnsvägen finns en angringsväg till badplats. Denna bevaras.

Området ligger i nära anslutning till både Region Gotlands verksamhetsområde för vatten och spillvatten och till Nyhagen Vatten & Avlopp AB:s ledningsnät för vatten och spillvatten. Båda alternativen kan realiseras på sikt.

Idéförslag baserat på Lantmäteriets Fastighetskarta

Slutsatser

Katthammarsvik är i behov av en positiv utveckling där nya bostäder kan etableras.

Förslaget till översiktsplan för Gotland 2040 med FÖP Östergarnslandet och Katthammarsvik 2025 bör justeras i enlighet med ovanstående idéförslag så att en kompletterande bebyggelse kan utvecklas inom fastigheten Östergarn Katthamra 1:17. Detta betyder att rådande bebyggelsestruktur kan förstärkas längs Grogarnsvägen och den befintliga bebyggelsen längs Haralds hage, liksom den planerade inom fastigheten Östergarn Gutenviks 2:33, kan bidra till en positiv utveckling av Katthammarsvik.

Området anknyter till redan befintlig bebyggelse längs med Grogarnsvägen och en långsiktig bostadsutveckling av området bedöms, förutom detta, vara i linje med flera andra riktlinjer i ÖP-förslaget.

Utifrån ovanstående redogörelse föreslår jag att föreslagen markanvändning inom området pekas ut som ett bebyggelseområde i kommande granskningsversion av planförslaget, där FÖP Östergarnslandet och Katthammarsvik kompletteras enligt ovanstående. Sammantaget innebär förslaget att områdets samlade natur- och kulturvärden inte påtagligt skadas.

Visby 22-04-11

Leif Pettersson
Fastighetsägare Östergarn Katthamra 1:17

Förslaget har utvecklats av Carin Johanson, Arkitektur & Film AB och Magnus Knutsson, Arkivolt AB

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Synpunkten tillgodoses och området pekas ut som ett möjligt utvecklingsområde för främst bostäder. Platsen är känslig ur flera aspekter och en kräver hänsyn vid exploatering.

 # 266 Cecilia Herzog

2022-04-26

Hej!

Först en stor eloge för ert gedigna arbete, och bra att ni påminner om inlämnandet av synpunkter.

Planerna för Östergarnslandet och Katthammarsvik har ju inte omarbetats så tidigare inlämnade synpunkter gällande FÖP 2025 gäller fortfarande från min sida. Kompletterar dock dessa lite med verklighet, men har tyvärr inte haft tid att skriva kort. Ni sitter på kontor mestadels och diskuterar/utformar ”utveckling”, men det är inte alls samma sak när kartorna ska bli verklighet. Enligt en av direktörerna inom regionen är ”utveckling” det samma som byggnation (bostads). För mig en väldigt besynnerlig/ inskränkt tolkning. Men tyvärr är det det som i verkligheten också blir fallet. ”Utveckling” för mig är något helt annat; man tillför andra/nya komponenter dvs inte bara en expansion av boende. I det här fallet merparten då privat fritidsboende.

På den separata kartan över Katthammarsvik som medföljer häftet ”FÖP 2025”, ser man i nederkant ”Gannemyr”. Vattnet därifrån söker sig ner till havet och i detta utflödesdelta har bebyggelse börjat uppföras, en gång för längesedan. Vatten var/är en förutsättning för allt liv.

Att bo på landsbygden har både positiva och negativa komponenter. Väljer man att bo i landsbygd permanent finns nog önskan att ha mycket grönska och öppna vidder omkring sig men det här håller på att förändras. Nu leder ”utvecklingen” till en bygd som mer och mer blir en ”spökstad” under större delen av året och med obefintlig/minskande service för de fastboende, oftast äldre. Vem tycker det är en trivsamt tillvaro?

I Katthammarsvik, med hänvisning till ovan karta, så har man redan bebyggt de lämpliga områdena, och även ibland mindre lämpliga områden. Olämpligt för byggnation är både vattnensjuka områden samt där marken utgör en buffertzonen mellan bebyggelse och ”vildmark”. Planerna i FÖP 2025 som finns utmärkta på kartan (I-V), avser nu att ta än mer av olämpliga områden i anspråk för byggnation. Ett rekreativt område är utmärkt i västra kanten - ett härligt skogsparti. Men ska alla gå i gåsmarsch där? De små grönplättar som till del fortfarande finns och som delvis utgör charmen och trivseln/mervärdet i samhället, det tänker man bygga bort. Oron över att den biologiska mångfalden (biodiversitet) försvinner är väldigt befogad. Det krävs små gröna oaser spridda i omgivningen för att insekter o bin mfl

ska kunna leva och verka = bidra till vår livsmedelsförsörjning. När man har bebyggt ett område blir det inte ”direkt” vildmark, det krävs lite ”buffertzoner” emellan.

Idén att bygga på jordbruksmark är förkastlig. Däremot borde jordbruksmark släppa till lite areal för att skapa naturlig vattenförsörjning för odling/djurhållning, genom uppdammda diken som håller kvar vatten (regn) i marken, träd och buskar runt om för pollinerings skull, liksom ger vindskydd mot jorderosion.

Ju mer man exploaterar ett tillräckligt bebyggt och attraktivt område (Kattvik) desto mindre attraktivt blir det. Med tiden kommer det inte finnas varken fastboende eller någon attraktionskraft kvar! Det här är det som kallas ”utveckling”!

Ordet exploatering som ständigt används och vars egentliga betydelse ”att utnyttja, suga ut, överutnyttja, använda för industriellt bruk” uppnår verkligen därmed sitt mål - förstörelse!

Klimatets förändringar tas föga i beaktande. Tex finns mycket mer källvatten i marken eftersom Gutenvikskällan inte används längre på bredare basis. Skyfall och torrperioder kommer göra all mark mer känslig och skador på ”hus och hem” kommer bli fallet både oftare och i ökande grad. Ökande havsnivå måste man också planera och tänka på. Att bygga nära vatten är väldigt osmart och kommer förmodligen innebära att försäkringsbolag vägrar ge försäkring. Och det är alla försäkringstagare som får betala, ju dummare vi bygger.

Några fler synpunkter och ibland gamla ”käpphästar” inför Gotland 2040:

Förvånansvärt är att de riktlinjer som tas fram med hårt och kostsamt arbete i FÖPen och som bör /sågs vara vägledande i utvecklingsarbetet, inte efterlevs bättre. Exempelvis storlek på tomter. Man förordar minst 2000 m²/tomt, men det sker avstyckningar som är betydligt mindre.

Enligt plan-och bygglagen ska bebyggelse endast ske där marken är lämpad och man får absolut inte bygga på ett sådant sätt att grundvattnet påverkas negativt. Men här ute bygger man där det är sankmark vilka förser omgivningen (om ej grundvattnet) med livsviktigt vatten för all vegetation/djur- och insektsliv.

Ett (skräck-) exempel på nytt (?fritids-) boende längs med Grogarnsvägen (”Vassmunds” på kartan), utmärkt som ”Kompletteringsområde”: trehundrakvadratmeter stort (har hört på byn), där har man använt sig av närmare 500 ton sten för att fylla upp tomten och komma undan vattnet. Femhundra ton! Knappast ekotänk eller hållbart! Ser helt galet ut och inte direkt en diskret byggnation som smälter in i omgivningen. Fler dylika byggplaner finns - Hallvide 1:10. För att byggnader där inte ska skadas av fukt måste alla höjas upp med extra 50 cm, enplanshus à 7m höga och 150 m² stora. Området är fd parkmark, totalarean är 10.000 m² som man vill stycka upp i 6 tomter samt väg. Återigen; minimum 2000 m²/tomt?!

Vi som är grannar men inte rågrannar förvägras ta del av dessa byggplaner, nytillkommet lär vara en anläggning av damm! Förvaltningslagen säger väl att privatpersoner snarast ska få information för att kunna skydda sina egna intressen? Bönderna här ute ”skrattar”- den igenvuxna våtmarken innehåller ofantliga mängder vatten, dolt av stora träd och buskvegetation.

I de här fallen när man tränger/vill tränga bort naturliga vattenflöden kommer omgivningen att påverkas. Frågan är ”Hur”.

Vart tar det bortträngda vattnet vägen och hur påverkas redan befintlig bebyggelse/ omgivning? Mer översvämning mer torka?

Byggnadsnämnden har även tagit emot och godkänt (en-persons-beslut) att ny detaljplan ska få utarbetas för att bygga uthyrningsstugor på vår pyttelilla strand i Katthammarsvik. Här är det, förutom att det skulle innebära privatisering av stranden och därmed inskränkning av den fria rörligheten för allmänheten, även vattensjukt. Var ska vi bada sen -bofasta, sommarboende och turister? Ska alla åka till Sandviken/ Ångmansviken /Grynge/Sjauster eller vart ska vi ta vägen? Ökad biltrafik blir det. Eko?! Det LIS-område som är utlagt över Katthammarsviks strand/hamn är helt emot vad som anges för var ett dylikt område ska förläggas. Man ska inte ha LIS på hög (över-) exploaterade attraktiva områden, inte i tätorter. Katthammarsvik är attraktivt, högexploaterat och tätort på landsbygden. Alla vill ha tillgång till stranden och den måste värnas från mer byggnation.

Ytterligare en aspekt som ständigt tycks glömmas bort är klimatförändringarna och hur det kommer påverka stränder och bebyggelse. Alla rapporter varnar och tar även upp hur lite hörsamhet som finns inom regioner/kommuner för att havsnivåerna kommer höjas. Den obebyggda stranden i Kattvik utgör ett skydd mot att befintlig infrastruktur förstörs när vattennivån stiger.

Vid byggnation/bygglövsförfarande så tycks man glömma/underskatta hur biltrafiken ökar. Varje nytt fritidsboende drar med sig ett antal fordon. I Katthammarsvik är vägarna smala och går ej att breddas. Det finns inte ens utrymme för trottoarer. Detta medför trängsel redan idag under sommartid mellan bilister, cyklisterna och fotgängare. Farligt! Man spränger in utomhusaktiviteter (för vem /hur många) i vårt mest frekventerade strövområde vid idrottsplatsen kallat idrottsslingan. Nu ska man gå där med risk att få en frisbee-disk på sig! Det är ett feltänkt att hela tiden ta orörd natur i anspråk för aktivitetsflugor.

Det viktigaste kapitalet som finns ”på landsbygden” och som man måste värna mer är den orörda naturen. Att förvänta sig samma ”nöjen” som i stan är osmart, då kan man ju ”stanna i stan” .

Kollektiva färdmedel: Tyvärr har man missat det här helt. Varför går inte bussar från K-vik till Roma t ex? Alla bussar är i det närmaste tomma och alla går över Dalhem för att passa skolbarnen. Resandet behöver inte vara gratis men gärna billigt (20:-/resa).

Bussarna bör absolut anpassas till färjors ankomst och avfärd till fastlandet. Efter påtalande till chefen för busstrafiken som blev förvånad över detta kom ett svar i tidningen. En av regionens direktörer sa att någon bättre anpassning vg bussturer och färjeturer inte skulle ske!? Så är det ju kvällar oxå, ingen buss hem ifall man skulle vilja gå på bio eller restaurang, i vart fall inte merparten av året när behovet från oss fastboende är som störst. Även synd för helårsrestauranger i Visby.

För att få mer ”liv” i landsbygden behövs arbetstillfällen och flerfamiljsboenden. Det har funnits möjlighet att skapa sådana men dessa har man inte tagit tillvara. Det finns mer möjligheter men då krävs ett annat tänk och lite mer vidsynt approach.

Det här låter säkert väldigt kritiskt men om vi ska klara att inte bli ”utplånade” så får vi nog börja tänka till och dra ner på exploatering som kallas utveckling.

Mvh
Cecilia Herzog
Katthammarsvik

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Sedan samrådsförslaget har den fördjupade översiktsplanen för Östergarnslandet och Katthammarsvik implementerats i översiktsplanen. Planen har prövats gentemot den regionala utvecklingsstrategin och Boverkets ÖP-modell för digitala översiktsplaner. Till stora delar anses den fördjupade översiktsplanens ställningstaganden vara aktuella, men de generella riktlinjerna i kapitel 2, som bland annat hanterar den gröna infrastrukturen, areella näringar och klimatförändringar ska nu också vägas in vid en eventuell utveckling på Östergarnslandet.

Angående turtätheten och anslutningsbussar till färjetrafiken hanteras inte det i översiktsplanen utan i det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Översiktsplanen stöttar en utveckling där fler ska uppleva det mer attraktivt att använda kollektivtrafiken. På utvecklingsinriktningskartan redovisas nu det prioriterade funktionella vägnätet för gods-, personbil- och kollektivtrafik. Hur linjetrafiken ska utvecklas på Gotland styrs av det regionala trafikförsörjningsprogrammet och hanteras därför inte i detalj i översiktsplanen. I avsnitt 2.7.4 i granskningsförslaget finns en reviderad text kring kollektivtrafiken.

I Katthammarsvik, som i granskningsförslaget pekas ut som mångfunktionell bebyggelse, föreslås både småbus och slerfamiljbus. Även verksamheter är möjliga att pröva inom ramen för beteckningen mångfunktionell bebyggelse. LIS-området vid Katthammarsvik föreslås kvarstå i granskningsförslaget. På mark och vattenanvändningskartan finns nu skyddade naturområden samt skogsmark utpekad, och i utvecklingsinriktningen för natur och friluftsliv med tillhörande avsnitt i kapitel 2.2.1, och i avsnitt 2.12 Bedriv ett hållbar brukande av skog, mark och vatten och säkra den biologiska mångfalden lyfts den gotländska naturens kvaliteter med tillhörande riktlinjer. Ett nytt utvecklingsområden för bostäder, Kh6, föreslås i Katthammarsvik.

 # 303 Östergarns IK, Östergarn Gammelgarns hembygdsförening, Nygarns utveckling AB (svb)

2022-05-16

Remissvar översiktsplan ÖP 2040 och revideringsförslag på FÖP Östergarnslandet

Allmänna kommentarer gällande förslaget till ÖP:n

Vi, (representanter för organisationer enligt nedan) har varit väldigt undrande över att i **vissa avsnitt** är Östergarnslandet undantagna pga. att vi har en gällande FÖP. Vissa avsnitt behandlar ju vårt område så vi finner det lite inkonsekvent. Vad händer när denna FÖP löper ut, kommer vi automatiskt införas i den då antagna ÖP:n? Med denna osäkerhet så vet vi egentligen inte på vilket sätt vi skall påverka planeringen av Östergarnslandet. I ÖP så beskrivs ju vissa områden innefatta Kräklingbo, Anga och Ala men exkluderar Östergarn och Gammelgarn varför?

ÖP förslaget är väldigt centralistiskt i sin grundsyn på var i huvudsak bebyggelseplaneringen skall göras. Denna uppfattning upplever vi som förlegad med de nya värderingar var

människor vill bosätta sig påverkade av bl.a. covid och kriget i Ukraina. Den nya gröna vågen innebär ju att människor vill bo nära naturen, ha möjlighet att odla, föredrar mindre skolenheter, leva i ett kretsloppssamhälle mm. Är det inte viktigt i en långtidsplanering att ta del av den situation som nu gäller och också kan ses i ett längre perspektiv. För att leva upp till att ”hela Gotland skall leva” så är det viktigt och självklart att man på olika sätt skall stärka Gotlands landsbygd. Gotlands bästa är både Visby och Gotlands landsbygd.

Vi anser också att en mera decentralistisk syn på bebyggelseplaneringen skulle innebära att många av de områden som skulle växa igen, kommer att hållas öppna och röjda och därmed skapa det öppna landskapet. Vår åsikt är att väga in på vilket sätt ny bebyggelse kan påverka att vi undviker förbuskning och kan åstadkomma ett mer tilltalande öppet landskap.

Vi upplever det också som synnerligen märkligt att inte det föreslås några nya LIS områden bara för att vi har vår FÖP.

Vi vill också ställa krav på en **omedelbar revidering av vår FÖP** och med vägledning av ÖP 2040 få bra vägledning i detta arbete. I detta remissvar kommer vi att delge en del av de förändringar vi ser viktiga i gällande FÖP.

Övriga kommentarer gällande ÖP planen

Under avsnittet om kollektivtrafik och framförallt med den karta som där visas finns ingen sammankoppling med de **busslinjer som går till Katthammarsvik, varför?** Är det bara för att vi har en FÖP så är det ju synnerligen märkligt.

Vi undrar vilka utgångspunkter finns inom ramen för befintlig bebyggelse, vilka avstånd och karaktärer avses?

Vi ser också att de avsatta områdena i FÖP:en där Regionen är markägare på landsbygden får inte någon självklar exploatering förrän någon köper marken. Regionen tar i övrigt inga initiativ.

Vi tycker det är fel att utgå ifrån att inga bostadshus får byggas i anslutning till åkermark. Begreppet åkermark är vittomfattande och gäller så vitt vi förstår även permanenta betesmarker (marker som inte plöjs. Detta avsnitt måste omformuleras annars kan det få negativa inverknings på byggandet på landsbygden.

Vi ser också att utvecklingen av ex besöksnäringen måste innefatta analyser om hur det påverkar infrastrukturen. Hur mycket klarar nuvarande infrastruktur av och om utvidgning sker vilka förbättringar måste ske av infrastruktur. På landsbygden är det smala vägar och ett ökat tryck får inte menligt påverka ex lantbruket och fiskenäringen i negativ bemärkelse. Parkeringsutrymmen vid badstränder och övriga välbesökta besöksplatser måste i planeringen kartläggas.

Begreppet skadelindringsherarkin finns som begrepp i ÖP:n och vi undrar vad som åsyftas. (nytt begrepp).

Vi anser att skrivningen gällande närhet till avsatta Naturvärdesområden ex Natura 2000 skall tas bort. Det är helt absurt att områden i närheten av också kan förhindra bebyggelseutveckling. När dessa områden proklamerats måste restriktioner gälla på området och inte intilliggande marker.

Vad gäller reglerna för mindre vindkraftverk så går den ju vid en rotordiameter på 3m och 20m höga. Men för gårdsverk kan man få tillstånd för en höjd på mellan 20-50m och med möjligheterna att få utöka rotordiametern. Hur görs bedömningen för detta i ÖP:n, finns dessa möjligheter?

Synpunkter gällande den gällande FÖP:en för Östergarnslandet.

Vår uppfattning är att den varit till nytta för att i vissa lägen förenkla bygglovsprövningar. Däremot har det i vissa fall istället blivit svårare att få bygglov om inte berört område finns avsatt i FÖP:en som bebyggelsebart.

Avsatta områden där inte markägaren är intresserad att exploatera innebär ju att inget händer där.

Avsatta områden som inkluderar flera markägare och där kravet är detaljplan förutsätter att markägarna är överens och vi har exempel på att inget sker bara för att man inte är ense.

Vi anser att områden bör vara mer omfattande i sin storlek, då kan bästa exploatering ske och vid prövning skall inte de direkta gränserna vara så avgörande för bygglovsprövningen.

Vi har vid genomgång av gällande FÖP funnit områden som vi både vill ta bort och lägga till nya, eller utöka nuvarande. Vi undrar om dessa synpunkter skall komma nu eller komma vid en direkt revidering inom en snar framtid vilket vi ställer krav på.

Lista på förändringar gäller följande områden i nuvarande FÖP, 2,3,4,14 och förtättningsområdets som angetts.

I Katthammarsvik vill vi ha förändringar gällande område 2, 5 och dessutom lägga till ett nytt område eftersom delar av område 5 försvinner.

Östergarn den 15/5 2022

Östergarns IK
Östergarn Gammelgarns hembygdsförening
Nygarns utveckling AB (svb)

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Sedan samrådsförslaget har den fördjupade översiktsplanen för Östergarnslandet och Katthammarsvik implementerats i översiktsplanen. Planen har prövats gentemot den regionala utvecklingsstrategin och Boverkets ÖP-modell för digitala översiktsplaner. Till stora delar anses den fördjupade översiktsplanens ställningstaganden vara aktuella, men de generella riktlinjerna i kapitel 2, som bland annat hanterar den gröna infrastrukturen, areella näringar, kulturvärden, generella bygglovriktlinjer och klimatförändringar ska nu också vägas in vid en eventuell utveckling på Östergarnslandet, liksom på resten av Gotland. Det innebär bland annat att de områden som i FÖP Östergarnslandet betecknades som kompletteringsområden nu har beteckningen sammanhängande bostadsbebyggelse befintlig, där det enligt förslaget bör vara möjligt att pröva komplettering av nya bostäder. FÖP:ens angivna bebyggelseområden betecknas i granskningsförslaget som utvecklingsområden och Katthammarsvik har beteckningen mångfunktionell bebyggelse. I Katthammarsvik föreslås ett nytt utvecklingsområde för bostäder med beteckning Kb6.

I kapitel 3.1 Beskrivning av markanvändning i granskningsförslaget anges att Utpekade utvecklingsområden är schematiskt utlagda områden som identifierats som möjliga för en utveckling, men där vidare utredningar krävs för att säkerställa om till vilken omfattning en exploatering är möjlig. Områdenas avgränsning är inte exakta utan kan vid senare prövning komma att både förstöras eller förminska. En utveckling bör i första hand ske genom prövning i en detaljplaneprocess. Enstaka kompletteringar är möjliga att pröva genom förhandsbesked eller bygglov under förutsättning att omfattningen, lokaliseringen eller exploateringen påverkan på omgivningen inte kräver att utredning sker i ett större sammanhang. Detta innebär som nämns ovan att områdena i första hand bör detaljplanläggas, men det finns öppningar för även enstaka kompletteringar som får prövas efter platsens förutsättningar. Detta gäller således även för de utpekade utvecklingsområdena på Östergarnslandet.

I avsnitt 2.1.4 Generella bygglovsriktlinjer i förhållande till landskapsbild finns stöd för bygglovsprövning.

Efter en prövning av LIS-områdena kvarstår dessa som föreslagna LIS-områden, inga ytterligare LIS-områden föreslås inom Östergarnslandet.

Angående jordbruksmark så är det inte avgjort om en mark är att anse som jordbruksmark enbart genom det kartskikt som översiktsplanen redovisar. Översiktsplanen använder sig av det så kallade jordbruksblocket där åkermark och ängs- och betesmark ingår vilka erhåller eller har erhållit EU-stöd. Jordbruksverket äger detta data och det är upp till varje markägare att i dialog med Länsstyrelsen meddela om ägorna brukas eller ej. Jordbruksverket kan dock anse att marken, även om den tas ur bruk, fortsatt är att betrakta som jordbruksmark. Översiktsplanen gör ingen egen värdering av hur jordbruksmarken klassas, utan det kan behöva synas på platsen precis som gjorts i det rättsfall som du hänvisar till ovan. Mer information finns på www.jordbruksverket.se Detta har förtydligats i granskningsförslaget under avsnitt 2.1.1 Resurseffektiv bebyggelseutveckling/ Bebyggelse på jordbruksmark. Riktlinjerna för avstånd till åkermark och etablering till bostäder står fast då de är beslutade av Region Gotland 2016. Anledningen är att skydda vattentäkter från att bli kontaminerade, och att värna jordbrukarens möjligheter att bruka sin åkermark utan att få restriktioner från bostäder.

Till granskningsförslaget har en ordlista lagts till i kapitel 1 vilken anger följande för skadelindringsberarkin: Modell för ekologisk kompensation vid exploatering. Hanteringen av negativa effekter av en exploatering bör följa skadelindringshierarkin som innebär att skador i första hand undviks, i andra hand minimeras och anhjälps på plats. Endast i sista hand används kompensationsåtgärder. Läs mer om detta i avsnitt 2.1.2.

Vid en exploatering i närheten av ett Natura2000- område behöver det prövas om åtgärden kan komma att påverka själva Natura2000-området enligt miljöbalken och det är alltså ingen riktlinje som översiktsplanen anger utan enbart en upplysning av gällande lagstiftning.

På utvecklingsinriktningskartan redovisas nu det prioriterade funktionella vägnätet för gods-, personbil- och kollektivtrafik. Hur linjetrafiken ska utvecklas på Gotland styrs av det regionala trafikförsörjningsprogrammet och hanteras därför inte i detalj i översiktsplanen. I avsnitt 2.7.4 i granskningsförslaget finns en reviderad text kring kollektivtrafiken.

 # 307 Bilaga till remissvar # 303

PM avseende avgöranden i mark- och miljödomstolen med tillämpning av FÖP:en för Östergarnslandet

2022-05-16

Sedan FÖP:en antogs har innehållet i den varit föremål för prövning av mark- och miljödomstolen (MMD) vid i vart fall två tillfällen. Målen har handlat om förhandsbesked för bostadshus. Jag har närmare kännedom om dem eftersom jag varit ombud för sökanden i båda fallen och vill här göra en analys av avgörandena och betydelsen av dessa för den fortsatta tillämpningen av FÖP:en vid ansökningar om förhandsbesked.

Omständigheterna

1. Det första fallet är från 2019 och handlade om en ansökan om förhandsbesked för två bostadshus på fastigheten Gammelgarn Davide 1:17, där MBN avslagit ansökan. Området är inte utpekad som bebyggelse- eller kompletteringsområde i FÖP:en. Husen skulle placeras i skogen i fastighetens norra del på ett avstånd av 80 m från två nyuppförda bostadshus på den norra grannfastigheten. Sökanden åberopade sakkunnigutredning som visade att det inte fanns några skyddsvärda naturvärden på den aktuella platsen. Sökanden hävdade att den utredning som han åberopat visade att det fanns skäl att tillåta bebyggelsen i form av komplettering samt att varken naturvärden, kulturvärden eller det rörliga friluftslivet skulle påverkas negativt. MBN bestred och åberopade att den tänkta bebyggelsen inte utgjorde en komplettering eftersom det inte handlade om en lucktomt eller förtätning av redan ianspråktaget område utan istället skulle innebära en utökning. Ett positivt beslut skulle få en prejudicerande effekt varför saken måste ses ur ett större perspektiv. Domstolen gick på nämndens linje och avlog överklagandet efter att ha hållit syn och muntlig förhandling. Domstolen anförde att FÖP:en var nyligen antagen och visar med relativt hög detaljeringsgrad var tillkommande bebyggelse bör ske, varför den skulle ha stor betydelse vid bedömningen men att bedömningen skulle göras utifrån förhållandena i det enskilda fallet. Vid denna bedömning konstaterade sedan domstolen att de tillkommande två husen inte skulle komplettera eller avrunda ett befintligt bostadsområde utan istället utöka bebyggelsen. Utifrån helhetsperspektivet skulle en bebyggelse på den aktuella platsen få en prejudicerande effekt för framtida bebyggelse vilket kan leda till splittring av landskapet och riskera att påtagligt skada områdets natur- och kulturvärden. Mark- och miljööverdomstolen avlog ansökan om prövningstillstånd varför domen från underinstansen stod fast.

2. Det andra fallet är från 2021 (Nacka tingsrätt P 987-21, dom 2021-11-02) och gällde en ansökan om förhandsbesked för två bostadshus på Östergarn Bengt 1:29, skifte 4 (det obebyggda området mitt emot Östergarns Snickeri intill vägen till det planlagda området vid Falhammars 1:50-1:57). MBN avlog med hänvisning till att den föreslagna bebyggelsen inte var förenlig med FÖP:en och att det inte fanns tillräckliga skäl för avsteg. Avslagsbeslutet togs efter votering i nämnden med 7 röster för avslag och 6 för bifall. Sökanden överklagade först till länsstyrelsen som likaledes motsatte sig bebyggelse. Sökanden överklagade därefter till MMD som efter muntlig förhandling och syn biföll överklagandet. Rätten hade samma sammansättning som i det förra avgörandet (rådmannen Malin Wik och tekniska rådet Jonas T Sandelius). MBN svarade inte på överklagandet och uteblev från muntlig förhandling och syn. Rätten hade först att ta ställning till frågan om förbudet mot att ta i anspråk jordbruksmark för bebyggelse skulle beaktas. Här var frågan om marken skulle anses vara brukningsvärd i enlighet med kriterierna i 3 kap 4 § miljöbalken. Domstolen fann bl a genom vad som iakttagits vid synen att marken inte var brukningsvärd som jordbruksmark och hänvisade till ett avgörande av mark- och miljööverdomstolen från Öland 2021 (MMÖD den 3 februari 2021, mål P 7508-19, som är sökbart på MMÖD:s hemsida). För jordbruksmark som inte anses brukningsvärd gäller alltså inte det generella förbudet. Därefter prövades om den planerade bebyggelsen skulle anses som komplettering. Efter synen konstaterade domstolen att de två husen skulle innebära en begränsad komplettering till be-

fintlig bebyggelse och att en placering längs vägen innebär att husen hamnar i linje med befintlig bebyggelse. Uppförandet av husen innebär inte heller någon stor spridning av bebyggelsen utan tvärtom uppnås en samlad bebyggelsestruktur längs vägen. Vid synen kunde man också se att den sökta placeringen endast skulle ha en begränsad påverkan på det i övrigt öppna området med siktlinjer genom landskapet. Bedömningen gjordes utifrån platsens specifika förutsättning och ansågs därför inte heller ha prejudicerande effekt för framtida bebyggelse.

Analys

De båda domarna visar att FÖP:ens utpekande av bebyggelse- och kompletteringsområden har stor betydelse vid prövningen av ny bebyggelse. Praxis är mycket restriktiv när det gäller att tillåta bebyggelse i områden som inte är utpekade. I det första fallet skulle bebyggelsen ha kunnat tillåtas med den skrivning som finns i FÖP:en om utredning av riksintressenas tyngd i det specifika fallet och möjligheten att komplettera tidigare bebyggelse. Det lyssnade man inte på utan kom fram till att den planerade bebyggelsen skulle vara en utökning. Under sådana omständigheter skulle den ha prejudicerande betydelse för framtida bebyggelse. I det andra fallet kunde man däremot konstatera att det rörde sig om en komplettering och inte en utökning av bebyggelseområdet. Avgörandena ger en vägledning i frågan om vad som är utökad bebyggelse och vad som är komplettering. Slutsatsen av detta blir att vid en revidering av FÖP:en måste närmare studeras vilka områden med befintlig bebyggelse som kan vara lämpliga för komplettering även om det skulle innebära en utökning av bebyggelsen. Det innebär att kompletteringsområdena i en ny FÖP bör var betydligt fler och vara större än i den gamla. Så fort det skulle bli fråga om en utökning kan man annars anta att den enligt domstolen skulle ha prejudicerande effekt. Bebyggelseområdena som i princip kräver detaljplan berörs inte av detta.

I en ny FÖP bör också närmare redogöras för begreppet icke brukningsvärd jordbruksmark.

2022-05-15

Torsten Bäckstrand

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Sedan samrådsförslaget har den fördjupade översiktsplanen för Östergarnslandet och Katthammarsvik implementerats i översiktsplanen. Planen har prövats gentemot den regionala utvecklingsstrategin och Boverkets ÖP-modell för digitala översiktsplaner. Till stora delar anses den fördjupade översiktsplanens ställningstaganden vara aktuella, men de generella riktlinjerna i kapitel 2, som bland annat hanterar den gröna infrastrukturen, areella näringar, kulturvärden, generella bygglovriktlinjer och klimatförändringar ska nu också vägas in vid en eventuell utveckling på Östergarnslandet, liksom på resten av Gotland. Det innebär bland annat att de områden som i FÖP Östergarnslandet betecknades som kompletteringsområden nu har beteckningen sammanhängande bostadsbebyggelse befintlig, där det enligt förslaget bör vara möjligt att pröva komplettering av nya bostäder. Dock kvarstår bedömningen kring vilka områden på Östergarnslandet som är berörda av 4 kap 4§ MB där enbart fritidshus får uppföras som komplettering till befintlig bebyggelse. I Katthammarsvik föreslås ett nytt utvecklingsområde för bostäder med beteckning Kb6.

Angående jordbruksmark så är det inte avgjort om en mark är att anse som jordbruksmark enbart genom det kartskiakt som översiktsplanen redovisar. Översiktsplanen använder sig av det så kallade jordbruks-

*blocket där åkermark och ängs- och betesmark ingår vilka erhåller eller har erhållit EU-stöd. Jordbruksverket äger detta data och det är upp till varje markägare att i dialog med Länsstyrelsen meddela om ägorna brukas eller ej. Jordbruksverket kan dock anse att marken, även om den tas ur bruk, fortsatt är att betrakta som jordbruksmark. Översiktsplanen gör ingen egen värdering av hur jordbruksmarken klassas, utan det kan behöva synas på platsen precis som gjorts i det rättsfall som du hänvisar till ovan. Mer information finns på www.jordbruksverket.se
Detta har förtydligats i granskningsförslaget under avsnitt 2.1.1 Resurseffektiv bebyggelseutveckling/ Bebyggelse på jordbruksmark. Förvaltningen kommenterar inte de enskilda fallen ovan vidare.*

 # 311 GUBIS Kräklingbo med omnejd
2022-05-18

SAMRÅDSYTTRANDE ÖVERSIKTSPLAN FÖR GOTLAND 2040

Avseende skolorten Kräklingbo inklusive Gammelgarn, Ala och Anga. Se bifogat kartunderlag.

Synpunkterna är framtagna på uppdrag av GUBIS - Gotlands Utvecklingsbolag I Samverkan.

Definitioner hämtade ur förslaget till ny Översiktsplan (ÖP):

Sammanhängande bostadsbebyggelse ”består huvudsakligen av bostäder och har en tydlig beroendeförhållande till närliggande orter. Sammanhängande bostadsbebyggelse är småorter, fritidsbussområden och bybildningar eller bostadsområden och förorter som huvudsakligen består av bostadsbebyggelse, men där en eller ett fåtal servicefunktioner kan förekomma. Områdena har en tydlig beroendeförhållande till närliggande orter och karaktäriseras av en övervägande andel nattbefolkning och fler utpendlare än inpendlare.”

”En utveckling av dessa områden bör ges företräde framför jordbruksmark på föreslagna platser för att tillgodose bostadsförsörjningen.”

Servicenära landsbygd ”områden med samlad bostadsbebyggelse med upp till 200 invånare idag med utvecklingsmöjligheter för bostäder, och potential att bidra till bibehållen service inom respektive serviceområde.”

”Inom denna kategori finns även orterna med skolor och förskolor utanför de större tätorterna.”

Landsbygd ”kategoriseras här som ett glest bebyggt område avsett för bevarande av pågående markanvändning med enstaka möjligheter till komplettering av befintlig bebyggelse. För området gäller de föreslagna övergripande riktlinjer vid bygglöprövning”.

SAMRÅDSFÖRSLAGET

Region Gotland har i den regionala utvecklingsstrategin (RUS) pekat ut ett långsiktigt behov av att förmå redan bofasta att stanna på ön, tillsammans med att öka andelen nyinflyttade i arbetsför ålder för att stärka kommunens skatteunderlag. Detta ska ske genom en resurseffektiv lokalisering av ny bebyggelse vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för utbud av service osv. Detta ger i slutändan möjlighet att spara större sammanhängande naturområden vilket i sin tur bidrar till en starkare och mer motståndskraftig biosfär. Därtill ska den lokala tillväxten i de olika ekomiska näringarna stärkas. RUS:en ligger till grund för

översiktsplanen (ÖP) som ska ha ett genomförandeperspektiv till utvecklingsplanens mer visionära förhållningssätt.

För mellersta och östra Gotland anges att ÖP-förslaget är utformat med fokus på att möjliggöra för fler bostäder men även utveckla potential för näringsliv och infrastruktur. Planförslaget vill hitta möjligheter för att stärka attraktionskraften för boende, besökare och företag.

Endast Roma och Dalhem anges för några särskilda utpekanden inom förslagets studerade avgränsning. Roma anges som delområdets centralort och utgör serviceort med goda kommunikationer och servicefunktioner. Delområdet berör därtill 25 socknar däribland Kräklingbo, Anga och Ala för vilket detta yttrande utgör inläga.

För Östergarnslandet finns sedan snart 10 år en fördjupad översiktsplan (FÖP) som helt eller delvis omfattar de socknar yttrandet berör (Östergarn, Gammelgarn, Kräklingbo, Anga), undantaget Ala. FÖP föreslås i sin helhet bli en del av den nya översiktsplanen. I FÖP pekas flera områden ut som lämpliga att förtäta. Både genom utveckling med detaljplanering men också som kompletteringsområden där etablering kan ske genom förhandsbesked/bygglov.

För de delar av Kräklingbo och Anga som inte pekas ut i samrådsförslaget, eller i övrigt omfattas av FÖP:ens avgränsning antas de generella bebyggelseriktlinjerna i förslaget till ny ÖP gälla. I korthet anger dessa att ny bebyggelse ska prövas och utgå utifrån platsens förutsättningar, i första hand som komplettering till redan befintlig bebyggelse, att erforderligt VA ska gå att lösa samt att natur- och kulturvärden på platsen ska tåla en ökad belastning. Bebyggelsen ska uppföras i harmoni med omgivningen, utanför det öppna kultur- och jordbrukslandskapet och klara kraven från ett föränderligt klimat (se ÖP kap 2.1.1-3).

För Ala finns inget särskilt utpekat. Eventuell småskalig utveckling förutsetts därför ske genom gängse prövning enligt plan- och bygglagen med stöd av de generella bebyggelseriktlinjerna i förslaget.

I huvudsak anges att enskilda VA-lösningar är aktuella. Inom FÖP-området finns idag goda förutsättningar för anslutning till Nyhagens vatten och avlopp. Därtill projekteras en utbyggnad av det kommunala avloppsreningsverket i Katthammarsvik.

Utifrån de definitioner som anges ovan och som hämtats från förslaget till ny ÖP antas därför Kräklingbo vara likställt med servicenära landsbygd. Gammelgarn, Anga och Ala antas vara likställt med landsbygd.

BILAGT DETTA YTTRANDE FINNS ÄVEN ETT YTTRANDE SÄRSKILT FRAMTAGET AV REPRESENTANTER FÖR ÖSTERGARN (s. 8-9). SYNPKTERNA ÄR DELVIS DESAMMA SOM FÖR KRÄKLINGBO SKOLORTS MEN HAR ÄVEN SPECIFICERATS YTTERLIGAR.

SYNPKTER

Inom de socknar som omfattas av FÖP Östergarn har endast ett fåtal av de utpekade bebyggelseområdena genomförts. Ett fåtal områden står i färd att inleda en detaljplaneprocess

som oftast tar flera år att genomföra. Merparten av dessa projekt rör också i huvudsak fritidshus i mer strandnära lägen som därmed har begränsad påverkan på andelen permanenta boenden i Kräklingbo skolas upptagningsområde.

Ur detta drar vi slutsatsen att de bebyggelse- och kompletteringsområden som pekats ut i FÖP:en:

- Dels måste tydliggöras
- Kanske även i viss mån revideras, så att vi kan uppnå en utveckling som skapar ett starkare lokalsamhälle.

I den låga andelen utpekade ytor som är genomförda finns också frågeställningar för Regionen och lokalsamhället att ta ställning till

- Varför krävs en kostsam och tidsödande detaljplaneprocess för alla områden? Vad får detta för implikationer på utvecklingen? Kan ”lättare” områdesbestämmelser som pekar ut huvuddragen för den framtida bebyggelsen tas fram istället?
- Vilken typ av bostäder föreslås inom de olika ytorna, och är förslagen realistiska? Te x för Kräklingbo föreslås upp till 50 bostäder. Finns det andra tänkbara markanvändningar?
- Finns det andra ytor i de olika socknarna som är mer lämpliga utifrån vart bebyggelsestrycket visat sig vara sedan FÖP:en antogs?
- Mycket av investeringsviljan till att genomföra de olika projekten ligger hos fastighetsägarna själva. Deras tankar och intentioner rörande dessa markområden kan mycket väl ha förändras över tid, vilket kan vara värt att på nytt stämna av.

För de socknar som inte omfattas av FÖP Östergarn saknas i förslaget till ny ÖP resonerang kring utvecklingsförmågan hos de som pekats ut som landsbygd, i detta fall Ala, och till viss del även Kräklingbo och Anga. Dessa socknar lämnas till en generell beskrivning som riskerar att vara helt felaktig. I många fall finns en negativ befolkningsutveckling och därmed är behovet stort av att få utvecklingspotentialen belys. Givetvis är ansvaret delvis socknarnas eget men vi anser ändå att Region Gotland, med tanke på hur man från politiskt håll så länge strävat efter att få det regionala utvecklingsansvaret, här misslyckas med sitt uppdrag när man så styvmoderligt behandlat dessa socknar. Givetvis finns även i dessa socknar platser som kan anses lämpliga att bebygga.

Region Gotland är en stor fastighetsägare på ön. Inte sällan har man mark i de olika socknarna. Denna mark borde i vissa fall kunna vara föremål för förädling. Särskilt i de fall fastigheterna ligger i eller nära sammanhållen bebyggelse eller inte uttalat är föremål för jordbruks- eller skogsändamål. Vi saknar redogörelser för regionens markinnehav i de olika socknarna och i de fall innehav finns, vilka intentioner regionen själva har med sin mark?

Avslutningsvis vill vi framföra att vi anser förslaget till ny översiktsplan i huvudsak vara bra. Vi tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter och den utökade svarstiden. Överlag har de olika utvecklingsbolagen inom GUBIS ambitionen att ta ett utökat grepp om sina frågor inför förslagets kommande granskningsfas.

Med vänliga hälsningar,
Patrik Hjert
Genom GUBIS
18 maj 2022

SAMMANSTÄLLNING UTPEKADE BEBYGGELSEOMRÅDEN - FÖP ÖSTERGARN

Kräklingbo - omfattas av *Fördjupad översiktsplan för Östergarnslandet och Katthammarsvik*. Det finns två utpekade bebyggelseområden i Kräklingbo socken där utveckling förutsätts ske genom detaljplan samt två utpekade kompletteringsområde där utveckling kan ske genom förhandsbesked/bygglov :

Bebyggelseområden

FÖP-område 1 - Gurpe

Beläget i Kräklingbos södra del. En komplettering av nya bostäder intill befintlig bebyggelse kan stötta Kräklingbo skolas upptagningsområde. Området trafikeras av kollektivtrafik och skolskjuts.

- En utveckling av bebyggelse i området bör föregås av detaljplaneläggning.
- Området bör planeras på ett sådant sätt att den skogliga karaktären bibehålls samt förhålla sig gestaltningsmässigt till den befintliga bebyggelsen.
- Friliggande villor med trä eller stenfasad utefter befintlig vägstruktur. Vid detaljplaneläggning kan krav på naturvärdesinventering komma att krävas.
- Området har enligt Länsstyrelsens lågpunktskartering delvis större sammanhängande ytor där vatten kan bli stående. Området berörs också delvis av flödesvägar. Detta bör tas hänsyn till vid exploatering.

FÖP-område 2 - Kräklingbo prästgård

Lokaliserad nära skola och befintligt bostadsområde, kan förtätas med ett 60-tal bostäder. Detta skulle förstärka känslan av entre till de centrala delarna av socknen. Gemensamma enskilda VA-lösningar förordas.

- Exploatering bör ske genom detaljplaneläggning. Vid exploatering bör gröna ytor för lek avsättas.
- Angöring bör planeras både från skolan och från Alavägen.
- Exploatering kan genomföras genom två separata detaljplaner då exploateringsgrad och karaktär kan skilja sig åt, men krav ställs på att de två delarna förhåller sig till varandra och att en förbindelselänk mellan områdena genomförs i form av gång- och cykelväg, dock ej för biltrafik.
- En etablering på marken närmast Alavägen skulle kunna ge ett ytterligare tillskott av bostäder genom detaljplaneläggning.
- Inom denna del av området är förståelsen för landskapsrummet viktigt samt att bevara siktlinjer mot kyrkan och att lämna den äldre ängsmarken på höjden obebyggd för att inte generera riksintresset.
- Bebyggelsen bör planeras i ett slag med stöd av ett gestaltningsprogram/skiss med inriktning mot variation av bebyggelse med en rural byliknande radhuskaraktär, max 1-1,5 plan.

I den inre större delen av området uppskattas omkring 50 bostäder vara möjligt. Även här bör ett gestaltningsprogram vara vägledande i detaljplaneprocessen liksom de bebyggelse-riktlinjer och bygglovriktlinjer som FÖP:en ger uttryck för.

- Villor och/eller radhus i 1-1 ½ plan.

- Karaktären av bebyggelse i natur bör bibehållas. Anpassning kan krävas gällande utformning och vyer för att inte generera riksintresset Kräklingbo kyrka. Utblick över kyrkan bidrar till en vacker bostadsmiljö.
- Vid exploatering kan hänsyn tas till befintliga åkerkanter där det kan finnas en del rödlistade åkergräs värda att bevara.
- Området har enligt Länsstyrelsens lågpunktskartering delvis större sammanhängande ytor där vatten kan bli stående. Området berörs också delvis av flödesvägar. Detta bör tas hänsyn till vid exploatering.

Kompletteringsområden

Med – *kompletteringsområde* – avses i planen områden som ligger utanför de särskilt utpekade bebyggelseområdena och utanför de allra viktigaste upplevelse- och bevarandeområdena, men där det idag finns en inte alltid helt sammanhängande befintlig bebyggelse. Tillkommande bebyggelse inom dessa områden bedöms kunna ske i en omfattning som inte kräver planering genom detaljplan, d.v.s. som kompletteringar till den befintliga bebyggelsen. Inom dessa områden ska översiktsplanens och den fördjupade översiktsplanens övergripande riktlinjer samt riktlinjer för bebyggelse och bygglov (FÖP s.20–27) ligga till grund för bedömningen vid bygglovprövning.

Gammelgarn - omfattas av *Fördjupad översiktsplan för Östergarnslandet och Katthammarsvik*.

Det finns fem utpekade bebyggelseområden i Gammelgarn socken där utveckling förutsätts ske genom detaljplan, samt två utpekade kompletteringsområde där utveckling kan ske genom förhandsbesked/bygglov. Därtill finns ett särskilt utpekat område för turismändamål.

Bebyggelseområden

FÖP-område 3 - Gammelgarn Gannarve-änge

Inom området finns det framförallt permanentabostäder, både mindre jordbruk med djurhållning och villor, samt ett antal fritidshus. Under senare år har både nya fritidshus och permanentthus uppförts.

- En utbyggnad av ytterligare hus genom detaljplaneläggning är möjligt på framförallt östra sidan av vägen i höjd med befintliga tomter. Detta innebär att större delen av marken fortsatt kan fungera som betesmark.
- På västra sidan om vägen kan med försiktighet ytterligare ett mindre antal tomter kunna tillskapas med utblickar över den öppna marken. Här bör dock hänsynsavstånd till pågående djurhållning beaktas.
- Det är viktigt att inte dränera vätarna i området. I beteshagen växer rikligt med orkidéer.

FÖP-område 4 - Gammelgarn Davide norra

Området ligger i anslutning till befintliga sommarstugor i en attraktiv del av Gammelgarn med närhet till badstränder och naturreservatet Östergarnsberget. Området består av mestadels skogsmark och ligger i anslutning till betesmark.

- Exploatering ska föregås av detaljplaneläggning.
- Vid lokalisering av ny bebyggelse bör byggnader placeras i anslutning till vägen och i skogen.
- Öppna ytor och utblickar bör sparas.

- Vid exploatering ska ny bebyggelse ta stöd i befintlig bebyggelsestruktur och anpassas till landskapet. 1½ plan, hus i skog och naturtomter förespråkas.
- I närheten av området finns en mast till vilket hänsyn måste tas vid exploatering.
- För att med säkerhet bedöma skyddsvärdet av delar av skogen och skogliga element såsom värdefulla träd samt för att kunna placera tillkommande bebyggelse med hänsyn till naturen bör en naturvärdesinventering ingå i detaljplaneprocessen.

FÖP-område 9 - Gammelgarn Davide södra

Området är beläget i ett skogsparti mellan två bebyggda områden. Här finns goda möjligheter att genom detaljplaneläggning exploatera.

Inlämnad ansökan om planbesked fick ett positivt beslut av MBN under 2020. På grund av flera planarbete som ligger före i planeringen hos Region Gotlands plan-enhet har ärendet ännu inte startats upp.

FÖP-område 5 - Gammelgarn Tjockhagen

Området är lokaliserat i fyrvägs korsningen (väg 556 och 559) som delar vägar mot Sjauster/Ljugarn, Sandviken och Gammelgarn/Katthammarsvik. Idag betas området under delar av året och det finns ett antal magasin och maskinhallar på platsen. Området har sköna utblickar över jordbrukslandskapet och på grund av en längre tids bete och mager jord har karaktäristiska tallar bildats vilka bör sparas i högutsträckning vid ev. exploatering. Intill området ligger den gamla affären, en fin träbyggnad som under sommartid huserar ett litet galleri. Sommartid trafikeras området med kollektivtrafik. Närhet till stränderna Sjauster, Grynge och Sandviken. Ca 5 km till serviceorten Katthammarsvik. Riktlinjerna för avstånd till djurhållning ska beaktas vid exploatering.

De lågvuxna tallarna bör fortsatt vara dominerande inom området, bebyggelsen bör bestå av enplanshus med gavel mot vägen så att släpp med utblickar mot landskapet blir kvar. Marken sluttar mot sydöst och vilket gör att de befintliga maskinhallarna inte känns dominerande.

- Ändrad användning av någon av dem med verksamhet för publikt ändamål är en möjlig utveckling. Exploatering bör föregås av detaljplaneläggning.
- Riktlinjerna för avstånd till djurhållning ska beaktas vid exploatering.

FÖP-område 10 - Gammelgarn Svartdal norra

Attraktivt område med byggtryck idag. Fin skogsmark med befintlig bebyggelse längs med väg 556. Förslaget ger tillskott av tomter med möjlighet till fina utblickar över Stormyr, jordbrukslandskapet och Gammelgarn kyrka, och samtidigt närhet till fina badstränder och kulturupplevelser på Östergarnslandet.

- Exploatering bör föregås av detaljplaneläggning.
- Nybebyggelse ska ske med hänsyn till befintligt bebyggelsemönster.
- Både sten- och träfasader är lämpligt. De senaste tillskotten inom Svartdal är väl avvägda både gällande volym, utformning, och lokalisering. Eventuell tillkommande exploatering bör utgå från dessa.
- En detaljplaneläggning bör föregås av en enklare naturvärdesinventering.
- Enligt Länsstyrelsens lågpunktskartering finns delvis sammanhängande ytor där vatten kan bli stående. Området berörs också delvis av flödesvägar. Detta bör uppmärksammas vid en eventuell exploatering.

FÖP-område 11 - Gammelgarn Svartdal Hagen

Större delen av området utgörs av skog omgivet av bebyggelse och åkermark och gränsar i norr mot landsvägen. Närhet till fina badstränder och kulturupplevelser på Östergarnslandet. Den västra delen av området är i dagsläget delvis bebyggt. Bebyggelseområdet bedöms ligga inom ett bebyggelseinfluerat område. Den föreslagna bebyggelsen utgör en komplettering av befintlig bostadsbebyggelse och en blandning av helårs- och fritidsboende är lämplig.

- Exploatering bör föregås av detaljplaneläggning och bör i första hand omfatta hela området.
- Om detaljplaneläggning sker i fler etapper bör stor hänsyn tas till en eventuell framtida detaljplaneläggning av övriga fastigheter och inte hindra en sådan utveckling.
- Fastigheterna Gartarve 4:1 och 1:9 bör exploateras med maximalt 6-7 nya fastigheter vardera och Gartarve 1:18 med maximalt 3 nya fastigheter. Det innebär att området i framtiden skulle kunna bebyggas med ca 15-17 nya bostadsenheter plus de 5 befintliga enheterna på den östra sidan av infartsvägen.
- På den västra sidan om infartsvägen finns i dagsläget 4 avstyckade, men obebyggda fastigheter. Området ska planeras för friliggande småhus.
- Tillåten byggnadsarea inklusive komplement byggnader, ska i storlek anpassas till befintlig bebyggelse inom programområdet. Huvudbyggnader i 1-1 1/2 våningar bör med hänsyn till den rådande bebyggelsens karaktär vara lämplig.
- För att bibehålla landskapets karaktär ska skogsriddåer säkerställas mot det öppna jordbrukslandskapet. Den nya och den omkringliggande befintliga bebyggelsen i området skall upplevelsemässigt så långt möjligt integreras och efter genomförande uppfattas som en helhet.
- Områdets anslutning till allmän väg ska ske vid befintlig utfart till väg 556. En siktröjning måste genomföras mot öster längs vägen så att en fri sikt på 130 m uppnås vid utfarten.
- En detaljplan/detaljplaner ska utformas med hänsyn till i området förekommande luftledning.

Turismändamål

FÖP-område 16 - Gammelgarn Gartarve (Sjaustru)

I närheten av Sjaustru badplats och i anslutning till Danbo naturreservat och Gartarveån ligger detta strandnära markområde där det idag pågår campingverksamhet. Region Gotland äger fastigheten. För området finns det idag ingen detaljplan och regionen föreslår att turismverksamhet bör ha företräde framför annan markanvändning på platsen och planläggas för detta ändamål.

- Detaljplanens syfte bör vara att möjliggöra turismutveckling i samklang med naturförutsättningarna vilket innebär en relativt småskalig exploateringsgrad med tonvikt på rörlig camping, tält och husvagnar.
- En naturvärdesinventering bör ligga till grund för hur den framtida utvecklingen av den befintliga campingen kan utvecklas utan att det innebär påtaglig skada på riksintresset för naturvård.
- Hårdgjordaytor, flera byggnader som t.ex. stugbyar i detta område innebär sannolikt påtaglig skada på de värden riksintresset är satt att skydda.

- Parkeringsfrågan är något som bör lösas i detaljplaneprocessen för att förbättra tillgängligheten till stranden.
- Om en eventuell planläggning av området sker kommer dispens från strandskyddet att krävas.

Kompletteringsområde

Med – *kompletteringsområde* – avses i planen områden som ligger utanför de särskilt utpekade bebyggelseområdena och utanför de allra viktigaste upplevelse- och bevarandeområdena, men där det idag finns en inte alltid helt sammanhängande befintlig bebyggelse. Tillkommande bebyggelse inom dessa områden bedöms kunna ske i en omfattning som inte kräver planering genom detaljplan, d.v.s. som kompletteringar till den befintliga bebyggelsen. Inom dessa områden ska översiktsplanens och den fördjupade översiktsplanens övergripande riktlinjer samt riktlinjer för bebyggelse och bygglov (FÖP s.20–27) ligga till grund för bedömningen vid bygglovprövning.

Anga - servicenära landsbygd. Omfattas delvis av *Fördjupad översiktsplan för Östergarnslandet och Katthammarvik.*

Det finns två utpekade bebyggelseområden i Anga socken där utveckling förutsätts ske genom detaljplan, samt ett utpekat kompletteringsområde där utveckling kan ske genom förhandsbesked/bygglov:

FÖP-område 7 - Anga Bajus

Området är lokaliserat till skogsområde i närheten av populära Bajus fiskeläge där det under en längre tid har etablerats ett 30-tal fritidshus. Delar av området pekades också ut i FÖP Östergarnslandet från 1995 som ett område för i huvudsak komplettering av fritidshus. De markområden som idag ligger lägre än + 2 m över havet föreslås inte längre lämpliga för ny bebyggelse.

- Komplettering av befintlig bebyggelse genom i första hand detaljplanläggning.
- Inom det föreslagna området finns ett komplext fornlämningssystem. Arkeologisk undersökning krävs liksom en naturvärdesinventering för att säkerställa att placering av tillkommande bebyggelse tar hänsyn till de natur- och kulturvärden som kan finnas i skogen.

Kompletteringsområde

Med – *kompletteringsområde* – avses i planen områden som ligger utanför de särskilt utpekade bebyggelseområdena och utanför de allra viktigaste upplevelse- och bevarandeområdena, men där det idag finns en inte alltid helt sammanhängande befintlig bebyggelse. Tillkommande bebyggelse inom dessa områden bedöms kunna ske i en omfattning som inte kräver planering genom detaljplan, d.v.s. som kompletteringar till den befintliga bebyggelsen. Inom dessa områden ska översiktsplanens och den fördjupade översiktsplanens övergripande riktlinjer samt riktlinjer för bebyggelse och bygglov (FÖP s.20–27) ligga till grund för bedömningen bygglovprövning.

Remissvar översiktsplan ÖP 2040 och revideringsförslag på FÖP Östergarnslandet

Allmänna kommentarer gällande förslaget till ÖP:n

Vi, (representanter för organisationer enligt nedan) har varit väldigt undrande över att i **vissa avsnitt** är Östergarnslandet undantagna pga. att vi har en gällande FÖP. Vissa avsnitt

behandlar ju vårt område så vi finner det lite inkonsekvent. Vad händer när denna FÖP löper ut, kommer vi automatskt införas i den då antagna ÖP:n? Med denna osäkerhet så vet vi egentligen inte på vilket sätt vi skall påverka planeringen av Östergarnslandet. I ÖP så beskrivs ju vissa områden innefåa Kråkingbo, Anga och Ala men exkluderar Östergarn och Gammelgarn varför?

ÖP förslaget är väldigt centralistiskt i sin grundsyn på var i huvudsak bebyggelseplaneringen skall göras. Denna uppfattning upplever vi som förlegad med de nya värderingar var människor vill bosätta sig påverkade av bl.a. covid och kriget i Ukraina. Den nya gröna vågen innebär ju att människor vill bo nära naturen, ha möjlighet att odla, föredrar mindre skolenheter, leva i ett kretsloppssamhälle mm. Är det inte viktigt i en långtidsplanering att ta del av den situation som nu gäller och också kan ses i ett längre perspektiv. För att leva upp till att "hela Gotland skall leva" så är det viktigt och självklart att man på olika sätt skall stärka Gotlands landsbygd. Gotlands bästa är både Visby och Gotlands landsbygd. Vi anser också att en mera decentralistisk syn på bebyggelseplaneringen skulle innebära att många av de områden som skulle växa igen, kommer att hållas öppna och röjda och därmed skapa det öppna landskapet. Vår åsikt är att väga in på vilket sätt ny bebyggelse kan påverka att vi undviker förbuskning och kan åstadkomma ett mer tilltalande öppet landskap.

Vi upplever det också som synnerligen märkligt att inte det föreslås några nya LIS områden bara för att vi har vår FÖP.

Vi vill **också ställa krav på en omedelbar revidering av vår FÖP** och med vägledning av ÖP 2040 få bra vägledning i detta arbete. I detta remissvar kommer vi att delge en del av förändringar vi ser viktiga i gällande FÖP.

Övriga kommentarer gällande ÖP planen

Under avsnittet om kollektivtrafik och framförallt med den karta som där visas finns ingen sammankoppling med de **busslinjer som går till Katthammarsvik**, varför? Är det bara för att vi har en FÖP så är det ju synnerligen märkligt.

Vi undrar vilka utgångspunkter finns inom ramen för befintlig bebyggelse, vilka avstånd och karaktärer avses?

Vi ser också att de avsatta områdena i FÖP:en där Regionen är markägare på landsbygden får inte någon självklar exploatering förrän någon köper marken. Regionen tar i övrigt inga initiativ.

Vi tycker det är fel att utgå ifrån att inga bostadshus får byggas i anslutning till åkermark. Begreppet åkermark är vittomfattande och gäller så vitt vi förstår även permanenta betesmarker (marker som inte plöjs. Detta avsnitt måste omformuleras annars kan det få negativa inverknings på byggandet på landsbygden.

Vi ser också att utvecklingen av ex besöksnäringen måste innefatta analyser om hur det påverkar infrastrukturen. Hur mycket klarar nuvarande infrastruktur av och om utvidgning sker vilka förbättringar måste ske av infrastruktur. På landsbygden är det smala vägar och ett ökat tryck får inte menligt påverka ex lantbruket och fiskenäringen i negativ bemärkelse. Parkeringsutrymmen vid badstränder och övriga välbesökta besöksplatser måste i planeringen kartläggas.

Begreppet skadelindringshierarchy finns som begrepp i ÖP:n och vi undrar vad som åsyftas. (nytt begrepp)

Vi anser att skrivningen gällande närhet till avsatta Naturvärdesområden ex Natura 2000 skall tas bort. Det är helt absurt att områden i närheten av också kan förhindra bebyggelseutveckling. När dessa områden proklamerats måste restriktioner gälla på området och inte i liggande marker.

Vad gäller reglerna för mindre vindkraftverk så går den ju vid en rotordiameter på 3m och 20m höga. Men för gårdsverk kan man få tillstånd för en höjd på mellan 20-50m och med möjligheterna att få utöka rotordiametern. Hur görs bedömningen för detta i ÖP:n, finns dessa möjligheter?

Synpunkter gällande den gällande FÖP:en för Östergarnslandet.

Vår uppfattning är att den varit till nytta för att i vissa lägen förenkla bygglovsprövningar. Däremot har det i vissa fall istället blivit svårare att få bygglov om inte berört område finns avsatt i FÖP:en som bebyggelsebart.

Avsatta områden där inte markägaren är intresserad att exploatera innebär ju att inget händer där.

Avsatta områden som inkluderar flera markägare och där kravet är detaljplan förutsätter att markägarna är överens och vi har exempel på att inget sker bara för att man inte är ense.

Vi anser att områden bör vara mer omfattande i sin storlek, då kan bästa exploatering ske och vid prövning skall inte de direkta gränserna vara så avgörande för bygglovsprövningen.

Vi har vid genomgång av gällande FÖP funnit områden som vi både vill ta bort och lägga till nya, eller utöka nuvarande. Vi undrar om dessa synpunkter skall komma nu eller komma vid en direkt revidering inom en snar framtid vilket vi ställer krav på.

Lista på förändringar gäller följande områden i nuvarande FÖP, 2,3,4,14 och förtätningsområden som angetts.

I Katthammarsvik vill vi ha förändringar gällande område 2, 5 och dessutom lägga till ett nytt område eftersom delar av område 5 försvinner.

Östergarn den 15/5 2022

Östergarns IK
Östergarn Gammelgarns hembygdsförening
Nygarns utveckling AB (svb)

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Tyvärr kan inte förvaltningen se att några kartbilagor har skickats det inte funnits möjlighet att bemöta dessa.

Tack för era synpunkter. Sedan samrådsförslaget har den fördjupade översiktsplanen för Östergarnslandet och Katthammarsvik implementerats i översiktsplanen. Planen har prövats gentemot den regionala utvecklingsstrategin och Boverkets ÖP-modell för digitala översiktsplaner. Till stora delar anses den fördjupade översiktsplanens ställningstaganden vara aktuella, men de generella riktlinjerna i kapitel 2, som bland annat hanterar den gröna infrastrukturen, areella näringar, kulturvärden, generella bygglovriktlinjer och klimatförändringar ska nu också vägas in vid en eventuell utveckling på Östergarnslandet, liksom på resten av Gotland. Det innebär bland annat att de områden som i FÖP Östergarnslandet betecknades som komplementeringsområden nu har beteckningen sammanhängande bostadsbebyggelse befintlig, där det enligt försla-

get bör vara möjligt att pröva komplettering av nya bostäder. FÖP:ens angivna bebyggelseområden betecknas i granskningsförslaget som utvecklingsområden och Katthammarsvik har beteckningen mångfunktionell bebyggelse. I Katthammarsvik föreslås ett nytt utvecklingsområde för bostäder med beteckning Kh6.

I kapitel 3.1 Beskrivning av markanvändning i granskningsförslaget anges att Utpekade utvecklingsområden är schematiskt utlagda områden som identifierats som möjliga för en utveckling, men där vidare utredningar krävs för att säkerställa om till vilken omfattning en exploatering är möjlig. Områdenas avgränsning är inte exakta utan kan vid senare prövning komma att både förstöras eller förminskas. En utveckling bör i första hand ske genom prövning i en detaljplaneprocess. Enstaka kompletteringar är möjliga att pröva genom förhandsbesked eller bygglov under förutsättning att omfattningen, lokaliseringen eller exploaterings påverkan på omgivningen inte kräver att utredning sker i ett större sammanhang. Detta innebär som nämns ovan att områdena i första hand bör detaljplanläggas, men det finns öppningar för även enstaka kompletteringar som får prövas efter platsens förutsättningar. Detta gäller således även för de utpekade utvecklingsområdena på Östergarnslandet.

Efter en prövning av LIS-områdena kvarstår dessa som föreslagna LIS-områden, inga ytterligare LIS-områden föreslås inom Östergarnslandet.

Angående jordbruksmark så är det inte avgjort om en mark är att anse som jordbruksmark enbart genom det kartskeikt som översiktsplanen redovisar. Översiktsplanen använder sig av det så kallade jordbruksblocket där åkermark och ängs- och betesmark ingår vilka erhåller eller har erhållit EU-stöd. Jordbruksverket äger detta data och det är upp till varje markägare att i dialog med Länsstyrelsen meddela om ägorna brukas eller ej. Jordbruksverket kan dock anse att marken, även om den tas ur bruk, fortsatt är att betrakta som jordbruksmark. Översiktsplanen gör ingen egen värdering av hur jordbruksmarken klassas, utan det kan behöva synas på platsen precis som gjorts i det rättsfall som du hänvisar till ovan. Mer information finns på www.jordbruksverket.se Detta har förtydligats i granskningsförslaget under avsnitt 2.1.1 Resurseffektiv bebyggelseutveckling/ Bebyggelse på jordbruksmark. Riktlinjerna för avstånd till åkermark och etablering till bostäder står fast då de är beslutade av Region Gotland 2016. Anledningen är att skydda vattentäkter från att bli kontaminerade, och att värna jordbrukarens möjligheter att bruka sin åkermark utan att få restriktioner från bostäder.

Till granskningsförslaget har en ordlista lagts till i kapitel 1 vilken anger följande för skadelindringshierarkin: Modell för ekologisk kompensation vid exploatering. Hanteringen av negativa effekter av en exploatering bör följa skadelindringshierarkin som innebär att skador i första hand undviks, i andra hand minimeras och avhjälpas på plats. Endast i sista hand används kompensationsåtgärder. Läs mer om detta i avsnitt 2.12.

Vid en exploatering i närheten av ett Natura2000- område behöver det prövas om åtgärden kan komma att påverka själva Natura2000-området enligt miljöbalken och det är alltså ingen riktlinje som översiktsplanen anger utan enbart en upplysning av gällande lagstiftning.

Förvaltningen instämmer i att regionen är en stor markägare. I flertalet större tätorter med främst beteckningen mångfunktionell bebyggelse äger regionen ett flertal markområden som idag till stor del består jordbruksmark. I översiktsplanen föreslås att dessa bör användas till utveckling av bostäder eller verksamheter och att det intresset bör ha företräde framför jordbruksmark på utpekade platser. Läs med om detta i kapitel 2.1. Förvaltningen har också i uppdrag att ta fram en markstrategi för regionens markinnehav. Detta arbete beräknas påbörjas inom snar framtid. Granskningsförslaget innehåller ingen karta över markägare. Översiktsplanen är inte juridisk bindande och kan heller inte tvinga markägare till att genomföra den i översiktsplanen önskvärda utvecklingen.

4.7 Tematiska synpunkter

4.7.1 Energi

39 Gunilla Sterner

2022-02-13

Jag har synpunkter på riksintresseområdet för vindkraft Hall-Hangvar. Det ligger nära Träskmyr, en välkänd knutpunkt för flyttfågeltrafiken vår och höst. Vindkraftverken riskerar att skada fågelströmmarna. Det är också en stor turism av fågelskådare som vistas i området i samband med flyttfågelstråken. Den turismen kan bli lidande. Det finns i övrigt mycket friluftsliv i detta område, både av ridande, gående, joggande och hundmänniskor. Låt naturområdet vara orört liksom jordbruksmarken och skogarna. Jag föreslår att ni istället flyttar vindkraftverksområdet ut i havet istället.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Området närmast Träskmyr kvarstår som område för energitvinning ny i förslaget. Som du påpekar är det ett riksintresse för energiproduktion utpekad av energimyndigheten och det finns inga formella skydd i området. Förtydligande i ställningstaganden har gjorts angående hänsyn till friluftsliv samt tidigare prövningar. Områden till havs har reviderats och till ytan utökats.

45 Ingvar Britse

2022-12-07

Hej Frida!

GOTLAND NÄS SIGSARVE 1:24

Gotlands Vind har tre vindkraftverk på Näs, två stycken på Amfunds 1:16 och ett på Sigsarve 1:2 2. De är knutna till fastighetsägare och markägare på Gotland via en Lantmäteriförrättning och kan drivas vidare på plats för all framtid. Närmaste Ägare intill vindkraftverken, vill att vindkraftverken ersätts med ett nytt modernt vindkraftverk. Bygglov har sökts på utvald plats Sigsarve 1:24, för ett vindkraftverk som uppfyller alla krav. Efter yttrande från fastighetsägare har placeringen optimerats av hänsyn till påverkan och sikt. Efter nytt utskick från Regionen om placeringen har inget yttrande inkommit.

Jag heter Ingvar Britse, är ordförande för vindkraftssamfälligheten. Jag representerar 157 ägare som har andelar, i vindkraftverken.

Den översiktsplan som skall förnyas inom kort för Näs, där bygdens önskemål kan vägas in, vill jag kunna yttra mig vid samråd, få rätt vägledning hur jag skall gå tillväga, där det nya vindkraftverket kan införlivas och de gamla, på kulturmark, kan avvecklas. Det kan ta några år, men tekniken utvecklas och det nya verket blir ännu bättre anpassade. Senaste nytt nu, är att tornet byggs på plats av trä, med teknik utvecklad i Sverige.

M.v.h. Ingvar Britse

Bilden: Världens första anslutning av vindkraft och solcellskraft i samma anslutningspunkt. Fåren gillar första installationen på vajer, de kan röra sig fritt under panelerna.

Bilbilaga # 45 SAM_3942

2021-12-07

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande! Området är inte utpekade som område för energiutvinning i granskningsförslaget. Riktlinjer för etableringar utanför utpekade områden finns formulerade i granskningsförslaget.

 # 52 Svenska byggnadsvårdsföreningen

2022-03-16

Region Gotland: registrator-rs@gotland.se kopia:
Länsstyrelsen: gotland@lansstyrelsen.se Riksantikvarieämbetet: registrator@raa.se Världsarvssamordnare: louise.hoffman-borgo@gotland.se
Gotlands museum: info@gotlandsmuseum.se
Gotlands Kyrkohistoriska Sällskap: ragnar.svenserud@hotmail.com Visby stift: visby.stift@svenskakyrkan.se

Yttrande över förslag till Översiktsplan Gotland 2040. Dnr RS 2019/1237.

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har tagit del av förslaget till översiktsplan på samråd till 2022-04-25. SBF anför följande synpunkter utifrån föreningens verksamhetsområde:

YRKANDE

Förslag till Översiktsplan Gotland remitteras till Riksantikvarieämbetet för yttrande

SAMMANFATTNING

- Gotland utgör en oersättlig resurs för hela landet för upplevelse av kultur- och naturvärden samt för rekreation och friluftsliv. Den omfattande utbyggnad av vindkraft som föreslås i översiktsplanen strider mot de höga kraven på en fortsatt varsam utveckling för att bevara det historiska kulturlandskapet för kommande generationer.
- Det saknas en analys av hur den omfattande exploateringen för vindbruk kommer att påverka Gotlands historiska landskap. SBF anser att den planerade utbyggnaden kommer att påverka landskapsbilden, natur- och kulturvärden och intresset av en god helhetsverkan på ett sätt som strider mot plan- och bygglagen (PBL 2 kap 6 § p 1). Utbyggnaden kommer att negativt påverka områden som endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag och strider därför även mot miljöbalken (MB 3 kap 2 §).

- Gotland har ett stort antal riksintressen för kulturmiljövård, naturvård samt rekreation och friluftsliv och är också som helhet ett nationallandskap av riksintresse för turism och friluftsliv. SBF anser att den planerade utbyggnaden av vindbruk på stora delar av ön skulle medföra påtaglig skada på dessa riksintressen och strider därför mot miljöbalken (MB 3 kap 6 § samt 4 kap 1 och 2 §§).
- En världsarvsnominering av landskyrkorna har diskuterats vilket vittnar om hur högt detta historiska landskap värderas. Om de planerade vindbruken genomförs innebär detta med största sannolikhet att en eventuell framtida begäran om nominering skulle omöjliggöras.
- Sverige har ratificerat den europeiska landskapskonventionen. Trots att just översiktsplanen är ett instrument för att pröva förändringar av landskapet mot bakgrund av konventionen omnämns inte denna i planhandlingen.
- Ständiga ljud- och ljusstörningar inom breda omland till vindbruken medför risk att en stor del av Gotlands kulturhistoriskt värdefulla bebyggelse, bland annat kalkstensgårdarna, inte kommer att underhållas eftersom de blir mindre attraktiva som bostäder.
- Miljökonsekvensbeskrivningens positiva samlade bedömning skiljer sig från konstaterad negativ påverkan på samtliga aspekter utom aspekten energiomställning och klimatpåverkan. Beskrivningen är inte tillförlitlig och SBF anser därför att den inte kan användas som underlag för miljöbedömningen.
- En ytterligare kommentar är att översiktsplanens omfattning på 400 sidor med långa texter, dubbelskrivningar och varierande formuleringar av samma riktlinje skapar oklarhet och försvårar tillgängligheten till materialet. Bristen på redigering minskar förutsättningarna för en meningsfull demokratisk process och kommer också att försvåra användningen av handlingen som underlag för kommande beslutsprocesser.

YTTRANDE

Gotlands unika kulturarv måste värnas för kommande generationer

Gotland har ett rikt småbrutet historiskt kulturlandskap med många fornlämningar som vittnar om rötterna i förhistorisk tid. Nära hundratalet gracila medeltida kyrktorn sticker upp i landskapsbilden. Koncentrationen av kyrkorna är troligen unik i världen med i genomsnitt mindre än sex kilometer till nästa kyrka. Nästan alla kyrkorna är synnerligen välbevarade i sitt medeltida uttryck både exteriört och interiört – ett resultat av god byggt teknik under medeltiden, nedgång i konjunkturen och orostider efter medeltiden vilket förhindrade ombyggnader under många sekler samt varsamma restaureringar under 1900-talet. I de flesta fall ingår kyrkorna i välbevarade helhetsmiljöer av högt kulturhistoriskt värde med inhägnade kyrkogårdar, stigluckor, prästgårdar eller ruiner av prästgårdar, skolbyggnader, sockenmagasin och i flera fall kastaler eller kastalruiner.

Gotland är som helhet utsett som ett nationallandskap av riksintresse för turism och friluftsliv. Områden av riksintresse för kulturmiljövård, naturvård och friluftsliv samt naturreservat och Natura 2000-områden ligger tätt över hela ön. I översiktsplanen beskrivs å ena sidan Gotlands unika kultur- och naturvärden, men å andra sidan anges en omfattande utbyggnad av vindbruk som legitim:

Gotlands natur- och kulturvärden saknar motstycke i Sverige och kulturarvet är rikt på hela ön. De ständigt närvarande medeltida kulturmiljöerna utgör en stor del av Gotlands särprägel samt ger en stark identitet och attraktionskraft tillsammans med den säregna naturen. (s. 87)

Bedömningen är att vindbruket kommer att ta plats i landskapet och i framtiden utgöra en del av landskapsbilden på Gotland men att den är berättigad och legitim. (s. 375)

Påståendet om legitimitet är dock taget ur luften. Utbyggnad av vindbruk har blivit ett mantra som inte kan ifrågasättas, trots en tydlig lagstiftning som skyddar riksintressen och landskapsbild.

Gotland utgör ett för Sverige unikt område med dess koncentration av medeltida kulturmiljöer och äldre kulturhistoriskt värdefull bebyggelse samt dess rika natur med höga värden.

Gotland utgör därmed en oersättlig resurs för hela landet för kulturella upplevelser, rekreation och friluftsliv. Dessa värden ställer särskilt höga krav på en fortsatt varsam utveckling för att bevara detta historiska kulturlandskap för kommande generationer. En omfattande utbyggnad av vindbruk står i motsats till dessa varsambetskrav.

Det saknas en djupanalys av hur planerna på vindbruk påverkar det unika kulturarvet

Gotland är utsedd som pilotkommun för vindbruk. Detta slås fast i en rapport av Energimyndigheten på uppdrag av regeringen. Energimyndigheten har valt ut områden för vindbruk som ska ha status av riksintresse. Vindbruk på stora delar av ön tycks också vara en självklarhet i förslaget till ny översiktsplan. Som eventuella hinder för planerna på utbyggnad av vindbruk anges risk för störningar av fågellivet, bland annat örnar, samt restriktioner från Försvarsmakten. Men i övrigt nämns i stort sett inga hinder.

Planerade områden för vindbruk omfattar nära 250 km² varav 70 procent utpekats som riksintresse. Förutom Näs ligger områdena främst på norra Gotland (dock ej Fårö, Ljugarn, Östergarn, Storsudret och utmed Gotlands kust). Inom ett större utredningsområde, från Ljugarn tvärs över ön mot Klintehamn, diskuteras 70 vindkraftverk med 200-300 meters höjd. En skog av verk lika höga som Sveriges högsta skyskrapa, Karlatornet i Göteborg, på en yta om 8000 ha motsvarande 16000 fotbollsplaner! På Näs kommer nuvarande 125 meter höga verk att bytas ut mot 200 meter höga verk. Vindkraftverken kommer alltså att bli fyra till fem gånger högre än kyrktornen och spridas över ön. Vindsnurror kommer att synas milsvitt och möta ögat nästan överallt på Gotland.

Vindkraftsparker låter positivt men det är inte alls fråga om "parker". Det handlar om enorma industriområden som tillåts breda ut sig över det känsliga landskapet. Kyrkornas historiska dominans i landskapsbilden, alltsedan medeltiden, kommer att på ett förödande sätt överflyglas av grupper med höga vindkraftverk. Jordbruksmark och naturområden täcks av stora fundament för vindkraftsverken, vardera med 600 kvadratmeters yta, utbredda nät med ledningsgravar, uppställningsplatser och nya breda vägar för att få verken och vingarna på plats och för framtida transporter. Detta innebär ett kraftigt ingrepp i Gotlands unika kulturlandskap. SBF anser att den planerade utbyggnaden kommer att påverka landskapsbilden, natur- och kulturvärden och intresset av en god helhetsverkan på ett sätt som strider mot plan- och bygglagen (PBL 2 kap 6 § p 1). Utbyggnaden innebär också att stora av exploatering endast obetydligt påverkade områden kommer att påverkas på ett sätt som påtagligt ändrar områdets karaktär vilket strider mot miljöbalken (MB 3 kap 2 §).

I översiktsplanen anges hur Region Gotlands Kulturmiljöprogram bör hanteras vid plan- och bygglovsärenden. Dessa riktlinjer torde omöjligen kunna uppfyllas samtidigt som stora vindkraftsparker/industriområden läggs ut i kulturlandskapet. Några av riktlinjerna:

- I det öppna kultur- och jordbrukslandskapet bör ny bebyggelse undvikas.
- Allmänhetens tillgång till natur och kulturupplevelser bör säkras och därför ska nyetablering som inverkar negativt på det rörliga friluftslivet undvikas.
- De skogliga kultur- och upplevelsevärdena bör särskilt beaktas vid nyetablering (s 88).

Både i Energimyndighetens rapport och i förslaget till översiktsplan saknas en grundläggande analys av hur en så omfattande utbyggnad av vindkraft kan påverka Gotlands unika historiska landskap som helhet med dess höga kultur- och naturvärden. Det finns dock många välmenande anvisningar om anpassning i översiktsplanen, exempelvis:

I det öppna kultur- och jordbrukslandskapet bör ny bebyggelse undvikas. Vid exploatering ska volymer och höjder på byggnader harmonisera med naturen omkring t ex med trädens höjder, vegetationstyp och nivåskillnader i landskapet (s. 27)

Alla nya etableringar av vindbruk ska utformas och placeras i goda förhållanden till det existerande landskapsrummet karaktär. [...] Nya etableringar av vindkraftverk bör placeras på ett sådant sätt att de inte i onödan bidrar till försvagning eller upplösning av de existerande landskapsrummen (s. 115).

Det är givet att det är omöjligt att uppfylla anvisningarna för varsamhet för dessa i skala brutala möten mellan industriområden med höga vindkraftverk och det småkuperade historiska kulturlandskapet. Bristen på överensstämmelse i planen mellan vackra formuleringar om anpassning till kulturvärdena och effekterna av föreslagen exploatering för vindbruk är alarmerande.

Det är en avgörande brist i översiktsplanen att det saknas en djupanalys av hur de planerade kraftiga exploateringarna för vindbruk kommer att påverka det oersättliga kulturarvet.

Anvisningarna i översiktsplanen för att uppnå en anpassning är verkninglösa främst eftersom det handlar om sådana stora skillnader i skala. SBF anser att strategin för utbyggnad av vindkraft på Gotland strider mot plan- och bygglagen 2 kap 6 § p 1 samt mot miljöbalken 3 kap 2 §.

Planerade utbyggnader av vindbruk medför påtaglig skada på riksintressena

Gotland är rikt på riksintressen för kulturmiljövård, naturvård samt rekreation och friluftsliv. När det gäller riksintressen för kulturmiljövården kan nämnas att de omfattar 95 medeltids- kyrkor och kyrkoruiner med omgivning, 57 kulturmiljöer, 11 fiskelägen samt Visby innerstad. Dessa riksintresseområden ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. (MB 3 kap 6 §). Enligt översiktsplanen anges dock motstridiga riktlinjer vad gäller skyddet av områden av riksintresse, vilket är synnerligen anmärkningsvärt eftersom handlingen ska fungera som stöd för kommande beslutsprocesser:

Riksintressanta kulturmiljöer utgör väsentliga samhällsintressen som ska ges företräde framför andra intressen vid avvägningar mellan konkurrerande markanspråk (s. 255).

Vindbruket kan även, i kraft av riksintresse och efter avvägning, lämnas företräde framför andra riksintressen (s.108 samt med annan formulering på s.104).

Trots det första uttalandet torde nog det senare uttalandet bli normgivande mot bakgrund av den planerade omfattande utbyggnaden av vindbruk. Detta innebär att det i huvudsak saknas riktlinjer som innebär hinder för att bygga vindkraft även inom eller i anslutning till områden av riksintresse för kulturmiljövård, naturvård samt rekreation och friluftsliv. SBF vill här också påpeka att det inte finns stöd i lagstiftningen för att generellt ange att ett riksintresse bör prioriteras framför ett annat. Översiktsplanens förslag innebär stora risker för påtaglig skada på dessa riksintressen, vilket är lagstridigt.

Som ovan nämnts utgör Gotland också nationallandskap av riksintresse. Inom ett sådant område får exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden (MB 4 kap 1 och 2 §§).

Syftet med bestämmelserna, när de utfärdades, var att skydda ett antal större områden som i ett nationellt perspektiv bedömts vara särskilt viktiga på grund av de natur- och kulturvärden som finns i områdena, avgörande förutsättningar för turism och friluftsliv. Boverket anför att vid tillämpningen av bestämmelserna ska man inte bara utgå ifrån hur en viss åtgärd påverkar den närmaste omgivningen utan utifrån ett helhetsperspektiv på vad som är en lämplig utveckling inom hela det geografiska området. Det är konsekvenserna för de samlade natur- och kulturvärdena som bör bedömas. I det sammanhanget är påverkan på landskapsbilden viktig (jfr. prop. 1985/86:3 s. 171).

Ett eller ett par vindbruk behöver kanske inte i sig medföra skada på detta riksintresse för hela Gotland. Men enligt översiktsplanen är vindbruksområdena spridda över ön. Utifrån ett helhetsperspektiv på det gotländska historiska landskapet innebär planerna att vindbruken kommer att påverka landskapsbilden inom stora delar av ön. Som riktlinje för att tillgodose riksintresset för Gotlands kyrkomiljöer anges i översiktsplanen:

Ny bebyggelse får inte inverka negativt på upplevelsen av kyrkans monumentalitet i landskapet eller påverka områdets funktionella läsbarhet (s. 288).

Riktlinjerna för minsta avstånd mellan vindbruk och kyrkomiljöer är oklara. I översiktsplanen anges att för område av riksintresse för vindbruk ska minsta avstånd mellan vindbruk och bebyggelse (hus och kyrka) vara 800 meter (s. 309). Som utgångspunkt för avvägningar anges minst 2000 meter mellan vindbruk och kyrka, men att mindre avvikelser kan förekomma (s. 108). För områden på land som inte kan anses lämpliga för vindbruk anges bland annat "i närheten av kyrkor" (s. 113). Oklarheten innebär att riktlinjer vad gäller minsta avstånd till kyrka i huvudsak saknas.

Även om ett minsta avstånd på 2000 meter från kyrkorna strikt skulle tillämpas torde det vara omöjligt att tillgodose den angivna riktlinjen att inte negativt påverka kyrkornas monu-

mentalitet i landskapet eftersom vindbrukens skala är så dominerande i förhållande till kyrkomiljöerna. Grupper med 200-300 meter höga vindkraftsverk går inte att trola bort i landskapsbilden hur man än bär sig åt. Det är ofrånkomligt att kyrkornas monumentalitet i landskapet försvinner. Successivt vid fortsatt utbyggnad av vindbruk kommer intrycket av det småskaliga landskapet med dess gracila kyrktorn att förvrängas och förståelsen att minska av dess historiska berättelse. Vindbruksutbyggnaderna kommer därmed att medföra en stor kumulativ skada. SBF bedömer att en omfattande etablering av vindbruk i Gotlands känsliga historiska landskap därför ej kan accepteras mot bakgrund av syftet med riksintresset att skydda Gotland som helhet mot påtaglig skada.

SBF vill här också hänvisa till Naturvårdsverkets och Riksantikvarieämbetets tolkningar av begreppet påtaglig skada utifrån regeringens proposition vid införande av miljöbalken samt även direkt till propositionen:

Påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön kan uppstå om en åtgärd kan mer än obetydligt skada något eller några av de natur-, kultur- eller friluftsvärden som utgör grunden för riksintresset. [...] En negativ påverkan som är irreversibel med avseende på något värde som utgör grunden för riksintresset bör som regel anses utgöra påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön (*NFS 2005:17*).

Påtaglig skada kan uppstå om en åtgärd mer än obetydligt skadar något eller några av de värden som utgör grunden för riksintresset samt om den negativa inverkan blir så stor att området i något avseende förlorar sitt värde som riksintresse (*Kulturmiljövårdens riksintressen... Handbok*, 2014, s. 53).

Bestämmelsen är vidare avsedd att skydda sådana kulturmiljöer som dokumenterar olika utvecklingsperioder i vårt lands historia (*Miljöbalken Prop. 1997/98:45*, del 2, punkt 5.13, 3 kap 6§, s. 33).

SBF anser mot denna bakgrund att lagreglerna för riksintressen bör tolkas så att all påverkan som inte anses bagatellartad medför risk för påtaglig skada. Lagens syfte är att skydda mot alla sådana åtgärder som medför irreversibel skada på riksintresset. Lagskyddet avser både kultur- och naturmiljöerna, exempelvis bevarade kyrkomiljöer, och platsens hela innehåll som vittnesbörd om ett historiskt skeende som ska skyddas, i detta fall hela Gotland med dess tätt liggande välbevarade kyrkomiljöer. Detta innebär risk för påtaglig skada på riksintressena både enligt 3 kap och 4 kap miljöbalken.

SBF frambåller att enligt samstämmiga tolkningar av myndigheter ska all negativ påverkan på riksintressen, som inte anses bagatellartad, bedömas som påtaglig skada. Lagskyddet avser både enskilda kultur- och naturmiljöer och Gotlands landsbygd som helhet som på ett mycket tydligt sätt dokumenterar ett skeende i vårt lands historia. SBF anser att ett genomförande av vindbruksplanerna enligt översiktsplanen skulle medföra påtaglig skada dels på riksintressen för kulturmiljövård, naturvård och friluftsliv (MB 3 kap 6 §) och dels på riksintresset för nationallandskapet (MB 4 kap 1 och 2 §§).

Förslag till nominering av landskyrkorna som världsarv har diskuterats

Enligt kulturmiljöprogrammet för Gotland är ett av de övergripande målen "Att lyfta kulturmiljöer som en resurs för regionen". I översiktsplanen anges som inriktning bland annat:

För att säkra Gotlands attraktionskraft som en ö med höga natur- och kulturvärden måste dessa värden och dess utvecklingspotential lyftas fram som en resurs för hela samhället. Kulturmiljöerna ska brukas utan att förbrukas och detta kan åstadkommas genom delaktighet och ökad kunskap. Det övergripande målet är att kulturmiljöerna behåller sin attraktivitet och läsbarhet samt att exploatering inte påverkar möjligheten till ett aktivt bete och brukande av marken. (s. 87)

Kulturmiljöer och landskap utgör en ovärderlig resurs för Gotlands som besöksmål och boendemiljö, utveckling och bevarande av dem innebär att Gotlands säregna identitet upprätthålls och förstärks. [...] Att ett rikt kulturarv får positiva ekonomiska konsekvenser är självklart – inte minst för en uthållig kulturturism, men det bidrar också till ekologisk och social hållbarhet (s. 376).

Trots denna inriktning att värna kulturarvet som en resurs för regionen och kulturturism saknas, som ovan nämnts, en analys i översiktsplanen hur detta mål ska kunna tillgodoses jämsides med en omfattande utbyggnad av vindkraft. Inte heller nämns att frågan om nominering av landskyrkorna för att skrivas in på UNESCO:s världsarvslista har diskuterats vid flera tillfällen, vilket vittnar om kulturarvets synnerligen höga värde.

För Hansestaden Visby anges att dess världsarvsvärde ska "beaktas i allt utvecklings-, förändrings- och planeringsarbete för ett långsiktigt bevarande" (s. 145). Skillnaden i synsätt när det gäller den i sig lika värdefulla landskapsmiljön är häpnadsväckande. Här innebär förslaget till översiktsplan motsatsen till ett långsiktigt bevarande av det historiska kulturlandskapet.

Frågan om eventuell världsarvsnominering var aktuell senast 2009 då Gotlands Museum lade fram en förstudie (*Gotlands medeltida kyrkor - en del av världsarvet?*). För att ett objekt ska bli inskrivet i världsarvslistan måste det vara synnerligen märkligt sett ur ett universellt perspektiv. De gotländska medeltidskyrkorna utgör en omistlig del av vårt kulturarv. En åsikt som enligt förstudien förts fram är att "de gotländska kyrkorna är ett mer självklart världsarv än Visby då landsbygdskyrkorna är fungerande och har kvar sitt meningsbärande innehåll". I förstudien anges att världsarv för de medeltida kyrkorna skulle stärka hela ön som besöksmål och också öppna möjligheterna att fördjupa forskningen kring kyrkorna samt att argument talar för att de gotländska kyrkorna skulle kunna föras in på världsarvslistan. En världsarvsnominering skulle säkerställa kulturarvet och kunna leda till ökad kulturturism som skulle bli livgivande för landsbygden.

Risken är stor att en eventuell framtida ansökan om nominering inte skulle bifallas om planerade vindbruk genomförs eftersom den historiska läsbarheten i kulturlandskapet skulle försvåras. Som exempel kan nämnas att för södra Öland, som är inskrivet som världsarv, skrev UNESCO en varning att Öland skulle kunna mista sitt världsarv om ett planerat projekt med 150 meter höga vindkraftverk genomfördes, eftersom denna stora exploatering negativt skulle påverka upplevelsen av södra Ölands kulturlandskap.

Gotlands kulturmiljöer är en oersättlig resurs för öns befolkning, för hela landet och för besökare från andra länder. Om landskyrkorna utses till världsarv skulle detta ha stor betydelse för att framgent skydda och bevara Gotlands unika historiska landskap, öppna möjligheter för fördjupad forskning och också betyda mycket för den viktiga besöksnäringen. En utbyggnad av vindkraft i den omfattning som föreslås skulle troligen omöjliggöra en eventuell framtida nominering eftersom den tydliga läsbarheten av medeltidens landskap skulle gå förlorad.

Planerade utbyggnader av vindbruk strider mot den europeiska landskapskonventionen

Sverige ratificerade den europeiska landskapskonventionen 2011. Detta innebär ett åtagande att landet förbinder sig att skydda, förvalta och planera landskapet enligt konventionens intentioner, bland annat att Sverige ska

- öka medvetenheten om landskapets värde och betydelse i det civila samhället, i privata organisationer och hos offentliga myndigheter,
- främja delaktighet i beslut och processer som rör landskapet lokalt och regionalt,
- utveckla en helhetssyn på landskapets värden och hållbar förvaltning av dessa.

Boverket påtalar att landskapskonventionen innebär att Sverige ska tillämpa ett landskapsperspektiv i sin politik för regional utveckling, stadsplanering, kultur- och naturmiljövård m.m.

Översiktsplanen behandlar öns utveckling som helhet och det är i översiktsplaneprocessen som hänsyn och samordning ska ske avseende nationella och regionala mål, riksintressen, förordnanden och exempelvis landskapskonventionen. SBF kan dock inte finna att landskapskonventionen ens är omnämnd i planen. Än mindre uppfyller Sverige och regionen sina åtaganden vad gäller det unika gotländska kulturlandskapet enligt konventionen i pågående process för ny översiktsplan för Gotland. Framförallt saknas en helhetssyn på den negativa påverkan på det gotländska landskapet om översiktsplanens förslag till vindbruksområden genomförs. Inte heller befrämjar den långa och svåröverskådliga planhandlingen delaktighet från medborgarna i beslutsprocessen.

Trots att Sverige ratificerat den europeiska landskapskonventionen omnämns denna inte ens planhandlingen. Det är just i översiktsplanen som utveckling och förändringar i landskapet ska prövas i en demokratisk process utifrån konventionens intentioner.

Risk att en stor andel av den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen inte längre kommer att underhållas

I texten i översiktsplanen hänvisas till negativa hälsoeffekter av samhällsbuller enligt Världshälsoorganisationen bland annat hörselskador, talinterferens, kommunikationsstörning och sömnstörning och även effekter på psykofysiologiska och mentala funktioner samt på prestation och beteende. Ändå innebär planen att bullerstörningar kommer att drabba stora omland till vindkraftsparkerna och därmed många som bor och vistas inom områdena runt vindkraftsparker. Verken medför ständiga störningar med sitt svischande ljud, även inom flera kilometer breda omland. Idag värdefulla "tysta områden" för friluftslivet kommer att störas av ständigt ljud och blinkande ljus.

I planen anges att för område av riksintresse för vindbruk ska minsta avstånd mellan vindbruk och bebyggelse vara 800 meter (s. 104 och s. 309). På annan plats i handlingen anges ett hänsynsavstånd på 1000 meter mellan vindkraftverk och bostad; dock att mindre avvikelser från en strikt tillämpning kan förekomma (s. 107, 108). Och på ytterligare ett ställe i

handlingen anges att ett hänsynsavstånd på 1000 meter mellan vindkraftverk och bostadshus ska eftersträvas; under vissa förutsättningar kan dock avvikelser från hänsynsavståndet 1000 meter godtas ned till 500 meter (s. 117).

Oklarheten vad gäller riktlinjer för minimiavstånd mellan vindbruk och bostad och formuleringarna om möjliga avvikelser innebär att översiktsplanen i stort sett inte anger några bindande riktlinjer för rimliga skyddsavstånd till bostäder. Om ett minsta avstånd på 1000 meter skulle tillämpas som en strikt regel innebär detta avstånd ändå enligt uppgift i översiktsplanen ett ständigt hörbart lågfrekvent bakgrundsljud, 40 dB(A), och blinkande ljus och skuggbildning i boendemiljön. Det är anmärkningsvärt att avvikelser från riktlinjerna föreslås kunna tillåtas som skulle ge ännu högre ljudnivåer och blinkande ljus ännu närmare bostäder.

Det är också synnerligen anmärkningsvärt att störningar till följd av det icke hörbara pulserande infraljudet inte ens nämns i planen, trots att många exempel på fastlandet visar att människor som bor flera kilometer från vindbruk tvingas att flytta till följd av hälsoproblem förorsakade av infraljudet. Experter har konstaterat att vissa människor är påtagligt känsliga för ett pulserande infraljud från vindkraftverk som påverkar innerörat och centrala nervsystemet utan att skada själva hörseln. Detta kan leda till sömnstörningar, depression, yrsel, tinnitus, ljudöverkänslighet, huvudvärk m.m. Regelverket bör därför enligt experterna revideras med ett ökat säkerhetsavstånd till bebyggelse för att förhindra eller minska riskerna. (*Läkartidningen* 2013-08-06)

God hälsa samt trygghet och säkerhet i boendet lyfts fram i översiktsplanen som kriterier på en god livsmiljö. Anvisningarna i översiktsplanen när det gäller viktiga frågor för människors livsmiljö som ljud- och ljusstörningar till följd av vindbruken och dessutom underlåtenheten att ens beröra hälsoeffekter av infraljud överensstämmer dock inte med denna inriktning.

Inte heller berörs frågan om sjunkande fastighetsvärden i översiktsplanen. Gotland har en rik förekomst av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, bland annat många för ön karaktäristiska kalkstensgårdar, och lär ha landets äldsta bostadsbestånd. KTH har i en rapport, *Vindkraft sänker fastighetsvärden*, visat att fastighetsvärdena sjunker nära 30 procent inom två kilometer från vindbruk med mer än tio kraftverk, med successivt minskande negativ effekt upp till sex till åtta kilometer från vindbruket till följd av störningarna. Detta innebär i sin tur risk för brist på intresse att bebo och underhålla bland annat kulturhistoriskt värdefull bebyggelse inom stora områden, vilket är ytterligare en faktor som hotar kulturarvet.

Inte minst kalkstensgårdarna utgör en väsentlig del av Gotlands kulturarv. Med ständiga störningar från vindkraftverk inom flera kilometers avstånd från vindbruken genom hörbart buller, icke hörbart infraljud och blinkande ljus finns det en stor risk att boendemiljön blir så störd att benägenheten att bo i och underhålla byggnaderna minskar kraftigt. Detta innebär ett hot mot Gotlands välbevarade bebyggelsearv.

Miljökonsekvensbeskrivningens slutsatser är helt motsatta analysen

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att det föreligger risk för negativa konsekvenser för naturmiljö, rekreation och friluftsliv, kulturmiljö och landskapsbild, hälsa och säkerhet, klimatanpassning och areella näringar samt hushållning med mark- och vattenområden. Möjlighet till positiva konsekvenser anges endast för energiomställning och klimatpåverkan. När det gäller riksintresse för kulturmiljövård anges:

att eftersom föreslagna riktlinjer medger vissa undantag från skyddet av värdefulla kulturmiljöer finns en risk att deras värden kan påverkas av utbyggnaden av vindkraft. För att lyckas i energiomställningen kan det bli nödvändigt att nyttja undantagen, dels för att producera tillräckligt mycket förnybar energi, dels för att lämpliga platser för vindbruk är begränsade. Sammantaget bedöms planförslaget medföra risk för negativa konsekvenser för kulturmiljö och landskapsbild (s. 17).

Mot denna bakgrund är det synnerligen anmärkningsvärt att den samlade bedömningen är att planförslaget bedöms tillgodose riksintresse för bland annat kulturmiljövård och friluftsliv. Den samlade bedömningen i miljökonsekvensbeskrivningen borde i stället bli att en utveckling enligt översiktsplanen medför betydande miljöpåverkan och därmed påtagligt skadar riksintressena. Det är också anmärkningsvärt att inte ett nollalternativ prövas som innebär en begränsning av planerna på utbyggnad av vindkraft, trots att ett sådant alternativ skulle medföra ett positivt utfall för Gotlands kultur-, natur- och rekreationsvärden.

I miljöbalken föreskrivs att konsekvenserna för miljön ska analyseras när det föreligger risk att projekt orsakar betydande miljöpåverkan. Men det är tyvärr vanligt, som i detta fall, att slutsatserna vävs in i dimridåer där den självklara slutsatsen att förslaget leder till skada utbyts till sin motsats, där ord ersätter fakta. Miljökonsekvensbeskrivningarna fungerar därför inte som den avsedda prövningen av översiktsplanens miljöpåverkan utan i stället främst som ett kvitto på att formalia följts.

Den samlade positiva bedömningen i miljökonsekvensbeskrivningen motsvarar inte analysen som visar positiva konsekvenser endast för energiomställning och klimatpåverkan. Det saknas ett nollalternativ som innebär att regionen avstår från eller minskar fortsatt utbyggnad av vindkraft. Bedömningen är därför inte tillförlitlig eftersom den saknar en objektiv prövning av översiktsplanens miljöpåverkan enligt lagens avsikt. Miljökonsekvensbeskrivningen har inte använts på avsett sätt som ett instrument för prövning om den planerade utbyggnaden av vindbruk kommer att medföra påtaglig skada på riksintressena. Miljökonsekvensbeskrivningen kan därför enligt SBF:s uppfattning inte ligga till grund för miljöbedömningen.

Avslutande kommentar

Förslaget till översiktsplan innehåller många vackra ord om att värna kulturarvet och skapa goda livsmiljöer, men utgår helt från inriktningen att eliminera alla hinder för fortsatt kraftig utbyggnad av vindkraft. Vindkraft är en viktig del av vår energiförsörjning men en objektiv avvägning mot andra allmänna intressen är nödvändig. Vindkraften utgör redan en stor andel av Gotlands energiförsörjning och en viktig faktor är att det behövs även elproduktion som inte är väderberoende för att uppnå en stabil elförsörjning.

Trots att utbyggnad av vindbruk kan likställas med etablering av stora industriområden sker prövningsprocessen främst av miljöprövningsdelegationerna på en nivå över kommunerna, efter tillstyrkan av kommunerna. Beslutsprocessen kommer därmed längre från medborgarna jämfört med vanliga detaljplaneprocesser. Eftersom det dessutom handlar om komplicerade frågor som är svåra att sätta sig in i kommer troligen reaktionerna från närboende först i samband med genomförandet när man förstår vilken stor negativ förändring av livsmiljön det handlar om. Översiktsplanen med sitt stora omfång, dubbelskrivningar, oklara riktlinjer och brist på analys av vindbrukens effekter underlättar inte tillgängligheten och förståelsen för medborgarna. Med andra ord brister förutsättningarna för en meningsfull

demokratisk process i en fråga som har synnerligen stor betydelse för människors livsmiljöer och Gotlands framtid.

Den inriktning för utbyggnaden av vindbruk som framgår av planen innebär närmast ett attentat mot Gotlands unika värden. Vindkraft till varje pris tycks kunna legitimera åtgärder som strider mot skyddet för vårt kultur- och naturarv i plan- och bygglagen och miljöbalken. Med vilken rätt får vår generation förstöra öns nedärvda historiska kulturlandskap för kommande generationer? Stora misstag, som exempelvis rivningen av stadskärnorna på 1960- talet, visar hur viktigt det är att fråga sig "på vilket sätt tänker vi fel nu?"

Med anledning av ärendets principiella vikt för Gotlands unika och oersättliga kulturarv yrkar SBF att förslaget till översiktsplan remitteras för yttrande till landets högsta myndighet för kulturmiljövården, Riksantikvarieämbetet.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Tomas Nyström
Arkitekt SAR/MSA
Ordförande

Kristina Berglund
Arkitekt SAR/MSA
Adjungerad styrelseledamot
Författare till boken *Gotlands landskyrkor*

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades i samband med byggnadsvårdsåret 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med cirka 6500 medlemmar. Föreningens huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande.

Översiktsplanen är remitterad till riksantikvarieämbetet genom Länsstyrelsen som har en samordnande roll för våra myndigheter.

Under granskningen kommer förvaltningen att testa en metod för 3D-modellering och om det kan vara en väg fram för att bedöma påverkan på landskapet. Vilka värden som påverkas av vindkraftsutbyggnad kommer även analyseras i tillståndsprocessen.

Den europeiska landskapskonventionen finns omnämnd i samrådshandlingen, men har kompletterats till granskningen.

Region Gotland driver inte frågan om att utöka eller föreslå ett nytt världsarv. Att bevara och utveckla det befintliga världsarvet kräver idag stort engagemang och resurser, vilket beskrivs i Strategi och handlingsplan för Hansestaden Visby. Det är dock möjligt att driva detta från gräsrotsnivå, men förankringen i det gotländska behöver vara bred. Beslut om en nominering av ett nytt världsarv eller utökning av befintligt fattas av regeringen och beslut om tillägg till världsarvslistan fattas av UNESCOs världsarvskommitté. Landsortskyrkorna ligger inte heller på Sveriges tentativa lista för nya världsarv, vilket är en förutsättning. Dock

är de gotländska kyrkorna och det landskap de står i värda att skyddas för sin egen skull då där finns höga kulturmiljövärden. Förnybar energi är en förutsättning för en fossilfri framtid men höga vindkraftverk nära de medeltida kyrkorna skulle kunna negativt påverka deras kulturhistoriska värde. Sverige har ju också skrivit på Landskapskonventionen och den bör gälla här. Det behöver utredas i en tillståndsprocess när det går att analysera utifrån verkens exakta lägen.

Det finns såklart målkonflikter när det kommer till markanvändningen, till exempel mellan vindbruk och höga natur- och kulturvärden som behöver säkras. Målkonflikterna bör dock inte vara en anledning till att utvecklingen och omställningen till ett hållbart energisystem stannar av. Här har Översiktsplanen ambitionen att hitta en farbar väg, antingen där flera intressen kan tillgodoses på samma plats eller genom avvägningar mellan olika intressen.

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. Även under granskningen har en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram och i den processen har områdena omarronderats för att minska påverkan på andra värden. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena.

Angående avstånd till bostadsbus så föreslås följande riktlinjer till granskning: - Vid lokaliseringsprövning av bostäder i närheten av tillståndsgivna vindkraftverk, ska hänsynsavstånd mellan bostäder och vindkraftverk på 1000 meter beaktas. - Vid prövning och planering av vindbruk ska ett hänsynsavstånd på 1000 meter mellan vindkraftverk och befintliga och planerade bostadsbus eftersträvas.

Till granskningen har förbättringar kring läsbarheten för text och kartor förbättrats. En översyn har gjorts gällande riktlinjer och redaktionella ändringar har gjorts för att öka läsbarheten.

Förvaltningen instämmer i er beskrivning av innevarande målkonflikter som översiktsplanen har att hantera. Även den regionala utvecklingsstrategin som utgör översiktsplanens program innehåller målkonflikter. Arbetet med att söka konkretisera dessa ur ett mark- och vattenanvändningsperspektiv, jämte lagstiftarens krav på vad en översiktsplan har att hantera, har ändå enligt förvaltningens mening landat i ett förslag där avvägningar mellan olika intressen och dess plats på marken, ändå är tydligt. Översiktsplanen är inte ett juridiskt bindande dokument och översiktsplaneringen ska vara en pågående process som ska leda till en förutsägbarhet kring vilken den politiska inställningen är när det gäller bevarande och utveckling av kommunens mark och vattenområden. Granskningsförslaget visar således på den rådande politiska viljeinriktningen för utvecklingen av Gotland. Att gå före i klimat och energiomställningen är en av tre övergripande mål i den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040.

#267 Lars Jonsson Museum, Lars Jonsson och Vamlingbo Prästgård
2022-04-25

Skickar härmed synpunkter på översiktsplanen i egenskap av ägare och ansvarig för Museum Lars Jonsson och Vamlingbo Prästgård samt i egenskap av verkande konstnär på Storsudret sedan 1976.

Bakgrund

Jag kom som sommargotlänning till ön 1957 och har sedan 1976 bott och verkat på ön. Min mor och därefter min bror drev Konst&Hantverkshuset i Sanda sedan 1971 och jag har varit delaktig i hennes verksamhet och galleri under åren fram till att jag började utställningsverksamheten vid Vamlingbo Prästgård 2004. Vi driver där utställning och försäljning av min konst, en trädgårdshandel, visningsträdgård och en restaurang och ett café. Sedan i år har jag tillsammans med två vänner och partners förvärvat de två ladugårdslängorna. Där finns sedan tidigare naturum och i den andra ladugården planeras för kulturverksamhet i form av konserter, föreläsningar, teater och ett samarbete med Uppsala Universitet om presentation av vetenskaplig forskning kring framförallt halsbandsflugsnappare och andra holkhäckande arter.

Som konstnär är min främsta inspirationskälla det gotländska landskapet och naturen, med fokus på fåglarna. Förutom min fru och son är för närvarande 6 stycken medarbetare anställda i verksamheten, alla kvinnor bosatta på Sudret. Dessutom är under sommarsäsongen flera ungdomar och korttidsanställda involverade i verksamheten. Restaurangverksamheten som vi periodvis driver i egen regi men även hyr ut under viss del av året involverar vidare minst ett tiotal personer ytterligare. Jag har med andra ord en bred erfarenhet av kreativt arbete och av besöksnäringen på ön. Jag är inflyttad till ön som konstnär, och mina fyra barn har växt upp och gått i skola i Burgsvik, Hemse Klintehamn och Visby. Mitt perspektiv är därför som både inflyttad fastlänning inom en kreativ näring och bofast gotlänning på Storsudret och som småföretagare inom besöksnäringen. Jag avser då besökare både från ön och från övriga Sverige och internationellt. Dessutom är min stora passion fåglar och natur och många av mina synpunkter emanerar ur min starka naturkänsla, ett begrepp som är själva grunden för de besökare som kommer för den gotländska naturen.

Synpunkter

Sammanfattning

En av de stora bristerna i ÖP är att konfliktområdena mellan olika intressen inte förs fram och analyseras utan lämnas till att troligen uppenbara sig under ett vidare utvecklingsarbete och då göra ÖP svårt att skapa beslut utifrån. Det finns i Regionens ÖP en vilja att tillfredsställa alla intressen. Att många intressen måste samsas är förvisso en självklarhet men denna ÖP pekar ofta ut Gotlands unika värden men vågar inte riktigt dra konsekvenserna av sin analys. Gotland måste ta ställning till vilka områden som skall vara grunden till en fortsatt utveckling. ÖP ger en närmast illa dold ambition att kraftigt utveckla vindbruket utan att det finns en analys hur detta påverkar övriga näringar och livsvillkor. Kanske är det så att Gotland passar illa för en vidare massiv etablering av vindkraft och att Gotland i ett sådant scenario tappar mycket av den attraktionskraft som regionen eller vårt Gotland har och som man önskar utveckla. Vill vi att bilden av Gotland skall präglas utifrån sina många vindkraftverk och sin viktiga cementindustri eller vill vi att Gotland skall ses som ön där naturen och kulturen, landskapets skönhet och kustens orördhet, jordbruket och maten är dess stora attraktionskraft. Jag hoppas och vill att på lång sikt det senare kommer att vara Gotlands signum. Att samtidigt arbeta för ett hållbart samhälle och att minska fossilberoendet måste inte förutsätta en vidare utveckling av vindkraftsindustrin på ön.

Jag kommer därför att först ge exempel från ÖP som uttrycker vad som kan kallas värde:

Natur och Kultur

Därefter ställa detta mot ÖP uttryck för viljan att fortsätta en storskalig utveckling av värde:

Vindkraft

Och sedan påpeka hur dessa värden är oförenliga med varandra på Gotland

Vad definierar Gotland enligt ÖP?

”**En kreativ ö med plats för hela livet**”. Dessa ord står som en slags programförklaring till hela ÖP2040 (härmed ÖP). Jag kan enbart stryka under på att detta är en väl formulerad rubrik och som sätter fokus på de kreativa näringarna. På sid 78 står det bland annat att:

*Gotlands attraktionskraft som besöksmål är starkt förknippad med **natur och kultur samt mat och dryck**.*

***Kulturen** har ett värde i sig men har också stor betydelse för andra områden, till exempel som näring, i samhällsplaneringen och folkbälsoarbetet.*

*Gotland är en av tre regioner i landet där den största tillväxten inom vad som definieras som ”**kulturella och kreativa näringar**” har skett de senaste åren.*

*På ön finns **många företag inom kulturen** och landets näst högsta förekomst av **konstnärer***

I andra delar av ÖP framhävs även natur och friluftsliv så t.ex under rubriken
2.2.1 Utvecklingsinriktning för natur och friluftsliv

***Friluftsliv sker ofta i naturområden som är viktiga för den biologiska mångfalden.** Gotlands fina och lättillgängliga natur är något många minns från sin Gotlandsvistelse. Genom att **bevara och vårda strategiskt viktiga naturområden** så säkerställs vackra platser som är viktiga för friluftslivet.*

Jag tror att många permanent boende i och utanför Visby, deltidsboende och framtida bosättare och besökare ser just dessa kvalitéer, dvs kulturlandskapet med sina byggnader, närheten till kusten, faunan och floran som avgörande för attraktionskraften. Enskilda beslut att sedan ta steget att bosätta sig här, eller återvända, alternativt stanna påverkas sedan av mer sociala faktorer som kommunikationer, skolor, möjligheten till en bra bostad. En kraftfull utbyggnad av vindkraften på ett sådant sätt som föreslås kommer att definiera landsbygden på Gotland i en påtaglig negativ riktning, dvs landskapet kommer att i hög grad domineras av den industrialisering som ÖP ger utrymme för. Den borde föregås av en omfattande analys av hur människor kommer att reagera och agera. En ny bild av Gotland som ”Ön söndertrasad av vindkraft” är knappast något som vi ser fram emot.

Den första kartan som är tänkt att sammanfatta de olika inriktningarna och förslagen är oläsbar, den är mer förbryllande än informativ. Den bör utgå eller omarbetats.

Gotlands attraktionskraft bygger på dess unika världen av natur, dess landskap, kultur och historiska miljöer

Vindkraften enligt ÖP

På sid 103 skriver regionen under rubriken:

2.14.3 Plats för Vindbruk

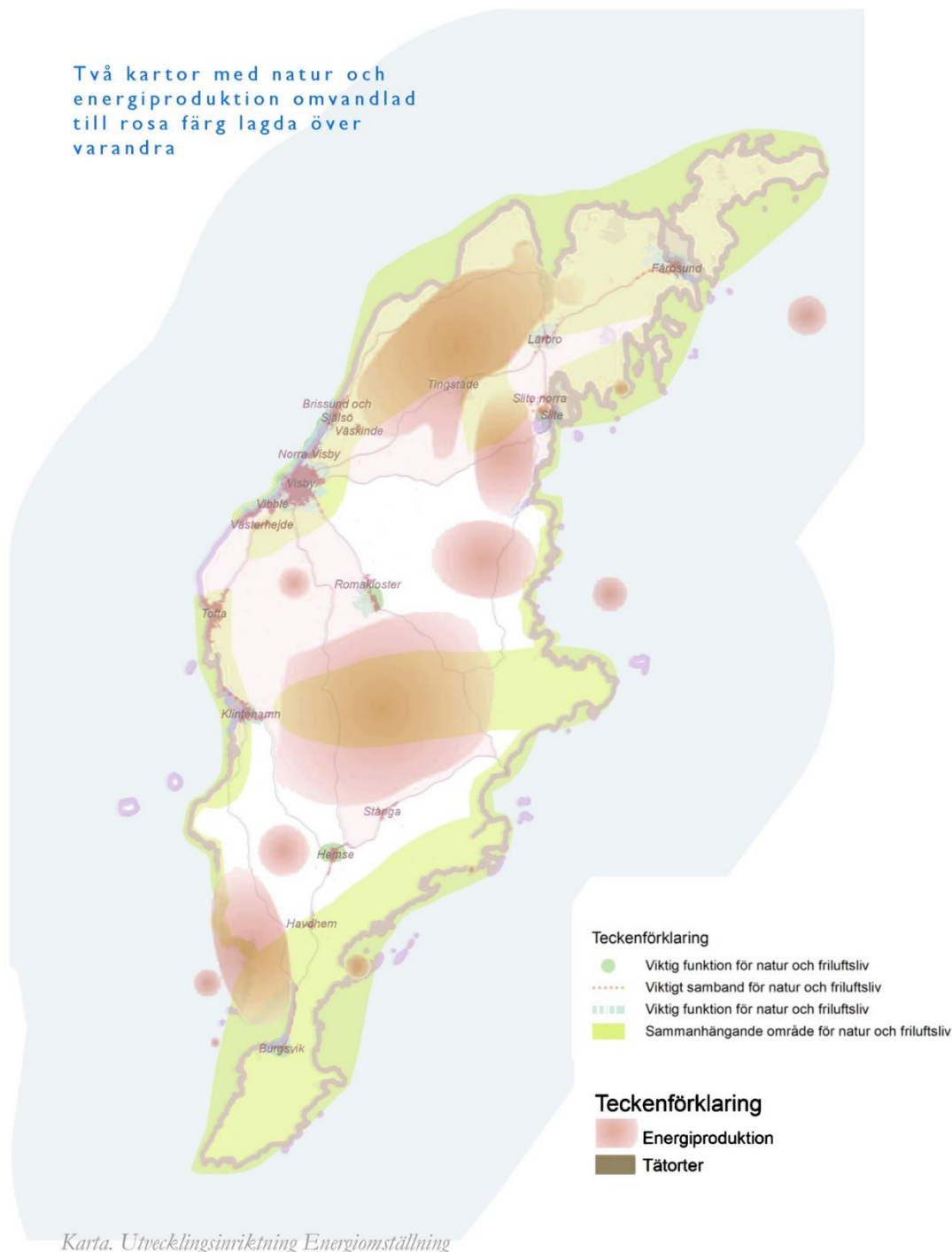
*På Gotland finns många och höga värden som är angelägna att **bevara eller att bruka**. **Ett sådant värde** är Gotlands goda förutsättningar för vindbruk. Vindbruket finns med i bilden av en hållbarare värld, samtidigt innebär det **en påverkan på människor, flora och fauna och det existerande landskapet**.*

Att beskriva förutsättningarna för vindbruk som ett högt värde att **bruka** är en lek med ord vars syfte måste vara att romantisera vindkraftsparker. Regionen måste vara tydliga med vad de anser i sina förslag. Det är lätt att tolka vissa skrivningar och presentationer som ett sätt att försöka tona ner omfattningen av den påverkan som moderna vindkraftverk ger på landskapet kommer att få, dvs över 200 meter och ofta 370 meter höga.

Det finns i ÖP 3 kartor som beskriver regionens förslag eller vision om vindkraft. Den ena på sid 101 som benämns energiproduktion som jag inte kan tolka som annat än tänkbar påverkan av vindkraftverk, vilken annan energiproduktion avses annars? Den har målats i gult med en toning ut mot periferin, som jag antar avser påverkan från själva vindkraftverken.

Jag presenterar på följande sida kartan över energiomställning i rosa och har lagt den över områden för natur och friluftsliv och då framträder att stråket över mellersta och norra Gotland har stora områden gemensamma. Tänker sig regionen att dessa två intressen skall samsas. Är detta möjligt?

Två kartor med natur och energiproduktion omvandlad till rosa färg lagda över varandra

Karta utvecklingsinriktning Natur och friluftsliv

Den andra kartan visar på områden som klassas som riksintresse för vindbruk. Denna karta baseras på områden som pekades ut redan 2008 för specifika vindförhållanden och uppdaterades 2013 med smärre förändringar 2015. Området kring Mästermyr och centrala Gotland (Lojsta etc) klassades i den tidigare ÖP (2010–2025) som antingen

"Platser och områden med begränsningar för vindbruk på grund av totalförsvarets och/ eller civilflygets motstående intressen. Område typ 5 och 6

Utredningsområde för vindbruk med företrädesvis motstående försvars- intressen, där vindbruk i dagsläget inte är möjligt. Område typ 7

I den föreliggande ÖP 2040 har på sid 110 regionens redovisat hur dom tänker sig en fortsatt utveckling av vindkraften med olika kategorier 1–7. Under innevarande ÖP har delar av dessa områden, som t.ex Mästermyr uppgraderats till kat 1-2 trots att detta område genomgått prövning av MÖD som ansett området som olämpligt.

På plankartan redovisas de områden och platser som anses lämpliga att pröva för utbyggnad av vindbruk. Vindbrukets intressen ska med angivna undantag tillgodoses inom dessa områden. Det innebär att andra bevarande och exploateringsintressen inom dessa områden inte alltid kan prioriteras.

Att regionen fortfarande anser att t.ex. Mästermyr anses lämpliga för prövning trots att området i den föreliggande ÖP 2025 hävdar olämplighet och begränsningar (totalförsvaret) och ansökan avslagits av MÖD på grund av påverkan på fågellivet. Detta har påpekats av andra inlagor och jag lämnar just den frågan. Men det är orimligt att regionen kategoriserar områden som lämpliga eller att vindbrukets intressen skall tillgodoses trots tydliga avslag. Vad hade hänt om regionen föreslagit t.ex. bostäder eller industrier i ett område som högsta domstolen ansett som olämpliga. Detta är mer än anmärkningsvärt. Det rimliga vore att dylika områden angetts i en lägre kategori för t.ex. vidare prövning eller utredning.

Det finns vidare ingen diskussion eller planering för hur infrastrukturen kring byggandet av fler vindkraftsparker skall anläggas och hur de påverkar miljön och hydrologin. Både anläggningsvägar, inskeppning och dess konsekvenser etc bör ges en mer övergripande analys.

Det finns en annan aspekt på vindkraften som är uppenbar i den nationella debatten men som sällan kommer till uttryck i den politiska debatten. Visionen som finns uttalad i ÖP att vara inkluderande är inte i samklang med en expansiv etablering av vindkraft på ön. Vi vet att människor runt om i Sverige protesterar mot vindkraft i sitt närområde. Det är säkerligen så att en del av befolkningen, kanske 50% inte har några starka känslor för eller emot vindkraft och andra förordar vindkraft och välkomnar den och ser den som en symbol för omställningen. De människor som sökt sig till Gotland permanent eller tillfälligt och som stör sig på vindkraft i landskapet är med stor sannolikhet kring halva befolkningen på landsbygden, de kommer inte känna sig inkluderande utan mer överkörda. Det är väl känt att vindkraften skapar starka konflikter i lokalsamhället och det är en fråga som inte tillräckligt tas på allvar. Vindkraften splittrar samhällen och konflikterna blir ofta skarpa och svårläkta mellan de som vill och de som inte vill främja vindkraft i sin region. Det har genom en rad forskningsprojekt inom Vindval gjorts försök att analysera hur motståndet ser ut och även försökt skapa arbetsordningar som skapar förståelse och acceptans bland befolkningen. Dock är tendensen att motståndet växer i takt med att vindkraften expanderar i Sverige. En av de utmaningar och förhoppningar som ställs upp på sid 8 är social sammanhållning, något som ofta är en känslig fråga på öar där det ofta finns äldre inbyggda konflikter.

I ÖP kan vi vidare läsa att:

*Det finns en stor potential i Gotlands goda förhållanden för **lokal förnybar elproduktion** från sol och **vind** samt resurser för biobränslen, hållbara byggmaterial och lokalproducerad mat från de gröna näringarna. De korta avstånden underlättar en elektrifiering av transporter på ön, där bilberoendet idag är påtagligt.*

Eftersom vi själva investerat i en ny flispanna och får flis levererat från Storsudret och har solpaneler på taket till servicehuset på Vamlingbo Prästgård kan jag skriva under på att vad gäller sol och biobränslen. Men vad menas med lokal förnybar elproduktion från vind? Att verken står lokalt men beskrivningen känns som 20 år gammal då enskilda markägare gick samman och byggde ett par-tre verk. Det är trots allt ett passerat kapitel i denna utveckling, Vindkraften numera är numera en verksamhet som styrs av internationella större kapitalfonder och investeringsbanker, den förstörda miljön är dock av lokal natur. Skrivningen är åter ett romantiserande av en storskalig industrialisering och utnyttjande av en lokal miljö.

Lars Jonsson
Hamra 2022-04-25

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande.

Det finns såklart målkonflikter när det kommer till markanvändningen, till exempel mellan vindbruk och höga natur- och kulturvärden som behöver säkras. Målkonflikterna bör dock inte vara en anledning till att utvecklingen och omställningen till ett hållbart energisystem stannar av. Här har Översiktsplanen ambitionen att hitta en farbar väg, antingen där flera intressen kan tillgodoses på samma plats eller genom avvägningar mellan olika intressen.

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena. Om det visar sig att det finns artskyddade fåglar (bäckande, födosökande eller som annars uppehåller sig på platsen) som enligt Vindvals rapport 6467 är känsliga för vindkraftverk och de eller deras livsmiljöer kan skadas så kan platsen vara otillåten för vindkraftverk.

Det ska alltid göras en helhetsbedömning i fråga om etableringens påverkan på området som fågellokal som även den kan leda till att platsen är otillåten. Om underlaget visar att arterna inte finns eller inte påverkas eller skadas kan vindkraftverken tillåtas. Bara förbiflygning av örn diskvalificerar inte en plats. En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionriskerna mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

Förvaltningen instämmer i din beskrivning av innevarande målkonflikter som översiktsplanen har att hantera. Även den regionala utvecklingsstrategin som utgör översiktsplanens program innehåller målkonflikter. Arbetet med att söka konkretisera dessa ur ett mark- och vattenanvändningsperspektiv, jämte lagstiftarens krav på vad en översiktsplan har att hantera, har ändå enligt förvaltningens mening landat i ett förslag där avvägningar mellan olika intressen och dess plats på marken, ändå är tydligt. Översiktsplanen är inte ett juridiskt bindande dokument och översiktsplaneringen ska vara en pågående process som ska leda till en

försägbarhet kring vilken den politiska inställningen är när det gäller bevarande och utveckling av kommunens mark och vattenområden. Granskningsförslaget visar således på den rådande politiska viljeinriktningen för utvecklingen av Gotland. Att gå före i klimat och energiomställningen är en av tre övergripande mål för den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040.

 # 57 Karin Sandevärn

2022-03-25

Yttrande över förslag till Översiktsplan Gotland 2040.

Av den utsälda planen framgår att planer finns på en kraftig utbyggnad av antalet vindkraftverk. Undertecknad tar härmed avstånd från denna kraftverksutbyggnad i sin helhet av följande skäl:

Utbyggnaden är orimlig till sin storlek.

Ytan omfattar 8000 Ha mark och byggnadshöjder om 300 m. Industrimarker och nya vägdragningar En skog av skyskrapor av detta slag skulle förstöra Gotlands världsunika landskapsmiljö för alltid.

Påtaglig irreversibel skada på oersättliga miljövärden.

Skada på befintliga riksintresseområden för kulturmiljö och Gotlands egenartade och välbevarade ålderdomliga odlingslandskap med en låg horisontlinje, landskapsvyer och karaktärsskapande inslag av medeltida kyrkobyggnader. Även skada på natura 2000-områden, liksom på värdefull odlingsmark

Skada på turistnäringen.

Turistnäringen är beroende av det gotländska natur- och kulturmiljölandskapet. Gotlands natur är internationellt känd. Attraktionskraften ligger i det bevarade landskapet. Om landskapet förstörs påverkas besöksantalen och turistnäringen negativt.

Olägenhet.

Vindkraftverk och vindkraftparker medför skada på hälsan. Hälsosfarliga infraljud och andra ljudfrekvenser, buller, nattetid upplysta anläggningar mm. skadar hälsan hos både djur och människor.

Negativ påverkan på fastighetsvärden.

Ekonomisk monetär skada orsakas grannar och andra boende i vindkraftverkens närhet genom värdeminskning på deras fastigheter.

Negativ påverkan på flyg och försvar.

Flygtrafikfara orsakas genom vindkrafttornens höga byggnadshöjder å 300 meter. Byggnadshöjderna skapar även strategiska problem för försvarsmakten.

Fågelskydd.

Gotlands bestånd av örnar och andra fågelarter, flyttfågelarter mfl. hotas av den föreslagna omfattande vindkraftverkssutbyggnaden.

Utländskt ägande

Jag motsätter mig denna typ av storskalig vindkraftplanläggning eftersom det kommer att leda till att utländska ägare i storbolagssfären kommer i besittning av orimligt stora landområden på svensk mark och att utländska bolag även tar kontroll över marknaden i vår inhemska energiproduktion.

Karin Sandevärn
fastighetsägare, Lärbro Angelbos

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande! Yttrandet föranleder följande ändringar: justeringar har gjorts i energitvinningsområdenas avgränsning där områden för riksintresse natur och kultur samt formella skydd har undantagits. Vi har också gjort en uppdatering av nytillkomna Natura2000-områden och undantagit dessa.

Genom att översiktsplanen pekar ut större ytor än vad som krävs för att möta målsättningen om installerad effekt finns det utrymme att välja bort områden i ett senare skede när mer kunskap finns om de lokala förutsättningarna i ett område. Energiplanen som kommer att tas fram nästa år kommer vara vägledande för hur mycket el det finns behov av att producera på Gotland.

I översiktsplanen anges inga höjder utan det kommer att utredas i kommande tillståndsprocess, riktlinjen för höjd är: "Den maximala höjden för vindkraftverk ska i varje enskilt fall avvägas mot platsens förutsättningar, höjdens påverkan på omgivningen, med särskilt avseende på vilken påverkan den obligatoriska flyghinderbelysningen får på miljön under den mörka delen av dygnet, och möjligheterna att utnyttja vindresursen på den aktuella platsen."

Översiktsplanen ger endast möjlighet till att pröva ett område för vindkraftsetablering Region Gotland har inte möjlighet att påverka ägarförhållanden i investeringsbolagen. Tillståndsprocessen hanterar frågorna som lyfts angående olägenheter för hälsa och påverkan på fågelliv och försvar. Generella riktlinjer och riktlinjer för hänsyn finns att läsa under kap 2.13.5.

En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionriskerna mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

Det finns såklart målkonflikter när det kommer till markanvändningen, till exempel mellan vindbruk och böga natur- och kulturvärden som behöver säkras. Målkonflikterna bör dock inte vara en anledning till att utvecklingen och omställningen till ett hållbart energisystem stannar av. Här har Översiktsplanen ambitionen att hitta en farbar väg, antingen där flera intressen kan tillgodoses på samma plats eller genom avvägningar mellan olika intressen.

61 Roland Stenberg

2022-04-05

Gotland: Energi

Vi kan inte nyskapa energi, endast omvandla den. Varje energiomvandling mellan olika former, exempelvis kemisk till mekanisk, mekanisk till elektrisk, elektrisk till mekanisk, ger energiförluster i form av värmeenergi.

Likväl som flytande kemiska energibärare (dieselolja, bensin och liknande) baserade på fossila källor, varit populära, är det numera elektriska energibärare i nuet. Till skillnad från kemiska energibärare, som kan lagras, kan inte elektrisk energi lagras i större omfattning.

Enda skenbara sättet att lagra elektrisk energi är via batterier, numera av litiumjontyp. Metallerna i alla moderna batterier fordrar omfattande utvinning av jordartsmetaller, vilket är bakgrunden till utnyttjande av barn, ungdomar och äldre personer i centrala delar av Afrika, vilket är orsaken till omfattande flyktingströmmar från Afrika. Genom att oreflekterat rikta in sig på batterilösningar understödjer man alltså människoutnyttjande, kriminalitet, inbördeskrig och förstärkandet av flyktingströmmar.

Förnyelsebar energi

Solstrålning infångas via ”solceller” som producerar elektrisk energi. Eftersom solceller erbjuds i olika design och allt fler kulörer kan de placeras på i princip alla tak, oberoende av dessas kulör, och alla fasader. Vid nybyggnation kan tak och fasader formges med inbyggda solceller, vid äldre bebyggelse görs olika former av tillägg.

Energi i vind kan enklast fångas med vertikala turbiner eller med horisontella propellrar, vilket är vanligast vid ”vindkraftverk”. För att få fram väsentliga energimängder fordras många stora vindkraftverk. Dessa inverkar intensivt på miljön, både visuellt och akustiskt. Många friluftsområden har redan förstörts av vindkraftverk, exempelvis Matshagar söder om Klintehamn. Denna utbyggnad, andra befintliga och presumtiva framtida vindkraftparker är menligt för exempelvis besöksnäringen och befolkningens välmående. Vindkraftverk bör således placeras så de ger minsta möjliga störning i närmiljön. En modern lösning är att bygga havsbaserade vindkraftparker. Förbudande av trålfiske och annat storskaligt fiske i dessa områden stödjer fiskreproduktion på dessa platser.

Förslag. Stötta den föreslagna anläggningen av en stor vindkraftpark mellan Öland och södra Gotland. Rekommendera nya stora vindkraftparker nordost respektive sydväst om Hoburgs bank. Skapas sådana parker störs inte befintligt fågel- och fiskreproduktionsområde vid Hoburgs bank. Då dessa har etablerats uppstår gradvis nya reproduktionsområden för fisk varför man eventuellt i ett senare skede även kan bebygga Hoburgs bank om så erfordras. Stora havsbaserade vindkraftparker undanröjer behovet av att utöka vindkraftverken på Gotland.

Energisparande i byggnader och industri

Uppvärmning av byggnader effektiviseras genom bättre isolering och värmeväxling av tilluft/frånluft. Även värmepumpar (berg/vatten, luft/Vatten, luft/luft...) höjer energieffektiviteten. Information och hjälp med beräkningar av kostnadsbesparing och listning av tillgängliga installatörer kan förväntas öka antalet fastigheter med bättre värmehantering. Gotland har få energiintensiva industrier förutom cementbränningen vid Cementa i Slite. Omfattningen av spillvärme i Cementas processer bör bedömas och metoder att mer effektivt ta hand om spillvärme behöver utvecklas. Exempel: spillvärme i luft och vatten kan värmeväxlas till näraliggande värmeverk alternativt lagras under hela året i värmelager som kan utformas som en stor välisolerad byggnad fylld med sand eller annat mineraliskt material vid hög temperatur, med syfte att utnyttjas under den kallare årstiden i värmeverk.

Minskad energiförbrukning i lantbruk och vid transporter

Växtbaserade lantbruk har intensiva perioder (främst vid sådd och skörd) med näst intill kontinuerlig körning. Vid sådana tider kan inte lantbrukarna acceptera att traktorer och skördetröskor står still i samband med laddning respektive med förflyttning till laddstationer. Effekttuttaget är så högt vid arbetet att batteribanker skulle bli orimligt stora, både energimässigt och volymmässigt.

Lastbilstransporter effektiviseras redan nu av ekonomiska skäl. Övergång till elektrisk drift ger marginell energibesparing.

Färjetrafiken har på senare år effektiviserats dels genom snabbare överfartstider, dels kortare ställtider i hamn i samband med lastning och lossning. Bränsleförbrukningen vid överfart är proportionell mot farten genom vatten upphöjt till 3. Detta innebär att det överensstämmer med klimatmål och ekologiskt ansvar att i görligaste mån sänka farten vid överfart. Jag föreslår att av de två dagliga dubbelturerna utökas överfartstiden för den ena med 15 minuter och den andra med 45 minuter. Det ger bränslebesparing med 20 procent respektive 45 procent. Låt detta samverka med lägre biljettpriser för den långsammare överfarten. Mot bakgrund av att fartygen vanligtvis inte går med full beläggning, bör förhandlingar med staten och Rederi AB Gotland kunna inriktas på tre färjor som tar cirka 800 - 1 200 passagerare.

Sambällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande! Det är många intressanta idéer och förslag kopplade till energi. Vi tar med oss det till arbetet med den kommande energiplanen.

Efter samrådet har ytorna till havs reviderats och nya större områden har föreslagits för vindbruk till havs.

 # 114 Anna och Dennis Ersöz

2022-04-19

Samråd ÖP2040 utvecklingsriktning

Yttrande med anledning av Region Gotlands övergripande riktlinjer för energiproduktion. Vi motsätter oss kommunens planer på uppförande av vindkraftverk på land då de innebär negativ inverkan med mycket allvarliga konsekvenser inom naturmiljö, rekreation och friluftsliv, kulturmiljö och landskapsbild, vatten, hälsa och säkerhet, areella näringar och hus hållning med mark. Att sätta alla dessa värden på spel för en eventuellt framtida miljövinst genom satsning på utspridd, fragmenterad, icke lagringsbar energiproduktion är oansvarigt och kortsiktigt.

Gotland är unikt i Sverige med sitt rika djur- och växtliv, med flertalet rara arter. Dessa är i behov av allt det skydd de kan få, snarare än att utsättas för en omvälvande industriell exploatering, som kommer att förändra livsförutsättningarna på förödande sätt.

Gotland är Sveriges örntätaste län. Vindkraftverken med sina enorma rotorerna och vidsträckta svepyta innebär i sig ett mycket stort hot mot fågellivet. Den dramatiskt förhöjda ljudnivån i kombination med ljudbildens intensiva karaktär riskerar att uppfattas av djur som både hotfull och obehaglig. Denna olägenhet riskerar alltså att utarma ön på dess unika djurliv och göra det betydligt mindre attraktivt för fåglar att häcka. Att utsätta djurlivet för de enorma hot som dessa planer medför är direkt oansvarigt och varken förenligt med svensk lag eller med rådande EU-direktiv.

Gotland är en fantastisk ö med underbar natur. Det är ett faktum att Gotland har etablerat sig som en av Sveriges mest populära semesterdestinationer och besöksantalet stiger för varje år. Dessutom har den fasta inflyttningen till ön tagit rejäl fart i pandemins efterdyningar. För människor som söker sig ett nytt liv bortom storstaden uppfattas Gotland som en pärla med sin fridfulla natur och sitt rika kulturliv och en lämplig plats för etablering av nya verksamheter och näringar.

Tar Region Gotland denna utveckling för given?

Finns det värden här på ön som, om de utsätts för hot och förstörs, möjligtvis kan påverka öns attraktionskraft och möjligheter för framtida utveckling? Vi anser att Region Gotland

bär ett tungt ansvar att förvalta och bevara såväl öns unika natur- och kulturvärden samt dess sociala utveckling.

Framtiden kommer att döma kommunen för sina beslut vilka därför ytterst noggrant bör övervägas och endast antas med yttersta försiktighet.

Att som Region Gotland planera för en storskalig vindkraftutbyggnad utspridd över hela ön, nära bebyggelse och stora natur- och kulturmiljöer, går tvärs emot vetenskapliga rön om rationell och effektiv energiproduktion. Dessa planer är raka motsatsen till ansvarstagande och kan endast uppfattas som destruktiva. Planerna är allt annat än ekologiskt, ekonomiskt eller socialt hållbara.

Anna Lindsjö Ersöz och Dennis Ersöz
Habblingbo, Rodarve

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Region Gotland har inte bara ansvar för att förvalta natur- och kulturvärden utan också ett ansvar att ta vår tids ödesfråga på allvar nämligen den globala uppvärmningen. Region Gotland arbetar för en hållbar regional utveckling som bidrar till att nå Agenda 2030 målen och till åtaganden i Parisavtalet. Att arbeta för ett hållbart Gotland, nu och på lång sikt, är särskilt viktigt för de som är unga idag och för kommande generationer. Med det sagt finns det såklart målkonflikter när det kommer till markanvändningen, till exempel mellan vindbruk och höga natur- och kulturvärden som behöver säkras. Målkonflikterna bör dock inte vara en anledning till att utvecklingen och omställningen till ett hållbart energisystem stannar av. Här har Översiktsplanen ambitionen att hitta en farbar väg, antingen där flera intressen kan tillgodoses på samma plats eller genom avvägningar mellan olika intressen.

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiuutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena. Genom att översiktsplanen pekar ut större ytor än vad som krävs för att möta målsättningen om installerad effekt finns det utrymme att välja bort områden i ett senare skede när mer kunskap finns om de lokala förutsättningarna i ett område. Energiplanen som kommer att tas fram nästa år kommer vara vägledande för hur mycket el det finns behov av att producera på Gotland.

 # 175 Villaägarnas Riksförbund

2022-04-20

Yttrande över förslag till Översiktsplan Gotland 2040. Dnr RS 2019/1237

Villaägarnas Riksförbund, Villaägarna, har tagit del av förslaget till översiktsplan på samråd till 2022-04-25. Villaägarna anför följande synpunkter utifrån förbundets intresseområde:

YTTRANDE

Under rubriken Hänsynsavstånd mellan vindkraftsverk och bostäder förs ett resonemang kring vindkraftsverks negativa inverkan för boende i närområdet varvid det konstateras att det på Gotland i normalfallet skall upprätthållas ett avstånd på 1 000 meter mellan vindkraftverk och bostäder. Riktlinjen syftar till att ta hänsyn till ”vindbrukets mentala påverkan

som delvis har med avstånd att göra” och att denna påverkan kan ha effekter på människors upplevelse av välbefinnande. Vidare konstateras att vindkraftsverken framöver kan förväntas ha en totalhöjd på 250–300 meter eller högre. I samrådet lyfts frågan om 800 meter till bostäder är mer lämpligt som generell riktlinje än nuvarande 1 000 meter. Av översiktsplanen framgår också att 500 meter i vissa skall kunna godtas baserat på delvis subjektiva kriterier.

Vindkraftens negativa inverkan på boendemiljön har blivit alltmer uppenbar och yttrat sig på många olika sätt. En villaägare som får vindkraftsverk i närområdet kan förutom den olägenhet som är relaterad till ”vindbrukets mentala påverkan” räkna med ett betydande minskat värde på sin fastighet. En studie från KTH visar att det finns en direkt koppling mellan sjunkande fastighetsvärden och närhet till vindkraft. Studien pekar på värdefall på i genomsnitt 20–30 procent. Professorerna Hans Westlund och Mats Wilhelmsson, som gjort studien, skriver på SvD debatt 2021-06-26: ”Resultaten visar att fastigheter inom 2 kilometer från ett vindkraftverk i genomsnitt har ett cirka 20 procent lägre pris än motsvarande fastigheter som ligger 20 kilometer eller längre från kraftverken. Den negativa effekten minskar med avståndet och är borta vid 6–8 km från vindkraftverken. Även kraftverkens höjd och antalet vindkraftverk har negativ inverkan på fastighetspriserna inom detta avståndsintervall. Vindkraftsparkar med mer än tio kraftverk minskar i genomsnitt fastighetspriset inom 0–2 kilometer från vindkraftsparken med nästan 30 procent.”

Vindkraftverkens höjd och avståndet till bostaden har i detta sammanhang avgörande betydelse. I vissa fall kan värdeminskningen leda till finansieringsproblem för den enskilde villaägaren relaterat till fastighetens minskade belåningsvärde. Enligt gällande regler krävs att beslutet måste angå husägaren för att denne ska anses vara sakägare och därmed ha rätt att överklaga. Vem som ska anses vara sakägare måste bedömas från fall till fall. Det är svårt för den enskilde att hävda sin rätt till ersättning och det krävs specialkunskaper för att ta vara sin rätt. Inga av dessa aspekter är belysta i översiktsplanen, trots att de har stor betydelse för den enskilde. Det generella hänsynsavståndet har därför en helt avgörande betydelse för den enskildes ställning och rättssäkerhet.

Villaägarna motsätter sig bestämt en minskning av det minsta generella avståndet från 1 000 meter till 800 meter. Tvärtom yrkar Villaägarna på att det sk hänsynsavståndet skall ökas till minst 2 500 meter. Det nu gällande avståndet på 1 000 meter fastställdes när vindkraftverk var 100–150 meter. En ökning av avstånden till bostäder är motiverad av de senaste årens erfarenheter av vindkraftens negativa effekter samt vindkraftsverkens ökade höjd och är därmed helt nödvändig.

Villaägarnas Riksförbund

Daniel Liljeberg
Samhällspolitisk chef

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Texten kring avstånd till bostäder är nu ändrad och det föreslås ej längre en minskning. Riktlinjen för avstånd till bostäder på 1000 meter kvarstår.

Region Gotland har inte bara ansvar för att förvalta natur- och kulturvärden utan också ett ansvar att ta vår tids ödesfråga på allvar nämligen den globala uppvärmningen. Region Gotland arbetar för en hållbar regional utveckling som bidrar till att nå Agenda 2030 målen och till åtaganden i Parisavtalet. Att arbeta

för ett hållbart Gotland, nu och på lång sikt, är särskilt viktigt för de som är unga idag och för kommande generationer. Med det sagt finns det såklart målkonflikter när det kommer till markanvändningen, till exempel mellan vindbruk och höga natur- och kulturvärden som behöver säkras. Målkonflikterna bör dock inte vara en anledning till att utvecklingen och omställningen till ett hållbart energisystem stannar av. Här har Översiktsplanen ambitionen att hitta en farbar väg, antingen där flera intressen kan tillgodoses på samma plats eller genom avvägningar mellan olika intressen.

Angående uppgifterna om att fastighetsvärden minskar i områden nära vindkraftverk kan förvaltningen varken dementera eller bekräfta detta då vi inte känner till att sådana studier har genomförts på Gotland.

 # 223 Per Karlsson och Kickan Karlsson
2022-04-24

Yttrande angående Översiktsplan 2040 ”Energi”

Inledning

Vi från Gangvidefarm/Energiexpo och Hydrogenfarm vill belysa vissa frågeställningar gällande Översiktsplan 2040 Energi, som vi anser vara viktiga och utvecklingsbara och som vi har kunskap om.

Vi har arbetat med av teknik kopplad till förnyelsebar energi under ca 12-15 år. Vår mångåriga erfarenhet gör att vi kan göra en god omvärldsanalys på området och vi kan bidra genom att delge teknik och synsätt för ett framtida energisystem på Gotland.

Utveckling av energilagring – en framtidsfråga för Gotland

På Gotland finns ett befintligt uppbyggt elnät som har svagheter i vissa områden och då i samband med produktion. Detta ger problem vid utbyggnad av förnyelsebar energi. GEAB har ett stort ansvar, men där också ett åtagande gentemot ägare som inte alltid tillåter investeringar för framtida behov/teknik. Vi menar att detta måste gå i takt och inte vara ett problem som bygger motsättningar. Vi anser att förmågan att säkra energilagring är en helt avgörande framtidsfråga och är övertygade om att Gotland kan ligga i framkant vad gäller utvecklingen på området under åren som kommer.

Vid Gangvidefarm pågår byggande och utveckling av en första etapp vad gäller energilagring i batterier och vätgas som energibärare. I detta ingår även systemutveckling sett ur ett ö-perspektiv med flera nyttor i regi av Hydrogenfarm AB. Syftet med energilagring är att kunna göra elnätstjänster, samt kunna gå Off Grid vid behov. Systemet byggs med småskalighet i stort antal som är skalbar i effekt. Här pratar vi om 200-300 anläggningar med geografiskt spridd placering på Gotland. I konceptet ingår snabbbladdning oavsett elnätets kapacitet, tankning av bränslecellsfordon och kommunikationsteknik för samhällsberedskap. Detta sker i ett 20-tal energilager av de byggda 200-300 anläggningarna som har geografisk spridning på Gotland. Vi menar att vi på detta sätt kan bygga en kraftfull och säker infrastruktur för framtidens fordon/drivmedel/kommunikation.

Vid beräkningar kan en ytterligare vindkraftsbyggnation motsvarande 40-50 MW ske, detta tillsammans med befintlig vindkraft, samt att ett antal MW solex också bygg. På så sätt kan Gotlands energibehov täckas under en stor del av året, men då under förutsättning att energilagring byggs ut enligt det som sagts ovan.

Frågan om elkabel till fastlandet ger ingen samhällsberedskap, då den är mycket sårbar för yttre makt. När det gäller kostnaderna hamnar investeringskostnaden för 200-300 energilagrar på ungefär samma nivå som om man lägger en ny kabel med tillhörande infrastruktur. Vi vågar påstå att kostnaden för ny kabel är betydligt högre och att den också skall betalas av abonnenter. Energilagring däremot kan vara självfinansierande och dessa pengar stannar på Gotland.

Vi vill förtydliga att det även i fortsättningen självfallet ska finnas en länk mellan Gotland och fastlandet. Det handlar inte om att Gotland skall vara helt avskuret. Det handlar om lokalekonomi och samhällsberedskap. Ur samhällsberedskapssynpunkt är detta en mycket aktuell fråga eftersom Gotlands geografiska läge bedöms som utsatt ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Med en god energilagring kan samhällskritiska funktioner fungera, däribland lantbrukets behov, oberoende av det som sker i omvärlden.

Angående omställning mot ett energisamhälle med förnyelsebar energi, torde lantbruket ha en huvudroll vad gäller markanvändning och talytor eftersom energilagring inte byggs i statsnära miljö. Regelverk som rör miljödirektiv och artskydd får inte vara en faktor som sätter stopp p.g.a. av övertolkningar av miljöbalken. Vi ser även en stor potential i utbyggda solesparker på icke brukad jordbruksmark (bedömningen av vad som utgör icke brukad mark görs av markägaren).

I debatten verkar fastbränsle glömmas bort. Den utgör idag en stor energikälla men som kan utvecklas betydligt gällande värme och drivmedel. Här måste också regelverk och frågan om äganderätten få högsta prioritet. Administrativa hinder får inte sätta stopp för en utveckling mot ett energisamhälle med förnyelsebar energi.

Vi ser också att sol och vind inte ger bestående påverkan på natur då utbyggnaderna inte är permanenta. Livslängden beräknas till mellan 20-40 år. Här måste vi ha en ödmjukhet inför ny teknik. Beräknad kostnadsreduktion kan påverkas av vad som händer i framtiden.

Det finns fler faktorer som kan gynna Gotlands utveckling om vi verkligen tar steget mot ett energisamhälle med förnyelsebar energi och en god samhällsberedskap:

- En ny form av lokalekonomi
- Spännande utbildningar
- Spännande arbetstillfällen
- Mervärde för besöksnäringen
- Mervärde för lantbrukets produkter
- Ekonomisk gynnsam boendemiljö
- Ökad trygghet i en säkerhetspolitiskt orolig omvärld

Resultatet blir ökade skatteintäkter lokalt, stärkt säkerhet och verklig, långsiktig klimatnytta!

Lite funderingar som mognat fram efter många års arbete.

När, 22 april 2022

Per Karlsson
Kickan Karlsson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande! Det är många intressanta idéer och förslag kopplade till energi. Vi tar med oss det till arbetet med den kommande energiplanen.

Riktlinjer för solenergi har ändrats, rättsläget gällande solcellsanläggningar och jordbruksmark är fortfarande inte solklart. Region Gotland följer den frågan med intresse.

Sedan samrådet har beslut om en fastlandskabel "Gotlandsförbindelsen" kommit dock är frågan om lagring fortfarande högst intressant och vi tar vidare den frågan till kommande energiplan.

 # 241 Hans Nilsson HOWto

2022-04-24

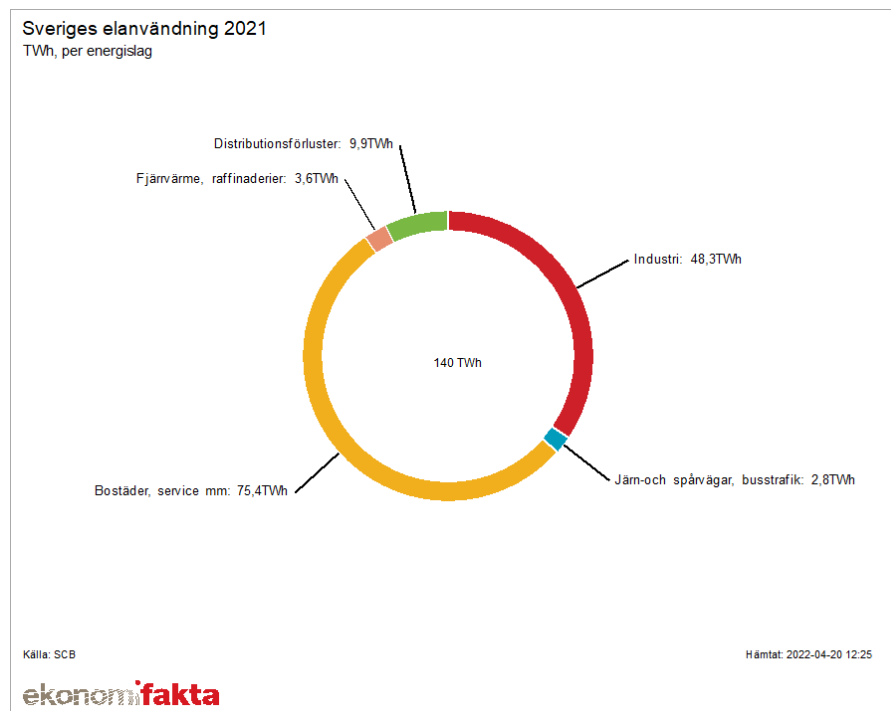
 # 272 Burgviken Utveckling AB

2022-04-26

Remissyttrande till Översiktsplan för Gotland 2040 samt yttrande avseende Fördjupad Översiktsplan för Storsudret och Burgsvik 2025

Bakgrund

OX2 utvecklar havsbaserad vindkraft i vattnen utanför Gotland, inom Sveriges ekonomiska zon, bland annat vindparken Aurora lokaliserad ca 20 km syd om Hoburgen som fullt utbyggd omfattar upp till 370 vindkraftverk och kan därmed bli en av Europas största havsbaserade vindparker samt Pleione med upp till 256 vindkraftverk ca 30 km öster om Gotland. Totalt förväntas den årliga energiproduktionen hos dessa vindparker uppgå till 24 TWh resp. 19,5 TWh, vilket totalt motsvarar 90 % av industrins elkonsumtion i Sverige 2021. (ref. ekonomifakta.se) De första vindkraftverken i Aurora kan börja producera el redan 2030.

Som en del av drift och underhåll av vindparkerna behövs ett antal servicehamnar med rätt infrastruktur och som ligger nära de planerade vindparkerna. Orter samt hamnar vid Burgsvik, Vändburg, Slite och Ronehamn ses som centrala nav för service och underhåll av de havsbaserade vindparkerna Aurora och Pleione. Etableringar på dessa platser kan ge ett betydande antal, framtidssäkra, året-runt arbetstillfällen kopplat till de service, säkerhets- och räddningsfunktioner som behöver finnas på plats när vindparkerna tas i drift.

Målet under första projektfasen är att etablera Burgsvik som huvudort för service och underhåll av den havsbaserade vindparken Aurora vilket kan ge ett betydande antal, framtidssäkra, året-runt arbetstillfällen på Storsudret. Hamnen i Burgsvik ligger geografiskt väl placerad för servicebåtar till vindkraftsparken. Burgsvik har även en bra infrastruktur för att bygga upp service, säkerhets- och räddningsfunktioner. AURORAs storlek och utsträckning medför att det behövs ytterligare en servicehamn på den östra sidan av Storsudret. Då Vändburg redan är på väg att privatiseras och har reserverats för sommarbostäder behöver det utvärderas om en ny servicehamn kan anläggas på Storsudrets östra kust. Förberedelserna är omfattande och har varit igång sedan april 2021.

Burgsviken Utveckling AB (BUAB), OX2, IVL (Svenska Miljöinstitutet AB) samt Forum Östersjön har tecknat ett samarbetsavtal och formar tillsammans gruppen "HOW to" som en start på ett långsiktigt projekt med inriktning att ta till vara på samt bygga vidare på de utvecklingsinitiativ som kopplas till de mervärden som etablering av havsbaserad vindkraft medför. HOWto står för "Hydrogen, Oxygen, Wind & Water" Dessa byggstenar och värdet som de tillsammans ger kommer att demonstreras i liten skala i "**Innovationscenter Burgsvik**".

Under förberedelsefasen ska projektet parallellt med att hamnar och servicefunktioner planeras och projekteras bygga upp Innovationscenter Burgsvik i hamnområdet. Inom ramen för centrets verksamhet etableras systemdemonstratorer och utställningar. Målet är att visa hur moderna metoder för vattenrening och tillgång på stabil och billig vindkraftsel kan ligga till grund för framställning och användning av miljövänliga bränslen såsom vätgas. Där biprodukten syrgas kan användas för syresättning och återställning av döda havsbottnar i Östersjön. Vidare kommer en landbaserad fiskodling att etableras i anslutning till innovationscentret där syrgas används för syresättning av odlingen.

I en senare uppskalningsfas, när tillstånd är på plats och vindparkerna byggs ut, kommer detta att skapa en stor mängd nya arbetstillfällen på Gotland, enbart på Storsudret/Sudret är prognosen att Aurora kommer att generera ca 150 nya arbetstillfällen. För övriga Gotland vid en industriell uppskalning med storskalig vätgas/bränsleproduktion och genom nyetablering av andra verksamheter som är beroende av stabil och billig vindkraftsel finns förutsättningar för en stor mängd nya jobb.

HOWto, aktörer bakom remissyttrandet

OX2

OX2 utvecklar och realiserar vind- och solkraftsparker. Inom storskalig landbaserad vindkraft har företaget de senaste dryga 16 åren intagit en ledande position efter att ha utvecklat och sålt cirka 3,2 GW i Sverige, Finland, Polen och Norge åt kunder såsom Allianz, Ardian och IKEA. Genom att ständigt öka tillgången på förnybar energi driver OX2 omställningen mot en mer hållbar framtid. OX2 har idag verksamhet i Sverige, Finland, Polen, Frankrike, Litauen, Norge, Spanien, Italien och Rumänien med huvudkontor i Stockholm, Sverige. Nettoomsättningen år 2021 uppgick till 4983 MSEK

IVL, Svenska Miljöinstitutet AB

IVL bedriver tillämpad forskning inom miljöområdet. Institutet ägs av en stiftelse (50% staten, 50% näringslivet) och har som mål att bidra till ett hållbart samhälle. Institutet drivs som nonprofit där vinsterna investeras i ny forskning.

IVL har sedan lång tid bedrivit samarbete med lokala aktörer på Storsudret för att i en systemdemonstrator skapa förutsättningar för en hållbar vattenhantering. Region Gotland är en viktig samarbetspartner och arbetet har rönt stor uppmärksamhet och genererat stöd från Vinova, EU m.fl. IVL är även projektkoordinator för ett stort Mistra program som utreder hur Sverige ska bli klimatneutralt till 2045. En hörnsten i det arbetet är att få fram mer förnybar energi.

IVL ser stora möjligheter med havsbaserad vindkraft men också möjligheten att få fram grön vätgas som kan underlätta transportsektorns övergång till förnyelsebara drivmedel. Som en stor komparativ fördel bildas vid elektrolysen syrgas som har flera användningsområden. IVL har i tidigare EU projekt visat att det går att återställa döda havsbottnar genom att tillföra syre. Vi ser nu stora möjligheter att uppgradera detta i en storskalig satsning. IVL har i dag ca 350 anställda och kontor i Stockholm, Göteborg, Malmö, Lysekil samt i Kina och Indien. En fast etablering på Gotland är möjlig genom uppbyggnad av systemdemonstratorer för vatten, havsbaserad vindkraft, vätgas och syrgas.

Burgsviken Utveckling AB, BUAB

BUAB är ett, icke vinstdrivande, gotländskt utvecklingsbolag, med ca 300 aktieägare, vars mål är att verka för ett hållbart samhälle på Gotland och Storsudret. Fokus ligger på rent vatten, ren luft och ett friskt hav. Vidare ska BUAB bidra till att skapa nya arbetstillfällen inom ramen för ett hållbart samhälle och företrädesvis på Storsudret. Ett viktigt delmål är att kvalificera Burgsviks hamn som servicehamn för havsbaserad vindkraft.

Forum Östersjön

Den sedan år 2009 på Storsudret verksamma ideella föreningen Forum Östersjön med drygt 100 medlemmar kommer att ta visst praktiskt ansvar. Det gäller bland annat de delar i utställningen som handlar om Östersjön. Föreningen kommer att ha ett delat ansvar för byggande och drift av fiskodlingen samt deltar i ett delprojekt för syresättning av Burgsviken.

Remissyttrande avseende Översiktsplan Gotland 2040

HOWto ser positivt på att en ny översiktsplan tas fram och att den förankras hos samhälle och näringsliv på Gotland.

De havsbaserade vindkraftsprojekt som projekteras runt Gotland kommer att kunna bidra med stora mängder billig el. Detta kommer att bidra till att uppnå Region Gotlands mål att vara klimatneutralt till år 2040. Gotland med sitt geografiska läge är utomordentligt bra placerat för att utgöra ett nav för havsbaserad vindkraft och för att kunna ta emot och vidarebefordra denna energi till fastlandet samt till våra grannländer. Tillgång till stora mängder billig fossilfri el kommer även att attrahera nya verksamheter till Gotland och därmed öka möjligheterna för tillverkning och export av förädlade produkter. I vårt remissyttrande nedan, tar vi upp delområden, aktiviteter och behov för att skapa de förutsättningar som behövs för att möjliggöra detta.

Sammanfattning av prioriterade områden för fortsatt dialog avseende översiktsplanen

- Tillgång till hamnar för underhåll och service av havsbaserade vindparker
- Industrihamnar med infrastruktur, kapacitet och logistik för produktion
- Mark för uppbyggnad av ny industri till följd av vindkraften
- Förstärkt el-infrastruktur
- Produktion och konsumtion av E-bränslen
- Behov av nya bostäder
- Havsbaserad vindkraft som drivkraft för minskad klimatpåverkan och för syresättning av döda havsbottnar i Östersjön

Hamnar

Gotlands geografiska läge ger också bra förutsättningar för att utgöra servicenav för havsbaserade vindparker. Detta innebär stora möjligheter för det gotländska näringslivet för öns näringsliv att utvecklas och för nya långsiktiga intäkter till Region Gotland.

Servicehamnar

En viktig förutsättning för havsbaserade vindparker är tillgång på servicehamnar med rätt egenskaper såsom:

- Geografiskt läge i förhållande till vindparken. Högt prioriterat är kortast möjliga
- transportsträcka (transittid) mellan hamn och vindpark.
- Väl utbyggd infrastruktur kring hamnen (el, vägar, räddningstjänst, sjöräddning,
- Industrimark för kontor, lager, verkstäder, helikopterplattor och hangarer etc)
- Bostäder för personal och deras familjer. Alternativt, mark som kan användas för
- byggande av bostäder.
- Övrig samhällsservice inom rimligt avstånd

I översiktsplanen (kap 2.9.3) talas det om en målsättning att utveckla tre till fyra större hamnar och att Region Gotland kan komma att avyttra övriga mindre hamnar som därmed löper stor risk att privatiseras. Det skulle innebära att de inte finns tillgängliga som servicehamnar vilket kan leda till att nya hamnar måste etableras. Detta innebär då tidsödande tillståndsprocesser som riskerar att försena utbyggnaden av havsbaserad vindkraft samt att orsaka stora kostnader för nyanläggning av hamnar och infrastruktur.

Industrihamnar

Översiktsplanen pekar ut tre industrihamnar, Klintehamn, Visby och Slite. Vi ställer oss bakom denna inriktning och förordar att även Kappelshamn och Storungs får status som industrihamnar. Tillgång till väl fungerande hamnar och ytor för etablering av ny industri i nära anslutning till de planerade havsbaserade vindparkerna är viktigt. Detta gör det möjligt att etablera ny näringslivsverksamhet och produktion av förädlade varor som nyttjar förnybar och billig energi från havsbaserad vindkraft. Bra förvaltning och vidareutveckling av dessa hamnar medför att Gotland kan attrahera ny verksamhet och utveckla öns näringsliv och generera nya helårsarbetsstillfällen på ön.

Mark och förstärkt infrastruktur för etablering av ny industri

I anslutning till industrihamnarna behövs områden för utveckling och nyetablering av industri och näringsverksamhet. Tillgången till billig el gör det möjligt att bland annat till konkurrenskraftiga priser producera e-bränslen såsom vätgas, metanol, ammoniak men även för produktion av konstgödsel och fiskfoder. Även storskalig etablering av landbaserade fiskodlingar kan med fördel byggas upp inom dessa områden genom att det skapas tillgång till vatten och syrgas som en följd av e-bränsleproduktion. En utveckling av områden i närhet av industrihamnarna behöver därmed göras möjlig och proaktivt förberedas. Etablering av nämnda näringar medför ett stort antal nya helårsarbetstillfällen vilket lyfter och stärker dessa orter samt hela Gotland. Gotland kan bli självförsörjande på bland annat konstgödsel men även exportera en stor del och tillika möjliggöra försörjning av bränsle till tunga transporter på ön samt för de fartyg som trafikerar Gotland.

Förstärkt elnät inom strategiska områden

Gotland bör se över och förstärka öns elnät, i dess hamnar och i tillhörande industriområden. Genom att även verka för att nya kraftfulla elförbindelser kommer på plats, inte bara mot fastlandet utan även till Baltikum kan den förnybara energi som produceras runt Gotland även exporteras till områden med underskott på el vilket ytterligare förbättrar Gotlands position. Stärkta och nya elförbindelser bidrar även till minskad sårbarhet och ett starkt totalförsvar.

Tillgång till rent vatten

Tillgången på vatten är för Gotland en begränsande faktor. Det handlar om att jordbruksproduktionen begränsas liksom nyetableringen av industrier och bostäder. Turismen kan inte heller expanderas utan bättre vattensituation. De holistiska projektansatser som tas på Storsudret kommer att kunna råda bot på denna prekära situation. Det handlar om att bättre ta tillvara på den nederbörd som faller, förvara vattnet på ett smartare sätt, rena och återföra på ett mer holistiskt sätt. Vattnet kan då användas där vattnet behövs bäst. Vid tillverkning av vätgas behövs också betydande mängder vatten. Produktionen av detta kommer att kunna optimeras med de pilotanläggningar som nu uppförs i Burgsvik.

Syresättning av döda havsbottnar i Östersjön

Syrebristen i Östersjöns botten visar inga tecken på att avta trots att omfattande åtgärder genomförts som reducerat tillförseln av näringsämnen till Östersjön. Utöver de naturgivna förhållandena i Östersjön med långsamt vattenutbyte och skiktbildningar som försvårar omblandningen av vattenmassor så är nedbrytningen av organiskt material från produktionen i ytligare vattenlager huvudanledningen bakom syrebristen. De större inbrott av syrerikt vatten från Nordsjön som emellanåt sker räcker inte till för att annat än kortvarigt höja syrgaskoncentrationerna i bottenvattnet eller oxidera bottenarna. För att varaktigt förbättra syresituationen i Östersjön krävs det tillförsel av betydande mängder av syre.

Vid produktion av 1 kg vätgas erhålls som en biprodukt 8 kg syrgas. Den havsbaserade vindkraftparken, Aurora, är tänkt att leverera 24 TWh el. Hälften av denna ska användas för vätgasproduktion vilket ger en årlig produktion av 2 miljoner ton syrgas. Tanken är att HOWto stegvis ska utprova den tekniken. Start sker i Burgsviken följt av en någorlunda väl inkapslad havsvik. Fungerar detta bra kommer större mängder att kunna tillföras till västra Gotlandsbassängen. Hur detta ska utföras rent tekniskt studeras först i mindre skala. Den kan inledningsvis konstateras att de syrgasmängder som förväntas frigöras vid planerad produktion vid Aurora, 2 Mton O₂/år är såpass stora mängder att de överslagsmässigt betraktat skulle kunna utgöra väsentliga bidrag till syresituationen i bottenvattnet i enskilda

delbassänger av egentliga Östersjön. För att ett syreöverskott från Aurora ska kunna komma Östersjön till godo behöver det pumpas ned till de syrefattiga vattenvolymer som finns nedom haloklinen (salthaltssprångskiktet) på cirka 75 meters djup.

Om syresättningen skulle leda till en permanent ökad fastläggning av fosfor i sedimenten så är den i förhållande till många andra åtgärder mot övergödning billig och har ett litet koldioxidavtryck. Detta medför att algproduktionen blir lägre och därmed konsumtionen av syre som sker vid nedbrytningen av dessa. Det är då möjligt att bryta den onda cirkeln där de döda bottenarna i nuläget avger fosfor som driver på algproduktionen.

Mycket tyder på att ett stort tillskott av syrgas också ger upphov till ökad mängd biomassa och därmed också ökad tillgång på fisk.

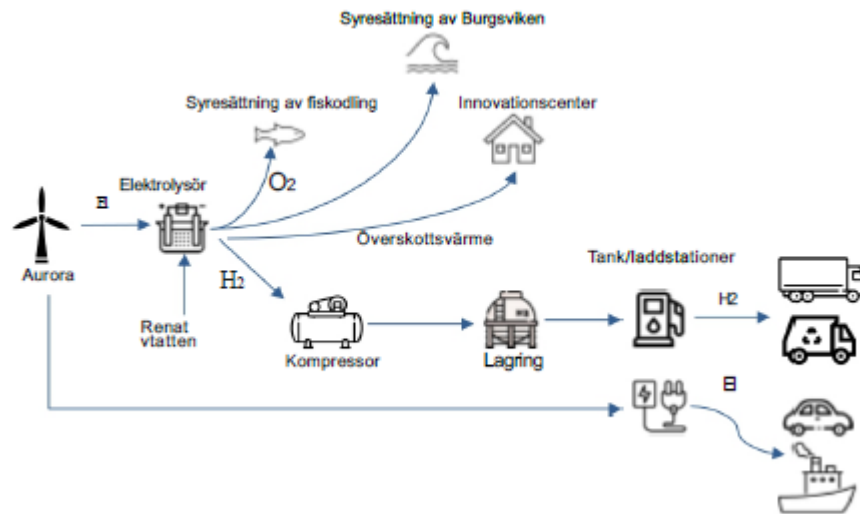
Yttrande avseende Fördjupad översiktsplan för Storsudret och Burgsvik 2025

Parallellt med att AURORA projektet genomgår tillståndsprocessen utvärderas, planeras, projekteras och etableras ett antal objekt och aktiviteter på Storsudret, framförallt i Burgsviks-området. Detta ska ses som en förprojekteringsfas som löper parallellt med huvudprojektet. Målet är att på ett tidigt stadium visa hur en utbyggd havsvindpark som levererar hållbar, stabil, och billig energi kan påverka såväl Gotlands samhälle och miljö som den omgivande Östersjön på ett positivt sätt. Syftet är också att visa hur nya möjligheter för utveckling av det gotländska samhället och näringslivet kan uppnås.

Innovationscenter

Etablering av ett Innovationscenter i Burgsvik med funktioner för forskning och utveckling (FoU) samt resurser och kompetens för underhåll och drift av delsystem och demonstratorer. En viktig del i anläggningen är en konferens och utställningshall där samverkan mellan olika delsystem visas och hur effekter av en fullt utbyggd havsbaserad vindpark kan bidra till hållbar miljö- och samhällsutveckling. Innovationscentret och samtliga delsystem/demonstratorer kommer att drivas med förnyelsebar el från vindkraft. Under processen att framställa vätgas genereras syrgas som biprodukt. Denna används till att syresätta de döda bottenarna i Burgsviken och för att syresätta fiskodlingen. Överskottsvärmen som bildas i processen används för att värma upp Innovationscentret. De olika demonstratorerna lokaliseras till lämpliga platser i Burgsviksområdet och utgör delsystem i den totala systemlösningen. Delar av de områden som är berörda ligger inom Burgsviks LIS område och det är av stor vikt för projektet att Region Gotland kan medverka i en effektiv process för hantering av nödvändiga tillstånd.

Innovationscenter och delsystem

Delsystem för produktion, lagring och distribution av vätgas och Ebränslen för fordon

Inom ramen för Innovationscentrets verksamhet etableras en medelstor anläggning (demonstrator) för produktion av E-bränslen, som vid starten utgörs av vätgas (H₂). I anslutning till produktionsanläggningen placeras ett vätgaslager och en tankstation för fordon.

Delsystem för syresättning av Burgsviken

Baserat på biprodukten syrgas som uppstår vid framställning av vätgas anläggs ett delsystem för syresättning av Burgsviken. Systemet placeras i anslutning Innovationscentret och i direkt anslutning till viken. Syrgasen leds ner i viken vid olika platser där strömningarna är gynnsamma för vidare spridning av syret i havsviken. Tekniken för detta har använts sedan i många år och med goda resultat, bland annat i USA och av IVL vid försöksprojekt längs fastlandskusten och i Stockholms skärgård.

Delsystem för landbaserad fiskodling

I anslutning till Innovationscentret etableras en landbaserad fiskodling med miljöaspekterna som ledstjärnor. Anläggningen får karaktären av en försöksanläggning. Vattnet hämtas från Burgsviken och återförs renat till viken. Syresättningen sker med den syrgas som framställs jämsides med vätgasen. Pumpar, värme och kylning drivs med tillförd vindkraftsel. Utvecklandet av fiskodret kommer att utgöra en angelägen del av verksamheten vilket kan vidareutvecklas och industrialiseras då Gotland får tillgång till storskalig, billig och förnybar el från havsbaserad vindkraft. I övrigt finns det på ön tillgång till alla råvaror som behövs för tillverkning i större skala.

Landbaserad fiskodling kommer att öka i angelägenhetsgrad som en nödvändig ersättning för den pågående utfiskning som sker i världshaven. Hela anläggningen kan ur flera aspekter ses som en tillämpning av miljöambitionerna i den föreliggande Översiktsplanen 2040.

Folkbildningsinsatser

För att Översiktsplanen skall kunna omsättas i handling krävs stora mått av folkbildningsinsatser. Inom Innovationscentret kommer därför Forum Östersjöns utställning med aktuella och attraktiva inslag att återetableras. Temat blir bredare och omsluter de flesta av de miljöanknutna insatserna som presenteras i Översiktsplanen.

Mark för etablering av försöksverksamhet med produktion och distribution av vätgas

Den bästa platsen för anläggningen är längs väg 142 i närhet av Burgsviks Brandstation eller alternativt i direkt anslutning till brandstationen där det finns ytor och övriga förutsättningar för såväl produktion av vätgas som för lagring och tankstation. Brandstationen ligger vid väg 142 och har stora ytor med svängrum för bussar, lastbilar och andra fordon som tankar vätgas. Dessutom ligger platsen relativt avskilt från Burgsviks bostadsbebyggelse. Råvaran för tillverkning av vätgas utgörs av renat avloppsvatten som kan transporteras via rör från vattenreningsanläggningen som är placerad vid Burgsviks reningsverk. Den andra komponenten el hämtas direkt vid brandstationen. Återföring av syrgas sker via rör ner till Innovationscentret där den pumpas ner och distribueras i Burgsviken. En mindre delmängd av syrgasen används för syresättning av Innovationscentrets fiskodling. För att klara detta krävs en viss förstärkning av infrastruktur för el, tillstånd för anläggningens placering, bygglov, tillstånd för nedläggning av rör i marken samt övriga ingående tillstånd.

Förstärkt infrastruktur för el och transport

Inom vissa områden i Burgsvik behöver infrastrukturen förstärkas. Detta gäller såväl vägar som elnätet. I syfte att förtydliga och sammanställa vilka åtgärder som är prioriterade önskar vi att tillsammans med Region Gotland genomföra en inventering av dessa behov. Insatser behöver också göras för att förstärka Räddningstjänst och Sjöräddning.

Industrimark

För service av Aurora behövs industrimark för anläggning av kontor, verkstäder och lager för drift, underhåll och service av vindparken. Det finns även behov av ytor för helikopterlandningsplats och hangar samt uppställningsytor för servicefordon och redskap.

Mark för nybyggnad av bostäder

Bostadssituationen i Burgsvik är redan i dagsläget ansträngd. Satsningen på havsbaserad vindkraft kommer att generera en stor mängd nya arbetstillfällen på ön. Bara Aurora kan generera 150 nya jobb på Storsudret/Sudret. Detta innebär att det finns ett stort och akut behov av att bygga nya bostäder i Burgsvik och sannolikt även på andra platser på ön.

I Burgsvik behöver Region Gotland, i närtid, peka ut och tillgängliggöra mark för bostadsbyggande. I första hand behöver det byggas ett 50-tal hyreslägenheter, men det kommer även att finnas ett behov för bostadsrätter. HOWto förordar att Region Gotland upplåter mark för byggande av billiga bostäder för året-runt boende. Prisläget för boende på Storsudret har under de senaste åren skjutit i höjden då trycket på bostäder och fritidshus för sommar- och deltidsboende är mycket stort.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och information om försöksverksamhet med mera. Det finns flera spännande idéer som går i linje med regionens strävan mot att gå före i klimat- och energiomställningen. Regionen kommer inom kort att ta fram en ny Energiplan där flera av aspekterna som ni lyfter bör beaktas, och det pågår även ett projekt kring EnergiÖ Gotland där just dessa pusselbitar mellan havsbaserad vindkraft och möjliga synergieffekter både på land och till havs bör diskuteras vidare. Läs mer i avsnitt 2.13 i granskningsförslaget.

Angående Burgsviks hamn så har Region Gotland inte rådighet över hamnen. Burgsviks hamn föreslås i granskningsförslaget för i huvudsak utveckling av hamnverksamhet samt besöksnäring. Området är också

utpekad som LIS-område. Huruvida det är möjligt att kombinera med önskat mark- och vattenanspråk behöver prövas framgent. Under samrådet har förvaltningen blivit uppmärksam på ett ökat önskemål om tillgång till hamnar med närliggande industrimark dels i funktion som servicehamnar och dels som områden med möjlighet att förädla energi från havsbaserad vindkraft. I granskningsförslaget har därför ytterligare övergripande studier gjorts av markområden i vid främst regionens hamnar. Det har landat i förslag på större yta för industriändamål i Klintehamn samt behovet av en översyn av befintlig detaljplan för Klintehamns hamn. Vidare finns utpekad yta i Slite för industriändamål där en utveckling behöver ske i samklang med hamnens behov. Utgångspunkten för verksamheten för regionens hamnar har varit att klara det gotländska behovet, därför finns det ringa ytor för expansion i våra hamnar i dagsläget. Förvaltningen har också fått information om att det kan komma att krävas betydligt djupare inlopp till hamnarna för att klara hanteringen av havsbaserade vindkraftsparkar. Det innebär att en utveckling för mer storskaliga servicehamnar kommer att kräva ändrade miljöförhållanden för hamnarna. Detta behandlas därför inte närmare i översiktsplanen.

 # 253 Christina Bexelius

2022-04-25

Såg att väldigt många vindkraftverk är tänkta att byggas, vilket är mycket bra! Men varför lägger man dem inte till havs?

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. I granskningsförslaget finns nu även två stora ytor för vindkraftverk till havs.

 # 262 Vattenfall Vindkraft AB

2022-04-25

Vattenfall Vindkraft AB (Vattenfall) har tagit del av samrådsunderlag för förslag till ny översiktsplan för Region Gotland (Regionen).

Vattenfall anser att planförslaget generellt är väl genomarbetat och strukturerat. Av planförslaget framgår att Regionen fortfarande har höga ambitioner avseende utbyggnaden av förnybar energiproduktion och vindkraft, vilket har stärkts av bl.a. de nationella målen om 100 % förnybar elproduktion år 2040, målen i den nationella strategin för en hållbar vindkraftutbyggnad och att Gotland fått regeringens uppdrag att vara pilotkommun i arbetet med att nå antagna de energi- och klimatpolitiska målen.

På några punkter i planförslaget önskar Vattenfall lämna följande förbättringsförslag och kommentarer.

Behov av energiomställning

Förutsättningar

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Världen är i akut behov av en förändring och att hitta alternativa sätt att producera el och värme. För att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader i enlighet med Parisavtalet behöver en omfattande omställning av energisektorn ske.

Sveriges riksdag antog år 2016 det nationella målet om 100% förnybar elproduktion år 2040 och industrisektorn står idag redo för en omställning från fossil till förnybar energiförsörjning.

För att möjliggöra detta krävs en kraftigt ökad utbyggnad av den förnybara energin bl.a. vindkraft. Behovet av omställning har också stärkts av det säkerhetspolitiska läget och Gotlands geografiskt strategiska läge, vilket aktualiserat nödvändigheten av att decentralisera energiproduktionen och att i högre grad bli självförsörjande ur ett regionalt perspektiv.

Sverige antog år 2017 ett klimatmål som innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären år 2045 för att därefter uppnå negativa utsläpp. Enligt Naturvårdsverkets analys som tagits fram tillsammans med Energimyndigheten, Jordbruksverket och Trafikverket kommer dock inte detta klimatmål nås med de styrmedel som finns i idag.

Förutsägbara planeringsunderlag

För att kunna uppfylla uppsatta energi- och klimatpolitiska mål och behovet av en energiomställning måste även en omfattande omställning av förutsättningarna för en utbyggnad av den förnybara energin ske. Grundläggande för en sådan omställning är de kommunala översiktsplanerna där kommunernas vilja och inriktning för kommande mark- och vattenanvändning anges. Vattenfall anser därför att Region Gotlands ambitioner för en omställning bör i ökad omfattning tydliggöras i översiktsplanen beträffande utpekade utbyggnadsområden, riktlinjer för etableringar och samverkansinsatser med Försvarsmakten och Energimyndigheten.

Områdestyper vindbruk

Strukturen med indelning av områdestyper 1–7 med avseende på vindbruk är densamma som i gällande översiktsplan med en uppdatering av definition och beskrivning för några av områdestyperna i planförslaget. För område typ 2, vindkraftområden utanför riksintresse, anger planförslaget att dessa områden bör rymma mindre grupper av vindkraftverk (2–6 verk) till större grupper upp till (7–9 verk). Vattenfall anser att en begränsning av antalet vindkraftverk i dessa områden kan innebära ett stort hinder i möjligheterna att fullt ut utnyttja vindpotentialen i områdena.

Inom områdestyp 2 förekommer områden som uppfyller kriterierna för riksintresse vindbruk med avseende på vindförhållanden, avstånd till bebyggelse och med en yta större än 5 km² som kan rymma en större vindkraftpark med fler än 10 vindkraftverk. Eftersom arbetet med utpekandet av nya riksintressen för vindbruk, i enlighet med målen i den nationella strategin för en hållbar vindkraftutbyggnad har pausats är det extra viktigt att man på regional nivå inte bara beaktar redan utpekade riksintresseområden utan även potentiella områden av riksintresse för vindbruk i syfte att uppfylla regionala och nationella mål.

Riktlinjer och utgångspunkter för utpekande av lämpliga vindbruksområden

I planförslaget anges ett antal utgångspunkter vid framtagande av lämpliga områden för vindbruk bl.a. 2 000 meter till kyrkor och 3 000 meter mellan avgränsade etableringar av vindkraft (s. 108).

Vattenfall anser att det är olyckligt med riktlinjer i form av generella och exakta avståndsangivelser i en översiktsplan. Det kan leda till en begränsande konsekvens på möjligheterna till en effektiv utbyggnad av vindkraften och ett optimalt utnyttjande av ett område med goda vindresurser. Förhållanden som t.ex. skymmande skog, kan tillåta en flexibilitet i det enskilda fallet. I det fall en etablering kan behöva delas upp i mindre delområden med hänsyn till motstående intressen kan avståndangivelse i en översiktsplan bli begränsande. Ex-

akta hänsynsavstånd kan vidare leda till en onödig byråkrati i samband med ett politiskt beslut om tillstyrkan enligt miljöbalken. Påverkan på landskapsbilden och lämpliga hänsynsavstånd bör istället avgöras i det enskilda fallet genom landskapsanalyser och bedömning av påverkan på eventuella värden i samband med tillståndsprövningen enligt 9 kap. miljöbalken i det enskilda fallet. Det är genom bedömningen och avvägningen i miljöprövningen som det säkerställs att tillräcklig hänsyn tas till olika intressen.

En annan utgångspunkt eller riktlinje enligt planförslaget är att riksintresseområden enligt 3 kap. 6 § miljöbalken generellt bedöms som olämpliga för vindkraft med möjliga undantag i områden där även riksintresse vindbruk finns utpekade samt inom redan etablerade områden där en avvägning ska göras (s. 113). Vattenfall vill här påpeka att riksintressen för natur- och kulturmiljö samt friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken endast ska skyddas mot påtaglig skada på de utpekade värdena i områdena och inte hindra övrig utveckling eller ändrad markanvändning. Det är olämpligt att i översiktsplanen göra ett generellt antagande om att samexistens med vindkraft inte är möjlig i riksintresseområden som är utpekade enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Avvägningen mellan olika intressen i ett område ska göras inom ramen för den miljöprövning enligt 9 kap. miljöbalken som en vindkraftsetablering ska genomgå. Även i detta fall bör alltså frågan om påverkan utredas och avgöras i det enskilda fallet.

I planförslaget på s. 108 skriver regionen samtidigt att det i samrådet ännu ej har skett en avvägning mot översiktsplanens riktlinjer och föreslagna bebyggelseområden. Det är därför otydligt om de angivna utgångspunkterna och riktlinjerna har utgjort underlag i samband med framtagande av vindbruksområden i planförslaget eller om det kommer att göras i ett senare skede och därmed kan innebära förändringar av utpekade områden. Vattenfall anser att det i översiktsplanen tydligt bör framgå om avvägning har föregåtts vid utpekande av lämpliga vindkraftsområden i planen.

Överst på s. 108 framgår att: ”Vindbruket på Gotland bör byggas ut på ett sådant sätt att de tillgängliga mark- och vindresurserna på lång sikt utnyttjas så optimalt som möjligt”. Vattenfall instämmer men vill föreslå att stycket kompletteras med att: ”Vindbruket på Gotland bör också byggas ut på sådant sätt att redan ianspråktagna markområden för vindkraftanläggningar så långt möjligt ska nyttjas för generationsskifte för nya vindkraftparker.”

Riktlinjer för utbyggnad av vindbruket

På s. 116 i planförslaget står följande: ”Om Region Gotland bedömer att ett planerat projekt inte tar det helhetsgrepp på ett område som är en förutsättning för att uppnå ett optimalt utnyttjande av den mark som anses lämplig för vindbruk, bör projektet inte tillstyrkas.” Vattenfall anser att det är otydligt vad som avses med ett helhetsgrepp och vad som är ett optimalt utnyttjande av mark. Formuleringen kan vidare bli begränsande för projekt i områden där det förekommer förutsättningar och begränsningar av t.ex. pågående markanvändning som förhindrar ett optimalt utnyttjande.

Riktlinje skuggor

På s.116 i planförslaget anges att roterande skuggor från vindkraftverk överstigande 30 timmar per år teoretisk tid respektive 8 timmar per år eller 30 minuter per dag faktisk tid inte bör överstigas vid bostadshus. Vattenfall vill här påpeka att det numera inte är praxis att teoretisk tid behandlas i samband med prövning av vindkraft enligt 9 kap. miljöbalken utan det är den faktiska tiden som utgör underlag för ansökan och som villkoras i tillståndsbeslutet.

Vattenfall anser därför att texten om högst 30 timmar teoretisk tid bör tas bort från riktlinjen för skugga.

Riktlinjer för vindkraftverkens höjder

På s. 116 i planförslaget står följande: ”Den maximala höjden för vindkraftverk ska i varje enskilt fall avvägas mot platsens landskapsmässiga förutsättningar, höjdens påverkan på omgivningen, med särskilt avseende på vilken påverkan den obligatoriska flyghinderbelysningen får på miljön under den mörka delen av dygnet, och möjligheterna att utnyttja vindresursen på den aktuella platsen.”

Vattenfall vill i sammanhanget påpeka följande. Alla moderna vindkraftverk måste enligt gällande lagstiftning utrustas med hinderbelysning och en vindkraftsetablerings utformning avvägs alltid mot platsens förutsättningar. Vattenfall anser vidare att det inte är lämpligt att ange riktlinjer för vindkraftverkens höjd i en översiktsplan. En höjdbegränsning kan utgöra ett hinder i teknikutvecklingen mot bästa möjliga teknik och leda till begränsningar av ett optimalt utnyttjande av vindresurserna i ett område.

Riksintresse kommunikation

I avsnitt 4.10 i planförslaget påpekar Regionen att procedurområdena för flyget (s.k. MSA-tytor) inte har riksintressestatus. Ändå hanteras procedurområdena med samma hänsyn som områden av riksintresse för luftfarten i planförslaget.

Vindkraft utpekas i planförslaget som en risk för miljöförbättrande åtgärder genom att flyget kan få ta omvägar om procedurytorna påverkas. Vattenfall anser att detta är ett påståande som inte beaktar alla relevanta aspekter i frågan. I varje enskilt fall bör en avvägning och jämförelse av klimatnyttan mellan en vindkraftsetablering och eventuella omvägar för flyget genomföras.

I planförslaget, sid. 346, skrivs i planförslaget: ”De hinder- och procedurytor som hittills bevakats kring flygplatser är inte alltid ändamålsenliga när hindren börjar bli 150–200 meter höga och dessutom har stor horisontell utbredning. Vindkraftverk och parker av den här storleken har inte kunnat förutses och därför behöver nuvarande tillämpningar av föreskrifter och regler ses över.” Vattenfall anser att texten är otydlig beträffande om Region Gotland här avser en översyn för skyddet av flyget eller för att anpassa flyget till teknikutvecklingen inom vindkraft?

I planförslaget anger Regionen att riksintresse för kommunikationer (luftfarten) tillgodoses genom att regionens avsikt är att i samband med medgivande för vindbruk respektera hinderhöjder som gäller för Visby flygplats. Vattenfall anser att det är olyckligt med ett sådant generellt ställningstagande. För att möjliggöra en hållbar utbyggnad av vindkraften och öka möjligheterna för Region Gotland att uppfylla energi- och klimatpolitiska mål bör det istället framgå i översiktsplanen att Regionen har en öppen inställning till möjliga utredningar och lösningar med avseende på höjdrestriktioner och MSA-tytor i det enskilda fallet.

Riksintresse totalförsvaret

Med avseende på avsnitt 4.11 i planförslaget vill Vattenfall framhålla följande. För att kunna uppfylla nationella mål om 100 % förnybar elproduktion till år 2040, målen i den nationella strategin för en hållbar vindkraftutbyggnad samt Region Gotlands uppdrag som pilotkommun krävs det att Regionen hittar lösningar för en ökad samexistens mellan försvarets intressen och förnybar energiproduktion. En utbyggnad av vindkraften och en ökad

samexistens med totalförsvarets intressen är även en viktig fråga ur säkerhetspolitisk synpunkt genom att Sverige kan bli självförsörjande på förnybar energi och sprida riskerna med energiproduktion på flera platser i landet. Det är därför av yttersta vikt att dialog förs mellan berörda parter och att Försvarsmakten inkommer med tydliga svar som kan utgöra stöd i planeringsunderlag som översiktsplanen.

För att underlätta och påskynda arbetet med vad som sägs ovan föreslår Vattenfall att man i likhet med den riktlinje som sägs under avsnitt 4.8 Värdefulla ämnen eller material 3 kap 7 § MB i avsnitt 4.10 tillägger att Region Gotland i samarbete med Energimyndigheten och Försvarsmakten arbetar för att hitta lämpliga lösningar och möjliggöra en samexistens i syfte att främja en ökad grön och hållbar energiproduktion.

Kartmaterial

Plankartan, s. 5 bilaga 2, ”Riksintressen, LIS och andra värden” saknar utpekade områden av ”Anläggningar för energiproduktion - Vindbruk - Kn ställningstagande, yta” som enligt teckenförklaringen. I kartan redovisas enbart områden av riksintresse för vindbruk.

Med vänliga hälsningar,

Charlotte Andersson
Tillståndsspecialist

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Avsnittet om plats för vindbruk är uppdaterat och omstrukturerat efter samråd. Numera finns exempelvis inte typindelningen kvar utan bara en uppdelning i befintlig och ny.

Riktlinjen om höjd kvarstår, under samrådet har många yttranden kommit in angående vindbruk och en stor oro är de höga höjder som en generationsväxling av verk eller nyetablering kan innebära. Här försöker översiktsplanen hitta en väg framåt för accepterad påverkan på exempelvis landskapsbild.

Angående samarbete mellan energimyndigheten, försvarsmakten och Region Gotland så blev tyvärr inte Gotland utsett till att delta i det projekt som har genomförts om samexistens. Vi följer dock projektet med intresse och hoppas att det kan hjälpa oss vidare i frågan angående samexistens mellan energitvinnning och försvarsmaktens intresseområden. I avsnitt 4.1.9 Riksintresse Totalförsvaret redovisas regionens ställningstagande kring försvarsmaktens intresseområde.

Kapitel 4 Riksintressen och andra värden har reviderats sedan samrådet. Bland annat genom att riksintressen redovisas mer likartat men också att regionens ställningstagande kring riksintressena tydliggjorts. Angående riksintresse Visby flygplats och MSA-ytor föreslås bland annat följande ställningstagande:

- *Regionen avser att undvika åtgärder som kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningarna. Om planläggning eller lovgivning medger högre byggnation än tjugo meter ska Luftfartsverket, Försvarsmakten och berörda flygplatser höras. Finns det behov av flyghinderanalys ska en sådan göras och skickas till berörda flygplatser*
- *Avsikten är att i beslut om antagande av detaljplaner och bygglov, oavsett ändamål, och vid tillstyrkan av tillståndsprövningar av vindbruk respektera de hinderhöjder som gäller för Visby flygplats.*
- *Avsikten är att i detaljplaner och bygglov, oavsett ändamål, och vid tillstyrkan av tillståndsprövningar av vindbruk respektera de skyddsavstånd för elektromagnetisk störning som gäller för Visby flygplats.*

Läs mer i avsnitt 4.1.8 Riksintresse för kommunikationer.

Mästermyr

Samhällsbyggnadsförvaltningens svar angående nej till vindkraft på Mästermyr

Det har inkommit många yttranden som tar upp frågan om nej till vindkraft på Mästermyr. Många av yttrandena uttrycker samma eller liknande synpunkter eller förslag varför förvaltningen i de flesta fall kommer att svara med nedan gemensamma svar för dessa yttranden.

Region Gotland har inte bara ansvar för att förvalta natur- och kulturvärden utan också ett ansvar att ta vår tids ödesfråga på allvar nämligen den globala uppvärmningen. Region Gotland arbetar för en hållbar regional utveckling som bidrar till att nå Agenda 2030 målen och till åtaganden i Parisavtalet. Att arbeta för ett hållbart Gotland, nu och på lång sikt, är särskilt viktigt för de som är unga idag och för kommande generationer. Med det sagt finns det såklart målkonflikter när det kommer till markanvändningen, till exempel mellan vindbruk och höga natur- och kulturvärden som behöver säkras. Målkonflikterna bör dock inte vara en anledning till att utvecklingen och omställningen till ett hållbart energisystem stannar av. Här har Översiktsplanen ambitionen att hitta en farbar väg, antingen där flera intressen kan tillgodoses på samma plats eller genom avvägningar mellan olika intressen.

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena.

Det ska alltid göras en helhetsbedömning i fråga om etableringens påverkan på området som fågellokal som även den kan leda till att platsen är otillåten. I det här fallet har Mästermyr prövats och visat sig vara en viktig lokal för fåglar. En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionsrisker mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

Vad gäller boendemiljön så hanteras buller och skuggning i tillståndsprocessen då närmare analys kan göras när verkens lokalisering är känd.

I översiktsplanen anges inga höjder utan det kommer att utredas i kommande tillståndsprocess, riktlinjen för höjd är: "Den maximala höjden för vindkraftverk ska i varje enskilt fall avvägas mot platsens förutsättningar, höjdens påverkan på omgivningen, med särskilt avseende på vilken påverkan den obligatoriska flyghinderbelysningen får på miljön under den mörka delen av dygnet, och möjligheterna att utnyttja vindresursen på den aktuella platsen."

Angående uppgifterna om att fastighetsvärden minskar i områden nära vindkraftverk kan förvaltningen varken dementera eller bekräfta detta då vi inte känner till att sådana studier har genomförts på Gotland.

**# 66 # 69 Mårten Hjer-
nquist**
2022-04-07, 2022-04-08

**# 68 Henrik Dagel
Wulfcrona**
2022-04-08
 # 70 Eva Dandanell
2022-04-08

 # 71 Lise-Lott Sellin
2022-04-08
 # 72 Christian Tomtlund
2022-04-08

 # 73 Linda Tomtlund
2022-04-08
 # 74 Anonym
2022-04-08
 # 76 Jens Berkler
2022-04-10
**# 77 Karin Björnsdotter,
Karin Hjernquist**
2022-04-10
 # 78 Victor Berglund
2022-04-10
 # 79 Oskar Landén
2022-04-10
 # 80 Emil Landén
2022-04-10
 # 81 Peter Jankert
2022-04-10
 # 82 Ellen Landén
2022-04-10
 # 83 Micke Landén
2022-04-10
 # 84 Anna Lindén
2022-04-10
 # 85, # 92 Matts Melin
2022-04-08, 2022-04-13
 # 86 Anna Lindblad
2022-04-11
 # 90 David Stark
2022-04-13
 # 91 Monika Hansson
2022-04-13
 # 93 Björn Eriksen
2022-04-13
 # 94 Kristina Berglund
2022-04-14
 # 95 Anne Kierkegaard
2022-04-14
 # 96 Annika Jörnemark
2022-04-14
 # 97 Erik Rudstedt
2022-04-14
 # 98 Erik
2022-04-14
 # 99 Linnéa Berkler
2022-04-14
 # 101 Love Berkler
2022-04-14
 # 102 Leo Hjernquist
2022-04-14
 # 103 Bill Necander
2022-04-14
 # 104 Per Almén
2022-04-14

 # 107 Fredrik Petersson
2022-04-19
 # 109 Ina Holmquist
2022-04-19
 # 112 Héléne Malm
2022-04-19
 # 113 Gustaf Lekander
2022-04-19
 # 115 Jesper Gustafsson
2022-04-19
 # 117 Pär Stolpe
2022-04-19
 # 118 Marlo Hjernquist
2022-04-19
 # 119 Karin Winsnes
2022-04-19
 # 121 Joel Phersson
2022-04-19
 # 123 Viktor Melin
2022-04-19
 # 124 Jesper Lagergren
2022-04-19
 # 125 Malin Melin
2022-04-19
**# 126 Anna och Dennis
Ersöz**
2022-04-19
#127 Axel Malmberg
2022-04-19
 # 128 Isa Persson
2022-04-19
 # 129 Jonas Jörnemark
2022-04-19
 # 130 Johnny Jakobsson
2022-04-19
 # 131 Daniel Sammelin
2022-04-19
 # 132 Ingamaj Melin
2022-04-19
 # 133 Matts Melin
2022-04-19
 # 134 Jessica Heed
2022-04-19
 # 135 Gabriel Gannas
2022-04-19
 # 136 Lukas Hjernquist
2022-04-19
 # 137 Mikael Wulfcrona
2022-04-19

**# 138 Fannia Siwecki Al-
mén**
2022-04-19
 # 139 Emma Lindborg
2022-04-19
**# 140 Jan- Erik Johans-
son**
2022-04-19
 # 141 Eva Jacobsson
2022-04-19
**# 142 Susanne Wilhelms-
son**
2022-04-19
 # 143 Annika Dahlström
2022-04-19
 # 144 Kajsa Wilhelmsson
2022-04-19
 # 145 Peter Bäärheilm
2022-04-19
 # 146 Karin Bäärheilm
2022-04-19
 # 147 Håkan Hejdström
2022-04-19
 # 148 Bill Berkler
2022-04-19
 # 149 Dag Jacobsson
2022-04-19
 # 150 Måns Hjernquist
2022-04-19
 # 152 Karl Hjernquist
2022-04-19
 # 154 Bo Söderström
2022-04-19
 # 155 Gabriella Sander
2022-04-19
 # 156 Jamie McCelland
2022-04-19
 # 157 Barbro Teglöf
2022-04-19
 # 161 Hannah Jakobsson
2022-04-19
**# 163 Fredrik Dagel
Wulfcrona**
2022-04-19
 # 164 Jörgen Hall
2022-04-19
 # 166 Julius Hejdström
2022-04-19
 # 167 Johan Rydqvist
2022-04-19

**# 168 Elisabeth
Mattsarve-Molin**
2022-04-19
 # 169 Torgny Jacobsson
2022-04-20
 # 170 Jossan Hejd
2022-04-20
 # 171 Lennart Cantell
2022-04-20
 # 172 Jan Boman
2022-04-20
 # 173 Anna Boman
2022-04-20
 # 174 Kristina Berglund
2022-04-20
 # 180 MiQ Bohlin
2022-04-21

 # 184 Bengt Friden
2022-04-21
 # 187 Regina Lindborg
2022-04-22
 # 188 Maria Barkell
2022-04-22
 # 230 Fabbe Wulf
2022-04-22
 # 231 Johan Wulfcrona
2022-04-22
 # 234 HereForBeer
2022-04-23
 # 240 Mikael Wollbo
2022-04-24
 # 249 Johan Ohlin
2022-04-24

 # 251 Pia Hederstedt
2022-04-25
**# 255 Martina Åkeson
Wollmo**
2022-04-25
**# 263 Johan och Malin
Wibäck**
2022-04-25
 # 280 Tummelbos
2022-04-25
 # 281 Sheila Taripanah
2022-04-25
**# 292 Catharina Cron-
berg**
2022-04-25
 # 301 Göran Larsson
2022-04-18

Nej till vindkraft på Mästermyr

Jag är emot en etablering av vindkraft i Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha flera negativa konsekvenser.

- Den ofattbara höjden och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden.
- Rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstensgårdar genom industrialiseringen av det öppna landskapet
- Förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn
- Katastrofal inverkan på boendemiljön med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor med kraftigt negativ påverkan på fastighetspriserna i omgivande områden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Se svar direkt under rubriken Mästermyr ovan.

 # 105 Rebecca Delgado Berg
2022-04-19
Hejsan,

Som boende i Levide är jag starkt emot en etablering av vindkraft i Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha flera negativa konsekvenser:

- Den ofattbara höjden och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden.

- Rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstensgårdar genom industrialiseringen av det öppna landskapet
- Förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn
- Katastrofal inverkan på boendemiljön med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor med kraftigt negativ påverkan på fastighetspriserna i omgivande områden.

Låt inte detta ske i andra områden - hela Gotland är en unik kulturskatt med en otroligt vacker och orörd natur, och den här typen av beslut riskerar att bli ett sådant som människor i framtiden blickar tillbaka på och tänker ”hur sjutton tänkte de här?”.

Vi ser redan hur negativt Hablingbo socken håller på att påverkas av de s.k. Vindshejkernas högst pengadrivna och icke särskilt välkomna planerade kraftverk.

Att så många och stora områden på Sudret riskerar lida av det ovanstående i framtiden tycker jag är oacceptabelt. Tänk efter före.

Vänliga hälsningar,

Rebecca Delgado Berg

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Se svar direkt under rubriken Mästermyr ovan.

 # 106 Noah Lundgren

2022-04-19

Nej till vindkraft på Mästermyr.

Jag är emot en etablering av vindkraft i Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha flera negativa konsekvenser.

- Den ofattbara höjden och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden.

- Rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstensgårdar genom industrialiseringen av det öppna landskapet.

- Förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn.

- Katastrofal inverkan på boendemiljön med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor med kraftigt negativ påverkan på fastighetspriserna i omgivande områden.

Fokus bör framför allt vara på generationsväxling i de befintliga områdena som idag utgörs av delvis föråldrade vindkraftverk.

Med vänlig hälsning,
Noah Lundgren
Silte

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Se svar direkt under rubriken Mästermyr ovan.

 # 110 Måns Åstedt

2022-04-19

Nej till vindkraft på Mästermyr

Jag är emot en etablering av vindkraft i Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha flera negativa konsekvenser.

- Den ofattbara höjden och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden.

- Rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstensgårdar genom industrialiseringen av det öppna landskapet

- Förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn

- Katastrofal inverkan på boendemiljön med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor med kraftigt negativ påverkan på fastighetspriserna i omgivande områden.

Stoppa denna vansinniga idé som riskerar att förstöra en unik bygd för oöverskådlig framtid.

Hälsningar Måns Åstedt, deltidsgotlänning sedan 1991

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Se svar direkt under rubriken Mästermyr ovan.

 # 111 Eva och Bo Jörnemark

2022-04-19

Vindkraft på Gotland

Vi har nåtts av planerna på en vindkraftsetablering på Mästermyr.

Som frekventa Gotlandsbesökare finner vi dessa tankar helt orimliga.

Landskapet kommer att domineras av dessa gigantiska möllor som avger ett oavbrutet ljud och kastar fladdrande skuggor över nejden.

Boende- och livsmiljö för såväl människor som djur kommer att allvarligt försämrats.

Redan nu, med de befintliga vindkraftanläggningarna, dödas ju årligen mängder av fåglar, inte minst de stora havs- och kungsörnarna som på senare år har blivit något av en symbol för Gotland.

Den bedrägliga uppfattningen att vindkraft som kraftkälla är enbart miljövänlig stämmer ju inte alls med tanke på begränsad livslängd och miljöskadliga tillverknings-material och metoder.

Vindkraft på Gotland eller i dess kustnära omgivning kan aldrig vara ett möjligt alternativ!

Klyschan ”Tänk om tänk rätt” måste här tillämpas med högsta prioritet.

Med vänliga hälsningar
Eva och Bo Jörnemark, Södertälje

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Se svar direkt under rubriken Mästermyr ovan.

 # 116 Jesper Gustafsson

2022-04-19

Nej till vindkraft på Mästermyr

Jag är emot en etablering av vindkraft i Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha flera negativa konsekvenser.

- Jag har valt att bo på landsbygden för att jag älskar och mår bra av en lugn och tyst omgivning/miljö. Jag har under större delen av mitt vuxna liv iordningställt den fastighet jag bor och trivs i. I och med detta förslag så kommer det inte bli detsamma längre. Jag har varit på näsudden, och skulle definitivt inte vilja bo så pass nära verken. Nu kommer de till mig och min familj istället.

Det måste finnas bättre lösningar.

Havsbaserad vindkraft måste vara ett bättre alternativ, för jag önskar ingen annan denna mardröm.

Jesper Gustafsson
Sproge Mårtens

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Se svar direkt under rubriken Mästermyr ovan.

 # 151 Henrik Dagel Wulfcrona mfl

2022-04-19

Nej till vindkraft i Mästermyr – en förlegad idé som skapar motsättningar i socknarna

Regionen har i sitt förslag till Översiktsplan 2040 pekat ut Mästermyr som lämpligt för etablering av vindkraft. Mästermyr omfattar bl a områden i socknarna Hablingbo, Levide, Silte och Sproge. Av förslaget till översiktsplan framgår att nyetablerade verk kan förväntas få en totalhöjd på 250-300 meter, eller högre. Dominansen i landskapet blir ofattbar. En vindkraftspark i Mästermyr skulle komma att helt dominera de berörda socknarnas landskapsbild och vara synliga i en stor del av övriga socknar på Sudret.

För permanent- och fritidsboende i närområdet skulle en vindkraftsetablering få katastrofala följder i form av försämrad boendekvalitet, inte minst relaterat till de syn- och ljudintryck som dessa gigantiska kraftverk skapar. De som bestämmer sig för att sälja kan förvänta sig att få dåligt betalt, om någon överhuvudtaget är intresserad av att köpa.

Vattenfall sökte 2009 tillstånd för uppförande av 40 vindkraftsverk i Mästermyr med en totalhöjd på 125-150 meter, dvs halva höjden jmf med nya generationens verk. Efter en lång juridisk process avslog Mark- och Miljööverdomstolen ansökan och konstaterade att området var olämpligt för vindkraftsetablering.

Mycket har hänt kring vindkraften under det senaste decenniet. Nackdelarna för boende, friluftsliv, natur och kultur har blivit alltmer uppenbara. Samtidigt som verken blivit allt högre har fokus för nyetableringar flyttats bort från landbaserade lokaliseringar i anslutning till bebodda områden. Idén om en vindkraftspark i Mästermyr är förlegad och ligger enligt vår mening inte i socknarnas intresse. Regionen utsätts naturligtvis för starka påtryckningar från svenska och utländska vindkraftsexploatorer samt från rikspolitiken. Regionens huvudansvar är dock Gotland. Det är ett välkänt faktum att vindkraftsetableringar skapar motsättningar mellan de som får ekonomiska fördelar och de som får sin miljö förstörd. Det hävdas ibland att lösningen skulle bestå i att ersättning skulle utgå till de som drabbas. Hur kan en raserad boende- och livsmiljö kunna kompenseras med ekonomiska medel? Den som påstår detta måste sakna all känsla för den gotländska natur- och kulturmiljön.

Om Regionen vill framstå som en föregångskommun inom vindkraft vill det till att föreslå etableringar som ligger i tiden och inte bara damma av gamla förslag som redan fått avslag i domstol.

Henrik Dagel Wulfcrona
Silte, Mickels

Lage Hansson
Levide, Hallbåter

Karsten Inde,
Habblingbo, Simes

Matts Melin
Silte, Hemdarve

Sven-Eric Snoder,
Sproge, Snoder

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Se svar ovan direkt under rubriken Mästermyr.

 # 153 Hedvig Hallberg
2022-04-19

Hej. Jag är gotlänning boende i Silte precis i utkanten av mästermyr och direkt berörd av den tänkta vindkraftsparken. Jag vill härmed göra min röst hörd och uttrycka mitt starka missnöje till planerna på en vindkraft på Mästermyr!

Detta får inte ske! Att regionen lägger fram ett sådant förslag är ett rent hån mot alla vi som bor och verkar i området. Det måste gå att hitta andra lösningar som inte direkt utgör så omfattande negativa konsekvenser för så många berörda.

Den ofattbara höjden på dessa vindkraftverk och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden och den fridsamma stillheten för alltid gå förlorad. Så många och så stora vindkraftverk kommer förstöra oerhört viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet som finns på mästermyr under en stor del av året, med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som bl a kungs- och havsörn.

Kraftverken kommer ha katastrofal inverkan på boendemiljön med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor som direkt påverkar landsbygdens största tillgång - stillhet och närhet till orörd natur.

Ni ansvariga politiker har i uppdrag att lyssna på folkets vilja - det är inte vindkraft på mästermyr!

Hälsningar

Hedvig Hallberg

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Se svar ovan direkt under rubriken Mästermyr.

 # 289 Johan Edberg

2022-04-25

Hej!

Vi motsätter oss placeringen av dessa monsterverk i Mästermyr.

Vi ser gärna vindkraftverk på plats men med lägre höjd.
Det finns ingen rim och reson i att använda denna storlek.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Se svar ovan direkt under rubriken Mästermyr.

 # 158 Christine Lindsjö

2022-04-19

Nej till vindkraft på Mästermyr

Jag är emot en etablering av vindkraft i Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha flera negativa konsekvenser.

- Den ofattbara höjden och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden.

- Rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstensgårdar genom industrialiseringen av det öppna landskapet

- Förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn

- Katastrofal inverkan på boendemiljön med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor med kraftigt negativ påverkan på fastighetspriserna i omgivande områden.

Dessutom kräver vindkraftverken både olja och glykol i mängder. Och kan dessutom inte återvinnas.

Tänk om, tänk rätt.

Turisterna är inte heller förtjusta i fula vindkraftverk.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Se svar ovan direkt under rubriken Mästermyr.

 # 208 Rebecca Berg

2022-04-24

Hejsan,

Jag skriver angående regionens förslag att anlägga en vindkraftspark på Mästermyr. Med vetenskapen som underlag (se bifogad studie) vill jag gärna framföra min åsikt att detta förslag bör ses över närmare, då modern miljöforskning visar att återvätning av våtmarker är bra mycket effektivare för att hindra klimatförändringar, och en bättre användning av Mästermyr än vad vindkraftspark som skulle förändra hela södra delen av ön kan tänkas vara. Det måste finnas lösningar som innebär storleksmässigt mindre vindkraftverk placerade i miljöer (t.ex. havsmiljö) som inte stör djur, natur och boende till den grad de föreslagna mastodontkraftverken skulle göra på en stor del av ön. Tänk en massa brummande kraftverk stora som Eiffeltorn, synliga och hörbara för både djur, boende och turister.

I detalj:

- Ett argument ska vara att värna om miljön. Där är säkert alla överens, men sedan många år tillbaka är det bevisat att myrar och andra våtmarker, inte bara är livsviktiga miljöer för t.ex. fåglar och andra djur, men också har en fantastisk förmåga att binda koldioxid, ett av vår tids största gissel. De kan med andra ord bromsa in växthuseffekten och negativa klimatförändringar. (<https://www.naturvardsverket.se/arnesomraden/vatmark/vatmarker-och-klimat/>)

- Alltså, torde den mest miljövänliga användningen av Mästermyr vara att återställa den som våtmark, inte att bygga en vindkraftspark.

- Själva höjden av de föreslagna kraftverken är 250 - 300 meter. Det i Paris så berömda Eiffeltornet mäter 300 meter. Eiffeltornet är synligt över stora delar av Paris, där för övrigt höghus är förbjudna i stadskärnan. Att Gotland som precis som Paris i stort sett saknar höjdskillnader, innebär utan tvivel att de eiffeltornshöga vindkraftverken kommer att synas över stora delar av ön.

- I Region Gotlands lättlästa översiktsplan, deklarerar ni själva:

" Gotland har kulturvärden och kulturmiljöer som saknar motstycke i Sverige. De bidrar till att vår ö är attraktiv att bo på och besöka.

Därför ska vi bevara, använda och utveckla dem på ett varsamt sätt.

Vi ska också bruka skog, mark och vatten så att djur och växter inte skadas."
och "Tillgången till grund- och ytvatten ska skyddas och förstärkas.
Mer vatten ska behållas på ön och inte ledas ut i havet.
Genom planering av byggande kan vi hitta nya lösningar på hur
man bättre nyttjar avlopps- och dagvatten."

Den föreslagna vindkraftsparken på Mästermyr, går stick i stäv mot er egen översiktsplan.
Har Regionen presenterat eller gjort en undersökning av Mästermyrs utsläpp av koldioxid
och lustgas, och den beräknade effekten en återställd våtmark skulle ha på miljön?

Den nationella ambitionen enligt regeringens Klimatpolitiska vägvalsutredning (SOU
2020:4), är att återvåta betydande arealer av de dränerade torvmakerna fram till 2045.
- I övrigt lär öns attraktionskraft för turister minska rejält om de världsberömda naturområ-
dena befolkas av gigantiska och många vindkraftverk. Då kanske man väljer södra Frank-
rike istället, eller andra natursköna områden som fått bevaras som de är.
- Vindkraft är en viktig del av framtidens energiförsörjning. Det vi vänder oss emot är den
planerade placeringen i en ytterst känslig miljö och storleken på de föreslagna möllorna,
som är helt oproportionerliga för platsen. På andra platser, t.ex. Danmark och
Storbritannien placerar man ofta vindkraftverk i havet, där de har minimal påverkan både
på människans och den övriga naturens miljö.

Det finns bara ett Gotland med sitt otroligt rika kultur- och naturhistoriska värde; det finns
många möjligheter och lösningar på hur förnybar energi kan produceras, inklusive vind-
kraft.

Det fanns t.ex. bara ett Klaraområde i Stockholm före det revs på 1950- och 60-talet för att
lämna plats för dåtidens förnyelse (kontor och köpcentrum i betong); idag finns det många
kontor och köpcentrum av betong både inne i och utanför Stockholm, däremot är gamla
Klara ett minne blott som det ofta talas om i sorgsna termer och fortfarande skrivs om
(<https://www.svd.se/a/dfcb0620-dd84-410a-952c-0338e34e4f15/han-var-med-och-rev-klara-kvarteren-fick-akta-sig>).

På 60-talet rev man byggnader från 1600- och 1700-talen för att göra plats åt dåtidens mo-
derna byggnader; idag utbildar vi byggnadsantikvarier och byggnadsvårdare i snabb takt,
och gamla byggnader står högt i kurs som bevarare av vårt lands kultur,
historia och skönhet. Ska naturen behöva genomgå samma resa innan man inser dess rätta
värde i sin orörda form?

Vänliga hälsningar,
Rebecca Berg
Levide

Lite läsning:

[https://www.naturvardsverket.se/arnesomraden/vatmark/vatmarker-och-kli-
mat/#:~:text=V%C3%A5tmark%20%C3%A4r%20positiva%20f%C3%B6r%20klimatet,som%20kr%C3%A4vs%20redan%20till%202030.](https://www.naturvardsverket.se/arnesomraden/vatmark/vatmarker-och-kli-
mat/#:~:text=V%C3%A5tmark%20%C3%A4r%20positiva%20f%C3%B6r%20klimatet,som%20kr%C3%A4vs%20redan%20till%202030.)

<https://www.nature.com/articles/s41467-020-15499-z>

[https://www.sweco.se/vart-erbjudande/miljo-och-hallbarhet/biologisk-mangfald/vatmar-
ker-darfor-ar-de-sa-viktiga/](https://www.sweco.se/vart-erbjudande/miljo-och-hallbarhet/biologisk-mangfald/vatmar-
ker-darfor-ar-de-sa-viktiga/)

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. För svar angående vindkraft på mästermyr se svar ovan under rubriken Mästermyr. Angående våtmarker så värnas våtmarker i granskningsförslaget genom exempelvis följande riktlinjer. "Våtmarker med höga naturvärden ska prioriteras före vindkraft på grund av infrastrukturens negativa effekt på hydrologin" och "I största möjliga mån behålla vatten på ön och inte leda ut det i havet, till exempel genom återställande av våtmarker, dammar eller innovativa lösningar." Då Region Gotland inte äger marken i området är det även upp till markägarna att ta ställning till huruvida de vill pröva etablering av vindkraft eller exempelvis återställa våtmark i den mån det är möjligt.

210 Kerstin Teglöf Berg

2022-04-24

Till beslutsfattarna på Region Gotland angående Översiktsplan 2040 / Vindkraftverk Mästermyr

Regionens intentioner att bygga en vindkraftspark på Mästermyr reser många frågor;

- Ett argument ska vara att värna om miljön. Där är säkert alla överens, men sedan många år tillbaka är det bevisat att myrar och andra våtmarker, inte bara är livsviktiga miljöer för t.ex. fåglar och andra djur, men också har en fantastisk förmåga att binda koldioxid, ett av vår tids största gissel. De kan med andra ord bromsa in växthuseffekten och negativa klimatförändringar. (<https://www.naturvardsverket.se/annesomraden/vatmark/vatmarker-och-klimat/>)
- Alltså, torde den mest miljövänliga användningen av Mästermyr vara att återställa den som våtmark, inte att bygga en vindkraftspark.
- Själva höjden av de föreslagna kraftverken är 250 - 300 meter. Det i Paris så berömda Eiffeltornet mäter 300 meter. Eiffeltornet är synligt över stora delar av Paris, där för övrigt höghus är förbjudna i stadskärnan. Att Gotland som precis som Paris i stort sett saknar höjdskillnader, innebär utan tvivel att de eiffeltornshöga vindkraftverken kommer att synas över stora delar av ön.
- I Region Gotlands lättlästa översiktsplan, deklarerar ni själva:

" Gotland har kulturvärden och kulturmiljöer som saknar motstycke i Sverige. De bidrar till att vår ö är attraktiv att bo på och besöka. Därför ska vi bevara, använda och utveckla dem på ett varsamt sätt. Vi ska också bruka skog, mark och vatten så att djur och växter inte skadas."

Den föreslagna vindkraftsparken på Mästermyr, går stick i stäv mot er egen översiktsplan. Har Regionen presenterat eller gjort en undersökning av Mästermyrs utsläpp av koldioxid och lustgas, och den beräknade effekten en återställd våtmark skulle ha på miljön? Den nationella ambitionen enligt regeringens Klimatpolitiska vägvalsutredning (SOU 2020:4), är att återväta betydande arealer av de dränerade torvmakerna fram till 2045.

I övrigt lär öns attraktionskraft för turister minska rejält om de världsberömda naturområdena befolkas av gigantiska och många vindkraftverk. Då kanske man väljer södra Frankrike istället, eller andra natursköna områden som fått bevaras som de är.

- Vindkraft är en viktig del av framtidens energiförsörjning. Det vi vänder oss emot är den planerade placeringen i en ytterst känslig miljö och storleken på de föreslagna möllorna, som är helt oproportionerliga för platsen. På andra platser, t.ex. Danmark och Storbritannien placerar man ofta vindkraftverk i havet, där de har minimal påverkan både på människans och den övriga naturens miljö.

Min förhoppning är att ni tar ovanstående argument till väga. Att vara först är oftast inte det viktigaste. Vår miljö berör oss alla.

Vänliga hälsningar,
Kerstin Teglöf Berg
Stora Burge, Hablingbo

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Se svar ovan under rubriken Mästermyr och under yttrande #208.

 # 225 Agneta och Anders Ahlin
2022-04-24

Synpunkter angående vindkraftverk på Mästermyr.

Vi är starkt emot en etablering av vindkraftverk i Mästermyr.

Att bygga vindkraftverk på Mästermyr vore att förstöra möjligheterna att i framtiden återställa myrmarken på Mästermyr. Vattnet är en viktig fråga på Gotland och bara för att man byggt en avsaltningensanläggning i Kvarnåkershamn ska man inte bortse från myrarna. Då tycker vi i stället att man ska skydda myrmarken mot ingrepp av stora vindkraftverk. Vi måste tänka framåt på kommande generationer och på mångfalden. Vi pratar dessutom vindkraftverk lika höga som Eiffeltornet (324 m). Hur kan någon ens tänka tanken att bygga så höga vindkraftverk på Gotland? Det kommer förstöra hela Sudret. Vindkraftverk har ett väldigt störande ljud och det blir enorma skuggor av rotorbladen som dessutom kommer att synas väldigt långt.

När det rör sig om så stora vindkraftverk så är det inte lämpligt att bygga sådana på Gotland. En bra bit ut i havet vore väl en betydligt lämpligare plats.

En annan aspekt på det hela är också djurlivet. Hur påverkas det? Varje år mellanlandar flera hundra svanar på Mästermyr och stannar där i flera veckor. Hur många svanar kommer att dö av rotorbladen?

Enligt Ornitologiska föreningen på Gotland räknar man med att drygt tjugo havsörnar dödas av vindkraftverken på Gotland – varje år. Av de havsörnar som påträffats döda på Gotland de senaste tio åren, så har hela 70 procent dödats av vindkraftverk.

I år har redan sex örnar dött av vindkraftverk. Havsörnen är hårdast drabbad, men även kungsörn och andra rovfåglar hotas av de allt större vindsnurrorna. I Hablingbo ser vi ofta

framför allt havsörn som dessutom är fridlyst i Sverige. Har det gjorts någon grundlig konsekvensanalys av örnbeståndet på Sudret nu i närtid? Om inte tycker vi det måste göras snarast.

Hur har ni i regionen tänkt när ni kommit fram till att ni tycker Mästermyr är en lämplig plats för vindkraftverk? Vi tycker inte det är en lämplig plats. Vi bor nära Mästermyr och kommer att påverkas negativt om det byggs vindkraftverk. Värdet på vår fastighet kommer att rasa då ingen vill bo där.

P.S. Vi vore tacksamma för en bekräftelse av att ni emottagit vårt mejl.
Med vänlig hälsning

Agneta och Anders Ahlin
Habblingbo, Bosarve

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Se svar ovan under rubriken Mästermyr och under yttrande #208.

 # 256 Helena Boberg Palm, Johan Boberg

2022-04-25

Ja till fortsatt levande natur-och kulturliv - nej till vindkraft på Mästermyr!

Vi är emot en etablering av vindkraft i Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt vår uppfattning ha flera negativa konsekvenser. Den ofattbara höjden och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden och rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstensgårdar. Stora delar av Sudret kommer industrialiseras och förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn.

Människor kommer få en mycket försämrad boendemiljö med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor. Dessutom med kraftigt negativ påverkan på fastighetspriserna i omgivande områden. Enligt en etablerad mäklare kommer fastighetspriserna i vindparkernas närhet sjunka med mellan 25-50%. Vem ska stå för den kapitalförlusten? Varför ska några få markägare gynnas ekonomiskt medan andra ska förlora?

Vindkraft som elförsörjningskälla är ytterst osäker och eltillförseln är helt väderberoende. Ibland ingen el alls och ibland för mycket el så ledningar måste stängas ner på grund av för hög spänning. Det innebär stora påfrestningar på elnätet som kommer drabbas av många avbrott. I många länder föreslås nu stopp för utbyggnaden av vindkraft bl a på grund av detta. Vindkraft släpper inte ut växthusgaser vilken är positivt men den är inte miljövänlig! Övärderliga naturvärden går förlorade och vi bygger in oss i ett beroende från utländska aktörer med stora investeringskostnader och troligen betalningsskyldigheter när el inte kan produceras.

Förutom de ekologiska och ekonomiska aspekterna är den reella och psykologiska förlusten av inflytande i en demokrati ett stort hot och kommer att bidra till att politikerföraktet tyvärr gynnas. Vi små människor måste höras!

Som biolog är jag, Helena, ytterst medveten om klimatförändringarna och har i tidigt skede av forskningen, sedan början på 2000-talet, debatterat kring detta hot. En besinningslös utbyggnad av vindkraft är inte lösningen utan lösningen är många olika energikällor och färre transporter. Vi behöver fungerande ekosystem, hydrologi och artrikedom för att bemästra denna fråga. Att skapa nya miljöproblem löser inte klimatkrisen.

Gör inte södra Gotland till en enda stor vindkraftpark. Då biter sig regionen ordentligt i svansen då inkomster från turism och inflyttning kommer minska rejält.

Vänligen,

Helena Boberg Palm, biolog och geograf
Johan Boberg, bankman och gotlänning sen generationer boende i Hablingbo Nisse

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Se svar ovan under rubriken Mästermyr.

 # 259 Maria Haack och Sture Johansson
2022-04-25

Nej till vindkraft på Mästermyr

Vi är emot en etablering av vindkraft i Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt vår uppfattning ha flera negativa konsekvenser.

- Rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstensgårdar genom industrialiseringen av det öppna landskapet
- Förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn
- Grundvattnet är ett stort problem på Gotland. Byggandet/uppförandet av vindkraftsverk äventyrar den känsliga hydrologin. Stora betongfundament (kanske upp till 600 kvm stora per vindkraftverk), vägar för uppförande och sedan för underhåll orsakar skador som aldrig går att reparera
- Katastrofal inverkan på boendemiljön med ständig närvaro av buller, intensivt blinkande ljus dygnet runt och rörliga skuggor med kraftigt negativ påverkan på både människa och fastighetspriser i omgivande områden
- Den ofattbara höjden och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden, se bildkollage på: mastermyr.se
- Och nog borde boende/affärsutövare/företag mfl berörda, som vid ett uppförande, blir drabbade av ovan punkter få ta del av den energi som produceras med kraftigt sänkta el-kostnader, vad sägs om 75 procent?
- Vem är för och vem är emot? I media/sociala media, bland de som är för, är det ju "bara fastlänningarna" som är emot, men det stämmer inte. Att bönderna är för kan vi lätt förstå,

de får bra inkomster årsvis för upplåtande av marken. En säker inkomstkälla i många år framöver. Egen vinning.

- Och när verken tjänat ut sina 25 år, vem ansvarar för nedmontering och att återställa den miljö som förstörts? Skattebetalarna?

Med vänliga hälsningar

Maria Haack och Sture Johansson
Habblingbo Nisse

Media/politiker bagatelliserar gärna medborgarens motstånd, att det är utsikten som förstörs. Det är ett direkt kränkande påstående.

- Till ni som bestämmer, inför beslutet, bredda gärna era sinnen och diskutera saken i ett vidare och långsiktigt perspektiv sinsemellan. Här några debattartiklar:

<https://www.expressen.se/debatt/strandhall-begriper-inte-vindkraftsfragan/>

<https://www.expressen.se/debatt/stoppa-allt-byggande-av--vindkraft--utred-farorna/>

<https://www.expressen.se/debatt/vindkraften-driver-oss-mot-systemkollaps/>

<https://www.expressen.se/debatt/varfor-ar-det-sa-tyst-om-galenskapen-med-vindkraften/>

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Se svar ovan under rubriken Mästermyr och under yttrande #208.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

 # 89 Leif Claesson

2022-04-12

JA till vindkraft på Mästermyr

Hoppas verkligen detta projekt leder till vindkraft i mästermyr. Har lämplig mark i Silte mästermyr.

Mvh leif claesson silte.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Till granskningen kvarstår området vid Mästermyr som föreslaget för energiutvinning.

 # 100 Sussi Boberg och Tomas Andersson

2022-04-14

Ja till vindkraft på Mästermyr.

Vi tycker att det är en fantastisk initiativ att producera förnybar energi i vårt närområde.

Mvh
Sussi Boberg och
Tomas Andersson Levide

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Till granskningen kvarstår området vid Mästermyr som föreslaget för energiutvinning.

 # 122 Patrick Dahl

2022-04-19

Ja till vindkraft på Mästermyr

Jag är för en etablering av vindkraft i Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha positiva effekter och de som eventuellt är negativa bedöms acceptabla.

Behoven av utökad förnybar energiproduktion, kopplat till accelererande klimatproblem samt ökande elbehov, gör att vi måste öka antalet platser som bidrar till detta och vindkraft tillhör de mest effektiva energislagen. I det sammanhanget är Mästermyr, vad jag kan utläsa, ett passande område.

Med det sagt, och med vetskap om att det ofta finns ett motstånd, uppmanar jag Region Gotland att göra vad som går för att påverka att framtida utveckling till att inkludera möjligheter till lokalt delägarskap och ersättning tillbaka till bygderna som berörs.

Mvh
Patrick Dahl, Levide Dals

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Riktlinje angående delägarskap och ersättning är tillagd till granskningsförslaget.

Forsvidar, Forsviden, Boge och Elinghems myr

 # 87 Richard Bernström mfl

2022-04-12

Yttrande beträffande samrådsförslag - Översiktsplan Gotland 2040
Dnr RS 2019/1237

Undertecknade boende i Hangvar, Othem och Tingstäde har tagit del av Regionens förslag till ny översiktsplan Gotland 2040. I förslaget utpekas bland annat områdena Forsvidar, Forsviden, Boge och Elinghems myr som lämpliga för utbyggnad av vindkraft.

Vi framhåller att en utbyggnad vid Forsvidar, Forsviden och Boge redan prövats i miljödomstol och avslagits med hänsyn till artskyddet. Vägledande domar framgår exempelvis av MÖD M 8344-11 (Mästermyr), MÖD M 2504-13 (Dala Vind), MMD M 528-15 (Forsvidar), MMD M 5993-15 och M 1917-13 (Boge) samt MMD M 4376-18 (Forsviden).

I förslaget nämns kortfattat att förutsättningarna för en utbyggnad av vindkraft på Gotland är kantad av särskilda regionala utmaningar då Gotland är Sveriges örntätaste län där reviren ligger i stort sett kant i kant, samtidigt som vindkraft inte får byggas allt för nära örnbon, inom viktiga flygstråk för örn eller där det finns ett rikt fågelliv överlag.

Mot denna bakgrund anser vi att områdena Forsvidar, Forsviden, Boge och Elinghems myr måste strykas ur förslaget som lämpliga för vindkraft.

Richard Bernström (kontaktperson)
Hangvar Bäcks 216

Charlotta och Henning Andersson, Hangvar Bäcks 1:52
Ann-Christin och Richard Bernström, Hangvar Bäcks 1:16
Yvonne och Bruno Ehrs, Hangvar Bäcks 1:25
Britt Inger Kreimer och Magnus Rietz, Hangvar Sigsarve 1:10
Kent Lindqvist och Elise Lindqvist Tesling, Hangvar Austers 1:42
Sanna och Magnus Krepper, Hangvar Austers 2:2
Maria och Mattias Norderbrim, Hangvar Bäcks 1:62
Lennart Holmgren, Hangvar Olarve 1:10 m fl
Eric Lagerberg, Lärbro Tängelgårde 1:98
Lena och Johan Öberg, Othem Norrbys 1:41
Eva Dandanell, Othem Norrbys 1:36
Sylvia och Ralf Andersson, Othem Norrbys 1:27
Anette och Bill Necander, Othem Busarve 2:1
Richard och Susanne Owen-Berghmark, Othem Stenstugu 1:25
Henrik Barkman, Othem Stenstugu 1:43
Sirpa och Lars Lindh, Othem Othemars 1:39
Jonas Lindqvist, Tingstäde Bryor 1:26 och Hangvar Austers 1:41
Barbro Andersson, Tingstäde Nystugu 3:1
Carolina och Jonas Hernkrantz, Tingstäde Nystugu 1:139
Mona Nylund och Jonny Högefors, Tingstäde Rosarve 1:26
Moa och Daniel Lagerström, Tingstäde Nystugu 1:135
Susanne och Per Hallström, Tingstäde Rosarve 1:5

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande! Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena.

Angående att områdena redan har prövats och fått avslag i mark- och miljödomstolen så har en teknikutveckling under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionsrisker mellan vindkraftverk och fågel. Förvaltningen följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

Yttrandet föranleder följande ändringar: justeringar har gjorts i energiutvinningsområdenas avgränsning där områden för riksintresse natur och kultur samt formella skydd har undantagits. Vi har också gjort en uppdatering av nytillkomna Natura2000-områden och undantagit dessa.

 # 120 Bill Necander
2022-04-19

Jag vill härmed lämna följande synpunkter på Region Gotlands samrådsförslag till översiktsplan fram till 2040.

Vem frågar efter Regionens glädjekalkyler?

Dagens vindkraftverk kan inte jämföras med de som byggdes för 5-10 år sedan. 250 – 300 meter är numera vanligt och alla kan förstå hur störande detta skulle bli för oss boende på ön med långt fler ständigt snurrande vingar och blinkande ljus över fält och trädtoppar. Vindkraftverken skulle fullständigt dominera i landskapet och det är väl känt att många skyddsvärda fåglar dödas av rotorbladen.

Region Gotland utpekar i sitt nu aktuella samrådsförslag till översiktsplan fram till 2040 ett stort antal naturområden som lämpliga för storskalig vindkraftindustri. Men många av dessa områden har redan prövats och befunnits olämpliga av miljödomstolar.

Hur ska man förstå Regionens agerande – är det fråga om domstolströts eller ett försök att måla upp glädjekalkyler för markägare och investerare som det saknas lagstöd för?

Våren 2020 avslog Mark och Miljödomstolen (MMD) Forsviden Vind AB's ansökan om tillstånd för uppförande och drivande av gruppstation för vindkraft med hänsyn till artskyddet. Mark och Miljööverdomstolen avslog därefter sökandens prövningsansökan och därmed fastställdes MMD's dom.

Domen är väl underbyggd (107 sidor) och det är svårt att förstå hur Regionen i förslaget till översiktsplan kommit fram till att naturområdet Forsviden nu åter är lämpligt för vindkraftutbyggnad.

Regionen har ett självklart ansvar att informera sig om principiellt viktiga rättsprocesser och domar som berör hela Gotland.

Hur såg Regionens faktaunderlag ut när de nu en gång till utpekat Forsviden, Forsvidar, Boge och Elinghems myr som lämpliga för vindkraft? De tre första har redan tidigare prövats i domstol och avslagits.

Mot denna bakgrund anser jag det är väl styrkt att Forsviden och övriga nämnda naturområden ska strykas ur översiktsplanen 2040.

Bill Necander
Othem Busarve

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande! Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena.

Angående att områdena redan har prövats och fått avslag i mark- och miljödomstolen så har en teknikutveckling under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionrisker mellan vindkraftverk och fågel. Förvaltningen följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

Yttrandet föranleder följande ändringar: justeringar har gjorts i energiutvinningsområdenas avgränsning där områden för riksintresse natur och kultur samt formella skydd har undantagits. Vi har också gjort en uppdatering av nytillkomna Natura2000-områden och undantagit dessa.

 # 159 Yttranden närboende, Rindert Bolt, Karin Strandberg mfl.

2022-04-19

Synpunkter på samrådsförslag översiktsplan Gotland 2040

Vi, närboende i Boge på Gotland, har tagit del av Samrådsförslaget Översiktsplan Gotland 2040. Vi läste bl.a. på sidan 110 att det utryms plats för vindkraft väster om Boge. Det kallas för "Vindkraft Område 1"

Detta område är ett sammanhängande naturområde med

- Vattenskyddsområden
- Skogligt biotopskyddsområde
- Naturresevat
- Natura 2000 områden

Se <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Det finns havsörnar som häckar i området och som flyger till havet och till Bogeviken. Bogeviken är ett område som har fått Riksintresse Naturvård status. Se t.ex. Länsstyrelsen Gotlands yttrande Dnr 551-3680-15 dd 2016-05-04 om mål M5993-15. Citat: "Häckningsreviret för havsörn i Bogeområdet är högproduktivt och viktigt".

Mark och Miljödomstolen (MMD) avvisade i mål M5993-15 vindkraftsetablering väster om Boge på grund av de höga naturvärden som finns där. Ingenstans i samrådsförslaget går det att läsa att denna bedömning av MMD för lämpligheten av detta område för vindkraft redan har gjorts.

Vi yrkar att hela området väster om Boge/Othem ska strykas ur förslaget som möjligt vindkraftsområde.

Med vänliga hälsningar
Rindert Bolt
Boge Aner

Kim Strandberg
Boge Laxare

Ingemar Swenning
Boge Mojner

Håkan Rundgren
Boge Laxare

AnnMarie Pettersson

Andreas Lindberg
Boge Aner

Per Holmström
Boge Aner

Källängsgatan, Västra Frölunda

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa hurvida områdena kan komma att bli utbyggda. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena.

Yttrandet föranleder följande ändringar: justeringar har gjorts i energiutvinningsområdenas avgränsning där områden för riksintresse natur och kultur samt formella skydd har undantagits. Vi har också gjort en uppdatering av nytillkomna Natura2000-områden och undantagit dessa.

 # 160 Ingela Pettersson

2022-04-19

Nej till vindkraft i Etelhem

Jag är emot en etablering av vindkraft i Etelhem. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha flera negativa konsekvenser.

- Den ofattbara höjden och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden.

- Rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstengårdar genom industrialiseringen av det öppna landskapet

- Förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn

- Katastrofal inverkan på boendemiljön med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor med kraftigt negativ påverkan på fastighetspriserna i omgivande områden.

Jag bor här! Är det energi till Stockholm som behövs så får man lägga vindkraftverk i deras region.

Ingela Pettersson Etelhem

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Region Gotland har inte bara ansvar för att förvalta natur- och kulturvärden utan också ett ansvar att ta vår tids ödesfråga på allvar nämligen den globala uppvärmningen. Region Gotland arbetar för en hållbar regional utveckling som bidrar till att nå Agenda 2030 målen och till åtaganden i Parisavtalet. Att arbeta för ett hållbart Gotland, nu och på lång sikt, är särskilt viktigt för de som är unga idag och för kommande generationer. Med det sagt finns det såklart målkonflikter när det kommer till markanvändningen, till exempel mellan vindbruk och höga natur- och kulturvärden som behöver säkras. Målkonflikterna bör dock

inte vara en anledning till att utvecklingen och omställningen till ett hållbart energisystem stannar av. Här har Översiktsplanen ambitionen att hitta en farbar väg, antingen där flera intressen kan tillgodoses på samma plats eller genom avvägningar mellan olika intressen.

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena.

Det ska alltid göras en helhetsbedömning i fråga om etableringens påverkan på området som fågellokal som även den kan leda till att platsen är otillåten. En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionsrisker mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

Vad gäller boendemiljön så hanteras buller och skuggning i tillståndsprocessen då närmare analys kan göras när verkens lokalisering är känd.

I översiktsplanen anges inga höjder utan det kommer att utredas i kommande tillståndsprocess, riktlinjen för höjd är: "Den maximala höjden för vindkraftverk ska i varje enskilt fall avvägas mot platsens förutsättningar, höjdens påverkan på omgivningen, med särskilt avseende på vilken påverkan den obligatoriska flyghinderbelysningen får på miljön under den mörka delen av dygnet, och möjligheterna att utnyttja vindresursen på den aktuella platsen."

Angående uppgifterna om att fastighetsvärden minskar i områden nära vindkraftverk kan förvaltningen varken dementera eller bekräfta detta då vi inte känner till att sådana studier har genomförts på Gotland.

 # 283 Föreningen Svenskt Landskapsskydd, Henrik Wachtmeister
2022-04-26

Gotlands översiktsplan/vindbruksplan
Föreningen Svenskt Landskapsskydd (FSL) lämnar härmed synpunkter på förslaget till ny vindbruksplan.

FSL yrkar att kommunen inte pekar ut några områden för att underlätta för etablering av vindkraftverk.

FSL yrkar på att det ska vara minst 10 gånger verkshöjden till fastighetsgräns.

Viktigt i denna handling:

- Peka inte ut områden för vindkraft.
- Gör en konsekvensanalys i ett livscykelperspektiv.
- Fråga de som berörs av detta förslag/tillägg.
- Se till helheten, allt som kommunen ansvarar för innan beslut.
- Kontrollera om skadestånd kan bli aktuellt.

- Var försiktig med en vindkraftsprojektör, syna dem noga.

Någon konsekvensbeskrivning gällande att peka ut eller inte peka områden för vindkraft har inte analyserats fullt ut. Kan man verkligen peka ut områden innan man fått acceptans av markägare och de i omgivningen som hotas av vindkraftverk? Kan man peka ut områden innan man vet alla konsekvenser, i hela livscykeln?

Innan man överhuvudtaget tänker tanken att bygga vindkraft ska man premiera energiefektivisering och utse tysta områden i kommunen liksom landskapsskyddade områden. Att tysta områden är en bristvara anges i förslaget och med tanke på den stora turisttillströmningen manas till stor försiktighet.

För att kunna klara sin elförsörjning måste el kunna levereras varje sekund. Vindkraft är ett steg i fel riktning. Inga förslag på back-up-kraft eller energilagring finns.

I förslaget fokuseras på avstånd mellan vindkraftverk och bostäder. För att bevara närboendes

NETOT

I det kommande förslaget att läggas på riksdagens bord kommer den kommun som pekar ut områden för vindkraft att mista sin rätt att ändra en tillstyrkan till en avstyrkan. En tillstyrkan ska gälla i 5 år.

Om man däremot inte pekar ut områden för vindkraft har man utifrån de aktuella förutsättningarna en handlingsfrihet när ansökan kommer. Ett smart sätt att behålla sin grundlagsskyddade rätt att bestämma över mark och vatten.

Med det nya förslaget från regeringen kommer den lokala demokratin att försvagas avsevärt. Inget sägs om att en projektör ska meddela sina planer så snart dessa finns. Projektören kan som vanligt smyga med dessa så långt det går. En översiktsplan ska vara ett levande dokument, en viljeinriktning men inget som är hugget i sten. En ny majoritet som gått till val på att vara återhållsam till nya vindkraftverk kan bli bunden av sina politiska motståndares nyligen klubbade översiktsplan. Man kan alltså inte riva upp en tillstyrkan som går mot sin övertygelse. Att som medborgare försöka ändra och argumentera blir också lönlöst.

SKYDD

I vissa områden i Sverige är platser unika och har ett skydd av varierande styrka. I dagens prövning kan man sätta upp verk precis på gränsen till starkt skyddade områden. Här kan kommunen bestämma om stora skyddsavstånd mellan verk och det skyddsvärda objektet. Kultur och landskapet har egentligen aldrig hindrat en projektör från att försöka bygga vindkraftverk och dessa båda väger alltid lätt i en tillståndsprocess. Här kan en kommun prioritera och skydda värdefulla miljöer från miljöfarlig industrialisering. Med hänsyn till grannkommunerna är det rimligt att man håller stora avstånd till kommungränserna.

LJUD

Avstånd mellan boende och vindkraftverk avgörs om ett bolag som söker tillstånd för vindkraftverk kan klara 40 dB vid tomtgräns. Vad man vet är att upp till 20 % av de som bor nära vindkraftverk kommer att i varierande grad bli störda. Detta accepteras av domstolar och myndigheter men knappast av de som drabbas. Varför ska någon på landsbygden i ett tyst område bli störd överhuvudtaget av en dygnet runt verksamhet? Här har kommunen en uppgift, nämligen att se till att ingen blir störd av vindkraftverk. Miljöbalken hjälper inte kommunmedborgare i denna sak men här kan kommunen själva lägga in kriterier för att skydda sina medborgare. Man kan ha ett minsta avstånd till bostad, helst fastighets-

gräns vilket är ganska vanligt. Dock ser vi att kommunen tycker att det ska vara längre avstånd till tätortsbör än till landsbygdsbör vilket är svårt att förstå. Varför ska de större väljarskarorna i tätorterna ha större avstånd till vindkraftverk? Man kan även förordna om att det ska vara 35 dB och inte 40 dB som ska gälla vilket man gjort med framgång i Nordmalings kommun. Man kan även sätta en maxhöjd på verken, t.ex. 150 meter som man gjort i vissa delar av Piteå kommun.

Alla beräkningar/avstånd ska göras från rotorspets och flyttmån och inte från tornet för att få en rättvisande bild om hur veckligheten kan komma att uppfatta verken speciellt gällande ljudet.

Det är märkligt att man föreslår olika avstånd mellan verk och olika typer av boende. Kommunen måste behandla sina medborgare lika även om inte Energimyndigheten gör det.

HELEHETEN

Kommunen har att se till helheten. Man måste lita på kommunernas avvägningsförmåga. Med hjälp av det kommunala vetot har kommunen en möjlighet att komplettera miljöbalken som i vindkraftssammanhang tar mycket lite hänsyn till människor, landskapet, kulturen, naturen och allt som lever där, husdjur, växtlighet, skyddet av fastighetsvärden, hur en räddningstjänst ska kunna arbeta vid olyckor i vindkraftverk, om man ska tillåtas sprida vittrande mikroplaster från rotorbladen, turismen och alla härlighetsvärden. Kommunens har inget ansvar att medverka till att bygga miljöfarliga elproduktionsanläggningar. Det fixar den s.k. marknaden. Ingen vill ha vindkraft i sin närhet och vissa vill inte ha den alls. Ingen kan heller säga, inte här men hos dig går det väl bra. De som vill ha vindkraft är oftast bara de som äger mark och de som på annat sätt kan tjäna pengar på vindkraftens elproduktion. Kommunens ansvar är betydligt vidare än att gynna vindkraftsprojektörer. Miljöbalken tolkas så att vindkraft lätt kan sättas upp tvärtemot vad som är tanken med just en miljöbalk. Men praxis tillåter stora avsteg från miljöbalken och det är därför viktigt att kommunen verkligen ser till helheten i ett livscykelperspektiv och alla andra lagstiftningar som en kommun har att följa.

ÖRNAR M.FL

Gotland är ett känt landskap för sina rovfåglar och andra fåglar. Vissa ornitologer går t.o.m. så långt att de vill att alla vindkraftverk ska plockas ner. Inga nya ska byggas. Kommunen måste lyssna på alla ornitologer. De kan sin sak.

WORST-CASE

Vid en ansökan om vindkraft måste kommunen avkräva att allt som en sökande beskriver om vindkraft ska vara i ett s.k. värsta fall, ett worst-case-scenario. Enligt Naturvårdsverkets vägledning om buller från vindkraftverk från december 2020 ska alla konsekvenser beskrivas sakligt och får inte förminskas, se sidan 17.

Kommunen ska vid en första kontakt med ett vindkraftsbolag direkt underrätta allmänheten, i synnerhet de som bor inom 8 km då negativ påverkan på deras fastighetsvärden är att förvänta enligt en färsk rapport från KTH av Hans Westlund och Mats Wilhelmsson. Rapporter om att närboende fått värdet på sin fastighet halverad redan innan verk i närheten byggts har fått många att reagera och Villaägarnas riksförbund utreder nu saken. Vill verkligen kommunen medverka till att landsbygdsbör kommer att få sin ekonomi havererad?

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGEN

Ett annat krav som kommunen ska peka på är att miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) ska följa de mallar som EU-direktivet ger, det som står i miljöbalken och den vägledning i

ämnet som Naturvårdsverket givit ut. Miljöprövningsdelegationer, myndigheter och domstolar följer inte dessa direktiv och MKB är alltid undermålig med många klagomål till tillsynsmyndigheten som följd. Om alla beslutsinstanser följt miljöbalken hade mycken tragedi på landsbygden kunnat förhindras.

ÄGANDERÄTT OCH ALLEMANSRÄTT

Två andra viktiga saker som en prövning om vindkraft inte hanterar är den för vårt välbefinnande så viktiga äganderätten och den så uppskattade och för Sverige helt unika allemansrätten. Ett tillstånd kan idag ges till verk som sätts upp på andra sidan ägo-gränsen och sedan kan rotorbladen snurra in över annans mark. En död hand läggs över stora delar av det, allt sedan ansökan om vindkraft kom upp, kuvade grannskapet. Allemansrätten urholkas då rekreation såsom friluftsliv, svamp- och bärplockning, jakt, fiske m.m. måste utföras med livet som insats. Det må vara en överdrift men måste beaktas. Vi vet att torn trillar, rotorblad slits av och isklumpar kan trilla ner. Många smultronställen kommer att raderas ut och det tysta området blir en bullrande elproduktionsindustri med ett högsta ljud vid verket på runt 105 dB, blinkande under dygnets mörka timmar och stora roterande skuggor som kastas flera hundra meter bort.

MILJÖMÅL

Vi har nationella miljömål att följa liksom mål om den biologiska mångfalden. All vindkraftsetablering krockar med de miljömål som berörs. Någon större hänsyn i den nuvarande processordningen tas inte till dessa mål. Kommunen kan här vara tuffare och kräva det som ska krävas men den nuvarande praxis gjort avsteg från.

CO2 BALANSEN

En annan sak som anses oviktig i en ansökan är att påvisa hur många ton CO2 som en vindkraftsetablering kan spara, en balans mellan utsläpp och sparande i ett livscykelperspektiv. Det går åt väldigt mycket CO2 under de ca 25 åren som ett verk finns till. Det är ju detta som är själva argumentet från vindkraftsbolagen och dessa anhängare för att överhuvudtaget få bygga vindkraft. Men någon sådan balans ser vi aldrig. Det kan en kommun kräva.

RÅDIGHET OCH SOCIAL ORDNING

För att visa respekt mot grannskapet bör inga verk sättas upp närmare än 8 km från fastighetsgräns. Då kan grannarna fortfarande ha kvar sin rådhets över sin mark och kanske acceptera en viss värdeminskning på sin fastighet. Härmed undviker man även sociala oreda genom att, sedan många år, uppbyggda sociala strukturer kan fortleva. För att helt undvika konflikter ska mycket långa avstånd till, kanske upp till några mil.

LIVSCYKELANALYS

Livscykelanalys är en viktig vägledning till att kunna nå ett mål. Detta görs aldrig i vindkraftssammanhang idag men är en viktig del i en process. En kommun måste kräva att alla korten är på bordet och det som nämns i denna handling plus de som ingår i praxis är ett minimum av fakta och upplysningar som måste ges för att kunna ta beslut.

JOB BEN

En kommun ska även avkräva en kalkyl på hur många jobb som skapas, hur länge och vilka skatteintäkter som kan komma kommunen till godo. Även var vindkraftsbolagets vinster hamnar bör vara av intresse. Vindkraftsbolag kan visserligen säljas till andra bolag men någon slags kontroll borde en kommun kunna ha under hela tillståndstiden.

SKADESTÅND

Genom att peka ut områden för vindkraft kan en kommun komma att bli skadeståndsskyldig genom att värdeminskningen och livsbetingelserna blir påtagliga för de som berörs. För att förebygga detta ska en kommun föra en dialog med de som berörs innan planer klubbas.

Vill en kommun att medborgarna ska riskera att få sitt fastighetsvärde halverat, leva med oro och ohälsa under många år och det som anförts ovan?

Föreningen Svenskt Landskapskydd den 24 april 2022
c/o
Henrik Wachtmeister

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Att Gotland ska vara en förebild i energi- och klimatställningen är ett av tre övergripande mål i den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 som antogs 2021. Vidare beskrivs målet som att "Gotland är klimatneutralt, har gått före i energi- och klimatställningen och har tidigt nått nationella klimatmål baserade på FN:s Parisavtal. Utvecklingen är en hävstång för ett konkurrenskraftigt näringsliv och för en god miljö. Vi använder de tillgångar vi har på bästa sätt, genom en ekonomi byggd på kretslopp och förnybara resurser." Därmed är det inte Region Gotlands ambition att inte peka ut några områden för etablering av vindkraftverk utan anser snarare att det är ansvarsfullt att genom översiktsplaneprocessens dialoger kunna finna bästa väg framåt.

Angående avstånd till fastighet har skrivningarna skärpts. Förvaltningen har dock på senare sett exempel där kommuner istället för meter använt så som ni yrkar ett avstånd baserat på verkshöjden. Det är intressant och kommer att undersökas under granskningstiden.

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena.

Samrådet är ett viktigt led i att tillsammans skapa det förslag som tillslut kommer att antas av Regionfullmäktige. Region Gotlands ambition är att bjuda in till dialog och informera om att det är samråd till alla berörda, i det här fallet är det väldigt många varför vi tyvärr inte har möjlighet att skicka ut information via post. Vi har däremot haft flertalet annonser i lokaltidningarna. Vi har också haft information på vår hemsida, på biblioteken, sociala medier, färjorna och på bussarna. Vi har dessutom bjudit in till både digitala och fysiska möten. Här i samrådsredogörelsen finns redovisat hur upplägget på samrådet har varit, läs mer under avsnitt 1.2.

 # 285 Gotlands Vindelsproducenter, Jens-Henrik Kloth
2022-04-25

GVPs synpunkter på samrådsversionen av vindkraftsdelen av Översiktsplan Gotland 2040

Gotlands Vindelproducenter uppfattar i stort vindkraftsdelen i förslaget till ny översiktsplan som ett ambitiöst och positivt bidrag till att utveckla vindbruket på Gotland. Vindkraftens utveckling måste uppfattas som en av vår tids ödesfrågor och vikten av att regionen hjälper fram ny vindkraft kan inte underskattas.

Med följande synpunkter vill vi dock uppmana regionen att i översiktsplanen ännu tydligare redogöra för vindkraftens avgörande betydelse för den samhällsomställning som allt fler har förstått måste äga rum inom en mycket snar framtid. Vi skulle önska att regionen i översiktsplanen i än större utsträckning konstaterar att de utmaningar kring vindkraften som måste lösas också verkligen kan lösas.

Avgörande frågor finner en lösning – en kvarstår?

GVP konstaterar med tillfredsställelse att en stor del av de områden som pekades ut redan i den förra översiktsplanen, Bygg Gotland 2010 - 2025, finns kvar. Oron för att örnar kan dödas av vindkraftverk och brist på överföringskapacitet för el mellan Gotland och fastlandet var de bägge frågor som utgjorde de främsta kvarstående hindren mot att bygga ut vindkraften i de områden som pekas ut i den ännu gällande översiktsplanen. Då GVP nu uppfattar att såväl samexistens- problematiken med örnar som bristen på nätkapacitet ser ut att komma till en lösning finns det gott hopp om att en stor utbyggnad på Gotland verkligen kommer att kunna ske.

Den tredje stötestenen, försvarsproblematiken inom det stora vindkraftområdet på centrala Gotland, bedömdes tack vare Länsstyrelsens insatser som löst redan för ett antal år sedan. Det är viktigt att en förnyad bekräftelse från förvaret kommer fram innan utställningsförslaget fastställs.

Vindkraften behövs för att undvika en klimatkatastrof

FN:s klimatpanel IPCC har angett att det behövs omedelbara åtgärder inom samhällets alla sektorer om vi ska ha en chans att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 °C. Utsläppskurvan för klimatskadliga gaser pekar i dagsläget i fel riktning och det är bråttom att vända den. En snabb övergång till förnybara energikällor är avgörande för att en allvarlig klimatkatastrof ska vara möjlig att undvika. Det ser mörkt ut när omställningen i dagsläget inte kommit längre samtidigt som behovet av en snabb omställning är så överhängande.

Det blir alltmer tydligt att vindkraftens del i energiomställningen är den enskilt viktigaste pusselbiten. Inom en nära framtid behöver vindkraftverk byggas inom en så stor del som möjligt av de utpekade områdena för vindkraft på Gotland.

Alla utpekade områden är värdefulla och bör inte heller på förhand detaljregleras

Det är inte troligt att alla områden som pekas ut för vindkraft vid en närmare prövning kommer att visa sig var möjliga att utnyttja för vindkraft. Det är inte heller möjligt att i dagsläget närmare förutsäga hur stort behovet av elproduktion från vindkraft kommer att vara. Det är därför viktigt att det finns stor marginal både vad gäller antalet områden och den sammanlagda arealen som pekas ut i översiktsplanen.

I planförslaget föreslås fasta avståndskriterier inom områden för vindbruk, bland annat 2 000 meter till kyrkor och 3 000 meter mellan avgränsade etableringar av vindkraft (sid. 108). GVP anser att det är olyckligt med riktlinjer i form av generella och exakta avståndsangivelser i översiktsplanen. Sådana leder lätt till begränsningar av möjligheterna

till en effektiv utbyggnad av vindkraften och ett optimalt utnyttjande av ett område med goda vindresurser. Förhållanden som exempelvis skymmande skog, kan tillåta en flexibilitet i det enskilda fallet. I det fall en etablering kan behöva delas upp i mindre delområden med hänsyn till motstående intressen kan avståndangivelse i en översiktsplan bli begränsande.

Exakta hänsynsavstånd kan vidare leda till en onödig byråkrati i samband med ett politiskt beslut om tillstyrkan.

Påverkan på landskapsbilden och lämpliga hänsynsavstånd bör i stället avgöras i det enskilda fallet genom landskapsanalyser och bedömning av påverkan på förekommande värden i samband med tillståndsprövningen i det enskilda fallet. Det är genom bedömningen och avvägningen i miljöprövningen som det säkerställs att tillräcklig hänsyn tas till olika intressen.

Viktigt att snarast besvara frågeställningar

ÖP redogör för en lång rad frågor som det är viktigt att ge svar på. Tyvärr lämnas frågorna i många fall obesvarade, trots att det borde ha gått att ge ett svar på flertalet frågor redan nu (se tabell i slutet av denna skrivelse). Vindkraftens utmaningar kan och måste lösas även på Gotland. Gotland har ovanligt goda vindförhållanden och vi som bor på ön har därmed ett särskilt ansvar för Sveriges och kontinentens behov av försörjning med förnybar el.

Översiktsplan Gotland 2040 utgör enligt GVP:s uppfattning ett mycket viktigt redskap för att förbereda och underlätta en utbyggnad av vindkraften. Det är därför viktigt att översiktsplanen inte bara ställer frågorna utan så långt det bara är möjligt även beskriver de lösningar som möjliggör att vindkraften byggs ut på ön.

Oro för att örnar ska dödas det största hindret

Främsta hindret mot att bygga vindkraft på Gotland har under många år varit oron för att örnar ska dödas. Denna oro har genom en rad domar satt stopp för långt framskridna vindkraftsprojekt.

GVP har arbetat med örnrådan aktivt och konkret i snart 10 års tid. I flera rapporter har experter visat att örnpopulationerna har utvecklats starkt positivt de senaste decennierna, under samma tid som vindkraften byggts ut på Gotland.

Antalet örnar har ökat i minst samma takt som antalet vindkraftverk, vilket visar att örnar och vindkraft samexisterar väl i det gotländska landskapet.

Principerna för artskyddet klarnar efter många turer

Den dominerande tolkningen av lagstiftningen som reglerar skyddet av arter har växlat under senare år. EU:s vägledande dom i frågan från mars 2021 tolkades av många som att skyddsåtgärder är lika viktiga för alla fågelarter och att arternas bevarandestatus saknar betydelse för i vilken utsträckning arterna behöver skyddas. Naturvårdsverket har nyligen publicerat vägledning i artskyddsfrågan (<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/arter-och-artskydd/artskyddshandboken-och-vagledning-om-artskydd/vagledning-om-fridlysning-av-faglar/#E-891826065>) som innebär att det är bevarandet av fågelarternas populationer som bör regleras i tillämpningen av lagstiftningen, inte skyddet av enskilda individer. Enligt GVPs uppfattning innebär Naturvårdsverkets nu angivna tolkning att ”en icke försumbar risk” för att örnar dödas av vindkraft inte längre automatiskt

kan innebära att vindkraftsverksamhet inte kan tillåtas.

Fågelskyddssystem minskar risken till försumbar

För att möta oron för påverkan på örnar har ett flertal tekniska system vuxit fram under senare år. Kameror som monteras på eller i närheten av vindkraftsverken kan identifiera örnar när dessa närmar sig vindkraftverken och när det finns risk för att örnar ska kollidera med vindkraftsverken kan systemet sakta ner vindkraftverkets vingar så att risken för kollision minimeras.

Ett av dessa tekniska system, Identiflight, har testats och utvärderats på Näsudden de senaste åren, med finansiering bland annat från Region Gotland. Resultatet är mycket positivt och med systemet installerat får risken för att örnar kolliderar med vindkraftverken betraktas som försumbar. Ett flertal system som motsvarar Identiflight finns tillgängliga. Systemen har utvärderats och legat till grund för tillstånd för vindkraftparker i andra länder inom EU, i områden där örnar och andra skyddsvärda fåglar förekommer. Tillkomsten av fågelskyddssystem som Identiflight innebär enligt GVP att frågan om samexistens för örnar och vindkraft fått en definitiv lösning.

Fågelskyddssystem kommer troligen också att innebära att avståndet mellan vindkraftverk och örnböna kan minska så att områden lämpliga för vindbruk kan utnyttjas mer optimalt.

Vindkraften det mest yteffektiva energislaget

Vindkraftverk syns på långt håll i landskapet och inom ett visst avstånd från vindkraftverken är det olämpligt att bygga bostäder. Den markyta som tas i anspråk för vägar, kranplatser och fundament är dock förhållandevis liten och uppgår oftast till högst ett hektar per vindkraftverk. I förhållande till andra alternativ att producera förnybar el som solkraft och bioenergi är detta markanspråk mycket litet. Markägare som får vindkraftverk i sin skog eller på sin åkermark kan till största delen fortsätta med skogsbruk och jordbruk precis som tidigare.

Solkraft kräver cirka 20 gånger så stor yta som vindkraft för att producera en viss mängd energi. Solkraften väcker, liksom ofta vindkraften, därmed kritik från närboende när den etableras med samma produktionskapacitet som för vindkraftparker, se exempelvis detta reportage om en planerad etablering på Jylland, https://www.energy-supply.dk/article/view/845259/beboere-flytter-vaek-fra-by-omringet-af-nordeu-ropas-storste-solcellepark?ref=newsletter&utm_medium=email&utm_source=newsletter&utm_campaign=daily.

Bioenergi från åkermark kräver ytterligare 15 gånger så stor yta, dvs minst 300 gånger så stor yta som vindkraft. Och om energin ska hämtas från den gotländska skogen ökar arealbehovet ytterligare mångfalt.

Insikten växer också om att solkraft placerad på åkermark inte är en optimal lösning eftersom åkermarken behövs för livsmedelsproduktion, särskilt när den åkermarken som ska odlas inte längre kan gödslas med gödningsmedel framtagna med fossil energi. Det är därmed osäkert om solkraften verkligen kommer att beredas de stora arealer som krävs för att producera större mängder energi. Vi konstaterar att utpekade ytor i vart fall inte ännu tagits fram i samrådsförslaget till översiktsplan.

Bioenergi från åkermark blir av samma anledning allt mindre aktuell. Nödvändigheten av att nyttja skogsmarken för att binda kol talar också starkt emot att använda material från

skogen för energiproduktion.

Gotland förväntas gå före

Gotland har av regeringen fått förtroendet och ansvaret att som ”energipilot” gå före och visa vägen för omställningen även av övriga Sverige. Energicentrum Gotland har fått uppgiften att samordna arbetet. Omställningen av Gotlands energisystem erbjuder flera stora utmaningar. Den för Gotland så livsviktiga men i dagsläget mycket klimatbelastande färjetrafiken mellan Visby och fastlandet utgör ett illustrativt exempel. Färjorna drivs i dagsläget i stor utsträckning av naturgas i form av LNG. Det finns planer för att ersätta denna fossilgas med bland annat grön vätgas. Den förnybara vätgas som behövs skulle i dagsläget kunna framställas antingen med hjälp av vindkraft eller med solenergi.

GVP beräknar att det skulle behövas cirka 40 stora vindkraftverk med cirka 20 GWh produktion per år vardera för att driva färjetrafiken, beräknat utifrån den turtäthet som gäller vintertid. Dessa vindkraftverk skulle behöva cirka 40 hektar markyta i form av vägar och kranplatser. För att få fram motsvarande energi från solkraft skulle cirka 800 hektar mark tas upp av solkraftsanläggningar för att få fram nödvändig mängd vätgas. Energin skulle också kunna skördas i form av bioenergi från åkermark. Men då skulle minst 12 000 hektar åkermark behövas, dvs närmare 15 % av åkermarken på Gotland.

Även om alla tillgängliga förnybara energilag behövs och måste utvecklas tycker GVP att det är angeläget att översiktsplanen förklarar och framhåller vindkraftens ovan angivna fördelar vad gäller krav på markareal i förhållande till andra förnybara energikällor.

GVP är lite undrande över den räkneövning som presenteras på sidan 105. 70 kvadratkilometer av utpekade 244 kvadratkilometer anges behövas för 2,5 TWh vindkraftsel. 70 kvadratkilometer av 244 kvadratkilometer utgör dock 29 % och inte 46 % som anges. 70 kvadratkilometer utgör också cirka 2,3 % av Gotlands landyta och inte 3,7 % som anges.

Det bör också anges tydligare att det som avses här är den yta som behövs för att hålla stipulerat avstånd mellan vindkraftverk och befintlig bebyggelse, medan jord- och skogsbruk till största delen kan fortsätta under tiden vindkraftverken producerar. Den plats som vindkraftverken behöver ta i form av vägar och kranplatser för att producera 2,5 TWh uppgår till cirka 100 - 200 hektar. En intressant jämförelse som skulle kunna anges är att det skulle behövas cirka 80 kvadratkilometer (8 000 hektar) solkraftsanläggningar för att producera 2,5 TWh solel. Denna yta kan då svårigen användas till annat än just solkrafts- anläggningarna.

Beroendet av importerad fossil energi måste brytas

Det nyligen igångsatta kriget på europeisk mark visar på behovet av en snabb omställning av det europeiska och det svenska energisystemet till förnybar energi. Beroendet av importerad fossil energi måste snabbt minska och så snart som möjligt upphöra. Vindkraft på Gotland kan utgöra ett litet men viktigt bidrag till denna omställning.

Värde ur ett beredskapsperspektiv.

Kriget i Ukraina har också visat på hur kraftigt centraliserad elproduktion innebär en stor risk ur ett beredskapsperspektiv. En eller ett par enskilda stora produktionsanläggningar som slås ut av en fiende får förödande konsekvenser.

Vindkraftsparker ger betydligt lägre sårbarhet. Frågan togs upp i en intressant ledarartikel i

Norrköpings Tidningar härom veckan. <https://www.fotosidan.se/blogs/manshag-berg/fler-vindkraftverk-bra-for-berdskapen.ht>. Även denna aspekt bör framhållas som ett argument för vindkraft.

Det är möjligt att planera för att undvika påverkan på natur- och kulturvärden

Det påpekas ofta att vindkraftsverksamheten innebär risk för att Gotlands unika naturvärden påverkas negativt. Det är viktigt att vara uppmärksam på det gotländska landskapets många natur- och kulturvärden när vindkraftsanläggningar planeras, men samexistensen är fullt möjlig genom en noggrann planering.

Exploatering av exempelvis våtmarker och områden med gammal skog kan undvikas genom sådan planering. I stor utsträckning är det möjligt att lägga ytor för kranplatser och vägar inom områden som redan är starkt påverkade, i skogsmark som det ofta handlar om, kan man utnyttja kalhyggen och skogsplanteringar. Vindkraft står därför inte i någon stor utsträckning i konflikt med behovet av att säkerställa och förstärka biologisk mångfald. I stället är det fullt möjligt att öka den biologisk mångfalden i de skogsområden som nyttjas för vindkraft, parallellt med att vindkraften etableras. Detta kan ske exempelvis genom att utdikade våtmarker restaureras och att skogen sköts på ett mer naturnära sätt. Möjligheterna för att öka den biologisk mångfalden genom att ställa krav på sådana åtgärder vid en vindkraftsetablering bör enligt GVP lyftas fram i översiktsplanen.

GVP anser utifrån slutsatserna ovan att regionen gör en grov feltolkning då man skriver att riksintresseområden enligt 3 kap. 6 § generellt bedöms som olämpliga för vindkraft förutom inom områden där även riksintresse vindbruk finns utpekade samt inom redan etablerade områden där undantag kan övervägas.

På sidan 106 anges att tillstånd inte har getts inom riksintresseområden vindkraft som också är riksintresse naturvård. Formuleringen antyder att en avvägning mot naturvårdens riksintressen har skett och till vindkraftens nackdel. I själva verket är det förekomsten av örnar som legat till grund för miljödomstolarnas avslag. Även områden som idag inte är utpekade av Energimyndigheten som riksintresse för vindbruk men som uppfyller kriterierna för att klassas som riksintresse bör i översiktsplanen ges samma prioritet och villkor som de områden som är avgränsade som riksintressen för vindbruk.

Vindkraftens påverkan är till allra största delen reversibel

Om det visar sig att vindkraftens nyttjande av landskapet, om låt oss säga 50 år inte längre är viktig, är det möjligt att i mycket stor utsträckning återställa de ytor som nyttjas för vindverksamhet. Om man planerar för ett sådant återställande är det möjligt att så gott som helt undvika varaktiga spår efter vindkraften.

Vindkraftsverksamheten innebär därmed i praktiken att man lånar landskapet för en produktion som markant reducerar utsläpp av koldioxid under en liten del av landskapets historia. Detta lån är nödvändigt om mänskligheten ska ha en chans att undvika den katastrof som ett allt för förändrat klimat för med sig.

Kraven på landskapsanalys

Behovet av landskapsanalys får inte överdrivas, men att illustrera den visuella påverkan sakligt och korrekt är viktigt. Redovisningen bör omfatta korrekta och professionellt utförda fotomontage från platser där många människor ofta vistas kombinerat med kartor som visar från vilka platser/områden verk inom föreslagna utbyggnadsområden blir ett

påtagligt inslag i landskapsbilden. Att verk syns på avstånd i en viss sektor är inte ett påtagligt inslag utan bara ett av flera element i landskapsrummet.

Under senare tid har gravt felaktiga gestaltningar (se tex <https://www.mastermyr.se>) av hur vindkraftverken kommer att synas i landskapet spridits. Dyliga falskrieringar bör bemötas med korrekta illustrationer i det färdiga ÖP- förslaget, för att därmed ge myndigheter och allmänhet ett rättvisande underlag. GVP är i färd med att framställa korrekta illustrationer som kommer att erbjudas regionen för fritt användande.

Delaktighet är nyckeln till lokal förankring och acceptans

Vid vindkraftens utbyggnad är det viktigt att arbeta för att uppnå så stor acceptans som möjligt från närboende. Om de som bor i närheten av vindkraftverk som planeras och byggs blir ekonomiskt delaktiga i vindkraftsprojekten ökar förutsättningarna för att vindkraften accepteras av så många som möjligt.

Bygdepeng, ersättning till såväl markägare som enskilda och erbjudande om fördelaktiga villkor för delägande är möjligheter som bör användas för att engagera och göra närboende delaktiga. Det är viktigt att bra exempel på och modeller för tillämpningen av dessa möjligheter finns sammanställda och anpassas till gotländska förhållanden. GVP har medlemmar med bred erfarenhet av hur delaktighet kan skapas och kommer att sammanställa dessa på föreningens hemsida. ÖPn kan med fördel hänvisa till denna information i utställningsversionen av den nya ÖP.

GVP:s svar på de frågor som ställs i samrådsversionen

Avslutningsvis ger GVP i tabellform svar på de frågor samrådsversionen formulerat.

1	Kommer kabelfrågan att lösas under den kommande 10 års perioden?	Ja.
2	Utgör väderstationen i Ase ett problem för utbyggnaden av vindkraft på Gotland?	Ja, men förutsatt att inte stoppområdet utvidgas bortom 5 km är begränsningen inte av avgörande betydelse.
3	Hur påverkar Försvarsmaktens återetablering på Gotland utbyggnaden av vindkraft?	Ytterst viktig fråga att från Försvarsmakten inhämta svar på.
4	Kommer återetableringen innebära ytterligare inskränkningar för vindkraften på Gotland?	Ytterst viktig fråga att från Försvarsmakten inhämta svar på.
5	Hur måste elnätet utvecklas på Gotland för att möta den utbyggda vindkraften?	Spänningshöjning till 130 kV. Nya ledningsgator kräver långvariga tillståndsprocesser varför det är av yttersta vikt att regionen med kraft motiverar utpekade områden så att dessa verkligen kan bebyggas.
6	Hur måste vindkraften utvecklas på Gotland för att elnätet ska kunna utvecklas med hänsyn till andra intressen och på ett ekonomiskt försvarbart sätt?	Behovet av att motivera de större områden som utpekats är särskilt stort eftersom det är främst till dessa som de större ledningarna behöver planeras.
7	Åt vilket håll är rådande rättspraxis på väg?	En "extrem" tolkning av artskyddet vad gäller fåglar har dominerat det senaste året. Naturvårdsverket har helt nyligen kommit med vägledning som innebär att det är fåglarnas populationer, inte individer som räknas.
8	Finns det anledning att tro att planering för, och prövning av, vindkraft kommer att förändras på ett sätt som är gynnsamt för de gotländska förhållandena under den kommande tio års perioden?	De lokala myndigheternas agerande (Region och län) har en viktig roll att spela för att nå en förändring mot gynnsammare bedömningar. En tydlig viljeinriktning i den kommande ÖPn är en viktig byggsten. Nödvändigheten av en utbyggnad talar för att prövningen av bland annat artskyddsfrågan blir mer lösningsinriktad.

9	Finns det anledning att tro att teknikutveckling kommer att lösa några av de problem som idag hindrar uppförandet av vindkraftverk på Gotland?	Definitivt! Skyddssystem för fåglar finns, är tillräckligt bra i dagsläget, och kommer att utvecklas ytterligare.
10	Kommer exempelvis några av de varningssystem, med avsikten att hindra rovfåglar att dödas av vindkraftverkens rotorblad, som är under utveckling, att bli allmänt accepterade av de rättsprövande myndigheterna?	Det är förhoppningen och här kan åter regionens översiktsplan hjälpa till genom att redogöra för de positiva resultat som uppnåtts när ett system som regionen varit delfinansierat har utvärderats på Näsudden. Rapport överlämnas till regionen inom kort.
11	Vilka storlekar på vindkraftverk, med avseende på höjd och effekt, kommer att dominera under de kommande 10 åren?	200 – 300 m totalhöjd, 5 – 10 MW generatoreffekt bedömer vi kommer att vara gängse.
12	Hur kan och ska översiktsplanen påverka den utvecklingen?	ÖP bör undvika att på förhand införa begränsningar så att frågor om höjd och avstånd istället får avgöras under respektive miljöprövning.
13	Definition av begreppet Generationsskifte av verk	Ett generationsskifte karaktäriseras av att ett äldre verk av viss storlek byts mot ett nyare verk av större storlek . Att bara underhålla och vidmakthålla ett vindkraftverk inom av befintligt bygglov/miljötillstånd givna ramar är inte ett generationsväxla.

Josefin Knudsen
Ordförande Gotlands Vindelproducenter

Andreas Wickman
Vice ordförande Gotlands Vindelproducenter

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er yttrande och för att ni tagit er tid att svara på de frågor som ställdes i samrådsförslaget.

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energikutvinning gjorts. Även under framtagandet av granskningshandlingen har en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram och i den processen har områdena omarronderats för att minska påverkan på andra värden. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena. En bearbetning av texterna har också gjorts och felaktigheter som påträffats har rättats till.

Angående landskapsanalyser så har det inkommit många yttranden under samrådet som lyfter den frågan samt att vi har uppmärksammat att fotomontage sprids, varför vi under granskningen kommer att testa en metod för 3D-modellering för att se om det kan vara en väg fram för att visualisera eventuell påverkan på landskapet. Men en närmare bedömning kommer att lämnas till tillståndsprocessen.

En riktlinje angående delägarskap och ersättning är tillagd till granskningsförslaget.

Region Gotland följer utvecklingen av tekniska hjälpsystem med intresse för att se om det är en väg framåt för samexistens mellan fågelliv och vindkraft.

Tyvärr har dialog med försvarsmakten varit svår att få igenom och Gotland blev heller inte utvalt som pilotlän för det projekt som skulle undersöka samexistens mellan vindkraftverk och försvarsmaktens intresseområde. Det är istället ett projekt vi följer och hoppas på goda resultat ifrån. Försök till dialog fortsätter nu under granskningen och tas även vidare politiskt.

 # 286 Gotlands Ornitologiska Förening

2022-04-25

Gotlands Ornitologiska Förening (föreningen) har tagit del av det förslag som finns på Regionens hemsida. Föreningen lämnade omfattande synpunkter då kommunen tog fram föregångaren, Bygg Gotland. Den aktuella uppdateringen är ett omfattande material som dock presenteras på ett inte helt pedagogiskt sätt. Det finns delar som är välformulerade och känns genomtänkta, såsom till exempel skogsbruket, medan andra avsnitt saknar detta. Vi har här valt att koncentrera våra synpunkter till innehållet om vindkraft.

Inledningsvis beskrivs bakgrunden till översiktsplanen vara att det behövs en uppdatering av befintlig plan eftersom en del förutsättningar ändrats. Energiproduktion har en stor roll i förslaget, där vindkraft åter lyfts fram som en viktig satsning och förslaget är mer långtgående än föregångaren. Ambitionen motsägs dock av formuleringar i andra avsnitt i förslaget varför förslaget känns ogenomtänkt i detta avsnitt.

Förutsättningarna för vindkraft har ändrats i en annan riktning än den som ges uttryck i förslaget. Det är därför med förvåning vi konstaterar att Regionen inte tycks ha uppfattat detta eller valt att motsätta sig anpassning till verkligheten. De områden som kommunen tidigare pekat ut och som vindkraftsbolag ansökt om att exploatera, har samtliga fått avslag i tillståndsprocessen. Regionen har själva deltagit i flera av dessa ärenden och torde därför vara väl medveten om utgången och hur lagstiftningen är uppbyggd. Svensk- och europeisk lagstiftning tillåter inte sådan utbyggnad, vilket Regionen tycks blunda för. Gotland är ett område som inte lämpar sig för denna typ av energiutvinning. Till detta kommer att delar av befintlig utbyggnad troligen kommer att avvecklas eftersom den inte uppfyller dagens krav på miljöhänsyn.

I förslaget anges till exempel att det vid Näsudden ska tillåtas generationsväxling och att avvikelser från riktlinjer kan accepteras i högre utsträckning än för andra områden. Denna inställning hos Regionen är högst anmärkningsvärd. Det området skulle inte kunna exploateras idag då det inte skulle godkännas vid en modern miljöprövning. Den generationsväxling som Vattenfall planerar ska dock miljöprövas enligt dagens miljölagstiftning och det är därför högst troligt att en sådan inte kan tillåtas. Vindkraften där orsakar en dödlighet hos fåglar som är bland den högsta av europeiska vindkraftsparken. Att Regionen väljer att bortse från detta faktum måste betraktas som mycket anmärkningsvärt även ur ett nationellt och internationellt perspektiv.

Med utgångspunkt i verkligheten kommer befintlig vindkraft att minska på Gotland. Det kan uppfattas som att Regionen försöker motverka denna utveckling och inte se att

det gotländska fågellivet har ett högt värde inte bara för regionen utan också nationellt och internationellt. Detta är en allvarlig brist i förslaget.

Det som i förslaget lyfts fram är konflikter med örnar och det ställs en obesvarad fråga om rättsprövande myndigheter kan acceptera varningssystem i syfte att försöka minska antalet kollisioner. Föreningen vill därför betona att frågan inte berör endast två fågelarter. Hänsyn till en lång rad andra fågelarter ska tas och även till fåglars flyttleder. Som medlemsland i EU har vi åtagit oss att följa till exempel fågeldirektivet. Det är därför en alldeles för grov förenkling att begränsa frågan som det görs i förslaget. Detta har vi sett i tidigare fall där Regionen uttalat sig och vi uppmanar därför till en djupare syn på frågan. Att försöka uppfylla ett lagkrav om fågelskydd på absolut miniminivå, rimmar dessutom inte med den mer vackra beskrivning av hållbarhet och hänsyn som översiktsplanen genomsyras av.

Gotlands läge i Östersjön gör att det passerar miljontals fåglar varje år, på väg till och från sina häckningsplatser på andra platser. Runt ön övervintrar också flera miljoner sjöfåglar. Regionen skriver om havsbaserad vindkraft och har pekat ut tre områden. Ju längre ut från kusten desto större parker är möjliga utifrån omgivningspåverkande faktorer, konstateras i texten. Föreningen noterar att fågelskydd saknas i sammanhanget. De utpekade områdena är samtliga mycket olämpligt lokaliserade utifrån hänsyn till fågellivet och exploatering skulle sannolikt strida mot de skyldigheter Sverige har åtagit sig att följa som medlem i EU.

Mot bakgrund av Bygg Gotland och kommunens dåvarande inställning och val att negligera naturskyddet, framstår nuvarande förslag som provocerande och närmast att likna vid domstolstrots. Vi vill även lyfta fram att fåglarna har ett värde inte bara för att uppfylla dagens minimikrav på skydd utan också för ett stort antal människor som uppskattar ett rikt fågelliv. Vi föreslår att förslaget omarbetas i grunden avseende vindkraft, där hänsyn tas till domstolspraxis, lagstiftning, hänsyn till fågellivet och att detta även omfattar den befintliga vindkraften på ön. Föreningen erbjuder sig att bistå med kunskap inför en ny omarbetad version.

För Gotlands Ornitologiska Förening
Måns Hjernquist
Ordförande

Sven-Olof Lundgren
Vice ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande.

Det finns såklart målkonflikter när det kommer till markanvändningen, till exempel mellan vindbruk och höga natur- och kulturvärden som behöver säkras. Målkonflikterna bör dock inte vara en anledning till att utvecklingen och omställningen till ett hållbart energisystem stannar av. Här har Översiktsplanen ambitionen att hitta en farbar väg, antingen där flera intressen kan tillgodoses på samma plats eller genom avvägningar mellan olika intressen.

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiotvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är

mer schematiskt utpekade för vidare prövning. Mer information om ställningstaganden och hänsynstaganden har lagts till i de olika områdena.

Som ni nämner har flera av områdena prövats i domstol men en teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionsrisker mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

Förvaltningen instämmer i din beskrivning av innevarande målkonflikter som översiktsplanen har att hantera. Även den regionala utvecklingsstrategin som utgör översiktsplanens program innehåller målkonflikter. Arbetet med att söka konkretisera dessa ur ett mark- och vattenanvändningsperspektiv, jämte lagstiftarens krav på vad en översiktsplan har att hantera, har ändå enligt förvaltningens mening landat i ett förslag där avvägningar mellan olika intressen och dess plats på marken, ändå är tydligt. Översiktsplanen är inte ett juridiskt bindande dokument och översiktsplaneringen ska vara en pågående process som ska leda till en förutsägbarhet kring vilken den politiska inställningen är när det gäller bevarande och utveckling av kommunens mark och vattenområden. Granskningsförslaget visar således på den rådande politiska viljeinriktningen för utvecklingen av Gotland, att gå före i klimat och energiomställningen.

 # 165 Birgitta Swedenborg
2022-04-19

Hej

Jag ställer mig bakom den protest som Gotlands ornitologiska förening formulerat vad gäller den föreslagna utbyggnaden av vindkraften på Gotland. Jag ställer mig också bakom de argument som Kristina Berglund har formulerat i olika debattartiklar rörande vindkraftverkens inverkan på kulturlandskapet. Till sist vill jag säga att jag upphör aldrig att förvåna mig över hur Region Gotland med sina okänsliga planer på bebyggelse är på väg att förstöra den unika miljö som gör Gotland till ett så eftersökt besöksmål.

Själv bor jag en stor del av året i Hamra socken (Sallmunds) men är skriven i Stockholms län.

Jag kopierar in den länk som GOF skickade men som jag inte, av någon anledning, kan använda för att skicka deras skrivelse till er. Jag hoppas att kommunen lyssnar på de röster som vill värna om Gotland och orkar engagera sig.

mvh

Birgitta Swedenborg

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande! Se svar under #286 och #52.

Norrlanda

 # 205 Marcus Olsson
2022-04-24

Yttrande gällande Region Gotlands förslag till översiktsplan 2040, dnr rs 2019/1237

Motsätter mig att det byggs vindkraftverk på mina marker/ mvh Marcus Olsson Norrlanda Butrajvs

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Vi förstår er oro kring framtida planer men det kommer aldrig bli aktuellt med expropriering av mark. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan det här är ett förslag och det är sedan upp till markägaren att ansöka om tillståndsprövning om denne önskar.

 # 211 Jimmy Lindman och Lina Hägg Lindman

Söndagen den 24 april 2020

Yttrande gällande Region Gotlands förslag till Översiktsplan 2040, Dnr RS 2019/1237

Region Gotland har i tysthet rullat ut ett förslag till Översiktsplan 20401 , i vilket regionen avser fastställa en omfattande plan för exploatering av stora delar av den gotländska landsbygden för landbaserade vindkraftsparker, samt att gränsen till bebyggelse från dessa skall kunna halveras. Sveriges regioners strävan efter att visa sig i framkant för fossilfri elektricitet och vissa kommuners beredvillighet att köra över sina egna kommuninnevånare är inget nytt, och har helt nyligen adresserats i två ledare om vindkraftsparker i SvD2 och DN3.

Om vindkraftsparker skall anläggas på Gotland, så finns inga som helst skäl att lägga dessa på land. Vidare, om den kortsiktiga kalkylen för investmentbolag och riskkapitalister inte går ihop med havsbaserad vindkraft, så är det definitivt fel väg av Region Gotland att platt lägga sig och förespråka förstörelse av natur och fastigheter för oss boende ute på landsbygden. Att Region Gotland i och med förslaget till Översiktsplan 2040 önskar lägga över en avsevärd börda på markägare; och fastighetsägare på landsbygden genom försämrad livskvalitet, kombinerat med ett kraftigt försämrat fastighetsvärde, är inget som vi kommer att låta passera utan strid.

Förslaget till Översiktsplan 2040 är dessutom närmast att likna vid en kliché över den djupt rotade misstanken om att Region Gotland till varje pris undviker att placera vindkraft nära områden som historiskt haft en hög andel turister och sommarhus.

Exempelvis kan det konstateras att Fårö, Sudret, Östergarn och Västergarn i det nu ligande förslaget helt är skonade från exploatering, något som i detta avseende är mycket talande. Vidare är Visby med omnejd helt skonad från några som helst planer på vindkraftsparker, vilket möjligen kan förklaras med att merparten av Region Gotlands anställda råkar bo just där.

Det hävdas vidare på Region Gotlands hemsida att förslaget till Översiktsplan 2040 finns utställt på samtliga bibliotek runt om på Gotland, men vi kan konstatera att åtminstone Roma Bibliotek saknar denna information. Att Roma som av en händelse råkar ligger nära de områden som skulle bli mest exploaterade för vindkraftsparker gör att det onekligen ser ut som att Region Gotland försöker trycka fram de synnerligen långtgående och kontroversiella förslagen för vindkraftsparker under radarn.

Underlaget till förslaget har över huvud taget inte kommunicerats ut till berörda mark- och fastighetsägare, och vi kan för vår egen del konstatera att författarna till förslaget helt ignorerat att privat mark kommer att behöva exproprieras/beslagas av staten i en aldrig tidigare skådad omfattning om förslaget skall bli verklighet.

Vi protesterar härmed bestämt mot förslaget till Översiktsplan 2040 i nuvarande form och deklarerar härmed vår avsikt att ta strid för att få bort de planerade vindkraftsparkerna nära inpå oss.

Jimmy Lindman och Lina Hägg Lindman
Norrlanda Burs 322
622 50 Romakloster

1 <https://www.gotland.se/oversiktsplan2040>

2 Peter Wennblad, Vindkraften är på väg att bli en muthärva, Svenska Dagbladet den 22 april 2022;

<https://www.svd.se/a/V98veJ/annika-strandhall-gor-vindkraften-till-en-mutharva>

3 Susanne Nyström, Ös på med vindkraft utanför Stockholms skärgård, Dagens Nyheter den 24 april 2022;

<https://www.dn.se/ledare/susanne-nystrom-os>

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Hej! Tack för era synpunkter. Samrådet är ett viktigt led i att tillsammans skapa det förslag som tillslut kommer att antas av Regionfullmäktige. Region Gotlands ambition är att bjuda in till dialog och informera om att det är samråd till alla berörda, i det här fallet är det väldigt många varför vi tyvärr inte har möjlighet att skicka ut information via post. Vi har däremot haft flertalet annonser i lokaltidningarna. Vi har också haft information på vår hemsida, på biblioteken (inklusive Roma), sociala medier, färjorna och på bussarna. Vi har dessutom bjudit in till både digitala och fysiska möten. Här i samrådsredogörelsen finns redovisat hur upplägget på samrådet har varit, läs mer under avsnitt 1.2.

För Fårö, Östergarnslandet och Storsudret finns det tidigare beslut som vi fortsatt följer om att dessa områden ska undantas från vindkraftsetableringar. Att området kring Visby inte har några utpekade områden är på grund av Visby flygplats och det område som ej tillåter höga objekt kring flygplatsen. Hur områdena är angränsade går att läsa mer om i handlingen.

Vi förstår er oro kring framtida planer men det kommer aldrig bli aktuellt med expropriering av mark. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan det här är ett förslag och det är sedan upp till markägaren att ansöka om tillståndsprövning om denne önskar.

Området kring Norrlanda Gothem har ändrats i omfattning bland annat har hänsyn tagits till riksintresse natur, riksintresse kultur samt formella skydd.

 # 215 Kent Buskas

2022-04-24

Yttrande gällande Region Gotlands förslag till Översiktsplan 2040, Dnr RS 2019/1237

Jag som markägare är väldigt upprörd över att inte ha fått information brevlades på de planer som Gotlands kommun tänker fatta beslut om. Funderingar kommer om att ni inte vill höra markägarnas svar utan hoppas på att ingen ska svara/klaga på kommunens planer som sker i tysthet från de människor som ska bo jämte vindkraftverken.

De experter som planerat vindkraftsparkerna borde till en början inse att det borde vara bättre att ha dem på Fårö eller längst ner på sudret jämte havet istället för inne på land. Detta är antaganden från min sida utan att ha kunskaper om var det blåser bäst. Jag förväntar mig ett svar från er varför Fårö och Visby inte är med på exploateringen? Det blåser väldigt bra in mot Visby.

Vindkraftverken kan stå till havs om ni så vill. Vi som har marken vill inte ha dessa i närheten där vi bor. Just där vi bor har vi satsat pengar att ha våtmarker. Dessutom har vi många örnar som flyger över mina marker. Vindkraftverken är de som dödar mycket örnar.

Jag motsätter mig fullständigt Gotlands kommuns planer att skapa vindkraftsparker eller vindkraft över huvudtaget runt Norrlanda där jag har mina marker. Till havs där vindkraftverken inte stör eller förstör naturen kan dessa projekt planeras. Det är lätt att fatta beslut var vindkraften ska placeras om man själv inte är drabbad av dessa projekt. Ni bor inte i de områden där ni vill att dessa skall placeras.

Kent Buskas

Norrlanda Butrajvs

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Hej! Tack för era synpunkter. Samrådet är ett viktigt led i att tillsammans skapa det förslag som tillslut kommer att antas av Regionfullmäktige. Region Gotlands ambition är att bjuda in till dialog och informera om att det är samråd till alla berörda, i det här fallet är det väldigt många varför vi tyvärr inte har möjlighet att skicka ut information via post. Vi har däremot haft flertalet annonser däremot i lokaltidningarna. Vi har också haft information på vår hemsida, på biblioteken, sociala medier, färjorna och på bussarna. Vi har dessutom bjudit in till både digitala och fysiska möten.

För Fårö, Östergarnslandet och Storsudret finns det tidigare beslut som vi fortsatt följer om att dessa områden ska undantas från vindkraftsetableringar. Att området kring Visby inte har några utpekade områden är på grund av Visby flygplats och det område som ej tillåter höga objekt kring flygplatsen. Hur områdena är avgränsade går att läsa mer om i handlingen.

Det är väldigt positivt att du har satsat på våtmarker, i andra avsnitt i förslaget kan du läsa mer om hur Region Gotland vill främja dessa. Vi förstår er oro kring framtida planer men det kommer aldrig bli aktuellt med expropriering av mark. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan det här är ett förslag och det är sedan upp till markägaren att ansöka om tillståndsprövning om denne önskar.

Området kring Norrlanda Gothem har ändrats i omfattning bland annat har hänsyn tagits till riksintresse natur, riksintresse kultur samt formella skydd.

 # 222 Fredrik och Åsa Jonsson

2022-04-24

Yttrande gällande Region Gotlands förslag till Översiktsplan 2040, Dnr RS 2019/1237
Region Gotland har i tysthet rullat ut ett förslag till Översiktsplan 20401, i vilket regionen avser fastställa en omfattande plan för exploatering av stora delar av den gotländska landsbygden för landbaserade vindkraftsparker, samt att gränsen till bebyggelse från dessa skall

kunna halveras. Sveriges regioners strävan efter att visa sig i framkant för fossilfri elektricitet och vissa kommuners beredvillighet att köra över sina egna kommuninnevånare är inget nytt, och har helt nyligen adresserats i två ledare om vindkraftsparker i SvD2 och DN3.

Om vindkraftsparker skall anläggas på Gotland, så finns inga som helst skäl att lägga dessa på land. Vidare, om den kortsiktiga kalkylen för investmentbolag och riskkapitalister inte går ihop med havsbaserad vindkraft, så är det definitivt fel väg av Region Gotland att platt lägga sig och förespråka förstörelse av natur och fastigheter för oss boende ute på landsbygden. Att Region Gotland i och med förslaget till Översiktsplan 2040 önskar lägga över en avsevärd börda på mark- och fastighetsägare på landsbygden genom försämrad livskvalitet, kombinerat med ett kraftigt försämrat fastighetsvärde, är inget som vi kommer att låta passera utan strid.

Förslaget till Översiktsplan 2040 är dessutom närmast att likna vid en kliché över den djupt rotade misstanken om att Region Gotland till varje pris undviker att placera vindkraft nära områden som historiskt haft en hög andel turister och sommarhus. Exempelvis kan det konstateras att Fårö, Sudret, Östergarn och Västergarn i det nu liggande förslaget helt är skonade från exploatering, något som i detta avseende är mycket talande. Vidare är Visby med omnejd helt skonad från några som helst planer på vindkraftsparker, vilket möjligen kan förklaras med att merparten av Region Gotlands anställda råkar bo just där.

Det hävdas vidare på Region Gotlands hemsida att förslaget till Översiktsplan 2040 finns utställt på samtliga bibliotek runt om på Gotland, men vi kan konstatera att åtminstone Roma Bibliotek saknar denna information. Att Roma som av en händelse råkar ligger nära de områden som skulle bli mest exploaterade för vindkraftsparker gör att det onekligen ser ut som att Region Gotland försöker trycka fram de synnerligen långtgående och kontroversiella förslagen för vindkraftsparker under radarn.

Underlaget till förslaget har över huvud taget inte kommunicerats ut till berörda mark- och fastighetsägare, och vi kan för vår egen del konstatera att författarna till förslaget helt ignorerat att privat mark kommer att behöva exproprieras/beslagas av staten i en aldrig tidigare skådad omfattning om förslaget skall bli verklighet.

Vi protesterar härmed bestämt mot förslaget till Översiktsplan 2040 i nuvarande form och deklarerar härmed vår avsikt att ta strid för att få bort de planerade vindkraftsparkerna nära inpå oss.

Fredrik och Åsa Jonsson
Norrlanda Liste

1. <https://www.gotland.se/oversiktsplan2040>
2. Peter Wennblad, Vindkraften är på väg att bli en muthärva, Svenska Dagbladet den 22 april 2022; <https://www.svd.se/a/V98veJ/annika-strandhall-gor-vindkraften-till-en-mutharva>
3. Susanne Nyström, Ös på med vindkraft utanför Stockholms skärgård, Dagens Nyheter den 24 april 2022; <https://www.dn.se/ledare/susanne-nystrom-os-pa-med-vindkraft-utanfor-stockholms-skargard/>
4. Nyheter den 24 april 2022; <https://www.dn.se/ledare/susanne-nystrom-os-pa-med-vindkraft-utanfor-stockholms-skargard/>

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Hej! Tack för era synpunkter. Samrådet är ett viktigt led i att tillsammans skapa det förslag som tillslut kommer att antas av Regionfullmäktige. Region Gotlands ambition är att bjuda in till dialog och informera om att det är samråd till alla berörda, i det här fallet är det väldigt många varför vi tyvärr inte har möjlighet att skicka ut information via post. Vi har däremot haft flertalet annonser däremot i lokaltidningarna. Vi har också haft information på vår hemsida, på biblioteken, sociala medier, färjorna och på bussarna. Vi har dessutom bjudit in till både digitala och fysiska möten.

För Fårö, Östergarnslandet och Storsudret finns det tidigare beslut som vi fortsatt följer om att dessa områden ska undantas från vindkraftsetableringar. Att området kring Visby inte har några utpekade områden är på grund av Visby flygplats och det område som ej tillåter höga objekt kring flygplatsen. Hur områdena är avgränsade går att läsa mer om i handlingen.

Vi förstår er oro kring framtida planer men det kommer aldrig bli aktuellt med expropriering av mark. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan det här är ett förslag och det är sedan upp till markägaren att ansöka om tillståndsprövning om denne önskar.

Området kring Norrlanda Gothem har ändrats i omfattning bland annat har hänsyn tagits till riksintresse natur, riksintresse kultur samt formella skydd.

 # 269 Camilla Bexelius och Leo Spolander

2022-04-25

”Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle som livskvalité för alla” står det i förslaget till Översiktsplanen 2040. Samtidigt avser Region Gotland i tysthet fastställa en omfattande plan för att exploatera hela ön, förutom Visby och välbesökta turistorter förstås, till en vindkraftpark. Ingen (!) vi har frågat har hört om detta. Landsbygden blir exkluderad. Igen.

Att region Gotland genom förslaget om vindkraftverk i Översiktsplan 2040 önskar lägga över stor börda på mark och fastighetsägare, försämrade livskvalitet och självklara försämrade fastighetsvärden nonchaleras inte av oss. Det skulle förstöra de flesta anledningar till att vi bor här och till att fler ska vilja flytta ut på landsbygden och Gotland överhuvudtaget.

Det här går oss inte obemärkt förbi och det kommer inte att passera utan strid. När vi som bor på landsbygden blir överkörda med ett förslag som ingen hört om och som även helt går emot resten av Visionen och målet 2040, där man skriver att ”Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle som livskvalité för alla”, lämnas vi med många frågor: Varför har ingen hört något? Var är riskanalysen? Hur kan en kommun vilja köra över sina kommuninvånare för att agera i framkant för fossilfri elektricitet? Vad vet man om hur detta påverkar andra arter, inte bara örnen? Hur blir människan påverkade av vindkraft i sin närhet? Hur går detta ihop med resten av målen, som att främja hälsa och delaktighet? Utveckla attraktionskraften till ön? Ta tillvara kulturmiljöer? Skapa förutsättningar för byggande av mer bostäder?

Vi hoppas om att alla yttranden som kommer in inte bara blir lästa utan verkligen hörda och att vi får bli delaktiga. Detta är vad vi vill lyfta.

1. Gör om planen utifrån folkets önskemål, visa vad som ändras.
2. Se till att vi som bor på ön faktiskt får del av infon. Den fina hemsida och program ni skapat där man kan ge sin åsikt är jättebra men folk måste veta om att det finns.
3. Placera mer vindkraft ute i havet. Det säger ju sig självt. I Översiktsplanen skrivs det att det är mer effektivt för att större ytor kan användas till havs.
Alternativ: Låt de som vill få låna ut taket på sina fastigheter, placera solceller och låt fastighetsägare få en viss del av det.

Om vindkraft ska vara lösningen bör den inte placeras där människorna bor, som den i stor mån ska tjäna. I hopp om att vi blir hörda och inkluderade protesterar vi bestämt mot den nuvarande formen av Översiktsplan 2040 och ser fram emot att ta del av nytt material och plan.

Camilla Bexelius & Leo Spolander
Norrlanda Bringes

Romakloster

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Hej! Tack för era synpunkter. Samrådet är ett viktigt led i att tillsammans skapa det förslag som tillslut kommer att antas av Regionfullmäktige. Region Gotlands ambition är att bjuda in till dialog och informera om att det är samråd till alla berörda, i det här fallet är det väldigt många varför vi tyvärr inte har möjlighet att skicka ut information via post. Vi har däremot haft flertalet annonser däremot i lokaltidningarna. Vi har också haft information på vår hemsida, på biblioteken, sociala medier, färjorna och på bussarna. Vi har dessutom bjudit in till både digitala och fysiska möten. Har ni fler förslag på hur vi kan nå ut till fler så tas dessa tacksamt emot.

Området kring Norrlanda Gothem har ändrats i omfattning bland annat har hänsyn tagits till riksintresse natur, riksintresse kultur samt formella skydd.

Nya större områden har föreslagits för vindbruk till havs.

 # 271 Stefan och Christina Sundkvist

2022-04-25

Region Gotland har i tysthet rullat ut ett förslag till Översiktsplan 2040¹, i vilket regionen avser fastställa en omfattande plan för exploatering av stora delar av den gotländska landsbygden för landbaserade vindkraftsparker, samt att gränsen till bebyggelse från dessa skall kunna halveras. Sveriges regioners strävan efter att visa sig i framkant för fossilfri elektricitet och vissa kommuners beredvillighet att köra över sina egna kommuninnevånare är inget nytt, och har helt nyligen adresserats i två ledare om vindkraftsparker i SvD² och DN³.

Om vindkraftsparker skall anläggas på Gotland, så finns inga som helst skäl att lägga dessa på land. Vidare, om den kortsiktiga kalkylen för investmentbolag och riskkapitalister inte går ihop med havsbaserad vindkraft, så är det definitivt fel väg av Region Gotland att platt lägga sig och förespråka förstörelse av natur och fastigheter för oss boende ute på landsbygden. Att Region Gotland i och med förslaget till Översiktsplan 2040 önskar lägga över en avsevärd börda på mark och fastighetsägare på landsbygden genom försämrad livskvalitet, kombinerat med ett kraftigt försämrat fastighetsvärde, är inget som vi kommer att låta passera utan strid.

Förslaget till Översiktsplan 2040 är dessutom närmast att likna vid en kliché över den djupt rotade misstanken om att Region Gotland till varje pris undviker att placera vindkraft nära områden som historiskt haft en hög andel turister och sommarhus. Exempelvis kan det konstateras att Fårö, Sudret, Östergarn och Västergarn i det nu liggande förslaget helt är skonade från exploatering, något som i detta avseende är mycket talande. Vidare är Visby med omnejd helt skonad från några som helst planer på vindkraftsparker, vilket möjligen kan förklaras med att merparten av Region Gotlands anställda råkar bo just där.

Det hävdas vidare på Region Gotlands hemsida att förslaget till Översiktsplan 2040 finns utställt på samtliga bibliotek runt om på Gotland, men vi kan konstatera att åtminstone Roma Bibliotek saknar denna information. Att Roma som av en händelse råkar ligga nära de områden som skulle bli mest exploaterade för vindkraftsparker gör att det onekligen ser ut som att Region Gotland försöker trycka fram de synnerligen långtgående och kontroversiella förslagen för vindkraftsparker under radarn.

Underlaget till förslaget har över huvud taget inte kommunicerats ut till berörda mark- och fastighetsägare, och vi kan för vår egen del konstatera att författarna till förslaget helt ignorerat att privat mark kommer att behöva exproprieras/beslagas av staten i en aldrig tidigare skådad omfattning om förslaget skall bli verklighet.

Vi protesterar härmed bestämt mot förslaget till Översiktsplan 2040 i nuvarande form och deklarerar härmed vår avsikt att ta strid för att få bort de planerade vindkraftsparkerna nära inpå oss.

1 <https://www.gotland.se/oversiktsplan2040>

2 Peter Wennblad, *Vindkraften är på väg att bli en muthärva*, Svenska Dagbladet den 22 april 2022;

<https://www.svd.se/a/V98vej/annika-strandhall-gor-vindkraften-till-en-mutharva>

3 Susanne Nyström, *Ös på med vindkraft utanför Stockholms skärgård*, Dagens Nyheter den 24 april 2022;

<https://www.dn.se/ledare/susanne-nystrom-os-pa-med-vindkraft-utanfor-stockholms-skargard/>

Stefan och Christina Sundkvist
Norrlanda Liste
Romakloster

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Hej! Tack för era synpunkter. Samrådet är ett viktigt led i att tillsammans skapa det förslag som tillslut kommer att antas av Regionfullmäktige. Region Gotlands ambition är att bjuda in till dialog och informera om att det är samråd till alla berörda, i det här fallet är det väldigt många varför vi tyvärr inte har

möjlighet att skicka ut information via post. Vi har däremot haft flertalet annonser däremot i lokaltidningarna. Vi har också haft information på vår hemsida, på biblioteken, sociala medier, färjorna och på bussarna. Vi har dessutom bjudit in till både digitala och fysiska möten.

För Fårö, Östergarnslandet och Storsudret finns det tidigare beslut som vi fortsatt följer om att dessa områden ska undantas från vindkraftsetableringar. Att området kring Visby inte har några utpekade områden är på grund av Visby flygplats och det område som ej tillåter höga objekt kring flygplatsen. Hur områdena är avgränsade går att läsa mer om i handlingen.

Vi förstår er oro kring framtida planer men det kommer aldrig bli aktuellt med expropriering av mark. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan det här är ett förslag och det är sedan upp till markägaren att ansöka om tillståndsprövning om denne önskar.

Området kring Norrlanda Gothem har ändrats i omfattning bland annat har hänsyn tagits till riksintresse natur, riksintresse kultur samt formella skydd.

4.7.2 Värdefulla ämnen och material/kalkbrytning

 # 195 Ola Thuresson Nordkalk AB

2022-04-22

2.8.2 Tunga transporter

Tunga transporter fokuserar i för hög grad på tunga transporter i jordbruket vilket utgör en mindre del än transportererna av jord, grus, kalksten och gods som används till industri och bygg. Översiktsplanen bör sträva efter att länsväg 148 från Lärbro till Visby samt väg 143 från Visby till Roma uppgraderas till 2+1 väg med vajer räcken

2.9.3 Hamnar

Storugns hamn är Gotlands största industrihamn med nyrenoverade kajer som medger draft upp till 21 000 dödviktston belägen inom detaljplanerat område för Industriverksamhet. Hamnen är skall fortsatt utvecklas för att möjliggöra uttransport av de huvudsakliga volymerna av kalksten från hela Gotland

2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

Riktlinjen att i första hand använda återställda täkter för fritids verksamhet bör ändras till att i första hand användas som industrimark maa av bristen på industrimark som lyfts fram i 2.10.1. Riksintresse för mineralutvinning samt den Nationella försörjningen av strategiska råvaror skall beaktas. Även regionen har stort behov av de produkter som tillverkas av kalksten till vatten- och avloppsrening, framställning av byggnads produkter, stål mm.

2.13.1 Areella näringar

Översikt planen bör förhålla sig till den rådande tillämpningen av artskyddsförordningen påför långtgående begränsningar på alla areella näringar. De visioner som beskrivs bedöms till stor del vara ogenomförbara.

3.3.6 Lärbro

Verksamheten i Klinthagen N om Lärbro utgör riksintresse för mineralutvinning.

3.3.7 Kappelshamn

Avvägning mellan utbyggnad av bostäder och fritidsverksamhet behöver göras mot det befintliga Industriområdet och Gotlands största Industrihamn belägen mitt emot samhället på Kappelshamnsvikens motsatta sida. Utbyggnad av bostäder kan behöva begränsas med hänsyn till industriverksamheten. Verksamheten vid Storugns utgör del av riksintresse för mineralutvinning

3.7.4, 4.10.1 Farleder, Farled

Storugns i Kappelshamnsviken (nr 387), utgör intresse för Nationell strategisk råvaruförsörjning med kalksten från Storugns industriverksamheter. Förtydligas att farleden ansluter till Storugns hamn och inte Kappelshamn som det kan tolkas i nuvarande skrivning. Farleden förvaltas av Nordkalk AB

4.10 Anläggning för kommunikation

Gotlands största industrihamn är Storugns. Hamnen beskrivs inte i utkastet till ÖP men även till Storugns hamn bör ny bärighetsklass, BK4, infördes 2018 som möjliggör transporter med en bruttovikt upp till 74 ton åstadkommas. Syftet är att möjliggöra effektivare transporter av bulk gods, inte minst kopplat till Gotlands sten- och cementindustri.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter.

Till granskningen har ställningstagande kring kalkindustri och täktverksamhet reviderats och följande tillägg har bland annat gjorts under 2.10.6 : "Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för utveckling av lämpliga verksamheter. På plankartan finns nu pågående tillståndspliktiga täktverksamheter angivna som befintlig verksamheter och industri.

Efter samrådet har en omarbetning gjorts av kapitel 4 Riksintressen och andra värden, där förtydliganden kring ställningstaganden kring respektive riksintresse och eventuella avvägningar nu finns beskrivna i handlingen, se kapitel 4 Riksintressen och andra värden. I avsnitt 4.1.6 återfinns beskrivning och ställningstaganden över Riksintresse fyndigheter av ämnen eller material.

Farlederna har reviderats i granskningsförslaget.

I granskningsförslaget föreslås ingen större ny etablering av bostäder i direkt anslutning till den pågående verksamheten i Kappelshamn. Vid eventuell utveckling av bostäder liksom en eventuell utveckling av industriverksamheten vid Kappelshamn kan en avvägning behöva göras vilket intresse som bör ha företräde.

I översiktsplanen beskrivs de hamnar som ägs och förvaltas av Region Gotland. Det är trafikverket som hanterar frågor rörande bärighetsklasser liksom andra åtgärder på de statliga vägnätet.

 # 197 Nordkalk AB Ola Thuresson

2022-04-22

Vi har valt att dela upp våra synpunkter i generella som presenteras här samt specifika som skickas separat

En stor brist som vi ser det är att man försummar den tunga industrin som helhet. Den kan inte splittras till diverse verksamhetsorter och bisatser i texten.

På ett så begränsat område som Region Gotland måste industrin behandlas som en separat helhet. det finns tunga sammanhängande kopplingar:

Industrietableringarna - Energiförsörjningen - Hamnverksamhet - Väg-infrastrukturen och en trygg trafik - Elektrifieringssträvanden -Tillhörande riksintressen.

Den tunga industrin får ingen plats MEN man lyfter inte heller möjligheten med att utnyttja befintliga täkter som vattenmagasin och del av den kommunala vattenförsörjningen. Regionen ambitioner som de konceptuellt lyfts fram i nedanstående citat får inte genomslag i någon ambition avseende den tunga industrin.

NÄRINGSLIV

Region Gotland vill att det ska finnas fler företag. Därför ska Region Gotland göra det enkelt att starta, driva och utveckla företag. På Gotland finns framför allt goda förutsättningar för företag inom turism, livsmedel och miljövänlig energi. Det är viktigt att de gotländska företagen kan verka på en större marknad än bara Gotland. Därför behövs goda förbindelser till, från och på ön

RENT VATTEN

Tillgången till grund- och ytvatten ska skyddas och förstärkas. Mer vatten ska behållas på ön och inte ledas ut i havet. Genom planering av byggande kan vi hitta nya lösningar på hur man bättre nyttjar avlopps- och dagvatten.

Nordkalk AB

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Text har reviderats kring att nyttja befintliga aktiva täkter som vattenmagasin: "Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt." i avsnitt 2.10.6 i granskningshandling.

 # 212 Petra Schnell

2022-04-24

Hej. Angående kalkbrytning: Att skydda grundvattnet önskar jag skall ha högsta prioritet för Gotlands politiker och näringslivet. Även ringa misstankar att grundvattnet skulle kunna påverkas borde leda till att aktiviteterna avbryts och förbjuds.

Angående de resterande kalkbarrskogar/kalktallskogar på Gotland, i Lojsta och på Norra Gotland bl annat: Önskar jag att det ställs ökade krav på deras ägare att skydda denna sällsynta naturtyp/skogstyp. Kalhygge borde där vara absolut förbjudet, och stora tallar eller granar borde inte avverkas alls där.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Skydd av grundvattnet har hög prioritet för Region Gotland. Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

Översiktsplanen lyfter bland annat att Region Gotland värnar om de äldre och skyddsvärda barrskogarna vid fysisk planering och beslutsfattning. I övrigt har inte Region Gotland rådighet över frågor rörande skogsavverkning utan det hanteras av Skogsstyrelsen som fattar beslut om avverkningstillstånd.

 # 217 Anonym
2022-04-24

2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

Jag vet att storskalig täktverksamhet som innebär läns-pumpning av inträngande vatten påverkar omgivningens grundvatten. Enligt naturvårdsverket kan man inte med säkerhet säga hur stort område som påverkas, beroende på Gotlands sprickiga berggrund. Stora områden kan få skänkta nivåer. Gotland har också problem med relik saltvatten över hela ön. All borring och all täktverksamhet innebär risk för inträngande saltvatten i närliggande brunnar. Åtgärder för att kompensera sänkt och/eller salt grundvatten kan bli mycket dyrbart.

Jag anser därför att det i översiktsplanen ska framgå att: Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Region Gotland skall verka för att inga nya täktverksamheter öppnas. Region Gotland skall verka för att pågående storskalig täktverksamhet avslutas. Om pågående utvinning påverkar vattenförsörjningen negativt skall den genast avbrytas.

Man
51-64 år

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Följande ställningstagande föreslås i granskningsförslaget:

Förslag till riktlinjer

- *Pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.*
- *Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för utveckling av lämpliga verksamheter.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt.*

Ovan presenteras Region Gotlands gör ställningstagande när det gäller riksintressen för värdefulla ämnen och material samt för kalkindustri och täktverksamhet.

Kalkindustrin utgör av tradition en av Gotlands basnäringar. Industrins betydelse förstärks av Gotlandskalkens goda kvalitet som gör den till en attraktiv råvara inom många verksamhetsområden. Kalkbrytningen står dock ofta i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen.

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

226 Pauline Wolff
228 Lars Rodvaldr
243 Hanna Angerud
2022-04-24

2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

Storskaligtäktverksamhet som innebär läns-pumpning av inträngande vatten påverkar omgivningens grundvatten. Enligt naturvårdsverket kan man inte med säkerhet säga hur stort område som påverkas, beroende på Gotlands sprickiga berggrund. Stora områden kan få skänkta nivåer. Gotland har också problem med relik saltvatten över hela ön. All borrning och all täktverksamhet innebär risk för inträngande saltvatten i närliggande brunnar. Åtgärder för att kompensera sänkt och/eller salt grundvatten kan bli mycket dyrbart.

Jag anser därför att det i översiktsplanen ska framgå att:

- Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand.
- Region Gotland skall verka för att inga nya täktverksamheter öppnas.
- Region Gotland skall verka för att pågående storskalig täktverksamhet avslutas.
- Om pågående utvinning påverkar vattenförsörjningen negativt skall den genast avbrytas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Följande ställningstagande föreslås i granskningsförslaget:

Förslag till riktlinjer

- *Pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.*
- *Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för utveckling av lämpliga verksamheter.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt.*

Ovan presenteras Region Gotlands gör ställningstagande när det gäller riksintressen för värdefulla ämnen och material samt för kalkindustri och täktverksamhet.

Kalkindustrin utgör av tradition en av Gotlands basnäringar. Industrins betydelse förstärks av Gotlandskalkens goda kvalitet som gör den till en attraktiv råvara inom många verksamhetsområden. Kalkbrytningen står dock ofta i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen.

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktig hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

237 Tomss Angerud
2022-04-24

Jag vet att storskalig täktverksamhet som innebär läns-pumpning av inträngande vatten påverkar omgivningens grundvatten. Enligt naturvårdsverket kan man inte med säkerhet säga hur stort område som påverkas, beroende på Gotlands sprickiga berggrund. Stora områden kan få skänkta nivåer. Gotland har också problem med relik saltvatten över hela ön. All

borrning och all täktverksamhet innebär risk för inträngande saltvatten i närliggande brun-
nar. Åtgärder för att kompensera sänkt och/eller salt grundvatten kan bli mycket dyrbart.
Jag anser därför att det i översiktsplanen ska framgå att:

Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand.
Region Gotland skall verka för att inga nya täktverksamheter öppnas.
Region Gotland skall verka för att pågående storskalig täktverksamhet avslutas.
Om pågående utvinning påverkar vattenförsörjningen negativt skall den genast avbrytas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Följande ställningstagande föreslås i granskningsförslaget:

Förslag till riktlinjer

- *Pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.*
- *Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för utveckling av lämpliga verksamheter.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt.*

Ovan presenteras Region Gotlands gör ställningstagande när det gäller riksintressen för värdefulla ämnen och material samt för kalkindustri och täktverksamhet.

Kalkindustrin utgör av tradition en av Gotlands basnäringar. Industrins betydelse förstärks av Gotlandskalkens goda kvalitet som gör den till en attraktiv råvara inom många verksamhetsområden. Kalkbrytningen står dock ofta i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen.

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

 # 239 Marita Dahlby

2022-04-24

2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

Jag vet att storskalig täktverksamhet som innebär läns-pumpning av inträngande vatten påverkar omgivningens grundvatten. Enligt naturvårdsverket kan man inte med säkerhet säga hur stort område som påverkas, beroende på Gotlands sprickiga berggrund. Stora områden kan få skänkta nivåer. Gotland har också problem med relik saltvatten över hela ön. All borrning och all täktverksamhet innebär risk för inträngande saltvatten i närliggande brunnar. Åtgärder för att kompensera sänkt och/eller salt grundvatten kan bli mycket dyrbart.

Jag anser därför att det i översiktsplanen ska framgå att:
Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand.
Region Gotland skall verka för att inga nya täktverksamheter öppnas.
Region Gotland skall verka för att pågående storskalig täktverksamhet avslutas.
Om pågående utvinning påverkar vattenförsörjningen negativt skall den genast avbrytas.

Min personliga synpunkt: Jag vet flera, med mig som skulle flytta från ön direkt om grundvattnet skadas. Det vore en stor förlust för ön och skatteintäkter.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Följande ställningstagande föreslås i granskningsförslaget:

Förslag till riktlinjer

- *Pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.*
- *Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för utveckling av lämpliga verksamheter.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt.*

Ovan presenteras Region Gotlands gör ställningstagande när det gäller riksintressen för värdefulla ämnen och material samt för kalkindustri och täktverksamhet.

Kalkindustrin utgör av tradition en av Gotlands basnäringar. Industrins betydelse förstärks av Gotlandskalkens goda kvalitet som gör den till en attraktiv råvara inom många verksamhetsområden. Kalkbrytningen står dock ofta i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen.

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

 # 242 Anonym

2022-04-24

Det är helt vansinnigt att vår fina ö skall bitvis ödeläggas av ett utländskt företag. Vi behöver vårt vatten och behöver inte ha fula gropar och förorenade "insjöar". Det finns andra material att bygga med än cement.

Kvinna

65-75 år

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Följande ställningstagande föreslås i granskningsförslaget:

Förslag till riktlinjer

- *Pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.*
- *Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för utveckling av lämpliga verksamheter.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt.*

Ovan presenteras Region Gotlands gör ställningstagande när det gäller riksintressen för värdefulla ämnen och material samt för kalkindustri och täktverksamhet.

Kalkindustrin utgör av tradition en av Gotlands basnäringar. Industrins betydelse förstärks av Gotlandskalkens goda kvalitet som gör den till en attraktiv råvara inom många verksamhetsområden. Kalkbrytningen står dock ofta i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen.

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

 # 245 Anonym
2022-04-24

2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

Storskalig täktverksamhet som innebär länsdumpning av inträngande vatten påverkar omgivningens grundvatten. Enligt naturvårdsverket kan man inte med säkerhet säga hur stort område som påverkas, beroende på Gotlands sprickiga berggrund. Stora områden kan få skänkta nivåer. Gotland har också problem med relict saltvatten över hela ön. All borrhning och all täktverksamhet innebär risk för inträngande saltvatten i närliggande brunnar. Åtgärder för att kompensera sänkt och/eller salt grundvatten kan bli mycket dyrbart. Jag anser att åtgärder under denna rubrik skall lyda:

- Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand.
- Region Gotland skall verka för att inga nya täktverksamheter öppnas.
- Region Gotland skall verka för att pågående storskalig täktverksamhet avslutas.
- Om pågående utvinning påverkar vattenförsörjningen negativt skall den genast avbrytas.

Kvinna
65-75 år

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Följande ställningstagande föreslås i granskningsförslaget:

Förslag till riktlinjer

- *Pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.*
- *Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för utveckling av lämpliga verksamheter.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt.*

Ovan presenteras Region Gotlands gör ställningstagande när det gäller riksintressen för värdefulla ämnen och material samt för kalkindustri och täktverksamhet.

Kalkindustrin utgör av tradition en av Gotlands basnäringar. Industrins betydelse förstärks av Gotlandskalkens goda kvalitet som gör den till en attraktiv råvara inom många verksamhetsområden. Kalkbrytningen står dock ofta i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen.

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

 # 264 Titti Kerstin Margareta Forslund
2022-04-25

2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

Storskalig täktverksamhet med läns-pumpning av inträngande vatten påverkar omgivningens grundvatten. Enligt naturvårdsverket kan man inte med säkerhet säga hur stort område som påverkas, beroende på Gotlands sprickiga berggrund. Stora områden kan få sänkta nivåer. Gotland har också problem med relik saltvatten över hela ön. All borrning och all täktverksamhet innebär risk för inträngande saltvatten i närliggande brunnar. Åtgärder för att kompensera sänkt och/eller salt grundvatten kan bli mycket dyrbart. Vattnet är vårt viktigaste livsmedel. Utan vatten - inget liv.

Jag anser därför att det i översiktsplanen ska framgå att:

Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand.

Region Gotland skall verka för att inga nya täktverksamheter öppnas.

Region Gotland skall verka för att pågående storskalig täktverksamhet avslutas.

Om pågående utvinning påverkar vattenförsörjningen negativt skall den genast avbrytas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Följande ställningstagande föreslås i granskningsförslaget:

Förslag till riktlinjer

- *Pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.*
- *Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för utveckling av lämpliga verksamheter.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt.*

Ovan presenteras Region Gotlands gör ställningstagande när det gäller riksintressen för värdefulla ämnen och material samt för kalkindustri och täktverksamhet.

Kalkindustrin utgör av tradition en av Gotlands basnäringar. Industrins betydelse förstärks av Gotlandskalkens goda kvalitet som gör den till en attraktiv råvara inom många verksamhetsområden. Kalkbrytningen står dock ofta i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen.

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

 # 268 Cementa AB

2022-04-25

Cementa AB lämnar följande synpunkter på förslaget till ny översiktsplan.

Bakgrund

Cementa bedriver sedan lång tid tillbaka kalkstensbrytning och cementtillverkning i och vid Slite. Till cementfabriken hör även en hamn. Kalkstensbrytningen i Slite har anor sedan 1700-talet. Den mer storskaliga brytningen och cementtillverkningen kan sägas ha startat år 1919 då den första roterande cementugnen togs i drift.

Fabriken och hamnen bedrivs enligt ett tillstånd meddelat år 2007. Tåktverksamheten bedrivs i enlighet med ett tillstånd som meddelades av regeringen hösten 2021. I sitt beslut att meddela tillstånd underströk regeringen den nationella betydelsen av Cementas verksamhet. Regeringen ansåg, bland annat mot bakgrund av att en utebliven produktion vid Cementas anläggning i Slite skulle kunna få betydande konsekvenser för bostadsbyggande, underhåll och byggande av infrastruktur samt för arbetsmarknad och samhällsekonomi i Sverige, att Cementas verksamhet behövs för att tillgodose väsentliga allmänna intressen. Cementa anser att det är helt klart att samhällets behov av cement måste väga tungt vid samhällsplaneringen.

Cement är ett oundgängligt material för samhället, men cementproduktion ger upphov till stora utsläpp av koldioxid. Cementas fabrik i Slite är en av Sveriges största punktkällor för utsläpp av växthusgaser. Cementas CCS-projekt (Carbon Capture and Storage) innebär att dessa utsläpp ska försvinna år 2030. Världens första klimatneutrala cementfabrik kommer att finnas i Slite, något som ligger väl i linje med att regeringen har gett Gotland uppdraget att vara ett pilotlän i att nå de energi- och klimatpolitiska målen. CCS-projektet kommer att spela en viktig roll för inte bara Gotlands utan för hela Sveriges omställning till ett hållbart samhälle.

Cementa lämnar i det nedanstående synpunkter på de delar av översiktsplanen som kan ha betydelse för Cementas verksamhet.

Avsnitt 2.10.6 Kalkindustri och tåktverksamhet

I texten beskrivs att kalkindustrin av tradition utgör en basnäring på Gotland. Cementa instämmer i detta, men anser att det antingen bör förtydligas att kalkstensindustrin även innefattar cementindustrin, eller, om avsikten inte är att inkludera cementindustrin i begreppet kalkstensindustrin, att cementindustrin nämns särskilt. Täkterna och cementfabriken är förutsättningar för varandra. Utan närliggande kalkstenståkt finns det i princip ingen möjlighet att bedriva en cementfabrik, och utan en cementfabrik minskar kalkstensens samhälls-ekonomiska värde avsevärt.

Avsnitt 3.3.8 Slite

Förtätning m.m. i Slite samhälle

I planförslaget redovisas lämplig utbyggnad av Slite samhälle, bland annat att det på lämpliga centrala ställen kan tillåtas en högre bebyggelse än idag. Det anges också att det förekommer problem med lukt och sot från Cementas verksamhet.

Cementa anser att det därtill bör nämnas i översiktsplanen att bolagets verksamhet ger upphov till buller och trafik, som också måste beaktas när ny bebyggelse planeras. Höga byggnader kommer att nås av högre bullernivåer från Cementas verksamhet än vad som är fallet vid markplan.

Näringsliv

Av texten om bland annat näringslivet i Slite framgår att det i Slite sker storskalig kalkstensbrytning och cementframställning, samt att denna industri är en stor arbetsgivare på orten. Detta stämmer; på ett lokalt plan bidrar fabriken i Slite och verksamheter knutna till denna med 4–500 arbetstillfällen. Cementa vill därtill påpeka att bolagets verksamhet dessutom är en av huvudorsakerna till att det finns en betydande samhällsservice på den här delen av Gotland. Bolagets verksamhet attraherar dessutom specialistkompetenser och högutbildad arbetskraft till Gotland. Cementa anser att detta är viktiga faktorer för den kommunala planeringen, som bör framgå av översiktsplanen.

Trafik och infrastruktur

Av säkerhetsskäl bör Cementas fabriks- och hamnområde vara sammanhängande utan tillträde för allmänheten. När CCS-projektet ska genomföras bedöms det dessutom inte alls finnas plats för en allmän väg genom området. Cementa arbetar därför för att en liten del av Storgatan ska stängas. En eventuell stängning och ny rutt bör nämnas under rubriken *Trafik och infrastruktur*.

Avsnitt 4.8 Riksintressen för värdefulla ämnen och mineral

Enligt 3 kap. 4 § PBL ska riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken alltid redovisas i översiktsplanen. Dessutom ska det av planen framgå hur kommunen anser att riksintressen ska tillgodoses. Vidare framgår av 3 kap. 6 a § PBL att kommunen i översiktsplanen ska redovisa planens väsentliga konsekvenser.

Beskrivning av riksintresset File hajdar och Västra brottet

Riksintressena för mineralutvinning beskrivs i avsnitt 4.8 i planbeskrivningen, och illustreras genom plankartan *Riksintressen LIS och andra värden*.

Cementa anser att det är anmärkningsvärt hur knapphändert de av SGU utpekade riksintresset för mineralutvinning vid File hajdar och Västra brottet beskrivs i avsnitt 4.8.2. Detta gäller särskilt vid en jämförelse med hur utförligt övriga riksintressen för mineralutvinning beskrivs. Om något vore det motiverat att tvärtom beskriva just detta riksintresse utförligare än de andra eftersom dess nationella betydelse och avsaknaden av alternativa platser nu är uppenbar för hela Sverige. En beskrivning av varför SGU har pekat ut fyndigheterna vid File hajdar och Västra brottet som riksintressen finns i SGU:s beslut 46-564/2004. Av beslutet framgår bland annat att kalkstensfyndigheterna är väl kända genom omfattande geologiska och geofysiska undersökningar, samt att fyndigheterna är mycket viktiga från försörjningssynpunkt.

Senast den 31 maj 2022 ska Tillväxtanalys, SGU, Trafikverket, Fortifikationsverket och Boverket slutredovisa regeringsuppdraget *Fördjupad kartläggning och analys av efterfrågan på cement i olika sektorer, tillgången till kalksten, klinker och cement samt förutsättningarna för import*. Cementa anser att Regionen i allmänhet bör beakta utredningens slutsatser i översiktsplaneringen för att säkerställa att den kommunala planeringen stöttar en säker cementförsörjning på nationell nivå. I förhållande till just avsnitt 4.8 torde den del a utredningen som avser fyndighetens värde för samhället och alternativ till att bryta på File hajdar, vara av särskilt intresse.

Det är av stor vikt att översiktsplanen noga beskriver riksintressets skyddsvärda kvaliteter, eftersom det underlättar arbetet med att skydda dem mot åtgärder som försvårar utvinningen, till exempel vid efterföljande planering och vid ärendehantering.

Redogörelse för hur riksintressets värden ska tillgodoses

Region Gotland har ett stort ansvar för att genom sin planering ge förutsättningar för tillgodoseende av detta ytterst viktiga nationella intresse. Cementa menar att förslaget till översiktsplan inte redogör för hur värdena hos riksintressena för mineralutvinning ska tillgodoses, särskilt i förhållande till det ställningstagande som Region Gotland gör under rubriken *Riktlinjer* i avsnitt 4.8. Inte heller redovisas de konsekvenser, exempelvis ekonomiska, juridiska och tekniska, som kan följa av regionens ställningstagande i

förhållande till riksintresseområdena för mineralutvinning och hur eventuella risker för negativ påverkan på dessa områden kan undvikas i efterföljande planering och ärendehantering (jfr prop. 2009/10:170 s. 178).

Avslutningsvis vill Cementa kommentera ett par av de riktlinjer som föreslås i avsnitt 2.10.6 och avsnitt 4.8. Den första riktlinjen lyder: ”Pågående täktverksamhet ska prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk”. Inom ramen för pågående täktverksamhet sker det kontinuerligt en utvidgning till ny obruten mark, eftersom det inte är tekniskt och geologiskt möjligt, och ibland av miljöskäl inte tillrådligt, att bryta kalksten hur djupt som helst i en och samma täkt. Snarare än att prioritera pågående täktverksamhet framför att ta ny obruten mark i anspråk, anser Cementa att det bör vara fråga om att prioritera redan ianspråktagna platser/områden för täktverksamhet framför platser/områden där det inte tidigare har bedrivits täktverksamhet. Cementa anser därför att riktlinjen bör förtydligas så att det är *redan brutna mark och mark i anslutning till brutna mark* som ska prioriteras.

Den sista riktlinjen lyder: ”Om utvinning påverkar vattenförsörjningen negativt skall kompensatoriska åtgärder finnas på plats, så att den totala effekten för vattenförsörjningen blir minst neutral eller positiv”. Cementa uppfattar att det som avses är dricksvattenförsörjningen (inklusive bevattning, djurhållning m.m.) som avses, och att detta bör förtydligas. (Bolaget noterar för övrigt att både *ska* och *skall* används i planbeskrivningen, vilket bör justeras.)

2.14 Energi

Cementas planerade infångning av koldioxid från Slitefabriken, innebär att en av Sveriges största punktkällor till utsläpp försvinner. Infångningstekniken är emellertid energiintensiv och projektet kommer att öka elanvändning betydligt. Det ökade behovet av energi och överföringskapacitet speglas i planförslaget.

Plankartor

Markering av verksamheter

Av 3 kap. 2 § plan- och bygglagen (PBL) framgår att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön samt att planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas.

Varken File hajdar-täkten eller Västra brottet har märkts ut som *Omgivningspåverkande och tillståndspliktig verksamhet, Pågående* i plankartan över mark- och vattenanvändning, trots att det pågår tillståndspliktig kalkstensbrytning i båda täkterna. Även om Cementas nuvarande tillstånd bara gäller till och med slutet av år 2022 har Cementa ansökt om tillstånd till fortsatt täktverksamhet i Västra brottet och File hajdar-täkten i ytterligare fyra år, och bolaget kommer till vintern ge in en ansökan för längre tids verksamhet. På File hajdar finns många års brytning kvar, och som framgått ovan är området av nationell vikt för Sveriges cementförsörjning. Fabriken i Slite står för uppemot tre fjärdedelar av den cement som används i Sverige.

Västra brottet och File hajdar-täkten bör mot denna bakgrund markeras som *Omgivningspåverkande och tillståndspliktig verksamhet, Pågående*. Under alla omständigheter bör File hajdar-täkten märkas ut. Ännu ej brutet område inom Cementas fastighet bör markeras som *Omgivningspåverkande och tillståndspliktig verksamhet, Utvecklad*.

En översiktsplan är förvisso inte bindande (3 kap. 2 § 3 st. PBL) men den fungerar som vägledning inför framtida beslut som är bindande, såsom beträffande detaljplan. Översiktsplanen tillmäts också betydelse i lokaliseringsprövningen när en tillståndspliktig verksamhet prövas enligt miljöbalken. Det är av dessa skäl högst angeläget att översiktsplanen pekar ut de verksamheter som bedrivs på ett korrekt sätt, och att den kommunala planeringen stödjer nationella intressen av det slag som cementförsörjningen är.

Cementa noterar härvid även att inte heller andra kalkstenstäkter där det pågår verksamhet har markerats som *Omgivningspåverkande och tillståndspliktig verksamhet, Pågående*.

Läsbarhet

Av 3 kap. 6 § PBL framgår att översiktsplanen ska utformas så att innebörden av planen tydligt framgår.

Cementas uppfattning är att plankartan *Riksintressen LIS och andra värden* är alltför otydlig och inte illustrerar de utpekade riksintressena för mineralutvinning i tillräckligt hög detalj och med tillräckligt hög kontrast för att det ska vara möjligt att avgöra var det finns områden med enskilda utpekade riksintressen och var det finns områden med flera olika utpekade riksintressen.

I avsnitt 3.3.8 i planbeskrivningen finns en detaljerad version av plankartan för mark- och vattenanvändning vid Slite. Cementa anser att flera av de färger som har valts för kartan är alltför lika, varför det är svårt att även med teckenförklaringen utläsa vilken sorts bebyggelse som föreslås i närheten av Cementas verksamhetsområde. Särskilt gäller detta färgerna som har valts för:

- • Verksamheter, ej specificerad – Pågående
- • Företagsområde, Pågående
- • Blandad användning, Pågående
- • Verksamhet, Pågående
- • Handel, Pågående
- • Kontor, Pågående

Cementa anser att färgvalet bör ses över.

Slite den 25 april 2022
Matilda Hoffstedt, fabrikschef Cementa Slite
Cementa

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter! Cementindustrin är avsett att inkluderas i det begreppet kalkindustrin. Hän-synstext har lagts till utvecklingsområdet S2 där det framgår att Cementindustrins verksamhet kräver hän-syn avseende höjder. Synpunkt text kring om eventuell stängning av Storgatan och ny rutt tillgodoses inte, men frågan utreds vidare inom ramen för pågående detaljplaneprocess.

Kapitel om riksintressen har reviderats. Beskrivningarna har kortats ned och regionens ställningstaganden

har utvecklats.

Att pågående täktverksamhet ska prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk är ett tidigare beslutat ställningstagande som är fortsatt aktuellt.

Ska-formuleringar av riktlinjer har reviderats till bör, eftersom översiktsplanen inte är juridiskt bindande. Riktlinje kring kompensatoriska åtgärder har tagits bort, Region Gotland prioriterar grundvattnet. Avsnitt kring energi har reviderats och omarbetats genomgående.

Pågående täkter markeras som befintlig omgivningspåverkande och tillståndspliktig verksamhet på markanvändningskartan i granskningsförslaget. Plankartorna har reviderats och förenklats till granskningskedet. Antalet kategorier har minskats och färgerna har reviderats för att förbättra läsbarheten. Det finns 365 riksintressen på Gotland, varför läsbarheten på en tryckt karta blir svår. Förvaltningen har arbetat med ett digitalt verktyg med släck- och tändbara lager för att öka läsbarheten och underlätta navigeringen i handlingen.

 # 287 Karin Mårtensson

2022-04-25

Gotländsk grundvattenbrist!
Oron är stor, här där vi lever och bor!
Kalkstensindustrin spränger och förstör,
den natur som oss alla tillhör.
På blommor, marker och träd tar de kål,
kvar blir endast enormt stora hål
När grundvattnet är borta,
kommer vi alla till korta!

Kalkindustri och täktverksamhet

Storskalig industriell kalkstenstäktverksamhet innebär bl a läns-pumpning av inträngande vatten, vilket påverkar omgivningens grundvatten i stor omfattning. Förmodligen i en radie på flera mil. Enligt bl a Naturvårdsverket går det inte att med säkerhet säga hur stort område som påverkas, beroende på Gotlands berggrund med kilometerlånga horisontella och vertikala sammanhängande sprickor. Stora områden har redan fått sänkta nivåer, hundratusentals träd och buskar har torkat och dött på File Hajdar, Hejnum Höllar, Bro, Hejdeby, Fole mm. Norra Gotland ser alltmer ut som en öken.

Gotland har också problem med relik saltvatten över hela ön. All borrning och all täktverksamhet innebär risk för inträngande saltvatten i närliggande brunnar. Åtgärder för att kompensera sänkt och/eller salt grundvatten kan bli mycket dyrbart för Regionen och för alla med egen brunn.

Jag anser därför att det i översiktsplanen ska framgå att:

- Region Gotland prioriterar grundvattnet före allt annat! Utan vatten - inget liv!
- Vatten är livsviktigt, det är inte cement!
- Region Gotland prioriterar nyttigt, billigt och mineralrikt grundvatten framför dyrt och mineralfattigt avsaltat havsvatten!
- Region Gotland skall verka för att inga nya täktverksamheter öppnas.

- Region Gotland skall verka för att pågående storskalig täktverksamhet avslutas. Slite kommer då att bli ett fantastiskt fint samhälle att bo i året runt!
- Om pågående utvinning påverkar vattenförsörjningen negativt skall den genast avbrytas.
- Tingstäde träsk ska skyddas. Kom ihåg att träsket är beläget endast ca två km från kalkstenstakten på File Hajdar, samt ca 40 m under Tingstäde träskets yta. Träsket och File Hajdar står i förbindelse med varandra. Flera vattenförande ådror har redan sprängts av!
- Och ute i träsket finns även ett stort antikt befästningsverk från 1100-talet. Det består av ca 30 000 stockar och arbetsmässigt är det likvärdigt med Visby ringmur! Träskets vatten konserverar Bulverket!
- Flera våtmarker ska anläggas och de som finns ska bevaras! Våtmarker tar vara på/lagrar CO2!
- CO2-halterna på Gotland måste minska! Gotland tillhör de landskap i Sverige som släpper ut mest CO2, och då räknas inte Cementas utsläpp med i denna statistik, trots att de ligger tvåa på Sverigeligan över industriella utsläpp! Hela världen står inför en alltmer överskuggande klimatkris! IPCC rapporterar i stort sett dagligen om detta!

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Följande ställningstagande rörande kalkindustri och täktverksamhet föreslås i granskningsförslaget:

Förslag till riktlinjer

- *Pågående täktverksamhet bör prioriteras framför att ta ny obruten mark i anspråk.*
- *Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.*
- *Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för utveckling av lämpliga verksamheter.*
- *Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och utnyttjas på olika sätt.*

Ovan presenteras Region Gotlands gör ställningstagande när det gäller riksintressen för värdefulla ämnen och material samt för kalkindustri och täktverksamhet.

Kalkindustrin utgör av tradition en av Gotlands basnäringar. Industrins betydelse förstärks av Gotlandskalkens goda kvalitet som gör den till en attraktiv råvara inom många verksamhetsområden. Kalkbrytningen står dock ofta i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen.

Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

I kapitel 4 Riksintresse och andra värden under avsnittet 4.1.7 beskrivs riksintresseområdena för fyndigheter av ämnen och material, som på Gotland utgörs av mineral och kalksten. Riksintresset pekats ut av Statens Geologiska Undersökning (SGU) och översiktsplanen har att ta hänsyn till riksintresset men också göra avvägningar och ställningstaganden gentemot andra allmänna intressen. Rörande riksintesseområdet Filehajdar som ligger i anslutning till Tingstäde träsk anger översiktsplanen följande:

”Med anledning av regionens ställningstaganden och kunskap som framkommit i den pågående processen för utökat tillstånd av befintlig täkt i Filehajdar-området, gör regionen ställningstagandet att områdets yta bör revideras. Att ta nya områden för brytning inom riksintesseområdet väster om befintlig täkt riskerar

att påverka grundvattnet i området negativt, och specifikt kunna utgöra stor negativ påverkan på en av Gotlands viktigaste grundvattentäkter. Grundvattentäkten är även en del av utpekade riksintressen för dricksvattenanläggningar.

Region Gotland anser därför att en justering av områdets utbredning bör göras av SGU.”

I detta avsnitt återfinns förslag till regionens ställningstaganden för samtliga utpekade riksintressena för fyndigheter av ämnen och material.

Miljö- och byggnadsnämnden gav nyligen samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att pröva förutsättningarna för en utveckling av cementindustrin i Slite för att möjliggöra en koldioxidneutral cementtillverkning på platsen. Det kan ge förutsättningar till att koldioxidutsläppen från verksamheten kraftigt minskar i framtiden. En utveckling av industrin i Slite bör dock prövas i ett större sammanhang där förutsättningarna för en utveckling av Slite i sin helhet där förutsättningarna till en god livsmiljö för Slitebor och besökare också behöver vägas in i processen.

4.7.3 Infrastruktur

 # 54 Anonym

2022-03-19

Vid 60-sträckan på väg 142 genom väte en breddad väg med avskild cykel och gångbana.

Privatperson

Ålder

20-35 år

Jag identifierar mig som:

Kvinna

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Det är en bra synpunkt som Trafikverket kan ha intresse av, synpunkten tillgodoses inte i översiktsplanen som har en mer övergripande karaktär kring infrastruktur.

 # 56 Anonym

2022-03-22

Angående transporter. För att kollektivtrafiken ska vara attraktiv och ett alternativ till bilen måste den utmana om att vara ett bekvämt resande, helst bekvämare än bilen.. Ex att inte behöva vänta stående ute i kyla. För besökare vid lasarettet, Korpen och andra vårdinrättningar borde mindre bussar kunna stanna direkt vid entrén och entréerna innanför kunna användas som väntrum. Från lasarettet och Korpen med anslutning till busstationen. För personer med något nedsatt rörelseförmåga och ork kan det vara avgörande för att klara sig själva. Att som vid flyget visa på ankomst och avgångstider för olika bussar i väntrummen. Det kan finnas andra verksamheter som kan fungera som väntrum. . Varför inte också ha infravärme i busskurer med förprogrammerade tider kring bussens beräknade ankomsttid till hållplatsen, infravärme som kan sättas på av bussåkare och släckas automatiskt. Det finns säkert andra idéer om man sätter bekvämlighet i fokus.

För att minska resandet bör service göras lättillgänglig ex på det är trygghetspunkter som byggs upp på landsbygden. Det är inte vettigt att många åker 5-6 mil för enklare provtag-

ning. Att vid beslut alltid väga in kunders/brukares resor och miljöaspekter kontra verksamhetens. Det är inte självklart att färjetrafiken ska ha oförändrade restider när det är ett enkelt och snabbt sätt att minska bränsleförbrukning med långsammare färjor. Tvärtom är det kortsiktigt (och korkat) tänkt. I en omställning kan det naturligtvis bli vissa olägenheter men knappast den mörka bild som målas upp av Regionen i samarbete med näringslivet. Det rör sig också om en attitydförändring bland kunder och resenärer. Om frakterna minskar med minskat bränslepris skulle det också vara en framgångsfaktor (om inte andra regioner/skattebetalare ska stå för kostnader för vårt Ö-läge. Norrlands inland ligger inte heller nästgårds med kunder i tätbebyggda områden.) Vi har många andra fördelar av Öläget och turismen står inte och faller med restiderna. Jag anser att skrivningen bör ändras så att alternativ är att även överväga att sänka restider för gods och personer; i alla fall att den frågan inte är tabu

Jag lämnar synpunkter som

Privatperson

Ålder

Över 75 år

Jag identifierar mig som:

Kvinna

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Det är bra synpunkter, men de kan inte tillgodoses i översiktsplanen som har en mer översiktlig karaktär kring transporter. Frågor kring kollektivtrafik ingår i kollektivtrafikens kontinuerliga utvecklingsarbete.

4.7.4 Landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen (LIS)

 # 63 Mikael Nilsson

2022-04-04

Lis är olyckligt när vi tar våra finaste områden för att exploatera. Exploateringen innebär ofta att området sedan inte går att återställa. Granntomten kan vara ett tråkigt område som bättre skulle byggas på så vi värnar våra fina ställen.

MVH

Mikael Nilsson

Industrifacket Metall Gotland

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. LIS pekas till största del områden som redan är ianspråktagna för främst besöksverksamheter.

Strandskydd

 # 236 Ann Enström

2022-04-24

Hej! Om vi skall ha ett Gotland som turisterna och vi Gotlänningar skall trivas på så måste vi skydda vår natur och våra stränder.

Stoppa byggandet av bostadsrätter på mark som ligger nära stränderna och är avsatta till camping bland annat.

Mvh Ann Enström

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Förvaltningen instämmer i att strandskyddade områden inte bör privatiseras. Regionen har inte som avsikt att bygga bostäder inom campingområden.

4.7.5 Turism/Besöksnäring

 # 274 Werkelinbolagen/ Cia Heldtander Färnlöf AB /Cia Byggkonsult

Turism, campingens utmaningar

2022-04-25

Det finns en förlegad bild av hur turister vill bo under sin vistelse på Gotland. Bilden av turisten som hyr tält-och cykelpaket stämmer inte riktigt överens med verklighetens typiske Gotlandsturist.

I ÖP'n står det att fokus ska ligga på utveckling av befintliga anläggningar som kan ge högre sysselsättning året runt. Vidare skriver man att översiktsplanen ska ge förutsättningar för turismens utveckling. Samtidigt behåller man en strukturskiss för campingplatser som redan är minst 15 år gammal (sidan 82). Ska Gotland nå målet med fler gästnätter året om är fasta bäddar det gästerna efterfrågar. Att sätta snäva ramar kring hur besöksnäringens företag ska få lov att utvecklas hämmar den kreativitet man samtidigt efterfrågar.

Även ur ett hållbarhets- och klimatperspektiv bör man se över campingens förändrade roll. Transporten till och från ön är det som ger det största klimatavtrycket per gäst, och enbart detta gör att så lite och få kilon som möjligt bör fraktas fram och tillbaka. Kan campingen tillåts ställa upp fler enklare stugor, villavagnar och färdigresta tält minimeras automatisk klimatpåverkan av resandet radikalt. Fler vill till Gotland, men kapaciteten är för trång. Att frakta bilar med boenden, i form av husbilar och husvagnar, till ön är inte hållbart i längden. Dels begränsar de tillgängligheten och att transportera boende fram och tillbaka för varje familj är helt enkelt inte miljösmart. 80% av alla passagerare kör ombord så den trånga sektorn i logistiken är bilplatser då fulla turer nästan alltid beror på fulla bildäck.

Det vore väldigt positivt för ön om fler gäststugor kunde byggas på bostadstomter. På så sätt kan gotlänningar hyra ut och få en inkomst samtidigt som infrastrukturen redan finns. Förtätning sker då inom redan ianspråkta tomter, vilket borde anses som positivt. Vi upplever dock att det råder ett stort motstånd mot den här typen av komplementbyggnad, särskilt i tätbebyggda områden. Vi önskar att gäststugor ska definieras och beskrivas och lyftas fram i ÖP'n. Endast ca 30% av allt boende består av kommersiella bäddar typ vandrarhem, stugbyar, hotell mm. Resten består av bostadshus, fritidshus och gäststugor som hyrs ut under sommarveckorna. Dvs bor majoriteten av våra besökare i privata boenden och det något som är mycket viktigt för hela besöksnäringen på Gotland.

Campingarna och stugbyarna behöver över lag jobba med standardförbättringar då gästerna väljer det med högst standard först. Detta är en effekt av de höga biljettpiserna som fungerar som ett filter och sorterar bort lågprisresenärerna till förmån för gäster med

lite större plånbok. Dessa gäster nöjer sig inte med det enklaste boendet utan vill oftast ha egen dusch och wc i den enhet de hyr. Campingmark har försvunnit och kommer försvinna än mer. Antagligen så har mer än 50% av den traditionella campingmarken på Snäck, Norderstrand, Kneippbyn och Tofta försvunnit. Den senare kommer att exploateras hårt med bebyggelse.

Grönområdena runt Norderstrands camping borde delvis kunna införlivas med camping som behöver mer mark. Även delar av stranden borde kunna användas delvis till glamping, minigolf mm utan att tumma på tillgängligheten för allmänheten. Området används väldigt lite och skulle locka till mer nyttjande. Detta ligger i linje med att utveckla befintliga anläggningar och något som skulle öka möjligheten att bedriva en åretrunt öppen camping på Gotland vilket det finns ett stort behov av för att kunna förlänga säsongerna.

För 15 år sedan fanns det ungefär dubbelt så mycket boende på de tre campingarna runt Visby som det fanns hotellbäddar i Visby. Därför måste det fram nya områden för camping i framtiden. Vi ser vissa områden som borde kunna pekas ut som naturcamping med stora avstånd mellan enheterna. Önskan om att vistas i naturen på riktigt blir mer utbrett och efterfrågan kommer öka även på Gotland.

Om Gotland ska vara norra Europas mest hållbara destination så ska vi inte satsa på att frakta hit husvagnar och husbilar utan snarare på glamping och fasta husvagnar eller villavagnar. Detta på grund av ö-läget och logistiken där bildäckskapaciteten är den trånga sektorn.

Gotland har ca 1 miljon kommersiella gästnätter på årsbasis och någonstans runt 750 000 på sommaren. Så har det sett ut de senaste tio åren där vi ökat i snitt ca 1% per år vilket gör Gotland till den tredje sämsta regionen i riket med den utvecklingen. Däremot om rederiet kan få med en bil extra på 50 av de dygn som de idag reser med fulla bildäck så skulle det innebära ca 7500 nya gästnätter. Ta bort två husvagnar och ersätt dem med 5 bilar så blir det ca 35 000 nya gästnätter vilket skulle vara galet mycket.

Poängen är att en bil med husvagn upptar ca 2–3 bilplatser och belastar miljön med ca 430 kg CO₂ tur och retur. Att flyga 3 personer till Gotland tur och retur belastar miljön med 150 kg CO₂. Det blir ca tre ggr så stor belastning på att ta båten som att flyga. Av den anledningen så borde Gotland med hållbarhetsmålet ha så få husvagnar/husbilar som fraktas fram och åter som möjligt. I stället skulle vi satsa mycket mer på glamping och fasta husvagnar, villavagnar och husbilar som hyrs ut på ön. Att frakta boende fram och tillbaka är inte hållbart vilket gör att vi måste inse att vi har ett ö-läge med unika förutsättningar än andra destinationer.

Både Fide och Björkhaga Strandby skulle kunna utveckla campingsidan. Vi ser att flera mindre enheter samt glamping och tält borde kunna uppföras i mer strandnära lägen i redan ianspråktaga lägen. Detta gäller troligen alla campingar på ön. Det ligger i linje med den modellen som finns för camping.

Ett enkelt exempel:

Om en Teslaägare tar sin Tesla till Gotland tur och retur så blir dennes miljöavtryck ca 232 kg CO₂ bara på resan Nynäshamn - Visby. Flyger hen i stället så blir avtrycken bara 50 kg CO₂, dvs nästan fem gånger bättre. Är man två i bilen så blir det endast dubbelt så bra att

ta flyget. Dessa siffror är till för att göra alla införstådda med vilka avtryck dagens fartyg gör på klimatet.

Idrott/aktivitetshallar

Förr stod främst kommunen för uppförandet av idrottshallar. Nu är det vanligt med privata aktörer som t ex öppnar padelhallar, träningsanläggningar, upplevelsecentran mm. Var passar dessa in? Det är ofta hallar som kräver stora ytor och som inte lämpar sig var som helst. Vi anser att områden för den här typen av verksamheter ska pekas ut. Efterfrågan är stor och frågan är viktig både ur besöksnäringens och- folkhälsoperspektiv.

Sommargotlänningar

Gällande turistiskt boende så finns det ca 14 000 kommersiella bäddar och 12 453 fritidshus på ön. När det var som flest besökare sommaren 2021 var det ca 70 000 gäster på ön enligt Destination Gotland. Räknar man med att 90% av fritidshusen var bebodda under högsäsong av i snitt 4 personer innebär det att fritidshusen står för ca 44 000 av gäster, vilket är ca 60% av besökarna och de kommersiella gästnätterna står för ca 20%.

Det finns ett ökat intresse att köpa sommarboende på Gotland vilket är en mycket viktig del för besöksnäringens utveckling. Idag så finns det inga nya områden för sommargotlänningar så de köper upp boende som egentligen är tänkt som åretruntboende för öbor. Detta gör att prisbilden skjuter i väg och att vi får ett underskott för fast boende. Ett antal väl utvalda och övervägda områden för turistiskt boende längs hela den gotländska kusten, borde pekas ut i ÖP'n. Gruppen sommargotlänningarna är en mycket viktig grupp för besöksnäringen. Dels står den antagligen för mer än hälften av alla gästnätter och så stannar de oftast betydligt längre än snittet vilket är viktigt. Det blir även fler och fler av dessa grupper som bor större del av året på Gotland och som nyttjar och bidrar till näringslivet på ön. Snittinkomsten på dessa sommarboende är antagligen betydligt högre än snittinkomsten på ön, så köpkraften hos dessa är väldigt betydande.

Sammanfattande tankar

På sidan 78 (2.10.3) står det hur många som reste med Destination Gotland vilket är väldigt oväsentligt och kan få läsaren att tro att det var 1,8 miljoner som reste till hit, vilket inte stämmer. Det var ca 900 000 personer som reste, eftersom man räknar enkelresor. Av dessa var ca 220 000 öbor. Det innebär att 680 000 besökare är den intressanta siffran, vilket inte framgår i texten.

Gällande framtiden så är hela ÖP'n lite tillbakalutad. Det finns inte så mycket spännande framtidsänk. Det bör finnas områden för:

- Nya spännande områden som byggs hållbart på alla plan. Där rätt förutsättningar byggs in från början. Våra ovannämnda områden i Nyplings och i Väskinde kan bli goda exempel som har potential att bli unika i Sverige
- Nya större områden för naturcampingar där detta nya fenomen får möjlighet att breda ut sig. Glampingtält och stugor samt husbilar där allt står med stora avstånd och med så lite påverkan på omgivningen som möjligt.

- Framtida industriområden för aktiviteter, förvaring och nya sporter/upplevelser m.m. som kommer krävas i framtiden för en modern besöks- och boendedestination.
- Klimatet där miljön är en del men även det politiska klimatet gör att vi utan vidare skulle kunna vara 10 eller 20 000 fler bofasta om 10–15 år samtidigt som fritidsboende även har ökat med 4–5000 fler hushåll som stannar längre på ön. Den bilden är inte alls omöjlig och då måste det finnas framåtlutande visioner och möjligheter. Hela ÖP bör andas mer möjligheter och mindre rädslor. Ser vi framåt i tiden så måste det vara möjligheterna vi ser, med optimism på framtiden och att vi tar till så pass mycket att vi inte blir låsta av en för försiktig ÖP som inte tillåter att vi följer den utveckling som världen kräver.

Visby 2022-04-23

Stig Werkelin, Werkelinbolagen
Lina Varga, Werkelinbolagen
Cia Heldtander Färnlöf, AB Cia byggkonsult

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Naturturism ökade under pandemin, bland både besökare och gotlänningar (enligt Länsstyrelsens besöksantal i naturreservat). Besöksnäringstrategin har ett internationellt fokus utifrån målgrupper, men 80 % av besökarna är svenska. GFB genomför intervjuer med företag. Översyn av besöksnäringstrategin pågår.

Regionens bostadsförsörjningsansvar ligger på bostäder och bostadsbristen på Gotland är stor. Särskilt för äldre, studenter och personer som har svårt att köpa sin bostad. Möjligheten till Atterfallhus och möjligheten att nyttja dessa som gäststugor finns generellt. Vissa områden är dock undantagna beroende på gällande detaljplan, buller och kulturmiljöaspekter. Översiktsplanen definierar inte gäststugor, ett atterfallshus ska bland annat följa Boverkets byggregler, BBR och Boverkets konstruktionsregler, EKS.

Strandskyddsdispens krävs för åtgärder inom strandskyddet. Syftet är att säkerställa allmänhetens tillgång till stranden. Aktiviteter som minigolf och andra kommersiella aktiviteter bör inrymmas inom befintlig campinganläggning.

Översiktsplanen pekar ut ett antal befintliga och utvecklade område för verksamheter och idrott. Även om de uppförs av privata aktörer bör de placeras där det finns infrastruktur och mark som är lämplig för ändamålet. Efterfrågan på att bygga just padelbollar har minskat under de senaste åren.

I Väskinde föreslås utveckling ytor i granskningsförslaget. De utvecklingsstråk som pekas ut i Visbys omnejd utgörs av större, sammanhängande bebyggelseområden. Bedömningen är fortsatt att området saknar förutsättningar för en större bostadsetablering inom Lokrume Nyplings 1:8. Området saknar nödvändig infrastruktur, en större bebyggelseutveckling i detta läge kan därför inte anses vara en resurseffektiv lokalisering. Området ligger inom primär vattenskyddszon och inte i anslutning till det centrala försörjningsområdet för kommunalt vatten och avlopp.

ÖP-förslaget möjliggör cirka 10 000 nya bostäder som skulle kunna ge de siffror som eftersöks fram till 2040. På Gotland finns många aspekter att ta hänsyn till, vilket begränsar antalet markområden som

lämpar sig för bebyggelse. Utvecklingen behöver även ske resurseffektivt för att vara samhällsekonomisk och hållbar.

4.7.6 Areella näringar

Bebyggelse på jordbruksmark

 # 176 Oscar Hallander

2022-04-21

1. Översiktsplan 2040: synpunkter

En översiktsplans syfte är att sätta ramarna för arbetet med en detaljplan.

1.1 Sammanfattning

Denna synpunkt gäller ändring av översiktsplanen rörande omvandling av jordbruksmark till tomtmark i sydvästra Ljugarn som beskrivs nedan i detalj. Sammanfattningsvis framförs tre argument till att marken ej ska omvandlas: 1) Miljöbalkens krav enligt 3 kap. förhindrar en sådan ändring av markområdet. 2), Det är olämpligt med tanke på infrastrukturen på Ljugarn. 3), Jordbruksmarken är en del av det kulturella landskapet som bör värnas.

1.2 Vilket område avses

Följande utdrag ur kartan via nätet som man kan ha synpunkter på:

"Sammanhängande bostadsbebyggelse, Ljugarn. För att ge Ljugarns samhälle möjlighet att växa föreslås att ny bostadsbebyggelse prövas i skogsområdet i norra delen av samhället i anslutning till befintlig bebyggelse. Ny bebyggelse placeras så att skogen mellan husen tas tillvara, naturtomter. I sydvästra delen av Ljugarn föreslås att gällande detaljplan ändras från industri och lantbruksändamål till att möjliggöra bostadsbebyggelse på jordbruksmark. Ytorna ligger i direkt anslutning till bostadsbebyggelse och utgör en naturlig förtätningsyta centralt i Ljugarn."

Mer konkret rör förslaget Anningåkre 1:21 och Lauritse 2:1 m fl. enligt kartbilden via hemsidan (<https://storymaps.arcgis.com/collections/1ff9c86d440d4da9a27af6f92e935af0?item=1>).

1.2.1 Lauritse 2:1 m fl:

"Utreda möjligheterna för att ändra användning från Industri till bostadsbebyggelse centralt i Ljugarn. Marken är idag jordbruksmark (brukningsvärd odlingsmark, klass 3) men är delvis planlagd för industri". Klass 3 betyder att marken utgör normalgraden av fungerande jordbruksmark.

Se BN § 185 ARDRE BOTVALDE 2:1 OCH - ARDRE LAURITSE 2:1 - Begäran om planbesked <https://www.gotland.se/113103>.

1.2.2. Anningåkre 1:21:

"Utreda möjligheten att ändra planlagd användning, lantbruksändamål, till att möjliggöra för en komplettering med bostadsbebyggelse centralt i Ljugarn. Jordbruksmark idag."

Se bifogad negativt planbesked där de förklarar de olämpliga med att omvandla jordbruksmark till tomtmark med hänvisning till miljöbalken.

2 Miljöbalkens krav enligt 3 kap. 4 §

För att kunna bygga fritidsbostäder ska mark omvandlas från jordbruksmark till tomtmark, i Miljöbalken finns det särskilda regler för en sådan omvandling. Användandet av mark utgör ett riksintresse och särskild hänsyn ska därmed tas hur denna mark används. Nedan kommer den huvudsakliga bestämmelsen i 3 kap. 4 § redogöras för och kommentarer görs i förhållande till de sydvästra delarna av Ljugarn som är jordbruksmark.

”4 § Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse.

Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.”

2.1 *Är marken jordbruksmark? Är jordbruksmarken brukningsvärd?

Ja, den är klassificerad som normalgrad klass 3 och har alla rätta beteckningar. Det finns inga fastigheter på markerna och de består av åker. Åkern får enligt min personliga bedömning vara i gott skick vilket också normalgraden klass 3 indikerar. Det har inkommit en planbesked för Anningåkre 1:21 MBN 2019/8509 som nekades, där stod ”Det föreslagna utbyggnadsområdet ligger på brukningsvärd odlingsmark (klass 3) och gränsar till odlingsmark på två sidor. Det föreslagna planområdet omfattar totalt ca 1,9 ha”. Beslutet är värt att läsa i sin helhet och finns som bifogat material.

I Samrådet för Översiktningsplan (<https://www.gotland.se/113387>) finns följande text på s 91:

”Redovisade områden för jordbruks- och betesmark bör undantas från bebyggelse, vid prövning kan även annan mark bedömas vara brukningsvärd jordbruksmark”. Riktlinjen är alltså att avstå byggnation på sådan brukningsvärd mark som det är fråga om.

2.2 Tillgodoser den ansökta bebyggelsen ett väsentligt samhällsintresse?

I förslaget till översiktsplan finns det annan mark, skogstomterna i norra Ljugarn, som är planerad att omvandlas till ändamål för husbyggnad. På så sätt finns det annan mark i närområdet som kan ta tillvara intresset om nya bostäder.

Gotland är beroende av turism och att det finns fritidshus är viktigt. Ljugarn har under 200 personer som är permanent bosatta i byn och är således inte ens klassificerat som tätort. Det primära målet för att bygga nya bostäder är fritidsbostäder vilket inte är lika geografiskt knutna till just orten Ljugarn utan snarare Gotland. Det är således inte givet att det rör sig om väsentligt samhällsintresse att bygga på sydvästra Ljugarn.

2.3 Finns det annan mark som kan tas i anspråk i stället?

Det finns idag ett antal tomter som redan täcks av detaljplan där det går att bygga fritidshus och permanentbostäder. Dessutom så tillkommer mark för byggnation genom de norra skogstomterna i Ljugarn genom denna översiktsplan. För att tillåta byggnation på jordbruksmark räcker det inte att det finns ett väsentligt samhällsintresse utan andra markområden ska även ha blivit utredda för användning (se t.ex. MÖD 2018-11-09, mål nr P 8280-17 ansåg MÖD om att alternativ lokalisering ska göras innan jordbruksmark nyttjas). Det kan således inte anses att annan mark i tillräcklig omfattning har blivit utredd att kunna tas i anspråk istället för den tilltänkta jordbruksmarken i sydvästra Ljugarn.

Det är även problematiskt kring infrastrukturen på det tilltänkta området i sydvästra Ljugarn. Framför allt reningsverket är inte helt klart att ansluta nya bostäder och vägnätet är

bristfälligt för att hantera befintlig trafik. För att kunna bygga nya hus behövs nytt vägnät vilket inte löses helt enkelt då det är enskilda vägar i närområdet.

Se t.ex. Gotlands Allehanda ”Många byggplaner i Ljugarn” som har publicerats på Ljusa Uddens hemsida (<https://ljusaudden.se/wp-content/uploads/sites/5/2021/11/Ljugarn-GA.pdf>).

2.4 Avslutande ord angående Miljöbalkens syfte

Att omvandla jordbruksmark till tomtmark är en irreversibel åtgärd, det går inte att ångra sig och bruka jorden igen. Jordbruksmark är ett riksintresse för att kunna försäkra matförsörjning inom Sverige vilket nyligen har uppmärksammats i och med kriget i Ukraina. Jordbruksmarken är även en del av Gotlands kulturella identitet och bör bevaras i den mån det går. Det vore således olämpligt att i detta stadie besluta om förändrat syftet med markanvändningen rörande sydvästra Ljugarn.

Bilaga reningsverket artikel

Bilaga Alskog Anningåkre 1:21 Lantmäteriförrättning

Bilaga Beslut MBN § 280 ALSKOG ANNINGÅKRE 2:21 - Begäran om planbesked MBN 2019/8509

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Utvecklingsområde för bostäder på jordbruksmark i Ljugarn har tagits bort i granskningsförslaget.

229 Karin Gardell
2022-04-24

2.1.1 och 3.1.2 och 3.1.5 där bör det stå att Nybyggnation på jordbruksmark ska undvikas. Och att nybyggnation av fritidshus på jordbruksmark ska förbjudas!

Mångfunktionell bebyggelse, där kan bygg av fastigheter med stort intresse för samhället i undantagsfall byggas på jordbruksmark. tex en skola. men EU kommer nu med strängare krav på att skydda jordbruksmark då det kommer att behövas för att ge mat till Europas befolkning i ett försämrat klimat.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Utvecklingsområden på jordbruksmark har reviderats till granskingskedet. Det är endast i på centrala platser i några skolorter och tätorter som utvecklingsområden förslås på jordbruksmark, eftersom det inte finns möjlighet att för att stärka orten på annan plats utan att värdefulla naturområden går förlorade. Tyvärr finns ingen möjlighet att särskilja fritidsbus och permanenta bus i en översiktsplan, båda faller inom kategorin bostäder.

Skogsbruk

 # 209 Mellanskogs SBO genom Eva Gahnström

2022-04-24

Översiktsplan

Övergripande så behöver synen kring jord och skogsbruk ändras från verksamheter som gynnar landsbygd och jobb inom livsmedelssektorn till att börja beskriva det för vad det är. Nämligen helt avgörande verksamheter för allas överlevnad oavsett om vi bor i eller utanför städerna. De verksamheter som producerar vår mat, vår energi, vårt virke och alla produkter däromkring kan inte beskrivas som ett särintresse, utan är vårt viktigaste intresse att värna och ska sluta beskrivas som ett problem vilket det tyvärr återkommande gör. Den gröna kolatomen, som binds i alla levande växter, ökar inte på koldioxidhalten i atmosfären när den förbränns.

2.2.1 Oklar beskrivning om påverkan på privata markägare när man ritar in grönområden för friluftsliv runt tätorterna. Vid inskränkningar på brukningsrätten kommer också anspråk på ersättning för förlorad inkomst och värdesänkning på marken, är regionen medveten om det när man ritar in enskilda markägares ytor för intresseområden för friluftsliv. Med många besökare kommer också ofta nedskräpning och slitage på i vissa fall känslig mark, vem ansvarar för det? Detta ansvar faller då på markägaren vilket rimligen kan ifrågasättas då markägaren inte haft möjlighet att påverka markanvändningen.

2.9 Oklart om synen på förståelsen för verksamheten kring sågen i Klintehamn vid diskussionen om grönstråk längs kusten.

2.13 Ifrågasätter meningen ”idag minskar mångfalden i jord och skogbrukslandskapet” eftersom det finns betydligt högre krav på miljöarbete, både lagstadgat och frivilligt än det fanns för 20–30 år sedan. Tar vi det ett steg till så antyder man med en sådan mening att åtgärder som att lämna gamla träd, döda träd, kantzoner osv inom skogsbruket inte har någon effekt, liksom att blommande kantzoner i jordbrukslandskap är verkningslösa, som exempel. Är man medveten om att man motverkar sin egen ambition att värna mångfalden? Det vore bättre om man delade upp en sådan beskrivning i de grupper som man kan visa missgynnas idag jämte de grupper arter som ökat eller gynnas av viss markanvändning eftersom att båda kategorierna finns.

Det är även oklart om man i texten om skogsbruk förstått att vi måste ha en viss areal produktiv skog som vi brukar aktivt om vi ska behålla sågen i Klintehamn, får den inte råvaruförsörjning så läggs den ner, då förlorar vi vårt lokalt sågade virke, som samma text framhåller som positivt att främja. För att kunna ha en såg på ön som sågar vårt virke behöver vi ett aktivt och rationellt brukande av skogen samt en stabil råvaruförsörjning till sågverket i Klintehamn.

2.13.4 Historiebeskrivning om Gotland skogar är fel. De bestod inte av varsamt plockhuggna skogar innan det moderna skogsbruket. De bestod av, med vissa undantag naturligtvis, hårt sönderhuggna och dåliga skogar där kalkindustrin och sågverken (Bröderna Graham) hade skövlat ön under flera hundra år från 1600-tal och framåt. Rekommenderad läsning är Ingmar Linnés ”Den gotländska skogens historia”. De riktigt gamla träd vi hittar i skogarna idag är restträd som förmodligen var för kläna att avverkas när de högs som hårdast under 17 och 1800-tal, dessa kan man naturligtvis lämna som naturvård, men det är inte samma sak som att våra skogar totalt sett är väldigt gamla, de flesta kom till i slutet 1800-början på 1900 talet när den första skogsvårdslagen som tvingade till återplantering kom.

För att gestalta detta kan nämnas som exempel att 1928, när man började mäta skog i Sverige var 12 % av skogsarealen på Gotland över 100 år, 1990 var siffran 28 %, 2021 var 33,2 % över 100 år (skog över 120 år 20,6%). Alltså en ökning av arealen gammal skog. Andelen kalmars- 20 årig skog var 1928 24% av arealen, 2021 är arealen skog i åldersklassen kalmars- 20 år 20,7%.

Sett över hela Sverige har arealen gammal skog över 120 år (140 i norr) ökat med 500 000 hektar från 1 200 000 1985 till 1 700 000 hektar 2015, siffran för skyddad skog i Sverige låg 2019 på 1 381 000 hektar formellt skyddad produktiv skog och 1 210 000 hektar frivilligt skyddad skog, totalt 2 591 000 hektar. Tvärt emot den ofta använda beskrivningen att arealen gammal skog minskar.

Mellanskogs SBO- styrelse Gotland
Sarah Hammarberg Ordförande

Grön plan

På sidan 12 redovisas areal skyddad mark på Gotland till 8 %, i samma stycke står om andelen av arealen som räknas som skogsmark. Det ger intrycket att siffran 8 % skulle gälla även för skogen. Det vore bättre att ange att 8 % är av den totala markarealen, och av arealen produktiv skogsmark på 123 000 hektar är 13 % formellt skyddad samt ytterligare 3,3 % frivilligt avsatt. Utöver detta finns även nyckelbiotoper (5000 ha), hänsynsytor och kantzoner (2091 ha) i den brukade skogen, samt skog klassad som skogsbete (4000 ha) med ersättning kopplat till bruksformen vilket gör att ”vanligt trakthyggesbruk” inte är aktuellt på de områdena. Notera också skillnaden mellan produktiv skogsmark och skogsmark totalt när ni tolkar siffror.

På sidan 97 står det:

”Prioriterade naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet är exempel på sådana naturtyper som förekommer på en liten areal eller har en negativ utvecklingstrend vilket betyder att de löper risk att försvinna utan tillräcklig hänsyn.”

Det finns stora arealer kalkbarrskog på Gotland och därför kan den inte anses särskilt skyddsvärd.

Det bör också nämnas i texten kring skyddad natur, att en ny nationalpark är på gång runt Bäste Träsk, delar av skogsmarken där hyser sannolikt idag redan skydd och ingår således i ovan angivna siffror. En del har dock fram till idag varit produktiv skog utan skydd varför siffran för formellt skyddad skog kommer öka under närmaste tiden när de arbetet går i mål. Länsstyrelsen bör kunna svara på hur siffrorna ser ut, de finns inte tillgängliga allmänt ännu vad jag kan se.

Alla siffror är hämtade från Riksskogstaxeringen SLU 2019 samt 2020 och ”Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark” från SCB.

Uppgiften om antal naturreservat skiljer sig mellan Översiktsplanen och grönplanen, i förstnämnda står det 150 (2.13) medan i GP sidan 12 står det 118. 150 är siffran som anges av Länsstyrelsen som ansvarar för naturreservaten. Siffran över antalet naturreservat måste vara aktuell och överensstämma i de båda planerna.

Mellanskog SBO- styrelse Gotland
Sarah Hammarberg Ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt. Program Klintebamn, är godkänt och väl förankrat. Det har inte kommit in några synpunkter från sagan i Klintebamn under den processen. Givetvis behöver hänsyn tas till pågående verksamhet, men möjligheter bör finnas för att kunna tillskapa ett tillgängligt stråk längs kusten.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tillgodosett synpunkten på s 12 i grönplan genom att ändra och lägga till detta i stycket. Synpunkten på s 97 tillgodoses inte i grönplanen. Information om nationalparksarbetet har lagts till i grönplanen, dock ingenting om hur mycket arealen skyddad skog kan komma att öka. Uppgifter om antal naturreservat är åtgärdat i grönplanen.

4.7.7 Bebyggelseutveckling

 # 75 Claes Sjögren

2022-04-09

ÖP 2040

Två saker:

1: Bebyggelse skall vara lika välkommen på landsbygd som i tätort. Speciellt i fråga om att underlätta generationsskifte på lantbruksfastigheter.

2: I Akeback har ni i ert kartmaterial redovisat två motstridiga saker. Dels militärt riksintresse samt föreslagen lämplig utvecklingsplats för byggnation mm.

Hur går det ihop ?

Mvh
Claes Sjögren
Akeback

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Översiktsplanen stödjer kompletteringar med bebyggelse i landsbygd, där det finns förutsättningar för ny bebyggelse och en hållbar utveckling. I granskningsförslaget pekar översiktsplanen ut

orten Akebäck som befintlig sammanhängande bostadsbebyggelse och har en generell riktlinje som säger att den samlade bebyggelsen kan kompletteras för där förutsättningar finns. Inom militära riksintressen är förutsättningarna för ny bebyggelse i nuläget begränsade.

4.7.8 Vatten

 # 214 Cecilia Loohufvud

2022-04-24

Fruktansvärt. Ekonomiska vinster får INTE förstöra Gotlands vattenförsörjning. Avbryt denna miljöförstöring som drabbar hela ön.

Cecilia Loohufvud

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Förvaltningen instämmer att vattenförsörjningen måste säkras.

4.7.9 Hälsa och säkerhet

 # 282 Pia Ingelse

2022-04-25

Buller 2.2.3

I Översiktsplanen står inledningsvis om Buller:

Ljud påverkar oss på olika sätt och har betydelse för vår hälsa och för möjligheten till en god livskvalitet. Buller i samhället är ett växande problem såväl i utomhusmiljö som inomhus.

SYNPUNKT : Det saknas frågeställningar om Bullernivåer i Översiktsplanen.

Turism och besöksnäringen bidrar till en omfattande bullernivå som behöver tas med i översiktsplanen det behöver ses över mer grundligt. Bullerstörningar från nöjesverksamhet och ifrån högtalare på fasader på främst restauranger och cafeer har blivit ett ökande besvär för boende i Visby innerstad. Men också för besökare. Ljudgestaltningen bör tas med i översiktsplanen ur bl a folkhälsoperspektivet.

Musik som strömmar ur högtalare från tidig förmiddag till långt in på natten konkurrerar ut gatans ljud, fågelkvitter och tystnad. Stadens ljudrevir blir kidnappat. Höga ljudnivåer skapar stress. För vem är Visby kan man fråga sig? Hur ska man förhålla sig till ljudnivåer i de stadsnära bostadsområdena. Det måste finnas begränsningar för när och hur högt man får spela musik. Vid störningar MÅSTE tillsynen fungera. Egenmätningar från verksamheterna fungerar överhuvudtaget inte. Man behöver arbeta med attityden kring ljud. Som bofast i områden med hög ljudnivån ska inte svaret från tjänstemän vara att man får flytta eller skylla sig själv. Medborgarinflytande kring utveckling som blir ljud och buller måste vara en del i planeringsarbetet.

Som medborgare upplevs ljudproblemen som en kolonialisering av turisterna som att deras ljud kan accepteras. Angående högtalare på fasaden hänvisar jag till och undrar om de som har monterat högtalare utanför sina ställen alla fått tillstånd av Polismyndigheten.

ALLMÄNNA LOKALA ORDNINGSFÖRESKRIFTER FÖR REGION GOTLAND
Beslutade av regionfullmäktige (kommunfullmäktige) 1996-06-10. Ändrad 1998-04-27,
1999-06-14, 2001-04-23, 2007-04-23, 2007-
09-03, 2009-04-27, 2013-03-25 och 2014-06-16 § 107.

Region Gotland föreskriver följande med stöd av 1 § förordningen (1993:1632) med be-
myndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordnings-
lagen (1993:1617).

Högtalarutsändning

11 § Information, reklam, propaganda eller andra budskap som riktar sig till personer på
offentliga platser, får inte ske genom högtalare eller liknande utan tillstånd av polismyndig-
heten.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Frågan hanteras inte i översiktsplanen, men har delats till enheten för Miljö- och hälsa på samhällsbyggnadsförvaltningen.

4.8 Formalia, övrigt, mm.

 # 35 Anonym
2022-01-27

I Underlag framtagande samrådsförslag saknas Region Gotland avfallsplan 2020-2030. Är
den inte med som underlag och varför i sådant fall?

Samhällsbyggnadsförvaltningen

*Tack för din uppmärksamhet, dokumentet har lagts till i listan över strategiska planer och dokument i
kap 1 Introduktion.*

 # 55 Anonym
2022-03-19

Papperskorg enligt bild till lärbro vid busskuren t.ex.

Jag lämnar synpunkter som

Privatperson

Ålder

20-35 år

Jag identifierar mig som:

Kvinna

Bilbilaga # 55
2022-03-19

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Frågan är på en detaljerad nivå och hanteras inte i översiktsplanen, den har delats till gata/park.

 # 274 Werkelinbolagen/ Cia Heldtander Färnlöf AB /Cia Byggkonsult

Allmänt

2022-04-25

Kartorna "Förslag till bebyggelseutveckling för Gotland" på sidan 22 samt karta "Förslag mark- och vattenanvändning" på sidan 126 är väldigt viktiga. Den är dock svårläst med flera färger som är snarlika. Vi önskar att kartunderlaget skulle vara mer läsbart eftersom kartan är oerhört viktig ur utvecklingssynpunkt. Den skulle även bli mer lättläst med sockengränser eller tätorter inlagda.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Kartornas läsbarhet har bearbetats till granskning.

5 Planen efter samrådet

5.1 Större förändringar i text

- Samtliga kapitel och avsnitt har reviderats redaktionellt
- Övergripande riktlinjer i kap 3 markanvändning har flyttats till kap 2, utvecklingsriktning.
- Riktlinjer i kapitel 2, utvecklingsriktning har reviderats, lagts till och tagits bort.
- Riksintressen presenteras mer kortfattat och likartat. Regionens ställningstagande har förtydligats.
- Avsnitt kring bebyggelseutveckling, omställning och klimatanpassning har omarbetats
- Avsnitt i kap 3 om Visby har reviderats om disponerats om.
- Utvecklingsområden har kompletterats med ställningstaganden och hänsynstaganden och indexerats. Utvecklingsområden presenteras mer likartat.
- Beskrivning av landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen (LIS) har flyttats från kapitel 4 och redovisas nu i kapitel 2 under avsnitt 2.10 Stärk och utveckla näringslivet.
- Föreslagna LIS-områden presenteras i kapitel 3 under respektive delområde har indexerats och redovisas på mark- och vattenanvändningskartan.
- Avsnitt 2.13 har reviderats och omstrukturerats. Föreslagna områden för energiutvinning redovisas i kapitel 3 under respektive delområde, har indexerats och redovisas på mark- och vattenanvändningskartan.
- I kapitel 3 Markanvändning har definitioner av olika föreslagna markanvändningar utvecklats.
- Tidigare områden för servicenära landsbygd har ersatts med sammanhängande bostadsbebyggelse.
- Tidigare landsbygd med god tillgänglighet till service har ersatts med servicenära landsbygd.
- De fördjupade översiktsplanerna för Fårö, Östergarnslandet & Katthammarsvik och Storsudret & Burgsvik har aktualitetsprovats och integrerats i planförslaget utifrån RUS Vårt Gotland 2040 samt Boverkets ÖP-modell 2.1.
- Miljökvalitetsnormer för vatten och luft beskrivs tydligare i avsnitt 2.2 och riktlinjer för buller har reviderats något.
- Avsnittet 2.4 Anpassa samhället till ett förändrat klimat har vidareutvecklats.
- Avsnitt 2.5 Skydda, spara och förstärk tillgången till yt- och grundvattnet har vidareutvecklats.
- Avsnitt 2.12 Bedriv ett hållbart brukande av skog, mark och vatten och säkra den biologiska mångfalden har reviderats, delvis omarbetats då Grönplan för Gotland antagits av regionfullmäktige. Därför har även beskrivningar i kapitel 3 som tidigare tillhörde Grönplan för Gotland reviderats.
- I avsnitt 2.12.2 Areella näringar har reviderats, och i avsnitt 2.1.1 har regionen utvecklat ställningstagande kring vilka områden där en bostadsförsörjning/näringslivsutveckling bör ha företräde framför jordbruksmark.
- I avsnitt 2.1.4 beskrivs generella bygglovsriktlinjer i förhållande till landskapsbild. Inarbetade från de fördjupade översiktsplanerna för Fårö, Östergarnslandet & Katthammarsvik och Storsudret & Burgsvik. Riktlinjerna har anpassats till att gälla generellt för öns landskap.
- Avsnitt 2.6.2 har lats till angående cirkulärt byggande.
- Avsnitt 2.7 har vidareutvecklats, bland annat utifrån Trafikförsörjningsprogram.
- Tidigare kapitel Säkerställ Gotlands tillgång till digital infrastruktur, finns nu som avsnitt 2.10.7 under Stärk och utveckla näringslivet.

- Avsnitt 2.11 Bevara, använd och utveckla kulturarvet och kulturmiljöerna har reviderats och riktlinjer angående möjliggörande av solenergi i kulturmiljöer har flyttats till detta avsnitt.
- Avsnitten i kapitel 4 som beskriver förekommande riksintressen på Gotland har reviderats och presenteras nu mer lika. Förslag till regionens ställningstaganden har tydliggjorts.
- Tillhörande strategisk miljöbedömning har reviderats sedan samrådet och redovisas som Bilaga 1 till granskningsförslaget.
-

5.2 Större förändringar i karta

Utvecklingsinriktning

- Energiproduktion har reviderats utifrån förslaget i kapitel 3.
- Utvecklingsinriktningen för bostäder, utvecklingsområden har justerats utifrån förslaget i kapitel 3.
- Utvecklingsinriktning för infrastruktur och kommunikationer har justerats, tidigare utpekade förbindelse för kollektivtrafik har ersatts med stråk för prioriterat funktionellt vägnät för gods-, person- och kollektivtrafik.
- Utvecklingsinriktning för natur- och friluftsliv har modifierats.

Mark- och vattenanvändningskarta

- Föreslagna utvecklingsområden har indexerats.
- Antalet typer av kategorier för markanvändning har minskats.
- Status på mark- och vattenanvändning har ändrats till enbart ”ny” eller ”befintlig” med olika mått av utvecklingspotential.
- Beskrivning och kategorisering av landsbygder har reviderats
- Ytor för energiutvinning (energiproduktion) har reviderats. På land har ytor minskats ned inom skyddade områden. Ytor till havs har lagts till. Tidigare område 6, ej generationsväxling har tagits bort från kartan.
- Mindre orter har kategoriserats som sammanhängande bostadsbebyggelse
- Fördjupade översiktsplaner för Österganslandet och Katthammarsvik, Fårö, Storsudret och Burgsvik har reviderats, uppdaterats och implementerats i översiktsplanen utifrån RUS Vårt Gotland 2040 samt Boverkets ÖP-modell 2.1.
- Utvecklingsytor har reviderats, tagits bort och lagts till inom samtliga delområden.
- 23 LIS-områden föreslås, områden har justerats i utbredning, något utgått och två nya områden föreslås på Sudersand och i Tofta.
- Tidigare områden för servicenära landsbygd har ersatts med sammanhängande bostadsbebyggelse.
- Tidigare landsbygd med god tillgänglighet till service har ersatts med servicenära landsbygd.
- Delområdenas indelning har justerats och delats in på sockennivå.
- Ytor för areella näringar justerats och skyddade naturområden har lagts till.

Riksintresse andra värden

- Förslag på precisering av 4 kap § 2 MB.

- Preciseringar av och sedan samrådet nya avgränsningar för riksintressen har justerats på kartan.